B 352/52

350
F 87.

BUDAPEST SZÉKES-FŐVÁROS

VÁROSI KÖNYVTÁR
BUDAPEST ❁ KÖZPONT
3 352/52
9644

KÜLÖN GYŰJTEMÉNY
CSAK KÜLÖN ENGEDÉLYLYEL ADHATÓ KI

unkák taná-
hivatalos mű-
1912

BUDAPEST
SZÉKES-
FŐVÁROS

350
F 87.

BUDAPEST SZÉKES-FŐVÁROS

VÁROSI KÖNYVTÁR
BUDAPEST ❀ KÖZPONT
B 352/52
9644

KÜLÖN GYŰJTEMÉNY
CSAK KÜLÖN ENGEDÉLYLYEL ADHATÓ KI

unkák taná-
hivatalos mű-
1912

BUDAPEST
SZÉKES-
FŐVÁROS

9644 K
3-ként kötni
LELTÁRÓZVA 1953
1985
Budapest
679
FSZEK Központi Könyvtár
0 010002 199633

A FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK

TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

1912. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

BUDAPEST, 1913.

NYOMATOTT HEISLER ÉS KÓZOL KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA MŰINTÉZETÉBEN

II. KERÜLET, VÁRKERT-RAKPART 1. SZÁM.

B352/52/27
K
Budapest.

A FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK HIVATALOS JELENTÉSE 1912. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

BUDAPEST, 1913.

NYOMATOTT HEISLER ÉS KÓZOL KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA MŰINTÉZETÉBEN
II. KERÜLET, VÁRKERT-RAKPART 1. SZÁM.

Nagyméltóságu Magyar Királyi Ministerium!

Megfelelve az 1870 : X. t.-cz. 27. §-a rendelkezéseinek, bátorkodunk az 1912. évi müködésünkről szóló jelentést ezennel előterjeszteni.

A pénzviszonyok általánosan érzett nyomasztó hatása nyilvánul abban, hogy az épitési tevékenység a székesfővárosban tetemesen megcsappant. Az éppen folyamatban levő, nagyrészt állami, községi és intézeti épitkezések természetesen csak kevéssé járulhatnak az általános lakásszükséglet kielégitéséhez és nem elégségesek az épitkezéstől függő iparágak táplálására. A kedvezőbb hitelviszonyok idejében küzdeni kellett a telek- és az anyagárak emelkedésével, de a küzdelem meddő nem maradt; most a telekárak veszteglése és az épitési anyagok árának csökkenése sem képes ellensulyozni azokat a nehézségeket, melyeket a megromlott hitelviszonyok idéztek elő. Valóban kivánatos, hogy a békés viszonyok ujult kifejlődésével a gazdasági tényezők megzavart rendje ismét és minél előbb helyreálljon.

Az az előkészület, mely a székesfőváros épitési fejlődésére a napirenden levő parczellázások és telekrendezések alakjában történik, csak azután válhatik gyümölcsözővé, ha az épitési kedv ismét erőre kapott. Addig csak annyi hasznát láthatjuk, hogy az általános városszabályozási tervet közelebb hozza a megvalósitáshoz és gyakorlati uton rendszerré avatja, hogy a telektulajdonosok a szabályozások terhét a kapcsolatos előnyök fejében legalább részben viseljék.

Egyebekben ezen jelentésünk egyes fejezeteire kivánunk utalni.

I.

SZABÁLYOZÁS.

A vár jellegének megóvása.

Buda várát, mint székesfővárosunk egyik legrégibb városrészét, különleges helyzete és történelmi multja praedestinálják arra, hogy fejlődési irányának megállapitásánál mostani jellege lehetőleg megőriztessék.

E kérdésnek a várbeli lakosság tekintélyes részének kérvényezésén felül actualitást kölcsönzött a fővárosi épitésügyi szabályzat folyamatban levő reviziója.

Beható tárgyalásaink során a vár rendezésénél és épitési fejlődésének irányitásánál a következő főbb szempontokat találtuk figyelembe veendőknek:

Mindenekelőtt számolni kell azzal, hogy a vár az uralkodó székhelye. A feladat e tekintetben megoldottnak mutatkozik, nemcsak a királyi palota kiépitésével, hanem főleg azzal a rendezéssel, hogy a vár déli csucsa egészen a Disz-térig középületek, illetőleg a főherczegi palota által máris végleg le van foglalva s a magán épitkezés onnan teljesen ki van küszöbölve.

A Disz-tértől észak felé, a vár szélein, a bástya vonalában többnyire paloták, vagy olyan régi házak állanak, melyeknek telkei a palotaszerü elhelyezkedésre kiválóan alkalmasak. A mi pedig a vár belsejét illeti, ott csak azok keresnek lakóhelyet, kiket életviszonyaik éppen oda utalnak.

Az utolsó félszázadban a vár középső részén alig épült nehány uj ház; pedig közbe oly tiz éves időszak esett, melyben az épitkezés 30 évi rendkivüli adómentességben részesült.

A feltünő stagnálás jellemző bizonysága annak, hogy a vár belsejében nincs meg az a lakáskereslet, mely fővárosunk minden más részében oly buzditólag hatott az épitkezésre, s a mely számos uj-városrész kialakulására vezetett.

Ha tehát a főváros rohamos fejlődésének hosszu ideje alatt a vár belső része földszintes és egyemeletes házaival elegendőnek bizonyult az ott elhelyezkedést kereső lakosság befogadására, kétségtelen, hogy e terület befogadó képességét tulmagas házak épitésével fokozni nem áll a közszükséglet érdekében.

A vár ősidőktől fogva a főuri világ letelepülő helye, s a főváros határában erre alkalmasabb hely nincs is. A pesti oldal kereskedelmi és ipari fejlődése, általános és közuti vaspálya forgalmának óriási növekedése és a zajos, nyüzsgő élet, mely annak nyomában jár, okszerüen az ottani paloták fokozatos felhagyására vezet. Szemelőtt tartva tehát azt a legfőbb városrendezési elvet, hogy a főváros kötelékében minden rendü és rangu igény megtalálhassa kielégitését, módot kell adni arra, hogy a pesti oldalról mindinkább kiszoruló vagyoni intelligenczia oly helyen alapithassa meg otthonát, melyet örökösnek tekinthet. Ez irányban a legtöbb biztositékot kétségtelenül a várban lehet találni.

Az a szempont, hogy a várnak a multból öröklött épitési jellegét lehetőleg megóvjuk, annál inkább érdemel figyelmet, mert a város többi részeiben a történelmi mult nyomait a modernizmus, – szolgálatában a haladó kor igényeinek, – már csaknem egészen eltüntette.

A várban, — természeti fekvésénél fogva, – a helyzet más.

Itt a mult emlékeinek conserválására, a modern érdekek sérelme nélkül, nemcsak lehet, de kell is törekedni, mint az egész város oly kiváló nevezetességére, mely a külföldnek is méltán számithat érdeklődésére és megbecsülésére.

Mindezek a szempontok nem most merültek fel először; ismeretesek voltak akkor is, mikor az Épitésügyi Szabályzat megalkottatott, – mert bár tény, hogy a szabályzat a vár épitési módját egyszerüen az első övezetbe való sorolással oldja meg, ámde különleges korlátozások előirása aktuális feladatnak akkor nem is mutatkozott, mivel a várban oly épitkezésekre, melyek a kifejtett szempontokkal ellentétbe jutnának, senki sem számitott.

A feltevés évtizedeken át helytállónak bizonyult és csak a legujabb időben találkozunk oly jelenségekkel, melyek a vár épitési módjának tüzetes specializálását szükségessé teszik; sőt szükséges ezt az eljárást kapcsolatosan a vár lejtőire is kiterjeszteni. Tudjuk, hogy itt – sajnos – már nagyon megromlott helyzetet találunk, de ez nem mentheti fel a hatóságot azon feladat alól, hogy keressen és találjon orvoslást, mert a vár exponált lejtőivel Budapest képének emelésére van hivatva.

Addig is, mig a vár különleges épitési módja rendszeres szabályozást nyerhet, az 1870:X. t.-cz. 22. §-a alapján elvként kimondtuk, hogy a várban a járda végleges szintjétől számitott 21 métert meg nem

haladó párkány magassággal legfeljebb háromemeletes házakat szabad épiteni ugy, hogy az épitészeti kiképzés a vár jellegével összhangban legyen.

Megemlitjük, hogy a várhegy keleti oldaláról nyiló kilátás megóvása érdekében már megelőzőleg szabályként mondottuk ki, hogy a várhegy keleti oldalán emelendő épületek tetőgerincének a várbeli sétány szintjénél legalább 2 m.-rel alacsonyabbnak kell lennie és addig, mig a különleges épitési módot erre a területre is megállapithatjuk, a várhegy lejtőin fekvő telkek beépitését esetről-esetre tesszük birálat és megfontolás tárgyává.

Itt emlitjük meg azt is, hogy Schulek Frigyes épitésztanár még 1902-ben tervet mutatott be a Corvin-térről, a koronázó templom tornya irányában lépcsős felvezető útra, valamint a vele összefüggő városrendezési müveletre.

Ez a terv a székesfővárosnál lévén tárgyalás alatt, felkértük a székesfővárosi tanácsot, hogy azt sürgősen letárgyalni és megállapodásait velünk közölni sziveskedjék s addig is, mig ez a terv hatóságilag végleg megállapittatik, legyen arra figyelemmel az egyes épitési ügyek elbirálásánál.

A halászbástyai látkép kérdésével a székesfővárosi törvényhatósági bizottság külön is foglalkozott és a tárgyalás során a közgyülés azt a szándékát nyilvánitotta, hogy a kilátásnak minél szabadabbá tétele érdekében hajlandó anyagi áldozatot is hozni.

E kijelentésre támaszkodva, a székesfővárosi tanács a kérdést beható megfontolás alá vette és ugy találta, hogy a halászbástyai látkép élvezetének legnagyobb akadálya a főherczeg Albrecht-út, a Szeder-lépcső és a Donáti-utcza között fekvő Münzberger-féle ház, mely az Albrecht-út felől két emeletes. Ezt az ingatlant a székesfőváros egyezségi uton meg is szerezte.

Egyetlen ház megszerzésével azonban a czélt még nem látjuk biztositva és fel kell tennünk, hogy a székesfőváros a kérdés teljes megoldását programmjába kivánja venni.

* * *

A Tabán szabályozása.

A tabáni városrész ujjáépitésének nagy fontosságu eszméje, – mely az Attila-körut kiszélesitésének tárgyalása során, 1909-ben merült fel, – beható, hosszas tárgyalások után odáig lett fejlesztve, hogy a végleges szabályozási és rendezési tervet az elmult évben megállapithattuk.

A székesfővárosi tanácsa által kidolgozott tervet, melyet a székesfőváros közönségével egyetértőleg állapitottunk meg, a következőkben ismertetjük:

Az Árok-utcza vonalában létesitendő s a rendezési müvelet sulypontját képező körut 30 m. széles lesz. Ez a körut a Döbrentei-téri hidfeljáróból indul ki; a Kereszt-utczáig egyenes vonalban halad és itt a polgári iskola előtt térszerüen kibővül. A Kereszt-utczánál kissé megtörve, a 734. hrsz. ingatlanig ismét egyenes irányban halad, innen az előbbivel ellenkező törés beiktatásával, az Árok-utcza irányában tovább fejlesztve jut ki a Szt. János-térre, illetőleg betorkol a Krisztina-körutba. A Krisztina-körutat a Mikó-utczáig a terv szintén kiszélesiti 30 méterre, még pedig akként, hogy a kiszélesitéshez a Horváth-kert mentén a Horváth-kert területéből, az Alagut-utczától a Mikó-utczáig terjedő utszakaszon pedig kettős törés beiktatásával mindkét oldalról vétetik terület.

A szóban levő főutvonal tervezett kitorkolása következtében a Döbrentei-tér mai kerete az ottani három palotaszerü épület eltávolitásával, áldozatul esik; a terv a tér keretét akként állitja helyre, hogy a Ráczfürdő mellé és a Fővárosi közmunkák tanácsa épülete helyén tervezett épitési tömböket nagyobb mérvü letompitással fejleszti ki.

A Döbrentei-tér mai keretének ez a megváltoztatása magával hozza az Ördögárok itteni vonalának mintegy 220 m. hosszban való áthelyezését.

A Döbrentei-tér szabályozásának végrehajtása későbbi időre marad s addig ideiglenes megoldásként a Tabán főutjáról a közlekedés a Döbrentei-térre a közmunkatanácsi épület és a gör. kel. szerb templom között elvonuló Hadnagy-utczán fog lebonyolittatni, hacsak a székesfővárosnál nem talál elfogadásra a megoldásnak az a másik, kétségkivül előnyösebb módja, hogy a főutvonal a gör. kel. szerb templom feláldozásával egyenes irányban torkoltassék be a Döbrentei-térbe.

Felöleli a terv a gellérthegyi és naphegyi lejtők szabályozásának módositását, a Czakó-, illetőleg Sáncz-utczáig, melynek keretében a 12 m. szélességgel tervezett gellérthegyi serpentin-utat a Döbrentei-téri hidfeljárótól a Szem-utczáig 20 méterre, innen pedig 18 méterre szélesiti ki és kifejleszti egészen a Hegyalja-utig, figyelemmel arra, hogy az ekként kiképzett serpentin-uton egy uj villamos vasuti reláczió jöhessen létre.

A most emlitett serpentin-ut utolsó kanyarulatából egy másik, 12 méter széles serpentin-kiágazás vezet a Gellérthegy oldalán az Orom-utczáig.

Az uj körutból a Bocskay-köz és Kereszt-tér irányában egy 5%-os emelkedésü út van beiktatva 15 méter szélességgel, mely út a Kereszt-tér helyén nagyobb térré bővül, majd innen három ágra szakadva, 8 méter széles lépcsős kiképzéssel jut fel az Orom- és Gyökér-utczáig, illetőleg a Hegyalja-utig.

Az Attila-körut a tervben 8 öl szélességgel van felvéve, kivéve mégis a Szarvas-tér és Döbrentei-tér közötti szakaszt, mely az érvényben levő szabályozási terv szerint a mai 10 öl szélességében megmarad.

A Palota-tér, kocsiközlekedésre is használható serpentin-út beiktatásával, jelenlegi szélességében kiterjesztetik a Gellérthegy-, illetőleg Naphegy-utczáig.

Az ekként megnagyobbitott tér a Gellérthegy-utcza és Naphegy-utcza közötti részében, assimetrikus elhelyezésü muzeális középület számára van kijelölve, a mely épület két meredek lépcsős feljáró közé ékelődik. E muzeumtól kiindulva, a Czakó-utczáig, a Lisznyay-utczával közel párhuzamosan árkádszerüen kiképzett lépcsős megoldás van tervezve.

A muzeum melletti lépcső déli oldalán a terv helyet jelöl ki egy magasan fekvő, plateau-val körülvett kioszk számára, honnan majd szép kilátás nyilik a királyi palotára.

A telektömbök beépitése ugy van tervezve, hogy a főutvonalhoz közelebb eső parczellákat zárt sorban, a lejtősebb részen fekvőket, valamint a magasan fekvő parczellákat pedig fokozatosan kisebb százalékig, illetőleg nyaralószerüen kell beépiteni.

Be van illesztve a tervbe a budai szinháznak a Horváth-kert déli részén való elhelyezése és előtte a Szent János-téren park alakitása, valamint a Döbrentei-téren épitési telektömb kihasitása akként, hogy e tömbön keresztül a Döbrentei-utcza boltozott átjáróban folytatást nyerjen.

E részletek tekintetében azonban, valamint a Krisztina-körut Mikó- és Alagut-utczák közti szakaszának kiszélesitése kérdésében is, az elhatározást későbbi időre tartottuk fenn, mert ezek az aktuális szükséget képező tabáni szabályozási tervvel szervi kapcsolatban nincsenek és olyan természetüek, melyek felett később tájékozottabban és nagyobb megnyugvással lehet majd a hatóságoknak határozni.

Megemlitjük még, hogy a székesfőváros a szóban levő szabályozási és városrendezési tervet végrehajtása előtt gipszmintában is be fogja mutatni.

* * *

Telekkiegészités a Városmajorból.

Az I. ker. Krisztina-körut nyugati oldalán és illetőleg a Retek-utczában fekvő ingatlanok tulajdonosai, kiknek telkei a tulsó oldalon határosak a Városmajorral, azt a kérelmet terjesztették a hatóság elé, hogy kertjeik nagyobbitására a Városmajor területéből 5–10 öl széles területsávot méltányos árban engedjen át.

Foglalkozva e kérdéssel, megállapitást nyert, hogy a folyamadók kérelme méltányos, amennyiben kertjük a Városmajor felé alig 6 öl mélységüek. Ezért a kérelmet a székesfőváros javaslatára teljesithetőnek találtuk odáig, hogy az érdekelt telkekhez a Városmajorból illetőleg a

telkek mentén 8 öl szélességben itt megállapitott, de még ki nem épitett Klára-utcza területéből 5 öl széles területsáv engedtessék át, miáltal a kertek 11 öl mélységre egészittetnek ki.

Ezzel kapcsolatosan a Klára-utcza szabályozási vonalát a Városmajor felé megfelelően eltoltuk, egyszersmind pedig az utcza szélességét 8 ölről leszállitottuk 6 ölre, mert ez az utcza közlekedési szempontból alárendelt jelentőségü.

Kikötöttük azonban és az egyes telkeken tulajdonjogi korlátozás alakjában telekkönyvileg biztositani kivántuk, hogy az ingatlanoknak ekként megnagyobbodó kertjeit beépiteni nem szabad, másrészt hogy a szóban levő telkek fel sem oszthatók akként, hogy a parczelláknak csupán a Klára-utcza felé legyen homlokzatuk, végül, hogy a telkeket a Klára-utcza uj szabályozási vonalán a székesfőváros által előre megszabandó módon, egyöntetüen diszes vasrácskeritéssel kell ellátni.

Ezeket a kikötéseket és feltételeket a területsávért □ ölenként megállapitott 50 koronás beváltási árral együtt a felek a velük lefolytatott tárgyalások során három ingatlan-tulajdonos kivételével elfogadták.

A Klára-utcza területéből a három ingatlan tulajdonos által át nem vett részletek tekintetében kikötöttük, hogy ezeket squareszerüen kell kiképezni és fenntartani, másrészt, hogy az emlitett három telken álló épületeknek a square-ek felé néző falait homlokzatszerüen kell disziteni.

* * *

A Szépvölgy szabályozása.

Műszaki osztályunk a III. ker. Mátyáshegy- és Pálvölgy között elhuzódó, kies fekvésü Szépvölgy szabályozási tervét már 1908-ban bemutatta és e tervet az akkori évi jelentésünkben részletesen ismertettük.

Időközben elkészült a műszaki osztály a Mátyáshegy, Remetehegy és Táborhegy szabályozási tervével is, melybe némi módositással beillesztette a Szépvölgy szabályozását.

Ezeket a terveket további tárgyalás végett a székesfővároshoz még annak idején áttevén, a székesfővárosi tanács az elmult évben azt a javaslatot terjesztette elénk, hogy a Szépvölgy szabályozási tervét a Mátyáshegy stb. dülők szabályozásától elkülönitve állapitsuk meg, mert az ezen szabályozás sulypontját képező Szépvölgy-utcza kiépitését az érdekeltség már évek óta szorgalmazza és a vidék fejlődését, nevezetesen a telek-felosztásokat és az épitkezést a szabályozási terv hiánya akadályozza.

A Szépvölgy-utcza és környékének szabályozási tervét a középitési bizottság a következő módositásokkal javasolta elfogadásra:

A műszaki osztály a Szépvölgy-utcza folytatását az Ürömi-utczától kezdve, az első szakaszban, az ott vezetendő árokra való tekintettel, 12 öl szélességgel, a további szakaszban pedig egészen a fővárosi erdőig

10 öl szélességgel tervezte, de az utóbbi szakasz szélességét a Remetehegy, Táborhegy és Mátyáshegy szabályozási tervezetében 20 méterre módositotta.

Az ut egyik szakaszára vonatkozólag alternativ megoldást hozott a műszaki osztály javaslatba és e szerint az út itt a meglevő dülő-út irányában haladva 10.54%-os emelkedéssel képezhető ki, vagy pedig egy fővárosi terület felhasználásával serpentin alakban 6.5%-os emelkedéssel oldható meg.

Amennyiben a serpentin alakban való vonalvezetés pénzügyi akadályokra találna, a műszaki osztály a kocsiforgalom lebonyolitására egy másik, enyhébb emelkedésü kerülő utat is hozott javaslatba, mely a Szépvölgy-utczából az 5943/1. hrsz. telekkel szemben kiinduló s a Mátyáshegy, illetőleg a Remetehegy felé tervezett 10 öl széles utból nyugat felé kiágazik és 8 öl szélességben haladva, a régi izraelita temető északi oldalán betorkol a Szépvölgyi-út meghosszabbitásába.

A középitési bizottság a Szépvölgy-utcza meghosszabbitásának részben serpentin alakban való megoldását, a kapcsolatos jelentékeny leásással járó anyagi áldozatok miatt nem javasolta, hanem elfogadta a műszaki osztály emlitett másik javaslatát, mégis azzal az eltéréssel, hogy az utczaszakasz a tervezett 10.54% helyett részben 9.06%-os szelidebb emelkedéssel képeztessék ki, a 8 öl szélességben tervezett kerülő kocsiut pedig a Mátyáshegy felé tervezett utból 5%-on aluli emelkedéssel torkoljon ki, és az egész kerülő kocsiut 20 méterrel kiszélesitve egyszersmind villamos vasut befogadására is alkalmassá tétessék.

A középitési bizottságnak további módositó javaslata arra irányult, hogy a kerülő utnak a műszaki osztály által 6.5%-al tervezett kezdő szakasza csak 10 méter szélességben képeztessék ki, mivel főforgalmi jelentőségét elveszti.

A fenti javaslatot megfontolás alá vevén, azt indokainál fogva elfogadtuk, csupán azt kötvén ki, hogy a 20 méteres kerülő ut fordulója a villamos vasutra való tekintettel 30 méter sugaru körivvel legyen kiképezve.

Kapcsolatosan megállapitottuk az uthálózat magasságait is, ugy, hogy az utak kiépitése most már foganatban vehető.

* * *

Zápor-utcza. A vallás- és közoktatásügyi ministerium a III-dik kerület állami főgimnázium uj épülete czéljára a Határ-, Szőllő- és Viador-utczák között fekvő, 2424 □ öl területü telektömböt szemelvén ki, azzal a kéréssel fordult a város rendezésre hivatott hatóságokhoz, hogy a Zápor-utczának Viador- és Határ-utczák közti szakaszát a szabályozó tervből töröljék és

területét a telek nagyobbitására engedjék át, vagy pedig a szabályozási terv módositásával a Zápor-utcza iránya akként módosittassék, hogy ez az utcza a Selmeczi-utczától nyugat felé hajlitott töréssel a Viador-utczánál torkoljon a Bécsi-utba.

A ministeriumnak ezt a kivánságát azonban, egyetértőleg a székesfővárosi tanáccsal, a Zápor-utcza forgalmi jelentőségénél fogva nem teljesithettük.

* * *

Szabályozás-módositás a Margit-kórháznál.

A székesfőváros közönsége a Bécsi-út mentén fekvő Szent Margit-kórház telepének bővitésére eredetileg 3000 □ölet vett kilátásba.

A tárgyalások során azonban kitünt, hogy ez a terület a bővités czéljára nem elegendő, hanem további mintegy 1800 □öl terület megszerzéséről kell gondoskodni.

Minthogy pedig a kórház mögött megállapitott serpentin-út alsó és középső szakasza a bővités területére esik, ezért a székesfővárosi tanács előterjesztésére a szabályozást a kórház-bővités egységes megoldása érdekében a serpentin-út vonalozásának megfelelő eltolásával módositottuk.

Egyszersmind módositandók voltak a fekszinek is, mi által sikerült olyan megoldást elérnünk, hogy a Fényes Elek-utcza 5·5% helyett 4·776%-os enyhébb lejtéssel lesz kiképezhető, másrészt az ezen utczából kiinduló serpentin-út egy forduló kiküszöbölése mellett 3·46%-os, tehát szintén enyhe emelkedésü leend.

A szabályozás módositása folytán a kórház bővitésére igénybe veendő terület még mintegy 360 □öllel nagyobbodik, ugy hogy a Szent Margit-kórház telepe végeredményében mintegy 5200 □öllel bővül.

* * *

Park a Pacsirtamező utczánál.

Szabályozási tervünk azt a területet, melyet a III. ker. Pacsirtamező-, Selmeczi-, Szőllő- és Kenyeres-utczák határolnak, nyilvános park czéljára jelölte ki és a székesfőváros közönsége e park czéljára 1534·50 □ölet már meg is szerzett.

A Budapesti III. kerületi ágost. hitvallásu evang. egyházközség a parkból bizonyos területnek templom épitése czéljára való átengedését kérte.

Méltányolva e kérelmet, valamint figyelemmel arra, hogy kisebb méretü templomnak egy nagyobb parkban való elhelyezése szépészeti szempontból csak előnyös, hozzájárultunk a székesfővárosi középitési bizottságnak ahhoz a javaslatához, hogy a nevezett egyházközségnek az emlitett czélra a tömb Pacsirtamező- és Kenyeres-utczai sarokrészén mintegy 100–150 □öl átengedtessék.

Kikötöttük azonban, hogy az épitendő templom körüli területnek továbbra is a park tartozéka gyanánt kell szerepelni s a templomhoz való hozzáférés kérdése szolgalmilag rendeztessék.

* * *

A IV. kerület Egyetem-utczai gróf Károlyi palota telkét, a hozzátartozó parkkal együtt, tehát azt az egész complexumot, melyet az Egyetem-utcza, Gróf Károlyi-utcza, Magyar-utcza és Kaplony-utcza határol, bérházak épitése czéljára több parczellára felosztani és ekként értékesiteni óhajtják.

Gróf Károlyi-féle Egyetem-utczai ingatlan szabályozása és felosztása.

A parczellázással egyidejüleg a telektömb uthálózatának, illetőleg szabályozásának kérdése is megoldandó lévén, a székesfőváros által ide vonatkozólag kiállitott terv a következőket öleli fel:

1. a Kaplony-utcza és Egyetem-tér sarkán fekvő, gróf Andrássy Géza tulajdonát képező telekből származó csonka parczella a gróf Károlyi-féle tömbhöz csatoltatik;

2. az Egyetem-utcza a telektömb mentén és annak területéből az eddig tervezve volt 10 öl helyett 11 ölre kiszélesittetik;

3. a telektömb közepén a Gróf Károlyi- és a Kaplony-utczával párhuzamosan 15 méter széles utcza hasittatik ki olyképen, hogy ez az utcza a tömb belső negyedében villa-alakban és 14–20 méter közti szélességben kiképezve, egyik ágával a Kaplony-utczába, másik ágával a Gróf Károlyi-utczába vezet;

4. kapcsolatosan a Gróf Károlyi-utczának és a Kaplony-utczának a Magyar-utczába való kitorkolása a gróf Károlyi-féle telekből 15 méterre kiszélesittetik;

5. a gróf Károlyi-féle telek mentén és ennek területéből a Magyar-utcza 6 ölre, illetőleg a Kaplony-utcza sarkán 5·83 ölre szélesittetik.

A telekszabályozás és felosztás engedélyezéséhez hozzájárultunk oly kikötéssel, hogy a telekből részint az érvényben maradó régi, részint a most megállapitott uj szabályozás szerint utakra lejegyzendő mintegy 1394 □-ölet ingyen kell átengedni, másrészt, hogy az Egyetem-utczából nyiló uj 15 méteres utczát, villaszerü elágazásaival együtt, a telektulajdonos köteles a saját költségén s a hatóság által megállapitott módon kiépiteni. A telekrendezéssel kapcsolatosan elintézést nyert a keletkező uj parczellák beépitésének elvi kérdése is.

Az ingatlantulajdonos és a székesfőváros között a fentiekre vonatkozólag czélba vett megegyezés keretébe fel van véve a Kaplony-utczának a Muzeum-körutig való meghosszabbitása is.

Ezt a szándékot részünkről helyesléssel fogadtuk és hozzájárultunk ahhoz, hogy a tervezett uj utczaszakasznak 12 méterre vett szélességé-

ből 7 méter a kocsiut, 5 méter pedig egyenlő megoszlás mellett a kétoldali járdák kiképzésére fordittassék.

A Kaplony-utcza szóban levő meghosszabbitása érdekében megszerzendő két Magyar-utczai és egy Muzeum-köruti ingatlan kisajátitási költségeiből a székesfőváros csak azt az aránylagos részt vállalta, mely az utcza területére esik; viselni fogja pedig a székesfőváros a 7 méteres kocsiut után ezt a költséget egészben, mig ellenben a járdák után csak 50% erejéig.

A mi ezen uj utczaszakasz kiépitését illeti, erről a székesfőváros fog gondoskodni azoknak a járulékoknak az igénybevételével, melyek helyhatósági szabályrendeletekben vannak megállapitva.

Tekintettel a Kaplony-utcza meghosszabbitásából a közre háruló jelentékeny előnyökre, a gróf Károlyi Mihálylyal a meghosszabbitás iránt kilátásba vett megállapodás érdekében elvileg hozzájárultunk ahhoz, hogy az uj utczaszakasz mentén alakuló uj telkek a járdák felhasználásával árkádosan legyenek kiépithetők. Utaltunk azonban arra, hogy az árkádok pillérei a kocsiközlekedés miatt nem terjedhetnek a járdaszegély külső éleig, másrészt, hogy a Kaplony-utcza régi szakaszában a kocsiut 6·84 méter széles, mely méretet az uj utczaszakaszban is szükséges megtartani.

Figyelembe véve, hogy a Gróf Károlyi-utczának és a Magyar-utczának a gróf Károlyi-féle telek mentén való kiszélesitésével az utcza tulsó oldalán fekvő telkek tulajdonosai jelentékeny előnyökhöz jutnak, méltányosnak és helyesnek láttuk, hogy a kiszélesitésre forditott terület felének értékét az érdekelt ingatlantulajdonosok a közpénztárnak téritsék meg. A székesfővárosi tanács ebbeli kezdeményezésében tehát örömmel üdvözöltük azt a kétségtelenül helyes elvet, hogy az ingatlan értékét növelő szabályozások terhe legalább részben a magánérdekeltségre hárittassék.

A székesfőváros részéről a szóban lévő telekszabályozásból folyólag tett azon előterjesztéshez, hogy az Egyetem-utcza folytatólag egészen a Ferenczieк-teréig 11 ölre szélesittessék ki, a felhozott helyes indokokból készségesen hozzájárultunk, hasonlóképpen hozzájárultunk ahhoz a javaslathoz is, hogy a Gróf Károlyi-utcza a Magyar-utcza és Muzeum-körut közti szakaszában 6 öl széles legyen. Azt a javaslatot azonban nem tehettük magunkévá, hogy a Magyar-utcza a Kaplony- és Kecskeméti-utczák közti szakaszában is kiszélesittessék, mert ez a kiszélesités, tekintettel az Andrássy-féle uj házra és a Csekonics-féle palotára, belátható időn belül keresztülvihető nem lenne és a többi telkek mégis a nagyobb szélességnek megfelelő magasabb házakkal épittetnének be, a közegészség rovására.

* * *

A Fürdő-utcza szabályozása.

Az 1910. évi müködésünkről szóló jelentésünkben kimeritő részletességgel ismertettük az V. ker. Fürdő-utcza szabályozására nézve felmerült különböző eszméket és terveket, s a kiküldött vegyesbizottság tárgyalásait; megemlitettük, hogy bárha a vegyesbizottság hosszas tárgyalások után megállapodott egy concret megoldásban, azonban a kérdésnek ebben a keretben való fejlesztését akkoriban fel kellet függeszteni, mert az időközben kapcsolatba jutott az uj városházának a Fürdő-utcza mentén való felépitése eszméjével.

Az uj városháza elhelyezésének kérdése azonban az elmult évben sem juthatott konkrétebb kialakulásra, s ezért a vegyesbizottság figyelemmel arra, hogy a Fürdő-utcza szabályozása már 1905 óta van szőnyegen, figyelemmel másrészt arra, hogy a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság a Fürdő-utcza és Váczi-körut sarkán levő 666. hr. számu, valamint az ezzel szomszédos 667. hr. számu ingatlanának uj beépitését ismét napirendre tűzte és ez által a hatóságot az elhatározás kényszerhelyzete elé állitotta, abban állapodott meg, hogy a Fürdő-utcza szabályozásának kérdésétől az uj városháza elhelyezésének eszméjét elválasztja.

A további tárgyalás fonalát tehát a vegyesbizottság ebben az értelemben vevén fel, beható megfontolás alá került, hogy vajjon rendelkezésre állanak-e azok az anyagi eszközök, melyek a Fürdő-utczának a Váczi-körutba való torkolásánál kilátásba vett nagyobb térszerü kiképzés megvalósitásához szükségesek?

Megállapitást nyert, hogy a fenti czélra szükséges jelentékeny tőke a fővárosi pénzalapból nem merithető, másrészt, hogy a székesfőváros támogatására számitani nem lehet és hogy a kormány bevonása az áldozat viselésébe kizártnak mutatkozik.

Ebben a helyzetben a vegyesbizottság azt a javaslatot terjesztette elénk, hogy a Fürdő-utcza a déli oldalon 20 méterre szélesittessék, a Váczi-körutba való kitorkolásánál pedig a szabályozás mindkét saroknak letompitásával oldassék meg és ez a müvelet fokozatosan, uj épitkezések alkalmával hajtassék végre.

Részünkről a vegyesbizottság e javaslatát el kellett fogadnunk és miután ahhoz a székesfőváros közönsége is hozzájárult, a Fürdő-utcza szabályozási tervét a fenti értelemben megállapitottnak jelentettük ki.

* * *

Reitter Ferencz-utcza és a szénpályaudvar melletti út.

A székesfőváros – miként ezt a mult évi jelentésünkben emlitettük – kezdeményező lépést tett a Hungária-köruttól a Balzsam-utczáig terjedő Reitter Ferencz-utczának 8 ölről 25 méterre való kiszélesitése iránt.

E javaslatra a székesfővárost az a körülmény inditotta, hogy a vidék állandó fejlődésben van és itt épül az államvasutak nagy szén-

pályaudvara is, miből folyólag a fokozódó forgalmi igények kielégitésére nagyobb méretü útvonalról kell gondoskodni, a mely egyszersmind alkalmas legyen villamos vasut befogadására is.

Részünkről nem tettünk észrevételt a tervezett útszélesbités ellen, mert az kétségtelen, hogy a városrendezés érdekeire a minél szélesebb utczák létesitése csak kedvező hatással lehet; másrészt azonban rámutattunk arra, hogy hasznosabb befektetés lenne annak az útnak 25 méterre való kiszélesitése és legalább a Hungária-körutig meghosszabbitása, mely út a rákosi rendező és a szénpályaudvar mentén 19 méter szélességgel van felvéve.

A székesfőváros az ügyet, az általunk figyelmébe ajánlott eszmével együtt, ujabb megfontolás alá vevén, a következő javaslatot tette:

1. a Reitter Ferencz-utcza a mai 8 ölről szélesittessék ki 25 méterre, még pedig nemcsak az észak-nyugati oldalon, a mint ez eredetileg tervezve volt, hanem mindkét oldal felől;

2. a Rákosrendező- és a szénpályaudvar mentén haladó 19 méteres út a Hungária-körúton tul egészen az Arena-útig meghosszabbitva szintén 25 méterre bővittessék, a Kerekes-utczánál és a Hungária-körutnál térszerü kiképzés beigtatásával;

3. a Palócz-utczának Gömb- és Mór-utczák közti vonalvezetése a jobb megoldás érdekében módosittassék.

Ezt a szabályozás-módositást, mely a városrész további fejlődésére jelentékeny kihatással lesz, már azért is, mert általa két sugárút jut kapcsolatba két körúttal, készséggel elfogadtuk. Végrehajtása e szabályozásnak esetről-esetre, épitkezések, illetőleg telekrendezések alkalmával fog történni.

* * *

Határ-út felhagyása.

A m. kir. államvasutak igazgatósága azt a kérelmét terjesztette elő, hogy az Istvántelki főmühely szomszédságában, a Komáromi-út és Szent László-út között elvonuló határút czéljára általa szolgáltatandó 4 öl széles területsáv átengedése alól mentessék fel, mert ezt a területet nem nélkülözheti, de egyébként is a budapesti pályaudvarok rekonstructiójával kapcsolatosan már eddig végrehajtott és ezután végrehajtandó útszabályozások folytán a szóban levő határútra szükség nem lesz.

Ezt a kérelmet birálat alá vevén, megállapitottuk, hogy a határút szóban levő szakaszának mindkét oldalán levő területek a m. kir. államvasutak tulajdonában vannak s csupán a Szent László-útba torkoló útrész egyik oldala érinti a gróf Károlyi-féle magánbirtokot, azonban ez a birtok egyrészt a Szent László-út felől, másrészt a M. Á. V. által tervezett 6 öl széles párhuzamos uton közelithető meg. A gróf Károlyi birtoknak

a határút felé eső nagyobb részét a m. kir. államvasutak a közel jövőben megszerzik s az ide vonatkozó tárgyalások már folyamatban is vannak.

Tekintettel másrészt arra, hogy a m. kir. államvasutak a határúttal párhuzamosan, attól csak mintegy 15 méter távolságra, egy 15 méter széles összekötő utat létesitettek, mely a határutat teljesen pótolja és a mely út a közforgalom czéljára a székesfővárosnak tényleg átadatott, részünkről sem általános közlekedési érdekből, sem pedig a magántelkekhez való hozzáférés érdekéből nem láttunk indokot fenforogni arra nézve, hogy a hatóság a határút szóban levő szakaszának fentartásához ragaszkodjék, annyival kevésbbé, mert ez a határút ma még burkolatlan terület és mintegy 6 méterrel fekszik mélyebben a 15 méteres összekötő útnál, ugy, hogy a határút feltöltése és kiépitése csak felesleges terhet róna a székesfővárosra.

Mindezeknél fogva beleegyeztünk, hogy a feleslegessé vált határút hagyassék fel.

* * *

Utczanyitás a Nicholson gyár telkén.

A Nicholson gépgyár részvénytársaság azt kérte, hogy a VI. ker. Fóthi-út, Bulcsu-utcza, Lehel-utcza és Dévai-utcza között fekvő telkén keresztül, ennek gazdaságosabb kihasználása érdekében, a Tüzér-utcza folytatásaként egy 8 öl széles utcza vétessék fel az általános szabályozási tervbe.

A kérelmet teljesitendőnek találtuk, de csak azon esetre, ha a részvénytársaság kötelezettséget vállal arra, hogy az útra szükséges területet ingyen engedi át és lejegyezteti, továbbá az uj utczát a saját költségén, a hatóság előirása szerint teljesen kiépiti, nevezetesen burkolással, vizvezetékkel, csatornával és világitással ellátja.

* * *

Utczanyitás a Gschwindt-féle telken.

A Gschwindt-féle szesz, élesztő, likőr és rumgyár részvénytársaság a VIII. ker. József-körut, Práter-, Kisfaludy-utcza és Üllői-út között fekvő gyártelepét beszüntetni és a telkeket parczellázás utján értékesiteni óhajtván, a telkeken keresztül utczanyitásért folyamodott.

Erre nézve a székesfővárosi tanács azt javasolta, hogy a telkeken keresztül, a körut és a Kisfaludy-utcza között, egyenes irányban egy 15 méter széles utcza engedélyeztessék, még pedig az utczaterület ingyenes átengedésének és az utcza teljes kiépitésének kikötésével.

Részünkről a parczellázáshoz és az utczanyitáshoz a javaslat értelmében hozzájárultunk, azzal, hogy a részvénytársaság telkét a szabályozási terv értelmében a József-körut felől hozzáeső 77·60 □-öl terjedékkel kiegésziteni köteles.

Egyszersmind megállapitottuk, hogy az egyes parczellákon az utczaszélességekhez képest milyen magasságu házakat szabad épiteni.

A Belső Jászberényi-út kiszélesitése.

A székesfőváros, utalással arra a forgalmi jelentőségre, mely a X. ker. Belső Jászberényi-úthoz füződik, – előterjesztést tett hozzánk ennek az utczának telekrendezések, vagy épitkezések alkalmával a jelenlegi 9 ölről 30 méterre való kiszélesitése iránt.

Figyelemmel az utczában ujabb időben végrehajtott épitkezésekre, a kiszélesités a Liget-tér és Szent László-tér közti szakaszban részben az észak-nyugati oldalon, mig a Szent László-tér és a Külső Jászberényi-út között a délkeleti oldalon van tervezve, a mi azonban sem közlekedési, sem szépészeti szempontból nem hátrányos, mert az utczát a Szent László-tér amugy is két részre osztja.

Részünkről a Belső Jászberényi-út kiszélesitését szintén igen üdvösnek tartjuk; ezért a javaslathoz készséggel adtuk meg hozzájárulásunkat és annak a szabályozási tervbe való beigtatását elhatároztuk.

* * *

Az orosz. tenyész- és állatvásártelep környékének szabályozása.

A székesfőváros közönsége a X. ker. Ligettelki-dülőben fekvő s egyfelől a Kerepesi-út és a kőbányai felső pályaudvar, másfelől pedig a m. kir. államvasutak czeglédi vonala és a Fehér-út által határolt telekcomplexumából mintegy 170 holdat uj lóversenytér czéljára a Magyar lovaregyletnek, 34 holdat az országos tenyész- és haszonállat vásártelep czéljára és a czeglédi vonal mentén 18 öl széles területsávot a budapesti h. é. vasut teherpályaudvara czéljára bérbeadván, e terület és környékének szabályozási tervét revizió alá kellett venni.

A folyamatba tett tárgyalások során a székesfővárossal egyetértőleg elhatároztuk, hogy

1. a fenti terület belsejében tervezett úthálózat ejtessék el;
2. a Kerepesi-út 19 ölről 24 ölre szélesittessék ki;
3. a vasuti pályatest mentén, a Kerepesi-út és Fehér-uti aluljáró között, az itt várható nagy forgalom lebonyolitása érdekében, körives megoldással 24 öl széles főút hasittassék ki és ez az út az aluljárónál körives térbe torkoljon;
4. a rákosi állomás északi oldalán haladó Kereszturi-út részben helyeztessék át és az uj irányban, hosszabb egyenes szakaszokban, 13 öl szélességgel képeztessék ki.

Megemlitjük, hogy a Kereszturi-út áthelyezése azért vált szükségessé, mert a m. kir. államvasutak a Rákos-állomást az országos tenyész- és állatvásártelep érdekében létesitendő vasuti berendezésekkel kapcsolatosan kibővitik és e bővités ugy van tervezve, hogy e czélra a Kereszturi-út egy része is igénybevétetik.

II.

ÉPITÉSÜGYI SZABÁLYZAT.

Az új épitésügyi szabályzat megalkotása iránt folyamatba tett tárgyalások – sajnálatunkra – az elmult évben sem juthattak el a befejezéshez; azonban a reverzionális bizottság ebben az évben munkájával már teljesen elkészült, úgy, hogy a terjedelmes anyagot részünkről is plenáris ülésben letárgyalhatjuk és az új szabályokat a közel jövőben formailag is életbeléptethetjük.

Az átmeneti időszakban az Országos Közegészségügyi Tanács indittatva érezte magát, hogy a székesfővárosban folyó épitkezéseket közegészségi vonatkozásaikban vizsgálódás tárgyává tegye. Észrevételeit és kivánságait a közegészségügyi tanács a belügyminister urhoz intézett felterjesztésében fejtette ki. E felterjesztésre tett nyilatkozatainkat a következőkben foglaljuk össze:

Az országos közegészségügyi tanács felszólalása első sorban az ellen irányul, hogy a fővárosban folyó épitkezéseknél cardinális jelentőségü egészségi szabályok hagyatnak figyelmen kivül az által, hogy az épülő házak magassága nem hozatik megfelelő viszonyba az illető utcza szélességével; V–VI emeletes házakat épitenek olyan utczákban, a hol eddig földszintes, vagy csak I–II emeletes házak állottak, anélkül, hogy az utczák kiszélesittetnének.

Részünkről ugy vagyunk meggyőződve, hogy a közegészségügyi tanács által felállitott azt az elvet, hogy az emelendő ház magassága ne lépje túl az illető utcza szélességét, lehetetlen érvényre emelni, mert szerzett jogot és vagyont sértene, ezenfelül a főváros fejlődését megakasztaná, közgazdasági szempontból kiszámithatatlan károkat idézne elő, pedig ilyen intézkedést a közegészség érdeke sem kiván feltétlenül.

A lehetőséghez képest megfelelő viszonyba lett hozva az épület-magasság az utcza szélességével az 1894-ben életbeléptetett és jelenleg is érvényben levő Építésügyi szabályzatban, melynek 151. §-a kimondja, hogy egy és kétemeletes házat 17 méter magasságig a főváros területén bárhol szabad épiteni, mig ellenben három emeletes ház legfeljebb 21 méter magassággal csak legalább 10 méter széles utczában és négy emeletes ház legfeljebb 25 méter magassággal csak legalább 15 méter széles utczában épithető.

A szabályzat folyamatban levő általános reviziójával kapcsolatosan kifejlődött gyakorlat az épületek külső magasságának fenti méreteit fenntartotta és csupán azt az ujitást honositotta meg, hogy bizonyos feltételek mellett (szélesebb és nagyobb udvar stb.) megengedtetik, hogy 17 méter magasság három-, 21 méter magasság négy- és 25 méter magasság öt emeletre legyen kiképezhető. Ez az ujitás azonban az utcza légjáratára és világosságára befolyással nem lehet.

Megemlitve még azt is, hogy a házak külső magassága a végleges járdától a főpárkány felső széléig számitandó, megállapitottuk, hogy az általános szabály értelmében Budapesten nemcsak 7–8 méter széles utczákban, de sehol sem szabad 25 méternél magasabb házakat épiteni.

Ujabban emelt épületek némelyike ugyan külsőleg hat emeletes ház képét is nyujtja, ez azonban onnan van, hogy az illetékes körökben közérdekü okokból is az a felfogás alakult ki, mely megengedi, hogy a padlástér a homlokzathossz 40%-áig műterem és ahhoz tartozó mellékhelyiségek czéljára legyen kiképezhető.

Ez a kiképzés azonban emelet számba nem vehető s az épület magasságához sem lehet azt hozzá számitani, a minthogy a tető elhajlás sem számitható be az épület magasságába.

Utaltunk továbbá a szabály azon rendelkezésére is, hogy a sarok telken épitendő ház magasságára nézve a szélesebb utcza az irányadó.

Másrészt hangsulyoztuk a belügyminister ur előtt, hogy az épitésügyi szabályzat reviziójának előkészitésére kiküldött bizottság tárgyalásai során gondosan mérlegeli azokat az összes szempontokat, melyeknek az uj szabályzat megalkotásánál közérdekü okokból érvényesülniök kell.

Egyébiránt komoly feladatunk lesz a revizionális bizottság által elénk terjesztendő javaslatot behatóan megvizsgálni és oda hatni, hogy az új szabályzat a közegészség érdekeit is, a mennyire csak lehetséges, kielégitse.

Az országos közegészségi tanács panasz tárgyává teszi továbbá az épületek lebontása körüli eljárásból származó hátrányokat, nevezetesen a porképződést és a közlekedési zavarokat.

E tekintetben utaltunk a most érvényben levő Építésügyi szabályzat 56. és 57. §-aira, melyek a bontást illetőleg megfelelő rendelkezéseket tartalmaznak.

E rendelkezések pontos végrehajtását ellenőrizni, valamint megállapitani és betartani azokat a további óvintézkedéseket, melyek a bontási munkáknál a helyi viszonyokhoz képest indokoltaknak mutatkoznak, a kerületi elöljáróságok, mint I. foku épités-rendőri hatóságok feladata.

Egyébiránt abban a véleményben vagyunk, hogy a bontás alá vett épületeknek az utcza felől deszkafallal, vagy egyéb anyagból készült fallal való teljes elkeritése feltételezvén a bontási munkának állványok segélyével való végrehajtását, ez a munkálatokat nagyon megnehezitené, hosszabb időhöz kötné, e mellett az anyag elfuvarozását sem szabályozná, holott oda kell törekedni, hogy a bontással és az anyag elfuvarozásával az illetők mielőbb elkészüljenek.

A bontásból származó kényszerü kellemetlenségek szembetünőleg inkább csak a belvárosban voltak tapasztalhatók, a hol tudvalevőleg a rendkivüli adómentesség hatása alatt átmenetileg egyszerre tömeges épületbontások és uj épitkezések foganatosittatnak.

Mindazonáltal ebből az alkalomból felhivást bocsátottunk ki az összes kerületi elöljáróságokhoz, hogy az épületek lebontásánál a fennálló szabályok betartására szigoruan ügyeljenek, a bontási engedélyekben a helyi viszonyokhoz képest közegészségi, közbiztonsági és közlekedési szempontokból netán szükségesnek mutatkozó intézkedéseket tegyék meg és azok betartását ugyancsak szigoruan ellenőrizzék.

Ami végül a közegészségügyi tanács részéről felhozott azt a panaszt illeti, hogy a lakók olyan házakba is beköltöznek, melyek még el sem készültek és a melyeknek egyes lakosztályai még ki sem száradtak, ennek ellenében tény az, hogy az épitésügyi szabályzat függeléke ide vonatkozólag is megfelelő rendelkezéseket tartalmaz.

Nevezetesen a függelék 13. §-a értelmében a használati engedély csak abban az esetben adható meg, ha az előzetesen megejtendő épitésrendőri és egészségrendőri vizsgálat az épületet, illetőleg helyiségeit megfelelő állapotban találta. A 20. §. pedig elrendeli, hogy a használati engedély nélkül elfoglalt helyiségeket, szükség esetén karhatalommal, hatóságilag ki kell üresiteni és rendbirságot is kell alkalmazni.

Az országos közegészségi tanács által panaszolt esetek szórványosan előfordulnak ugyan, azonban a szabályok áthágása más téren és ellenőrzés daczára is előfordul.

Mindazonáltal az összes kerületi elöljáróságokat e tekintetben is szigoru ellenőrzés gyakorlására és az előirt intézkedések foganatositására utasitottuk.

* * *

Novelláris intézkedések.

A budai oldalon, nevezetesen a Németvölgyben és a Retek-utcza mentén felmerült telekrendezések és épitkezések tárgyalása során úgy

városrendezési szempontból, mint az illető telkek czélszerü beépitése szempontjából szükségét láttuk annak, hogy az emlitett vidékeken nagyobb területekre novelláris uton különleges épitési módot állapitsunk meg.

A Németvölgyben a Budaörsi-út, Csörsz-utcza, németvölgyi temető és a Sashegyi-út által határolt területbe eső telkekre volt ilyen különleges épitési mód megállapitandó.

Kezdetben ajánlottuk a székesfővárosnak, hogy a temetővel közvetlenül határos telkeket a Budaörsi-útig szerezze meg, vagy legalább utat nyisson a magántelkek és a temető között, mert mindenképpen kivánatos, hogy a temető erről az oldalról is elkülönittessék.

Ez az eszme azonban a székesfővárosnál elfogadásra nem talált, még pedig azért, mert a temető mellett fekvő ingatlanokon ujabb keletü épületek állanak, a mi a megszerzést drágává tenné, másrészt mert a mennyiben ez a temető valamikor megszünik, utat gazdaságosabban lehet magából a temető területéből kihasitani.

Viszont azonban maga a székesfővárosi középitési bizottság is szükségesnek találta a temető és a Budaörsi-út közt fekvő telekcsoportra, – mely ma még a IV. övezetbe tartozik, de a melyet a revizionális bizottság a VI. övezetbe óhajt sorozni, – különleges épitési mód megállapitását.

Ebben a helyzetben részünkről is oda kellett törekedni, hogy a fenti telektömbre a helyi viszonyokhoz mért épitési mód megállapitásával idejében biztositsuk a czélt, hogy t. i. e vidéken is lehetőleg kedvező városkép alakulhasson ki.

Ezt tartva szem előtt, az I. ker. Budaörsi-út, Csörsz-utcza, Németvölgyi temető és Sashegyi-út által közbefogott területbe eső telkek beépitési módját különlegesen az alábbiakban állapitottuk meg:

1. A Budaörsi-útra nyiló 12875/1., 12876/1., 12875 – 12876/15. helyr. számu tizenöt telek az utczákra 5 (öt) méteres előkert hagyásával zártsorban, legfeljebb háromemeletes házakkal épitendő be, mégis azzal a megszoritással, hogy a 12875 – 12876/2., 12875 – 12876/14. hrsz. telkeknél a hátsó szomszédos 12877/1. és 12877/2. hrsz. telkek felé 3 (három) méter széles területszalag hagyandó beépitetlenül s hogy a házak e területszalag határán a 12877/1. és 12877/2. hrsz. telkek felé homlokzattal képzendők ki.

2. A 12877/b/2. és 12878/b/1. helyr. számu Sashegyi-uti telkeken, továbbá a 12877/1. és 12878/2. helyr. számu Csörsz-utczai telkeken az utcza felé 5 (öt) méteres előkert hagyásával, zárt sorban, legfeljebb kétemeletes ház épithető a megjelölt mélységig; e mellett a 12878/b/1. helyr. számu, valamint a 12878/2. helyr. számu telkekből a szomszédos Németvölgyi temető felé 3 (három) méter széles területszalag beépitetlenül hagyandó és az épület a temető felé is homlokzattal képzendő ki.

3. A 12877/1. és 12878/2. helyr. számu Csörsz-utczai telkeknek az utczától befelé eső belső részében ezenfelül még egy-egy szabadon álló, nyaralószerü kiképzésü legfeljebb kétemeletes épület emelhető olykép, hogy az a teleknek zárt sorban beépithető része után fennmaradó hátsó területnek legfeljebb 34%-át foglalhatja el, a zártsoru beépithetés maximális mélységi határvonalától, ugyszintén a 12875 – 12876/10., 12877/a/2. 12878/a/1. helyr. számmal keletkező telek legközelebbi határvonalától legalább 10 (tiz) méter széles területszalag, a többi szomszédok telekhatárától pedig legalább 3 (három) méter széles területszalag szabadon hagyásával; a belső épületek minden oldalról homlokzattal képzendők ki.

Meghatároztuk a belső épületek elhelyezésének maximális keretét is.

4. A 12875 – 12876/10., 12877/a/2., 12878/a/1. helyr. számmal keletkező egyesitett teleknek a régi 12875 – 12876/10. helyr. számu parczellából alakult része az 1. pont szerint épithető be. Annak a régi 12877/2., 12878/1. hrsz. parcellákból alakult belső részén pedig szabadon állóan és nyaralószerü kiképzéssel, legfeljebb kétemeletes lakóház épithető, ezen belső telekrész területének legfeljebb 34%-a erejéig s az épület ugy helyezendő el, hogy a régi 12875 – 12876/10. helyrajzi számu parcella eredeti határvonala felé legalább 5 (öt) méter széles, a Németvölgyi temető felé legalább 3 (három) méter széles, a 12878/b/1., 12877/b/2., 12878/2. és 12877/1. hrsz. telkek határa felé pedig legalább 10 (tiz) méter széles területszalag hagyandó szabadon; e belső épület minden oldalról homlokzattal képzendő ki, hozzáférhetése érdekében pedig a régi 12875 – 12876. hrsz. telekrészen emelendő házon át legalább 3 (három) méter szélességü kapubejáró és a hátsó telekrészbe szolgáló átjáró létesitendő.

A II. ker. Retek-utcza, Trombitás-út és a Rókushegyi-út által közbefogott és ma még a IV. övezetbe tartozó területnek az a helyzete, melynél fogva az itteni telkek alsó része egy főutvonalra, a Retek-utczára szolgál, a Trombitás-útra néző felső részük pedig a nyaralószerü beépités alá eső övezetre nyilik: hasonlóképpen szükségessé tette, hogy a városkiépités czélszerü beosztása, a zártsoru és villaszerü épitkezés közti kellő átmenet és a nyaraló övezethez füződő követelmények biztositása érdekében e terület beépitési módja különlegesen szabályoztassék.

Ezekre való figyelemmel a szóban levő terület beépitési módját a következőleg állapitottuk meg:

1. A Retek-utcza és Trombitás-út közé eső (4000, 4001.) (4002., 4003.) 4004. és (4005 – 4006.) hrsz. telkek zártsorban, telkenként egy egységes épülettel épitendők be; és pedig a Retek-utczára, valamint a (4000., 4001) hrsz. saroktelek a Trombitás-útnak a Garas-utczáig menő kezdőszakaszára is, az utczai határvonalon, ellenben a Trombitás-útnak

a Retek-utczával párhuzamos szakasza felé 5 (öt) méter széles előkert szabadon hagyásával.

A (4005., 4006.) hrsz. teleknél mindazonáltal a zártsoru beépités a szomszédos (4007., 4008.) hrsz. telek felé csak azon mélységig terjedhet a Retek-utczától számitva, amely az alábbiak szerint az utóbb nevezett telek zártsoru beépithetésére meg van állapitva; mig e mélységen tul a Trombitás-út felé a (4005., 4006.) hrsz. telek épülete legalább három (3) méter széles távolság szabadon tartásával visszahelyezendő a (4007., 4008.) hrsz. telek felőli határvonaltól.

Az épület az elő- és oldalkertekre homlokzattal képzendő ki.

Ezeken a telkeken az épület helyiségeinek minden emeletsoron 3·40 méter ürmagassággal kell birniok, maga az épület pedig legfeljebb 17 (tizenhét) méter magas lehet; a telek Retek-utczai határvonalán a járdaszinttől mérve.

2. A szóban forgó területbe eső további, tehát a (4007., 4008.) hrszámmal kezdődő és a Rókushegyi-utig terjedő egész teleksoron: a csupán a Retek-utczára homlokzattal biró telkeken, továbbá a Trombitás-útra is nyiló telkek Retek-utczai azon részén, amelynek határa külön meg van jelölve, zárt sorban, a Retek-utczára az utczai határvonalon, a telek belseje felé pedig a jelzett épitési vonalig terjedőleg s magán ezen épitési vonalon kell épitkezni akkép, hogy egyfelől az épület e benső vonalon is homlokzattal képeztessék ki, másfelől takaratlan határfalak elkerülése érdekében az épületeknek két-két szomszédos telek határán, a belső épitési vonalon egymáshoz kell csatlakozniok, mig e csatlakozó szárnyakon belül az épület a belső épitési vonalon visszaugrásokkal, vagy nyitott udvarral is képezhető ki.

Az ily elhelyezéssel emelendő épület helyiségeinek minden emeletsoron legalább 3·40 méter ürmagassággal kell birniok, maga az épület pedig legfeljebb 17 (tizenhét) méter magas lehet, a telek Retek-utczai határvonalán a járdaszinttől mérve.

Az e csoportba eső (4016., 4017., 4018., 4019., 4020., 4021., 4022., 4023.) hrszámu sarok ingatlanra nézve ezeken felül még megállapitottuk, hogy annak a Retek-utczától a belső épitési vonalig terjedő részén a Rókushegyi-út felé 5 (öt) méter széles előkert hagyandó, a mely felé az épület szintén homlokzattal képzendő ki.

3. A 2. pont alá tartozó telkeknél a belső épitési vonallal párhuzamosan s attól a Trombitás-út felé 3 (három) méter távolságra egy további vonalat állapitottunk meg a végből, hogy, a mennyiben e telkek a jövőben felosztás, vagy határrendezés alá kerülnének, e három méter széles, illetőleg legalább ily szélességü területszalag mindenkor a Retek-utczára homlokzattal biró telkekhez legyen csatolandó.

4. A 2. pont alá eső teleksoron a csupán a Trombitás-útra homlokzattal biró telkeken, továbbá a Retek-utczára is nyiló telkeknek a Trombitás-utra homlokzattal néző azon részén, a mely a belső épitési vonaltól a Trombitás-utig terjed: csak szabadon álló, minden emeletsoron legalább 3.40 méter helyiségürmagasság létesitésével legfeljebb 14 (tizennégy) méter magas s minden oldalról homlokzattal kiképzett lakóház s hozzátartozó gazdasági épület emelhető, olykép, hogy a teleknek, illetőleg a 2. pontbeli belső épitési vonallal párhuzamos s a 3. pontban emlitett három méter széles területszalag szélétől a Trombitás-utig terjedő telekrésznek legfeljebb 50%-a épithető be, többi 50%-a pedig szabadon hagyandó kertnek, illetőleg udvarnak; az épületek ugy helyezendők el, hogy legkülsőbb falsikjuk, kiszökellésük, zárt és nyitott erkélyük, egy métert meghaladó kiugrásu eresztetejük stb. a Trombitás-uti telekhatártól legalább 5 (öt) méter, a szomszédok felőli határtól, ugyszintén a belső épitési vonnallal párhuzamos három méter széles területszalag szélétől pedig legalább az emelendő épület magassága egyharmadának megfelelő, de legkevesebb 3 (három) méter távolságra legyen.

III.

ÚTÉPITÉS.

A lefolyt évben általában kevesebb útburkoló munkálatot hajtottak végre, mint az előző évben. Csupán a bazalt $^3/_4$-es koczkakövezetü kocsiútburkolatok és a kátrányozó eljárással készitett kavicsolt járdaburkolatok területe nagyobbodott jelentékenyebb mértékben, mint a megelőző években.

A szokásos próbaburkolások a lefolyt évben sem szüneteltek.

Hozzájárulásunkkal megadott engedélylyel, az alábbi próbaburkolatokat létesitették:

1. A VII. ker. *Rottenbiller-utczában,* a meglevő próbaburkolatok mellett, a *Preussler*-féle *hontmegyei, inóczi* trachitbányából vett koczkakövekkel 135 m². területü próbakövezést; – az összehasonlitás czéljából pedig ugyanitt, ugyanekkora területü *korláti* bazaltkoczkakő burkolatot.

2. A VI. ker. *Nagy János-utczának* a *Munkácsy-utcza és Aréna-út* közötti szakaszában, belsőleg kátrányozott, u. n. »*terosalt*« próba makadamszerü kocsiútburkolatot.

3. A VII. ker. *Stefánia-útnak* az *István-út* és *Thököly-út* közötti szakaszában 3300 m².-nyi területü 6 cm. vastag, a *Nagy János-utczának* a *Munkácsy-utcza* és *Bajza-utcza* közötti szakaszában 3250 m².-nyi területü 5 cm. vastag; – a *VI. Andrássy-út* végén, az ezredéves emlékmű előtt levő járdákon pedig 500 m². területü 3 cm. vastagságu u. n. »*tarmacadam*« próbaburkolatot.

Ez a »*tarmacadam*« is belső kátrányozó eljárással készült makadamszerü burkolat, melyet akként állitanak elő, hogy a munka szinhelyén egy emelőkészülék (pater noster) segélyével bazalt zuzott követ és zuzalékot helyeznek egy különleges gépbe, a melyben a kőanyagot 150 – 160°-ra hevitik, oly czélból, hogy belőle minden nedvességet eltávolitsanak. A kátrányos készitményt 130° – 140°-ra hevitik és egy keverő dobban a

zuzott kővel addig keverik, a mig minden kavicsszemet bekátrányoznak. – Ezután a kátrányos kőanyagot az útra teritik és lehengerelik.

4. A VII. ker. *Dohány-utcza* 32. sz. házban levő községi polgári leányiskola előtt 300 m².-nyi kocsiút területen *Neumann és társa* faburkoló vállalat hazai akáczfa próbaburkolatot fektetett le.

Ez akként készült, hogy a forró bitumenbe mártott 10 cm. magas fakoczkákat, hézagok nélkül, 15. cm. vastag portland cement beton alapra rakták le és a kész útfelületet is bitumennel vonták be.

A szegélykő mellett pedig 4 cm. széles hézagot hagytak s azt homokkal töltötték be.

5. A VI. ker. *Andrássy-út* középső kocsiútján *Mähl brémai* czég 3000 m².-nyi területü »*tallowood*« és 1000 m².-nyi területü »*jarrah*« ausztráliai keményfa próbaburkolatot fektetett le, ugyanolyan módon, a mint az imént emlitett *Dohány-utczai* faburkolatot állitották elő.

Mindezeket a próbaburkolatokat állandó figyelemmel kisérjük és a rendszeres megvizsgálásukra kiküldött bizottságokban mi is résztveszünk.

* * *

A mi a székesfőváros által eszközölt utczarendezéseket és burkolásokat illeti, – melyek tervét és költségvetését előzetesen átvizsgáltuk, – ezek a következő utczákra vonatkoznak:

Kerület	Utak, utczák és terek
I.	*Ág-utcza, Albert-utcza* (Sárbogárdi-út – Halmi-utcza közt), *Alkotás-utcza* (a déli vasuti pályaudvar érkezési oldalával szemben), *Budafoki-út* (Lágymányosi-utcza – M. Á. V. aluljárója közt), *Csaba-utcza, Csemegi-utcza, Diószegi-út* (Daróczi-út – Badacsonyi-út közt), *Fadrusz-utcza* (Villányi-út – Lenke-út közt), *Hieronymi-út, Koronaőr-utcza, Daruváry-utcza, Ménesi-út* (Hegyalja-út – Szüret-utcza közt), *Mohai-út* (Sárbogárdi-út – Halmi-utcza közt), *Mozdony-utcza* (Alkotás-utcza – Böszörményi-út közt és Böszörményi-út – Törpe-utcza közt), *Nándor-utcza, Nándor-tér, Névtelen-utcza* (Csend-utcza – Otthon-utcza közt), *Orbánhegyi-út* (Németvölgyi-út – Narczisz-út közt), *Otthon-utcza* (Társ-utcza – Avar-utcza közt), *Roham-utcza* (Krisztina-körut – Attila-utcza közt), *Szajkó-út* (Tárogató-út – Hidegkuti-út közt), *Székács-utcza, Tárogató-út* (Kovács-utcza – Lipótmezei-út közt), *Tóth Lőrincz-utcza, Törpe-utcza.*

Kerület	Utak, utczák és terek
II.	*Batthyány-utcza* (Fő-utcza – Hattyu-utcza közt), *Fillér-utcza* (Kádár-utcza – Retek-utcza közt).
III.	*Emese-utcza*, *Hunor-utcza*, *Kenyeres-utcza* (Bécsi-út – Szőllő-utcza közt), *Miklós-utcza* (Flórián-utcza – Miklós-tér közt).
IV.	–
V.	*Berzenczey-utcza* (Zápoly-utcza – Tutaj-utcza közt), *Bodor-utcza* (Vizafogó-védgát – Váczi-út közt), *Pannónia-utcza* (Koráll-utcza – Csanády-utcza közt), *Sziget-utcza* (Pozsonyi-út – Ujpesti rakpart közt), *Tátra-utcza* (Lipót-köruti torkolat), *Ujpesti rakpart felső sikja* (Katona József-utcza – Sziget-utcza közt), *Zápolya-utcza* (Berzenczey-utcza – Visegrádi-utcza közt), *Zrinyi-utcza* (Szent István-tér – Sas-utcza közt).
VI.	*Ambrus-utcza* (Reitter Ferencz-utcza – Szent László-utcza közt), *Andrássy-út* (Oktogon-tér – Aréna-út közt), *Nagymező-utcza* (Andrássy-út – Király-utcza közt), *Petneházy-utcza* (Gömb-utcza – Röppentyü-utcza közt és a Béke-utcza – Szent László-utcza közt), *Szabolcs-utcza* (Bókay-tér – Hunn-utcza közt), *Tüzér-utcza* (Dévay-utcza – Aréna-út közt), Városligetí uj artézi fürdő körüli utak.
VII.	*Akáczfa-utcza* (Dob-utcza–Dohány-utcza közt), *Csernyus-utcza* (Egressy-út – Lengyel-utcza közt), *Egressy-út* (Hajtsár-út – Vezér-utcza közt), *Erzsébetkirályné-út* (Jókai-úttól a határig), *Gyarmat-utcza* (Hajtsár-út – Rákospatak közt), *Hajtsár-út*, *Hermina-út* (István-út – Thököly-út közt), *Jerney-utcza* (Egressy-út – Lengyel-utcza közt), *Mexikói-út* (Tábornok-utcza – Mogyoródi-út közt), *Őv-utcza* (Erzsébetkirályné-út – Istvánfy-utcza közt), *Pillangó-utcza* (Fogarasi-út – Dongó-utcza közt).

Kerület	Utak, utczák és terek
VIII.	*Karpfenstein-utcza* (Baross-utcza – Szerdahelyi-utcza közt), *Kemény Zsigmond-utcza* (Prater-utcza – Lósy Imre-utcza közt), *Kistemplom-utcza* (Mária Terézia-tér – Nap-utcza közt), *Koszoru-utcza* (Tavaszmező-utcza – Baross-utcza közt), *Kőris-utcza* (Örömvölgy-utcza–Orczy-út közt), *Lippay György-utcza* (Práter-utcza – Lósy Imre-utcza közt), *Lósy Imre-utcza* (Szigony-utcza – Lippai György-utcza közt), *Szeszgyár-utcza* (Visy Imre-utczánál), *Telegdy János-utcza* (Práter-utcza – Lósy Imre-utcza közt), *Tisza Kálmán-tér* (Népopera körül).
IX.	*Csarnok-tér* (Központi vásárcsarnok uj rakodója), *Üllői-ut* (Czeglédi-út – Kispest közt), *Vaskapu-utcza* (Dandár-utcza – Ipar-utcza közt), *Viola-utcza* (Mester-utcza – Üllői-út közt).
X.	*Gergely-utcza* (Szlávy-utcza – Alkér-utcza közt), *Kendeffy-utcza, Márga-utcza* (Óhegy-utcza – Petrőczy-utcza közt), *Salgótarjáni-utcza* (Asztalos Sándor-utcza – Hungária-körut közt), *Simor-utcza* (Orczy-út – Delej-utcza közt), *Villám-utcza.*

A székesfőváros részéről 1912-ben tervezett összes útburkoló munkák mennyisége a következő:

Makadamszerü kocsiút	74,137	m².
Bazalt koczkakövezetü kocsiút	17,764	„
Bazalt koczkaburkolat átkövezés	430	„
Bazalt ³/₄-es koczkakövezetü kocsiút	27,086	„
Bazalt fejkövezetü kocsiút	25,394	„
Bazalt kiskőburkolatu kocsiút	7,634	„
Régi trachit koczkakövezetü kocsiút	11,898	„
Trachit koczkakőburkolat átkövezés	645	„
Trachit terméskő kocsiút és folyóka	21,891	„
Trachit terméskőburkolat átkövezés	770	„
Keramit kocsiút	3,435	„
Aszfalt kocsiút	26,980	„
Fakoczkaburkolatu kocsiút	1,671	„
Fakoczkaburkolat átfektetés	60	„
Járdaszegélyezés	44,014	f. m.
Szegélysor átfektetés	1,920	f. m.
Járdakavicsolás	42,626	f. m.
Járdakavicsolás kátrányozással	14,376	m².
Trachitkövezetü járda	27,004	„
Trachitjárda átkövezés	1,080	„
Bazalt terracit járda	1,200	„
Aszfaltjárda	20,782	„
Aszfaltjárda átfektetés	40	„

IV.

VASUTAK.

A lefolyt évben a *m. kir. államvasutak* ismét egyes folytatólagos állomásbővitésekkel foglalkoztatták a fővárosi hatóságokat, utóbbiak sürgős hozzájárulását kivánván az általuk tervezett létesitményekhez, a melyek minden alkalommal, mint u. n. »*szükségmunkák*« jelentkeztek. Mivel azonban az idevonatkozó tervezések a főváros általános szabályozási tervével nincsenek a kellő összhangban és a budapesti pályaudvarok végleges rendezésére vonatkozó tervezet sem ismeretes, ennélfogva e tárgyalások során minduntalan alig elháritható nehézségek merülnek föl.

Ezért a *M. Á. V. Rákosrendező pályaudvar,* valamint a *Budapest – Lipótváros állomás* folytatólagos bővitése dolgában megtartott közigazgatási bejáráson, a székesfőváros közönségének képviselőivel egyetértőleg kifejtettük abbeli álláspontunkat, hogy a pályaudvarok és a vasuti hálózat rekonstrukciója tervének ismerete előtt, csakis a vasuti forgalom érdekében legszükségesebb berendezésekhez és ezekhez is csak ideiglenes jellegük kikötésével járulhatunk hozzá. A főváros fejlődésének, de az államvasutak fejlesztésének érdekében is a legnagyobb fontosságunak tartjuk és ezért a legnyomatékosabban szorgalmazzuk, hogy a budapesti pályaudvarok és vonalak rekonstrukciójának terve, a fővárosi hatóságok bevonásával, a legsürgősebben tárgyalás alá vétessék.

A *Rákosrendező* pályaudvar bővitésére vonatkozólag előadtuk, hogy fentartjuk az 1907-iki és az 1908-iki közigazgatási bejárásokon, a pályaudvaron keresztül, a közlekedés biztositása érdekében létesitendő gyalog, illetőleg kocsi felül- vagy aluljárókra nézve előterjesztett kivánságainkat, illetőleg bizottsági megállapodásokat. Kivántuk továbbá, hogy az államvasuti terület keleti oldalán egy 30 méter széles út állapittassék meg, melynek 19 méter széles részét az államvasutak legyenek kötelesek

saját költségükön kihasitani, 8 méter szélességben alapzatos makadammal burkolni és fasorokkal ellátni.

Ez az út, – mely a szabályozási tervben fölvett és a *M. Á. V.* által elfoglalt *Laborfalvi-út* pótlására van hivatva, – abban az esetben, ha a *M. Á. V.* a pályaudvart a *Szőnyi-* és a *Komáromi-utig* kiterjesztené, ehhez hozzácsatolva lesz előállitandó; a mennyiben pedig a *M. Á. V.* pályaudvarát nem terjesztené ki, erre az esetre azt kivántuk, hogy a 30 méteres út olykép hasittassék ki, hogy a *Szőnyi-*, illetőleg *Komáromi-út* és a kihasitandó uj út közt legalább két épitési telekmélység legyen.

Ezekkel a kikötésekkel hozzájárultunk ahhoz, hogy a *M. Á. V.* a *Rákosrendező* pályaudvar keleti oldalán már kisajátitott területén 13 ujabb vágányt fektethessen le; a *Hajtsár-útat* pedig a mai 2 vágány helyett 4 vágánynyal keresztezhesse, végül, hogy a *Rákospatak-út (Tahi-út)* irányában egy vasszerkezetü gyalogfelüljárót létesithessen.

A »*Lipótváros*« állomás ujabb bővitésének tárgyalása során – tekintettel arra, hogy a *Hungária-köruti* pályaszinbeni útátjárót, a meglevő két vágányon felül most még további két vágány fogja keresztezni és igy a folytonos tolatások miatt az átjáró gyakorlatilag amugy is alig válnék használhatóvá, – hozzájárultunk ahhoz, hogy a *Hungária-köruti* átjáró megszüntetésével, az *Esztergomi-út* irányában eső párhuzamos út a *Bodor-utczáig* 4 öl szélességben meghosszabbittassék. A *Hungária-köruti* pályaszinbeni átjáró forgalmának a *Bodor-utczai* átjáróba való átterelése azonban nem érinti a *M. Á. V.* abbeli kötelezettségét, hogy a már megállapitott *Hungária-köruti* felüljárót, a tényleges szükség beálltakor megépitse.

Ilyen értelemben, hozzájárultunk ahhoz, hogy a *M. Á. V.* a »*Lipótváros*« állomás vágányaihoz csatlakozóan, a mai két rendező és összekötő vágány mellé, még további két rendező vágányt fektessen le.

* * *

A *budapesti uj vontatótelep* közigazgatási bejárásán megállapodás jött létre arra nézve, hogy a *Rákosrendező pályaudvar* nyugati oldalán, a *Szent László-úttal* párhuzamosan, 19 méter széles útat kell előállitani. Minthogy pedig az államvasutak ezt az útat csupán a *Tahi-útig* épitették meg, – ezért fölhivtuk a m. kir. államvasutak igazgatóságát, hogy az útnak a *Tahi-út* és *Balzsam-utcza* közötti, hátralevő részét is épitse meg.

A *m. kir. államvasutak* igazgatósága az út megépitésének függőbenhagyását, illetőleg ennek az útszakasznak az elejtését kérelmezte, arra való hivatkozással, hogy a további épitkezések során, a szóban forgó út területére esetleg szüksége lesz.

A *kereskedelemügyi minister urhoz* intézett fölterjesztésünkben kifejtettük, hogy a szóban levő útat semmi esetre sem ejthetjük el, mert ez az út, mint párhuzamos út, városrendezési és közforgalmi szempontokból feltétlenül szükséges.

A hatóságok ezt az útat a *Hungária-körúttól* kezdve, a magántelkek felé eső oldalon 25 méterre kivánják kiszélesiteni, hogy az út villamos vasutnak és egyéb közmüveknek a berendezésére alkalmas legyen és a *M. Á. V. uj szénpályaudvara* a *Hungária-körúttal* közvetetlen összeköttetést nyerhessen.

A *kereskedelemügyi minister ur* akként döntött, hogy az útépités végrehajtását egyelőre, – de egy évnél nem hosszabb időre, – felfüggesztette.

* * *

A *m. kir. államvasutak »Kőbánya felső pályaudvar«-ából* kiágazólag az *»országos tenyész és haszonállat vásártelepre«* tervezett vasuti berendezéseknek és ezzel kapcsolatban *»Rákos«* állomás bővitésének közigazgatási bejárásán kifejtettük, hogy úgy a *»Kőbánya felső állomáson«* mint a *»Rákos«* állomáson tervezett vasuti létesitményeknek csak ama részéhez járulhatnak hozzá, melyek államvasuti területen lesznek előállitandók; – mig ellenben a közterületeken tervezett létesitmények tekintetében azt kivántuk, hogy azok a vidék szabályozási tervével összhangban állapittassanak meg.

A további tárgyalások során a székesfővárossal egyetértőleg, a *»Rákos«* állomás bővitésére való tekintettel, a 13 öl széles *Keresztúri-út* szabályozási vonalát akként változtattuk meg, hogy az állomásnak még esetleges további bővitése is lehetségessé váljék.

E nagy kiterjedésü állomás mentén ez az út, mint párhuzamos út is, nélkülözhetetlenül szükséges és ezért kivántuk, hogy annak területét a *M. Á. V.* szerezze meg és 8 méter széles makadamburkolattal lássa el.

Ezekkel a kikötésekkel hozzájárultunk ahhoz, hogy az *»országos tenyész és haszonállat vásártelep«* úgy a *»Kőbánya felső állomás«-sal*, mint *»Rákos«* állomással összeköttessék, továbbá, hogy *»Rákos«* állomáson 4 uj fogadó vágány, további 80 kocsi felállitására szolgáló fertőtlenitőtelep és ezzel kapcsolatban az állomás *Hatvan* felőli végén egy csonka kihuzó vágány létesittessék.

* * *

Még az 1911. év végén, a *m. kir. államvasutak igazgatósága* tárgyalásokat kezdett oly czélból, hogy a *M. Á. V. Angyalföld* állomásból kiágazólag a *Váczi-út* VI. kerületi oldalán levő gyártelepek kiszolgá-

lása érdekében, a *Rákospalotai-út* átszelésével a *Madarász-*, a *Lomb-*, a *Gömb-* és a *Teve-utczán* át, a *Hungária-körutig* vezetőleg, vontató vágányt épithessen.

A lefolyt év elején megtartott közigazgatási bejáráson kifejezést adtunk annak, hogy e vontató vágány engedélyezéséhez nem járulunk hozzá, mert azt az eszmét, hogy a főváros közútai útszintben, gőzmozdonyu vasutakkal, – mint a milyenről a jelen esetben is szó van, – elfoglaltassanak, városrendezési, városfejlődési és forgalmi szempontból már elvileg ellenezzük.

A szóban levő vontató vágány ugyanis a terv szerint, a fővárosnak, a *Hungária-körut*-tól északra eső, olyan területén huzódnék el, mely már fekvésénél fogva arra van hivatva, hogy a főváros egészséges lakó külvárosává legyen, a melyet tehát meg kell kimélni a gyártelepek füstjétől, a mit a vontató vágány megépitése esetében, – az uralkodó szél iránya következtében, nem lehetne elkerülni.

Ezenkivül a tervezett vontatóvágány, a *m. kir. államvasutak* szárnyvonala gyanánt, mintegy 3½ km. hosszaságban több olyan utczát, melyek csak 8 öl szélesek, egész terjedelmükben lefoglalna és ez által ezen a vidéken nemcsak a helyi forgalmat bénitaná meg, hanem a fejlődést is megakasztaná.

Kétségtelen továbbá, hogy ez a vontató vágány a *Váczi-út* mentén levő gyártelepek érdekeinek szolgálatával, azoknak az állandósitását segitené elő, holott a főváros egészséges fejlődésének az érdeke azt kivánja, hogy az emlitett városrész – mely éppen a gyárak miatt nem képes fejlődni – a gyári ipari telepektől mihamarább felszabadittassék és hogy ezek a gyártelepek a város déli, illetőleg délkeleti részére helyeztessenek át, a hol fejlődésük feltételeit, a már meglevő vasutak révén, még könnyebben megtalálhatják és a hol az üzemből eredő közegészségi hátrányok kevésbbé fogják hatásukat éreztetni. Mindezeknél fogva, tekintettel a kisajátitási törvény 6. §-ára is, azt kértük, hogy a szóban levő vontató vágány terve végképpen ejtessék el.

* * *

Hozzájárulásunkkal nyert engedély alapján a m. kir. államvasutak a *központi vásárcsarnok* vasuti forgalmának gyorsabb lebonyolitása czéljából itteni vágányhálózatukat kibővitették.

Nevezetesen a közraktári kezelő épületnek a *Közraktár-utcza* felőli oldala mentén, a székesfőváros által épitett 63 méter hosszu, 8 méter széles födött rakodónak két oldalán egy-egy uj csonkavágányt

épitettek. Ezek a *dunaparti teherpályaudvarból* ágaznak ki és a *Mátyás-utczát* keresztezve, jutnak a födött rakodóhoz, a hol, e vasuti berendezés segélyével, — 14 waggon élelmiszer kirakása vált lehetségessé.

* * *

A székesfőváros közönségének kivánságára, a *Cs. kir. szab. déli vaspálya társaság krisztinavárosi* pályaudvarán át, létesitendő két gyalog áthidalás kérdésében, mint a közigazgatási bizottság hatáskörével felruházott hatóság, helyszini bizottsági tárgyalást tartottunk, melynek során az az egyetértő vélemény alakult ki, hogy a *déli vasuti* felvételi épület előtt 3 méter szélességü gyalogútaluljáró, — a *Kapitány-* és *Nyárs-utcza* irányában pedig 2 méter széles gyalogfelüljáró létesittessék. Ezt a megállapodást a magunk részéről is elfogadtuk.

Minthogy pedig a székesfőváros közönsége egyelőre csupán az aluljárót kivánja, a sajált költségén megépittetni, ezért fölkértük a székesfőváros tanácsát, hogy az aluljáró részletes kiviteli terveit, lehetőleg a *cs. kir. szab. déli vaspálya társasággal* egyetértőleg mielőbb dolgoztassa ki és a közigazgatási bizottsági eljárás folytatása czéljából terjessze elő.

Épitkezések a Budapesti közuti vaspálya társaság vonalain és telepein.

E vasuttársaságnak a lefolyt évben kifejtett munkásságát, — ujabb vonalak épitése helyett, — jórészt, egyes meglevő vonalain a régi felépitménynek uj, erősebb felépitménnyel való kicserélése és a tápláló berendezéseknek megerősitése meritette ki. A vasuttársaság hálózata tehát, a lefolyt évben, csupán egyes, kisebb vonalkiegészitésekkel növekedett.

A mult évi jelentésünkben már megemlitett *Visegrádi-utczai* kettős forduló vágányra vonatkozó további tárgyalásaink során, a székesfőváros arra az álláspontra helyezkedett, hogy e vágányok a *Csanády-* és *Wahrmann-utczákon* át köttessenek a *Váczi-uti* vonalba, a *Zápolya-utczai* vagylagos vonalvezetés mellőzésével.

A *kereskedelemügyi minister ur* azonban figyelemre méltónak találta a közigazgatási bejáráson általunk ajánlott azt a megoldást, hogy e forduló vágányok a *Szemere-utczai* vonal egyenes folytatásaként, a *Csáky-utczán* vezettessenek a *Zápolya-utczáig* és ez utóbbi utczán keresztül jussanak ki a *Váczi-útra.*

A *kereskedelemügyi minister ur*, habár a *Visegrádi-utczai* forduló vágányok megépitésére az ideiglenes engedélyt a társaság koczkázatára és veszélyére kiadta, egyszersmind utasitotta a társaságot arra, hogy a *Zápolya-utczai* vonalvezetésre is dolgozzon ki vagylagos terveket.

Az ujabbi tárgyalások során reámutattunk arra, hogy a *Csáky-utczai* vonalvezetést tárgytalannak kell tekinteni, mert a *Visegrádi-utczai* egyenes vonal a *Csanády-*, illetőleg a *Wahrmann-utczáig* már megépült. Városrendezési és közlekedési szempontokból azonban kivánatosnak jeleztük azt, hogy a két vágány a 12 öl széles *Zápolya-utczán* át köttessék össze a *Váczi-uti* vágányokkal.

Hozzájárulásunkkal megadott engedély alapján a vasuttársaság folytatta egyes vonalszakaszainak további átépitését, illetőleg az alsó vezetékes vonalakon a régi 23·4 kgrmmos csatornasineknek 31·6 kgrmmosokkal-, a felső vezetékes vonalakon pedig a régi 20·8 kgrmmos *Haarmann* sineknek 36·33 kgrmmosokkal való kicserélését, 30 cm. mély, 60 cm. széles beton alapon, aszfalt közbeiktatásával és *Melaun*-féle sinsaruk alkalmazásával.

Az ilymódon átépitett vonalszakaszok a következők:

A *Károly-köruti, Váczi-köruti,* az *Orczy-út – gróf Haller-utczai* vonalak, az *Orczy-uti* vonalnak a *Kőbányai*-vonallal való két vágányu összekötése, a *Mexikói-uti – Erzsébet királyné-uti* vonal, a *Hermina-uti* összekötő vonal és a *Váczi-uti* vonalnak a *Rákospataktól Ujpestig* terjedő szakasza, az itteni forduló vágánynyal együtt.

Továbbá a *Margit-körut* 2 – 38. számu házak közötti és a *Pálffy-téri* vonalszakasz, valamint a *Krisztina-köruti* vonalnak *Dékán-utcza – Csaba-utcza* közti szakasza, végül a *Szarvas-tér – Lánczhidi* és a *Szarvas-tér – déli vasuti* vonalszakasz.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Kerepesi-úton* kitérő vágányt épithessen, a *keleti pályaudvar* érkezési oldala előtt, a két kocsibehajtás közt levő járdának oly módon való megszükitésével, hogy a járda szegélyköve, a kitérő vágány tengelyétől 1·30 m.-re legyen.

Hozzájárulásunkkal megadott engedély alapján a vasuttársaság a *Thököly-úti* és az *Aréna-úti* alsó vezetékes vonalát, – a *Baross-tértől* a *városligeti* végállomásig – felső vezetékkel is ellátta; az *Orczy-úti* és a *Kőbányai-úti* vonala között pedig összekötő vágányokat épitett.

A megtartott műtanrendőri bejáráson, a forgalom biztonsága érdekében megállapittatott, hogy az áramszedő váltások helyei decentralizálandók, egyrészt a *Köztemető-úton* és a *Baross-téren*, másrészt a *Keleti pályaudvar* előtt és az *Aréna-út* sarkán, hogy ilymódon a kocsiknak egy helyen való torlódása elkerülhető legyen.

Engedélyt nyert a vasuttársaság továbbá arra, hogy az *Elnök-utczai* vonalának *népligeti* végállomásán forduló vágányt épithessen és az *Elnök-*

utczai vonalának felépitményét *Haarmann* rendszerü sinekkel átépithesse.

Ugyszintén engedélyt nyert a vasuttársaság a *Calvin-téri* vágányok átépitésére, a *Gellért-tér – Calvin-téri* vonalszakaszban a felső vezeték berendezésére és a *Gellért-téri* összekötő vágány megépitésére, – azzal a kikötéssel, hogy a *Ferencz József hidon*, a lánczos felfüggesztés rendszere szerint kisérletképpen fölszerelt vezeték, valamint a *Gellért-téri* összekötő vágánynak a *Sáros fürdő* előtti része ideiglenes jellegü.

* * *

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *kelenföldi* forgalmi telepe előtti, az uj és a régi kocsiszinjeibe vezető bejáró vágányokat átépithesse, illetőleg, hogy a vasúti közlekedés zavartalansága érdekében, a folyóvágánnyal párhuzamosan, az *Átlós-úti*, befelé haladó fővágánytól 3·30 méterre, egy kitérő vágányt épithessen és hogy a folyó pályában levő 7 váltó-kiágazást, valamint az uj kocsiszinbe vezető 3 uj váltókiágazást is ebbe az uj kitérő vágányba helyezhesse, azzal a kikötéssel, hogy a kocsiszinek mentén elvonuló árok, a telep egész homlokzatvonala mentén, folytatólag beboltozandó, ugy a mint az, az első kocsiszinbe vezető vágányok épitésekor történt.

Hozzájárulásunkkal megadott engedélylyel ideiglenesen átalakitotta a vasuttársaság *kelenföldi* vonalának végállomását, olyképpen, hogy az *Etele-téren* és a *Kelenföldi-út* találkozásánál levő vágányösszeköttetést a *M. Á. V.* felvételi épülete felé eltolta és egy ujabb vágányösszeköttetést létesitett. Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Krisztina-körut – Várfok-utcza* sarkán, a park körül, továbbá az *Átlós-út* és *Fehérvári-út* találkozásánál levő téren, összekötő vágányok beiktatásával, egy-egy forduló vágányt létesithessen.

A vasuttársaság, a vasuti közlekedés biztonsága érdekében, *hüvösvölgyi* vonalának 22/29 szelvénye között, a *Völgy-utczai* makadamszerü burkolatban volt 2 × 22 kgr. sulyu régi, *Haarmann* rendszerü felépitményét, *Melaun* sarukkal fölszerelt, talpfára szegelt, 2 × 23·6 kgr. sulyu *Vignol* sinekkel cserélte ki, a mihez utólagosan hozzájárultunk, azzal a kikötéssel, hogy a pálya egész hosszában vezető sinekkel látandó el és hogy a vasuttársaság köteles a székesfőváros bármikor teendő fölhivására, a Vignol felépitményt *Haarmann* rendszerü felépitménnyel felcserélni.

Hozzájárulásunkkal ideiglenes épitési engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy a *Bécsi-úti* vonalát, a *Bécsi-út* útrendező munkálataival párhuzamban, az 1907. november 18-án megtartott közigazgatási bejáráson létrejött megállapodások szerint és az eddig megállapitott terv alap-

ján megépithesse, addig is, a mig a szabályszerü engedélyezési tárgyalás megtartható lesz.

Hozzájárulásunkkal megadott engedély alapján a vasuttársaság, a lefolyt évben megépitette még a *farkasréti* vonalának az *izraelita temetőig* terjedő meghosszabbitását, melyet ez év elején helyezett forgalomba.

* * *

A vasuttársaság a *Haarmann*-váltók állitókészülékének viztelenitése végett, kisérletképpen, a *Krisztina-körut – Retek-utcza* sarkán, a *Ferencz József-hidnál*, a *Fehérvári-út* és *Átlós-út* találkozásánál, összesen 6 drb. viztelenitő aknát épitett.

* * *

Engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy az *állatkerti*, a *zuglói* az *Erzsébet királyné-uti* és a *Hermina-uti* vonalak táplálása czéljából, a *Damjanich-utczai* telepből kiágazólag 1000 V. feszültségü áram vezetésére szolgáló 2 drb. 600 mm² és egy drb. 500 mm² keresztmetszetü pánczélos ólomkábelt fektethessen le.

A jóváhagyott terveknek megfelelően ezeket a kábeleket a *Dembinszky-utczában* az északi házvonalától, a *Nefelejts-utczában* a keleti házsortól és az *István-úton*, az északi házsor vonalától, mindenütt 5·50 m-re, utóbbi két helyen a már meglevő kábelárok mellé helyezték.

Az *Aréna-út – István-út* sarkától kezdve, az egyik 600 mm²-es kábel az *Aréna-úton* a *Thököly-útig* halad, melynek sarkán légkábel gyanánt folytatódik.

A másik két kábel az *István-úton* a *Városliget* felé eső oldalon, a külső sinszáltól 1·10 méterre, a már meglevő kábel árok mellett, a *Hermina-útig* terjed, a hol a 600 mm² keresztmetszetü kábel a *városligeti* szinházzal szemben, a légvezetékhez csatlakozik, mig az 500 mm²-es kábel a *Hermina-út* északi oldalán a *Thököly-útig* halad.

A régi *állatkerti* tápláló kábel végéhez kapcsolt 310 m/m² keresztmetszetü uj kábel pedig a *Hermina-út Városliget* felőli járdájának szélétől 1 méterre az *Erzsébet királyné-útig*, majd pedig annak nyugati oldalán a járda szélétől 1·50 méter távolságban folytatódik. A *Columbus-utczán* át az *Erzsébet királyné-út* keleti oldalára tér át, a hol a meglevő kábelhez csatlakozik.

Hozzájárulásunkkal a vasuttársaság, a *Calvin-téri* vágányok átépitésével kapcsolatban áthelyezte, illetőleg ujjáépitette itteni alsó vezetékes tápláló kábeleit is.

Hozzájárultunk továbbá ahhoz, hogy a vasuttársaság alsó vezetékes vonalainak tápláló berendezéseit megerősithesse. E czélból a vasut-

társaság a *Károly-körut* 2 vágányán 2 uj szakaszt létesitett, – az *Üllői-úti* szakaszt, egy uj kábelpár befektetésével, vágányonként 2 külön szakaszra osztotta; — a *Rákóczi-úti* balvágány szakasznak 4 drb. 150 mm² keresztmetszetü kábeljét 2 drb. 500 mm² keresztmetszetü kábellel cserélte ki; – a *Damjanich-utczai* szakaszokat pedig uj tápláló kábelekkel látta el és a korábbi egy tápláló pont helyett 2 uj tápláló pontot létesitett.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Köztemető-*, *Orczy-* és *Kőbányai-úti* vonalcsoport táplálásának megerősitésére, valamint áramvisszavezető berendezésének javitása czéljából kábeleket fektethessen le.

E szerint a vasuttársaság a *Dembinszky-utczai* áramfejlesztő telepből 2×600 mm². rézkeresztmetszetü kábelt vezetett ki s azt a *Dembinszky-utcza* páros számu oldalán, folytatólag a *Nefelejts-utcza* páratlan házszámu oldalán, a házsor vonalától 6·10 méterre; – az *István-úttól* a *Thököly-útig* pedig 5·80 méterre fektette le. – A *Thököly-úton* a kábel a keleti pályaudvar oldalán, a park szélétől 0·50 méterre, a járdában, majd pedig a pályaudvar előtt, a városi villamos vasut vonalával párhuzamosan haladva, a szegélykősortól 1 méterre fekszik, egészen a *Festetich-utczáig*.

A *Festetich-utczában*, annak páros házszámu oldalán, a járdától 1·20 méterre; a *Köztemető-úton* pedig, a vágány és a *temető* közötti burkolatlan területen van lefektetve, egészen az *Orczy-útig*.

Az *Orczy-út* és a *Kőbányai-út* találkozásánál, a két kábel mellett, ugyanegy árokban, egy üzemi telefonkábelt is fektettek le.

* * *

Hozzájárulásunkkal megadott engedélylyel a vasuttársaság tápláló kábelt helyezett el a *Pálffy-utczai* telepéből kiágazólag a *Lukács fürdőig*. A kábelt a *Tölgyfa-utcza* páros házszámu oldalán, a házsor vonalától 6 méterre, ezután a *Margit-körut* páratlan számu oldalán és a *Török-utczán* át, – utóbbiban a vágánytól a kocsiút közepe felé 1·90 méterre fektették le. A kábel a *Zsigmond-utcza* 23. számu házig a földalatt, utóbbi utczában, a házsortól 4·70 méterre fekszik; – innen tovább légkábel gyanánt folytatódik.

A vasuttársaság még az *Üstökös-utcza* északi oldalán, a járda szélétől 2 méterre, — az *Ujlaki rakpartig*, illetőleg a helyi érdekü vasutig, egy elágazó kábelt; – a *Lajos-utczában* pedig, a *Zsigmond-tértől*, a *Határ-utczáig*, a vágánytengelytől az úttest felé 1·90 méterre, a meglevő kábel mellé, egy drb. 600 mm.-es kábelt fektetett le.

Hozzájárultunk továbbá ahhoz, hogy a vasuttársaság az *óbudai* és a *Laktanya-utczai* vonal táplálására szükséges kábelt, a *Lajos-utcza* 2. számu háztól a 92. számu házig, a két vágány között, a balvágánytól

1·90 m.-re és folytatólag a *Kiskorona-*, valamint a *Templom-utcza* irányában fektesse le.

Hozzájárulásunkkal megadott engedélylyel a vasuttársaság a *Lipót-köruti* felső vezetékes vonala részére 2 darab 600 mm² keresztmetszetü kábelt helyezett el. Ezeket a kábeleket is a *Pálffy-utczai* telepből kiágazólag, a *Tölgyfa-utczában,* a *Margit-köruton* és a *Margithidon,* a *Rudolf-rakpartig* a régi kábelek mellé; a *Margidhidtól* a *Visegrádi-utczáig* a *Lipót-körut* déli oldalán, a vágány tengelyétől az úttest felé 2·5 méterre fektették le. E kábelek a *Visegrádi-utcza* elején a felsővezetékhez csatlakoznak.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Széna-tér – Fogaskerekü vasuti* és a *Krisztina-körut – Szent János-téri* vonalszakaszok táplálását is megerősithesse.

E célból a *Pálffy-utczai* áramfejlesztő telepből 2 darab 310 mm² keresztmetszetü pánczélos ólomkábelt vezettek ki és azokat a *Tölgyfa-utczában,* a nyugati házsor vonalától 4·80 méterre fektették le, egészen a *Királyhegy-utczáig.*

A *Királyhegy-utczában,* a *Margit-köruton* és a *Krisztina-köruton,* egyfelől a *Retek-utczáig,* másfelől a *Vérmezőig,* a kábelek folytatásaként, a már meglevő vezetéktartó oszlopokra, 2 × 250 mm² keresztmetszetü csupasz légvezetéket szereltek föl. A *Krisztina-köruton* a *Szent János-térig,* a keleti vágánytól 2 m., illetőleg 2·50 m. tengelytávolsággal egy darab 310 mm² keresztmetszetü kábelt fektettek le.

A *Retek-utczától* a *Fogaskerekü vasutig* a jobb vágányban második munkavezetéket szereltek föl.

Ugyancsak egy második munkavezetéket szereltek föl az *óbudai* vonalnak a *Percz-utcza* és a *Templom-utcza* között fekvő szakaszában is.

Engedélyt nyert továbbá a vasuttársaság arra, hogy a *Pálffy-utczai* áramfejlesztő telepétől, a *budai dunaparton,* a *Gellért-térig* is egy tápláló kábelt fektethessen le. Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Pálffy-utczai* központi áramfejlesztő telepéből kiindulólag a *Tölgyfa-utczában* kábelcsatornát épithessen, a mint az a *Damjanich-utczai* áramfejlesztő telepén is czélszerünek bizonyult.

E célból a *Pálffy-utcza* sarkán, a gépház falától 5 – 15 méterre, a *Tölgyfa-utczának* a *Henger-utczával* való találkozásánál 3·09 méterre; a *Tölgyfa-utcza* közepe táján 3·44 méterre, mindenütt a már meglevő condens vizlevezető csatorna és az utczai 0·95/0·63 m. szelvényü közcsatorna között, 1·90/2.05 m. szelvényü, az iroda és a kezelő épület mentén 1·20 180 m. szelvényü, vasbeton szerkezetü kábelcsatornát épitettek s azt a gépház belsejével 4 helyen 1·00/2·50 m., illetőleg 1·50/2.05 szelvényü csatorna kiágazással kötötték össze.

* * *

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Városligetben*, a magyar műszinkör épülete előtt, a befelé haladó kocsik számára, a *Hermina-út*, a villamos vasuti vágányok és az *állatkerti-körut* közti △ alaku téren külön megállóhelyet létesithessen és hogy a befelé menő kocsik számára az eddigi megállóhely maradjon meg.

Hozzájárultunk továbbá ahhoz, hogy a *Lipót-körut — Váczi-körut* keresztezésében, a föl- és leszálló közönség összetorlódásának elkerülése végett, kettős megállóhelyet létesithessen és hogy a *Margit-körut — Erőd-utcza* sarkánál levő megállóhelyet a *Szász Károly-utcza* sarkára áthelyezhesse, továbbá, hogy a *zugligeti vonalon*, az *uj szt. János kórháznál* levő közös megállóhelyet kettéválaszthassa, akként, hogy a befelé haladó kocsik számára megmaradjon a régi megállóhely; — a kifelé közlekedő kocsik megállóhelyét pedig beljebb tehesse, oly czélból, hogy ezek a kocsik a *Budakeszi-utat* e helyen átszelő, a *Diósárok* felé vezető úttal való keresztezés előtt, még a téren álljanak meg.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *hűvösvölgyi* vonal 11/12 szelv. közt, a *Zuhatag-út* sarkán, valamint a *Farkasréti* vonal 14/15 szelv. közt feltételes megállóhelyet létesithessen és hogy az *óbudai* vonal *Szentlélek-téri* megállóhelyét az ottani gyalogjáró melletti csonkavágány végére áttehesse, hogy ily módon az inditások ne az úttest közepét átszelő vágányról történjenek.

* * *

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Thököly-úti* forgalmi telepén kétemeletes kezelő épületet épithessen, azzal a kikötéssel, hogy a kezelő épület a fennálló épitésügyi szabályok értelmében a *Hajtsár-ut* és a *Bosnyák-tér* felől 5·69 méter = 3 öles előkert hagyásával helyezendő el. Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a *kelenföldi* forgalmi telepen 120 kocsi befogadására szolgáló vasbeton kocsiszint, egy uj földszintes raktárt és egy automobil garage-t épithessen.

Hozzájárulásunkkal engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy a *Pálffy-utczai* áramfejlesztő telepen levő akkumulator telepét áthelyezhesse és bővithesse, továbbá hogy egyemeletes lakóépületet épithessen. Hozzájárulásunkkal nyert engedélylyel a vasúttársaság, a *Vörösvári-uti* telepén, 130 kocsi befogadására szolgáló, vasbetétes, beton szerkezetü kocsiszint épitett. Ahhoz azonban, hogy a *Hunor-utczát* 5 vágánnyal és egy másik, 8 öles utczát 14 vágánnyal keresztezze, nem járultunk hozzá, mert ezáltal a vidék fejlődése nagy mértékben megakasztatnék és e vágányok a közforgalmat is nagyon hátrányosan érintenék. Ezért azt kivántuk, hogy a vasuttársaság ujabb terveket készitsen, és hogy az emlitett utakon legfeljebb 2—3 keresztező vágány lehessen.

* * *

Engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy vonalai mentén, összesen 20 helyen, 1·02×1·06 alapterületü és 2·68 méter magas, váltóőri faköpönyeget állithasson föl.

Nevezetesen a következő helyeken:

Az *Átlós-ut* és *Villányi-ut* sarkán, a *Szarvas-téri* elágazásnál, a *Krisztina-köruti* jégpályánál, a *Retek-utczai* forduló vágányba való be- és abból való kiágazásnál, a *Pálffy-tér – Királyhegy-utcza sarkán, Ujpest végállomás* be- és kiágazásánál, a *Ferdinánd-hid* előtt, a *Váczi-uti* vonal *Rákospalotai* kiágazásánál, a *Szabadság-téri* elágazásnál, a *Ferencz József-hid* pesti oldalán, a *Soroksári-ut gróf Haller-utczai* elágazásánál, a *gróf Haller-utczai* vonal *Soroksári-uti* elágazásánál, az *Orczy-ut – Üllői-uti* elágazásnál, az *Orczy-ut – Visy-Imre-utcza* torkolatánál, a *Kőbányai* 37-es végállomásnál, a *Kőbányai-uti* és *Orczy-uti* vonal elágazásánál, a *Thökölyut – Hermina-uti* elágazásnál, az *Állatkerti* végállomás, be- és kiágazásánál végül a *városligeti* első váltóknál.

Kikötöttük, hogy ezek a faköpönyegek csakis ideiglenesen és csakis a téli idő tartama alatt állithatók föl.

Egyszersmind fölhivtuk a székesfőváros figyelmét arra, hogy a főváros gyalogjárói a fasorokon és lámpaoszlopokon kivül, a hirdető oszlopokkal, szemétgyüjtő kosarakkal, póstai levélgyüjtő állványos szekrényekkel, villamos vasuti megálló helyeket jelzőtáblákkal, várócsarnokokkal, ideiglenes árubódékkal, sőt helyenként villamos vasuti váltó őrbódékkal is, a közlekedés nagy hátrányára, annyira el vannak foglalva, hogy a még nagyobb mértékben tervezett elfoglalásuk ellen határozott óvást kell tenni, a közlekedés érdekein tul város szépészeti szempontból is, a jelen esetben annyival inkább, mert a czél másként is elérhető. Nevezetesen a vasuttársaságok a mai váltókezelést automatikus váltóállitó berendezéssel cserélhetik ki, végső esetben pedig a váltóőrök szolgálatában oly gyakori fölváltást alkalmazhatnak, miáltal a faköpönyeg fölöslegessé válik.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Császárfürdő* végállomáson, – a vonatrendezőnek az idő viszontagsága ellen való megóvása czéljából, – 4 × 0·80 alapterületü, ideiglenes fabódét, a *zugligeti vonalon,* a *Zugligeti-ut – Zalai-ut* torkolatánál levő megállóhelyen 1·20 m. × 3·00 m. alapterületü, faszerkezetü várócsarnokot, továbbá a *farkasréti* vonalon a *Lejtő-* és *Törpe-utcza* sarkán, uj, rendes várócsarnokot állithasson föl.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Farkasréti* vonalon a *Németvölgyi árok*-nál levő szakaszhatárt a *Lejtő-uthoz* áthelyezhesse és ugyanott várócsarnokot állithasson föl.

Hozzájárulásunkkal adott engedély alapján, a vasuttársaság *Kőbányai* vonalának 35/38 szelv. közt a *M. Á. V.* gépgyár előtt 4 kapubejárót; –

a *zugligeti* vonala 53/55 szelv. közt, továbbá a *hüvösvölgyi* vonala 2/3 szelv. közt összesen 3 kapubejárót létesitett.

Végül a lefolyt évben engedélyt nyert a vasuttársaság 15 mótorkocsi, 25 pótkocsi, 2 drb teherszállitó, 1 drb hószállitó mozdony, 3 hóseprőgép, 1 drb teherszállitó automobil és 2 drb sinszállitó kocsi berendezésére.

A Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság vonalainak kiterjesztése és a vasuttársaság egyéb épitkezései.

E vasuttársaság, a lefolyt évben hálózatát, egyfelől megelőző vonalainak kiegészitésével, másfelől uj vonalak épitésével jelentékenyen megnagyobbitotta, a mint az, tárgyalásainknak alábbi adataiból kitünik. Miután a gyakorlatban beigazolódott, hogy a nyugati pályaudvarnál, a *Teréz-körut, Váczi-körut, Gyár-utcza* és *Podmaniczky-utcza* irányában épitett forduló vágány nem vált be, tárgyalás indult meg annak átalakitása iránt.

Részünkről hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság e forduló vágányt a *Teréz-körut 60 – 62.* számu házak közti, a *m. kir. államvasutak* tulajdonát képező, beépitetlen területen keresztül vezethesse a *Gyár-utczába,* azzal a kikötéssel, hogy a vasuttársaság az emlitett házköznek a villamos vasuti forgalom czéljaira való állandó szabad használatát, a terület használati alapszerződésben foglalt határozmányoknak megfelelő módon, biztositani tartozik.

A vasuttársaság a *Ferencz József-téren,* a *Széchenyi szobor* körül és a *Rudolf-téren,* a *Margit-hidnál* egy-egy forduló vágányt tervezett.

A tárgyalások során elleneztük a *Ferencz József-téren* tervezett forduló vágány létesitését, mert ez a *Podmaniczky-utcza – Eskü-téri* vonal *Eskü-téri* végállomásának a *Ferencz József-térre* való áthelyezését jelentené és ez által az *Erzsébet-hidnak,* úgy a *belvárosi,* mint a *budai* környezete a *városligettel* való közvetlen összeköttetést vesztené el.

A közigazgatási bejáráson a kereskedelemügyi ministerium is támogatta állásfoglalásunkat; a *Margithidi* végállomás dolgában pedig hozzájárulásunkkal megállapittatott, hogy az itt tervezett forduló vágány helyett a mai állomási csonkakitérőt kell a hid töltése mellé ideiglenesen áthelyezni.

Hozzájárulásunkkal engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy a *József-köruton,* a *Népszinház-utcza* sarkán, a *Technológiai muzeum* előtti hosszaságban, egy kitérő vágányt létesithessen, továbbá arra, hogy a *Népszinház-utczából* a *József-körutra* haladó kocsik áramcseréje ezentul a *Népszinház* épülete előtt legyen akként, hogy e kocsikat, a *nagyköruti* kocsik, az ugyanott levő kitérő vágányban kerüljék el.

Hozzájárultunk ahhoz is, hogy a *József-körut* e részébe, a *Népszinház-utczai* vonal felső vezetéke kihosszabbittassék.

Hozzájárulásunkkal engedélyt nyert a vasuttársaság a *Baross-utczai* és a *keleti pályaudvari* vonalának összekötésére. A jóváhagyott tervek szerint ez az összekötő vasuti vonal a *Tavaszmező-utczán,* illetőleg a *Szüz-utczán* át, majd pedig a *Mátyás-téri* park déli keritése mellett, akként vezetendő, hogy utóbbi helyen 1·50 m. széles járda hagyásával, az egyik vágány a járdától 1·50 m. tengelytávolságra, a másik vágány pedig ismét ettől 3·00 m. tengelytávolságra legyen. A 16·10 m. széles *Szerdahelyi-utczában* a vágányok az utcza közepén ugyancsak 3·00 m. tengelytávolsággal helyezendők el.

Ez a vasuti vonal ezután a *Teleki-térnél* csatlakozik a *Karpfenstein-utczai* vonalhoz, keresztezi az *Erdélyi-utczát* és a *Népszinház-utczai* vonalat, folytatólag a *Kun-utczán* át a *Tisza Kálmán-térre* jut.

Itt a két vágány a park szélén, a bokrozat és a keritès közti üres területsávban vezetendő. A *Tavaszmező-utczai* és a *Szüz-utczai* vonalrészekre nézve kiköttetett, hogy a vezeték hangtompitóval ellátott fali rózsákra erősitendő.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Tisza Kálmán-térnek* a *Kenyérmező-utcza* és a *Berzsenyi-utcza* közötti részén, a park felőli oldalon, a szinházi kocsik tárolására, a mai járdaszélesség meghagyásával kitérő vágányt épithessen. Ha azonban a székesfőváros a közuti forgalom érdekében bármikor is szükségesnek találná, hogy a vágány mentén a kocsiút, a járda megfelelő átalakitásával kiszélesittessék, a vasuttársaság köteles lesz ezt a saját költségén teljesiteni.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *kőbányai uj köztemetőtől,* a *fővárosi szőllőtelep* mentén, az *Óhegyi-uton* és *Kispesten* át *Erzsébetfalvára* tervezett vonalát megépithesse. – A jóváhagyott tervek szerint az uj vonal a *köztemetői* vonalból a *Kozma-utcza – Gránát-utcza* sarkán, egy vágánynyal ágazik el s kikanyarodik a *fővárosi mintaszőllő telepen* keresztül vezetendő, 12 öl szélesre tervezett utra. A második vágány a vasuttársaság *Maglódi-uti* vonalából ágazik ki és a *Maglódi-uttól* kezdve mind a két vágány a *fővárosi szőllőtelepen* keresztül tervezett út egyenes meghosszabbitásában tervezett uton halad a 18 öles *Óhegyi-utig;* majd pedig átszelvén a *Gyömrői-utat,* a *M. Á. V. czeglédi* vonalát felüljáróval hidalja át s a székesfővárosi *Határ-ut*-ra tér. A *Határ-ut*-ról bekanyarodik *Kispest* község *Wekerle-utczájába* s onnan tovább *Kispest* községen áthaladva *Erzsébetfalva* község területén végződik.

A tervezett uj útak megnyitásáig, a vágányok, a vonal 0/18 szelv. közt, ideiglenesen, a *Gránát-* és a *Venyige-utczán* és az *Óhegyi-uton* vezetendők.

Hozzájárulásunkkal engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy a *kispesti állami munkástelephez* vezetőleg, ujabb vonalkiágazásokat és vonalkiegészitéseket épithessen.

Ezek a következők:

1. A *Simor-utczai* vonalból, a *M. Á. V. gépgyára* mellett kiágazólag a *Delej-, Golgota-* és *Szapáry-utczákban* forduló vágány és a *Sárkány-utczánál,* a *kispesti munkástelep* területére vezető kétvágányu kiágazás.

2. A *népligeti* vonal *Hungária-köruti* szakaszának meghosszabbitása a *Simor-utczától* a *Kőbányai-utig*, miáltal a *M. Á. V. északi főmühelye* a munkásteleppel, az *Üllői-ut – Sárkány-utczai* vonal utján közvetetlen összeköttetésbe jut.

3. Az *Erzsébetfalvai határ-uton*, az állami munkástelepig, a *Gubacsi-uttól* a *Mester-utczáig*, illetőleg az *Erzsébetfalvai Vezér-utczáig* második vágány fektetése; – innen tovább a *Gyáli-útig* kétvágányu vonal létesitése.

4. A *M. Á. V. összekötő vasut Üllői-uti* aluljárójánál, a *Szent Lőrinczi h. é. vasutból* kiágazólag a *Zombori-utcza* folytatását képező *Névtelen-utczában* és a *Gyáli-uton* a *Határ-utig*, illetőleg a *munkástelepig* két vágányu uj vonal épitése.

5. A *M. Á. V. Ferenczvárosi* pályaudvarnál forduló vágány létesitése czéljából a *Markusovszky-utcza – Mester-utcza* sarkán, továbbá a *Hungária-körut – Mester-utcza* sarkán és a *M. Á. V.* felvételi épülete közelében, összesen 4 uj összekötő iv beillesztése.

A *Hungária-köruti* vonal meghosszabbitásra vonatkozólag, ez alkalommal is ugyanazoknak a kikötéseknek az érvényesitését kivántuk, melyek az itt már meglevő vonalrészekre megállapittattak.

Mult évi jelentésünkben ismertettük a Király-utczai vonal városligeti végállomásának átalakitására, illetőleg a *Műcsarnok* mellett tervezett fordulóvágányra és fordító korongra, valamint az *Andrássyi-utat* az *Aréna-uton* átszelő második összekötő vágányra vonatkozó tárgyalásainkat.

A lefolyt évben a kereskedelmi minister ur nemcsak a forduló vágánynak és az *Aréna-uti* összekötő vágánynak, hanem a fordító korongnak a létesitését is szükségesnek mondotta ki, avégből, hogy a pótkocsival közlekedő vonatok, annak segélyével megfordithatók legyenek.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság, a X. ker. *Kőbánya – Kápolna-utczai* vonalát, a *Kápolna-tértől* az *Óhegy-utczán* át, az *Alkér-utczáig* meghosszabbithassa.

A jóváhagyott terv szerint a két vágány 3 méter tengelytávolsággal a $8^0 = 15{\cdot}17$ méter széles *Óhegy-utcza* közepén, – a járdáknak 2·585 méterre való keskenyitésével lesz lefektetendő, miáltal a vágány tengelye és a járda széle közt, a szokásos 3·50 méter távolság lesz betartható.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a X. ker. *Kőbánya Kápolna-utczai* vonalából, a *Liget-téren* kiágazólag, az *Alsó Vaspálya-utczán* és a *Gyömrői-uton* végig, a *Szent Lőrinczi* határig új vonalat épithessen.

Ez a vonal keresztezi a *budapesti közuti vaspálya társaság kőbányai* vonalát, ezután a *Vaspálya-utczába* kanyarodik, a hol a vágányok a *M. Á. V.* területe felé eső oldalon helyezendők el. A mennyiben e vasut engedélyeztetnék, azt kivántuk, hogy az 5 öl széles *Vaspálya-utczának* e szakasza legalább 15 méterre szélesittessék.

A megtartott közigazgatási bejáráson a *m. kir. államvasutak* igazgatósága hajlandónak nyilatkozott arra, hogy a *Vaspálya-utcza* kiszélesitésére 2·50 méter széles területsávot ideiglenesen átengedjen, ugy hogy az utcza már most mintegy 13 méter szélességü lesz.

Ehhez képest a bizottsági megállapodás szerint a két vágány ideiglenesen 3 m. tengelytávolsággal, a kocsiút közepén helyezendő el, olyképen, hogy a járdának a *M. Á. V.* oldalon 1 méterre, a magántelkek felé eső oldalon 2 méterre való keskenyitésével, a vágányok a szegélysortól 3·50 – 3·50 méterre fognak jutni.

Hozzájárulásunkkal megadott engedéllyel a vasuttársaság a VIII. ker. *Népszinház-utczában,* a *keleti pályaudvari* vonal kiágazása előtt; — a IX. ker. *Mester-utczában,* a *Vágóhid-utczai* vonal kiágazása előtt; — a VI. ker *Podmaniczky-utczában,* a *Felsőerdősor-utczai* vonal kiágazása előtt; – a IX. ker. *Mester-utczában,* a *Markusovszky-uti* elágazás előtt, valamint a X. ker. *Hungária-köruton,* a *népligeti* végállomás mellett, mind az öt esetben, a két fővágány között egy-egy összekötő vágányt épitett, a *Hungária-köruton,* félangol kitérő létesitésével.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság *Dráva-utczai* vonalának meghosszabbitásaként, az *Aréna-uton,* továbbá ebből kiágazólag a *Szabolcs-utczán,* a *Reitter Ferencz-utczán* és a *Tahi-uton* át az *államvasuti* uj szénpályaudvarig villamos vasutat épithessen.

E vasut ügyében megtartott közigazgatási bejáráson hozájárulásunkkal megállapittatott, hogy a tervezett uj vasut a *Drávai-utczai* vonal folytatásaként, a *Váczi-ut* és a *Lehel-utcza* keresztezésével a *Budapest – Ujpest – Rákospalotai* villamos közuti vasut *Aréna-uti* vágányainak peageszerü használatával, valamint a *M. Á. V. Marchegyi* vonalának aluljáróval való keresztezésével, az *Aréna-uton,* a *Podmaniczky-utczáig,* továbbá az *Aréna-uti* vonalból kiágazólag a *Szabolcs-utczán,* a *Hungária-köruton,* a *Reitter Ferencz-utczán* és a *Tahi-uton* át az *államvasutak* uj szénpályaudvaráig vezetendő.

A *Hungária-körutnak* a *Szabolcs-utczától* a *Reitter Ferencz-utczáig* terjedő részében való igénybevétele ideiglenes és egyfelől a *Hungária-körüti* egységes vonalra való tekintettel, másfelől pedig a *Reitter Ferencz-*

utczával szemben keletkező uj utczák megujitásakor eltávolitandó, illetőleg áthelyezendő lesz.

Megállapittatott továbbá, hogy a két vágány ugy az *Aréna-uton*, mint a *Szabolcs-utczában*, az út közepén 3 méter tengelytávolsággal és a *Reitter Ferencz-utczában* szintén az út közepén, de 3·60 méter tengelytávolsággal helyezendő el.

A tárgyalások során azt a kivánságunkat is kifejeztük, hogy a »*B. U. R.*« vasuti vágányok peage-szerü használatának rendezésekor, a közérdek szempontjából, gondoskodás történjék arról is, hogy az uj vonalon a »*B. U. R.*« vasuti kocsik is eljuthassanak egészen az *Andrássy-utig*.

Hozzájárulásunkkal nyert engedélylyel a vasuttársaság a lefolyt évben a *Baross-utczai* vonal 11/13. szelv. közti, a 22–32. számu házak előtti, a *Szentkirályi-utczát* keresztező szakaszát, a végleges helyére, a kocsiút közepére átépitette; – a *Közraktár-utczában*, a *Kapisztrán-* és *Czuczor-utcza* közt levő vágány-egyesités helyett, a *Sóház-utcza* felőli második vágány egyenes meghosszabbitásaként, második vágányt épitett;

a *Ferencz József-rakpart* 22–25. számu házak előtt, az *Eskü-téri* végállomáson az egyik vágányban mintegy 70 méter, a másikban mintegy 90 méter hosszban második vezetékcsatornát épitett;

a *Kálmán-*, *Hold-* és *Báthory-utczai* vágányban, valamint a *Váczi-körutat* a *Kálmán-utczától* a *Nagymező-utczáig* átszelő vágányban, összesen mintegy 900 méter hosszu második vezetékcsatornát épitett.

Ezekkel a létesitményekkel, a *Baross-utcza* és a *Közraktár-utcza* forgalmi viszonyait lényegesen megjavitották; a második vezetékcsatornák épitésével pedig a vasuti forgalmat akadályozó áramszedőváltásokat küszöbölték ki.

Hozzájárultunk továbbá ahhoz, hogy a vasuttársaság az uj *Köztemetőnél*, vágányegyszerüsités czéljából, a végállomást átalakithassa és két összekötő vágány átalakitásával, egy uj összekötő vágányt létesithessen, miáltal a forgalom, az ujabban előállitott forduló vágány fölhasználásával czélszerübben lesz lebonyolitható.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Maglódi-uton* 1 kilométer hosszban; a *Hungária-körúton*, a *Népliget* mentén 2·6 kilométer hosszban, a régi, kis sinszelvényü felépitményt az erősbitett *Haarmann-rendszerü* 190 mm. magas, 36·3 kgrmos sinekkel cserélhesse ki.

Hozzájárultunk továbbá a *Ferencz-körutnak* a *Mester-utcza* és a *Boráros-tér* közötti szakaszán, továbbá a *Boráros-téren* levő villamos vasuti vonalnak felső áramvezetésre való berendezéséhez, a végből, hogy a *Boráros-téri* forduló vágányt a *Mester-utcza* és *Erzsébetfalva* között közlekedő kocsik is igénybe vehessék.

A vasuttársaság a *Boráros-téren* egy második forduló vágány létesitését is kivánta; ezt azonban elleneztük, mert szükségtelennek tart-

juk és mert az a tér déli oldalán levő parkot csonkitaná. E helyett elegendőnek jeleztük azt, ha a *Boráros-tér* északi oldalán kitérő vágányt létesitenek és kivántuk, hogy ennek megtörténtével, a *Ferencz-körut* torkolatánál levő kitérőket távolitsák el.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Rudolf-téren* 2 drb, a *Népszinház-utczában* a *Német-utczánál* 2 drb és a *Baross-utczában,* a *József-körut* közelében 2 drb jobbkitérőt balkitérővel cserélhessen ki.

* * *

Hozzájárulásunkkal engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy a *dunaparti* vonalán, a *Közraktár-utczai* alsó vezetékes szakasz táplálásának megerősitésére, a *Kertész-utczai* áramfejlesztő telep és a *Mester-utczai* várócsarnok között fekvő 2 drb egyenként 500 mm² keresztmetszetü kábelt — a *Ferencz-körúton,* a *Boráros-téren* és a *Közraktár-utczában,* a *Kapisztrán-utczáig* meghosszabbithassa és hogy ilymódon a *Mester-utczai* és az *Eskü-téri* tápláló pont közötti hosszban, még egy tápláló pontot iktathasson be.

Hozzájárulásunkkal a vasuttársaság egyrészt a *Felsőerdősor-utczai* uj vonalának, másrészt a *Ferencz József* földalatti vasutnak táplálása czéljából, a *Bulyovszky-utczában* és az *Andrássy-utnak* északi lovagló fasorában, összesen 6 drb 500 mm² rézkeresztmetszetü földalatti kábelt fektetett le.

Hozzájárultunk továbbá a *Kőbányai* vonal első táplálási szakaszában a tápláló berendezés megváltoztatásához, illetőleg ahhoz, hogy a vasuttársaság a *Kolozsvári-utczai* alállomástól a *Teleky-tér* és a *Kun-utcza* sarkáig 4 drb 185 mm² rézkeresztmetszetü légkábelt feszithessen ki és hogy a *Kőbányai* vonalnak ezideig csupán egy középső oszlopsorral ellátott külön pályatestén, a kábel elhelyezésére, a töltés lábánál, második oszlopsort állithasson föl.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a következő üzleti távbeszélő berendezéseket létesithesse:

1. A *Karpfenstein-utczai* vonal épitésével kapcsolatban, a VIII. ker. *Kalvária-téren,* az átszálló- és egyuttal áramszedő váltóhelyen felállitandó várócsarnokban távbeszélő állomást;

2. a IX. ker. *Hungária-körut — Lenkey-utcza* sarkán levő pályafentartási raktár és mühelytelepen távbeszélő állomást;

3. a X. ker. *Asztalos Sándor-utczai* forgalmi telepen, továbbá, ezzel együtt a *Hungária-körut* és *Tomcsányi-utcza* sarkán levő várócsarnokban, valamint ezzel kapcsolatban, a VIII. ker. *Népszinház-utcza* és *József-körut* szakán álló várócsarnokban távbeszélő berendezést;

4. végül a *keleti pályaudvari* vonal épitésével kapcsolatban a *Baross-téren* fölállitott várócsarnokban távbeszélő állomást.

Hozzájárultunk továbbá ahhoz, hogy mindezeknek a berendezéseknek a táplálására, a vasuttársaság a következő kábeleket fektethesse le:

a) A *Baross-utczai* forgalmi teleptől a *Kálvária-térig* a vágányok mentén 1 drb 6 eres távbeszélő kábelt;

b) a *Hungária-körut* és *Lenkey-utcza* sarkán létesitett pályafentartási raktár és mühelytelep, valamint a *Lenkey-utcza* tulsó oldalán levő forgalmi telep között 1 drb 20 eres távbeszélő kábelt;

c) a *Baross-utczai* és az *Asztalos Sándor-utczai* forgalmi telepek között, továbbá az *Asztalos Sándor-utczai* teleptől a *Hungária-körut* és *Tomcsányi-utcza* sarkán levő várócsarnokig, a *Salgótarjáni-uton* már engedélyezett 12 eres telefonkábellel közös gödörben, a *Kerepesi-uti* köztemető keritésfalától mért 1·00 méter távolságban 1 drb 20 eres telefonkábelt;

d) a *Népszinház-utczai* vonal mentén, a *Baross-utczai* telep és a *József-körut* sarkán elhelyezett várócsarnok között, továbbá e várócsarnoktól a *keleti pályaudvar* előtt fölállitott várócsarnokig, mindenütt az áramvezetéket tartó oszlopokra szerelendő 2 drb távbeszélő légvezetéket.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság, üzleti telefonberendezését kellőképen kiegészithesse. Ehhez képest a vasuttársaság a *Dráva-utczai* vonalnak, a *Viktoria* gőzmalomnál volt régi végállomásán levő beszélő állomását az uj végállomásra: a *Váczi-út* és *Dráva-utcza* sarkán levő várócsarnokba helyezte át; – továbbá, a *Klauzál-téri* várócsarnokban, a *köztemető-uti* forgalmi telepen, a pályafentartási mühelyben és a kapcsoló szobában, végül a *Dráva-utcza* és a *Pannónia-utcza* sarkán levő őrbódéban egy-egy, tehát összesen 4 különálló távbeszélő állomást szerelt föl.

A *Ferenczvárosi* forgalmi telepen és a mellette létesitett pályafentartási mühely és raktártelepen összesen 16; a *Kertész-utczai* áramfejlesztő telepen és az igazgatósági épületben összesen 20; – az *Aréna-uti* forgalmi telepen 10; – a *Köztemető-uti (Baross-utczai)* forgalmi telepen 3; – végül az *Asztalos Sándor-utczában* épült uj forgalmi telepen 10 drb, összesen 59 drb házi jellegü beszélő állomást; – az *Asztalos Sándor-utczai* uj forgalmi telepen pedig egy darab 25 vonalas kapcsoló táblát állitott föl.

Ugyancsak hozzájárulásunkkal a vasuttársaság a *Dráva-utcza Duna* felőli végétől a *Pannónia-utczáig,* illetőleg az itt létesitett uj telefonállomásig egy érpárból, továbbá innen folytatólag a *Váczi-uti* végállomáson létesitett telefon-állomásig 2 érpárból álló távbeszélő légvezetéket szerelt föl.

* * *

Hozzájárultunk ahhoz, hogy az V. ker. *Személynök-utczai* vonalon, a *Markó-utcza* sarkán levő megállóhelyek a *Balaton-utcza* sarkára áthelyeztessenek; az V. ker. *Pozsonyi-út* 4/b, illetőleg 9. sz. házak előtt, valamint az V. ker. *Pozsonyi-út* és *Wahrmann-utcza* sarkán levő föltételes megállóhelyek rendessé átalakittassanak.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz, hogy a *keleti pályaudvar* érkezési oldalának a *Kerepesi-út – Baross-téri* sarkán, a *Damjanich-utcza* felé irányuló menetben, az összes ott áthaladó kocsik számára rendes megállóhely; a *Bethlen-utczai* vonalon, az *Óvoda-utcza*, valamint a *Dembinszky-utcza* keresztezésénél, mindkét menetirányban, a keresztezés előtt egy-egy feltételes megálló létesittessék, továbbá, hogy a *Kőbányai vonalon*, a X. ker. *Liget-* és *Korponay-utcza* sarkán levő rendes megállók feltételessé; – a X. ker. *Állomás-* és *Korponay-utcza* sarkán, valamint a *köztemetői* vonalon a *Maglódi-út* és a *Külső Jászberényi-út* keresztezésénél, továbbá a *köztemető* főkapujánál, a *gyüjtőfogház* közelében levő feltételes megállók rendessé átalakittassanak; végül, hogy a X. ker. *Jászberényi-úton*, a *polgári serfőzde* előtt levő megállók, a menetiránynak megfelelően, áthelyeztessenek, illetőleg, hogy azok ezentul az itteni uj kocsiátjáró előtt és után legyenek.

* * *

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a közuti és a vasuti járómüvek összeütközésének meggátlására, egyes utczakeresztezéseknél, legnagyobbrészt az egyes házak közt kifeszitendő huzalokon 20 drb. figyelmeztető táblát helyezhessen el.

Ezek az utczakeresztezések a következők:

A *Teréz-körut – Dessewffy-utcza* sarkán; a *Teréz-körúton*, az *Aradi-utcza* sarkán és a *Hegedüs-utcza* sarkán; – a *József-körúton*, a *Bérkocsis-utcza* sarkán, a *Kissalétrom-utcza* sarkán és a *Práter-utcza* sarkán; a *Nagymező-utczában*, a *Lovag-utcza* sarkán és az *Ó-utcza* sarkán; – a *Stáhly-utcza – Rökk Szilárd-utcza* sarkán; – az *Irányi-utcza – Molnár-utcza* sarkán; – a *Kecskeméti-utczában*, a *Bástya-utcza* sarkán, a *Képiró-utcza* sarkán és a *Magyar-utcza* sarkán; – végül az *Ujpesti rakpart – Dráva-utcza* sarkán.

* * *

Hozzájárulásunkkal nyert engedélylyel a vasuttársaság a VII. ker. *Kertész-utcza 12 – 14.* sz. a. levő telepén, hidmérleget helyezett el, továbbá mérleg- és kapusbódét épitett; a munkások részére, a salakfelvonó alatt, külön helyiséget létesitett; továbbá a *Ferenczvárosi* telepre áthelyezett pályafentartási mühely helyiségeiből közfalak beiktatásával 9 helyiséget állitott elő; – ugyanitt az algépház rácsos szerkezetü futó darujának

megerősitésével, a darukocsin egy második, ugyancsak 10 tonna teherbirásu macskát helyezett el; – a kazánház mellett pedig, teherautomobil részére, falazott félszert épitett.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a *dunaparti* (*Ujpesti rakparti*) áramfejlesztő telepén levő kazánházát bővithesse és egy uj kéményt épithessen, továbbá, hogy ugyanezen áramfejlesztőtelep előtti *Dunaparton*, szükség esetén, az alacsony vizállás tartamára ideiglenes jellegü, 1350 m^3 vizet szolgáltató centrifugal szivattyut és elektromótort állithasson föl, a hozzátartozó elektromos légvezetékkel együtt, oly czélból, hogy amennyiben a már meglevő vizmüvéből elegendő vizet nem nyerhetne, azt ilymódon pótolhassa.

Hozzájárulásunkkal megadott engedéllyel a vasuttársaság az *Asztalos Sándor-utczában*, a székesfővárostól bérelt 7297 – a/a/2. hrsz. telken, a kocsimesteri irodát és a forgalmi személyzet várószobáját magában foglaló földszintes épületet, továbbá egyemeletes szolgálati épületet és kocsivizsgáló mühelyet-, a telep bekeritésére 3 méter magas kerités falat, valamint a kocsivizsgáló mühelybe vezető vágányzatot épitett.

Ugyanekkor hozzájárulásunkkal, a telep melletti X. ker. *Ciprus-utcza*, az *Asztalos Sándor-utczáig* meghosszabbittatott.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a IX. ker. *Hungária-körut – Lenkey-utcza* sarkán bérelt székesfővárosi telken, a sinhajlitó gép védelmére vasvázas betonházikót, továbbá ideiglenes jellegü, vasvázas, részben tömören falazott cementraktárt, vasvázas nyitott félszert és még egy vasvázas, részben tömören falazott raktárt és félszert épithessen; – végül hogy egy végleges jellegü, 3000 liter benzin tárolására alkalmas »*Martini Hunecke*« rendszerü berendezést létesithessen.

Épitkezések a Budapest – Ujpest – Rákospalotai villamos közuti vasuton.

A lefolyt évben résztvettünk a *Budapest – Ujpest – Rákospalotai villamos közuti vasut r. t.* forgalmi telepe bővitésének közigazgatási bejárásán és hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság a jelenlegi forgalmi telepének keleti oldalán uj kocsiszint épithessen és hogy ebbe a *Béke-utczai* vonalából kiágazólag, összekötő vágányt vezethessen.

Épitkezések a Ferencz József földalatti villamos közuti vasuton.

Hozzájárulásunkkal megadott engedélylyel a »*Ferencz József földalatti vasut r.-t.*« a vasut felépitményét megjavitotta és »*Melaun*«-féle talphevederekkel látta el.

Hozzájárultunk továbbá ahhoz, hogy a vasuttársaság az *Oktogon-téri* állomásán, a régebben odaépitett két lejáró házikót eltávolithassa, a mint azokat a *Gizella-térről* is eltávolitotta.

Ugyszintén hozzájárultunk ahhoz is, hogy ezek helyett a lejáró házikók helyett, az *Oktogon-téren* diszes vaskorlátot, a *Gizella-téren* pedig, a szomszédos épületek architekturájához alkalmazkodó kőkorlátot állithasson föl.

Fölhivatott egyuttal a vasuttársaság arra, hogy a *Váczi-körut – Andrássy-út* sarkán levő, ugyancsak közlekedési akadályt okozó két házikó eltávolitására nézve is tegyen előterjesztést.

Mivel pedig ezek a pyrogranit burkolatu házikók iparmüvészeti becscsel birnak, kivántuk, hogy azokat ne rombolják szét, hanem, hogy gondoskodás történjék arra nézve, hogy ezeket a házikókat lehetőleg egészben szállitsák el, hogy ilyképpen azok más alkalmas czélra fölhasználhatók legyenek.

Ezeken kivül eljárásunk tárgyául szolgáltak még a következő vasuti létesitmények:

1. A *m. kir. államvasutak balparti körvasutjának* 140/141. szelv. közt kiágazólag a »*Magyar aczélárugyár r.-t.*« telepére vezető iparvágány, valamint ebből kiágazólag az V. ker. *Csáklya-utczában,* a *Váczi-út* átszelésével, a *Fáy-utczán* át »*Eisele József réz-, érczmü- és gőzkazángyár*« telepére vezető iparvágány.

2. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából kiágazólag a »*Hazai gépgyár r.-t.*« *(Sangenhausen – Eisele)* telepére vezető iparvágány.

3. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából kiágazólag a »*Kohn A. M. fémnagykereskedő czég*« *Esztergomi-uti* telepére vezető iparvágány.

4. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából kiágazólag a »*Biharmegyei tüzifa árusitó r.-t.*« telepére vezető iparvágány.

5. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából kiágazólag a »*Magyar rézhengerművek r.-t.*« telepére vezető iparvágány.

6. A »*Ganz – Danubius gyár r.-t.*« iparvágányából kiágazólag a »*Budapesti kőgyár Hämmerle és Rzymann*« czég V. ker. *Meder-utczai* telepére vezető iparvágány.

7. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából kiágazólag a »*Lord és Társa*« czég fatelepére vezető iparvágány.

8. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából kiágazólag a »*Ganz és Társa – Danubius gép-, waggon- és hajógyár r.-t.*« telepére vezető iparvágány bővitése.

9. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest—Lipótváros*« állomásából a *Schlick*-gyárba vezető iparvágányból kiágazólag a »*Fémipari és briquettező r.-t.*« V. ker. *Vésző-utczai* telepére vezető iparvágány.

10. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából az »*Első magyar gazdasági gépgyár r. t.*« V. ker. *Pannónia-utcza – Révész-utcza* sarkán levő telepére vezető iparvágány.

11. A *m. kir. államvasutak balparti körvasutjának* a *Pannonia-utczában* fekvő vontató vágányából kiágazólag az «*Édeskuty L.*« czég telepére vezető iparvágány.

12. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Lipótváros*« állomásából kiágazólag »*Ábeles Emil*« vaskereskedő czég V. ker. *Visegrádi-utczai* telepére vezető iparvágány.

13. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Ferenczváros*« állomásának kihuzó vágányából kiágazólag az *állami munkástelephez* vezető iparvágány.

14. A *m. kir. államvasutak kőbányai vontató vágányából* kiágazólag a »*Magyar kerámiai gyár r.-t.*« X. ker. *Gyömrői-uti* telepére vezető iparvágány áthelyezése.

15. A „*Magyar kerámiai gyár r.-t.*« iparvágányából kiágazólag a »*Magyar radiátor gyár r.-t.*« X. ker. *Gyömrői-uti* telepére vezető iparvágány.

16. A »*Magyar kerámiai gyár r.-t.*« iparvágányából kiágazólag »*Kronberger Mór és Fia*« czég telepére vezető iparvágány.

17. A *m. kir. államvasutak* »*Budapest – Ferenczváros*« rendező pályaudvarból kiágazólag »*Bing Emil*« aszfaltgyáros telepére vezető iparvágány.

18. A *m. kir. államvasutak Kőbánya alsó pályaudvara* melletti »*Lőrincz*« átrakodó állomásból kiágazólag »*Biehn János*« aszfaltgyáros *Kispesti* telepére vezető iparvágány.

19. *A m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjának* »*Buda – Császárfürdő*« állomásából kiágazólag az »*Egyesült tégla és czementgyár r.-t.*« itteni bérelt rakodóterületére vezető iparvágány.

20. A *m. kir. államvasutak* »*Kelenföld – dunaparti* vontató vágányából« kiágazólag a »*Magyar épitőtársaság*«-nak, illetőleg a »*telekérté-*

kesitő r.-t.«-nak *Budafok* község határában levő ingatlanához vezető iparvágány.

21. A *m. kir. államvasutak* »*Kelenföld – dunaparti* vontató vágányából« kiágazólag a »*Felten és Guilleaume kábel-, sodrony-* és *sodronykötélgyár r.-t.*« telepére vezető iparvágány.

22. A *m. kir. államvasutak* »*Kelenföld – dunaparti* vontató vágányából kiágazólag »*Grünfeld Ármin üveggyári czég*« raktárához vezető iparvágány.

23. A »*Budapest – Esztergomi h. é. v.*« »*Óbuda*« állomásából kiágazólag a »*Budapesti tégla és mészégetőgyár r.-t.*« III. *Bécsi-uti* telepére vezető iparvágány.

24. A *Budapesti h. é. vasutak Dunaharaszti* vonalának 18/20. szelv. közt kiágazólag *Kallós Manó Soroksári-uti* gyártelepére vezető iparvágány.

25. A *Budapesti h. é. vasutak Soroksár – Dunaharaszti* vonalának 21/22 szelv.-ből kiágazólag a »*Magyar épitőmesterek anyagtermelő és árusitó szövetkezetének Soroksári-uti* telepére vezető iparvágány.

26. A *Budapesti h. é. vasutak kerepesi* vonalának 15/16. szelv. közt kiágazólag a »*székesfővárosi községi kenyérgyárba*«, »*Wellisch Náthán utóda*« fatelepére »*Oetl*« »*Walla*« gyártelepeire és a »*Faanyagraktár r.-t*« telepére vezető iparvágányok.

27. A *Budapesti h. é. vasutak Gödöllői* vonalának 49/50. szelv. közt kiágazólag *Schwarz Rudolf és Trsa czég* X. ker. *Szent Mihályi-uti* telepére vezető iparvágány.

28. A »*Ganz és társa Danubius gép-, waggon- és hajógyár r.-t.*« *Kőbányai-út* 31. sz. a. levő kocsigyárából a *Villám-utczán* át a székesfővárostól bérelt 8624/a/1. hr. számu telepére vezető tolópadvágány.

29. *Brill Ferencz* III. ker. *Szentendrei-út* 8147 – 48. hr. sz. téglagyár telepétől az 5774. hr. sz. telken levő agyagtermelő helyig vezető iparvágány.

30. *Budapest székesfőváros gázműveinek* a III. ker. *Homokosdülőben* épülő uj gázgyári telepén épitett ideiglenes iparvágány.

31. A »*Kőszénbánya és téglagyár társulat Pesten*« czég *Rákos*-i téglagyárából a X. ker. *Tárna-utczán* át, a szemközt fekvő telepére vezető munkavágány.

32. A *Kőbányai* »*polgári serfőzde r.-t.*« X. ker. *Maglódi-út* 17. sz. előtti iparvágányán, valamint a »*Budapesti villamos városi vasut r.-t.*« Köztemetői vonalán és a »*Haggenmacher sörgyár*« iparvágányán át épitett útátjáró.

33. A *m. kir. államvasuti gépgyár Kőbányai-uti* raktártelepe előtt, a *Budapesti közuti vaspálya társaság* itteni vágányain keresztül épitett 4 drb kocsiátjáró.

34. A *m. kir. államvasuti balparti körvasut vontató vágányának* a 4+34·4 szelv.-től a 9+94·7 szelv.-ig történt fölbontásával, a *Kárpát-*, a *Pannónia-* és a *Wahrmann-utczában* fölszabadult köz- és magánterületek átvétele.

35. A *m. kir. államvasutak Budapest–Marcheggi* és *Budapest–Szegedi* vonalának a *Hungária-körúttal* való keresztezésében két gyalogfelüljáró és azok összekötésére 3 méter széles trachitjárdaburkolatu gyalogátjáró.

36. A *m. kir. államvasutak Budapest–Czeglédi* vonalának a *Kerepesi-úttal* való keresztezésében 3 méter széles kövezett gyalogátjáró, illetőleg 2 méter széles lépcsős gyalogfelüljáró.

37. A *Budapesti helyi érdekü vasutak Soroksár–Haraszti*-i vonalának 29/30 szelv. közt, *Koch Menyhért* gipsztáblagyáros IX. ker. *Soroksári-út* 119. sz. telepe előtt, 4 méter széles kocsiátjáró.

38. A *Budapesti h. é. vasutak Soroksár–Haraszti*-i vonalán, a székesfővárosi gázmüvek *Ferenczvárosi* 1. sz. gázgyári kapuja előtt, a közlekedés biztonsága érdekében, figyelmeztető táblák elhelyezése.

39. A *Budapesti h. é. vasutak Szentendrei* vonalának 28/30. sz. szelv. közt, a *Római-fürdő* megállóhelynél őrház és melléképületek épitése, – továbbá ugyane vasutvonal második vágányának épitésekor előállitott utlétesitmények átvétele és a közforgalom czéljára való átadása.

V.

VIZMŰ.

A lefolyt évben az előző jelentéseinkben ismertetett dunajobbparti vizműbővitési munkálatok részben befejezéshez jutottak, részben tovább folytak.

Elkészültek a Budakeszi-uti és Óra-uti átemelő telepek, eltekintve némi terepkiegyenlitési és kerités kiegészitési munkálatoktól; munkába vétetett és elkészült az Istenhegyi toronymedence is annyira, hogy az év végén már csak a belső csőszerelés és apróbb belső vakolási munkálatok voltak hátra.

Az ujlaki vizmütelep bővitési munkálatai is közel jutottak az elmult év folyamán teljes befejezésükhöz, a mennyiben az év végéig elkészültek a szivókutak, a szivócsőcsatornák, a gyüjtőakna és csupán a szivócsövek elhelyezése és bekötése maradt a folyó évre.

A vizmü csőhálozatában történt fontosabb változások közül meg kell emlékeznünk az Istenhegyi toronymedencze nyomócsövének, valamint a balparton a Ligettelki dülön létesitendő lóversenypálya nyomó vezetékének fektetéséről és a Diana-úti 200 mm.-es nyomócsőnek 400 mm.-essel történt kicseréléséről.

Az 1912. év folyamán engedélyezett vizvezetéki csövek a következő helyeken voltak fektetendők.

Kerület	Utak és terek
I.	Andor-utcza, Sashegyi-út, Derék-utcza, Mártonhegyi-útból kiágazó névtelen út, Németvölgyi-út és abból kiágazó névtelen út, Fehérvári-út, Farkasréti temető, Nándor-utcza, Roham-utcza, Pethényi-út és abból kiágazó névtelen út, Mányoki-út, Törpe-utcza, Kékgolyó-utczából kiágazó névtelen út, Istenhegyi-út és abból kiágazó névtelen út, Orbánhegyi-út, Tóth Lőrincz-utcza, Alkotás-utczából kiágazó névtelen út, Ménesi-útból elágazó névtelen út, Budafoki-út, Otthon-utcza és abból kiágazó névtelen út, Szarvas-út, Ágnes-útból kiágazó névtelen út, Orbánhegyi-útból kiágazó névtelen út, Kis-Gellérthegy, Serleg-utcza, Mogyoródi-út, Kis-Svábhegy, Ormódy-utcza, Kutvölgyi-út.
II.	Virágárok, Batthyány-utcza, Fazekas-utcza, Bimbó-utcza, Szalag-utcza, Saru-utcza, Bogár-utcza, Törökvészdülő-út, Zárda-utcza, Pasaréti-út, Orsó-utcza, Fillér-utcza, Eszter-utczából kiágazó névtelen út, Biai-út, Felvinczi-út.
III.	Bogdáni-út, Hévizi-út, Szt. Endrei-út és abból kiágazó névtelen út, Bécsi-út, Miklós-utcza, Vihar-utcza, Köles-utcza, Csikós-utcza, Filatoridülő-út, Szemlőhegy-utcza.
IV.	–
V.	Berzenczei-utcza, Ügynök-utcza, Pannónia-utcza, Honvéd-utcza, Hollán-utcza, Balaton-utcza, Pulszky-utcza, Csanády-utcza.
VI.	Janicsár-utcza, Szt. László-utcza, Máglya-utcza, Madarász-utcza, Ambrus-utcza, Aréna-uti park, Lomb-utcza, Béke-utcza, Városliget, Petneházy-utcza.

Kerület	Utak és terek
VII.	Aréna-út, Akáczfa-utcza, Gyarmat-utcza, Egressy-út, Egressy-tér, Besnyői-út, Róna-utcza, Wesselényi-utcza, Pillangó-utcza, Szugló-utcza.
VIII.	Práter-utczából kiágazó névtelen út, Tisza Kálmán-tér, Karpfenstein-utcza, Baross-utcza.
IX.	Vaskapu-utcza, Viola-utcza, Kinizsy-utcza, Soroksári-uti park, Vágóhid-utcza, Pápay István-utcza.
X.	Cserkesz-utcza, Hungária-körut, Tomcsányi-utcza, Zách-utcza, Zsoldos-utcza, Százados-utcza, Kőbányai-út, Cziprus-utcza, Szacsvay-utcza.

Az engedélyezett csővonalak hossza:

26	mm.	belső	átmérőjü	cső	4700 méter
30	„	„	„	„	845 „
40	„	„	„	„	250 „
50	„	„	„	„	870 „
75	„	„	„	„	2640 „
100	„	„	„	„	4475 „
125	„	„	„	„	7280 „
150	„	„	„	„	8825 „
200	„	„	„	„	3300 „
250	„	„	„	„	2120 „
				Összesen	35305 méter.

VI.

CSATORNÁZÁS.

Az elmult év folyamán megkezdették az Óbudai főgyüjtő kiépitését és az év végéig elkészült a II. szakaszból 300 méter alagutszerüen és mintegy 500 méter nyilt gödörben épitett csatornarész; továbbá elkészült a szivattyutelepen a kezelőépület és a gépház alapbetonja, valamint annak keritőfalai a föld szinéig.

A balparti csatornahálózatban kiépitésre került a Juranics-utczai mellékgyüjtő első szakasza.

Az 1912. év folyamán a következő útvonalak csatornázásához adtuk meg hozzájárulásunkat.

Kerület	Utak és terek	Csatorna hossz méterben
I.	Hidegkuti-út, Orbánhegyi-út, Németvölgyi-út, Mártonhegyi-út, Tárogató-út, Szajkó-utcza, Derék-utcza, Somlói-út, Csaba-utcza, Lágymányosi-utcza, Villányi-út, Ménesi-út, Narcissutcza, Plósz Lajos-utcza, Fadrusz-utcza, Hengermalom-út, Csóka-utcza, Átlós-út, Tóth Lőrincz-utcza, Alkotás-utczából kiágazó névtelen-út, Tamás-utcza, Ráth György-utcza, Somlói-útból kiágazó névtelen út, Birsalma-utcza.	7906·00

Kerület	Utak és terek	Csatorna hossz méterben
II.	Pasaréti-út és abból kiágazó névtelen út, Apostol-utcza, Vérhalom-tér, Vérhalom-utcza, Virágárok.	984·00
III.	Szemlőhegy-utcza.	344·00
IV.	–	–
V.	Rudolf-tér, Rudolf-rakpart, Balaton-utcza, Berzenczei-utcza, Ipoly-utcza, Dorottya-utcza, József-tér, Csanády-utcza.	1143·00
VI.	Kerekes-utcza, Fövény-utcza, Vágány-utcza, Figyelő-utcza, Erzsébet királyné-útja, Babér-utcza, Városliget, Csángó-utcza, Jász-utcza, Ó-utcza, Fáy-utcza, Frangepán-utcza, Béke-tér, Röppentyü-utcza, Kmetty-utcza, Ambrus-utcza.	4441·40
VII.	Kerepesi-út, Amerikai-út, Öv-utcza, Telep-utcza, Columbus-utcza, Szugló-utcza, Akáczfa-utcza, Lőcsei-utcza, Hungária-körut.	3167·00
VIII.	Práter-utczából kiágazó névtelen-út, Beniczky-utcza.	805·00
IX.	Vaskapu-utcza.	80·00
X.	Asztalos Sándor-utcza, Külső Jászberényi-út, Tárna-utcza, Juranics-utcza.	2635·00
	Összesen	21505·40

Az engedélyezett csatornavonalak keresztszelvények szerint:

4416·80	m.	hosszu	0·3	m.	szelvénnyel
1060·00	„	„	0·35	„	„
1464·00	„	„	0·4	„	„
786·60	„	„	0·5	„	„
12978·00	„	„	$\frac{0·9}{0·6}$	„	„
800·00	„	„	$\frac{1·8}{1·2}$	„	„

Összesen 21505·40 m. hosszban.

VII.

KÖZVILÁGITÁS.

Az elmult évben megkezdették közérdekü, világitási és erőátviteli villamos áramot szolgáltató székesfővárosi elektromos müvek központi telepének épitését a Lágymányoson, valamint a kábelhálózat lefektetését, sőt ez utóbbi utján a székesfőváros, részint a Phöbusz villamos vállalatok részvénytársaságától, részint a Budapesti városi villamosvasut részvénytársaságtól vett árammal, a kábelvonalak mentén jelentkező fogyasztókat is ellátta már. Ezeknek a hozzájárulásunkkal végrehajtott munkálatoknak ismertetését fentartjuk következő évi jelentésünkre.

Az 1912. év folyamán engedélyezett légszeszcső fektetések és lámpás felállitások:

Kerület	Utak és terek
I.	Budakeszi-út, Csetneki-utcza, Hajadon-utcza, Kolronaőr-utcza, Déli vasut melletti névtelen út, Schweide-utcza, Csukló-utcza, Verpeléti-út, Villányi-út, Budaörsi-út, Alkotás-utcza, Derék-utcza, Ménesi-út, Alagut-utcza, Krisztina-tér, Hidegkuti-út, Vadorzó-út, Ráth György-utcza, Czakó-utcza, Csóka-utcza, Pásztor-lépcső, Árok-utcza, Fürj-utcza, Kutvölgyi-út, Gellérthegyi sétány, Otthon-utcza és abból kiágazó névtelen-út, Zugligeti-út, Csörsz-utcza, Budafoki-út, Koronaőr-utcza, Fadrusz-utcza, Roham-utcza, Nándor-utcza, Nándor-tér, Mozdony-utcza, Parádi-utcza, Tétényi-út, Tóth Lőrinc-utcza, Temes-utcza, Diószegi-út, Aladár-utcza, Csend-utcza, Döbrentei-utcza, Virányos-út.

Kerület	Utak és terek
II.	Csalogány-utcza, Margit-utcza, Oszlop-utcza, Rózsadombi szerpentin-út, Zsigmond-utcza, Batthyány-utcza, Oszlop-utczai sétány, Fillér-utcza, Cséri-út, Retek-utcza, Páfrány-utcza, Ápolda-utcza, Lánczhid-utcza, Keselyü-út.
III.	Kenyeres-utcza, Föld-utcza, Solymári-utcza, Zsigmond-utcza, Emese-utcza, Hunor-utcza, Vihar-utcza, Berkenye-utcza, Zsigmond-tér, Akácz-köz, Kisczelli-út, Raktár-utcza, Szőlőkert-utcza.
IV.	Deák Ferencz-utcza, Mária Valéria-utcza, Petőfi-tér, Türr István-utcza, Sörház-utcza, Molnár-utcza, Magyar-utcza, Szép-utcza.
V.	Tátra-utcza, Gizella-tér, Dorottya-utcza, Mária Valéria-utcza, Vigadó-utcza, Wurm-utcza, Zrinyi-utcza, Nádor-utcza, Országház-tér, Ipoly-utcza, Rudolf-tér, Rudolf-rakpart, Balaton-utcza, Vajkay-utcza, Zoltán-utcza, Árpád-utcza, Vág-utcza.
VI.	Fóthi-út, Tüzér-utcza, Taksony-utcza, Szondy-utcza, Lomb-utcza, Teve-utcza, Röppentyü utcza, Városliget, Petneházy-utcza, Ambrus-utcza, Podmaniczky-utcza, Aradi-utcza, Király-utcza, Lövölde-tér, Városligeti fasor.
VII.	Alsóerdősor-utcza, Bethlen-tér, Őv-utcza, Amerikai-út, Komócsy-utcza, Lőcsei-utcza, Hajtsár-út, Gyarmat-utcza, Hermina-út, Mexikói-út, Pillangó-utcza, Egressy-út, Akáczfa-utcza, Stefánia-út, Dohány-utcza, Besnyői-utcza.
VIII.	Muzeum-utcza, Práter-utcza és abból kiágazó névtelen út, Szigony-utcza, Koszoru-utcza, Karpfenstein-utcza, Kálvária-tér, Bérkocsis-utcza, Losonczy-utcza, Üllői-út, Fhg. Sándor-utcza, Kistemplom-utcza, Déri-utcza, Kene-

Kerület	Utak és terek
VIII.	utcza, Dologház-utcza, Mátyás-tér, Beniczky-utcza, Magdolna-utcza, Mária-utcza, Bezerédi-utcza, Orczy-tér, Reviczky-utcza, Mikszáth Kálmán-tér, József-utcza, Vay Ádám-utcza.
IX.	Viola-utcza, Pápay István-utcza, Mester-utcza, Gát-utcza, Szvetenay-utcza, Soroksári-út, Üllői-út.
X.	Óhegy-utcza, Hungária-körut, Asztalos Sándor-utcza, Salgótarjáni-utcza, Rozgonyi-utcza, Család-utcza, Gergely-utcza, Kendeffy-utcza, Villám-utcza.

Az engedélyezett lámpások száma:

Egész éjjeli 513
Fél „ 474;

12 féléjjeli az egész éjjeliek közé soroztatott;
265 lámpás pedig áthelyeztetett.

Felszereltetett továbbá a főbb útvonalak intenzivebb megvilágitása érdekében az Alkotás-utczában, Döbrentei-téren, Lánczhid-utczában, Alagut-utczában, Krisztina-téren, Rózsadombi szerpentin úton, Zsigmond-utczában, Zsigmond-téren, Petőfi-téren, Türr István-utczában, Deák Ferencz-utczában, Mária Valéria-utczában, Gizella-téren, Dorottya-utczában, Vigadó-utczában, Wurm-utczában, Nádor-utczában, Árpád-utczában, Vág-utczában, Podmaniczky-utczában, Szondy-utczában, Aradi-utczában, Király-utczában Lövölde-téren, Városligeti fasorban, Mátyás-téren, Orczy-téren összesen 602 drb egyes, 150 drb kétágu, 1 drb háromágu és 11 drb nyolczágu invert lámpás. Az egyes invert lámpások fényerőssége 300, 400, 600 vagy 1000 gyertyafény.

A magyar villamossági részvénytársulat az 1912. év folyamán a következő vonalakon fektetett kábeleket:

Kerület	Utak és terek
I.	Attila-körut, Tábor-utcza, Somlói-út, Disz-tér, Hegyaljai-út, Derék-utcza, Piroska-utcza, Birsalma-utcza, Maros-utcza, Budakeszi-út, Zalai-út, Fehérvári-út, Bertalan-utcza, Naphegy-utcza, Ménesi-út, Óra-út, Ráth György-utcza, Városmajor-utcza, Pauler-utcza, Krisztina-körut, Kelenhegyi-út, Várfok-utcza, Győri-út, Országház-utcza, Hieronymi-út, Alkotás-utcza, Szarvas-tér, Árok-utcza, Attila-utcza, Vérmező-út, Aladár-utcza.
II.	Horvát-utcza, Tudor-utcza, Ponty-utcza, Szalag-utcza, Batthyány-utcza, Tölgyfa-utcza, Retek-utcza, Mész-utcza, Hunfalvy-utcza, Lövőház-utcza, Bolyay-utcza, Iskola-utcza, Kapás-utcza, Fhg. Albrecht-út, Ostrom-utcza, Ápolda-utcza, Eszter-utcza, Áldás-utcza, Pálffy-tér, Lánczhid-utcza, Donáti-utcza, Szegényház-utcza, Toldy Ferencz-utcza, Fillér-utcza, Ervin-utcza, Csalogány-utcza, Hattyú-utcza, Rét-utcza.
III.	Timár-utcza, Bécsi-út, Florián-tér, Serfőző-utcza, Szentlélek-tér.
IV.	Szarka-utcza, Veres Pálné-utcza, Vámház-körut, Ferenczieck-tere, Koronaherczeg-utcza, Curia-utcza.
V.	Vadász-utcza, Falk Miksa-utcza, Klotild-utcza, Dráva-utcza, Berzenczei-utcza, Ipoly-utcza, Csanády-utcza, Alkotmány-utcza, Csáky-utcza, Zápolya-utcza, Balaton-utcza, Váczi-körut, Lipót-körut, Koháry-utcza, Révész-utcza, Nádor-utcza.

Kerület	Utak és terek
VI.	Petőfi-utcza, Kmetty-utcza, Izabella-utcza, Szondy-utcza, Angyalföldi - utcza, Bajnok - utcza, Csengery - utcza, Erzsébet királyné-útja, Aréna-út, Gyár-utcza, Dalnok-utcza, Teréz-körut.
VII.	Wesselényi-utcza, Garay-utcza, Jósika-utcza, István-út, Dohány-utcza, Izabella-utcza, Holló-utcza, Dob-utcza, Sip-utcza, István-út, Nefelejts-utcza, Aréna-út, Almássy-tér, Garay-tér, Thököly-út, Erzsébet-körut, Kertész-utcza, Columbus-utcza, Bethlen-utcza, Rottenbiller-utcza.
VIII.	József-körut, Tavaszmező-utcza, Stahly-utcza, Német-utcza, Szigetvári-utcza, Szigony-utcza, Kistemplom-utcza, Szerdahelyi-utcza, Práter-utcza, Dugonics-utcza, Fhg. Sándor-tér, Baross-utcza, Vig-utcza, Tisza Kálmán-tér, József-utcza, Nagyfuvaros-utcza, Népszinház-utcza, Mária Terézia-tér.
IX.	Liliom-utcza, Lujza-utcza, Dandár-utcza, Bakáts-tér, Ipar-utcza, Vaskapu-utcza, Szvetenay-utcza, Soroksári-út, Tompa-utcza, Mester-utcza, Ferencz-körut, Ranolder-utcza, Ráday-utcza.
X.	—

A magyar villamossági társulat által lefektetett kábelek árokhossza 22652·40 méter.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság az 1912. év folyamán a következő vonalakon fektetett kábeleket:

Kerület	Utak és terek
I.	Attila-utcza, Bertalan-utcza, Gellért-tér.
IV.	Királyi Pál-utcza, Bástya-utcza.
V.	Szalay-utcza, Tátra-utcza, Hollán-utcza, Hold-utcza, Katona József-utcza, Berzenczei-utcza, Wahrmann-utcza, Zápolya-utcza, Sziget-utcza, Falk Miksa-utcza.
VI.	Laudon-utcza, Szerecsen-utcza, Bajza-utcza, Szondy-utcza, Dessewffy-utcza.
VII.	Stefánia-út, Dob-utcza, Munányi-utcza, Hársfa-utcza, Alpár-utcza, Sajó-utcza.
VIII.	Szeszgyár-utcza, Karpfenstein-utcza, Tisza Kálmán-tér, Kistemplom-utcza, Salétrom-utcza, Fecske-utcza, Szigony-utcza, Szigetvári-utcza, Baross-utcza, Örömvölgy-utcza, Gólya-utcza, Óriás-utcza.
IX.	Lónyay-utcza, Tompa-utcza, Bokréta-utcza, Vendel-utcza, Viola-utcza, Gyep-utcza, Ráday-utcza, Ferencz-utcza, Tüzoltó-utcza, Mester-utcza, Szvetenay-utcza, Közraktár-utcza, Erkel-utcza, Bakáts-utcza, Mátyás-utcza, Imre-utcza, Csarnok-tér, Pipa-utcza, Fővám-tér.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság által 1912. év folyamán fektetett kábelek árokhossza 7261·30 méter.

Az 1912. év folyamán engedélyezett kőolajlámpások:

Kerület	Utak és terek
I.	Hűvösvölgyi villamos vasuti végállomástól a Nyéki-dülőn keresztül nyugatnak haladó erdei út, Sárbogárdi-út, Kovács-utcza, Rezeda-utczából kiágazó dülő út, Sasadidülő-út, Budaörsi-útból kiágazó dülő-út, Bürök-utcza, Denevér-út, Ágnes-út, Ercsi-út.
II.	Hadapród-utcza, Mész-utcza folytatását képező névtelen út, Pasaréti-útból kiágazó névtelen út, Ákos utcza, Héja-utcza, Tövis-utcza, Saru-utcza.
III.	Perényi-út folytatását képező névtelen út.
IV.	–
V.	Thurzó-utcza, Pannónia-utcza, Ipoly-utcza.
VI.	Tünde-utcza, Janicsár-utcza és a szomszédos két névtelen út.
VII.	–
VIII.	–
IX.	–
X.	Kalocsai-utcza, Vezér-utcza, Alkér-utcza.

Az engedélyezett lámpások száma:

Egész éjjeli 85
Fél éjjeli 40

Azonkivül 3 lámpás áthelyeztetett.

VIII.

TÁVIRÓ, TÁVBESZÉLŐ.

Az 1912. év folyamán következő táviró és távbeszélő vonalak képezték közigazgatási bejárás, illetőleg engedélyezés tárgyát:

Az I., II., IV., V., VI., VII., VIII., IX. és X. kerületekben távbeszélő tömbcsatornák, kábelcsatornák, pánczélos kábelek és légvezetékek.

Az V. ker. Ujpesti-rakpart és Sziget-utcza sarkától a Magyar folyam- és tengerhajózási részvénytársaságnak az alsó rakparton levő III. sz. raktárépületéig magánhasználatu távbeszélő kábelvezeték.

Az V. ker. Nádor-utcza 36. sz. és Géza-utcza 1. sz. között magánhasználatu távbeszélő légvezeték.

A VIII. ker. Stáhly-utcza 6. és 7. sz. házak között magánhasználatu távbeszélő légvezeték.

A X. ker. Kőbányai-uti magyar államvasuti gépgyár gyártelepe és a Kőbányai-ut 7301 – 7302/5/a. hrsz. telek között magánhasználatu távbeszélő légvezeték.

A IV. ker. Mária Valéria-utcza 5. és 6. sz. házak között magánhasználatu távbeszélő kábel.

Az 1912. év folyamán végrehajtott épitkezések és kábelfektetések révén az 1912. év végéig a föld alá elhelyezett távbeszélő kábelek hossza 69916·00 méterrel 541597·00 méterre, a kábelek elhelyezésére szolgáló betontömbök vonalhossza 2669·00 méterrel 74042·00 méterre, az elosztó csővezeték hossza 4729·00 méterrel 91291·40 méterre emelkedett; a felvezető pontoktól az előfizetők állomásáig vezető légvezetékek hossza 1323280·00 méterrel 16279103·00 méterre növekedett.

A légvezetékek fokozatos kiküszöbölése folytán az év végéig 7122 távbeszélő állomás kizárólag földalatti vezeték által volt a központtal összekötve.

IX.

SZENT-MARGITSZIGET.

A sziget jövő fejlődésének biztositása mellőzhetetlenné tette két sürgős munkálat végrehajtását, ugymint a nagy fürdőépületnek külső helyreállitását s teljesen uj belső berendezését, továbbá a Duna medréből a szabályozási vonalak szerint a szigethez csatolandó területek feltöltését s az igy alakuló uj partok burkolását.

E munkálatokhoz a magas kormány támogatását, jelesen a költségekre kamatmentes 4 millió korona állami előleget kértünk.

Kérelmünk méltánylásra is talált, mint ezt a ministerelnök ur alábbi leirata tanusitja.

Magyar Királyi
Ministerelnök.

5615.
M. E. II.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsának

BUDAPEST.

Hivatkozással mult évi november hó 14-én 7557. szám alatt és folyó évi junius hó 15-én 3460. szám alatt kelt felterjesztéseire, értesitem, hogy arra az esetre, ha a fővárosi közmunkák tanácsa a Margitsziget bérbeadása iránt jóváhagyásom mellett szerződést létesit valamely olyan tőkeerős consortiummal, a mely ugy egyéni, mint anyagi garan-

tiákat nyujt arra, hogy a Margitszigetet a kivánatos módon fellenditi, a pénzügyminister ur hajlandó a fürdőépület helyreállitására, a sziget vizterületének feltöltésére s a partépitésre szükséges összeget, legfeljebb azonban a tanács által kért 4.000,000 koronát kamatmentes állami előleg gyanánt engedélyezni.

A szóban forgó állami előleg engedélyezését azonban a nevezett minister ur ahhoz a feltételhez köti, hogy az előleg pénztárilag csak fokozatosan s a tényleg felmerülő szükséglethez képest fog folyósittatni akkor, a mikor a fővárosi pénzalap részére más munkálatok czéljaira már kiutalt, de tényleg még igénybe nem vett előlegek már kimerültek, önként értetődvén, hogy ha azok a szabályozási munkálatok, melyekre az emlitett korábbi előlegek kiutalványoztattak, viszont később végeztetnének, az emez előlegekből a Margitsziget fejlesztésére felhasznált összegek a tényleges szükséghez képest a most engedélyezendő 4.000,000 korona előlegből lesznek pótlandók.

A szóban forgó 4.000,000 korona előleg visszatéritése tekintetében a pénzügyminister ur elfogadja a fővárosi közmunkák tanácsa által előterjesztett azt az ajánlatot, hogy a fővárosi pénzalap köteles az 1870. évi X. t.-cz. 4. §-ában felsorolt jövedelmeket, melyek az idézett törvény 8. §-a értelmében az 1870. évi nyereménykölcsön törlesztése után, vagyis 1920. évi julius hó 1-től kezdve a nevezett alap javára esnek, mindaddig, mig az előleg teljesen vissza nem térittetett, egész összegükben az előleg törlesztésére forditani. De a mellett kiköti még azt is, hogy a Margitsziget bérbeadására vonatkozólag kötendő szerződés szerint netalán a fővárosi közmunkák tanácsát megillető haszonrészesedés is mindaddig, mig az állami előleg teljesen vissza nem fizettetet, – mindenkor az előleg törlesztésére fordittassék.

Budapest, 1912. évi szeptember hó 24-én.

Lukács s. k.

A mi a kért állami előlegnek a leiratban jelzett s a sziget bérbeadására irányuló feltételét illeti, különben is oda törekedtünk, hogy a szigetet gazdaságos vállalkozásra alkalmas állapotba hozva, a felvirágoztatásához megkivántató további beruházásokat magánvállalat végezze és pedig ugy a szakszerü kezelés, mint főleg az idegenforgalom megfelelő szervezése és ideirányitása érdekében valamely szakavatott külföldi érdekcsoport, lehetőleg a saját tőkéjével, részben esetleg hazai magántőke bevonásával.

A magas kormánynak a fentebb idézett leiratban kifejezésre jutott állásfoglalása konkrétebb irányt és sürgősséget adott a sziget bérbeadása iránti tárgyalásoknak, melyek azután arra az eredményre vezettek, hogy az érdeklődő érdekcsoportok tömörültek, létrejött a magas kormány hozzájárulásával a bérlet tárgyában a megállapodás, megalakult „Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság" czég alatt a bérlőtársaság és megköttetett a kormány jóváhagyásával, az egész szigetre kiterjedőleg és 60 évi időtartamra a bérleti szerződés.

Biztositva lévén ilykép a sziget bérbeadása, befejeztük a nagy fürdőépület helyreállitási és uj berendezési munkáit ugy, hogy az épület most már teljesen modern szinvonalon, elsőrendü berendezéssel szolgál rendeltetésének; másfelől hozzáláttunk a szigethez csatolandó mederterületek feltöltése és uj partmüvei nagyszabásu munkálatának kiviteléhez, mely a vállalati programm szerint 1915. végével fog teljesen elkészülni.

A megkötött bérleti szerződés alapján a szigetet a bérlőtársaság 1913. január hó 1. napjával a saját kezelésébe és üzemébe vette át.

Magát a bérleti szerződést egész kiterjedésében az alábbiakban közöljük:

Bérleti szerződés,

mely egyrészről a Fővárosi Közmunkák Tanácsa, mint a „Fővárosi Pénzalap" képviselője és kezelője és mint bérbeadó, másrészről a Szent Margitsziget Gyógyfürdő részvénytársaság budapesti bejegyzett czég, mint bérvevő között — még pedig a Fővárosi Közmunkák Tanácsa részéről a m. kir. Kormány jóváhagyásának fentartása mellett, alulirott napon és helyen a következő feltételek mellett köttetett meg:

I.

Bérbeadás.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa fent kitett minőségben ezennel bérbeadja a Szent Margitsziget Gyógyfürdő részvénytársaságnak és a most nevezett részvénytársaság bérbeveszi a Közmunkák Tanácsától, mint a „Fővárosi Pénzalap" képviselőjétől és kezelőjétől Budapest székesfőváros határában fekvő, Budapest fő- és székváros Szent Margitsziget részének 1. számu tkvi betétében A. I. 1—21. sorszám alatt és + 1. sorszám alatt a Fővárosi Közmunkák Tanácsa által képviselt és kezelt „Fővárosi Pénzalap" nevére irott Szent Margitszigetet az azon álló összes felépitményekkel, azok tartozékaival, berendezéseivel, a szigetnek vizmüvével, világitási berendezésével, a lóvonatu vasuttal és ezek berendezésével, felszerelésével, a bérbeadó által a szigeten folytatott gyógyfürdői,

szállodai, vendéglői, kávéházi, viztöltési és kertészeti üzemeivel és az azokhoz tartozó berendezéssel, felszereléssel, a belépti dijak szedésére való joggal, továbbá azon területet, mely a Duna medréből a Dunának a m. kir. Kormány által megállapitott szabályozása folytán a szigethez hozzá esik.

Leltárak. A bérlet tárgyát képező felépitmények, tartozékok, felszerelések, berendezések a jelen szerződés kiegészitő részét képező leltárakban vannak felvéve.

Átvételi állapot. A bérlet tárgyait a bérlőtársaság olyan állapotban veszi át, a milyenben azok a bérlet első napján lesznek.

Bérbeadó által teljesitendő munkálatok. Mindazonáltal bérbeadó köteles saját költségén még a következő munkálatokat elvégeztetni:

Fürdőház. 1. A fürdőház belső berendezését egy uj, a bérbeadó által már megállapitott terveknek megfelelő berendezéssel lehetőleg 1913. (egyezerkilenczszáztizenhárom) évi május 1-ig (elsejéig) kicseréltetni.

Feltöltés. 2. A Duna medréből annak szabályozása folytán a szigethez még csatolandó területet lehetőleg 1915. (egyezerkilenczszáztizenöt) év végéig a tervezett módon feltöltetni és a parti rézsüt burkolattal ellátni.

Utak. 3. A feltöltési munkák befejezése után a sziget nyugati partján egy kocsiutat, keleti partján szabad választása szerint kocsi- vagy gyalogutat épittetni és ezen utak megvilágitására szükséges villamos vezetéket és berendezéseket a lehető gyorsasággal létesiteni, a nyugati parti út mentén emelendő épületeknek vizzel való ellátása czéljából megfelelő főcsővezetéket fektetni. Az ebből szükséges elágazásokat a bérlőtársaság saját költségén tartozik létesittetni.

Villamvilágitás.

Gyüjtőcsatorna. 4. A már létező csatornák esetleges bevonása mellett egy, a jelenleg létező, valamint a még emelendő épületek és egyéb létesitmények eső- és szennyvizeinek elvezetésére gyüjtőcsatornát épittetni.

Mellékcsatornák. Az épületek és egyéb létesitmények csatornáinak a gyüjtőcsatornával való összeköttetésének költségei a bérlőtársaságot terhelik.

Feltöltési munkálatok sorrendje. A bérbeadó a feltöltési munkákat saját belátása szerint oly sorrendben fogja végrehajtani, hogy a bérlőtársaság a saját munkálatait minél hamarább foganatba vehesse.

Villamosvasut Ha a sziget bekapcsoltatnék a székesfőváros közuti villamosvasuti hálózatába, az erre irányuló megegyezést, bérbeadó a bérlőtársaság megkérdezése és hozzájárulása nélkül fogja létesiteni. A bérlőtársaságnak tehát nincs joga a szigetet átszelő villamosvasut iránynyomának megállapitásába, vagy a vasut épitésébe és üzemébe avatkozni és a vasut jövedelméből részesedést igényelni. A bekapcsolás czéljából a szigeten akár két vágánnyal épitendő villamos vasuthoz szükséges területet a bérlőtársaság rendelkezésre bocsájtani, illetőleg annak elfoglalását türni tartozik és sem ezért, sem a lóvasutnak a szóban forgó esetben bekövet-

kezendő megszüntetéseért bérbeadó ellen semminemü követelést nem támaszthat, mindezek fejében már előre is kielégitettnek nyilvánitván magát azon előnyökben, melyek üzletére abból, hogy a sziget a székesfőváros villamos vasuti hálózatba bekapcsoltatik, közvetve háramolni fognak.

Hidépités. Az 1908 : XLVIII. t.-cz. értelmében létesitendő Duna hid épitéséhez és épitésének keresztülvitelére a szigetből szükséges területeknek elfoglalását bérlőtársaság türni tartozik a nélkül, hogy ezért bárminemü igényt támaszthatna.

A feltöltött terület parkozása. A bérlőtársaság köteles a Duna medréből a szigethez esö területet annak feltöltése után haladéktalanul és saját költségén parkoztatni, az e czélra szükséges termőföldet saját költségén beszerezni és a szükség szerint elhelyezni.

II.

A bérlet tartama. A bérlet 1913. (Egyezerkilenczszáztizenhárom) évi január elsején veszi kezdetét és tart egymást közvetlenül követő 60 azaz hatvan évig, vagyis 1972. (Egyezerkilenczszázhetvenkettő) évi deczember 31-ig (harminczegyig).

Kezdet kitolása. Ezen szerződés tartamának kezdő időpontja 1913. évi január 1-től kitolódik azon esetben, ha Európa határai között 1913. (Egyezerkilenczszáztizenhárom) évi január elsejéig oly háboru kezdődnék, melyet az európai nagyhatalmak valamelyike visel. Ez esetben a bérlőtársaság a kitolást a háboru befejezéséig veheti igénybe.

III.

Bér. Az évi bér 225,000 (kettőszázhuszonötezer) koronában állapittatik meg. A bérlőtársaság köteles ezen évi bért két félévi egyenlő előleges részletben 1913. (Egyezerkilenczszáztizenhárom) évi január elsejétől kezdve a bérlet minden évének január és julius első napján készpénzben minden levonás nélkül a bérbeadónak, az ez által kijelölendő pénztárnál fizetni.

IV.

Albérlet. A bérlőtársaság ezen szerződést, sem egészben, sem részben át nem ruházhatja s a bérlemény egyes részeit, ugyszintén az azokkal összefüggő jogokat csak a bérbeadó előzetes hozzájárulásával adhatja albérbe, illetőleg engedményezheti másra. A bérbeadó a maga hozzájáru-

lását feltételekhez kötheti és a főbérlő szerződéses kötelessége a bérbeadó Fővárosi Közmunkák Tanácsa irányában egész terjedelmében fenmarad akkor is, ha ez az albérlethez, illetve jogengedményezéshez hozzájárult.

V.

Sziget fejlesztése.

A bérlőtársaság köteles a bérbevett Szent-Margitszigetet és az ahhoz a Duna medréből eső területet, mint közkertet, gyógyfürdőt, üdülő- és szórakozóhelyet a hasonló rendeltetésü és világhirü elsőrendü közkertek, gyógyfürdők, üdülő és szórakozóhelyek szinvonalára emelni, az üzemet az egész évre kiterjeszteni és e czélból uj létesitményekre, bérbeadásra szánt villaépületekre, berendezésekre és felszerelésekre a bérlet első tiz (10) évében legalább 10.000,000.– azaz Tizmillió koronát befektetni.

Programm.

Ezen összegnek mily módon való felhasználására nézve a bérlőtársaság 1914. (Egyezerkilencszáztizennégy) évi április hó 30-ig tervekkel és költségszámitással felszerelt programmot tartozik a bérbeadónak jóváhagyás végett előterjeszteni. Ezen programm esetleges módositásai hasonlóképen a bérbeadó jóváhagyásától függnek.

Befektetés fogalma.

Az uj létesitmények, berendezések és felszerelések fogalma alá nem vonhatók a már létező, vagy ezentul létesitendő tárgyak karban tartása, vagy az elhasznált tárgyaknak pótlása.

A létező belső berendezés és felszerelésnek az első három évben való jobb karba helyezése és pótlása befektetésnek fog minősülni, de csak a bérbeadó előzetes hozzájárulása esetében.

VI.

Befektetés, jóváhagyás.

Azok az épületek és egyéb létesitmények, valamint azok az átalakitások, melyeket a bérlőtársaság a sziget fejlesztése érdekében tervbe vesz, ugy a sziget fejlesztésének szempontjából való czélirányosság, valamint az elhelyezés, kiképzés és költségek tekintetében a Fővárosi Közmunkák Tanácsának előzetes jóváhagyása alá tartoznak.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsának előzetes jóváhagyása kérendő azon felszerelési és berendezési tárgyak beszerzéséhez és az erre forditandó költségekhez is, melyek ezen szerződés V. pontjában emlitett 10.000,000.– (tiz millió) koronából fognak fedeztetni.

Az előzetesen jóváhagyott tervek és költségvetések alapján a munka kiadása és beszerzések felett a bérlőtársaság igazgatósága dönt. Ha azonban a munkálatok miként, vagy mennyiért kiadása ellen az elő-

zetesen jóváhagyott költségvetések daczára a Fővárosi Közmunkák Tanácsának a bérlőtársaság igazgatóságában ülő képviselői részéről kifogás tétetnék, ugy a Fővárosi Közmunkák Tanácsának jóváhagyása kérendő ki.

A bérlőtársaság által a sziget fejlesztésére forditott összegbe csupán azok a kiadások tudhatók be, melyek a bérbeadó jóváhagyása mellett fedeztettek.

A bérlőlársaság terveket, anyagokat és gyártmányokat külföldről csak a bérbeadó engedélyével szerezhet.

VII.

Épitkezések.

Epitkezésre azon terület jelöltetik ki, melyet a sziget a Duna szabályozási vonala szerint feltöltés utján nyer.

Ezen területen a bérlőtársaság a sziget fejlesztésére szállodát, mulatót, társaskört, fürdőt, pálmakertet és egyéb épitményeket állithat elő, olyan elhelyezési és épitési tervek szerint, melyeket a bérbeadó előzetesen jóváhagyott.

Villák épitésére a bérbeadó a sziget nyugati oldalán a feltöltéssel nyert terület egy részét parczellázni és az egyes parczellákat oly czélból, hogy azokra bérleti jog legyen bekebelezhető és ez a bérleti jog telekkönyvi forgalom tárgyát képezhesse, önálló telekkönyvi joszágtestekké fogja alakitani, feltéve, hogy ehhez az illetékes hatóságok engedélyét megnyeri. Az engedély netáni megtagadásából a bérlőtársaság a bérbeadó terhére semminemü követelési jogot nem származtathat le, hanem beérni lesz kénytelen azzal, hogy bérbeadó a villaparczellákat természetben kitüzve szerződésszerü rendelkezésére bocsájtja. Hasonlóképen nem igényelheti bérlőtáraság, hogy a bérbeadó több, vagy más villatelkeket is alakitson, mint amelyek a bérbeadó egyoldalu megállapitása alá eső parczellázási tervben foglaltatni fognak.

A villatelkek beépitésének módjára nézve a budapesti általános épitési szabályok, tehát különösen azok a rendelkezések is irányadók, melyek a nyaralószerü épitkezésre vonatkoznak.

E villatelkeket a bérlőtársaság kétféleképen értékesitheti és pedig:

1. ugy, hogy azokat maga épiti be és a villaépületeket a budapesti lakbérleti szabályrendelet alapján bérbeadja;

2. ugy, hogy a pusztatelket adja albérbe harmadik személyeknek, kötelezve utóbbiakat arra, hogy a telken három évet meg nem haladható záros határidő alatt szabályszerü villát épitsenek.

Az ezen 2. pontban emlitett telkek albérleti időtartama egyfelől ötven évet meg nem haladhat, másfelől a jelen szerződés időtartamát képező hatvan évet tul nem lépheti.

A villatelkeknek ezen albérlete fejében a bér vagy az egész albérleti időtartamra egy összegben, vagy pedig évi, esetleg félévi vagy negyedévi összegekben állapitandó meg. Utóbbi esetben a bért a bérlőtársaság szedi be és számolja el. Ellenben az albérlet egész időtartamára egy összegben megállapitott bér közvetlenül a Fővárosi Közmunkák Tanácsához fizetendő be, akkor is, ha több részletben törlesztetnék. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa ezeket a befizetéseket saját folyószámláján gyümölcsözőleg fogja kezelni és az elért kamatot, ugyszintén a tőkének azt a részét, mely a letelt albérleti időre aránylag esik, utólagos félévenkénti elszámolás utján a bérlőtársaságnak ki fogja szolgáltatni.

A villatelkek albérlete iránt a bérlőtársaság csak a Fővárosi Közmunkák Tanácsa jóváhagyásával köthet szerződést.

Ha bérlőtársaság a kertészet jelenlegi helyén szintén óhajtana épületeket emelni, ezt bérbeadó meg fogja engedni abban az esetben, ha a bérlőtársaság a sziget számára szükséges kertészetet előbb kitelepiti és üzembe helyezi, a szigeten kivül a bérbeadó által is alkalmasnak talált más oly területre, melyet a bérlőtársaság saját költségén a „Fővárosi Pénzalap“ javára tulajdonilag megszerzett és ezen alapra telekkönyvileg átiratott.

Munkálatok, épületek hozzáférhetése, használhatósága érdekében.

Az épületek vagy egyéb létesitmények hozzáférhetése és használhatósága végett szükséges utakat, világitási, vizvezetéki, csatornázási és egyéb berendezéseket, felszereléseket a bérlőtársaság tartozik saját költségén elkészittetni; a bérbeadót csak azon munkálatok terhelik, melyeket ezen szerződés 1. pontjában kifejezetten magára vállalt.

VIII.

Befektetendő tőke fedezése. Részvénytőke. Kölcsön.

A befektetendő 10,000.000 (tiz millió) koronát a bérlőtársaság fedezi:

1. Négy millió korona erejéig saját tőkéjéből,

2. ennek felhasználása után jelzálogkölcsön utján beszerzendő és legkésőbben ezen szerződés lejártáig törlesztendő 6,000.000 koronából, azaz Hatmillió koronából. A bérlőtársaság a nyerendő kölcsöntőkét csak a saját tőkéjéből már teljesitett négy millió koronán felüli befektetések költségének fedezésére és csak a bérbeadónak előzetes hozzájárulásával veheti fel.

Jelzálog.

A bérbeadó a bérlőtársaság által felveendő kölcsön biztositása végett a szigethez szabályozás folytán hozzá eső területet, melyből egy önálló telekkönyvi birtoktest fog alakittatni, jelzálogként fogja lekötni és a mennyiben ez a kölcsönadó pénzintézet által kivántatnék, a szigetet a mai telekkönyvi állapotában is mellékjelzálogul fogja felajánlani, de a zálogjog bekebelezését a mellékjelzálogra csak az akkori megterheltetését követő rangsorozatban fogja megengedhetni.

A felajánlott jelzálogot a bérbeadó csak oly kölcsönügylet biztositására fogja lekötni, melynek feltételeihez előzetesen hozzájárult.

A kölcsönügylet megkötése előtt a bérlőtársaság a bérbeadónak javaslatba fogja hozni azon pénzintézeteket, melyek a kölcsön adására felhivandók lesznek. Bérbeadó az ily módon javasoltakon kivül még másoknak felhivását is követelheti.

Az összes beérkező ajánlatok közül az fog elfogadtatni, mely az ajánlatot tevő pénzintézetnek bérbeadó egyoldalu megitélése alá eső feltétlen megbizhatósága mellett a kölcsönre legelőnyösebb feltételeket fogja nyujtani.

A hitelező pénzintézet a kérdéses 6.000,000.– koronányi jelzálog kölcsönt csak részletekben és minden egyes részletet csak a bérbeadó előzetes jóváhagyásává teheti folyóvá.

IX.

Befektetésekre bérbeadó tulajdonjogot szerez.

A bérlőtársaság által tett minden befektetés, legyen az ingatlan vagy ingó természetü, ugyszintén a bérlőtársaság által villákkal való beépités végett albérletbe adandó területeken emelendő villák, minden külön ellenszolgáltatás nélkül a befektetés, illetve az épités tényével a Fővárosi Közmunkák Tanácsa által képviselt és kezelt „Fővárosi Pénzalap“ tulajdonába mennek át és mint ezen alapnak a tulajdona, fogják az ezen szerződéssel kötött bérlet tárgyát képezni.

X.

Fentartás.

A bérlőtársaság köteles a szigetet és az ahhoz a Duna medréből eső területet a bérlet minden egyéb tárgyával együtt, tekintet nélkül annak ingatlan vagy ingó természetére, a bérlet egész tartama alatt oly kifogástalan jó karban tartani, hogy a Szent-Margitsziget, mint közkert, gyógyfürdő, üdülő és szórakozó hely összes üzemeivel mindenkor a hasonló rendeltetésü, elsőrendü világhirü közkertek, gyógyfürdők, üdülő és szórakozó helyek magaslatán álljon.

Fák, bokrok és cserjék csak a bérbeadó engedélyével vághatók, illetve irthatók.

Tüzkár.

Ha a bérlethez tartozó épületek vagy egyéb létesitmények, ugyszintén, ha a felszerelések és berendezések tüzkár által elpusztulnának, a bérlőtársaság köteles azokat a biztositási összeg felhasználásával a lehető legrövidebb idő alatt saját költségén helyreállitani, illetve ujakkal pótolni.

Tüzkár elleni biztositás.

Köteles a bérlőtársaság az épületeket és egyéb létesitményeket a bérbeadó által meghatározandó teljes épitményi értékükben, ugyszintén a berendezéseket és felszereléseket ugyancsak a bérbeadó által megállapitandó összeg erejéig saját költségén a bérbeadó javára tüzkár, továbbá egy évi bér- és üzemveszteség ellen biztositani.

A tüzkár esetén felveendő összeget a bérbeadó a bérlőtársaságnak oly módon fogja rendelkezésére bocsájtani, hogy abból és annak erejéig a tüz által megrongált vagy elpusztitott tárgyak helyreállitásának, illetve pótlásának költségeit a bérlőtársaság utalványai alapján közvetlenül fogja fizetni.

Egyéb elemi csapás.

Ha az épületek, egyéb létesitmények, felszerelések és egyéb berendezések elpusztulását más elemi csapás okozná, ugy a bérbeadót a casus nocet domino elvének kizárásával a helyreállitási kötelezettség ebben az esetben sem terheli és a bérlőtársaság jogositva lesz szabad választása szerint a bérletet folytatni, vagy attól elállni. A bérlőtársaság erre nézve a pusztulás bekövetkezésétől három hónap alatt nyilatkozni tartozik, mert különben az elállási jogtól elesik.

A bérbeadó feladata gondoskodni arról, hogy a szigetet és a hozzá eső területet a Duna el ne sodorja, de a parti védmüvek rendes fenntartása a bérlőtársaság kötelezettségét képezi.

XI.

Belépti dijak.

A szigetre és az ahhoz a Duna medréből eső területre való belépés csak az ezen szerződés függelékében kimutatott beléptidij lefizetése ellenében engedhető meg. A beléptidijak a bérbeadó hozzájárulása nélkül nem emelhetők, de le sem szállithatók.

Szabad belépti-jegyek.

A bérlőtársaság a saját, valamint albérlőinek alkalmazottai, munkásai és a szigeti lakók részére alkalmazásuk, illetve a szigeten való lakásuk idejére szabad belépti jegyeket állithat ki.

A bérlőtársaság köteles bérbeadó rendelkezésére annyi személy részére szabad jegyet kiadni, a hány személy részére a bérbeadó szabad belépti jegyet igénybe venni fog, viszont azonban a bérlőtársaság jogában fog állani a fentebb részére már biztositott szabad belépti jegyeken felül még annyi személy részére szabad jegyet kiadni, a hányat a bérbeadó a maga részére igényelni fog.

Megállapodtak szerződő felek abban, hogy a Dunagőzhajózási társaság által kibocsátott szabadjegyek egészben a bérbeadót illetik.

Területek elzárása.

Elvileg a bérbeadó megengedi, hogy a szigetnek, illetve a hozzácsatolandó területnek egy részét a bérlőtársaság a szigetre lépő nagyközönség elől elzarja. Az elzárás azonban csak mintegy 3000 – 4000 □-öl (háromezer-négyezer négyszögöl) területre terjedhet ki és csak oly módon

történhetik, hogy a szigetnek a törvény által biztositott közkerti jellege érintetlenül fenmaradjon. Az elzárható terület kijelöléséhez a bérbeadó hozzájárulása kivántatik.

XII.

Alkalmazottak átvétele.

A bérlőtársaság szolgálatába átveszi a jelenleg a bérbeadó által a szigeten és annak üzemeiben alkalmazott, ezen szerződés függelékében megnevezett állandó személyzetet a jelenlegi, a függelékben kimutatott javadalmazás és egyéb szolgálati feltételek mellett.

XIII.

Szerződések átvállalása.

A bérlőtársaság átvállalja az összes, a bérbeadó által a szigetet és annak üzemeit illetőleg kötött, ezen szerződés kiegészitő részét képező és a szerződő felek által aláirott jegyzőkönyvhöz füzött szerződéseket és megállapodásokat, a bérbeadót jelen szerződés kezdetét követő időben illető összes jogokkal és kötelezettségekkel.

Arra nézve, hogy ezen szerződések és megállapodások lejártával a velük rendezett kérdések továbbra miként fognak rendeztetni, a bérbeadót semminemü kötelezettség vagy szavatosság nem terheli.

XIV.

Felügyelet.

Bérbeadónak jogában áll a bérlet tárgyait bármikor megtekinteni.

A szigeten az általános rend állandó és közvetlen felügyeletére és ellenőrzésére a Fővárosi Közmunkák Tanácsának eddigi szerve, a „Felügyelő“ a szerződés tartama alatt is müködésben marad. A bérlőtársaság és a felügyelő között netán felmerülő ellentétek felett a Fővárosi Közmunkák Tanácsa fog végérvényesen dönteni. A felügyelő illetményei a bérbeadót terhelik, a bérlőtársaság azonban köteles a felügyelő által jelenleg birt lakást és irodát ezentul is ingyen a felügyelőnek meghagyni, esetleg ugyanilyen más helyiségeket dijtalanul rendelkezésére bocsátani. Ezen helyiségek fütése és világitása a bérlőtársaságot terheli. A felügyelő és háznépe a lóvasutat ingyenesen használhatja.

A bérbeadó a felügyelői állást bármikor megszüntetheti és a megszüntetett állást ujból életbe léptetheti.

XV.

Müszaki felügyelet.

A vizvezeték, csatornázás és általában a müszaki berendezések és az épületek karbantartása felett a fővárosi közmunkák tanácsának

müszaki tisztviselői karából kiküldendő egy gépészmérnök és egy épitész fog a bérlőtársaság érdekében is felügyeletet és ellenőrzést gyakorolni. Az ebből felmerülő költségek megtéritése czimén a bérlőtársaság a bérbeadónak évenkint utólagosan 6000 koronát azaz Hatezer koronát, mint átalányt tartozik fizetni.

XVI.

Államrendőrség.

A m. kir. államrendőrség által jelenleg ingyen használt, esetleg ugyanilyen más alkalmas helyiségeket a bérlőtársaság ezentul is a rendőrség használatára fogja ingyen átengedni és ingyen világitani.

XVII.

Közterhek.

A sziget és a Duna medréből hozzáeső terület, a felépitmények, az üzemek, a belépti dijak szedése, szóval a bérlet tárgyai után a bérlet tartamára járó, bármi néven nevezendő állami és községi adókat és minden egyéb közterheket, ideértve az illetékegyenértéket is, a bérlőtársaság tartozik viselni és esedékességükkor kifizetni.

XVIII.

Biztositék.

A bérlőtársaság az ezen szerződéssel elvállalt kötelezettségeinek biztositására 400,000 szóval négyszázezer koronát tartozik a szerződés aláirásakor a Fővárosi Közmunkák Tanácsa javára a Magyar Földhitelintézetnél letenni, még pedig állami óvadékokra alkalmas és tőzsdei árfolyam szerint számitandó értékpapirokban.

Ha a biztositékul szolgáló értékpapiroknál 10%, vagy ennél nagyobb értékcsökkenés állana be, köteles bérlőtársaság a hiányt a felszólitástól számitandó három nap alatt pótolni.

A bérlőtársaság mulasztása esetében bérbeadó birói közbenjárás nélkül közvetlenül fordithatja a biztositékot szerződésszerü rendeltetésére és e végből a biztositékul szolgáló értékpapirokat a szükség mérvéhez képest tőzsdeileg eladhatja.

Ha a biztositéki tőke annak igénybevétele által csökkenne, köteles lesz bérlőtársaság a hozzá intézendő felhivás vételétől számitandó 30 (harmincz) nap alatt a biztositékot 400,000 azaz négyszázezer koronára kiegésziteni.

A biztositékul szolgáló értékpapirok szelvényei, a mennyiben biztositéki rendeltetésüknek megfelelően fel nem használtatnak, esedékességük idejében a bérlőtársaságnak kérelmére ki fognak adatni.

XIX.

Bérleengedések kizárása.

A bérlőtársaság semmi körülmények között nincsen jogositva a bérösszeg leszállitását, vagy elengedését követelni.

XX.

Ügykezelés ellenőrzése.

Tekintettel a bérbeadó nagy érdekeltségére és különösen a felajánlott jelzálog lekötésére, a bérbeadó kiköti magának a jogot a bérlőtársaság ügykezelésének ellenőrzésére. E végett jogositva lesz a bérlőtársaság igazgatóságába két tagot és a felügyelő-bizottságba egy tagot esetről-esetre kinevezni, illetőleg kijelölni.

A bérlőtársaság alapszabályaiba ennek megfelelő rendelkezéseket köteles felvenni.

Mérleg.

A mérleg készitésére és a jövedelem felosztására a kereskedelmi törvény rendelkezései mellett irányadók a következők:

1. a nyers bevételből levonandó:

a) a bérlőtársaságot terhelő fentartás, az elpusztult tárgyak pótlása és megujitása iránti kötelezettséggel járó kiadások,

b) az összes üzleti és üzemi költségek,

c) a fentebb emlitett jelzálogos kölcsön kamata és a tőketörlesztési részletek,

d) a bérlőtársaság által bérbeadónak fizetendő esedékes bérrészletek,

e) a tiz millió koronát meghaladó, az illető évben a bérbeadó jóváhagyásával teljesitett beruházások összege, ha azok kölcsön-, vagy tőkefelemelés utján nem fedeztettek,

f) a bérlet tizenegyedik (11) évétől kezdve a részvénytőke törlesztésére a tényleg befizetett tőkének 0·5 %-a (öttized százaléka.) Ezen összeg a levonás czéljához képest, mint tartalék, gyümölcsözően kezelendő.

2. Az ezek után fenmaradó tiszta nyereségből fizetendő:

a) a tényleg befizetett részvénytőkének 6 %-os (hat százalékos) kamata,

b) az ingó leltári tárgyak kiegészitésére és esetleg megujitására szolgáló alap javadalmazása, egy, a bérbeadó és a bérlőtársaság által egyetértőleg megállapitandó kulcs alapján. Ezen alap évi javadalmazása a befizetett részvénytőkének 0·5 %-át (öttized százalékát) nem haladhatja meg. Az ekként gyüjtendő és könyvszerüen kimutatandó alap a bérlőtársaság által az osztrák-magyar bank mindenkori kamatlába szerint kamatoztatandó és az ekként számitott kamatok minden üzleti év végével a tőkéhez csatolandók.

Ezen alapnak fele a bérleti viszonynak megszüntével a bérbeadóra fog háramlani.

c) Az ezután fenmaradó összegnek 10 %-a (tiz százaléka) az igazgatóság jutalékaként,

d) a fentebb felsorolt tételek fedezése után a tiszta nyereségből még rendelkezésre álló összegből: 20 % (husz százalék) az alapitókat, 40 % (negyven százalék) a bérbeadót és 40 % (negyven százalék) al részvényeseket illeti meg.

Alapszabályok.

A bérlőtársaság alapszabályai a bérbeadó hozzájárulásával alkottattak és hozzájárulása nélkül meg nem változtathatók.

XXI.

Azon esetben:

Szerződés be nem tartásának következményei.

1. ha a bérlőtársaság bármely bérrészletet az esedékességet követő 8 (nyolcz) napon belül ki nem fizetné,

2. ha a bérlőtársaság ellen birói kielégitési végrehajtás foganatosittatnék és a lefoglalt tárgyak a foglalást követő 60 (hatvan) napon belül a birói zár alól fel nem oldatnának,

3. ha a bérlőtársaság felszámolna, vagy ha ellene csőd nyitatnék,

4. ha a bérbeadó a bérlőtársaság óvadékából fedez jogszerüen kiadásokat és ezek összegét a bérlőtársaság felhivástól számitott 30 (harmincz) nap alatt az óuadék kiegészitéseül be nem szolgáltatja,

5. ha a bérlőtársaság a jelzálogkölcsön kamatainak és törlesztési részleteinek pontos fizetését elmulasztaná,

6. ha a bérlőtársaság 10.000,000.— koronának a sziget fejlesztésére befektetése iránt vállalt kötelezettségének a kitüzött határidőig saját hibájából eleget nem tenne,

a bérbeadó jogositva lesz akár az ezen szerződéssel kötött bérletet egyoldalulag, birói beavatkozás igénybe vétele nélkül megszüntetni, akár a szerződés teljesitését követelni, tartozik azonban a bérlet megszüntetésére irányuló elhatározását, a felmerült esetre vonatkozó ebbeli

jogának különbeni elvesztésének terhe alatt, az esetnek tudomására való jutásától számitandó 30 (harmincz) nap alatt a bérlőtársasággal közölni.

A bérletnek a bérbeadó által ezen pont alapján leendő megszüntetése esetén a bérlőtársaság köteles lesz, a nélkül, hogy ebből a bérbeadó ellen kártéritési igényeket támaszthatna, a bérlet tárgyát a bérbeadó által hozzá intézendő felhivás vételétől számitandó 3 (három) nap alatt a bérbeadó szabad rendelkezésére bocsátani és a mennyiben ezt nem tenné, a bérbeadó jogositva lesz a bérlet tárgyát a bíróság segélyének igénybe vétele nélkül önhatalmulag birtokába venni.

Ugy abban az esetben, ha a bérbeadó a szerződést megszegett bérlőtársaságot a teljesitésre kötelezné, valamint abban az esetben is, ha a bérbeadó a bérletet ezen szerződés alapján a lejárat előtt megszüntetné, – a bérlőtársaság köteles lesz a bérletnek annak lejárta előtt történt megszüntetése, illetve a kötelezettségek teljesitésének elmulasztása, vagy a teljesités késedelme által a bérbeadónak okozott károkat és elmaradt hasznot az e tárgyban hozzá intézendő felhivás vételétől számitandó 15 (tizenöt) nap alatt megtériteni.

A bérletnek fentebb szabályozott egyoldalu megszüntetése esetében a bérlőtársaság a bérletbe való visszahelyezést még akkor sem követelhetné, ha birói itélettel kimondatnék, hogy a bérbeadónak a bérlet megszüntetésére nem volt törvényes, illetve szerződéses joga. Ily esetben tehát a bérlőtársaság csak a kárának és az elmaradt haszonnak megtéritését követelhetné a bérbeadótól; a bérbeadónak ellenben jogában fog állani az időközi kárnak és elmaradt haszonnak megtéritése mellett a bérlőtársaságnak a bérlemény ujbóli elfoglalását és a bérleti viszonynak folytatását felajánlani, mely ajánlat ha el nem fogadtatnék, a bérlőtársaság kártéritést és az elmaradt haszon megtéritését azon időre, melyben a bérletet folytathatta volna, nem igényelhet.

Ha a bérbeadó valamely javitás, vagy helyreállitás szükségességét állapitja meg és ennek megfelelő idő alatti teljesitésére bérlőtársaságot eredménytelenül hivja fel, szakbizottság dönt a szükségesség kérdésében. Ha a bizottság is megállapitja a szükségességet és a bérlő a teljesitést ujabb felhivásra is megtagadja, ugy az illető munkálatokat a bérbeadó hajtatja végre és ennek költségeit bérlőtársaság megtériteni tartozik.

Ha bérbeadó valamely helyreállitást, vagy javitást sürgősnek tart és a bérlőtársaság felhivásra ezt haladéktalanul el nem végzi, ugy a bérbeadó jogositva van a sürgős helyreállitást, vagy javitást elvégezni és annak költségeit a bérlőtársaságtól követelni. Ha a bérlőtársaság a helyreállitás vagy javitás szükségességét el nem ismeri, jogositva van szakbizottság döntését kivánni; ez határoz végleg a szükségesség felett és ha a bérlőtársaság felfogását osztja: a kiadott költség a bérlőtársaságra nem hárithatő.

Az emlitett szakbizottság a bérbeadó által a bérlőtársasághoz, vagy megforditva intézendő felhivástól számitandó 8 (nyolcz) nap alatt a bérbeadó által a saját hivatalos helyiségébe kitüzendő határidőben alakitandó oly módon, hogy minden fél egy-egy szakértőt nevez és azt a kitüzött határidőben előállitván, a felek szakértői nyomban egy harmadik szakértőt, mint elnököt választanak. Ha valamelyik fél szakértőt nem nevezne, vagy a felek szakértői az elnök személyében nem tudnának megegyezni, ez esetekben Budapest székesfőváros polgármestere nevezi ki az elnököt, a ki azonban a Fővárosi Közmunkák Tanácsának tagja vagy tisztviselője nem lehet.

A szakbizottság müködését és eljárását az elnök szabályozza, kinek intézkedéseit a szerződő felek által kinevezett tagok megtartani kötelesek és netáni mulasztásuk kinevezőjük terhére esik. A szakbizottság tehát akkor is érvényesen dönt, ha elhatározásában valamelyik szerződő fél kinevezettje saját mulasztása következtében részt nem vesz.

XXII.

Szerződés illetéke.

A jelen szerződés alapján kivetendő összes illetékeket a bérlőtársaság sajátjából tartozik viselni.

XXIII.

Peres eljárás.

Az ezen szerződéssel kötött jogügyletből netán felmerülő peres kérdés esetére a sommás eljárás és a mindenkori felperes által szabadon választandó bármely budapesti kir. járásbiróság illetékessége köttetik ki.

Ha a bérbeadó a bérletet egyoldaluan megszüntette és a bérlőtársaság azt vitatná, hogy a bérbeadónak a szerződés megszüntetésére sem törvényes, sem szerződéses joga nem volt, ezen vita az 1911. évi I. t.-c. életbeléptetése után az ezen törvény XVII. czimében (1911 : I. t.-c. 768 – 787. §§.) szabályozott módon alakitandó és az ugyanott előirt eljárás szerint eljárni kötelezett háromtagu választott biróság, a felhivott törvény életbelépte előtt pedig az 1868. évi LIV. t.-c. IX. czim III. fejezetében (1868 : LIV. t.-c. 496 – 512. §§.) előirt és illetve az 1881. évi LIX. t.-c. 74 – 79. §§. által módositott uton alakitandó és az ugyanott meghatározott eljárás szerint eljárni kötelezett öt tagu választott biróság fellebezhetlen itéletével döntendő el. Az 1911. évi I. t.-c. életbeléptetése után a választott biróság harmadik, ezen törvényczikk életbeléptetése előtt annak ötödik tagját, mint a választott birák elnökét, Budapest székesfőváros mindenkori polgármestere lesz hivatva kinevezni.

XXIV.

Hiteles szöveg.

Ezen szerződés egyértelmü magyar és franczia szöveggel két egyenlő példányban állittatott ki. Szövegeltérés esetében és a szerződés értelmezésénél egyedül a magyar szöveg irányadó.

Budapest, 1912. deczember 6.

Előttünk mint tanuk előtt.

Dr. Zubriczky József s. k.
Dr. Elischer Vilmos s. k.

Gr. Kornis s. k.
Gerbeaud Emil s. k.

6977/912. sz.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa nevében:

Tolnay s. k.
h. alelnök.

(P. H.)

Garancsy s. k.
ministeri tanácsos, előadó.

7365/912. M. E. sz.

A folyó évi deczember hó 19-én tartott ministertanács határozata alapján jóváhagyom.

Budapest, 1912. deczember hó 27-én.

Lukács s. k.
m. kir. ministerelnök.

X.

VEGYESEK.

Arany szobra a Margitszigeten.

József főherczeg Ő császári és királyi fensége, még abban az időben, mikor a Szent-Margitsziget tulajdonában volt, elhatározta, hogy a szigeten szobrot állit Arany Jánosnak.

Tudvalevő, hogy Arany mennyire kedvelte a Margitszigetet; az ő tölgyei alatt, távol a világ zajától, a természet csendes ölén szeretett időzni. Itt született meg „A tölgyek alatt“ czimü remek költeménye is.

Ennek megörökitése, valamint kegyeletes emlékben tartása annak, hogy legnagyobb költőnknek Ő fensége boldogult édesatyja nagy tisztelője volt s vele a Margitszigeten sokszor találkozott, – inditották József főherczeg Ő fenségét a szobormű felállitására.

A mellszobor, mely Strobl Alajos tanár műve, márványból készült, talapzatán bronz babérkoszoruval, szalagján „József főherczeg, Arany Jánosnak“ – felirattal.

A szobor számára a sziget közepe táján, az uj viztorony és a kertészeti telep közötti vonalban emelkedő tölgyfacsoport lombjai alatt szemeltünk ki megfelelő helyet, a hol a szobor tényleg fel is állittatott.

Megemlitjük még, hogy a szobor környékét virágdisszel óhajtjuk ékesiteni és e czélra vörösrézből két virágtartó vázát verettünk ama modellek alapján, melyeket Strobl Alajos szobrász-tanár volt szives rendelkezésünkre bocsátani és a melyek Attila kincseinek tulajdonitott jellegzetes vázák gipszmodelljei.

* * *

Nagy Kristóf szobra.

Hüvös László szobrász Nagy Kristófot ábrázoló, faragott kőből készült szobrot ajándékozott a fővárosnak, melyet ideiglenesen a központi városháza I-ső számu udvarában helyeztek el.

Minthogy becses müvészi alkotásról van szó, a székesfővárosi tanácscsal abban állapodtunk meg, hogy a szobor, az elkészitett terv szerint, a Városligetben, a műcsarnok Stefánia-uti oldalán levő squareben állittassék fel.

* * *

Bartha Miklós szobra.

Néhai Bartha Miklós szobrának elhelyezésére a székesfőváros eredetileg a városligeti iparcsarnok előtti parknak a Stefánia-út felé legközelébb eső virágágyát szemelte ki.

Ezt a helyet azonban alkalmasnak nem találtuk azért, mert a fontaine lumineuse miatt a szobor itt a symmetricus elrendezésre zavarólag hatna. Az elhelyezés kérdésének megoldására legczélszerübbnek találtuk, ha a szoborbizottság bevonásával helyszini szemle tartatik.

E bizottsági eljárás során az a megállapodás jött létre, hogy a szobor a városligeti kiállitási-körut és a Stefánia-út keresztezésének közelében, a középső park elejére állittassék.

Ezt az ujabban megválasztott helyet megfelelőnek találván, ahhoz hozzájárultunk.

* * *

Szobormü a központi papnöveldei alap Práter-utczai házai előtt.

A központi papnöveldei alap képviseletében eljáró esztergomi főkáptalan kérelmére megengedtük, hogy a nevezett alap VIII. ker. Práter-utczai épitkezései folytán alakult nyolczszögü térségen szobormüvet állithasson fel.

Ezen a téren a főkáptalan Ligeti Miklós szobrász által kőből faragott közkutat állit fel, amely közkut szobrokkal van diszitve.

* * *

A Sárosfürdő kiegészitése.

A székesfőváros a Fehérvári-út, Orlai-utcza, Kelenhegyi-út és Kemenes-utcza által határolt tömbön, a Sárosfürdő kiegészitéseül uszócsarnokkal kapcsolatos népfürdőt óhajt épiteni.

E fürdő telep belsejébe a Fehérvári-út felől kényelmes utat nyit, s ezenkivül az uszócsarnokhoz a Kemenes-utcza felől is tervez bejáratot.

Az emlitett népfürdő czéljára a székesfőváros az elmult évben kisajátitási egyezség utján három ingatlant szerzett meg, – mintegy 1423 □-öl összterjedelemben.

Városrendezési szempotból a telep létesitéséhez készséggel adtuk meg hozzájárulásánkat.

* * *

A Melocco-féle telep rendezése.

A III. kerületi Ürömi-utcza mentén, a Szemlőhegy oldalán a Józsefhegy-utczáig elterülő Melocco-féle czementgyári-telep üzeme ellen ugy a

szomszédok, mint a vidék fejlődése szempontjából a „Rózsadomb és Vidéke“ egyesület részéről különféle panaszok merültek fel. A székesfővárosi tanács előterjesztésére elhatároztuk, hogy ezeket a panaszokat, valamint a gyártelep tervezett kiterjesztésével kapcsolatos városrendezési és szabályozási kérdéseket vegyesbizottságilag tesszük vizsgálat és megfontolás tárgyává.

A székesfőváros és a fővárosi közmunkák tanácsa küldötteiből alakitott vegyesbizottság a tárgyalási anyag megismerése után kiszállt a helyszinére és ugy a telepet, mint annak környékét tüzetesen megszemlélte. Majd meghallgatta a magán panaszosokat, továbbá a „Rózsadomb és Vidéke“ egyesület vezetőségét, valamint magát a gyári czéget is.

Az ügynek ekkénti előkészitése után ujólag folyamatba tett tárgyalások során megállapitotta a bizottság, hogy az üzem ellen az Ürömi-utcza 20. sz. ingatlan tulajdonosai részéről előterjesztett panasz időközben tárgytalanná vált, mert ezt az ingatlant Melocco L. czég már megvásárolta.

A „Rózsadomb és Vidéke“ egyesület részéről a gyártelep üzeme ellen a közérdek, nevezetesen a vidék fejlődése szempontjából felhozott panaszok természetüknél fogva csak ugy lennének megszüntethetők, ha a gyártelep kisajátittatnék; ezt az eljárást azonban a vegyes bizottság a hatóságoknak a kapcsolatos költségek miatt nem javasolhatta, mert kényszeritő ok a kisajátitásra nem is forog fenn, a mi eléggé kiviláglik abból, hogy a város belsejében levő gyártelepeket sem szüntetjük meg kisajátitás utján.

Egy ingatlantulajdonosnak panasza arra irányult, hogy a telepen végezni szokott robbantások következtében villájának falai és vizcsövei repedeznek. Tekintve azonban, hogy az állitott repedéseknek a gyári robbantásokkal való oki összefüggését a bizottság nem állapithatta meg, egyébként pedig a szóban levő kérdés magánjogi természeténél fogva birói utra tartozik, ennélfogva a bizottság a panasz érdemleges tárgyalásába nem bocsátkozott.

A tárgyalás során Melocco L. czég azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a telepen át tervezett 6 öles út vonalozása eltolassék. Ezt a kérelmet a vegyes bizottság méltányosnak találta, mert ezen út megnyitása által a telep kettéosztatnék, ezzel egysége megbontatnék és a czég a földanyag kiaknázásában is gátoltatnék.

Tekintve másrészt, hogy a kérelem teljesitése városrendezési szempontból sem ütközik nehézségbe, a bizottság javasolta, hogy a szóban levő 6 öles út a telep szélére helyeztessék át, a mely megoldás mellett ez az út enyhe szög alatt egy másik 6 öles útba fog betorkolni.

Minthogy pedig ezen út beigtatása folytán a 6040. hrsz. teleknek, valamint még néhány kisebb területszalagnak a megszerzése válik szükségessé, a megszerzés a Melocco czég kötelességévé teendő, illetőleg a mennyiben a czég ezeket a területeket magánuton megszerezni nem tudná, azok a hatóság által, de a czég költségére kisajátitás utján szereztessenek meg. Utóbbi esetben a czég köteles a kisajátitást végző hatóság által megállapitandó biztositéki összeget előzetesen letétbe helyezni.

Szükségesnek találta a bizottság, hogy a czementgyári telep összes telkei commassáltatván, szabályozásuk telekkönyvileg már ezuttal, minden irányban végrehajtassék, vagyis, hogy az utakra eleső területek, — melyek ingyen engedendők át, — lejegyeztessenek és a telektömbhöz csatolandó terjedékek hozzájegyeztessenek.

A fentebb megállapitani javasolt 6 öl széles uj utat köteles a czég a saját költségén, a hatóság utasitása szerint makadamszerüen kiépiteni. Tekintve azonban, hogy ennek az útnak már mostan való megnyitását az általános közlekedés érdekei nem kivánják, ennélfogva az út tényleges megnyitása és kiépitése csak a hatóság majdani felhivására, az általa kitüzendő záros határidő alatt lesz foganatositandó.

A kiépitésre vonatkozó kötelezettség azonban az egyesitendő gyári telektömbön a székesfőváros javára telekkönyvileg biztositandó.

Kötelezendő a czég arra, hogy a telepén, nevezetesen a 6029/1. és 6020/2. hrsz. telkeken felhalmozott földtömeget a saját költségén a hatóság majdani felhivására az általa kitüzendő záros határidő alatt a Mecset-utcza meghosszabbitását képező út nivójáig egyengesse el, illetőleg a szükséghez képest hordassa el.

Másrészt köteles a czég a feltöltött területen a viz elvezetéséről megfelelően és állandóan akként gondoskodni, hogy ebből a szomszédságra kár ne származzék, mert minden kárért a czég felelős.

Javaslatba hozta a vegyesbizottság annak kimondását és biztositását, hogy a czég által megvásárolt Ürömi-utczai 20. számu ingatlan a gyártelep kiegészitésére igénybe nem vehető, hanem azt a telep és a szomszédság között szigetelő öv gyanánt kell állandóan fenntartani és kezelni.

A telepről a szomszéd felé átszálló czementpor megkötése érdekében a gyár vezetősége a mult évi tavasz folyamán a gyárat porszivó berendezéssel látta el, úgy szintén a raktárakat is.

Ebből a szempontból tehát a vegyesbizottság a mai állapotot, — figyelemmel a közvetlenül szomszédos ingatlan megvételére, — elfogadhatónak találta, de azzal a kikötéssel, hogy a porszivó berendezést állandóan működésben kell tartani.

Amennyiben azonban később a távolabbi szomszédok részéről a czementpor tovaszállása miatt netalán mégis jogos panaszok merülnének

fel, ebben az esetben köteles lesz a Melocco-czég úgy a raktáraknak, valamint az egész gyárnak a szigetelő őv felőli nyilásait a hatóság által megállapitandó záros határidő alatt elzárni.

Utasitandó a czég, hogy a gyári kemenczék tüzeléséhez csak kokszot, vagy antracitot használjon.

Elrendelendő a kazánhoz tartozó kéménynél 3 havi záros határidő alatt füstemésztő tüzelés alkalmazása.

A czégnek azt a kérelmét, hogy a 6023. hrsz. telkén tárnaszerü bányászatot üzhessen, a bizottság városrendezési szempontból elvileg teljesithetőnek találta, oly megjegyzéssel azonban, hogy mivel a tárnaszerü bányászat bányakapitánysági engedélyhez van kötve, – ide vonatkozólag a most nevezett hatóság elhatározása lesz a mérvadó.

Hasonlóképpen engedélyezhetőnek találta a vegyesbizottság, hogy a czég a (6036/1. 6036/2.), 6037. és (6038. 6039.) hrsz. telkeken nyilt bányászást üzhessen a következő általános kikötések mellett:

1. az egész telek minden oldalról sodronyszövet, vagy lécz keritéssel elkeritendő;

2. a leásás felülről lefelé folytatandó;

3. a leásással a terület felső határán (déli és nyugati oldal) a szabályozási tervben megállapitott utaktól legalább 20·00 méterre kell maradni; az oldalt eső szomszédos telkek mellett 10·00 méter, az alsó út fölött pedig 5·00 m. széles sáv hagyandó meg;

4. a leásás legfeljebb 45°-os rézsü mellett végezhető úgy, hogy minden 10·00 m. magasság-kölömbség elérése után a rézsü egy 5·00 m. széles vizszintes padkával megszakitandó; mindennemü aláásás tilos;

5. a fenti módon végzett leásás addig folytatható, mig az előálló gödörből a viz szabadon levezethető, azonban semmi esetre sem folytatható +20·00 Duna sempont feletti magasságon alul;

6. amennyiben az ásás alkalmával bármely helyen viz mutatkoznék, vagy a réteg egy részének rogyása, szakadása vagy omlása állana be, – ez a körülmény a hatóságnak azonnal bejelentendő és a veszélyeztetett területen az ásás beszüntetendő mindaddig, mig a hatóság megállapitja azokat a módozatokat, amelyek mellett a leásás folytatható;

7. a leásás területén létesitett rézsük és padkák állandóan fenntartandók és úgy a felszinen lefolyó, valamint a fenéken összegyülemlő vizek elvezetendők;

8. a hegynek a leásás feletti részéről lefolyó vizek a leásás területétől megfelelő módon elterelendők.

Magától értetődik, hogy a most emlitett telkek kiaknázásának kérdése a székesfővárosi tanács, mint illetékes első foku hatóság által letárgyalandó és az engdély a szükségesnek mutatkozó további kikötésekkel e hatóság által lesz megadandó.

A vegyes bizottságnak a telep szabályozása és a 6 öles új út kiépitése tekintetében létrejött fenti megállapodásaira vonatkozólag a Melocco czég megjelent képviselői kötelezően kijelentették, hogy a czég a 6 öles utat a bizottság által javasolt és a csatolt vázrajzon feltüntetett uj vonalozással elfogadja, a 6049. hrsz. telek, valamint az uj útra szükséges területszalagok megszerzését vállalja, és amennyiben a megszerzés magánuton nem sikerülne, a czég a kártalanitási ár és a kisajátitási költségek fedezésére a hatóság által megállapitandó összeget letétbe helyezi, továbbá beleegyezik a czég abba, hogy telkei egyesittessenek, és ezzel kapcsolatban a telep minden irányu szabályozása telekkönyvileg már ezuttal végrehajtassék, vállalja a 6 öles uj utnak annak idején saját költségén leendő makadamszerü kiépitését és beleegyezik az utóbbi kötelezettség telekkönyvi biztositásába, – hajlandó lévén mindezekre vonatkozólag a megfelelő okiratot kiállitani.

A most ismertetett bizottsági megállapodásokat részünkről egész terjedelmükben elfogadván, felkértük a székesfővárosi tanácsot, hogy hozzájárulás esetén Melocco L. czéggel a megfelelő okiratot kiállittatni, az épitésrendőri természetü intézkedések megtételére a III. kerületi előljáróságot utasitani s a saját hatáskörébe tartozó intézkedéseket megtenni sziveskedjék.

* * *

Fiókkönyvtár az Almássy-téren.

A Deák Ferencz-páholy egy nyilvános népkönyvtár épület létesitésének költségeire 20.000 koronát adományozott a székesfővárosnak, s a székesfőváros tanácsa ezt a könyvtári épületet, mintegy 150 m² alapterülettel a VII. ker. Almássy-téren, annak az Almássy- és Barcsay-utczák tengelyébe eső csúcsán óhajtja elhelyezni.

Figyelemmel az épület rendeltetésére és kisebb terjedelmére, annak a kiszemelt közterületen leendő felépitése ellen elvi kifogást nem tettünk, de kikötöttük, hogy a részletes épitési terveket hozzánk előzetesen be kell mutatni.

* * *

Hirdető bódék közterületen.

A székesfőváros hirdető vállalata az elmult évben további három hirdető árubódé felállitását vette tervbe, a következő helyeken:

1. a IV. ker. Ferencz József-rakparton az 1. és 2. sz. házzal szemben fekvő rakparti út északi felső szélén;

2. a II. ker. Pálffy-téren, a Duna felé alakitott háromszögü nyughelyen;

3. a VI. ker. Teréz-körut és Andrássy-út sarkán, a járda szélén, a Rohonczy Ilka-féle trafik helyén.

E hirdető bódék engedélyezését a székesfőváros javaslatba is hozta, részünkről azonban a közterületek átengedése kérdésében az elhatározást függőben kivántuk tartani addig, mig a hirdető bódék épitési terveit be nem mutatják, mert e bódék felállitásánál a forgalmi és szépészeti érdekekre egyaránt gondos figyelmet kell forditani.

Ezzel szemben a székesfővárosi tanács ujabb előterjesztésében utalt arra, hogy egyelőre csak a bódék helyeinek kijelöléséről van szó, mig az a további kérdés, hogy a bódék milyen kiképzésüek legyenek, később, általánosságban lesz eldöntendő.

A székesfővárosi tanács a maga részéről is nagy sulyt helyez arra, hogy a szóban levő hirdető bódék, melyek előreláthatólag hosszabb ideig fognak a közterületeken állani, olyan kivitelben készüljenek, mely a szépészeti követelményeket teljesen kielégitse és a nyilvános kritikát kiállja. Éppen ezért a székesfővárosi tanács abban állapodott meg, hogy az épitési terveket nyilvános pályázat utján szerzi be és a pályázat eredményét velünk közölni fogja.

E megnyugtató felvilágositások után a Pálffy-téren és az Andrássy-uton kiszemelt közterületek igénybevételéhez hozzájárulásunkat elvben megadtuk, ellenben a Ferencz József-rakparton kiszemelt hely tekintetében elhatározásunkat továbbra is függőben hagytuk, annyival inkább, mert hirdető bódénak itt tervezett elhelyezése ellen forgalmi szempontból aggályok merültek fel.

* * *

Hirdetések fa-védő kosarakon.

A hirdetés ügyének a székesfőváros saját kezelésébe történt bevonásával áll kapcsolatban a székesfővárosi tanácsnak az a további javaslata is, hogy a főváros főbb útvonalain levő fák körül alkalmazott védőrácsok hirdetési czélokra legyenek felhasználhatók.

A bemutatott terv szerint a favédő rácsokra vaspléhburkolatok alkalmaztatnak és ezeken a lapokon lesznek a különböző hirdetések.

A székesfőváros a saját szakközegének meghallgatásán felül kikérte a földmivelésügyi ministerium illetékes ügyosztályának véleményét is és e szerint a pléhburkolatok a fák fejlődését nem gátolják –, sőt lehetséges, hogy a fák déli oldalán a nap heve következtében előforduló kéregrepedést megakadályozzák.

E vélemény mellett szól a Károly-körut, Rákóczi-út, Kossuth Lajos-utcza és a Muzeum-körut nehány fája körül kisérletképpen már felállitott ilyen hirdetőrácsok esete.

Részünkről az előterjesztett javaslathoz egyelőre csak kisérletképpen járultunk, oly kikötéssel, hogy azok az utczák, melyeken a favédő kosarak hirdetési czélokra kisérlet gyanánt igénybe vétetnek, nálunk előzetesen jelentessenek be.

E mellett azonban fenntartottuk magunknak azt a jogot, hogy kedvezőtlen tapasztalat szerzése esetén hozzájárulásunkat bármikor visszavonhassuk.

Azokat az utczákat, melyeken favédőrácsok hirdetési czélokra felhasználtatnak, a székesfőváros a következőkben jelentette be:

I. ker.

Krisztina-körut, Gellért-rakpart, Fehérvári-út.

II. ker.

Margit-rakpart, Várkert-rakpart, Retek-utcza, Margit-körut.

III. ker.

Bécsi-út.

IV. ker.

Károly-körut, Kecskeméti-utcza, Muzeum-körut, Kossuth Lajos-utcza, Kálvin-tér, Vámház-körut, Ferencz József-rakpart.

V. ker.

Lipót-körut, Vigadó-tér, Váczi-körut, Szabadság-tér, Váczi-út.

VI. ker.

Váczi-körut, Andrássy-út, Aréna-út, Teréz-körut, Városligeti fasor, Erzsébet királyné-útja, Lehel-utcza, Hungária-körut, Hermina-út.

VII. ker.

Károly-körut, Erzsébet-körut, Rákóczi-út, István-út, Damjanich-utcza, Városligeti fasor, Rottenbiller-utcza, Hajtsár-út, Kerepesi-út, Thököly-út.

VIII. ker.

Kálvin-tér, Üllői-út, József-körut, Baross-utcza (külső rész), Muzeum-körut, Köztemető-út, Orczy-út.

IX. ker.

Kálvin-tér, Üllői-út, Vámház-körut, Ferencz-körut.

X. ker.

Kápolna-utcza, Vaspálya-utcza, Jászberényi-út.

E felsorolásból látható, hogy abban ugyszólván a főváros összes főbb útvonalai bentfoglaltatnak.

Eppen ezért azt kivántuk, hogy ezekben az utczákban a hirdetési czélokat szolgáló favédő kosarak ne egyszerre, hanem csak fokozatosan, a szükséghez képest állittassanak fel, mig az Andrássy-uton a favédő rácsoknak ez az igénybevétele csak az Oktogon-térig terjedjen.

* * *

Árucsarnokok.

A székesfőváros közélelmezésében, az árak jelentékeny felszöktetése következtében beállott kedvezőtlen viszonyok a székesfőváros hatóságát arra inditották, hogy a főváros különböző pontjain, közterületeken élelmiszer árusitó csarnokokat állitson fel és ezekben a csarnokokban az élelmiczikkeket a saját kezelésében a lehető mérsékelt árakon árusitsa.

Ilyen árucsarnokokat állittatott fel a székesfőváros a Specziális épitkezések részvénytársaság által az I. ker. Döbrentei-téren, az I. ker. Mészáros- és Pálya-utcza találkozásánál levő téren,a II. ker. Széna-téren, a III. ker. Kolossy-téren, a VI. ker. Ferdinánd-téren, a VII. ker. Garay-téren, a VIII. ker. Teleky-téren, a VIII. ker. Orczy-téren, a IX. ker. Gróf Haller-utcza és Mester-utcza sarkán, végül a X. ker. Martinovics-téren, a Kápolna-utcza északi irányvonala mentén.

Az egyes árucsarnokok átlag mintegy 60 m² alapterületüek.

Habár elvileg semmiképp sem helyeselhető a szabad közterületeknek elépitése, mégis, méltányolva ennek az intézkedésnek közgazdasági jelentőségét, – az egyébként csak ideiglenes jellegü elhelzezéshez hozzájárulásunkat megadtuk, de azzal a figyelmeztetéssel, hogy jövőben a székesfőváros a közterületek elfoglalásához hozzájárulásunkat az 1870:X. t.-cz. rendelkezéséhez képest mindenkor előzetesen kérje ki.

* * *

Ritz-szállóhoz közterület átengedése.

Az V. ker. Mária Valéria-utcza, Eötvös-tér és Ferencz József-rakpart sarkán épitett Ritz-szállóhoz közterületnek használatul (kávéházi czélokra) való átengedését kérték. A székesfővárosi tanács kimondta, hogy az ottani gyalogjárónak, valamint a kocsiútnak átengedése iránti kérelem a járda foglalási szabályrendelet értelmében évről-évre lesz előterjesztendő s elbirálandó.

Kimondta egyszersmind a székesfővárosi tanács, hogy a maga részéről hajlandó az Eötvös-téri parkot a szállóhoz, ennek üzleti czéljaira 10 évre használatul átengedni.

A magunk részéről azonban ahhoz, hogy ez a park kávéházi czélokra igénybe vétessék és ekként eredeti rendeltetésétől elvonassék, nemcsak elvi szempontból, hanem azért sem járulhattunk, mert a park-

terület tervezett felhasználása ellentétben állana a báró Eötvös József ottani szobrához füződő nemzeti kegyelettel is.

Az ellen nem merült fel részünkről elvi kifogás, hogy az Eötvös-térnek a szálloda és a park közti kocsiútja, sőt a park déli járdája is, valamint a szálloda nyugati homlokzata mentén levő Corsó felőli járda, esetről-esetre kérendő hatósági engedélylyel a kivánt czélra átengedtessék és berendeztessék, éppen ugy, amint ez a Vigadó-tér és Petőfi-tér hasonló fekvésü közterületeivel is történik.

* * *

Sollux üvegezés tüzálló anyag.

A Sollux budapesti prizma gyár azzal a kérelemmel fordult az illetékes hatóságokhoz, hogy az általa készitett, szabadalmazott „Sollux-üvegezés" tüzállónak minősittessék és mindazon esetekben, a mikor az épitkezéseknél a hatóság tüzálló üvegezés alkalmazását irja elő, a Sollux üveg épp ugy alkalmazható legyen, mint a Luxferelektro üvegezés.

A gyár ebbeli kivánságát, a megtartott tüzpróba kedvező eredménye alapján, teljesithetőnek találtuk.

* * *

Park a régi izr. temető helyén.

A VII. ker. Aréna-út, Tüzér-utcza, Taksony-utcza és a Fóthi-út által körülvett régi, felhagyott izraelita temető a szabályozási terv szerint hozzácsatolt fővárosi területekkel együtt parknak lévén kijelölve, a székesfőváros részéről a park előállitására és ugy e terület, valamint a határos utczák gázvilágitására vonatkozólag bemutatott tervhez hozzájárultunk.

E rendezéssel a telektömb közelében épült fővárosi kislakások és műhelybérházak lakói kellemes séta- és gyermekjátszó helyhez jutnak.

* * *

Utcza elnevezések.

Az 1870. évi X. t.-cz. 14. §-a egyebek közt hatáskörünkbe utalta a főváros utczáinak és köztereinek elnevezését is.

A lefolyt évben e tekintetben részint magánosok és egyesületek kérelmére, részint pedig hivatalból a következő intézkedéseket tettük:

1. A Kissvábhegyen, az Országos birói és ügyészi egyesület családi háztelepén nyitott utczák közül az Alkotás-utczától a Hieronymi-útig terjedő Birsalma-utczát néhai Ráth György, volt táblai tanácselnök és kiváló műgyüjtő emlékére *Ráth György-utczának*, ettől az utczától az Agárdi-útig terjedő utczát néhai Tóth Lőrincz, volt kuriai tanácselnök, jogtudományi és szépirodalmi iró nevéről *Tóth Lőrincz-utczának-*, a Biró-utczától az Istenhegyi-útig terjedő-utczát a Székács családról, – melynek tagjai sorában különösen Székács József superintendens és iró, valamint fia Székács Ferencz kuriai biró és jogtudományi iró tüntek ki a közélet

terén, — *Székács-utczának*-, a *Tóth* Lőrincz-utczától a Kissvábhegyi-utig terjedő utczát, néhai Daruváry Alajosról, a m. kir. curia volt érdemes másodelnökéről *Daruváry-utczának*-, a Ráth György-utczától a Daruváry-utczáig terjedő utczát, néhai Csemegi Károly volt kuriai tanácselnök, a hires büntető jogász és iró emlékének megörökitésére *Csemegi-utczának*-, végül a Csaba-utczától a Csemegi-utczáig terjedő névtelen utczát, néhai Karap Ferencz volt táblai tanácselnökről, a magyar birói kar egyik kimagasló tagjáról *Karap-utczának* neveztük el.

2. A Sasad-dülőben a Budaörsi-uttól az Erdi-útig haladó út »*Sasadi-út*« elnevezést nyert.

3. Azt a névtelen utcát, melyet a Lejtő-út és a Sashegyi-út között nyitottak meg, regényirodalmunk egyik régebbi, kiváló müvelőjéről *Vas Gereben-utczának* neveztük el.

4. A Hidegkuti-uttól a Széher-utczáig nyitott utczát *Bognár-utczának* neveztük el.

5. A Hantos-uttól a Csörsz-utczáig terjedő névtelen utczát néhai Brassai Sámuel egyetemi tanár és iró nevéről *Brassai Sámuel-utczának* neveztük el.

6. A m. kir. darabonttestőrség tiszti épülete mentén az Attila-körut és Lógody-utcza között kihasitott utczát »*Hadur-utcza*« névvel jelöltük meg, mig

7. a legénységi épület mentén nyitandó utczára a »*Testőr-utcza*« elnevezést előjegyzésbe vettük.

8. A Németvölgyi-uttól kiágazó s a 12465. hrsz. telekig haladó névtelen utcza a »*Süveg-utcza*« nevet kapta.

9. Az Alkotás-utczától a Kékgolyó-utczáig terjedő utczát Greguss Ágost esztetikusunk neve után *Greguss-utczának* neveztük el.

10. A „Lógody-utcza“ elnevezést ennek az utczának az Alagut-utczától a Vérmező-utig haladó szakaszára korlátoztuk, mig az Alagut-utczától a Szarvas-térig terjedő utczaszakasz tekintetében azt határoztuk, hogy ez jövőre *Váralja-utczának* neveztessék.

11. A Lánczhid-tér »*Clark Ádám-tér*« nevet kapta, hogy ezzel is megörökitsük annak a zseniális angol mérnöknek az emlékét, a ki a Lánczhidat épitette s az alagutat tervezte és épitette.

12. A Ruszti-uttól az Ákos-utczáig terjedő névtelen utczát *Biai-utczának* neveztük el.

13. A volt Testőr-utczát, mely a Budakeszi-úttól a Pasarétig halad, *Lotz Károly-utczára* változtattuk át, nagy festőművészünk után.

14. Egy másik utczának, mely szintén a Budakeszi-úttól a Pasaréti-útig halad, »*Volkmann-utcza*« elnevezést adtunk, néhai Volkmann Róbert hirneves zenetanár emlékének megörökitésére.

15. Óbudán a »*Raktár-utcza*« elnevezést kiterjesztettük a Vihar-utczától a Hunor-utczáig terjedő utczára, a »*Megyfa-utcza*« elnevezést pedig a Vihar-utczától a Hévizi-útig terjedő utczára, másrészt azt a névtelen utczát, mely a Raktár-utczából nyilik és a Megyfa-utczáig terjed, *Berend-utczának* neveztük el.

16. Az V. kerületi Linczer-féle telken, a Váczi-út és Visegrádi-utcza között nyitott utcza a magyar ujkori történelemben több kiváló egyénnel szerepelt Pulszky család után a »*Pulszky-utcza*« nevet kapta.

17. A Nagymező-utczából nyiló és a Gyár-utczába torkoló utcza eddig különösebb vonatkozás nélkül a Dávid-utcza nevet viselte.

Ennek az utcának a nevét *Horn Ede-utczára* változtattuk meg.

Horn Ede ugyanis, mint földmivelési-, ipar és kereskedelemügyi államtitkár, iró és publicista, mint a fővárosi VI-dik kerületének orsz. képviselője és mint fővárosi törvényhatósági bizottsági tag egyaránt érdemeket szerzett arra, hogy emléke utczanévvel is megörökittessék.

18. A Rákóczi-úttól a Kőfaragó-utczáig terjedő utczát eddigelé Gyöngytyuk-utczának hivták.

Elhatároztuk, hogy ez az utcza ezentul irodalmunk kimagasló alakja után a »*Gyulai Pál-utcza*« nevet viselje.

19. A központi papnevelő intézeti alap a VIII. ker. Práter- és Szigony-utczák között fekvő telkein öt négyemeletes házat épitett, mely alkalommal 15 és 12 méter széles utczákat nyitottak egyrészt a Szigony-utczából, másrészt a Práter-utczából a nyolczszögü térszerü kiképzésig, mely szabad terület szintén az alap telkeiből lett kihasitva.

Az egyik utczát *Lósy Imre-utczának,* a másikat pedig *Lippay György-utczának* neveztük el, a néhai esztergomi érsekek és primásokról, akiknek nevéhez füződik a budapesti papnevelő intézet megalapitása.

20. Egyszersmind a »*Kemény Zsigmond-utcza*« elnevezést kiterjesztettük a szóban levő utczának a Lósy Imre-utczáig terjedő folytatására, másrészt

21. A Práter-utczából a Lósy Imre-utczába torkoló névtelen utczának »*Telegdi János-utcza*« nevet adtunk. Telegdi, a néhai kalocsai érsek volt ugyanis az, aki az imént emlitett egyháznagyok után a legnagyobb alapitványt tette a központi papnövelde javára.

22. A X. kerületben a Kereszturi-uttól a Pilisi-utczáig haladó névtelen utczának a »*Kabai-utcza*« nevet adtuk.

Nagyméltóságu m. kir. Ministerium!

Mint az 1870 : X. t.-cz. 27. §-a rendeli, e jelentésünk kapcsán bemutatjuk a kezelésünk alatt álló alapok 1912. évi zárszámadásait is, kérve, hogy azokat megvizsgáltatni és részünkre a felmentvényt megadni méltóztassék.

Végül megemlitjük, hogy e jelentésünket, a zárszámadásokkal és 1913. évi belkezelési költségelőirányzatunkkal együtt, nyomtatásban közzétettük és az országgyülés mindkét házának, valamint Budapest székesfőváros törvényhatóságának is megküldöttük.

Budapest, 1913. év október havában.

A fővárosi közmunkák tanácsa.

MELLÉKLETEK.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Fővárosi pénzalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1912. évre.

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített mult évi hátralék		Folyó közigazgatásilag előirt / utalványozott összeg			Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.		korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.											
		A) *Rendes bevételek.*											
1	1—2	Ház- és telekbérjövedelem	308	78			308	78		3391	94	3700	72
2	4—6	Kamatjövedelem	5272	50			5272	50		269726	88	274999	38
3	10—13	Utadójövedelem	124899	39			124899	39		723247	32	848146	71
4	17—26	Kiszökelléki és használati dij	47482	—			47482	—		157322	70	204804	70
5	27—28	Évi használati dijak	10	—			10	—		1281	47	1291	47
6	30—42	Terjedék eladás	217935	36			217935	36	I.	366300	55	584235	91
7	60—61	Fővárosi Közmunkák Tanácsa házának házbérjövedelme								15820	—	15820	—
		Az 1—7. folyószám alattiak összesen	395908	03			395908	03		1537090	86	1932998	89
8	82—84	Szent Margitsziget bevételei:											
		a) bérjövedelmek								195345	94	195345	94
		b) belépődijak								113402	79	113402	79
		c) lóvasuti bevételek								17346	30	17346	30
		d) üditőviz „								223301	26	223301	26
		e) mosódai „								10730	53	10730	53
		f) kertészeti „								131444	25	131444	25
		g) fürdő és vizgyógyintézeti bevételek								23075	78	23075	78
		h) különféle és egyéb bevételek	664	77			664	77		35714	89	36379	66
		a 8. *a*—*h*) alattiak együtt	664	77			664	77		750361	74	751026	51
		A) Rendes bevételek összesen	396572	80			396572	89		2287452	60	2684025	40
		B) *Rendkivüli bevételek.*											
9	64	Budai körut jövedelme:											
10	71	Budapest székesfővárosnak egyezményes hozzájárulása magánosoktól szabályozási célokra kisajátitandó területek beváltására	200000	—			200000	—	II.	6500	—	6500	—
11	72—73	Ház- telekeladás, épület és útépitési anyagok eladása	12533	60			12533	60		100000	—	300000	—
12	74	Téritmények:	64	64			64	64				12533	60
13	135	Különféle bevételek								20	—	64	64
14	69	Budai körut kiépitésével kapcsolatosan a Fővárosi pénzalapot megillető útépitési költségek téritménye	3190	72			3190	72				20	—
15	70	Gellérthegyi szerpentin-út épitési költségének fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros által megtéritendő tartozás	914	55			914	55		39	64	3190	72
16	75	Gellérthegyalja rendezési költségeinek téritménye	4800	—			4800	—				954	19
17	77—81 / 85	Attila-körut jövedelme	928	40			928	40		46849	52	4800	—
18	3	Budai külső körut jövedelme	57000	—			57000	—				47777	92
19	126	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett és a m. kir. pénzministeriumot megillető kövezési járulék	3577	08			3577	08		3577	08	57000	—
		B) Rendkivüli bevételek együtt	283008	99			283008	99		153409	16	3577	08
		A) Rendes bevételek együtt	396572	80			396572	80		2287452	60	436418	15
		I. Valódi bevételek főösszege	679581	79			679581	79		2440861	76	2684025	40
												3120443	55

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
3083	16	617	56							I. Ebből az összegből esik: tanácsi ingatlanok (parczellák) értékesitéséből . . . . . 25964 K. — f. (lásd vagyon-számla IV. jegyzetét). Közterületek értékesitéséből . 340336 K. 55 f. Összesen 366300 K. 55 f.
274999	38									
672080	75	176065	96							
204604	70	200	—							
81	47	1210	—							
491952	11	92283	80							
15820	—									
1662621	57	270377	32							
195345	94									
113402	79									
17346	30									
223301	26									
10730	53									
131444	25									
23075	78									
27178	78	9200	88							
741825	63	9200	88							
2404447	20	279578	20							
6500	—									II. Ebből az összegből 6440 K. közterület értékesitése folytán állott elő és ezokból a bevétellel szemben vagyonfogyatkozás nem állott elő.
200000	—	100000	—							
6135	60	6398	—							
		64	64							
20	—									
		3190	72							
		954	19							
300	—	4500	—							
45613	14	2164	78							
19000	—	38000	—							
		3577	08							
277568	74	158849	41							
2404447	20	279578	20							
2682015	94	438427	61							

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		II. Átfutó bevételek.										
		A) *Előlegek.*										
20	86—92	Adott megtéritendő és elszámolandó előlegek	31127	97			31127	97	54158	48	85286	45
21	93	Uj Országház környékének rendezése czéljára adott és a m. kir. pénzügyministerium által megtéritendő előleg	296940	68			296940	68			296940	68
22	94	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	6598164	31			6598164	31	2208334	81	8806499	12
23	95	Fizetési előlegtéritmény	1057	50			1057	50	1600	—	2657	50
		A) Előlegek együtt	6927290	46			6927290	46	2264093	29	9191383	75
		B) *Idegen pénzek.*										
24	99—103	Visszafizetendő egyéb idegen pénzek							157506	53	157506	53
25	97—98	Tiszti adók és szolgálati dijak							9209	48	9209	48
26	133	M. kir. áll. számvevőszék elhelyezésére emelendő épület telke czéljára nyert kincstári javadalmazás							4398	34	4398	34
27	123	Óbudai Árpádemlék telekszerzési költségeire nyert kincstári javadal.							200460	—	200460	—
28	127—428	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazás							9330	67	9330	67
29	130	Benzsay Károly és neje által ingatlanok kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére eszközölt befizetés							767	50	767	50
		B) Idegen pénzek együtt							381672	52	381672	52
		A) Előlegek együtt	6927290	46			6927290	46	2264093	29	9191383	75
		II. Átfutó bevételek főösszege	6927290	46			6927290	46	2645765	81	9573056	27
		I. Valódi bevételek főösszege	679581	79			679581	79	2440861	76	3120443	55
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	7606872	25			7606872	25	5086627	57	12693499	82

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
42063	72	43222	73							
		296940	68							
3272090	93	5534408	19							
1265	—	1392	50							
3315419	65	5875964	10							
157506	53									
9209	48									
4398	34									
200460	—									
9330	67									
767	50									
381672	52									
3315419	65	5875964	10							
3697092	17	5875964	10							
2682015	94	438427	61							
6379108	11	6314391	71							

Vagyon-

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbités folytán				Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás	
					gyarapodás		fogyatkozás					
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
					I.		II.				III.	
30	108—111	Ingatlanok és telekrészek értéke ...	2202615	16	357420	40	**344892**	—	2215143	56	1071030	60
31	112	Eladandó épületi anyagok becsértéke	400	—					400	—	V.	
32	113	Butorok, felszerelések, könyvek értéke	69444	47					69444	47	1457	05
33	114	Útépitési anyagok becsértéke	586	50					586	50		
34	115	Főv. Közm. Tanácsi épület értéke ...	403473	84					403473	84		
35	118	Főv. Közm. Tanácsa épülete felszerelési tárgyainak értéke	7591	51					7591	51		
36	119	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek értéke	42760	—					42760	—		
37	116	Szt. Margitsziget ingatlainak értéke					VI.					
		a) ingatlan vagyon	8899401	—			**133002**	**06**	8766398	94	VII.	
		a) beruházások	341020	—	VIII.				341020	—	398268	35
		b) ingó vagyon értéke	20802	34	133002 18460	06 85			172265	25	IX. 21422	25
		Összesen	11988094	82	508883	31	**477894**	**06**	12019084	07	1492178	25
											Hozzáadva	
											Levonva ebből	
											Marad tiszta	

számla.

Együtt korona	f.	Folyó évi fogyatkozás korona	f.	Érték a folyó év végén korona	f.	Jegyzet
		IV.				I. Ez a gyarapodás előállott a következő helyesbitésekből:
3286174	16	**25964**	—	3260210	16	*a*) az 1912. év megelőző terjedék beváltásokkal annak idején megszerzett telkek értéke . . . . . 82896 K. 40 f.
400	—			400	—	*b*) a székesfővárossal közösen megszerzett és
70901	52			70901	52	*c*) vagyon-számlában már felvéve volt I. ker. 1939/60. hrsz. ingatlan szabályozásából és hat 1939/60-65. hrsz. parczellára való feloszlásából 274524 K. — f. (Lásd: alábbi II. *b*) jegyzetet és a teher-számla I. jegyzetét).
586	50			586	50	
403473	84			403473	84	Gyarapodás összesen 357420 K. 40 f.
						II. Ez a fogyatkozás előállott a következő helyesbitésekből:
7591	51			7591	51	*a*) A Budai körút czéljára annak idején a székesfővárossal közös költségen megszerzett I. ker. 1944/25. hrsz. ingatlant a székesfőváros már régebben eladta és igy ennek az ingatlannak értéke leiratott (I. teher-számla II. *a*) és *c*) alatti jegyzetét) . . . . . 67140 K. — f.
42760	—			42760	—	*b*) a fenti I. *b*) alatti 1939/60. hrsz. teleknek szabályozás előtti értéke 273252 K. — f.
8766398	94			8766398	94	*c*) természetbeni kárpótlásul Kovácsnak adott I., Villányi-úti 12646. és
739288	35			739288	35	12645/1. hrsz. tanácsi parczellák értéke melyek ellenében a nyert telek közterületté vált . . . . . 4500 K. — f.
193687	50			193687	50	Fogyatkozás összesen 344892 K. — f.
13511262	32	**25964**	—	13485298	32	III. A megfelelő pénzkiadásból elszámoltatott:
						a) az Attila-körút szabályozási költségei czimén . . . . . 602691 K. 10 f.
						b) az Óbudai hidfeljárók czéljára nyert javadalmazás terhére . . . 467200 K. — f.
						c) „terjedék beváltás“ czimén . . . . . 1139 K. 50 f.
						Összesen 1071030 K. 60 f.
						IV. Ezen leltári értékfogyatkozással szemben bevételben elszámoltatott:
						„Terjedék eladás“ czimén . . . . . összesen 25964 K. — f.
						V. A gyarapodásként kimutatott összegből elszámoltatott:
						a) „hivatalos helyiségek világitása“ czimén . . . . . 62 K. — f.
						b) „rajzeszközök és szakkönyvek beszerzése“ czimén . . . . . 316 K. 47 f.
						c) „leltári tárgyak beszerzése és fentartása“ czimén . . . . . 1014 K. 58 f.
						d) „egyéb irodai szükségletek“ czimén . . . . . 64 K. — f.
						Együtt 1457 K. 05 f.
						VI. A Szent Margitszigetnek 1909. év elejével történt átvétele alkalmából a szigeti ingóságok értékére esett összesen 133002 K. 06 f. mely a sziget 11000000 Kor. vételárában benfoglaltatott. Magánál a szigeti ingatlanság értékénél az ingók ezen fenti értéke: 133002 Kor. 06 f. fogyatkozásba hozatott és a szigeti ingó vagyonnál gyarapodásba vétetett.
						VII. A vagyongyarapodásnak megfelelő 398268 K. 35 f. kiadás a Szent Margitsziget beruházási költségei czimén számoltatott el.
						VIII. Ez a gyarapodás előállott a következő helyesbitésekből:
						a) a szigeti ingatlan vagyonleltárból áthozott ingók értéke . . . . 133002 K. 06 f.
						b) az 1909. évben beszerzett de annak idején a leltárba fel nem vett ingók értéke . . . . . 8546 K. 05 f.
						c) az 1910. évben beszerzett de annak idején a leltárba fel nem vett ingók értéke . . . . . 9914 K. 80 f.
						Együtt 151462 K. 91 f.
						IX. Ezen vagyonszaporodásnak megfelelő 21422 K. 25 f. kiadás a Szent Margitsziget költségei közt számoltatott el.
cselekvő hátralékot:				6314391	71	
Összes cselekvő vagyon:				19799690	03	
a szenvedő hátralékot:				7052747	19	
cselekvő vagyon:				12746942	84	

Idegen vagyon

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás		Helyesbités folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
38	116	A Szent Margitszigeten létesiteni szándékolt Országos Növénykert czéljára kezelésbe átvett és a kincstár tulajdonát képező terület (ingatlanság) értéke --- --- --- ---	2100599	—					2100599	—		

Cim	Rovat	Alrovat	Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
						korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
					I. Valódi kiadások.										
					A) *Rendes kiadások.*										
1					**Ügyviteli költségek:**										
	1				*Személyi járandóságok:*										
		1	1	1-3. 32	Fizetések, pótlékok és lakpénzek	1625	—			1625	—	181508	32	183133	32
		2	2	4—5	Rendes dijnokok dijazása --- ---							5841	60	5841	60
		3	3	6	Bérek --- --- --- --- --- ---							999	96	999	96
		4	4	7	Ruhailletmények --- --- --- ---							800	—	800	—
		5	5	8	Hidbérek --- --- --- --- --- ---							180	—	180	—
		6	6	9	Jutalmak és segélyek --- --- ---							2350	—	2350	—
		7	7	200-202	Családi pótlékok --- --- --- ---							5550	—	5550	—
					1. rovat együtt ---	1625	—			1625		197229	88	198854	88
	2				*Dologi kiadások:*										
		1	8	10	Fütésre --- --- --- --- --- ---							2104	40	2104	40
		2	9	13—14	Hivatalos helyiségek világitása							I. 585	24	585	24
		3	10	12	Hivatalos helyiségek tisztogatása							706	40	706	40
		4	11	15	Papir-, iró- és rajzszerekre ---	126	48			126	48	1144	81	1271	29
		5	12	16—17	Nyomtatványok és könyvkötés							3275	58	3275	58
		6	13	18—19	Rajzeszközök és szakkönyvek beszerzésére --- --- --- ---							II. 354	39	354	39
		7	14	20—21	Leltári tárgyak beszerzése és fentartása --- --- --- ---							III. 1238	66	1238	66
		8	15	22—25	Egyéb irodai szükségletre ---							IV. 1362	80	1362	80
		9	16	26	Bérkocsi és küldönczdijak ---							170	10	170	10
					2. rovat együtt ---	126	48			126	48	10942	38	11068	86
					Az 1. és 2. rovat összesen ---	1751	48			1751	48	208172	26	209923	74

nyilvántartási számla.

Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a mult év végén		Jegyzet
korona	f.	korona	f.	korona	f.	
2100599	—			2100599	—	

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
181508	32	1625	—	186684	—			5175	68	
5841	60			5930	—			88	40	
999	96			1000	—				04	
800	—			800	—					
180	—			180	—					
2350	—			1200	—	1150	—			
5550	—					5550	—			
197229	88	1625	—	195794	—	6700	—	5264	12	
2104	40			2376	—			271	60	
585	24			580	—	5	24			
706	40			753	—			46	60	
1104	69	166	60	1600	—			455	19	
3275	58			3200	—	75	58			
354	39			800	—			445	61	
1238	66			500	—	738	66			
1362	80			900	—	462	80			
170	10			500	–			329	90	
10902	26	166	60	11209	—	1282	28	1548	90	
208132	14	1791	60	207003	—	7982	28	6813	02	

ad I—IV.) Az ingó vagyon gyarapitására fordittatott :

az 1. czim, 2. rovatának 2. alrovata alatti	62 K —f.
az 1. czim, 2. rovatának 6. alrovata alatti	316 „ 47 „
az 1. czim, 2. rovatának 7. alrovata alatti	1014 „ 58 „
az 1. czim, 2. rovatának 8. alrovata alatti	64 „ — „
ld. vagyon-számla 5. tételét együtt	1457 K 05 f.

Cím	Rovat	Alrovat	Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt / utalványozott összeg		Együtt	
						korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
	3				*Nyugdijak:*										
		1	17	28	Végleges nyugdijak							3200	67	3200	67
		2	18	29	Özvegyi nyugdijak	205	—			205	—	7926	—	8131	—
		3	19	30	Nevelési járulék							44	66	44	66
		4	20	31	Kegydij							755	66	755	66
		5	21	39	Temetkezési költségek							400	—	400	—
					3. rovat: Együtt	205	—			205	—	12326	99	12531	99
					1. cim. Ügyviteli költs. összesen	1956	48			1956	48	220499	25	222455	73
					2. cim. **Kezelési és egyéb kiadások.**										
			22	35–37	Buda és egyéb szabályozási költségek							15283	02	15283	02
			23	38	Épületfentartási és házkezelési költségek							480	42	480	42
			24	40—46	Fővárosi Közmunkák Tanácsa házának fentartási költségei	35	92			35	92	4393	62	4429	54
			25	48	Ház-, telekadó, vizdij, tőkek.-adó							892	74	892	74
			26	53—54	Kamatkiadás							3155	—	3155	—
			27	56–58	Különféle kiadás	3924	—			3924	—	10145	58	14069	58
			28	101	Utadó behajtási költségek és jutalomdij							9015	97	9015	97
			29	50	Ház és telekvételár	6632	—			6632	—			6632	—
			30	60—76	Terjedék beváltás	438485	68			438485	68	I. 734801	69	1173287	37
			31	175	Kiszökelléki dij visszatérités	290	—			290	—			290	—
			32	34	Tiszteletdij	800	—			800	—	1200	—	2000	—
					A 22-32. folyósz. alattiak összesen	450167	60			450167	60	779368	04	1229535	64
			33	116—124 182—193	*Szent Margitsziget költségei:*										
					a) évi annuitás	105000	—			105000	—	II. 210000	—	315000	—
					b) fizetések, tiszteletdijak jutal.							58999	29	58999	29
					c) beruházási költségek							398268	35	398268	35
					d) ut és kocsiut javitási és feltöltési költségek							38653	13	38653	13
					e) szállodai kiadások							25569	94	25569	94
					f) fütési és világitási költségek							31268	41	31268	41
					g) leltári tárgyak beszerzésére és fentartására							10319	25	10319	25
					h) hid és hajó kiadások							24135	52	24135	52
					i) lóvasuti „							42119	82	42119	82
					j) üditőviz „							202637	78	202637	78
					k) mosodai „							8426	55	8426	55
					l) kertészeti „							310441	71	310441	71
					m) gépházi és vizvezet. kiadások							23588	—	23588	—
					Átvitel	105000	—			105000	—	1384427	75	1489427	75

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
3200	67			4088	—			887	33	
7926	—	205	—	8192	—			266	—	
44	66			45	—				34	
755	66			400	—	355	66			
400	—					400	—			
12326	99	205	—	12725	—	755	66	1153	67	
220459	13	1996	60	219728	—	8737	94	7966	69	
14783	02	500	—							
399	22	81	20							
4429	54									
892	74									
3155	—									
10095	58	3974	—							I. Ebből esik :
										a) ingatlan (parcella) beszerzésére 1139 K 50 f (ld. vagyonszámla III. *c*) jegyzetét.)
9015	97									*b*) szabályozási közcélokra megszerzett telkek és területek értékére . . . . . 733662 K 19 f
6632	—									együtt . . 734801 K 69 f
1012889	31	160398	06							
290	—									
1700	—	300	—							
1064282	38	165253	26							
210000	—	105000	—							II. Ebből esik : tőketörlasztésre . . 20928 K 61 f
58999	29									kamattörlesztésre . . 189071 „ 39 „
398268	35									együtt . . 210000 K — f
38653	13									
25569	94									
31268	41									
10319	25									
24135	52									
42119	82									
202637	78									
8426	55									
295009	95	15431	76							
23588	—									
1368995	99	120431	76							

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt / utalványozott összeg		Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f	korona	f.
		Áthozat	105000	—			105000	—	1384427	75	1489427	75
		n) épületfenntartási költségek							26739	55	26739	55
		o) fürdő és vizgyógyintézeti kiadások							9993	86	9993	86
		p) különféle és egyéb kiadások							38703	26	38703	26
		a 33. *a*)–*p*) alattiak együtt	105000	—			105000	—	III. 1459864	42	1564864	42
		2. cim: Kezelési és egyéb kiadások összesen	555167	60			555167	6	2239232	46	2794400	06
		1. cim: Ügyviteli költségek összesen	1956	48			1956	48	220499	25	222455	73
		A) Rendes kiadások főösszege	557124	08			557124	08	2459731	71	3016855	79
		B) *Rendkivüli kiadások.*										
34	112	Budai körut épitési és egyéb költség							I. 4335	78	4335	78
35	174	Gellérthegy aljának rendezési költsége							159	—	159	—
36	102—111 és 91	Attila-körut szabályozási költsége							II. 630395	80	630395	80
37	158	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett és a m. kir. pénzügyministeriumot megillető kövezési járulék	3577	08			3577	08			3577	08
38	176	Budai körut kiépitésével kapcsolatos bevételek fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros javára megtéritendő	11869	06			11869	06	1082	11	12951	17
		B) Rendkivüli kiadások főösszege	15446	14			15446	14	635972	69	651418	83
		A) Rendes kiadások főösszege	557124	08			557124	08	2459731	71	3016855	79
		I. Valódi kiadások főösszege	572570	22			572570	22	3095704	40	3668274	62
		II. Átfutó kiadások.										
		A) *Előlegek.*										
39	126	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke							2208334	81	2208334	81
40	125	Fizetési előleg							1600	—	1600	—
41	127—131	Adott, megtéritendő és elszámolandó előleg							54158	48	54158	48
		A) Előlegek együtt							2264093	29	2264093	29
		B) *Idegen pénzek.*										
42	132–133	Tiszti adók és szolgálati dijak							9209	48	9209	48
43	134	Uj országház környékének szabályozása költségei czéljára nyert javadalmazásból és egyéb bevételekből fennmaradt összeg	115061	16			115061	16			115061	16
		Átvitel	115061	16			115061	16	9209	48	124270	64

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
1368995	99	120451	76							
26739	55									
9993	86									
38631	26	72	—							
1444360	66	120503	76							III. Ebből fordittatott:
2508643	04	285757	02							*a*) beruházásokra . . . . . 398268 K 35 f
220459	13	1996	60							*b*) ingóságok beszerzésére . . . 21422 „ 25 „
										együtt . . 419690 K 60 f
2729102	17	287753	62							a kiadással szemben előállott értékgyarapodás a Szent Margitsziget vagyonleltárába felvétetett.
4335	78									I. Ebből az összegből közterület megszerzésére fordittatott: 4275 K — f. és ez okból e kiadással szemben leltári vagyongyarapodás nem állott elő.
159	—									
630395	80									II. Ebből az összegből ingatlanvagyon megszerzésére fordittatott . . . . . 602691 K 10 f. (l. a vagyonszámla III. *a*) jegyzetét.)
		3577	08							
		12951	17							
634890	58	16528	25							
2729102	17	287753	62							
3363992	75	304281	87							
2208334	81									
1600	—									
54158	48									
2264093	29									
9209	48									
		115061	16							
9209	48	115061	16							

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		Áthozat	115061	16			115061	16	9209	48	124270	64
44	135—144	Visszafizetendő egyéb idegen pénzek	78432	82			78432	82	157506	53	235939	35
45	146—147	Pestvidéki törvényszéki épület és fogház czéljára nyert javadalmazásból eszközölt fizetések	310741	93			310741	93			310741	93
46	151—180	M. kir. állami számvevőszék elhelyezésére emelendő épület telke czéljára nyert javadalmazásból eszközölt fizetések	2298	88			2298	88	4398	34	6697	22
47	159—160	Óbuda Árpád emlék telekszerzési költségeire nyert kincstári javadalmazásból eszközölt fizetések ...	42718	04			42718	04	200460	—	243178	04
48	167—170	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazásból eszközölt fizetések ...	806183	19			806183	19	9330	67	815513	86
49	172—173	Benzsay Károly és neje által ingatlanok kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére befizetett összegből teljesitett kiadások ...	100000	—			100000	—	1767	50	100767	50
		B) Idegen pénzek együtt	1455436	02			1455436	02	381672	52	1837108	54
		A) Előlegek együtt							2264093	29	2264093	29
		II. Átfutó kiadások főösszege	1455436	02			1455436	02	2645765	81	4101201	83
		I. Valódi kiadások főösszege	572570	22			572570	22	3095704	40	3668274	62
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	2028006	24			2028006	24	5741470	21	7769476	45

Folyó évre lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
9209	48	115061	16							
164622	49	71316	86							
1537	84	309204	09							
6697	22									
1302	24	241875	80							
III. 487719	07	327794	79							III. Ebből az összegből ingatlanvagyon megszerzésére fordittatott . . . . . 467200 K. — f. (l. a vagyonszámla III. *b*) jegyzetét.)
79933	73	20833	77							
751022	07	1086086	47							
2264093	29									
3015115	36	1086086	47							
3363992	75	304281	87							
6379108	11	1390368	34							

Teher-

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Álladék a mult év végén		Helyesbités folytán				Helyesbitett mult évi álladék		Folyó évi gyarapodás	
					gyarapodás		fogyatkozás					
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
50	152	Gellérthegyi szerpentin út számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	48247	50					48247	50		
51	152–153	Budai körut számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	205746	67	I. 137262	—	II. 203874	—	139134	67		
52	155	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek értéke	42760	—					42760	—		
53	156	Szent Margitsziget vételárára 4%-os kamatozás mellett utólagos félévi annuitásokkal törlesztendő 5 millió korona készpénztartozás...	4731965	29					4731965	29		
54	157	Az óbudai hidfeljárók céljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	203000	—					203000	—	IV. 467200	—
55	157	Az óbudai Árpádemlék céljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	51000	—					51000	—		
		Összesen	5282719	46	137262	—	203874	—	5216107	46	467200	—

Budapesten, 1913. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen zárszámadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett egybehasonli-

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

Garancsy Mihály s. k.
alelnök.

Tolnay Lajos s. k.
elnök.

számla.

Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Álladék a folyó év végén		Jegyzet
korona	f.	korona	f.	korona	f.	
48247	50			48247	50	I. A székesfővárossal 50% erejéig közös költségen megszerzett és teherszámlába már felvéve volt I. ker. 1939/60. hrsz. ingatlan szabályozásából és hat 1939/60—65. hrsz. parcellára való felosztásából nyert érték 50%-a — 137262 K — f. (ld. a vagyonszámla I. *b*) jegyzetét és a teherszámla alábbi II. *b*) jegyzetét.)
139134	67			139134	67	II. Ez a fogyatkozás előállott a következő helyesbitésekből:
42760	—			42760	—	*a*) a Budai körut céljára a székesfővárossal 50% erejéig közös költségen megszerzett I. ker. 1944/25. hrsz. ingatlant a székesfőváros már régebben eladta és igy ennek ingatlan értékének 50%-a itt fogyatkozásba hozatott (l. vagyonszámla II. *a*) jegyzetét) . . . . . 33570 K — f.
						b) a fenti I. alatti 1939/60. hrsz. teleknek szabályozás előtti értékének 50%-a (l. vagyonszámla II. *b*) jegyzetét) . . . . . 136626 K — f.
4731965	29	III. **20928**	**61**	4711036	68	*c*) tekintve, hogy a székesfőváros a közös költségen megszerzett fenti *a*) alatti telket eladta és az eladási ár felét a Fővárosi pénzalap javára el nem számolta ; ennélfogva a teherszámlán a székesfőváros javára 50% erejéig nyilvántartott telekértékekből két parcella (I. ker. 1939/63. és 1939/65. hrsz.) értéke, mely a fenti *a*) alatti értékkel körülbelül egyező, — leiratott . . . . . 33678 K — f értékben, mely érték kétszerese a vagyonszámlán tisztán a fővárosi pénzalap javára tartatik nyilván.
670200	—			670200	—	Együtt . . 203874 K — f
51000	—			51000	—	III. Elszámoltatott a Szent Margitsziget költségei közt.
5683307	46	**20928**	**61**	5662378	85	IV. Elszámoltatott az átfutó kezelésben az óbudai hidfeljárók céljára nyert javadalmazásból a pénzügyministerium részére megszerzett ingatlanokra . . . . . 467200 K — f.
Terhelő hátralék				1390368	34	
Összes teher				7052747	19	

május hó 3-án.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

tásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1913. évi május hó 17-én tartott üléséből.

Joanovich Pál s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Előlegalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1912. évre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.				
		A) Rendes bevételek.				
1	1—2	Kamatjövedelem				
2	4—5	Különféle bevételek	32	87		
		Együtt	32	87		
		B) Rendkivüli bevételek.				
3	10—12	Telekjövedelem				
4	8	Dunaszabályozás által nyert telkek eladása	160000	—		
		Együtt	160000	—		
		Valódi bevételek főösszege	160032	87		
		II. Átfutó bevételek.				
5	15	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	960785	35		
		Átfutó bevételek főösszege	960785	35		
		Valódi bevételek főösszege	160032	87		
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	1120818	22		

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbítés gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.
6	18	Dunaszabályozás által nyert telkek értéke	7286019	—		
7	20	Értékpapir (1870. évi magy. nyereménysorsjegy $\frac{5928. \text{ sorsz.}}{28. \text{ nysz.}}$ kamatmentes)	296	—		
		Összesen	7286315	—		

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		51559	37	51559	37	51559	37		
32	87	2772	87	2805	74	2762	94	42	80
32	87	54332	24	54365	11	54322	31	42	80
		7112	93	7112	93	7112	93		
160000	—			160000	—	45000	—	115000	—
160000	—	7112	93	167112	93	52112	93	115000	—
160032	87	61445	17	221478	04	106435	24	115042	80
960785	35	106435	24	1067220	59	114	10	1067106	49
960785	35	106435	24	1067220	59	114	10	1067106	49
160032	87	61445	17	221478	04	106435	24	115042	80
1120818	22	167880	41	1288698	63	106549	34	1182149	29

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		7286019	—			7286019	—			7286019	—
		296	—			296	—			296	—
		7286315	—			7286315	—			7286315	—
								Hozzáadva a cselekvő hátralékot		1182149	29
								Összes cselekvő vagyon		8468464	29
								Levonva ebből a szenvedő hátralékot		6800000	—
								Tiszta cselekvő vagyon		1668464	29

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valodi kiadások.				
		Rendes kiadások.				
1	1	Különféle kiadások				
2	7	Állami előleg	6800000	—		
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		II. Átfutó kiadások.				
3	4	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke				
		Átfutó kiadások főösszege				
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	6800000	—		

Budapesten, 1913. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen zárszámadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett egybehasonli-

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

Garancsy Mihály s. k.
alelnök.

Tolnay Lajos s. k.
elnök.

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		114	10	114	10	114	10		
6800000	—			6800000	—			6800000	—
6800000	—	114	10	6800114	10	114	10	6800000	—
		106435	24	106435	24	106435	24		
		106435	24	106435	24	106435	24		
6800000	—	114	10	6800114	10	114	14	6800000	—
6800000	—	106549	34	6906549	34	106549	34	6800000	—

május hó 3-án.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

tásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1913. évi május hó 17-én tartott üléséből.

Joanovich Pál s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: A katonai laktanya kisajátitási alap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1912. évre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.				
		A) Rendes bevételek.				
1	1	Kamatjövedelem				
		Valódi bevételek főösszege				
		II. Átfutó bevételek.				
2	4	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	256413	73		
3	8—9	Megtérítendő előlegek	1680	44		
		Átfutó bevételek főösszege	258094	17		
		Valódi bevételek főösszege				
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	258094	17		

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbítés gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.
5	6	Ingatlanok és telekrészek értéke	179369	–		
		Összesen	179369	—		

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		11238	44	11238	44	11238	44		
		11238	44	11238	44	11238	44		
256413	73	11238	44	267652	17	200	—	267452	17
1680	44	200	—	1880	44			1880	44
258094	17	11438	44	269532	61	200	—	269332	61
		11238	44	11238	44	11238	44		
258094	17	22676	88	280771	05	11438	44	269332	61

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		179369	—			179369	—			179369	—
		179369	—			179369	–			179369	—
										269332	61
										448701	61
										234205	67
										214495	94

Hozzáadva a cselekvő hátralékot ... ...

Összes cselekvő vagyon ... ...

Levonva ebből a szenvedő hátralékot ... ...

Marad tiszta cselekvő vagyon ... ...

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás	fogyatkozás
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi kiadások.				
		Rendes kiadások.				
1	9	Ujépületi telektömb értékesitése folytán befolyt vételárból a m. kir. pénzügyministerium rendelkezésére bocsátott összeg	227754	—		
2	3	Telekeladás cimen befolyt összegekből a m. kir. pénzügyministerium rendelkezésére bocsátott összeg	6421	67		
		Valódi kiadások főösszege	234175	67		
		II. Átfutó kiadások.				
3	2	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke				
4	5	Megtéritendő előlegek				
5	7	Visszafizetendő idegen pénz	30	—		
		Átfutó kiadások főösszege	30	—		
		Valodi kiadások főösszege	234175	67		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	234205	67		

Budapesten, 1913. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen zárszámadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett egybehasonli-

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

Garancsy Mihály s. k.
alelnök.

Tolnay Lajos s. k.
elnök.

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
227754	—			227754	—			227754	—
6421	67			6421	67			6421	67
234175	67			234175	67			234175	67
		11238	44	11238	44	11238	44		
		200	—	200	—	200	—		
30	—			30	—			30	—
30	—	11438	44	11468	44	11438	44	30	—
234175	67			234175	67			234175	67
234205	67	11438	44	245644	11	11438	44	234205	67

május ho 3-án.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
m. számvizsgáló.

tásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1913. évi május ho 17-én tartott üléséből.

Joanovich Pál s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

A fővárosi közmunkák tanácsa belkezelési költségelőirányzata az 1913. évre.

Rovat	Alrovat	Tétel		1913. évi előirányzat egyenként	1913. évi előirányzat összesen	1912. évre megállapitott költségvetés	Tétel
				korona			
			I. Fejezet. Rendes kiadások.				
			I. czim. Ügyviteli költségek.				
			Személyi járandóságok.				
	1a		Fizetések, lakpénzek és pótlékok		186700	186684	1
	1b		Családi pótlékok		5575		
	2		Rendes dijnokok dijazása		6051	5930	2
	3		Bérek		1000	1000	3
	4		Ruhailletmények		800	800	4
	5		Hidbérek		180	180	5
	6		Jutalmak és segélyek		1200	1200	6
			Összesen		201506	195794	
2			*Dologi kiadások.*				
	1		Hivatali és irodai költségek				
		1	Fütésre	2376		2376	1
		2	Hivatali helyiségek világitására	580		580	2
		3	Hivatali helyiségek tisztogatására	753		753	3
		4	Papir, iró és rajzszerekre	1600		1600	4
		5	Nyomtatványok és könyvkötésre	3200		3200	5
		6	Rajzeszközök, szakkönyvek stb. beszerzésére	800		80	6
		6	Leltári tárgyak beszerzésére és fenntartására	500		500	7
		8	Egyéb irodai szükségletekre	1050	10859	900	8
	2		Bérkocsi és küldöncdijakra		500	500	2
	3		Felméréseknél szükséges napszámosok bérei				3
			Összesen		11359	11209	
3			*Nyugdijak.*				
	1		Ideiglenes nyugdij				1
	2		Végleges nyugdij			4088	2
	3		Özvegyi nyugdij		7926	8192	3
	4		Nevelési járulék			45	4
	5		Kegydij		400	400	5
			Összesen		8326	12725	
			Kiadások főösszege		221191	219728	

7421.
M. E. I. 1912.

Kelt Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának

Szuppán Ferencz s. k.
ministeri főszámtanácsos.

Tolnay Lajos s. k.
h. alelnök.

Ezen költségelőirányzat az 1913. évi január hó 11-én tartott ministertanácsban 221.191 K.

Budapesten, 1913. évi január hó 11-én.

(P. H.)

Lukács László s. k.
m. kir. ministerelnök.

A személyi járandóságok részletezése.

Létszám		Fizetés és az 1904. I. és 1906 IX. t-c. alapján járó személyi pótlék	Fuvar és napidij átalány	Lakpénz	Családi pótlékok	Rendes díjnokok díjazása	Bérek	Ruha illetmény	Hidbér	Jutalmak és segélyek	Összesen
			k	o	r	o		n	a		
	I. Elnökség.										
1	Alelnök	16000		3500							19500
1	Miniszteri tanácsos, előadó	12000	2000	2500	400						16900
1	Miniszteri osztálytanácsos	6400		2000	400						8800
2	Miniszteri titkár 2 à 4000 K fizetés, 2 à 800 K személyi pótlék, 2 à 1600 K lakpénz és 1-nek 400 K családi pótlék	9600		3200	400						13200
1	Miniszteri fogalmazó	2600		1000	200						3800
1	Miniszteri segédfogalmazó	2000		900							2900
	II. Műszaki osztály.										
2	Miniszteri tanácsos { 1-nek 1-nek	12000 10000	2000 2000	2500 2500	200						31200
3	Miniszteri osztálytanácsos: 3 à 5000 K fizetés, 3 à 1400 K szem. pótl. 3 à 1600 K fuvar és napidij átal. 3 à 2000 K lakpénz, 1-nek 600 K, 1-nek 400 K családi pótlék	19200	4800	6000	1000						31000
2	Műszaki tanácsos { 1-nek 1-nek	5400 4800	1200 1200	1600 1600	600 600						17000
1	Miniszteri főmérnök	3600	1000	1300							5900
2	Ministeri mérnök { 1-nek 1-nek	2600 2600	800 800	1000 1000	200						9000
	III. Számvevőség.										
1	Miniszteri főszámtanácsos	4800		1600	400						6800
1	Miniszteri számvizsgáló	2600		1000	200						3800
1	Miniszteri számellenőr	2000		900							2900
	IV. Segédhivatal										
1	Segédhivatali főigazgató	3600		1300							4900
1	Segédhivatali igazgató	2600		1000	600						4200
1	Miniszteri irodatiszt	2000		900							2900
	V. Altisztek és szolgák.										
1	Ajtonálló	1300		400				160	36		1896
4	Hivatalszolga: 3 à 300 K szem. pótl. 1-nek 800 K, 2 à 700 K, 1-nek 600 K fizetés 1-nek 200 K, 2 à 100 K, 1-nek 175 K családi pótl. 4 à 160 K ruha illetm. 4 à 36 K hidbér	3900		1600	375			640	144		6659
4	Rendes díjnokok díjazása					6051					6051
1	Fűtő és házmester bére						1000				1000
	Jutalmak és segélyek									1200	1200
33	Összesen	131600	15800	39300	5575	6051	1000	800	180	1200	201506
		186.700 Korona									

1912. évi november hó 12-én tartott üléséből.

(P. H.)

Garancsy Mihály s. k.
ministeri tanácsos, előadó.

azaz Kettőszázhuszonegyezeregyszázkilencvenegy korona összeggel jóváhagyatott.

B 332/52/18

A FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK HIVATALOS JELENTÉSE 1913. 1914. ÉS 1915. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

Bpest.

BUDAPEST, 1916.

NYOMATOTT HEISLER ÉS KÓZOL KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA MŰINTÉZETÉBEN
II. KERÜLET, VÁRKERT-RAKPART 1. SZÁM.

A

Bpest.

FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK HIVATALOS JELENTÉSE 1913. 1914. ÉS 1915. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL

BUDAPEST, 1916.

NYOMATOTT HEISLER ÉS KÓZOL KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA MŰINTÉZETÉBEN

II. KERÜLET, VÁRKERT-RAKPART 1. SZÁM.

TARTALOM.

	Lap
Bevezetés	1
I. Terjedékegyezmény	3
II. Szabályozás	7
III. Építésügyi szabályzat	31
IV. Utépités	51
V. Vasutak	57
VI. Vizmű	83
VII. Csatornázás	87
VIII. Közvilágitás	99
IX. Táviró, távbeszélő	107
X. Margitsziget	109
XI. Személyi ügyek	119
XII. Vegyesek	121
Befejezés	135

MELLÉKLETEK.

	Lap
1. A fővárosi pénzalap zárszámadása 1913.-tól 1915. junius 30.-ig	140. 172. 204
2. Előlegalap zárszámadása 1913.-tól 1915. junius 30.-ig	158. 190. 222
3. A katonai laktanya kisajátitási alap zárszámadása 1913.-tól 1915. junius 30.-ig	164. 196. 228
4. Az 1914—1916. évi belkezelési költségelőirányzatok	168. 200. 232

Nagyméltóságu m. kir. Ministerium!

Ez a jelentésünk az 1913. év elejétől 1915. év közepéig terjedő tevékenységünkről kiván beszámolni.

El kellett térnünk a naptári év rendszerétől egyrészt a háboru miatt, mely főleg a kezdetén sok más feladatot háttérbe szoritott és a közérdeklődést jóformán egészen lefoglalta; másrészt czélszerünek láttuk a költségvetési év időközben beállott változásához alkalmazkodni, hogy évi jelentéseink időbeli összhangba jussanak zárószámadásainkkal, melyek 1914. év közepétől kezdve az állami költségvetés, illetőleg zárószámadás időrendjében készülnek, tehát a naptári év közepével kezdődő évről szólanak.

A mostani jelentésünk tárgyát alkotó időszakban a székesfőváros épitési ügyének szabályozását uj alapra fektettük. Évekre terjedő beható tanulmány és tárgyalás előzte meg az uj szabályzat alkotását. Irányelveit külön fejezetben ismertetjük részletesen. Törekvésünk volt a székesfőváros testvérhatóságával főleg az alapvető elvekre nézve kölcsönös meggyőzés utján azonos felfogásra jutni. A siker, mely törekvésünket kisérte, remélni engedi, hogy az uj szabályzat meg fog felelni a hozzáfüzött várakozásnak.

Az ellenségek egész özöne által reánk kényszeritett óriás küzdelem a nemzet minden erejének megfeszitését igényli és foglalja le. A háboru tartama alatt tehát a székesfőváros épitési fejlődéséről sajnálattal le kell mondani. De él bennünk a remény, hogy a háboru befejeztével és igaz ügyünk diadalra jutásával csakhamar adva lesznek azok

az előfeltételek, melyeknek birtokában nemcsak a kényszerü mulasztást fogjuk lehető rövid idő alatt helyrehozhatni, hanem a jövő bizalmat gerjesztő perspektivája székesfővárosunk fejlődését az eddiginél is hatalmasabb arányban fogja előbbrevinni.

Addig a magas kormánytól vett utmutatás szerint is feladatunknak ismerjük minden halasztható nagyobb vállalkozástól tartózkodva gondosan őrködni afelett, hogy a kezelésünk alatt álló fővárosi pénzalap az el nem hárítható szükségletek kielégitésére — szerény eszközei mellett is — állandóan képesitve maradjon.

Egyebekben az alább következő egyes fejezetekre kivánunk utalni.

I.

TERJEDÉKEGYEZMÉNY.

Budapest székesfőváros területén a magánosok telkeiből szabályozás folytán első terjedékek beváltása, valamint az utczai közterületekből épitkezések alkalmával épületi kiszökellékek és lábazatokkal elfoglalt területrészek után az épitésügyi szabályzat értelmében fizetendő használati dijak ügyében köztünk és a székesfőváros között legutóbb fennállott ugynevezett terjedékegyezmény hatálya az 1913. év végével lejárt.

Az egyezmény megujitása iránt folyamatba tett tárgyalások egyetértő megállapodásokra vezetvén, a m. kir. minisztertanács jóváhagyásával létrejött köztünk az uj egyezmény, ismét öt évre, vagyis 1914. évi január hó 1-étől 1918. évi deczember hó 31-éig.

Az uj és a régi terjedékegyezmény között a kezelésünk alatt álló fővárosi pénzalap anyagi érdekei szempontjából az az előnyös különbség van, hogy a székesfőváros által a fővárosi pénzalapnak a multban is szolgáltatott évi 100.000 korona jutalékon, valamint a fővárosi pénzalapba eddig is befolyt kiszökelléki és lábazati használati dijakon felül, a fővárosi pénzalapot illetik meg azok a használati dijak is, melyeket az épitkezők a boltkapuzatok, zárt erkélyek és a pinczefelülvilágitó aknák után, az 1914. évi márczius hó 1-én életbelépett uj épitésügyi szabályzat értelmében fizetni kötelesek.

Ki van mondva az uj egyezményben, hogy a boltkapuzatok és a felülvilágitó aknákkal elfoglalt közterületek után fizetendő évi használati dijak az egyezmény megszünte után is a fővárosi pénzalapot illetik mindaddig, mig a dijszedés jogczime meg nem szünik.

Megemlitve azt, hogy az egyezményt a Budapesti Közlöny 1914. évi 109. számában közhirré tettük, annak teljes szövegét ide igtatjuk:

Egyezmény.

I. Az 1870 : X. t.-cz. 8. §-ának *b)* pontja szerint a városi háztelkek, utczák és terek szabályozásánál magán háztelkekhez csatolandó területek eladási árai a fővárosi pénzalapot illetik, ide nem értve a székesfőváros magántulajdonát képező telkekből csatolandó területeket.

Másrészt, mint már 1870. jul. 1-től 1901. decz. 31-ig és később 1909. január 1-től mindezideig egyezmény alapján történt, a jelen megujitott egyezménynyel — ennek tartamára — átveszi a fővárosi közmunkák tanácsa a fővárosi pénzalap terhére azoknak a terjedékeknek a kártalanitását, melyek a magánosok háztelkeiből szabályozás czéljából elvonandók lesznek.

Világosan megjegyeztetik, hogy a magánosok telkeiből eleső terjedékeket a fővárosi közmunkák tanácsa az 1881 : XLI. t.-cz. 21. §-ához képest csak azon időpontban köteles kártalanitani, amikor a szabályozási vonalon emelt épület már tető alá hozatott. Puszta telekfelosztásoknál és telekrendezéseknél a fővárosi közmunkák tanácsa az eleső terjedékeket, mint eddig tevé, csak a szükséghez és lehetőséghez képest fogja a szabályozási vonalon való épitkezés előtt beváltani, de e részben a főváros irányában semmi kötelezettséget nem vállal.

II. A székesfőváros a fővárosi pénzalapot a magánosok telkeiből szabályozásra elvonandó terjedékek megszerzésében a következő módon támogatja:

1. fizet a fővárosi pénzalapnak évenként készpénzben 100.000, szóval egyszázezer koronát,

2. átengedi a fővárosi pénzalapnak az épitkezéseknél kiszökellékek, lábazatok, boltkapuzatok és pinczefelülvilágitó aknák által elfoglalt közterületek, továbbá a zárt erkélyek után megállapitandó használati dijakat.

III. A terjedékek árait minden vonatkozásban a fővárosi közmunkák tanácsa állapitja meg, mégis az 1881 : XLI. t.-cz. 21. §-ából folyó korlátozással.

A kiszökellékek, lábazatok, boltkapuzatok és pinczefelülvilágitó aknák által elfoglalt közterületek, tovább a zárt erkélyek használati díját szintén a fővárosi közmunkák tanácsa állapitja meg.

A jelen egyezmény tartama alatt létesült boltkapuzatok és pinczefelülvilágitó aknák után fizetendő évi dijak ezen egyezmény megszünte után is a fővárosi pénzalapot illetik mindaddig, mig a dijszedés jogczime meg nem szünik.

IV. A magánosok háztelkeihez átengedett terjedékek árának, továbbá az összes használati dijaknak beszedését és a magánosok háztelkeiből elvont terjedékek kártalanitási árának kifizetését a székesfőváros teljesiti és félévenként elszámol a fővárosi közmunkák tanácsának mind a bevételekről, mind a kiadásokról.

V. A magánosok telkeihez átengedett terjedékekből, továbbá a kiszökellékek, lábazatok, boltkapuzatok, pinczefelülvilágitó aknák s a zárt erkélyek használati dijából eredő összes bevételeit a fővárosi közmunkák tanácsa kizárólag csak a magánosok háztelkeiből elvont terjedékek kártalanitására használhatja fel és az év esetleges feleslegét ugyane czélra átviszi a következő évre.

VI. Az eddigi gyakorlatnak megfelelően mind a városi, mind az állami épitkezéseknél s általában szabályozásoknál is, ha ezen épitkezések, vagy szabályozások által városi vagy állami tulajdont képező telkek érintetnek, a terjedék mind a csatolás, mind az elvonás viszonylatában ingyen engedendő át.

VII. Amely szabályozásokat a székesfőváros ezen egyezmény hatálya idejében maga kezdeményez és hajt végre, ezeknek nemcsak terhei, hanem előnyei is kizárólag a fővárost illetik meg.

VIII. A terjedékek után a közjárulékok a szabályrendeletek intézkedései szerint kezeltetnek. Amennyiben valamely közjárulékról szabályrendelet még nem intézkednék, a székesfőváros a közjárulékot a pénzalappal szemben követelni fogja.

Hogy a fővárosi közmunkák tanácsa által szabályozás czéljára kisajátitott terjedékeknél, ahol bármily közjárulékok keletkezhetnek, a székesfőváros érdekei biztositva legyenek, a fővárosi közmunkák tanácsa a terjedék eladása alkalmával a vevő ellen szerződésileg ki fogja kötni, hogy a terjedékben nyert homlokzat utáni járulékokat a vevő a székesfővárosnak az esetben is megfizetni tartozik, ha az illető közmunka a terjedék birtokba vétele előtt hajtatván végre, a kivetés annak idején a jelen egyezmény miatt mellőzve, illetőleg függőben tartva lett. Az ily értelemben kötendő szerződéseket a fővárosi közmunkák tanácsa, a székesfővárossal hivatalos másolatban esetről-esetre közölni fogja, hogy a netaláni járulék kivetése és beszedése iránt az intézkedés pótlólag megtehető legyen. Ha azonban a szerződést maga a székesfőváros köti meg, ez esetben önként értetőleg maga a székesfőváros fog a szerződésben érdekei biztositásáról gondoskodni.

IX. Ezen egyezmény 1914. évi január hó 1-étől számitott öt évre, vagyis 1918. évi deczember hó 31-éig terjedő hatállyal köttetik, a székesfőváros azonban föntartja magának azon jogot, hogy azon esetben, ha a fővárosi pénzalapnak a fővárosi közmunkák tanácsa által való kezelésére nézve a törvényhozás változást tenne, jelen egyezményt a maga részéről is megszüntetheti.

*

A lábazattal, kiszökellékkel, zárt erkéllyel, világitó aknával és boltkapuzattal elfoglalt közterület kiszámitására és a használati dij mértékére nézve az 1914. évben az épitésügyi szabályzat kiegészitéseül, a belügyminiszter ur által tudomásul vett elvi határozattal a következőket állapitottuk meg:

1. A fent felsorolt létesitményekkel a közterületből, illetőleg annak légüréből elfoglalt terület nagyságát vizszintes sikban, a létesitmény legkülsőbb széléig és négyzetöl-méretben kell kiszámitani, tekintet nélkül arra, hogy a zárt erkély vagy erkélyek felfelé egy, vagy több emeletre terjednek-e, a boltkapuzat pedig felnyulik-e az első emelet menyezetéig, vagy esetleg csupán az első emeleten készül-e.

2. Az igy kiszámitott terület használati dijának megállapitásánál áregységül szolgál annak a teleknek négyszögölenkénti forgalmi értéke, amely telken épülő, vagy álló házhoz a közterületbe nyuló létesitmény tartozik.

3. Lábazatnál, kiszökelléknél és zárt erkélynél a használat egész tartamára szóló dij összegét az elfoglalt terület négyszögölméretü nagyságának a 2. pont szerinti négyszögölenkénti áregységgel való szorzata adja; e szorzat utolsó egész (egyes) számjegyét azonban, ha annak értéke 5-nél kisebb, öt koronára, ha 5-nél nagyobb, tiz koronára felfelé ki kell kerekiteni.

4. Minden egyes világitó aknával, továbbá boltkapuzattal elfoglalt közterületért az évi használati dij 6·5%-a annak az összegnek, amely az elfoglalt területre a 3. pontban foglalt számitás szerint kiadódik; de az évi dij összege minden esetben felfelé kikerekitendő egész koronákra, másfelől egy-egy akna, vagy egy-egy boltkapuzat után nem lehet kisebb 10 koronánál.

5. Az egymás fölé jutó többnemü létesitmény esetében (pl. boltkapuzat és akna; zárt erkély és lábazat, vagy akna, vagy boltkapuzat) a megfelelő dijat mindenik létesitmény után kell fizetni.

Az épitésügyi szabályzat értelmében a használati dij a lábazat, a kiszökellék és a zárt erkély után, az általuk elfoglalt közterület használatának egész tartamára egy összegben, mig a világitó akna, a boltkapuzat és a kirakati szekrény után évenként fizetendő.

Itt emlitjük meg, hogy a telekszabályozásokból folyó terjedékkártalanitási és beváltási árakat az 1915. évtől kezdve, eltérően a régi gyakorlattól, csak egy évi érvénnyel állapitjuk meg.

Amennyiben tehát a kisajátitási egyezség az ármegállapitó határozatunk keltétől számitott egy éven belül meg nem köttetik, vagy a megkötött egyezség telekkönyvi keresztülvitele meghiusul, ebben az esetben az ármegállapitás hatályát veszti és a telekrendezésnek ujra való felvételével a terjedékárat is ujból állapitjuk meg.

II.

SZABÁLYOZÁS.

A Tabán szabályozása.

Az I. ker. tabáni városrész szabályozási és ujjáépitési tervét, a székesfővárossal folytatott hosszas tárgyalások után, néhány részletkérdés függőben hagyása mellett már régebben megállapitottuk.

A függőben hagyott kérdések voltak: a Krisztina-körút Alagut-utcza és Mikó-utcza közti szakaszának kiszélesitése, a Szent János-tér beépitése és a Döbrentei-téren, a Döbrentei-utcza irányában, háztömb alakitása.

A tervet az 1912. évi jelentésünkben kimeritően ismertettük.

Sem a székesfőváros, sem a fővárosi közmunkák tanácsa annak idején nem foglalt állást a szabályozással keletkező uj telkek beépitési módja tekintetében.

A székesfőváros ennek a fontos városrendezési feladatnak gipszmodellben való tüzetesebb tanulmányozását is elhatározta, és igy alkalmunk volt a szabályozási tervet gipszmintában is megismerni.

A modell megismerése után az a kivánság merült fel, hogy még tanulmányoztassanak a következő részletkérdések:

1. a 30 m. széles főútvonalnak enyhébb töréssel vezetése;
2. a fehérsas-téri iskola előtt beugrásokkal tervezett symmetrikus tér Duna felőli oldalának assymetrikussá tétele;
3. a főútvonallal párhuzamos első hegyoldali út meghosszabbitása;
4. a fő-út két oldalán tervezett telektömböknek még több kereszt-utczával tagolása s az Attila-körút és a Váralja-utcza közé is keresztutczának a beigtatása;
5. a főútvonal forgalmának a Döbrentei-téren egyfelől az Erzsébet-hid, — másfelől a Ferencz József-hid felé való elkülönitése;
6. az Erzsébet-hid feljárójának a parkból való kiszélesitése;
7. a tabáni róm. kath. plébánia templom környékének a kisajátitás kiterjesztése utján való rendezése.

A székesfővárosi tanács illetékes ügyosztálya a Tabán szabályozási tervét úgy a függőben hagyott kérdések, valamint a felmerült kivánságok szempontjából tanulmány és megfontolás alá vevén, ennek eredményéhez képest a végleges megoldásra új tervet mutatott be, a mely felöleli az épitkezési módot is.

E tervre vonatkozólag elhatározásunk a következő:

1. Helyeslő tudomásul vettük, hogy a terv a Szent János-tér beépitését, valamint a Döbrentei-téren eredetileg tervezett háztömb alakitását elhagyta.

2. A Krisztina-körut Alagut-utcza és Mikó-utcza közti szakaszában a körútnak a keleti oldalról 30 m.-re tervezett kiszélesitését, valamint a szinháznak a Horváth-kert Szent János-téri homlokzatán tervezett elhelyezését továbbra is függőben kivánjuk tartani, mint olyan részletkérdéseket, melyek a tabáni rendezéssel kapcsolatban nincsenek és amelyeknek eldöntése különben sem aktuális.

3. Elvileg elhatároztuk, hogy az Erzsébet-hid előtti tér, főképen a különböző irányokból idefutó villamos vasuti forgalom lebonyolitása érdekében, a hidfeljáró alatt elvezető alagut fentartása mellett, a park területéből minél szélesebbre bővittessék.

4. A szerb templom mellett vezető út (Hadnagy-utcza) szélességének 15 m-re tervezett leszállitásával szemben, a forgalom igényeire való tekintetből azt kivántuk, hogy ennek az útnak az érvényben levő szabályozási tervben felvett jelenlegi mintegy 9 öl szélessége és vonalozása fentartassék, annyival inkább, mert a mostani útszélességre, az Ördögárokra való tekintetből, a mellék csatornák és egyéb közmüvek elhelyezése érdekében is okvetlen szükség van.

5. A főútvonal középső szakaszában, a Czakó-utcza meghosszabbitásában tervezett útnál levő törés enyhitése czéljából tervezett elrendezés ellen észrevételünk nincs, valamint az ellen sincs észrevételünk, hogy a főútvonal Döbrentei-téri betorkolása a hidhoz némileg közelebb helyeztetett.

6. A Fehérsas-téri polgári iskola előtt tervezett térre nézve azt a megoldást fogadtuk el, hogy a tér keleti oldalán az I. ker. előljárósági épület számára kiszemelt telektömbnél az eredetileg tervezett symmetrikus kiképzés maradjon érvényben.

7. A főútvonallal párhuzamosan haladó 15 m. széles legközelebbi hegyoldali útvonalnak ama módositása ellen, hogy ez az út 10 m. szélességben a Palotatér Naphegy felőli lezárásában ugyancsak 10 m. szélességgel tervezett szerpentinút felső szakaszába bekapcsoltassék és hogy az emlitett párhuzamos út 10 m. széles szakasza mentén 5 m. széles előkert állapittassék meg, — észrevételünk nincs.

8. Nem volt észrevételünk ama megoldás ellen sem, mely szerint a főútvonalnak a Ráczfürdő és a gör. kel. szerb templom közti szakasza szélesebb profillal, térszerüen képeztetik ki és ezzel kapcsolatban az innen nyiló mellékutczák iránya megváltozik.

9. Helyeslőleg vettük tudomásul, hogy a terv a főutvonalat keresztező ujabb kocsiut beigtatását mellőzi és csupán a Várhegy-felé, a Váralja-utczáig igtat be egy lépcsős kiképzésü 10 méteres utat, a 768. hrsz., amugy is keskeny telek felhasználásával, kapcsolatosan a Naphegyre vezető egyik keresztutczával.

10. A tabáni római kath. templom környékének rendezésére nézve, eltérőleg a szabályozási terven feltüntetett megoldástól, olyan megoldást fogadtunk el, mely a templom előtti kis teret megóvja és a templom érvényesülését is a lehetőséghezképest biztositja.

11. A szabályozás alá vont terület fekszini viszonyaira nézve czélszerünek találtuk, hogy e kérdésben a hatóságok majd csak az utrendezési tervek alapján, azok tárgyalása során határozzanak.

12. Az ujjáalakitandó tabáni városrész épitési módját illetőleg a székesfőváros által megszerzett területen elfogadtuk a székesfőváros részéről javasolt épitési módot. Ama telkek beépitésére, melyekre nézve a terven az épitési mód feltüntetve nincs, az épitésügyi szabályzat rendelkezései az irányadók.

13. A székesfővárosi tanácsi III. ügyosztály kiterjeszkedett a Naphegy lejtőjének, tehát a Krisztina-körut és a Lisznyay-utcza között fekvő terület beépitési módjának a szabályozására is, amely terület kivül esik a kisajátitási övezeten.

Elvben helyeseltük, hogy a szóban forgó terület épitési módja is részletesen megállapittassék, de tekintettel egyrészt a már kialakult helyzetre, a különleges terepviszonyokra és több más szempontra, ezt a kérdést csak tüzetes mérlegelés után tartottuk czélszerüen megoldhatónak.

Minthogy tehát ez a kérdés még bővebb tanulmányozást igényel, ezért felkértük a székesfővárosi tanácsot, hogy a Krisztina-körut és a Lisznyay-utcza között fekvő terület beépitési módját az egyes telkeknek egymáshoz és a terep szintjéhez való viszonyaira és azok méreteire való tekintettel ujabb megfontolás alá venni és az épitési módot telkenkint javaslatba hozni sziveskedjék.

Zerge-lépcső kiszélesitése.

Az Attila-utczától a Tábor-utczáig terjedő Zerge-lépcső szélességét a székesfővárosi tanács előterjesztésére a mai 4 öl helyett 5 ölben állapitottuk meg. A kiszélesités az északnyugati oldalon fog történni.

Kapcsolatosan megállapitottuk az Attila-utcza a Zerge-lépcső és a Lógodi-utcza által határolt, Áprily-féle telek beépitési módját is, figyelemmel egyrészt a várhegyoldal különleges jellegére, a várhegyről nyiló kilátás megóvására, és a környéken új épitkezésekkel már kialakult helyzetre.

A Lejtő-út.

Az I. ker. németvölgy-dülői Lejtő-útról, — mely a Sashegyi-úttól a németvölgyi árokig terjed — szabályozási tervünk akként rendelkezett, hogy ezt az utat 12 méterre ki kell szélesiteni.

A kiszélesitésre azonban némely, amugy is csekély mélységi telekből nagyobb területet kellene elmetszeni, ami az illető telkeket a beépités szempontjából igen hátrányosan érintené. Ezenkivül a megállapitott szabályozási vonalba értékes felépitmények is esnek bele s ez a körülmény a különben is meredek, több helyen 10% lejtésü utnak 12 méterre való kiszélesitését megdrágitaná.

Ezeknél az okoknál fogva, és mert a szóban levő meredek utnak forgalmi szempontból különösebb jelentősége nincs — elfogadtuk a székesfővárosi tanácsnak azt az előterjesztését, hogy a Lejtő-út szélessége 12 méterről szállittassék le 10 méterre illetőleg helyenként 5—5·20 ölre.

A Napos-út meghoszabbitása.

Az I. ker. Virányos-dülőben levő Napos-útat a szabályozási terv szerint a Virányos-úttól a Szarvas-útig meg kell hosszabbitani, még pedig egy 6 m. széles gyalogúttal.

A vidék rohamos fejlődése különösen pedig a Szarvas-úttól délnyugatra létesült tisztviselői telephez való közlekedés érdeke felette sürgőssé tette az útmeghosszabbitást.

Minthogy a szóban levő 6 méteres út a megállapitott irányban, kisajátitási nehézség miatt nem volt megnyitható, ezért a székesfőváros előterjesztésére az út vonalát a 8728/2. hrsz. telekről a 8725. hrsz. telekre toltuk el, a mely utóbbi telket a székesfőváros már megszerezte.

Egyszersmind kimondtuk, hogy a 8725. hrsz. telekből az út lejegyzése után megmaradó terület, csekély szélessége miatt, önállóan be nem épithető, hanem a szomszédos telekhez csatolandó.

A Kelenföld szabályozása.

Az a szabályozási terv, melyet a Kelenföldre vonatkozólag ezelőtt 20 évvel megállapitottunk, e vidék nem remélt gyors és nagyarányu fejlődésének vetette meg alapját.

Mint szabályozási terveinknél általában, a Kelenföld szabályozási tervénél is számoltunk a városrendezési czélokra igénybe vehető anyagi eszközök mértékével s ebből folyólag az úthálózat tervezésénél, valamint a telekalakulásoknál figyelemmel voltunk arra, hogy a rendezés fokozatosan legyen végrehajtható.

A székesfővárosi tanács az elmult évben a Kelenföld szabályozásának módositására tervet mutatott fel, amely az épitkezésekre nézve is, részben a most életbe lépett épitésügyi szabályzattól eltérő módozatokat ölel fel.

Ez a szabályozás-módositási terv az I-ső kerületnek arra a részére vonatkozik, amely a Gellért-hegytől, helyesebben a Villányi-úttól délre, a Duna folyam és a Déli-vasut vonala között, a budafoki határig terjed.

A székesfővárosi tanács a tervbe olyan irányu uj utvonalakat vett fel, melyek hivatva lesznek Kelenföld forgalmát jövőben a tervezett Boráros-téri hid irányába levezetni. Ezek segitségével a Fehérvári- és Budafoki-útnak belső szakaszai-, melyek ma az egész Kelenföldnek a városba irányuló forgalmát egyesitik, s amelyek közül a Budafoki-út 8 öl szélességében már a mai forgalomnak sem tud megfelelni s kiépitett voltára való tekintettel belső szakaszában már ki sem szélesithető, — lényegesen tehermentesittetnek.

Az emlitett utak forgalmának részbeni átvételére fog szolgálni első sorban a Boráros-téri hid budai hidfőjéhez tervezett, 120 méter széles útszakasz, mely a hid előtt 270 méter széles térré bővül ki, valamint az ezen útszakaszból négy irányba vezető főutak. Ez utóbbiak egyike a külső szakaszán 35, illetve a vasuti összekötő vonal töltésén túl 30 méterre kiszélesitett budafoki-út, a másik a Budafoki-út tehermentesitésére szolgáló, 60 méter szélességben felvett sugáregyenes uj út, továbbá a hid s a Kelenföldi állomás összekötésénél tervezett 35 méter széles uj útvonal, mely a Fehérvári-út és az összekötő vasut metszésébe tervezett nagyobb tér beigtatásával, a kialakult állapotra való tekintettel gyönge ivben vezet a Kelenföldi állomás előtt létesitett Etele-térhez. A negyedik ilyen útvonal a Lenke-út lesz, melynek iránya a Fehérvári-útig terjedő szakaszban megváltozik, s a mely út a Karolina-útig 45 méter; onnan pedig 30 méter szélességben van tervezve.

Ezen az úthálózaton át majd csak az a forgalom fog a Fehérvári-út és Budafoki-út belső szakaszára jutni, amely a Ferencz József-hidon át a belváros felé, illetve a Gellért-rakparton a Viziváros- és Krisztinavárosba törekszik.

Megmarad ezenkivül főforgalmi útvonalnak a mai Villányi-, Fehérvári- és Átlós-út, továbbá a Kelenföldi állomástól a Csepelsziget felé irányitott Etele-út, a folytatásában haladó Hengermalom-úttal.

Ez az utóbbi, már előzőleg 18 öl szélességben megállapitott utvonal tulajképeni forgalmi jelentőségéhez csak akkor jut, ha a Csepel-szigettel, melyen a kereskedelmi kikötőt helyezik el, megfelelő méretü hiddal lesz összekapcsolva. Ebből a czélból a Hengermalom-út alsó szakaszát a terv 55 méterre kiszélesiti, amely kiszélesités azonban csak uj épitkezés alkalmával, esetről-esetre lesz végrehajtandó, tekintve, hogy a kiszélesités vonalában épületek állanak.

A kelenföldi állomás előtti Etele-térből az Etele-uton s a Boráros-téri hidhoz irányzott uj utvonalon kivül, a Tétényi-út és Andor-utcza keresztezésében még egy harmadik átlós irányu út van tervezve, 30 m. szélességben, főleg azzal a czélzattal, hogy a 30 m. szélességben megállapitott Andor-utcza főforgalmi úttá alakuljon ki. Ugyancsak az Andor-utcza forgalmi jelentőségét fogja növelni az Andor-utcza és Fehérvári-út metszésében tervezett, nagyobb térből kiinduló két főútvonal, melyek egyike az Etele- és Hengermalom-út vonalába a Csepelszigetre vezetőleg képzelt hidfőhöz, másika pedig a Tétényi-út egy részének és a Daróczi-útnak felhasználásával a Villányi-út és Déli vasut keresztezésénél kialakitott térbe vezet. Ez az utóbbi, 30 m. szélességben tervezett utvonal és a hozzá csatlakozó 12 öl széles Tétényi-út változatlan szakasza, hivatva lesz Kelenföld s a szomszédos Budafok és Albertfalva községek forgalmát a budai külső körút forgalmi irányába közvetiteni s igy ennek, mint a budai külső területeket összekötő forgalmi utvonalnak a székesfővárosi tanács igen nagy jelentőséget tulajdonit.

A terv az összekötő vasuti vonal fentartása, illetőleg kibővitése czéljára 40 m. széles területsávot biztosit.

Az összekötő vasuti hid mellett létesitendő közúti hidnak, mely a Hungária-körút végződésébe esik, kétségkivül közúti forgalmi jelentősége is lesz; ezért a terv az összekötő vasut-vonalnak északi oldalán egy 30 m. széles, déli oldalán pedig egy 15 m. széles útvonal területéről gondoskodik, amely terület a vasut esetleges további bővitésével a két útvonal mentén megállapitott 3—3 öles előkert területével kiszélesithető lesz.

Ami a parkokat és köztereket illeti, a terv a Boráros-téri hid folytatásában tervezett 120 méteres út, a Budafoki-út, az összekötő vasut és a Duna között mintegy 122.000 négyzetöl területet állandó kiállitási területül jelöl ki.

A téli kikötő számára már az előbbi szabályozási tervekben kijelölt területet a terv az összekötő vasuti hidtól délre megtartotta.

Az állandó kiállitási területtel kapcsolatban a terv a szomszédos Nádorkertet park czéljára jelöli ki, mely országos, vagy világkiállitás rendezésénél az állandó kiállitási terület kibővitésére, egyébként pedig nyilvános parkterületül szolgálna.

A Nádorkertnek nyilvános parkká felhasználását a székesfőváros tanácsa többek közt azzal is indokolja, hogy ez a terület választja el a Duna mentén délre fekvő s a gyárövezet czéljára kijelölt területet, valamint a keletre fekvő téli kikötőt az északi és nyugati irányban kialakuló lakóház vidéktől.

Ezenkivül még egy nagyobbszabásu park létesitése van tervezve, az Átlós-út mentén közczélra már megszerzett terület kibővitésével.

A most emlitett nagyobb parkterületen kivül a fő útvonalak metszésében is tágas parkok és terek vannak tervezve.

E terv kidolgozásánál az egyik alapgondolat az volt, hogy a Boráros-tér irányában a Kelenföldre épitendő uj hidhoz megfelelő uj utak vezessenek és ezek hálózata tehermentesitse a Ferencz József-hid felé irányuló utvonalakat. Ezért lettek az épitendő uj hid torkolatából kiindulva egyrészt dél felé, másrészt a kelenföldi vasuti állomás felé főútvonalak beigtatva, még pedig olyan szélességgel, mely a távolabbi jövő igényeinek is megfeleljen.

Ami különösen a 120 méteres utból délre, egészen a Budafoki határig beigtatott 60 m. széles egyenes utat illeti, ennek szélességi mérete abban is találja megokolását, hogy ez az útvonal lesz hivatva a gyári városrészt a lakóházvidéktől elválasztani.

A kelenföldi pályaudvar előtt megalakitott Etele-térből egy 30 m. széles utvonal ágazik ki, amely hivatva lesz a közlekedés igényeit Albertfalva felé kielégiteni.

Az Etele- és Hengermalom-út vonalában beigtatott főútvonal arra való figyelemmel lett megtervezve, hogy ennek irányában épitik meg a Csepelszigetre vezető hidat.

Ami a vidék beépitését illeti, a székesfővárosi tanács abból az elvi álláspontból indult ki, hogy az összekötő vasuton túl, délre fekvő külső vidéken a telkek kihasználása lehetőleg korlátoztassék, a kelenföldi állomás környékén intenzivebb beépités engedélyeztessék, mig a hegyes vidékkel határos területen a VI. övezet épitési módja legyen az irányadó.

A fentiekben ismertetett tervet mindenekelőtt műszaki bizottságunknak adtuk ki előkészitő tárgyalás végett.

A műszaki bzottság a maga részéről úgy látja, hogy a csepelszigeti vasuti hid a Hengermalom-út irányában nem helyezhető el, hanem annak jóval délre, esetleg egészen a határra, a Kondorosi-út irányába kell kerülnie. Ezért véleménye szerint a hidelhelyezés és a kapcsolatos úthálózat kérdése együttesen, ujabb tanulmány tárgyává teendő és ennek eredményéhez képest a megoldásra ujabb tervezetet kell készitenie.

Egyebekben a műszaki bizottság abban a véleményben van, hogy a Boráros-téri hid budai kitorkolásánál a tervezettnél nagyobb teret kell alkotni, mert csak igy lesz lehetséges a niveau-viszonyok különbözőségét eltüntetni.

A 120 méteres útból délfelé tervezett 60 m. széles útvonalat, mint elválasztó és luxus utat műszaki bizottságunk nem ellenzi; de másrészt hangsulyozza, hogy a már ma is nagyforgalmu s e mellett eléggé keskeny Budafoki-útnak tervezett kiszélesitését helyesli, mert ez az út lesz hivatva a majdani gyárváros forgalmának lebonyolitására.

A Daróczi- és Tétényi-út vonalában Albertfalva község felé, az Andor-utczai köztérbe való betorkolással tervezett 30 m. széles útvonalat a műszaki bizottság feleslegesnek találja, egyrészt azért, mert erre az összeköttetésre Albertfalvának szüksége nincs, másrészt, mert az összekötő vasut vonalától észak felé a forgalom lebonyolitására elegendő egy szélesebb út is, azaz a Karolina-út.

A bizottság helyesli, hogy a terv, területet biztosit az összekötő vasut bővitésére, azonban szükségesnek találja már most kikötni, hogy a bővités ne vasszerkezettel, hanem falazott töltés létesitésével történjék. Addig, mig a bővités megkezdődik, az e czélra fentartandó terület növényzettel ültettessék be és kertészetileg kezeltessék.

Arra a vizlevezető árokra nézve, mely a kelenföldi máv. és a déli vasuti vonalak találkozásánál alakuló deltaszerü területen keresztül van ideiglenesen tervezve, a müszaki bizottság azt javasolja, hogy itt a vizlevezetés ne nyilt árokban, hanem boltozott csatornában történjék és e területen már a végleges szabályozás hajtassék végre, annyival inkább, mert egyrészt a szóban levő terület, nagyobbára a főváros tulajdona, másrészt, mert a boltozott csatorna kiépitése nem igényel jelentékenyen nagyobb költséget.

A szabályozási terv végrehajtása vasuti vonalak keresztezésével lévén kapcsolatos, a műszaki bizottság az Európában általában elfogadott álláspont alapján javasolja elvként kimondását annak, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa a vasuti vonalaknak szintben való keresztezését közbiztonsági szempontból a leghatározottabban ellenzi és ahol közutaknak vasuti pályatesteken való átvezetése válik szükségessé, ez csak aluljáró vagy felüljáróval oldható meg.

A felállitandó elvre való figyelemmel a bizottság czélszerünek találja a déli vasuton átvezetendő Lenke-útnak még szélesebbre való vételét.

A székesfővárosi tanács gipsz modellben is bemutatta annak a területnek parkszerü rendezését és beépitését, mely a Villányi-út déli oldalán levő tó körül van s mely területen a székesfőváros a ciszterczita-rend templomát és rendházát is elhelyeztetni óhajtja.

A bizottság a megoldást sikerültnek találja és javasolja, hogy az a szabályozási tervbe felvétessék.

A szabályozás-módositási tervet a műszaki bizottság eddigelé minden részletében csak arra a vidékre vonatkozólag tárgyalhatta le, melyet a Fehérvári-út nyugati oldala, a Villányi-út déli oldala, a Badacsonyi-út keleti oldala és a Lenke-út északi oldala határol. Ezt a tervrészletet a bizottság pártoló javaslata alapján elfogadtuk és megállapitottuk, mert részünkről is ugy találtuk, hogy a szóban levő vidéken tervezett utak vonalozása, szélességi mérete, valamint az Átlós-út és a Lenke-út keresztezésétől a Fadrusz-utcza mentén a Villányi-útig tervezett nagy tér, illetőleg park kiképzése városrendezési és szépészeti szempontból helyesen van megoldva.

A főiskolai internátus telke.

A vallás- és közoktatásügyi minister ur a budapesti főiskolai internátus czéljaira területet vásárolt az I. ker. Kelenföldön, az összekötő vasut északi oldalán. E területet egyfelől a Fehérvári-út, másfelől a Fadrusz-utcza határolja.

A szóban levő terület és az összekötő vasuti vonal mentén haladó párhuzamos út között a székesfővárosnak van egy telke és a minister ur azzal a kéréssel fordult a székesfőváros közönségéhez, hogy ezt a telket az internátus czéljaira az államkincstárnak engedje át, mert szükséges, hogy az internátusi telektömbnek az összekötő vasut felé is legyen homlokzata.

A székesfőváros a szóban levő telkét az emlitett czélra át is engedte. Kapcsolatosan, annak érdekében, hogy az internátus telke minden oldalról utcza által legyen határolva és igy megfelelő módon legyen beépithető, a telektömb északi oldalán a Fehérvári-ut és a Fadrusz-utcza összekötéseül egy 8 öl széles utczát igtattunk be a városszabályozási tervbe.

Nagyobb tér a Gazdagrét dülőben.

Az I. ker. Gazdagrét-dülő szabályozási terve, kapcsolatosan a Sasad, Hosszurét, Őrmező, Dobogó, Madárhegy, Őrsöd és Péterhegy-dülők tervével, már 1902-ben elkészült, de a tervet mindezideig sem állapithattuk meg azért, mert a székesfőváros azt még nem tárgyalta le.

E terv szerint müszaki osztályunk a 12 öl szélességgel felvett Budaörsi-utból átlós irányban kiágazó három, egyenkint 35 m. széles utvonalat hozott javaslatba, melyek hegyi vizek levezetésére is alkalmas kiképzéssel vannak megtervezve.

Ezek közé az átlós utak közé ékelődő terület háromszögü alakja miatt beépitésre kevésbbé alkalmas, ellenben annál alkalmasabb és szépészeti szempontból is annál megfelelőbb egy nagyobb tér, vagy park czéljára, melyre a vidéken szükség lesz.

A székesfővárosi tanács abból az alkalomból, hogy a szóban levő tér területébe eső Hais-féle, 2350 □-öl térfogatu telkek megszerzése iránt az egyezség nem sikerült, anélkül, hogy a szabályozási tervet letárgyalta és a térnek a kijelölt helyen való kihasitásához füződő városrendezési érdekeket közelebbről mérlegelte volna, előterjesztést tett hozzánk, hogy a tervet ejtsük el.

Ebben a stádiumban azonban a székesfővárosi tanács kivánságához annyival kevésbbé járulhattunk, mert véleményünk szerint a tervezett térség igen komoly szükséglet kielégitésére lesz hivatva.

Felkértük tehát a székesfővárosi tanácsot, hogy az emlitett dülők szabályozási tervét sürgősen letárgyalni és a tárgyalás eredményét velünk közölni szíveskedjék.

Utcza a Kapisztrán-rend telkén; a Margit- és Zárda-utczák kiszélesitése.

A Rózsadombra vezető serpentin-ut mellett haladó Zárda-utcza rendezési tervének tárgyalása során a székesfővárosi tanács azt a javaslatot tette, hogy a Zárda-utcza és a statisztikai hivatal előtt levő park északkeleti oldalán elvonuló ut között, a Kapisztrán-rend közbeeső telkein keresztül, amelynek felosztása napirendre kerül, 8 öl széles utcza vétessék fel a szabályozási tervbe.

Minthogy az utczanyitás elsősorban a rend érdekeit szolgálná, ezért az utczának a szabályozási tervbe való felvételéhez csak azzal a feltétellel járultunk, ha a Kapisztrán-rend kötelezettséget vállal arra, hogy az utra szükséges területet kártalanitás nélkül átengedi és az utat a saját költségén, a székesfőváros hatóságának utasitása szerint kiépiti s közművekkel ellátja.

Ennek az utnak beigtatása esetén a statisztikai hivatal előtt levő park körüli lépcsős út magassági viszonyai némileg módosulni fognak.

A serpentin-út kiépitése folytán előállott szükséghez képest hozzájárultunk a székesfővárosi tanácsnak ahhoz a javaslatához, hogy a II. ker. Margit-utcza a Török- és Mecset-utczák közti szakaszán, valamint a Zárda-utcza a Mecset-utcza és a Margit-körut közti szakaszán kiszélesittessék.

Az óbudai hidépités előkészitése.

Az 1908 : XLVIII. törvényczikk felhatalmazta a miniszteriumot, hogy a székesfővárosban a Hungária-körut és a III-ik kerület közt közuti Dunahidat épithessen, a hidhoz vezető feljárókat létesithesse és az e végből szükséges városszabályozási és rendezési munkálatokat a fővárosi közmunkák tanácsa utján végrehajthassa.

E törvényhozási rendelkezés folytán a kereskedelemügyi minister ur már 1909-ben az érdekelt hatóságokat értekezletre hivta össze, a hidelhelyezés kérdésének tárgyalása, valamint azoknak az adatoknak a megállapitása czéljából, melyek a hidépitéssel kapcsolatosan végrehajtandó városszabályozási és rendezési művelet terveinek elkészitéséhez szükségesek.

A folytatólagosan tartott értekezletek megállapodásai alapján a kereskedelemügyi miniszter ur megállapitotta, hogy a hid tengelye a Hungária-körut tengelyének a máv. körvasut melletti töréspontján menjen keresztül és egyenesen vezettessék az óbudai Kisczelli-utcza végső, illetőleg a Pacsirtamező-utczánál kezdődő szakasza irányába.

A hid a Szent Margitsziget felső csucsát is érinti és a hidról ugy erre a szigetre, mint az óbudai szigetre lejáró fog vezetni.

Annak érdekében, hogy a két főmederág áthidalása teljesen szimetrikusan legyen megoldható, szükségessé vált a Szent Margitsziget felső csucsa szabályozási vonalának módositása.

Ennek folytán elfogadtuk azt a módositást, hogy a szabályozási vonal a hid tengelyében mérve, a pesti oldal felé 11 méterrel eltolassék.

Az uj Duna-hid elrendezésére vonatkozólag közöljük az alábbi adatokat:

A hid össznyilásai ugy a pesti, mint a budai főágban egyenlően 271—271 m. hosszuak; a kikötő- és a hajógyári Dunaágak felett a két hidnyilás összhossza 135 m. A két főág áthidalását a Szent Margitsziget felső csucsa választja el, melyet a hid 91·5 m. szélességben szel át.

A hidfőhöz mindkét parton egy-egy 20 m. széles további áthidalás csatlakozik, melyek alatt a felső rakpartok forgalmát vezetik át. Eszerint az áthidalás teljes hossza, a hidpilléerekkel együtt, a parti áthidalások hidfői között mérve, 883·5 m.

A két főág mindegyikét 3—3 nyilással hidalják át oly módon, hogy a középnyilások egyenként 131 m.; az oldalnyilások pedig egyenként 70 m. hosszuak lesznek.

A hid kocsiutjának szélessége a gyalogjárók szegélyétől mérve 13 m.-ben, mig a gyalogjáróké 3—3 m.-ben van megállapitva.

A hidpálya szintje a két főmederág áthidalásában, valamint a Margitsziget menténi részen is, tehát 665·5 m hosszban, + 16·45 magas lesz a Duna sempontja felett.

A hid végpontjainál és a feljárók kezdő pontjainál a pesti oldalon + 15·90-, az óbudai oldalon pedig + 13·70 m. Dunasempont feletti magasságban van megállapitva.

Az óbudai Dunaág fölötti hidnyilás alsó éle a sempont felett + 13·83 m., a két főnyilásé + 15·25 m., az oldalnyilásoké pedig + 14·89 m. magasságban állapittatott meg.

Ezeknek az adatoknak a figyelembe vételével műszaki osztályunk részletes terveket dolgozott ki a Szent Margitsziget felső csucsa szabályozási vonalának az értekezleten megállapitott elv szerint való módositására, a hidhoz közvetlenül csatlakozó pesti- és budai rakpartrészek kiképzésére, valamint a hid környékének szabályozására és rendezésére.

A tervek tárgyalására vegyesbizottságot alakitottunk, melynek tagjai voltak tanácsunk küldöttein kivül a kereskedelemügyi- és földmivelésügyi miniszteriumok-, a cs. és kir. hadügyminiszterium-, a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség-, a székesfőváros-, a m. kir. államvasutak igazgatósága-, valamint az Első cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság kiküldött képviselői.

A vegyesbizottság az eléje utalt kérdésekkel több ülésen, behatóan foglalkozott s a következő megállapodásokra jutott.

A Szent Margitsziget északi csucsára vonatkozólag elfogadta azt a tervet, mely szerint a partvonalalak a hidtengelyre csaknem szimetrikusan helyeztetnek el.

A budai oldalon a Duna szabályozási vonalát a Cserepes- és Tél-utczák között módositani kell azért, mert az óbudai Dunaág e szakaszában a rakpartnak a jelenlegi szabályozási vonal szerint való kiképzése esetén, az uj hidfő alatt görbület keletkeznék, mely az óbudai hajógyárba a behajózást megnehezitené, másrészt, mert az eredeti szabályozási vonal a hajógyári hid parti pillérét is kedvezőtlenül érintené.

Erre való tekintetből a műszaki osztály a budai rakpart szabályozási vonalát hátrább tolva, a lehetőség szerint enyhe görbülettel képezi ki.

Ezt a megoldást a vegyesbizottság szintén elfogadta.

Az alsó rakodópart vonala, mely a székesfőváros nyilvántartási szelvényein szerepel, a Timár-utcza és az óbudai kikötő között, szintén módositásra szorul, mert ez a rakpart az elfogadott 10 öl szélességet csak a Timár-utczáig tartaná meg, innen pedig tölcsérszerüen futna be a Tél-utczával szemben a felső rakpartra.

Az alsó rakpartot a terv az Óbudai Dunaág mentén meghosszabbitja a Filatori védőgátig, de ebben a folytatásában az alsó rakpart a helyi viszonyok miatt, függélyes falkiképzés mellett már csak 8 m. szélesre van felvéve.

Ez a folytatólagos alsórakpart a lánczhidi mérczére vonatkoztatva, +6 m. magassággal van tervezve, ami az épitendő hidnál +6·43 m. helyi magasságnak felel meg.

Az alsó rakpart létesitésének folyományaként az óbudai Dunaág a hidnál, mint legkeskenyebb ponton, 52 méterről 44 méterre szűkül; innen északra a Dunaág, mintegy 220 méter hosszban, kónikusan ismét kibővül 49 méterre, sőt tovább még nagyobb szélességben.

Tekintettel arra, hogy az óbudai Dunaágban ezidő szerint kis vizállásnál a mai lejtős part miatt tulajdonképpen 44 méternél jóval kisebb szélesség áll a hajózás rendelkezésére, mig az alsó rakpartnak merőleges fallal való kiképzése után a Dunaág az egész 44 m. szélességében lesz hajózható, a helyzet ebből a szempontból a jövőben az uj hidnál csak javulni fog.

Az óbudai Dunaág javasolt kiképzése mellett szól még az a körülmény is, hogy az ág kikötés czéljára különben nem lenne igénybe vehető, ami a székesfőváros kereskedelmi és közgazdasági érdekeit hátrányosan befolyásolhatná.

A felső rakpart, — melyről a alsó rakpartra lejáró utak vezetnek — általában 16 öl szélességgel van tervezve, kivéve mégis a hidalatti részt, amely — mint már emlitettük — 20 m. széles.

A vegyesbizottság a műszaki osztálynak az óbudai rakpartkiképzésre vonatkozó javaslatához is hozzájárult, de azzal a hozzáadással, hogy a Dunaág 44 m. mederszélességü szakaszán megfelelő közigazgatási intézkedésekkel gondoskodni kell arról, hogy a hajók téli állásra való bevonulása idején, valamint a hadihajók be- és kivonulása alkalmával a part mellett szélességben egynél több hajó, vagy más uszómű kikötve ne legyen és ennek is a part élétől mért 10 méternél szélesebb helyet elfoglalnia nem szabad, vagyis, hogy a hajók közlekedésére mindenkor legalább 34 m. széles szabad viziut maradjon.

A szabályozási terv az óbudai hidfő és a Lajos-utcza között 56 m. széles teret alakit, melyből a rakparti utra északi és déli irányban egy-egy 10 öl (18·96 m.)

széles és 2, 3·5, illetőleg 2·7%-os lejtésü lejáró vezet. Ezek a lejárók ugy vannak elhelyezve, hogy a Duna felől támfal nélkül enyhe rézsüvel legyenek kiképezhetők. A rézsük kertészetileg gondozandók.

A Lajos-utczai lejáróknál, valamint a Pacsirtamező-utczával való összeköttetésnél, — mely utóbbi a hidtengelyében, az óbudai templomtól délre, mintegy 50 m. távolságban van tervezve, — a terv megtartja a már korábban megállapitott 13 öl (24·65 m.) szélességet és a 2·5%-ot meg nem haladó lejtést.

A pesti oldalon a hidfő előtt ugyancsak tágas tér van tervezve, melyből északi és dél felé, az Újpesti rakparti utra 30—30 m. széles lejárok vezetnek, 2·5%-os eséssel.

E lejárók mentén a 25 m. széles rakparti ut, — mely átvezet a 20 m. széles parti hidnyilás alatt, — a lejáróktól támasztófallal lesz elválasztva; folytatásában a rakparti-ut 35 m. széles lesz.

Az alsó rakodópart a fentemlitett lejárók mentén 27 m. szélesre van tervezve, mig folytatásában tetemesen kibővül.

A Hungária-körutnak a hidfő előtti tér és a Váczi-ut közti szakasza a tervbe — a régebben megállapitott 24 öl helyett — 30 m. szélességgel van felvéve. Ennek az utszakasznak szintje az aluljáróban haladó Esztergomi-ut keleti oldala feletti pontig vizszintes és magassága megfelel a Lipótvárosi teherpályaudvar áthidalására megállapitott magasságnak. A körut az emlitett ponttól 2·12%-os lejtéssel jut a Váczi-utra.

A Hungária-körut e szakaszát keresztező, de még meg nem nyitott 8 öles (15·17 m.) utcza 4·04%-os, illetőleg 4·42%-os emelkedéssel jut a körutra, mig az Esztergomi-uton, kivül a Párkány-utcza is a körut alatt halad mostani szintjében. A Visegrádi-utczát a terv 2.29%-os emelkedéssel köti össze a körúttal.

A Váczi-ut és a pesti hidfő közé eső Hungária-körúti szakasznak 24 öl helyett 30 méter szélességben történt tervezésénél műszaki osztályunk számolt a forgalom mindenkori szükségletével és a szabályozási művelet pénzügyi oldalával.

Nevezetesen figyelembe kellett venni, hogy ezen az egész utvonalon csak a Visegrádi-utczának, a Vizafogó-védgáttal párhuzamos legközelebbi utczának és az ujpesti rakparti utnak forgalma juthat a hidfeljárójára, mig a Párkány-utcza és az Esztergomi-ut forgalma, a fentebb előadottak szerint, a Lipótvárosi áthidalás alatt fog lebonyolódni.

Forgalmi szempontból tehát a 30 m. szélesség annyival inkább elegendő, mert a tervezett megoldás mellett 5—5 m. széles gyalogjáró és 20 m. széles kocsiut létesül, a villamos vasut vágánytengelye pedig a járdaszegélykőtől 3·50 m. távolságra helyeztetik, úgy, hogy a közuti kocsiforgalom számára, sinszáltól-sinszálig 11·50 m. széles terület fog mindenkor rendelkezésre állani, melyen egymás mellett négy kocsi haladhat.

A pesti hidlejárónak az államvasuti áthidalásig, az eredetileg tervezett megoldás elejtésével, vizszintesen való kiképzése a művelet költségeit jelentékenyen emeli, minélfogva műszaki osztályunk arra törekedett, hogy a szabályozás anyagi terhei a Hungária-körut emlitett szakasza szélességének megengedett leszállitásával lehetőleg csökkenjenek.

Megjegyezzük még azt is, hogy a Hungária-körutnak a Váczi-uttól délkeletre eső 24 öl széles szakaszában, az ut tengelyében sétány van tervbe véve, mig a Váczi-ut és a hid közötti 30 m. széles utvonalon a körut egész területe kizárólag a forgalom lebonyolitására fog szolgálni.

A vegyesbizottság a szabályozási tervet ebben a részében tudomásul vette.

A magunk részéről, beható tárgyalás után, a vegyesbizottság javaslatait és a műszaki osztály szabályozási tervét elfogadtuk, mégis azzal a hozzáadással, hogy a hid budai, illetőleg óbudai oldallejáróit érdeklőleg még további tanulmányt kell folytatni abban az irányban, vajjon nem lenne-e lehetséges a lejárónál mutatkozó 3·5 %-os lejtést enyhiteni?

Itt emlitjük meg, hogy a hidépitéssel és a rakpartrendezéssel kapcsolatosan a m. kir. államvasutak jobbparti körvasuti vágányai a hid mentén áthelyezendők lévén, műszaki osztályunk a tervbe e vasut vonalvezetésének azt a módositását illesztette be, melyet a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőségnél e tárgyban 1909-ben tartott külön értekezleten elfogadtak, sőt a körvasut érdekében a hid alatt elvonuló parti utat a műszaki osztály, vizszintes kiképzéssel és 28 m. szélességgel vette fel.

Tekintettel azonban arra, hogy e vonalvezetés mellett a körvasut a hid tájékán a rakparti utnak hol jobb-, hol baloldalán haladna, ami a rakparti közuti közlekedés biztonsága szempontjából aggodalomra ad okot, ezért a kereskedelemügyi minister urnak ajánlottuk a vonalvezetés előnyösebb megoldását, még pedig magának az államvasutnak a számlájára.

Másrészt ajánlottuk a kereskedelemügyi minister urnak, hogy az óbudai parti pillér mellőztessék és a hid e nélkül épittessék meg.

A pesti oldalon, a Hungária-körutnak a m. kir. államvasutak Lipótvárosi teherpályaudvarán való átvezetésénél az értekezlet egybehangzó véleménye alapján javaslatba hoztuk a kereskedelemügyi minister urnál, hogy az áthidalás ne csak a mai vágányok felett, hanem a pályaudvar jövő fejlesztésére való figyelemmel is, az egész pályaudvar felett, az Esztergomi-uttól a Párkány-utczáig történjék.

Az óbudai hiddal kapcsolatos szabályozás terve most a székesfővárosnál van tárgyalás alatt.

A hidfeljárók érdekében szükséges kisajátitásokat a magas kormány megbizásából, a m. kir. kincstár számlájára már régebben meginditottuk és ugy a pesti mint a budai oldalon több ingatlant egyezségileg meg is szereztünk. A további kisajátitásokat azonban a háboru miatt egyelőre fel kellett függesztenünk.

Az óbudai Árpád emlék.

Ő Felsége dicsőségesen uralkodó királyunk megkoronáztatása negyvenedik évfordulójának emlékére a törvényhozás az 1907. XXVIII. t.-cz.-kel többek közt azt határozta, hogy ujból felépitteti azt a templomot, melyet Szent István király az óbudai határban, Árpád fejedelem emlékére, ennek temetési helye fölé emelt.

A törvényhozás az emelendő templom épitési költségeire s a templom körül létesitendő liget, valamint az ebben felállitandó obeliszk költségeire, a telektömb megszerzési árán felül, 600.000 korona hitelt engedélyezett.

Az 1910. évi müködésünkről szóló jelentésünkben ismertetve a III. ker. Mátyáshegy, Remetehegy és Táborhegy szabályozási tervét, felemlitettük, hogy e tervbe be van illesztve az Árpád-emlékmü elhelyezésének kerete is, figyelemmel arra, hogy az emlék helyét a kiküldött országos bizottság már megállapitotta és azt az akkori ministerelnök ur jóváhagyta.

Azóta az emlékmü létesitésével kapcsolatos kérdések tisztázódtak. A szükséges kisajátitásokat mi bonyolitjuk le, mig az emlékmü megalkotására Schulek Frigyes udvari tanácsos, nyug. müegyetemi tanár kapott megbizást.

Müszaki osztályunk a szabályozási tervben az emlékmü helyéül, mint legalkalmasabbat a hegyoldalon fekvő azt a területet jelölte ki, mely a Rádl-malomtól északnyugati irányban a Bécsi-ut és a táborhegyi temető mellett elvonuló nagy árok között van.

A müszaki osztály kapcsolatosan tervet készitett és konkret javaslatot tett a liget megalakitására és az obeliszk elhelyezésére. Ezt a tervet az akkori ministerelnök ur a munkálatok alapjául elfogadta.

A terv szerint a Bécsi-utból kiágazólag, a táborhegyi zsidó temető előtt egy 20 m. széles serpentin-ut vezet fel 5%-os emelkedéssel a Táborhegyre és ott betorkol a hegy derekában szintén 20 m. szélességgel tervezett főutvonalba. A serpentin-ut második kanyarulata közt mintegy 30 méterrel magasabban a Bécsi-utnál, helyeztetik el a templomszerü emlékmü, minden oldalról kiemelkedően, mintegy 24.000 □-öl területü liget közepén.

Gyalogközlekedésre a müszaki osztály egy 15 méter szélességü, lépcsős utat tervezett, melynek tengelye a templom kupolájának és az obeliszknek irányába esik.

Az obeliszk helyéül a serpentin-ut kezdő szakasza, a lépcsős gyalogut, a Bécsi-ut és az ezen utba a Duna felől torkoló 10 öles ut tengelyeinek metszése jelöltetett ki.

Ezzel az elhelyezéssel az obeliszk is minden oldalról hatásosan érvényesülhet.

Az obeliszktől kissé délre, a Bécsi-ut keleti oldala mentén, a Rádl-malom és a Finály-gyár előtt, egy 20·86 m. széles square van tervezve, amely magában foglalja a Rádl-patak forrását. A forrás fölé a terv díszkutat helyez el.

A most ismertetett elrendezésre időközben Schulek tanár azt az óhaját fejezte ki, hogy az obeliszk, mint a templom kiegészitő része, egységes hatás elérése czéljából, ne legyen a templomtól utakkal elválasztva.

Schulek Frigyes javaslatához képest a terv némileg módosult s az obeliszk helyéül a Bécsi-ut, illetőleg az ebből kiágazó serpentin-ut és a táborhegyi temető mentén elhuzódó árok metszésének környéke jelöltetett ki.

Az obeliszk fölött, északra, a Bécsi-utba torkoló utcza tengelyében, +38 m. magasságban, tehát a Bécsi-ut szintjénél 21 méterrel magasabban egy bástyásplateau helyezik el a román stilben épitendő kápolnát, kilátó toronnyal és őrházzal. A ligetből, az obeliszknél kezdődő parkozott utak vezetnek a kilátótorony lépcsőjén át az emlékmü plateaujára.

Az ekként módositott elhelyezés következtében a Bécsi-utból kiinduló 20 m. széles serpentin-ut második kanyarulata hátrább kerül, de az ut 5%-os emelkedése nem változik. A serpentin-ut második kanyarulatától az emlékmühöz 20 m. hosszu és 12 m. széles bejáró vezet. A Rádl-malom előtt tervezett square megmarad.

Szabályozásmódositás a Vérhalom-dülőben.

A III. ker. Vérhalom-dülőnek és kis részben a Zöldmál-dülőnek a környezetből kimagasló azt a dombos vidékét, melyet egyfelől a 13 öl széles Pusztaszeri-ut és a Mész-utcza folytatásában ugyancsak 13 öl szélességgel megállapitott Fő-ut, másfelől a 10 öl széles Zöldmáli-ut határol, — a régi épitésügyi szabályzat a III., nyaraló övezetbe sorozta, ahol a telkek osztási minimuma 1000 □ ölben volt megállapitva. Ehhez képest készült a vidéknek régebbi időből származó szabályozásiterve is.

Az épitésügyi szabályzat általános reviziója során azonban a szóban levő területet nagyobb részben az uj IV. övezetbe osztottuk be, ahol az osztási minimum 600 □ öl, kisebb részben pedig a VIII. övezetbe, melyben a parczellák alakitása területminimumhoz kötve nincsen, tehát az utóbbi övezetben kisterületü telkek is alakithatók, az épitkezésre egyébként alkalmas méretekkel.

Az övezeti beosztásnak ez a megváltoztatása és az osztási minimumnak lényeges leszállitása szükségessé tette a szabályozási terv módositásával sürübb uthálozat beigtatását.

Műszaki osztályunk, — miután a vidék lejtméretezésével elkészült, — kidolgozta a szabályozás módositására vonatkozó tervet.

E terv szerint a Pusztaszeri-ut és a Mész-utcza folytatásában haladó 13 öl széles Fő-ut találkozásából egy 12 m. széles szerpentin-ut indul ki és a domb tetején, részben az ottani dülő ut nyomán haladva, a domb másik lejtőjén a Zöldmáli-utba torkol.

A Vérhalom-dülői területen levő, közel 180 folyó öl hosszu, keskeny telkeket a terv keresztutakkal metszi, hogy ezek révén a parczellák felosztható legyenek.

A keresztutak szélessége 8—12 m. között váltakozik.

Az uthálozatot a műszaki osztály általában a helyiviszonyokhoz képest megfelelő lejtéssel képezte ki; a főbb utvonalakon a legnagyobb emelkedés nem lépi túl a 10%-ot.

A domb tetején elterülő fővárosi köves parlagot a terv továbbra is közczélra, esetleg parknak tartja fenn, mig az eredetileg szintén közczélra kiszemelt és magántulajdonban levő területnek feloldását javasolja a műszaki osztály.

A tervet részünkről helyesnek találtuk és további tárgyalás, illetőleg netáni észrevételeinek közlése végett áttettük a székes fővároshoz.

A Szervita-tér szabályozása.

A IV. ker. Szervita-tér szabályozása eredetileg úgy volt megállapitva, hogy a gróf Teleki-féle 524 hr. számu ingatlan majdnem egészen a tér bővitésére szolgált volna.

Hogy ennek az igen értékes ingatlannak egészben való kisajátitása elkerülhető legyen, a székes fővárosi tanács a tér szabályozására uj javaslatot terjesztett elénk, mely szerint a tér háromszögü kiképzése mellett a Teleki-féle ingatlan megcsonkitva ugyan, de mégis mindig 135 □ öl területtel épitési telek gyanánt megmaradhatna, a Hajó-utcza pedig 15 m.-re, mig a Sütő-utcza 18 méterre kiszélesittetnék.

A szabályozásnak e módositásához annak idején hozzájárultunk; — ujabb tárgyalások vannak azonban folyamatban, melyeknek eredményéhez képest a szabályozási terv esetleg változhatik.

A Kaplony-, Magyar-, Egyetem- és Gróf Károlyi-utczák szabályozása.

A IV. ker. Muzeum-körut és Magyar-utcza között fekvő, Gomperz-féle telkek uj beépitésének napirendre kerülése aktuálissá tette a közforgalmi szempontból jelentőséggel biró annak a szabályozási kérdésnek a megoldását, hogy a Kaplony-utcza, mely a Magyar-utczába torkol, hosszabbittassék meg a Muzeum-körutig.

E kérdésnek megoldására a gróf Károlyi-palota telektömbjének tervbe vett szabályozása és parczellázása alkalmával a székesfőváros olyan megállapodást hozott létre, amely szerint a Kaplony-utcza 12 méter szélességben hosszabbittatnék meg s e meghosszabbitás költségeinek egy részét Károlyi Mihály gróf vállalta volna.

Minthogy azonban a gróf Károlyi-féle parczellázás visszafejlődött, a Kaplony-utcza meghosszabitása sem volt az emlitett alapon megoldható, illetőleg biztositható.

Az uj tárgyalások tehát az utcza meghosszabbitásával érintett telkek tulajdonosával vétettek fel és hozzájárulásunkkal olyan megegyezés jött létre, amely szerint a Kaplony-utcza a Muzeum-körutig a Gomperz-féle telkeken 10 m. szélességben hosszabbittatik meg és telektulajdonos erre a czélre telkeiből 4 méter széles területet ingyen enged át. Az utcza további, 6 méter széles területének kártalanitását a székesfővárossal közösen viseljük.

A gróf Károlyi-féle parczellázás tárgyalása során hozzájárultunk ahhoz is, hogy az Egyetem-utcza a Kaplony-utczától a Reáltanoda-utczáig a nyugati oldalról mérve 11 ölre, a gróf Károlyi-utcza pedig a Magyar-utczától a Muzeum-körutig terjedő szakaszában 6 ölre szélesittessék ki.

A szabályozási tervnek ezt a módositását időközben, függetlenül a Károlyi-féle ingatlan sorsától, a székesfővárossal egyetértésben végleg megállapitottuk.

Itt emlitjük meg, hogy a Magyar-utcza szabályozási vonalát, a Kecskeméti- és Kaplony-utcza közti szakaszban, kiigazitottuk akként, hogy az utcza minden telek mentén elérje a 9 m. szélességet, s ennek révén az itteni telkek mindegyike 17 m. magas házzal legyen beépithető. Az uj épitésügyi szabályzat ugyanis az I. övezetben 17 m. magas ház épitését csak olyan utczában engedi meg, amely legalább 9 m. széles.

Az Erzsébetvároson keresztül nyitandó Fő-út.

Másfél évtizede annak, hogy néhai Morzsányi Károly dr. volt székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag és tanácsunknak is hosszu időn át volt tagja, több erzsébetvárosi polgártársával együtt inditványt adott be a székesfőváros közgyülése elé, az ugynevezett „Erzsébet-sugárut“ létesitése iránt.

Az inditványozók beadványukban kifejtették, hogy Budapest VII-ik kerületének az a belső része, mely a Király- és a Dob-utczák közt terül el, fejlődésében a székesfőváros többi részeitől ugy a közegészség, mint a közforgalom és az esztetika hátrányára messze elmaradt; kérték tehát, hogy e városrészen át, a Dob-utczának egészben, vagy csak részben való felhasználásával az Andrássy-uthoz hasonló sugár-ut nyittassék.

Noha e városszabályozási eszme még régebbi keletü, mégis hivatalos tárgyalása e konkrét inditvány folytán indult meg.

Azóta a kérdés megoldására nézve, részint magánosoktól, részint hivatalos személyektől különféle tervek jutottak a hatóság elé, végleges megállapodás azonban mindezideig sem jöhetett létre, még pedig nemcsak a kérdésnek városrendezési szempontból való nagy hordereje és az uj városháza elhelyezésével történt kapcsolatba hozatala miatt, hanem különösen ama felette nagy anyagi áldozatok miatt, melyeket a művelet végrehajtása megkövetel.

Kétségtelen ugyanis, hogy a tervezett főközlekedési ér nemcsak a székesfőváros fejlesztése, szépitése és közforgalmi igényeinek kielégitése szempontjából bir kiváló jelentőséggel, hanem az általa érintett városrész ingatlan-tulajdonosainak

is nagy gazdasági és üzleti értékgyarapodást biztositana és az ebben való részesedésről a közpénztár semmi szin alatt sem mondhat le. Éppen ezért a hatóságok feladata, hogy az ut megnyitását nemcsak műszaki, hanem pénzügyi és minden más szempontból alapos megfontolás tárgyává tegyék s a művelet végrehajtását ekként biztos alapra helyezhessék.

Az Erzsébet-ut ügyében a székesfőváros első izben az 1913. év julius havában foglalt el konkrét álláspontot. Az ekkor elfogadott szabályozási terv arra a feltevésre van alapitva, hogy a központi városháza nem marad meg jelenlegi helyén, hanem ez a tömb felszabadul és parczellázva értékesitésre kerül, mig az uj városházát esetleg azon a tömbön épitik fel, melyet a Károly-körut, Dob-utcza, Rombach-utcza és Király-utcza határol.

E terv szerint az Erzsébet-ut a Károly-körutból kiindulva 25 méter szélességben nyittatnék meg és kapcsolatba hozatnék a Damjanich-utczával. Az utnak Izabella- és Kertész-utcza közti része a Dob-utcza vonalában haladna és a Király-utcza felőli oldalról képeztetnék ki 25 m. szélességben. A Kertész-utczától az uj ut vonalába figyelemmel az uj városházának imént jelzett elhelyezésére, enyhe törések vannak beigtatva a Kertész-, Kisdiófa-, Kazinczy- és Holló-utczáknál. Ott, ahol az ut a Rombach-utczát metszi, tölcsérszerü kiszélesités van tervezve. A terv a Rombach-utczát az uj városház kiszemelt telke mentén kiszélesiti 35 méterre.

Kapcsolatosan a székesfőváros közönsége hozzájárult ahhoz is, hogy a volt Váczi-körut a mai Vilmos császár-ut, egyenes meghosszabbitásával a központi városháza tömbjén keresztül egy 25 m. széles főutvonal nyittassék, mely egészen a Kigyó-térig vezetne és ebbe a főutba lenne az Erzsébet-ut forgalma átterelendő a belváros felé, a Gerlóczy-utczán át, mely az elfogadott terv szerint szintén 25 méterre szélesbül.

A most ismertetett terv elfogadásával egyidejüen azonban kimondta a székesfőváros közönsége, hogy az uj központi városháza elhelyezésének kérdésében elhatározását elhalasztja, másrészt, hogy az elfogadott szabályozási terv végrehajtására csak akkor kerülhet sor, amikor a városrész 30 éves rendkivüli adómentessége és a betterment elvének érvényesitése törvényhozásilag biztositva lesz.

Az 1914. év elején azonban a székesfőváros közönsége a szabályozási tervet elejtette és határozatát egészen hatályon kivül helyezte.

A székesfővárosnak ez a határozata természetesen nem jelenthette az Erzsébet-ut eszméjének is az elejtését, hanem csak azt tette lehetővé, hogy a hatóságok az Erzsébet-ut kérdésénél, a változott viszonyokhoz képest szabadabban foglalkozhassanak.

Elnökségünk czélszerűnek találta, hogy ezt a nagy fontosságu városrendezői kérdést a székesfőváros vezetőségének bevonásával közelebbről megvitassa és a további tárgyalások czéljára előkészitse. Az értekezletek során az a nézet alakult ki, hogy mindenekelőtt olyan tervre van szükség, melynek alapján a művelet költségszámitásai a betterment alkalmazását felölelő külön törvény megalkotásának czéljaira megtehetők legyenek, még pedig annak az elvnek az alkalmazásával, hogy a szabályozás által értékemelkedéshez jutó ingatlanok tulajdonosai a költségek viselésébe arányosan bevonassanak.

Az értekezlet véleményét magunk is helyesnek találván, beható tárgyalás és megfontolás után a költségszámitások czéljára elfogadtuk a székesfővárosi tanács III. ügyosztályának elénk terjesztett és az értekezleti megállapodásoknak megfelelő legújabb tervezetét, mely az Erzsébet-utra eddig felmerült sok terv közül relative a legjobbnak mutatkozott.

E terv szerint az Erzsébetvároson keresztül, a központi városházához vezetendő és általában 25 méter szélesre vett utvonal, a Rottenbiller- és Damjanich-utczák találkozásánál kezdődik, ahonnan 60 m. széles térszerü kiképzésből indul ki és a mai Dob-utcza felhasználásával halad a Klauzál-térig. Innen az út a Király-utczához közeledő enyhe görbülettel halad a Rombach-utczáig. A Rombach-utcza és Károly-körut között az ut nagyobb méretü térszerü kiképzésbe jut és a központi városháza telkének homlokzatára közel merőlegesen kapcsolódik a Károly-körut forgalmába.

Ami az utnak a Károly-körutba való betorkolásánál létesitendő tér kihasználását illeti, különös tekintettel arra, hogy az uj városháza minden valószinüség szerint a mostaninak helyén fog felépülni, ezt a kérdést teljesen nyitva hagytuk, hogy e részben a hatóságnak szabad keze legyen.

Abban a meggyőződésben vagyunk ugyanis, hogy az Erzsébet-út Károly-köruti kitorkolásának megoldása szépészeti szempontból elválaszthatlan kapcsolatban van az uj városháza épitésével és e kényes művészi feladat megérdemli, hogy annak megoldása pályázat utján döntessék el, melynek keretébe bevonandó a Deák-tér is figyelemmel az evangelikus templom uj elhelyezésére.

A tervet további eljárás végett áttettük a székesfővároshoz, egyszersmind pedig az emlitett pályázat kiirását a székesfőváros közönségének a legmelegebben ajánlottuk figyelmébe azzal a megjegyzéssel, hogy a czél érdekében levőnek mutatkozik a pályázat feltételei közé nemcsak az elhelyezési —, hanem a perspektivikus tervek bemutatásának is a felvétele.

Az Arena-úti néppark.

A VI. ker. Aréna-ut, Tüzér-utcza, Taksony-utcza és a Fóthi-ut által határolt régi izraelita temető területét a szabályozási tervben parknak jelöltük ki.

Ezen a területen a székesfőváros, megnagyobbitva azt a szomszédos telkeivel, ugynevezett népparkot és gyermekjátszóteret óhajt létesiteni, még pedig annak a 300.000 koronának a felhasználásával, melyet néhai gelléri Szabó János ilyen czélra a székesfővárosnak hagyományozott.

E szándék megvalósitásához városrendezési szempontból készséggel adtuk meg hozzájárulásunkat, sőt a néppark egységes megalakitása érdekében hozzájárultunk ahhoz is, hogy a Taksony-utczának a Fóthi-ut és a Tüzér-utcza közti szakasza, mely a parkot átszelné, a szabályozási tervből töröltessék és a park területéhez csatoltassék.

A Hungária-körut.

A Hungária-körutat kétségkivül jelentős tényezőnek kell tekinteni az általa érintett városrészek továbbfejlődésének előmozditásában, sőt, minthogy ez a körut a Váczi-uton tul az Óbudára épitendő hid feljárójába fog torkolni, bizonyosra vehető, hogy ez az utvonal Óbuda elmaradt fejlődését is hathatósan fogja előre vinni. Éppen ezért a körutnak a teljes szélességben való megnyitása és kiépitése, valamint azon a villamos vasuti közlekedésnek a létesitése a városrendező hatóságok elsőrendü teendői közé van sorolva.

A Hungária-körut csak az Egressy-ut és a Mogyoródi-ut közti szakaszában, valamint kis részben az Egressy-ut és a Thököly-ut között nincs még megnyitva, mig egyebütt a régebben végrehajtott telekszabályozásokkal, nem a teljes 24 öl szélességében ugyan, de tényleg meg van nyitva.

A jelentésünk elején ismertetett terjedékegyezmény tárgyalásaiból folyólag meginditottuk a kisajátitási eljárást a körut még meg nem nyitott fenti szakaszaiban szükséges utterületek megszerzése iránt; még pedig annak az elvnek az alapján, hogy a 24 öl széles utra egy-egy homlokzat után 4—4 öl, tehát mindkét oldalon összesen 8 öl széles terület a fennálló szabályerejü gyakorlat értelmében ingyen engedendő át, mig az ut középső 16 öl szélességére szükséges területek kártalanittatnak.

Ehhez képest kártalanitás alá esik a Hungária-körutnak, Egressy-ut és Mogyoródi-ut közti szakaszán a szabályozással érintett öt telekből 3678·54 □-öl, a Thököly-ut és Egressy-ut közötti szakaszon pedig kilencz telekből 2439·82 □-öl, vagyis e kisajátitásnál a fővárosi pénzalap terhére összesen 6118·36 □-öl kártalanitását — vállaltuk.

E kisajátitást hosszas tárgyalások után végre sikerült — egy telket kivéve — egyezségi uton lebonyolitanunk.

A Szent Benedek-rend elhelyezése.

A székesfővárosi tanács a VII-ik kerület külső részének szabályozására uj tervet dolgozott ki és a terület beépitésére nézve a szabályoktól részben eltérő módot hozott javaslatba.

A szabályozás-módositási terv azt a vidéket öleli fel, melyet egyfelől a Hajtsár-ut és a m. kir. államvasutak körvasutja, másfelől a Telep-utcza és a Szuglóutcza határol, kiterjeszkedve még a Bosnyák-utcza, Róna-utcza és Hajtsár-ut közti szakaszának kiszélesitésére is.

E területek alkotják a székesfőváros által gróf Andrássy Gézánétól megszerzett telkek (122.755·30 □-öl), továbbá a magyar bank és kereskedelmi részvénytársaság két telektömbje (40.442 □-öl), ugyszintén Jellinek Arthur és a Budapesti közuti vaspályatársaság egy-egy telke.

A terv azt a mintegy 3700 □-öl területet, melyet a Csömöri-ut, a Bosnyákutcza meghosszabbitásában tervezett 35 m. széles ut, a Lőcsei-ut és a Hajtsár-ut határol, s melybe a Bosnyák-tér is bele tartozik, a Szent Benedek-rend főgimnáziumának és rendházának elhelyezése czéljára hasitotta ki. A rend ugyanis a Bosnyák-téri templomnak plebánia templomul való átengedését is kérte és ezért a székesfőváros a rend közel kétmillió költséggel tervbe vett épitkezései számára a templom szomszédságában jelölt megfelelő területet.

Ez a nagyszabásu terv még csak müszaki bizottságunk tárgyalásán ment keresztül, mig részünkről annak csupán a Benedek-rend számára kijelölt tömb megalakitására vonatkozó részletét tárgyaltuk le és fogadtuk el, figyelemmel a rend sürgősnek jelzett épitkezéseire.

Az uj ügető versenypálya.

A Budapesti ügetőverseny egyesület a székesfővárostól ügető pályájának berendezése czéljára területet kért.

A székesfőváros közönsége, méltányolva az egyesület kérelmét, az ügető pálya czéljára a VII-dik kerületben azt a mintegy 25 hold területet jelölte ki, melyet a Hajtsár-ut, az Álmos-utcza és a Fogarasi-ut határol és hajlandónak nyilatkozott e terület bérbeadására.

Nekünk városrendezési szempontból nem volt elvi észrevételünk az ügető versenypályának e területen való elhelyezése ellen.

Kapcsolatosan a terület szabályozását is revizió alá kellett venni, melynek során a pálya területén keresztül meghosszabbitani tervezett Angol-utczát a szabályozási tervből töröltük, másrészt azonban az ügető pálya és a szomszédságában kórház czéljára kiszemelt telek kellő elhatárolására egy 25 méter széles utczát vettünk fel a szabályozási tervbe.

A székesfővárost az ügető versenypályának a fent körülirt területen, az épitendő kórház szomszédságába való elhelyezésénél többek között az a szempont is vezérelte, hogy a terület ilyen felhasználás mellett kevésbbé lesz beépitendő, minek folytán a kórház nagyobb szabad légterülethez jut.

Ennek a közegészségi szempontnak az érdekében, a székesfővárossal egyetértőleg külön is kikötöttük, hogy a versenypálya területének mindössze csak 10%-a épithető be, emellett a pavillon rendszerben épitendő épületeket az utaktól legalább 5 méter távolságra kell helyezni, a netán létesitendő istállók pedig a kórházi telektől legalább 200 méter távolra legyenek.

A Mexikói- és Franczia-út szabályozási terve.

A magyar királyi államvasutak budapest—czeglédi vonalának egyik oldalán a VII. ker. Mexikói-ut, másik oldalán pedig a Franczia-ut halad. Ezeknek az utczáknak a szabályozási kérdése a 70-es évek óta eldöntetlen.

A szabályozási kérdés megoldását az a körülmény akadályozta, hogy a vasuti vonal fejlesztésének kérdése végleg mindezideig sem lett elintézve.

A fővárosi közmunkák tanácsa több izben, irásbeli és szóbeli tárgyalások utján kisérletet tett arra nézve, hogy a szóban levő utak szabályozási terve tekintetében a m. kir. államvasutakkal megállapodást hozzon létre.

E tárgyalások során azonban az államvasutak képviselői, hivatkozással arra, hogy a Mexikói- és a Franczia-ut szabályozása szoros összefüggésben van a czeglédi vasutvonal fejlesztésével, az utóbbi kérdés pedig kapcsolatban áll a budapesti pályaudvarok még eldöntetlen kiépitésével, — a szabályozási tervre kimeritő, végleges nyilatkozatot nem tettek, hanem mindenkor amellett foglaltak állást, hogy a szabályozási terv megállapitása halasztassék el arra az időre, mikor a budapesti pályaudvarok rekonstrukcziója kérdésében a végleges elhatározás bekövetkezik.

Az 1914. évben az államvasutak igazgatósága azt a kijelentést tette, hogy a czeglédi vasutvonal területéből az utszabályozás czéljára semmit sem engedhet át, mig az 1911. évben tartott értekezleten az államvasutak képviselői kijelentették, hogy a vasutnak a czeglédi vonal budapesti szakaszának bővitése czéljára mindenütt legalább 24 öl széles területre van szüksége.

Nyilatkozott e kérdésben a kereskedelemügyi minister ur is abban az értelemben, hogy olyan szabályozási tervhez, amely szerint az utak czéljára államvasuti területek is igénybe vétetnének, nem járulhatna hozzá.

Tekintettel arra, hogy a Mexikói- és a Franczia-ut szabályozási kérdésének felfüggesztése az egész vidék fejlődését megakasztotta és a felek akik épitkezéseikben és parczellázásaikban évek hosszu sora óta fel vannak tartóztatva, anyagi károsodásuk miatt állandó panaszokkal járulnak a szabályozási és épitkezési hatóságok elé, a magunk részéről már a jogos magánérdek megóvása szempontjából is eladózhatatlanul szükségesnek találtuk, hogy a Mexikói-ut és a Franczia-ut

szabályozási terve, az államvasuti területeket illető állásfoglalások figyelembevételével, végre megállapittassék.

Műszaki osztályunkkal tehát e szabályozási tervet ki is dolgoztattuk.

E terv szerint érintetlenül hagyatván az államvasutak területei, a 24 öl széles vasuti bővités határától kezdve a Mexikói-ut szélessége a Fogarasi-uttól az államvasuti deltáig terjedő vonalon 8 öllel, mig a Franczia-ut szélessége a Kerepesi-uttól a Hungária-körutba való betorkolásig terjedő vonalon 6 öllel van felvéve.

Ezt a tervet közölve a m. kir. államvasutak igazgatóságával, ahhoz az igazgatóság a saját szempontjából hozzá is járult.

Avégből tehát, hogy a Mexikói- és a Franczia-ut környékén évek hosszu során át tartó bizonytalanságnak vége szakadjon és az itt felmerült konkrét telekrendezési és épitkezési ügyek érdemileg tárgyalhatók és elintézhetők legyenek, már csak az van hátra, hogy a szabályozási tervet a székesfőváros hozzájárulásával végleg megállapitottnak jelentsük ki.

A terv most a székesfővárosnál tárgyalás alatt áll.

A Vas-utcza kiszélesitése.

A székesfőváros a fővárosi gázművek uj igazgatósági épülete számára a VIII. ker. Rákóczy-ut, továbbá a Vas- és Stáhly-utczák sarkán fekvő telektömbnek a Stáhly-utcza felé eső mintegy 500 □ öl területü részét szemelte ki.

Annak érdekében, hogy az épület e telekrészen monumentálisan legyen kiképezhető és ekként harmonikus benyomást kelthessen azzal az épülettel, amely a Rákóczi-ut felől megmaradó telekrészen kétségkivül az utvonal jellegéhez és jelentőségéhez méltó kiképzésben fog épülni, — a székesfőváros előterjesztést tett hozzánk aziránt, hogy a Vas-utczának a Rákóczi-ut és a Stáhly-utcza közti szakasza, a keleti oldalon a mostani 6 ölről 15 méterre szélesittessék ki.

A javaslathoz a felhozott okokból hozzájárultunk és az utcza kiszélesitését elhatároztuk.

Az állami munkáskórház telke.

Az 1907: XXVIII. t. cz. alapján épitendő állami munkáskórház czéljára a székesfőváros Kőbányán jelölt ki mintegy 13.000 □ öl területet, melyet a Külső Jászberényi-ut az Apaffy-utcza és a nyitandó Ihász-utcza határol.

A székesfővárosnak erről szóló határozatához hozzájárultunk, valamint elfogadtuk a szabályozási tervnek azt a módositását is, hogy az Ihász-utcza a kórházi telep mentén, tehát a Maglódi-ut és a Külső Jászberényi-ut között a tervezett 8 öl helyett 18 öl szélességben nyittassék meg, másrészt, hogy a Maglódi-uttal párhuzamosan tervezett két 8—8 öles utcza, a munkáskórház telkére eső szakaszaiban a szabályozási tervből töröltessék.

Az Ászok- és a Ciprus-utcza meghosszabbitása, a Vaspálya-utcza kiszélesitése.

Kőbányán ugy az általános forgalom érdekei, mint a felmerült parczellázások és épitkezések más irányban is szükségessé tették a szabályozási terv módositását. Nevezetesen beigtattuk a szabályozási tervbe, hogy az Ászok-utcza, — mely eddig 6 öl szélességgel csak a Halom- és Bánya-utcza között volt felvéve, e szélesség megtartásával egyfelől a Kápolna-utczáig, a Cserkesz-utczába való betorkolással, másfelől a Bánya-utczánál egy kisebb tér alakitásával, villaalakban, két szakasszal az Előd-utczáig meghosszabbittassék.

Ugyancsak meghosszabbitottuk a Cziprus-utcza vonalát is egyenes irányban az Asztalos Sándor-utczáig.

Az a körülmény, hogy a székesfőváros a „Segitő boldogasszony“ egyesületnek róm. katholikus lengyeltemplom és paplak épitésére, Óhegy-utczai telkének az Apaffy-utcza sarkán levő 500 ölnyi részét jelölte ki, szintén szükségessé tette a szabályozásnak olyatén való módositását, hogy az Apaffy- és Óhegy-utcza keresztezésében tervezett tér ötszögletü kiképzést nyerjen, az Óhegy-utczának a Petrőczy-utczával való összekötésére tervezett 8 öl széles ut ejtessék el, maga az Óhegy-utcza pedig az Apaffy- és Márga-utczák közti szakaszában 12 ölre szélesittessék ki.

A székesfővárosi tanácsnak ebben az értelemben tett előterjesztését elfogadtuk.

A Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság kőbányai vonalának a Liget-tértől a Vaspálya-utczán, majd a Gyömrői-uton át Szent Lőrincz község határáig két vágánnyal való meghosszabbitása kérdésének tárgyalása során szükségesnek találtuk, hogy a Vaspálya-utcza a Liget-tér és a Gyömrői-ut közti részében, amely átlag csak 10·50 m. széles, esetről-esetre, épitkezések, vagy telekrendezések alkalmával kiszélesittessék.

Ide vonatkozólag műszaki osztályunknak vagylagos megoldásai közül azt a tervezetet találtuk helyesebbnek, hogy az utcza az emlitett szakaszon, még pedig a keleti oldalon 20 méterre szélesittessék.

Ez a tervezet most a székesfővárosnál van tárgyalás alatt.

A Fehér-úti aluljáró és a környék szabályozási terve.

A székesfővárosi tanács tervet mutatott be a X. ker. Fehér-utnak a Kőbánya-felsőpályaudvar területén aluljáró segélyével a Belső Jászberényi-uttal való kapcsolatbahozatalára, valamint a környék szabályozására.

E városszabályozási kérdés miként való megoldása annak folytán vált aktuálissá, hogy a m. kir. államvasutak tervbe vették a budapest-hatvani vonalon levő kőbányai felsőpályaudvar bővitését, de az e tárgyban 1913. évi julius hó 8-án megtartott közigazgatási bejárás során kitünt, hogy a m. kir. államvasutak által kidolgozott bővitési terv a kivitelre nem alkalmas, mert nincs összhangban a városszabályozási hatóságok ide vonatkozó tervezeteivel.

Emiatt a kereskedelemügyi minister ur az állomásbővités ügyében a további eljárást egyelőre felfüggesztette, másrészt azonban felhivta a székesfővárost, hogy a vonatkozó szabályozási tervnek az államvasutak érdekeivel összhangzatos kidolgozása és megállapitása iránt a szükséges lépéseket sürgősen tegye meg.

Ennek folytán a székesfővárosi tanács III. ügyosztálya kidolgozta és bemutatta a Belső Jászberényi-utnak a Fehér-uttal való csatlakozására és a kapcsolatos szabályozás-módositásra vonatkozó tervet.

A székesfővárosi terv abból az alapeszméből indul ki, hogy a mai Fehér-ut 45 méterre kiszélesitve, eredeti irányában továbbra is fentartassék, mert forgalmi szempontból ez az irány felel meg legjobban a már kialakult állapotnak, különösen pedig annak a czélnek, hogy a Belső Jászberényi-ut és Hajtsár-uti csatlakozás minél tökéletesebben legyen megoldva. A Belső Jászberényi-utat 30 méterről 35 méterre szélesiti ki a terv. Erre a méretre egy ilyen fontos forgalmi utvonalnál okvetlen szükség van, mert e méreten alul villamos vasutra s ezen kivül megosztott forgalomra szánt jó utprofil alig képzelhető el. Ennek a 35 méteres ki-

szélesitésnek, szemben az utnak ugyis még csak tervezett 30 m-es kiszélesitésével a székesfővárosi tanács különösebb akadályát nem látja és tervében a kiszélesitést a Liget-tér és a Szent László-tér közti szakaszban az ut északnyugati, mig a Szent László-tér és a Kolozsvári-utcza közti szakaszban az ut délkeleti oldalán tervezi.

A jelenleg 8 öl széles Kolozsvári-utczát, mint az állomással párhuzamos utat, melyen most is villamos vasuti forgalom van, a terv 20 m-re szélesiti ki. A Fehér-ut 45 m-re való kiszélesitése mindkét oldalról van tervezve, aminek semmi sem állja utját, mert az uj lóversenytér kihasitásával kapcsolatban a nyugati oldalon is 15 m. széles sáv éppen ebből a szempontbol szabadon hagyatott s a keleti oldal is a főváros területe. A két oldalu kiszélesités mellett a Fehér-ut értékes fasora is megtartható. A Belső Jászberényi-ut és a Kolozsvári-utcza kiszélesitését fokozatosan, a telkek uj beépitésével kapcsolatos területlejegyzésekkel véli a székesfővárosi tanács elérni. E két utvonal létesitésénél nagyobb áldozatot csupán a Harmat-utcza és a Külső Jászberényi-ut közti szakasz kiképzése, valamint az utvonalaknak a Fehér-uttal való csatlakozásánál tervezett tér kialakitása és a Külső Jászberényi-ut torkolatának térszerü kiképzése kiván.

A Belső Jászberényi-utat ugyanis a Liget-tér és a Harmat-utcza közti szakaszában a terv meghagyta jelenlegi nivójában, jóllehet az egyenletes vezetés szempontjából az utat tulajdonképen már a Szent László-tértől lehetett volna sülyeszteni, illetve az itt levő + 26.16 m. magassági ponton megtartani. Ezt a megoldást azonban megnehezitik: az utvonal kiépitett volta, az e szakaszon lefektetett villamos vasut és a környék épületei. A Belső Jászberényi-ut sülyesztése tehát a Harmat-utczától kezdődik. Az itt levő + 30.42 m. magasságtól 2.35%-os, illetőleg a téren 2%-os eséssel az utvonal a Fehér-ut tengelyvonalával való metszésében + 25·15 m. szintre jut le. Mivel pedig e pontnak megfelelően a szomszédos vasut pályaszintje + 31 méterben van megállapitva, azért az államvasuti pálya áthidalására közel 6 m. magasság marad.

Kiterjeszkedik a terv a kőbányai felső pályaudvar raktárainak kocsiközlekedésre alkalmas uttal való összekapcsolására is. A jelenlegi nivóviszonyok mellett ugyanis az állomás a Kolozsvári-utcza és Belső Jászberényi-ut kereszteződésében levő bejáratnál kocsival megközelithető. Ugyancsak a kocsi közlekedésre alkalmas bejárója van az állomásnak a Kolozsvári- és az Ónodi-utczák metszésében kiképzett térnél is. Ezt az utóbbi bejárót a most emlitett utsülyesztések nem érintik, ellenben a Belső Jászberényi-ut és a Kolozsvári-utcza kereszteződésénél levő bejárónál az ut nivója a tervben foglalt módositásoknak megfelelően mintegy 6 métert fog sülyedni.

Az utóbbi vasuti bejáró helyett a vasut vonalával párhuzamosan egy 10 méter széles, vizszintes ut van tervezve, mely áthalad ugy a létesitendő, mint a meglevő aluljáró felett.

E szerint a feljutás a vaspálya magasabb nivójára tulajdonképen a Külső Jászberényi-ut vonalán történik, honnan egy vizszintes, 10 m. széles ut közvetitené a forgalmat az állomáshoz. Ez a megoldás főleg a Külső Jászberényi-uttól, a sörgyáraktól jövő nagy teherforgalomra előnyös, Kőbánya egyéb részéről pedig a pályaudvarra törekvő teherforgalom ugyis a Kolozsvári-utcza és az Ónodi-utcza kereszteződésében kialakitott térből kiinduló vasuti feljárón lesz lebonyolitandó. E mellett a megoldás mellett mind a két aluljáró megtartható.

Ha azonban valamely oknál fogva a jelenlegi Fehér-uti aluljáró mégis megszüntettetnék, ugy a 10 m. széles vizszintes bejáró ut helyett egy rövidebb 1·4%-os feljáró is elegendő lenne a pályaudvarra vezető ez irányu teherforgalom

lebonyolítására, mert ebben az esetben a jelenlegi aluljáróhoz tervezett levezető ut is elmaradna, illetőleg az egész tér a Külső Jászberényi-ut 2%-kal kelet felé emelkedő nivójára töltetnék fel.

A Belső Jászberényi-utnak a Külső Jászberényi-uttal való csatlakozását a terv akként oldotta meg, hogy a Külső Jászberényi-utnak az Első Magyar részvényserfőzde r. t. 8393. hrsz. telke mellett levő törésétől számitott belső szakasza 2%-os eséssel süllyesztetnék az uj aluljáró irányában, mig a régi aluljárónak fentartása esetére ahhoz egy külön 3%-os esésü, 20 méter széles lejáró vezetne, kapcsolatba hozva a Kolozsvári-utcza irányában tervezett ugyanilyen szélességü, 0·4% esésü lejáróval. Igy a jelenlegi Fehér-uti aluljáró főleg a Fehér-ut és a Külső Jászberényi-ut kapcsolatában forgalmi szempontból továbbra is fontos szerepet játszanék, amiért az uj aluljáró megépitése esetén is annak fenntartását javasolja a székesfővárosi tanácsi III. ügyosztály. A lesülyesztés folytán a környező vidék csatlakozó utczáinak nivóit is tulajdonképpen változtatni kellene, ami a Mádi-utczára vonatkozólag meg is történt. Miután azonban a Maláta-utczai 8423/b. 8422. és 8421. hrsz. telkeken már jobb és értékesebb épületek állanak, a melyek fentartása mellett a Maláta-utcza lesülyesztése el nem képzelhető, ezért, de még a lesülyesztett tér menti telkek jelenlegi nivójának fentartása érdekében is, másrészt, hogy a sziklatalajban végzendő földmunka költségei elkerültessenek, a Maláta-utczához csatlakozóan a térre kialakitandó telkek magasabban fekvő nivójának megfelelően egy 10 m. széles, párhuzamos, magasabb fekvésü utcza létesitését hozta javaslatba a székesfővárosi tanács, mely a Sörgyár-utczánál simul az aluljárók között tervezett tér nivójához. A gyalog közlekedés számára pedig megfelelő lépcsős lejárók vannak tervezve. Bevonta a terv a szabályozás keretébe egyszersmind a Belső Jászberényi-ut, Harmat-utcza és Sörgyár-utcza közé eső egész területet is s a meglevő utczákon kivül 4 uj, 10 m. széles keresztutczát 5—5 m-es előkerttel és egy 35 m. széles kis teret ugyancsak 5—5 m. előkerttel vett fel.

Az ezekben ismertetett szabályozási terv végrehajtásának költségeit — ide nem számitva a 35 m. széles uj aluljáró megépitésével felmerülő költségeket — a tanácsi III. ügyosztály mintegy 1 millió 550.000 koronára teszi.

A tervet müszaki bizottságunk letárgyalta és elfogadásra ajánlotta.

Mielőtt azonban e terv felett érdemlegesen határoztunk volna, azt vasuti vonatkozásánál fogva áttettük a m. kir. államvasutak igazgatóságához, esetleges észrevételeinek és kivánságainak közlése végett.

Az államvasutak igazgatósága válasziratában utalt arra, hogy a terv szerint a kőbányai felső pályaudvar csak költséges feljárók megépitése révén lesz megközelithető. A tervezett uj, 35 m. széles aluljáró megépitése nem okoz különösebb nehézséget, de ennek elkészülte után a mostani Fehér-uti aluljárónak a fentartása nem kivánatos, mert ez megrontja az államvasuti fővonal irányviszonyait s a teherpályaudvarhoz vezető kocsiutat tetemesen meghosszabbitja. A budapest—hatvani vonalon ugyanis lehetőleg kerülni kell a 700 m.-nél kisebb sugaru kanyarulatokat, hogy az e vonalon megengedett 90 km.-es menetsebességet a gyorsvonatok ki is használhassák. Már pedig, ha a tervezett uj aluljáró mellett a régi Fehér-uti aluljáró is megmarad, ebben az esetben az államvasutak kénytelenek lennének az állomás átfutó vágányaiban is több 500 m. sugaru ivet alkalmazni.

Az uj, 35 m. nyilásu aluljárót, arra való tekintettel, hogy a kavicságyazás itt is feltétlenül létesitendő, a rendelkezésre álló 6·15 m. magasságkülönbség mellett csak 10 m. szabad nyilást meg nem haladó szerkezet-tagozásokkal tudná az államvasut megépiteni.

Ha azonban akár szépészeti szempontból, akár a közuti forgalom szempontjából az aluljárónál 10 m.-nél nagyobb nyilásu tagozás követeltetnék, erre az esetre az államvasutak azt kivánják, hogy az ut szintje legalább 35 cm.-rel mélyebben, azaz +24·65 méterben állapittassék meg, hogy ezáltal az általában megkövetelt 4·50 m. szabadmagasság rendelkezésre álljon.

Részünkről a szabályozási tervet elfogadtuk azzal a kijelentéssel, hogy ami a m. kir. államvasutaknak fentebb ismertetett és még nehány csekélyebb jelentőségü kivánságait illeti, ezek tekintetében a székesfőváros van hivatva az államvasutakkal tárgyalni és megállapodni.

Mindazonáltal megfontolásába ajánlottuk a székesfővárosnak, hogy forgalmi szempontból czélszerü lenne a Maláta-utczának a Belső-Jászberényi-uttal való összeköttetése, esetleg a Mádi-utczába torkoló lejáró segélyével.

A kőbányai gyáripari telepek megóvása.

Kőbányának azon a részén, mely a Gyömrői-ut és a m. kir. államvasutak budapest—czeglédi vonala, illetőleg a Vaspálya-utcza, másfelől az Apaffy-utcza és Pestszentlőrincz határa között terül el, nagyobbára gyárak telepedtek meg.

A magyar gyáriparosok országos szövetsége hozzánk intézett beadványában utalva arra, hogy e gyártelepek müködését és fejlesztését igen hátrányosan érintené, sőt megbénitaná a Gyömrői-uttal párhuzamosan tervezett utczák megnyitása, azt kérte, hogy e párhuzamos utczákat a városszabályozási tervből töröljük.

A kérelmet megfontolás alá vevén, azt méltányosnak és a közérdek sérelme nélkül teljesithetőnek találtuk arra a területre vonatkozóan, amelyen telekfelosztások még nem történtek s tehát ahol a szóban levő utczákra az illető telkek tulajdonosai homlokzatot még nem szereztek.

Azokat az utczarészeket azonban, melyekre homlokzattal parczellák alakultak, a szabályozási tervben továbbra is fentartani kivánjuk.

Felhagyhatónak, illetőleg a szabályozási tervből törölhetőnek jelentettük ki a Szacsvay-, Diósgyőri-, Sárosi- és Kada-utczák között tervezett teret is, melynek területe különben is 30 évi használatra át van engedve a Magyar mérleg- és gépgyárnak. Az Óhegyi- és a Gyömrői-ut sarkán tervezett tereket azonban városrendezési szempontból továbbra is meghagyni kivánjuk.

E kérdésben a székesfőváros nézetének megismerése után fogunk véglegesen határozni.

AZ ÚJ „ÉPITÉSÜGYI SZABÁLYZAT".

Budapest épitési fejlődésének kezdete beleesik abba az általános nagy fellendülésbe, mely a 67-iki kiegyezés korszakalkotó nagy művét követte. Amint alkotmányos életünk sorompói ujra megnyiltak, a törvényhozás első feladatai közé sorozta az ország fővárosát felkarolni, hogy meg tudjon felelni azoknak az igényeknek, melyeket a nemzet az ország politikai, gazdasági és culturális központja iránt támaszthat.

Az 1870: X. t.-czikk, melyben az alkotmányát visszanyert nemzetnek ez a gondoskodása megnyilatkozik s melyben a Duna két partján elterülő három város egyesitése már előre veti árnyékát, a 24 millio forintos államkölcsönnel örök időkre tanusága marad az ország áldozatkészségének; viszont a fővárosi pénzalap és a fővárosi közmunkák tanácsának intézménye, melyeket ugyanezen törvény alkotott, a törvényhozásnak azt az intézményes törekvését képviselik, amely az 1872: XXXVI. t.-czikkel szervezett törvényhatósággal párhuzamosan Budapest fejlődését állandóan országos gondozásban kivánja részesiteni.

A fővárosi közmunkák tanácsa 1870. év derekán megkezdve működését, sietett az épitkezés ügyét egyelőre ideiglenes utasitással szabályozni, melyben főleg két alapvető rendelkezést tett. Az egyik a szabályozási vonalakhoz, a másik a megállapitott niveau-hoz való alkalmazkodás kötelezettségét mondotta ki. Amint a város megfelelő épitési fejlődésének ez a két leglényegesebb kelléke biztositva volt, következtek a város rendezési és szabályozási tervének előmunkálatai, de közben is serény tevékenység folyt az épitkezés ügyének kimeritő és rendszeres szabályozására. Az 1874. elején elkészült tervezet azonban a magán épitkezéseken tulmenőleg a középitkezéseket is felkarolván, a székesfőváros törvényhatóságával együttes megállapitást igényelt, ily egyetértő intézkedést pedig nem sikerült létrehozni. Ez volt az oka, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa csupán a magánépitkezésekre szoritkozva, az 1870: X. t.-cz. 22. §-a alapján saját hatáskörében tett kisérletet oly szabályzat alkotására, mely az ide vágó kérdésekkel már részletesebben és behatóbban foglalkozott. Hosszabb időre még sem lehetett megállni mellette; kihirdetés és közzététel nélkül tulajdonkép csak a hatóság belső használatára volt alkalmas, mint összefoglalása azoknak a szabályoknak és elveknek, melyeknek az egyes épitkezések birálatánál amugyis szükségkép érvényesülniök kellett, melyek

azonban az élet felődő igényeit kielégitően nem szolgálhatták. És bár ezekkel az előzményekkel már meglehetősen egyengetve volt az ut arra, hogy a közönség számára könnyen hozzáférhető pragmatikus szabályzat vessen véget annak a bizonytalan és hátrányos helyzetnek, melyben az épitkezés nagyfontosságu és a technika fejlődésével mind szövevényesebbé váló ügyének hatósági intézése jórészt csak szokásjogi alapra támaszkodhatott, — előbb még egy váratlan akadállyal kellett megküzdeni. Vitássá vált ugyanis a kérdés, vajjon az épitkezés ügyének szabályozása a székesfőváros területén a törvényhatóságot, vagy a közmunkák tanácsát illeti-e? Miután felfogását mind a két hatóság tüzetesen kifejtette, az illetékességet a belügyminister ur 1892. február 6-án. 87.188/1891. sz. a. kelt rendeletével a fővárosi közmunkák tanácsa javára döntötte el. A döntést nyomon serény munka követte, azzal az igyekezettel, hogy az időközben nagy lendületet vett épitkezésekbe rendszert vigyünk be az egész vonalon. A székesfőváros hatóságának bevonásával folyt előkészités eredménye lett, hogy Budapest első rendszeres „Épitésügyi szabályzatát" 1893-ban tényleg megalkottuk és 1894. január 1-én életbe léptettük.

Minden gondosság mellett, melyet a szabályzat alkotásánál kifejteni iparkodtunk, csakhamar, alig egy évtized leforgása alatt bekövetkezett az az állapot, hogy az élet a szabályzatot tulszárnyalta. Az épités technikája ismét nagy változáson ment keresztül; a czélszerü ujitások egész sora kivánt érvényesülni, még pedig azoknak az ujabb szükségleteknek ellenállhatatlan erejével, melyek a gazdasági és kulturális élet szüntelen fejlődéséből fakadtak és mindez kapcsolatosan azzal az örvendetes uj helyzettel, melyet székesfővárosunknak aránylag rövid idő alatt minden várakozáson felül, meglepetésszerüen történt nagyvárosi kialakulása teremtett, átalakitó befolyással volt a főváros általános rendezése felől előbb táplált felfogásra is.

A törvényhozás többsége megadta a módot arra, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa az 1894-diki épitésügyi szabályzat legégetőbb hiányait az 1870 : X. t.-cz. 22. §-a alapján részlegesen orvosolhassa.

Az ebből eredő kötelességnek iparkodott a tanács megfelelni addig is, amig az egész anyagot szervesen felölelő uj szabályzat készülhetett, sőt a két feladatot czélszerüen kapcsolta össze abban, hogy midőn egyfelől a korszerü nézetek érvényesülésére az utat megnyitotta, másfelől az épitésügyi szabályzat revíziójának s párhuzamosan a legsürgősebb kérdések előzetes megoldásának megvitatására és előkészitésére már 1904. év őszén oly bizottságot szervezett, melybe az illetékes hatósági tényezőkön tul azok a társadalmi szakkörök is bevonattak, amelyek az épitkezés ügyével hivatásszerüen foglalkoznak.

Nevezetesen részt vettek a bizottság tanácskozásaiban:

I. a fővárosi közmunkák tanácsa részéről Garancsy Mihály előadó, utóbb alelnök, mint egyuttal a bizottság elnöke, Freund Vilmos müépitész, Hartig Sándor min. tanácsos, Hauszmann Alajos müegyetemi tanár, báró Müller Kálmán dr. egyet. tanár, igazgató-főorvos, Quittner Zsigmond müépitész, dr. Zielinski Szilárd müegyetemi tanár, tanácstagok és Bakos Sándor min. tanácsos, a müszaki osztály főnöke;

II. a székesfőváros közönsége részéről Kun Gyula tanácsnok, Heuffel Adolf középitési igazgató, dr. Magyarevits Mladén tiszti főorvos, dr. Szabó Sándor tiszti főorvos helyettes, Fülepp Kálmán tiszti főügyész, utóbb főpolgármesterré választása folytán helyébe dr. Melha Kálmán tiszti főügyész, Alkér Emil tiszti ügyész, dr. Zuna Béla t. ügyész, Kauser János müépitész, törvhat. biz. tag, Eckermann Ede min. tanácsos, törvhat. biz. tag, Wellisch Alfréd müépitész, törvhat. biz. tag,

Szabó József törvhat. biz. tag, Devecis del Vecchio Ferencz müsz. tanácsos, utóbb középitési igazgató, néhai Éberling István müsz. főtanácsos, Szczerbowski Szaniszló tüzoltó főparancsnok, Janicsek Andor tüzoltó főparancsnok, 1910-ben Faller Ferencz tanácsnok, 1911. óta Bárczy István dr. polgármester, Harrer Ferencz dr. tanácsnok és Warga László müszaki tanácsos;

III. a Magyar Mérnök- és Épitészegylet részéről Palóczi Antal épitésztanár, Kauser József műépitész és Sziklai Zsigmond műépitész;

IV. a Budapesti épitőmesterek, kőmüves, kőfaragó és ácsmesterek ipartestülete részéről néhai Jakabffy Ferencz épitész és Klenovits Antal épitész;

V. a Magyar épitőművészek szövetsége részéről Kőrössy Albert műépitész;

VI. a Magyar épitőmesterek egyesülete részéről Kauser Gyula műépitész.

Részt vettek továbbá a bizottsági tárgyalásokban a fővárosi közmunkák tanácsa műszaki osztályának tisztviselői, valamint elnökségének tisztikara.

A revizionális bizottság 1905. február 7-én tartotta első ülését. Legelőbb tárgyalta azokat a tervezeteket, amelyek a szabályzat XI. fejezete (Hatósági vizsgálat az épület nyers állapotában) és XVIII. fejezete (Az épitmények használata.) helyébe készültek. E kérdések uj alapon való szabályozása ugyanis halaszthatatlan volt azoknak a visszásságoknak mielőbbi megszüntetése végett, amelyek onnan származtak, hogy az 1894-iki szabályzatnak az épületek használatba vételére vonatkozó rendelkezései arra inditották az épitkezőket, hogy a legkevésbé alkalmas őszi és téli hónapokat használják fel az épitési munkára. A bizottság javaslata nyomán megállapitott uj rendelkezéseket a tanács a régi Épitésügyi Szabályzat függeléke gyanánt 1905. május 16-án életbe is léptette 1906. január 1-vel kezdődő hatállyal.

Ezután az áruházakról és áruhelyiségekről készült és egy 1906. nyarán tett külföldi tanulmányut tapasztalataihoz képest átdolgozott szabálytervezetre került a sor, amely a revizionális bizottság kebeléből kiküldött albizottság által is letárgyaltatván, ujabb szövegezésben 1907. márczius havában mutattatott be a bizottságnak. E tervezetet a bizottság 1907. tavaszán tárgyalta; minthogy azonban közben az épitésügyi szabályzat egész anyagát felölelő munkálatot a bizottság kebeléből alakitott albizottság már beható tárgyalás alá vette, czélszerünek mutatkozott mellőzni a szabályzat egyes részeinek novelláris uton való megváltoztatását és kiszakitott kérdéseknek külön való szabályozását, mert ilyen részleges intézkedések tulságosan megbolygatva az egységes szabályzatot, megnehezitették volna az érdekelt közönség tájékozódását is.

Az egész szabályzatnak anyaga az emlitett albizottsági tárgyalások megállapodásai alapján rendszeresen megszövegeztetvén, az igy készült egységes előadói tervezet 1908. junius havában közöltetett a revizionális bizottság tagjaival. Ezt a tervezetet a bizottság az 1908. novembertől 1909. májusig terjedő időszakban tartott huszonnégy teljes ülésében tüzetesen végigtárgyalta és 1910. márczius havában ujolag is végigment az ennek eredményeként egybeállitott ujabb szövegen.

A bizottsági tárgyalások alapján kidolgozott szabályzattervezet a tanácsnak az 1910. április 7-én tartott ülésén mutattatott be, ahonnan az a székesfőváros kivánságára, észrevételeinek közlése végett, a székesfőváros tanácsának küldetett meg. A székesfőváros tanácsa 1910. november 23-án kelt átiratában közölte észrevételeit s egyuttal olyan szöveget is készitett, amelyben a székesfőváros tanácsának észrevételei párhuzamos szövegjavaslat alakjában jutnak kifejezésre.

A bizottsági tervezettel szembeállitott e javaslat az ügy további tárgyalását tevén szükségessé, a revizionális bizottság az 1911. novembertől 1912. márcziusig terjedő időszakban tartott ujabb tizenhárom ülésében tárgyalta a két szöveget; a

felvonókra, gyárakra, gyárjellegű ipari épitkezésekre, ugyszintén a szinházakra vonatkozóan ujra átdolgozott fejezetekkel pedig 1913. áprilisban tartott további három ülésében foglalkozott.

Miután ekkép a revizionális bizottság — kiküldött albizottságának számos előkészitő tanácskozása után — negyvennyolcz teljes ülésben végigtárgyalta a szabályzat egész anyagát, a bizottsági tárgyalások és javaslatok eredményéhez képest ujból összeállittatott a tervezet szövege, amelyet a fővárosi közmunkák tanácsa — egyes műszaki részleteknek még műszaki bizottsága utján való letárgyalása után — 1913. október—deczember, valamint 1914. január hónapokban tartott nyolcz teljes ülésében tárgyalt s azután végleges szövegében 1914. január 27-én tartott ülésében 502. sz. alatt kelt határozatával állapitotta meg az uj épitésügyi szabályzatot, kimondván, hogy az uj szabályzat 1914. évi márczius hó 1-én lép életbe.

A vezető szempontok, amelyek a szabályzatban érvényesültek, a következőkben foglalhatók össze: az épitkezéshez kapcsolódó közegészségi követelményeket minél jobban kielégiteni;

a technika vivmányainak alkalmazásával elkerülni mindent, ami az épitkezést feleslegesen drágitaná, de nem adni fel semmit, amit a biztonság igényel;

már a czélszerü városrendezés érdekében megvalósitani azt a rendszert, mely a beépités sürüségének kifelé való fokozatos csökkentésében jut kifejezésre;

e rendszer keretében gondoskodni a különböző társadalmi osztályok és foglalkozások igényeinek kielégitéséről; és mindezekkel kapcsolatosan

biztositani a szépészet kivánalmainak megfelelő városkép kialakulásának előfeltételeit.

Ezen elvek követésében az uj szabályzat az övezeti rendszerre támaszkodik, melynek kezdeményezésével egyébiránt már az 1894-iki szabályzatban találkozunk. Az utóbbi még csak négy övezetet ismer. Az elsőt nagyjában a város magva alkotja, a második e körül csoportosul. Mindkettőt a zártsoru épitkezés jellemzi, szemben a harmadik (nyaraló) övezet szabadon álló épitkezéseivel. A negyedik övezetre maradtak a külső részek, ahol meg volt engedve a határvonalon, vagy szabadon állóan épitkezni és alkalmazható volt a könnyebb építési modor is. A város területének négy övezetre való tagolása akkor még elégségesnek mutatkozott, mert a negyedik övezet, mint építési terület alig jöhetett számba. A telkek olcsósága mindamellett hamarább, mint várni lehetett, oda vonzotta az épitkezési tevékenységet és a fejlődés helyes irányitása szükségessé tette a város területének további övezeti tagolását.

Az uj szabályzat a város területét nyolcz övezetbe osztja be.

Az övezetek tipusai a következők:

I. övezet zártsoru épitkezéssel a telek utczai vonalán; legnagyobb épületmagasság 25 méter legalább 15 méter széles utczában; 15—22·5%-os udvar,

II. övezet zártsoru épitkezéssel az utczai vonalon; legnagyobb épületmagasság 25 méter legalább 18 méter széles utczában; 17—25%-os udvar.

III. övezet szabadon álló épitkezéssel, legalább 300 □-öles telken és legfeljebb 34%-os beépitéssel; legnagyobb épületmagasság 14 méter legalább 11 méteres utczában; szabadon hagyandó terület legalább 66%.

IV. övezet szabadon álló épitkezéssel, legalább 600 □-öles telken és legfeljebb 20%-os beépitéssel; legnagyobb épületmagassság 11 méter; szabadon hagyandó terület legalább 80%.

V. övezet zártsoru épitéssel az utczai vonalon; legnagyobb épületmagasság 21 méter legalább 18 méter széles utczában; 24—35%-os udvarterülettel.

VI. övezet szabadon álló épitkezéssel és legfeljebb 50%-os beépitéssel; legnagyobb házmagasság 17 méter legalább 15 méteres utczában; szabadon hagyandó terület legalább 50%.

VII. övezet zártsoru épitéssel, 5·69 méteres (3 öles) előkerttel, 600 □-öl telekminimummal és legfeljebb 45%-os beépitéssel; legnagyobb épületmagasság 17 méter legalább 18 méter széles utczában; szabadon hagyandó terület legalább 55%.

VIII. övezet szabadon álló épitkezés, legfeljebb 45%-os beépitéssel; legnagyobb házmagasság 14 méter, legalább 15 méter széles utczában; szabadon hagyandó terület legalább 55%.

Ezek az övezetek, a Duna vonalán a Lánczhid és Erzsébethid közt vett központból kifelé haladva, nagyjában a következőképen sorakoznak.

A pesti oldalon: *északi irányban* I. övezet a nagykörutig, II. övezet a Drávautcza és Aréna-ut vonaláig, V. övezet részben végig az ujpesti határig, (Felső bikarétdülő) részben csak a Tahi-utczáig (Lőportárdülő, Erdőtelek) s innen az ujpesti és rákospalotai határig, VIII. övezet (Angyalföld); *északkeleti irányban* I. övezet a nagykörutig, II. övezet a Bajza-utczáig, Felsőerdő-sorig s részben az Aréna-utig, III. övezet a városligeti körül, VI. övezet (Herminamező, Törökőr), V. övezet (Szugló, Rákosfalva), VIII. övezet a pestujhelyi, rákospalotai és rákosszentmihályi határig (Alsó rákosi rétek), a III. és VI. övezet közt egy kisebb V. övezeti rész (Istvánmező) beiktatásával; *keleti irányban* I. övezet a nagykörutig, II. övezet a köztemetőig és Népligetig, V. övezet a czeglédi vasutvonalig (Laposdülő), ismét II. övezet (Kőbánya ligettelki dülőjében), ismét V. övezet a Maglódi- és Apaffy-utczákig, innen VIII. övezet egyrészt a czinkotai határig (Fehéruti dülő, Felső rákosi rétek), másrészt csak a Maglódi-, Ujhegyi- és Gyömrői-utakig (Óhegy, Ujhegy), s ezektől a rákoskereszturi, pestszentlőrinczi és kispesti határig, VII. övezet (Téglagyári, Kereszturi, Óhegyalja dülők); *délkeleti irányban* I. övezet a nagykörutig, II. övezet az összekötő vasut vonaláig, V. övezet részben a kispesti és erzsébetfalvai határig (Lóversenytér dülő, Alsó bikarét, Gubacsi dülő), részben csak az Ecseri-utczáig s innen VII. övezet a Mester-utcza és a szemétszállitó telep közti terület a határig.

A budai oldalon, ahol a külső részeket terjedelmes hegyek, lejtők és völgyek boritják s a völgyekből s különösen a Duna felé szoritott szük defiléből fejlődik ki a sikterület északra és délre; a természeti alakuláshoz alkalmazkodik az övezeti beosztás, a hegyi vidékeken kevesebb, a sikterületen erősebb tagozással.

Északi és északnyugati irányban (óbudai rész) a budai oldalon aránylag kicsi I. övezetet (dunamenti partszalag az Üstökös-utczáig) követi a II. övezet a a Filatorigátig és nyugaton a hegyek lábáig (Ujlak, Óbuda belső része), azután az V. övezet az esztergomi vasut vonaláig (Filatori, Homokos, Kaszás, Törökkő dülők), ezt környezi kifelé a VIII. övezet a békásmegyeri, ürömi, solymári és hidegkuti harárokig, Békásmegyer felé a Lőpormalom dülőben azonban csak a Kadosa-utczáig, ahonnan a határig egy III. övezeti rész van beiktatva (Római-fürdő és környéke); nyugati irányban I. övezet (a parti sáv), II. övezet (a Viziváros további területe a hegyek lábáig, de átszelve az I. övezeti Margit-körúttal), III. övezet (Szemlőhegy, Rézmál, Pasarét, Kis svábhegy és Orbánhegy alja), innen pedig IV. övezet a hideg-

kuti, nagykovácsii és budakeszi határig; délnyugati irányban I. övezet (vár) II. övezet (a Krisztinaváros belső része a Németvölgyig és a Naphegy felé a Lisznyay-utcza vonaláig, de átszelve a budai belső körut I. övezeti vonalával), azután egyfelől III. a Naphegyen, másfelől V. övezet a Németvölgyben és VI. övezet a Kis gellérthegyen, ezek után egy kisebb V. övezeti rész (a déli vasut külső része és a Budaörsi-ut mentén), III. övezet (a Sashegy északi és északkeleti lejtőjén), IV. övezet (Sashegy), innen pedig VIII. övezet a Budaörsi-utig, Őrmező dülőig, Kőérberek dülőig és a budaörsi határig, közbeiktatva VI. övezetnek az Őrmező dülő, végül IV. övezet Tétény felé a határig (Kőérberek dülő); déli irányban (Kelenföldi rész felé) I. övezet (dunai partsáv), II. övezet a Horgony-utcza vonaláig, III. övezet (Gellérthegy), ismét a II. övezet a Fehárvári- és Villányi-utaktól a Déli vasut—körvasut—összekötő vasut vonaláig, V. övezet e vasuti vonalaktól a budafoki határig, közben azonban az Erzsébet-sósfürdővel és környékével, mint III. övezeti területtel.

A pesti oldalon az I. övezetet, mint központi magot a II. övezet közvetlen csatlakozással félkörivben, a város egész területén, Dunától Dunáig veszi körül; az V. övezet pedig ugyancsak félkörivben, Dunától Dunáig végigvonul az egész pesti oldalon s csupán a városliget körül van megszakitva a III. övezettel; e zártsoru részek, jelesen a II. és V. övezet közé helyezkedik a villaszerü III. és VI. övezet a városliget táján; a szabadon álló épitésü VIII. övezet a határokat érinti, végül a VII. övezet, különösen a gyárak letelepülésére szánva, szintén a határon van. A pesti oldalon nincs terület a IV. (nyaraló) övezetbe sorozva.

A budai oldalon az I. övezetet szintén körivben körülfogó II. övezethez a sik területeken közvetlenül csatlakozik az ugyancsak zártsoru V. övezet, mig a hegyes részeken a II. övezettel már a villaszerű III. övezet jut szomszédságba; a szabadon álló épitésü VI. övezet az V. mellett helyezkedik el, a nagyobb telkü IV. villaszerü övezet és a szabadon álló épitésü VIII. övezet a külső részeket foglalják el. A gyárak betelepülésére szánt VII. övezet a budai oldalon nincsen.

A fentiekben vázolt övezetek pontos körülirását és elhatárolását a szabályzat 8—15. §§-ai tartalmazzák s azokat a szabályzathoz tartozó övezetbeosztási térkép nyolcz különböző szinnel teszi szemlélhetőkké.

Mielőtt az övezetek és épitésmódjuk közelebbi jellemzésére térnénk, előre kell bocsátani, hogy az uj szabályzat az épületek magasságát nem az emeletek számában, hanem a külső egész magasság méterekben kifejezett méretében határozza meg. A régi szabályzat a kétemeletes ház legnagyobb magasságát 17 m-ben, a háromemeletesét 21 méterben, a négyemeletesét 25 méterben szabta meg és a házak jórészt megközelitőleg ezekkel a maximális magasságokkal épültek. Az uj szabályzat e magasságokat általában leszállitotta, de kapcsolatosan a lakóhelyiségek legkisebb ürmagasságát 3·20 m-ben állapitja meg, tehát az eddigihez képest valamivel növeli. Ebből kiindulva jut a szabályzat az épületmagasságnak 9·50, 12.50, 15·50, 19·50 és 23·50 m-ben való megállapitásához; ha pedig valamennyi emeletsor legalább 3·40 méteres ürmagassággal épül, megengedi a szabályzat a fenti méreteknek 1·50 méterrel való nagyobbitását, mely utóbbi esetben az épületek legnagyobb magassága a következő méreteket adja: 11 méteres (egyemeletes), 14 méteres (kétemeletes), 17 méteres (háromemeletes), 21 méteres (négyemeletes) és 25 méteres (ötemeletes) ház. A következők során ezeket a maximális épületmagasságokat vesszük számitásba.

Az I. övezet a város legbensőbb magva, vagyis egyezően az előző szabályzattal, a pesti oldalon a Duna és a nagykörut által közbefogott terület, továbbá az ebből sugáralakban kivezető főutak, az Andrássy-ut, Király-utcza, Rákóczi- és

Thököly-utak, Baross-utcza és Üllői-ut vonala bizonyos hosszban; a budai oldalon a vár, a Dunamenti sikfekvésü parti sáv északfelé a Margit-hid fölötti Üstökös-utczáig, délfelé a műegyetemi telkekig bezáróan, nemkülönben a budai belső körut vonala.

A legintenzivebb beépités alá vonható ezen a területen az utczai vonalon és zárt sorban kell épitkezni; 14 méter házmagasságig szabad minden utczában, 17 méter magasságig legalább 9 méter széles utczában, 21 méter magasságig legalább 10 méter széles utczában és 25 méter magasságig legalább 15 méter széles utczában épiteni; az udvar átlagos kisebb méretének 17 méteres épületmagasságig legalább 6 méternek, 21 méter épületmagasságig legalább 7·50 méternek, 25 méter épületmagasságig legalább 9 méternek kell lennie, az udvar terjedelméül pedig, a telek térfogatának 17 méter épületmagasságig legalább 15%-a, 21 méter épületmagasságig legalább 20%-a, 25 méter épületmagasságig legalább 22·5%-a van előirva. — E magasságokkal azonban a telket legfeljebb 70 méter mélységig szabad beépiteni. Gyár, vagy gyárjellegü iparüzlet czéljára szolgáló épitkezés az I. övezetben tiltva van, ez alól csak a nyomdák és az áruházzal kapcsolatos műhelyek vannak kivéve, valamint olyan műhelyek, amelyek üzemét a hatóság a városrendezés közérdekeivel s a szomszédok érdekeivel összeegyeztethetőnek találja (415. §.). Zajtokozó, vagy tűzhelyet igénylő iparüzletet az I. övezetben csak szabályszerüen épitett zárt műhelyben szabad gyakorolni (443. §.).

A II. övezet területe általában maradt a régi, de a budai oldalon kibővült azzal a területtel, amely a Kelenföldön a Fehérvári- és Villányi-utaktól délre az összekötő vasutig, keletre a müegyetemi telekig, nyugatra a déli és a körvasutig terjed.

Jellege szintén a zártsoru épitkezés az utczai vonalon, de az I. övezettel szemben kevésbbé intenziven, vagyis ugyanazok az épületmagasságok már szélesebb utczákhoz vannak kötve és nagyobbnak kell lennie az udvarnak. Jelesen 14 méter házmagasságig szabad minden utczában, 17 méter magasságig legalább 10 méter széles utczában, 21 méter magasságig legalább 15 méter széles és 25 méter magasságig legalább 18 méter széles utczában épiteni; az udvar átlagos kisebb méretének 17 méter épületmagasságig legalább 7 méternek, 21 méter épületmagasságig legalább 8·50 méternek és 25 méter épületmagasságig legalább 10 méternek kell lennie; az udvar terjedelmének pedig a fenti épületmagasságok szerint legalább 17, 22 és 25%-nak. E magasságokkal a telek legfeljebb 60 méter mélységig épithető be. A gyári épitkezés nincs tiltva, azonban zajt okozó, vagy tüzhelyet igénylő iparüzletet itt is csak zárt mühelyben szabad gyakorolni.

Az I. övezettel szemben mutatkozó ezekhez a különbségekhez járul még a 161. §-nak az a rendelkezése, hogy a II. övezetben a hatóság utczák által körülhatárolt telektömbön a telkek mélységi méreteihez viszonyitva, egységes udvar létesitését rendelheti el (161. §.). Egyebekben pedig, eltekintve némely részlettől (pl. egyes helyeken előkert előirása, az istállóknál a lóállások nagyobb száma), a szabályzat a II. övezet épitkezését ugyanugy kezeli, mint az I. övezetét.

A III. övezet jellege a kertes város, legalább 300 □-öles telkekkel és szabadon álló lakóházakkal.

A pesti oldalon megmaradt ilyennek a városliget környéke, de a Hermina-mezőn csak a Hermina-ut és a Hungária-körut közti szalag, mig a többi rész a VI. övezetbe jutott, viszont a Kerepesi-ut felé kiterjesztetett a lóversenytér területével. A budai oldalon azonban lényegesen kisebb lett, mivel az előző szabályzat egy ilyen övezetéből az uj szabályzat kettőt alakitott, jelesen a III. és IV. övezetet.

Az előző szabályzat III. övezetében (szabadon álló nyaralók) ugyanis a pesti oldalon 600 □-öl, a budain 1000 □-öles telekminimum volt előirva és ez csak helyenkint szállt le a pesti oldalon 300, a budain 600 és 300 □-ölre. Az uj szabályzat számolva az élet igényeivel már módot nyujt arra, hogy kisebb tőkével is el lehessen érni a kertes lakás előnyeit. E végből a telekminimum a III. övezetben egységesen 300 □-ölre van leszállitva.

A szabályzat az igy felhasználható területet a budai oldalon a Szemlőhegy, Rézmál, Pasarét, Kissvábhegy alja, Orbánhegy és Sashegy alja, Naphegy és Gellérthegy vidékére szoritja (külön ide véve még északon a Rómaifürdő, délen az Erzsébet sósfürdő környékét is), tehát arra a vidékre, amely a központokhoz, a forgalmi fővonalakhoz közel esik, a csatornahálózatba beköthető és amelyen indokolva van nemcsak a szorosan vett nyaralók, hanem az állandó lakásokul szolgáló családi és lakóházak épitése.

A régi III. övezetnek további részei a budai oldalon jutottak az uj IV. övezetbe. Ez most a tulajdonképeni nyaraló-rayon, ahol a telekminimum 600 □-öl.

A III. és IV. övezetben a szabályzat nyaralószerü kiképzéssel és minden oldalról homlokzattal csak lakóház és hozzátartozó gazdasági épület épitését engedi meg olyan elhelyezéssel, hogy legkülsőbb falsikjuk, kiszökellésük, egy métert meghaladó kiugrásu eresztetejük stb. az utcza vonalától legalább 5 méter, a szomszédos telektől pedig az épületmagasság legalább egynegyedének megfelelő, de legkevesebb 3 méter távolságra legyen.

A lakóépület emeletsoronkint legfeljebb két lakásra osztható.

A III. övezetben a teleknek legfeljebb 34%-a épithető be; 11 méter épületmagasságig szabad bármely utczában, 14 méter, mint egyuttal legnagyobb épületmagasságig pedig legalább 11 méter széles utczában épiteni; szabadon hagyandó a teleknek legalább 66%-a.

A IV. övezetben a teleknek legfeljebb 20%-a épithető be, az épület magassága pedig nem haladhatja meg a 11 métert; szabadon hagyandó a teleknek legalább 80%-a.

Védi a III. és IV. övezetek jellegét a szabályzat azzal, hogy területükön ipari czélokra gőzkazánt sem szabad felállitani (429. §.); ott és a közelben csak olyan istállót szabad épiteni, amely nem ipari, hanem csak magánhasználatra tartott lovak, vagy tehenek elhelyezésére szolgál (327. §.); gyár, vagy gyárjellegű iparüzlet czéljára szolgáló épitkezés szomszédságukban és a szemben fekvő telkeken is tiltva van (416. §.).

Kivételesen megengedheti a hatóság ezekben az övezetekben közintézet, gyógyszertár, szálloda, vendéglő és olyan lakóház létesitését, amely részben a helyi szükségletek kielégitését czélzó iparüzlet befogadására épül (135. §.).

A III. és IV. övezet közt a szabályzat, a telekminimumban, épületmagasságban és beépitési mértékben jelentkező eltérés mellett, még néhány további különböztetést is tesz; jelesen a IV. övezetben megengedi az épitkezést csatornával, vizvezetékkel, világitással és burkolattal még el nem látott utvonalon is (5. §.); a IV. övezetnek magaslatain az előbb épült házból a kilátást megóvni rendeli addig a határig, ameddig ez a később épitkező lényeges hátránya nélkül lehetséges (136. §.); a IV. övezetben megengedi az élősövény keritést is (452. §.).

Az V. övezet, mint ismét zártsoru épitkezés az utczai vonalon, városunk külső részeiben alkot tömörebb területeket, a II. övezettel szemben fokozatosan csökkentett épületmagasságokkal és beépitéssel. Jelesen 11 méter épületmagasságig szabad minden utczájában, 14 méter épületmagasságig legalább 11 méter széles

utczában, 17 méter épületmagasságik legalább 15 méter széles utczaban, végül 21 méter magasságig legalább 18 méter széles utczában épiteni; 21 méternél magasabb ház az V. övezetben egyáltalán nem épithető; az udvar átlagos kisebb mérete és nagysága 14 méter épületmagasságig legalább 8 méter és 24%, 17 méter épületmagasságig legalább 10 méter és 30%, 21 méter épületmagasságig pedig legalább 13 méter és 35%, ezekkel az épületmagasságokkal a telek legfeljebb 50 méter mélységig épithető be.

A VI. övezet a külsőbb részeken (a pesti oldalon a Herminamező és Törökőr dülőkben, a budain a Kisgellérthegyen és Őrmező dülőben, valamint egy kis részen a Várhegy északnyugati alján, a Lovas-ut és Mátray-utcza közt) elhelyezett szabadon álló épitkezés alá eső szigeteket alkot, átmenetül a zártsoru övezetek és a III. övezet közt. A III. övezettől abban különbözik, hogy nincs kötve telek minimumhoz, megengedi a telek 50%-ának beépitését és mint legnagyobbat, a 17 méter épületmagasságot is, végül nem korlátozza a lakások emeletsoronkinti számát.

A VI. övezetben szabadon állóan, minden oldalon homlokzattal és ugy kell épitkezni, hogy az épület legkiállóbb alkatrésze az utcza vonalától legalább 5 méter távolságra, a szomszédos telektől pedig az épületmagasságig legalább egy harmadának megfelelő távolságra legyen; ez utóbbi távolság 3 méternél, illetőleg 14 métert meghaladó épületmagasság esetében 6 méternél kisebb nem lehet. Épiteni szabad 11 méter házmagasságig minden utczában, 14 méter magasságig legalább 11 méter széles és 17 méter magasságig legalább 15 méter széles utczában; szabadon hagyandó a teleknek legalább 50%-a s a fenti házmagasságokkal a telek legfeljebb 50 méter mélységig épithető be. A gyár, vagy gyárjellegü iparüzlet czéljára szolgáló épitkezés ebben az övezetben is tiltva van; az istálló állásainak száma legfeljebb nyolczra van korlátozva, ugy, mint az I. övezetben.

A VII. övezet kiváltképen a gyárak letelepülésére van szánva. A gyárak s általában a nagyobb iparvállalatok csak a városok kötelékében találják meg boldogulásuk feltételeit, másrészt lényegesen hozzájárulnak az illető város gyarapodásához, főleg ha ugy helyezkednek el, hogy a kapcsolatos kellemetlenségektől maga a város minél inkább megkiméive maradjon.

A feladat tehát az, hogy az ilyen vállalatok telepitésére megadjuk a kedvező feltételeket, viszont pedig lehetőleg elháritjuk azokat az ártalmakat és kellemetlenségeket, amelyek a város természetes fejlődését megbénithatnák.

Vannak az egészségre egyenesen káros üzemek, ezek közé tartoznak számos vegyi gyár, általában a büzös gyárak, a rongy- és csontgyüjtő telepek. Ezek Budapesten a balparti oldalra és itt a város déli részére vannak utalva, a légáramlásnak rendszerint északi és északnyugati irányára tekintettel.

A többi gyárak már nincsenek ilyen szigoruan bizonyos helyhez kötve, de az épitésügyi szabályzat elhelyezkedésükre közvetve mégis gyakorol befolyást az által, hogy a gyári czélokra megfelelő telekalakitást a város oly területére irja elő, mely a városi lakosság egyetemes érdekei szempontjából erre viszonylag legalkalmasabb.

Ezzel a czélzattal alakitotta a szabályzat a VII. övezetet a pesti oldalon, a város délkeleti határán, az uralkodó szélirányhoz képest is alkalmasan megválasztott nagyobb területen (Téglagyár dülő a Jászberényi-ut és Maglódi-ut közt a rákoskereszturi határig, az Ujhegyi dülő az Ujhegyi-uttól a pestszentlőrinczi határig, az Óhegy alja dülő a Gyömrői-uttól a kispesti határig, végül a Mester-utcza külső része és a szemétszállitó telep közti rész az erzsébetfalvai határig),

ahol a gyárak a szomszédságot nem zavarják, sőt tőlük a határmenti befásitási öv s az uj köztemető a szomszéd községeket is kellően elszigetelik.

A VII. övezetben a telkekre legalább 22·76 méter (12 öl) homlokzatméret mellett 600 □ ölnyi legkisebb területnagyság van előirva, anélkül azonban, hogy a kizárólagos, vagy kötelező gyári épitkezés kivántatnék, mód van tehát másféle, a gyári élettel kapcsolatos, például munkásházak és egyéb lakóházak épitésére is.

Meg kell itt jegyezni, hogy a VII. övezeten kivül még két csatlakozó nagyobb területen állapitja meg a szabályzat ugyanezt a minimális telek nagyságot ugyanazzal a czélzattal, jelesen a Duna soroksári ága mentén az összekötő vasut, Mester-utcza, a határ és a dunaág közt (az V. övezetben) és a Felső rákosi rétek dülőben a rákosi állomás előtti, a Tárna-utcza irányában levő vasuti áthidalás folytatásában tervezett 14 öles uttól kezdve kelet felé a határig (a VIII. övezetben).

A VII. övezetben az épités módja zártsoru, 5·69 méteres (3 öles) előkerttel. Épiteni szabad 11 méter épületmagasságig bármely utczában, 14 méter épületmagasságig legalább 15 méter széles, 17 méter magasságig legalább 18 méter széles utczában; az udvar átlagos kisebb méretének 14 méter épületmagasságig legalább 8 méternek, 17 méter épületmagasságig pedig legalább 10 méternek kell lennie; szabadon hagyandó a teleknek legalább 55%-a; a fenti épületmagasságokkal a telket legfeljebb 43 méter mélységig szabad beépiteni.

A VIII. övezet a város legkülsőbb részeit öleli fel és jellege a telekminimum nélküli, szabadon álló épitkezés. Módot talál itt az is, aki csak kis tőke felett rendelkezik, hogy saját otthonában lakhassék és gyakorolja ipari foglalkozását is. Az épület legkiállóbb alkatrészének az utcza vonalától legalább 5 méter, a szomszédos telektől pedig az épületmagasság legalább egyharmadának megfelelő, de legkevesebb 3 méter távolra kell lennie; 11 méter épületmagasságig bármely utczájában, 14 méter mint egyuttal legnagyobb magasságig pedig legalább 15 méter széles utczában szabad épiteni; szabadon kell hagyni a teleknek legalább 55%-át; a jelzett magasságokkal a telket legfeljebb 43 méter mélységig szabad beépiteni.

A székesfőváros területén levő Nagyszigetet (hajógyári szigetet) és Ujpesti kikötőszigetet a szabályzat a VIII. övezetbe helyezi, a Szent Margitszigetet ellenben az 1908: XLVIII. törvényczikkel biztositott nyilvános kerti jelleg folytán, övezeti beosztás nélkül kertnek (parknak) jelöli meg.

Ezekben ismertetve a város általános elrendezésének és kiépitésének az uj szabályzatban követett rendszerét, kiegészitésül még a következőket kell kiemelnünk.

Természetes, hogy az övezetek nem helyezkedhetnek teljes merevséggel egymás mellé ott, ahol az épitésmódban egymástól lényegesen elütnek; ezért gondoskodnia kellett a szabályzatnak az ilyen érintkező helyeken oly megoldásról, amely a zártsoru, sürübb, magasabb épitkezés és a szabadon álló, ritkább alacsonyabb épitkezés közt, a kedvező városkép szempontjából is megnyugtató átmenetet biztosit. Ez átmeneti megoldások kisebb-nagyobb távolságok szabadon hagyásában és erre felé homlokzatos kiképzésben, a magasabb épitésnek a határon lejebb szállitásában az egyik övezet épitésmódjának a másik övezet határos részére azonosan, vagy bizonyos alkalmazkodó változással való átvitelében nyilvánulnak meg. A lényegesebben különböző övezetek határai néhol olyan utvonalra is esnek,

amelynek egységes jellege meg nem bontható; helyenkint pedig az ilyen utvonalaknak a nagyvárosi életben elfoglalt szerepe s az ezzel járó követelmények szempontja is megkövetelték az olyan megosztás mellőzését, hogy másik oldalukon a kiépités egészen elütő legyen. Ilyen megoldások vannak pl. a Fehérvári-uton, Mészáros-utczában, Kékgolyó- és Városmajor-utczákban, a Rézmál alján, az Aréna-, Szondy-, Rottenbiller-utczák és Felső Erdősor részein, a Damjanich-utczában, a Thököly- és Stefánia-utak egy részén.

A zártsoru V. övezetben a VI. és VIII. övezetek határától legalább 3—6 méter távolságot kell tartani az épület magassága szerint és e távolság irányában homlokzattal képezni ki az épületet; a VIII. övezetben legalább 12 méterre kell az épülettel elmaradni a III. és IV. övezet épitésmódja alá eső telektől (147, 157. §-ok).

A budai oldalon a terepviszonyok tették szükségessé egyfelől a hegylejtők könnyebb modoru beépitésének különleges megállapitását, másfelől a lejtők alsó záróvonalán az épitkezés átmenetes összehangolását a sik rész és a hegyi rész épitőmódja közt, a hegylejtők érvényesülése és a kilátás érdekében is (Várhegy lejtői, Hegyalja-ut vidéke, Nyul-utcza, Retek-utcza és Trombitás-ut közti terület, Szemlőhegy alja).

Egyes vonalakon, vagy nagyobb tömbökön indokoltnak mutatkozott a zártsoru épités utczai vonalát előkertek előirásával nemcsak változatossá tenni, hanem a szomszédos, vagy közeli szabadon álló épitkezés felé az átmenetet is előkésziteni.

A zártsoru beépités alá eső mély telkeknél helyenkint a beépitésnek a mélységben való különösebb korlátozása is, részint épitési tilalommal bizonyos belső vonalon túl, részint a belső részen szabadon álló épület előirásával, szintén átmenetet kiván biztositani a kevésbé sürű beépitésü hátsó övezetek felé (a Krisztina-körut, Retek-utcza és Városmajor közti, a Retek-utcza és Trombitás-ut közti tömb, Kékgolyó-utcza, a Naphegy, Rézmál és Szemlőhegy alja, Nagy János-utcza, Damjanich-utcza, a Krisztina-körut, Krisztina-tér, Mészáros-, Koronaőr- és Karátsonyi-utczák közti tömb stb.).

Végül a város összképéhez füződő müvészi kivánalmakban lelik magyarázatukat és igazolásukat a szabályzatnak az általános szabályokból eltérő ama kivételes és különleges rendelkezései, amelyek a hely és a czél szerint változó természetüknél fogva rendszerbe nem is foglalhatók, hanem esetenkint, taxative és részletesen vannak bele illesztve az épitkezés módjáról szoló X. fejezetbe, övezetenkinti sorrendben és ezen belül a kerületek szerint.

E különleges épitési módok az övezeti általános tagolás mellett további változatosságot hoznak a városképbe.

Különleges korlátozás alá esik az I. övezetben a Vár az épületmagasság tekintetében, amennyiben a lakóházak magassága általában 21 métert, egyes útvonalakon pedig 17 métert meg nem haladhat. A Vár régies képét kivánja továbbá a szabályzat megóvni azzal, hogy a Krisztinaváros-felé eső, az Uri-utcza és a Bástya-sétány közti egész teleksoron, a Disztér és a Tárnok-utcza keleti oldalán, a Szentháromság-tér déli oldalán, a Verbőczy-utcza és a Bécsikapu-tér keleti oldalán az uj házak homlokzati kiképzésével ahhoz az épülethez kell alkalmazkodni, amelynek helyébe az uj épület jön (116. §.).

A Vár dominálo jellegének, látképi érvényesülésének és a bástyákról nyiló kilátásnak megóvására szolgál az az előirás, hogy alatta a várhegy lejtőin az épületek tetőgerinczének két méterrel alacsonyabban kell lennie a várbástya szintjénél (117—120, 154. §§.)

A hegyek lejtőin történő épitkezésekre, az egyes helyekre vonatkozó különleges rendelkezéseken kivül az a követelmény is ki van mondva, hogy zártsoru épitkezés esetében is, nemcsak az utczai vonalon, hanem a telek belsejében is mind a hegy, mind a völgy felé homlokzati kiképzéssel és nyeregtetővel kell épitkezni (160. §.).

Súlyt helyezett a szabályzat arra, hogy az Andrássy-ut, mint tagozásban és jellegben legdiszesebb nagy utvonalunk, érintetlenül megmaradjon a maga kialakult eredeti megjelenésben. Ezért az uj szabályzat is változatlanul fentartotta az Andrássy-utnak eredeti tagozását és különleges épitési módját, sőt jellegének biztositására szükségesnek találta azt is kimondani, hogy a körtéren, valamint a körtértől a Városligetig terjedő részen az épületek földszintjén semminemü üzlethelyiség nem létesithető, az előkert pedig valóban kert gyanánt tartandó fenn (159. §.).

A városkép szépészeti érdekeit szolgálja az az előirás, hogy a Ferencz József-téren, a Fürdő- és Dorottya-utczák sarkán, ugyszintén a Béla- és Akadémia-utczák sarkán fekvő telkeken az emelendő épületek főpárkánymagassága a téren már fennálló legmagasabb épület főpárkánymagasságát meg nem haladhatja és az épületeken olyan magasitások – főleg torony és oromfalak – nem létesithetők, amelyek a tér egységes hangulatának megbontására vezetnének (128. §.); továbbá, hogy a Gizella-tér keleti oldalán, valamint a pesti és budai dunasoron, ideértve a tereket is, jelesen a Ferencz József-rakpart déli kezdetétől a Zápolya-utczáig s a Döbrentey-tértől kezdve a Pálffy-térig csak középületeket és olyan magánépületeket szabad épiteni, amelyek magassága 25 méter (129. §.).

A müvészi szabadság az utóbbi időkben, különösen az ujabb anyagok és szerkezetek alkalmazásával kapcsolatosan, a külföldön is, nálunk is bizonyos hajlandóságot fejlesztett ki arra, hogy az épületeknek szembeötlőbb külső kiképzést adjon és eltérve a megszokott alakitásoktól, uj ösvényeken keresse az épület hatásának érvényesülését. A sajnálatos eltévelyedések, amelyek ezen uj irányzat körül nem ritkán tapasztalhatók voltak, szükségessé tették, hogy az uj szabályzatban ellenük lehetőleg védekezzünk. Ezt célozza az a rendelkezés, hogy olyan épitkezésre, vagy homlokzatkiképzésre, mely megrontaná a városkép összhangját, az engedély megtagadható. (162. §.) A szépészet igényeinek még messzebbmenő számbavételét jelenti az az intézkedés, mely fentartotta a hatóságnak a jogot, hogy egyes utczákban és tereken emelendő épületekre nézve fokozottabb épitőmüvészi követeléseket támaszthasson.

Az eddigi szabályzat az épitési telkek kellékeit a minimális homlokzat, mélység és térfogat tekintetében övezetenkint pontosan megszabta. Az uj szabályzat ettől lényegesen eltérő uj alapra helyezkedik. Eltekintve ugyanis a III. és IV. övezettől, valamint a gyárak megtelepülésére szánt területtől, ahol a térfogat és részben a homlokzat minimuma is fentartatott, — általános szabályként az van kimondva, hogy a telkeket ugy kell alakitani, hogy az uj szabályzatnak megfelelő módon beépithetők és lehetőleg szabályos alakuak legyenek.

Szabott méretekhez kötni a parczellázást, az uj telkek alakitását, az ujabb felfogás szükségesnek nem találta, sőt czélszerünek sem. A városi épitési fejlődésének helyes irányitására a megfelelő eszközt nem a telekméretek, hanem az épitési mód megállapitásában találjuk. Eddig az épitkezésnek kellett a telekméretekhez alkalmazkodnia; de a két tényező, t. i. a telekméretek és az épitkezés közül mindenesetre az utóbbi a domináló. Az alkalmazkodás kényszerüségének tehát a telekméretezést kell alávetni. A czél nem az, hogy bizonyos, előre megszabott méretekkel biró telkeket kapjunk, hanem hogy a telekalakitások minél jobban hozzá-

simuljanak ahhoz az építési módhoz, amelyet megvalósitani kivánunk. Azok a különböző érdekek, amelyekkel az építésügyi szabályzatnak számolnia kell, a telkek előirásos méretezésének elejtésével nem lehetnek károsan érintve. Biztositék erre az előre megállapitott építési mód, melyben minden, figyelmet igénylő szempont ugy érvényesül, hogy a telekalakitásokkal azt meghiusitani ne lehessen.

A parczellázás ezek szerint tulajdonkép csak látszólag van szabadjára hagyva; szabatosan köti azt az építési mód. E kapcsolatban találja magyarázatát, hogy a parczellázási tervvel együtt beépitési vázlattervet is kell bemutatni.

A szabályzat alkotásánál élesen alakult ki az a kérdés, vajjon az épitkezéseket engedélyező határozatok ellen *harmadik személyeknek* (szomszédoknak) *van-e felebbviteli joguk?*

Az eddigi szabályzat ilyen jogot nem ismert el.

Más álláspont elfoglalását tette elkerülhetetlenül szükségessé a közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről időközben megalkotott 1901 : XX. t.-cz, mely a közigazgatási hatóság véghatározata ellen általában véve minden érdekeltnek kifejezetten megadja a felebbvitel jogát.

Ennek az ujabb törvényes álláspontnak az építési ügyek terén való érvényesülése ellen a régi felfogás a következő érveléssel szállott sikra: Az 1894-diki szabályzat 41. §-a szerint az építési engedély a kézbesitéssel egyidejüleg hatályba lép, ami annyit jelent, hogy harmadik személyek az ellen felebbvitellel nem élhetnek. A szabályzat 40. és 139. §§-aiban foglalt kivételek a tételt még inkább megerősitik. Viszont azonban sarkköve a szabályzatnak az az elv, hogy az egyeseket már telkük megalakitásától kezdve egymástól teljesen függetlenekké kell tenni. Ebben az értelemben van a telkek beépitésének módja megállapitva.

A függetlenités elvét keresztül kellett vinni a szabályzaton jogi és gyakorlati okoknál fogva egyaránt és szükséges lenne azt fentartani a közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről szóló 1901 : XX. t.-cz. életbeléptetése után is, mert a két álláspont között nincs áthidalhatatlan ellentét, — sőt a törvény az építési engedélyek viszonylataiban csak ugy nyerhet fennakadás nélkül alkalmazást, ha harmadik személyek érdekeltségét, illetőleg e czimen jogorvoslat igénybevételét kizártnak veszi.

Az a lényeges külömbség, hogy egyrészt a törvény egész jogorvoslati rendszere tulajdonképen oly viszonylatokra van szabva, melyekben a hatóság kényszeritő végrehajtása alá tartozó határozatok keletkezhetnek, hogy másrészt az épitkezések engedélyezésénél ilyen határozatok nem hozathatnak, mert a kiadott engedély nem kötelez az épitkezésre, — összefüggésben áll egyéb oly körülményekkel, melyek harmadik személyek részére az u. n. jogorvoslati eszközök egy részének sikeres igénybevételét a priori kizárják. Szükségszerü folyománya ez a törvény saját felebbviteli rendszerének, melyhez képest feltételezve harmadik személyek felebbviteli jogát, két egybehangzó határozat végrehajthatóvá válik, — vagyis harmadik személy felebbezése ellenére másodfokon is elnyert engedély alapján az épitkezés megkezdhető és befejezhető. Az épület tehát törvény- és jogszerüen fennáll; de a feltevés logikai következménye gyanánt fenn kellene állani az illető harmadik személy abbeli jogának is, hogy az engedélyező határozatok ellen felülvizsgálati kérelemmel, sőt ujrafelvétellel is élhessen. Ha feltesszük e jogorvoslati eszközök sikerének elvi lehetőségét, gyakorlatilag ahoz az eredményhez jutunk, hogy pl. az a három- vagy négyemeletes ház törvény- és jogszerüen létezik, — de vele szemben áll harmadik személynek az az igaza, mely szerint a háznak fennállani nem szabadna. Miután pedig a törvény- és jogszerüen létesült ház, mint

magántulajdon egyszersmind birói oltalom alá jutott, — a közigazgatási hatóság abban a lehetetlen helyzetben találná magát, hogy harmadik személy elismert igazát érvényre juttatni képtelen lenne.

A közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről szóló törvényben nem is találunk egyenes rendelkezést, hogy az épitési engedélyt harmadik személy megfelebbezhetné; sőt következtetés utján sem magyarázható ez bele a törvénybe, mert eltekintve attól, hogy az alapintentio az eljárás egyszerüsitésére és nem összebonyolitására van irányozva, a 4. §. kétségtelen megszoritó czélzattal a felebbezést csak *érdekelt*nek engedi meg. És bár a végrehajtási utasitás 4. §-a nem nyujt közelebbi támpontot az érdekeltség megitélésére, az épités engedélyezésének kérdésében mást, mint magát az épitkezőt, érdekeltnek elfogadni alig lehet. Mihelyt az érdekeltséget másokra is kiterjeszteni akarnók, az érdekeltségi körzet szabatos elhatárolásának lehetetlenségével találkoznánk, mert bizonyos csupán annyi, hogy az épitkező közvetlen szomszédságával az kimeritve nincsen, de hogy meddig terjed, ezt sem elvileg, sem esetenkint megállapitani nem tudjuk, tehát azt az érdekeltséget, melynek elismerése czéloztatnék, az ezen esetben kötelező értesitéssel még abba a helyzetbe sem hozhatjuk, hogy az engedélyezésről tudomást szerezhessen. Mint kisegitő módozatról, talán a hirdetményi eljárásról lehetne szólani, de eltekintve a vele járó és az épitkezések sürgős természetével össze nem egyeztethető időveszteségtől, alkalmazhatónak már csak elvi okoknál fogva sem mutatkozik.

Visszavezetve ugyanis a kérdést a maga lényegére, annak összes vonatkozásait legelső sorban az a tény van hivatva uralni, hogy az épitkező nem tesz egyebet, mint gyakorolja a tulajdonban rejlő jogát és ezen eljárásában harmadik személyek iránt nincs egyébre kötelezve, mint arra, hogy másnak jogát ne sértse. — Minden jogrendszer eme sarkalatos tételének érvényesüléséről már hivatalból gondoskodik az épitésügyi szabályzat, mely kizárja azt, hogy az épitkező idegen jogterületre léphessen. Gondoskodik pedig nem csupán az épitkezés engedélyezésénél, hanem az előtt és az után is állandóan és szüntelenül. Erre szolgál a külön közigazgatási ügykört alkotó épitésrendészet, melynek körében mindenki, aki jogát vagy jogos érdekét sértve érzi, korlátlanul igénybe veheti mindazokat a jogorvoslatokat, melyeket a törvény ismer.

Az épitkezések engedélyezésénél tehát harmadik személyek jogainak tényleges megsértésétől annál kevésbbé kell tartani, mert a magánjog nemcsak a közigazgatási, hanem a birói hatóság oltalma alá is van helyezve.

Más megitélés alá tartozik harmadik személy magán érdeke, mely az épitkezőnek a tulajdonban foglalt jogával versenyre nem bocsátható, mert a tulajdon korlátozása magán érdekből, idegen valamennyi tételes jogrendszertől.

Az állami rend megengedi és megköveteli ugyan a tulajdon korlátozását, de csakis közérdekből, melynek képviselete és oltalma hatóságra van bizva és nem függhet a magán érdekeltség véletlen beavatkozásától.

Az egyesek méltányos érdekei azonban, mint az épitésügyi szabályzat intézkedései lépten-nyomon tanusitják, a közérdek keretéből nincsenek kirekesztve, sőt tulnyomó nagy részben ezekből alakul ki maga a közérdek. A kettő nincs ellentétben, sőt nem is idegen egymástól; az az esetleges külön érdek pedig, mely a jelzett értelemben vett közérdekben nem foglaltatik, érvényesülésre azért nem támaszthat igényt, mert a tulajdonban rejlő kizárólagos jogi uralom fogalmába ütközik, mely csak a közérdek nevében szoritható korlátozások eltürésére.

Tárgyunkra való vonatkozásban e korlátozásokat az épitési engedély intézménye képviseli, mellyel az épitkező nem jogot, vagy kedvezményt, — csupán

annak a megállapitását nyeri, hogy az engedély értelmében való épitkezése a közérdekkel összeütközésbe nem jön. Ehhez képest a tulajdonos épitkezésével indokoltan csakis a közérdek állitható szembe, melynek elbirálása a hatóságra tartozik s harmadik személyekre annál kevésbbé terjedhet ki, mert ingatlanuk tulajdonával nincs összekötve az a jog, hogy valakinek épitkezését a saját érdekük szerint korlátozhassák.

Az épitkező függetlenitését harmadik személyektől a kifejtett jogi okokon tul nem kevésbbé fontos gyakorlati szempontok is szükségessé teszik.

E részben mindenekelőtt számolni kell azzal, hogy a felebbviteli jog kiterjesztése harmadik személyekre azt vonná maga után, hogy az épitkezést az engedély kézbesitésétől számitott 30 napon belül nem lenne szabad megkezdeni akkor sem, ha ellene senki felebbezéssel nem él, mert ez csak a felebbezésre engedett 15 nap és a felebbezés elmulasztásának igazolásra engedett további 15 nap leteltével derülhetne ki. Mit jelentene ez a 30 napi veszteglés az épitkezőkre nézve, megitélhető abból, hogy néha még azt a pár napot sem győzik kivárni, amig a letárgyalt épitési engedély irásos kiállitása és kézbesitése megtörténhetik.

Ha pedig valaki csakugyan igénybe venné épitkező ellen a felebbviteli jogát: ez gyakran hátrányos következményekre vezetne, már azért is, mert a jogerejüség elkövetkezésére pontos időszámitást tenni nem lehetne.

A bizonytalanság eme tényezőivel szemben áll az a kétségtelen tény, hogy az épitkezéseknek már pusztán az előkészitése messze menő anyagi vállalkozás. Az esetek jellemző tipusához tartozik: a telek szabályozásának rendezése, épitési tervek készitése, költségelőirányzat és jövedelmezőségi számitás felállitása, az épitési tőke mozgósitása, régi terhek tisztázása, fennálló bérletek felmondása, folyamodás az épitési engedélyért, az esedékes dij lefizetése, a régi épület lebontása, az uj épitkezés munkálatainak vállalatba adása, főleg a hosszabb szállitási időt igénylő alkatrészek megrendelése stb. stb. Mindez oly programm megállapitását igényli, melybe természetesen már annak a tényezőnek is be kell illesztve lenni, hogy az uj épület mely időponttól válik jövedelmezővé?

Ilyen számvetésre alapitva következik be az épitkezés elhatározása; de ha e számvetést a strike-mozgalmakból eredő s önmagában is sulyos koczkázaton felül még harmadik személyek beavatkozása is halomra dönthetné, ez az épitkezők további károsodását vonhatná maga után és bénitólag hathatna székesfővárosunk épitési fejlődésére, mert a pénztőkék, melyek nélkül nincs épitési vállalkozás, mitől sem félnek jobban, mint éppen sorsuk bizonytalanságától.

A fent ismertetett jogi és gyakorlati okok alapján vétetett fel az uj épitésügyi szabályzat tervezetébe az a rendelkezés, hogy az épitési engedély a kézbesitéssel egyidejüleg hatályba lép, éppen nem mint ujitás, mert az 1894-iki szabályzat megalkotása előtt is érvényben volt és eredete a régmult homályában vész el, a nélkül, hogy csak egyetlen eset is kimutatható lenne, melyben harmadik személy a felebbviteli jog hiányában jogsérelmet szenvedett.

Ellenben eddig nem ismert ujitás lenne, ha harmadik személyek érdekeit, helyesebben szeszélyét és talán rosz indulatát rászabaditanók a tulajdonra, hogy hosszabb-rövidebb ideig és minden felelősség nélkül utját állhassák az épitkező akaratának, aki ennek következtében nagyobb károsodásának elkerülése végett esetleg még zsarolásnak is kénytelen lenne engedni.

Mindezekkel az érvekkel és aggodalmakkal szemben az uj épitésügyi szabályzat végleges szövegezésénél *az a felfogás győzött, amely az érdekeltek felebbviteli jogának feltétlenül érvényt akar szerezni.*

A hivatali fokozatok megállapitása azt az általános czélt szolgálja, hogy az alsóbb hatóság téves vagy sérelmes határozatát a felsőbb hatóság helyesbitse. Ennek az általános elvnek érvényesülnie kell az épitkezési ügyek terén is.

Konkrét törvényes indoka pedig a fentebbi elhatározásnak az volt, hogy a *közigazgatási jogorvoslati rendszert az 1901 : XX. törvényczikk is imperative állapitja meg,* attól tehát egy alsóbbrendü jogszabály keretein belül eltérni még akkor sem lehetne, ha különös elvi vagy gyakorlati okok tennék kivánatossá azt, hogy az épitési ügyekben a rendes jogorvoslati szabályok ne érvényesüljenek.

Kétségtelen, hogy *a fővárosi Közmunkák Tanácsa közigazgatási hatóság,* eljárásában tehát ezt ugyanazok a tételes szabályok korlátozzák, amelyek más közigazgatási hatóságokra állanak. Kétségtelen továbbá az is, hogy *az épitési engedélyek megadása* – bármennyi magánjogi elem szürődik is bele – nemcsak azért *közigazgatási ügy,* mert ennek intézését tételes jogszabály közigazgatási hatóság hatáskörébe utalja, hanem azért is, mert a hatóságnak ez a müködése ugy czélja, mint bennrejlő jellegzetes tulajdonságai révén azonos más, határozottan közigazgatási jellegüeknek elismert cselekvésekkel, például az ipari telepengedélyezésekkel. Ha tehát a törvényhozás a közigazgatási ügyekben hozott véghatározatokkal szemben általában véve megállapitotta a jogorvoslatok utját, sőt egyes — taxative felsorolt – ügyekre nézve kivételt tett még a felebbezést korlátozó általános rendelkezések alól is, lehetetlen volna olyan következtetésre jutni, hogy ezekkel a rendelkezésekkel szemben egyes föl sem emlitett ügyekben egyáltalában ki lehetne zárni a felebbvitelt.

Eltekintve azonban attól, hogy az épitési ügyekben a felebbviteli jog a törvény parancsoló rendelkezésével szemben nem is volna kizárható vagy korlátozható, — *gyakorlati és jogpolitikai okok is a felebbvitel megengedése mellett szólnak.*

Bármennyire számol is a szabályzat a szomszédok jogos érdekeivel és bármennyire fel kell is tenni azt, hogy a hatóság az engedélyezések alkalmával ugy a közérdeket, mint a szomszédok jogos érdekeit szem előtt fogja tartani: még sincs kizárva az, hogy egyes tévedések, elnézések elő ne forduljanak, amelyeket csak a szomszédok jogorvoslata következtében az eljárásba bevont felebbviteli fok javithat ki.

Ha döntőnek tekintenénk azt az érvet, hogy a hatóságok körültekintő és minden jog- és érdeksérelmet lehetőleg megelőző müködése az épités engedélyezési ügyekben fölöslegessé teszi a jogorvoslati ut megnyitását, akkor több-kevesebb jogosultsággal *a közigazgatásnak egész területéről számüzni kellene a jogorvoslatokat.* A vizjogi engedélyezési és ipartelepengedélyezési ügyekben eljáró hatóságok pl. ugyanolyan bizalmat érdemelnek, mint az épitési ügyek hatóságai; ez a bizalom azonban mégsem tartotta vissza a törvényhozást attól, hogy ezekben az ügyekben a legtágabb értelemben vett érdekeltek jogkörét még a rendes felebbviteli ut igénybe vehetőségén túlmenő fegyverekkel is megvédje.

A törvényhozás előtt nem volt ismeretlen az, hogy a felebbvitel igénybevétele, sőt az ügyek végleges elintézhetőségét illetőleg már a felebbviteli határidő nyitvatartása magában véve is, *bizonyos hátrányokkal jár.* Ezek a hátrányok azonban semmi esetre sem kisebbek annál a veszélynél, amelyet a törvényes jogvédelemnek bizonyos ügyekben való teljes kizárása, illetőleg az érdekelteknek ettől való megfosztása magában rejtene, mert *a felebbvitel kizárása az érdekeltekre is hárithatna helyre nem hozható károkat vagy hátrányokat.*

Az a körülmény pedig, hogy a szerzett magánjogok birói oltalom alatt állanak, csakis azzal a következménnyel járhat, hogy *a közigazgatási jogerő elvének*

alkalmazásával a magánjogaiban érintett félnek kártérítésre nyilik igénye, amelyet azonban szintén saját magának kell érvényesitenie.

Ami végül az *érdekeltség körének meghatározását* illeti, azt *a törvény* — a dolog természetéből kifolyólag — *taxáczió utján nem állapithatta meg.* Ennek a kérdésnek az eldöntését a törvényhozás tudatosan az életre bizta; a szomszédoknak (ideértve természetesen a szemben fekvő telkek és házak tulajdonosait is) érdekeltsége azonban éppúgy nyilvánvaló, mint a más közigazgatási ügyekben érdekeltek ebbeli minősége.

Mindezek gondos mérlegelése és beható megvitatása után és azt is figyelembe véve, hogy *a székesfőváros nem lehet kiváltságos külön jogterület az ország többi részével szemben,* — az érdekeltek feljebbviteli jogát az uj épitési szabályzat is kifejezetten megállapitja.

Hogy azonban a kérdésnek ilyetén megoldása visszaélésre fel ne használtassék: kimondja a szabályzat 540. §-a, hogyha harmadik személy felebbvitele *nyilvánvalóan alaptalannak bizonyul,* az eljáró felebbviteli hatóság az illetőt 1000 koronáig terjedhető pénzbirság megfizetésére és az eljárási költségek megtérítésére kötelezheti.

Lényeges módosulást szenvedett az engedélyező eljárás egy másik vonatkozásban is.

Az 1870:X. t.-cz. 16. §-a szerint „felügyeletet gyakorol a fővárosi közmunkák tanácsa a két város területén általában minden épitési és épitészeti rendőri ügyben, valamint a két városi hatóság, ugy az egyes lakosok felett.“

Természeténél fogva ez a felügyeleti jog az épitkezések felett a kellő sikerrel csak előzetesen, tehát a tervek birálatánál és az engedély kiadása előtt gyakorolható. Ennek megfelelően az 1894-diki szabályzat ugy intézkedett, hogy a fővárosi közmunkák tanácsának alkalma nyiljék arra, hogy az épitkezésekre esetleg felmerülő észrevételeit idejekorán érvényesithesse. Elsőfoku érdemi határozat előtt tehát az épitkezési ügyek tulnyomó nagy része a közmunkák tanácsa elé volt terjesztendő.

Az uj szabályzat a felügyeleti jog kérdésének más megoldását választotta. Kiindul abból, hogy a szabályok a közmunkák tanácsától erednek; ha tehát az épitkezés ezekkel a szabályokkal teljes összhangban jut kivitelre, a felügyeleti jog szempontjából való előzetes tárgyalás felesleges, főleg azon ujitás után, amely harmadik személyeknek is megadja a felebbezés jogát. A szabályoknak mindenben megfelelő épitkezés esetében tehát az uj szabályzat beéri azzal, hogy az épitési engedély, kiadásával egyidejüleg, a közmunkák tanácsával is közöltessék.

De kapcsolatosan számolni kellett azzal is, hogy az épitésügy részleteinek tételes szabályozása egyike a legnehezebb feladatoknak. Az igények és nézetek ama nagy átalakulásai, melyekkel a kulturális haladás nyomában találkozunk; az épitési technika szüntelen fejlődése, mindenekfelett pedig a különböző esetek ki nem meritheto végtelen változatai egy nagy város épitési ügyének korszerü kezelésében és eligazitásában a hajlithatatlan fix tételeket alig türik meg. Innen van, hogy a hibáiban és fogyatkozásaiban nehezebben kiigazitható törvény által való részletes rendezéstől általános a tartózkodás. Ez teremtette a kényszerhelyzetet, hogy az 1894-diki szabályzat 35. §-ában elvileg fenn kellett tartanunk az épitési hatóság discretionalis megitélésének szabadságát a tekintetben, hogy adott esetben az általános szabálytól szükség szerint eltérhessen. E nélkül csak a változataikban ki nem meritheto részletek nyitvahagyásával lehetne elháritani, hogy a székesfőváros épitési fejlődését sablonos szabályok korlátai meg ne akasszák. És

mivel e másik alternativa esetében a hatóság discretionalis itélkezésének tere sokkal tágabb és szabadabb lenne, az uj szabályzat alkotásánál is előnyt kellett adnunk annak, hogy a részletekre is meglegyenek az elvek, melyek az épitkezőket minél kimeritőbben tájékoztatják és a hatóság discretionalis elbánásának legalább megközelitőleg határt szabnak.

Az épen emlitett szempontokban leli magyarázatát az uj szabályzat 38. §-a, melyben ki van mondva: „Ha az épitkezés máskép czélszerüen kivihető nem lenne, a hatóság a jelen szabályzattól az indokolt szükség mértékéig eltérést engedhet.“ Minden ilyen eltérésnél azonban a székesfővárosi tanács határozata másodfokon való elbirálás végett hivatalból felterjesztendő a fővárosi közmunkák tanácsához. Az eset tehát legalább két hatóság birálatán megy keresztül és nincs kizárva a belügyminister felülvizsgálata sem.

Meg kell még emlékeznünk a belügyminister ur hozzájárulásával 1914. év márczius hó 1-én életbe lépett „*Épitésügyi szabályzat*“-nak azóta történt *kiegészitéséről* a következő intézkedésekkel:

1. A 17. §-hoz. A fővárosi közmunkák tanácsa a székesfővárosi tanács meghallgatásával a városszabályozási terv reviziója során esetről-esetre, az épitésügyi szabályzatban előirt épitési mód helyébe más épitési módot állapithat meg.

2. A 49. §-hoz. Ha az épitkezés kivitelénél a végrehajtó szakértőn kivül épitésvezető is müködik közre és beigazolódik, hogy a jóváhagyott tervtől való önkényes eltérés ennek az utasitására, vagy közremüködésével történt, ezért a szabályellenességért az épitésvezető is felelős.

3. A székesfőváros közönsége a II. ker. Donáti-utcza, a Könyök-utcza és az Irma-tér közt fekvő 2771. és 2772. hrsz. ingatlanokat megszerezvén, elhatározta, hogy e telkeken az Irma-tér bővitésére parkot létesit, hogy a szomszédságban levő iskolának és általában a környéknek szabad légteret és üdülőhelyet biztositson. E törekvés azonban meghiusulna, ha az amugy is kisméretü Irma-térre néző Donáti- és Könyök-utczai telkek a tér megnagyobbitása révén 25 méter magas házakkal épülhetnének be, ami az ottani terep fekszini viszonyai mellett a környék általános képét szépészetileg hátrányosan is érintené. Ezért a térbővitésnek a szabályozási tervbe való beiktatása kapcsán az épitésügyi szabályzat azzal a rendelkezéssel egészittetett ki, hogy a II. ker. Batthyány-utcza, a Donáti-utcza és a Könyök-utcza által határolt Irma-térre néző telkeken — kivéve a tér északi oldalán, a Fazekas- és Málna-utczák közt fekvő telkeket — legfeljebb 19·50 méter magas, illetőleg a helyiségeknek valamennyi emeletsoron legalább 3·40 méter ürmagassággal való kiképzése esetén, legfeljebb 21 méter magas házakat szabad épiteni (1914. szeptember 25-én 5907. közm. tan. sz. a.)

Az uj szabályzat gyakorlati alkalmazása során, az életbe lépte óta lefolyt aránylag rövid idő alatt is több izben merült fel *nézeteltérés* a székesfőváros tanácsa és a fővárosi közmunkák tanácsa közt aziránt, hogy amikor a szabályzat egyes szakaszai a hatóság discretionális intézkedéséről, az általános rendelkezéstől

eltérés, vagy kivétel lehetőségéről szólanak: ezekben az esetekben az elsőfoku épitési hatóság a discretionális jogot a fővárosi közmunkák tanácsával, mint felügyeleti hatósággal együttesen, avagy anélkül gyakorolhatja-e. Sulyt helyezve arra, hogy ez a kérdés kölcsönös megnyugvásra vezető olyan megoldáshoz jusson, amely minden további illetékességi vitának elejét vegye, és megfontolás alá véve a szabályzat mindama szakaszait, amelyek egy, vagy más tekintetben a hatóság discretionális eljárásának lehetőségét jelzik; végül oda irányozva a törekvést, hogy érdemi megkülönböztetés révén állapittassanak meg azok az esetek, amelyek a szabályzat 38. §-ában körülirt eljárás alkalmazásával a két hatóság együttes megitélése alá tartoznak: az alábbiakban jelöltettek meg a szabályzatnak azok a szakaszai, amelyek eseteiben a discretionális hatáskört a székesfőváros tanácsa és a fővárosi közmunkák tanácsa együttesen gyakorolják jelesen:

2. §. (szabályozással érintett telken épitkezés), amikor a határozat egészen eltekint a szabályozásból eredő kérdések előzetes megoldásától;

6. §. (telekszabályozás), amikor a telekszabályozást a szokásos rendes módozatoktól eltérő, különleges feltételhez, kötelezettséghez tulajdonjogi korlátozáshoz köti;

114. §. (utczára nyitott udvarterület kiképzése és keritése);

134. §. (a III. és IV. övezetben összeépitett ház);

135. §. (a III. és IV. övezetben közintézet, gyógyszertár stb.);

161. §. (egységes udvar);

162. §. (fokozottabb épitőművészi követelmény);

190. §. (udvar befödése);

191. §. (udvar méreteinél eltérés);

239. §. (más, vagy ujabb anyagok és szerkezetek használata);

246. §. (más födémszerkezet alkalmazása);

251. §. (tereken, köz- és nyilvános épületeknél párkányméret);

324. §. (istálló az utczavonalon);

384. §. (monumentális középületnél, térre néző más épületnél lábazat, kiszökellék);

415. §. (az I. övezetben gyár, vagy gyárjellegü iparüzlet czéljára épitkezés), amikor nem nyomdáról, vagy áruházzal kapcsolatos mühelyről, hanem a §-ban emlitett másnemü mühelyről van szó;

422. §. (gyárjellegü épitkezés), amikor az általános szabályokkal szemben könnyitések engedtetnek.

A felsorolt esetekben tehát az elsőfoku engedélyező határozat másodfoku határozathozatala véget, az esetleg beadott fellebbezésekkel együtt, mindenkor hivatalból felterjesztendő a fővárosi közmunkák tanácsához. Önként értetik, hogy a szabályzatnak általános tartalmu 38. §-a egyébként érintetlenül marad.

Az épitésügy kezelése során foglalkoznunk kellett azzal a méltán aggasztó jelenséggel is, hogy az *épitkezések terén a fegyelmetlenség sulyos esetei* mind gyakrabban merülnek fel. Napirenden van, hogy a jóváhagyott épitési tervektől a végrehajtás során önkényesen eltérnek, az engedély kikötéseit nem tartják meg, annak tilalmait megszegik és — néha még a közbevetett hatósági intézkedés ellenére is — olyan épületeket emelnek, amelyek a szabályoknak, illetőleg az enge-

délynek részint az emeletsorok fokozott száma miatt, részint egyéb lényeges követelmények szempontjából nem felelnek meg. A megtorlásban a hatóságok eddigelé többnyire pénzbirság alkalmazására szoritkoztak és utólag — rendszerint az épitkezésbe befektetett vagyon kimélését tartva szem előtt — eltekintettek azoktól a bontási és átalakitási munkáktól, amelyek a szabály- és engedélyszerü állapot elérésére szükségesek lettek volna.

Minthogy a visszaélés esetei nem szüntek meg, sőt a szabálytalanság emlitett kiméletes kezelése bátoritólag hatott ujabb s ujabb szabálytalanságok megkoczkáztatására: szükségesnek láttuk, hogy az illetékes hatóságok a szóban forgó, menthetetlen visszaéléseknek végkép gátat vessenek, annál inkább, mert egyrészt az épitésügyi szabályzat közérdekü czélzata különben valóra nem válhat, mert másrészt mind az egyenlő elbánás elvének, mind ettől függetlenül már az erkölcsi szempontnak is sulyos megbántása lenne az, ha a szabályok megszegésével tényleg nagyobb vagyoni előnyökhöz lehetne jutni, mint a szabályok megtartásával.

A czél természetesen csak az épitésügyi szabályzat kiméletet nem ismerő következetes alkalmazásával érhető el. Ennélfogva 1915. április 20-án 1926. sz. a. hozott határozatunkkal kimondtuk, hogy visszaélés esetében jövőre minden mellék-tekintet kirekesztésével a szabályok teljes szigorát fogjuk érvényre juttatni, s felkértük a székesfőváros tanácsát, sziveskedjék az összes kerületi előljáróságokat odautasitani, hogy az épitkezésekre szigoru felügyeletet és ellenőrzést gyakoroljanak, minden eltérést a jóváhagyott tervtől és az épitési engedélytől lehetőleg már a foganatositás megkezdésénél akadályozzanak meg, szükség esetében az egész épitkezés folytatásának betiltásával, utólag kiderült eltérésnél pedig haladéktalanul rendeljék el mindazokat a bontási és átalakitási munkákat, amelyek a jóváhagyott tervnek és az épitési engedélynek megfelelő állapot elérésére szükségesek.

A czél érdekében és azért is, hogy a szabálytalanság eddigi — gyakran hatósági elnézésben is részesült — eseteiben senki mentséget ne kereshessen, szükségesnek találtuk a közönséget és az érdekelt szakköröket a nyilvánosság minden czélszerü módjának a felhasználásával a legnyomatékosabban eleve figyelmeztetni arra, hogy a jóváhagyott épitési tervtől, vagy az épitési engedély határozmányaitól való bármely önkényes eltérés ezentul a szigoru rendbirságon tul elmaradhatatlanul a fent jelzett következményeket fogja maga után vonni. Ezért arra is felkértük a székesfőváros tanácsát, hogy a figyelmeztetés minél biztosabb és minél hatályosabb keresztülvitelére a főváros hivatalos közlönyét, a napi sajtót és a szaklapokat felhasználni, a kerületi előljáróságokat külön is megfelelő hirdetmény kibocsátására utasitani, egyszersmind pedig a Budapesti épitőmesterek, kőmives, kőfaragó és ácsmesterek ipartestületét, a Magyar mérnök- és épitészegyletet, a Magyar Épitőművészek szövetségét és a Magyar épitőmesterek egyesületét is tagjaik értesitésére felhivni sziveskedjék.

Mindezekről jelentést tévén az épitésügyet harmadfokon kezelő m. kir. belügyminister urnak is, a minister ur ezt a köz- és magánérdekből egyaránt szükségessé vált elhatározásunkat, amely arra van hivatva, hogy a visszaéléseket megszüntetve, az épitkezési rendtartásban az igazság egységét megvalósitsa, a hatósági tekintélynek több esetben megingott erejét helyreállitsa és a jogszabály tiszteletét biztositsa, helyeslően vette tudomásul.

IV.

ÚTÉPITÉS.

Utóbbi időben az útburkoló munkálatok mennyisége általában megtartotta csökkenő irányzatát, csupán a kocsiutak aszfaltozása és a kavicsolt járda felületeknek kátrányozó eljárással való előállitása mutat némi szaporulatot.

A szokásos próbaburkolások azonban nagyobb mértékben terjedtek el. Hozzájárulásunkkal a következő próbaburkolatokat létesitették.

A *„Korláti bazalt bánya részvénytársaság“* a *VI. ker. Taksony-utczának* a *Tüzér-utcza Lehel-utcza* közti szakaszában, zuzottkőalapra és 10 cm. vastag dunakavicságyazatba helyezett, a sorokban kellőleg megfaragott, *idomitott korláti bazalt* kövekkel 1400 m². területü próbaburkolatot létesitett.

„Ámon Antal és fiai“ vállalkozó czég a *III. ker. Vörösvári-útnak* az 51—56. sz. házak előtti szakaszában, a villamos vasuti 2 vágány közötti makadam szerü kocsiúton *„ürömhegyi, édesvizi zuzott mészkő“* próbaburkolatot állitott elő.

A *„Walla József czementgyár részvénytársaság“* a *VII. ker. Bálint-utcza 22. sz.* ház előtt, az *István-út* sarkán, u. n. *„ferrolith“* próbagyalogútburkolatot fektetett le. — Ez a burkolat 6 cm. vastag 1:6 keverési arányú, portlandcement beton alsó réteggel egyidejüleg előállitott 2 cm. vastag *„ferrolith beton“* rétegből áll, — mely utóbbit 1:1 arányú portlandcementből és érdes homokból készitik, olyképen, hogy abba, egyenletesen eloszlott, 1 mm. átmérőjü 30—40 mm. hosszú hullámos vassodronybetétet és ezenkivül 1—2 cm. nagyságú bazalt zuzalékot helyeznek el. — Az 1913. október havában elkészült burkolatot 1914. évi május havában bizottságilag megvizsgáltuk és jó állapotban találtuk.

„Luczenbacher Pál kőszállitó czég“ zalamegyei, zalahalápi bányájában termelt, 16/24 cm. keresztmetszetü bazaltszegélykövekből, a *VIII. ker. Kölcsey-utcza* mindkét oldalán 150 f. m. hosszba, próba szegélyezést készitett.

Ugyanez a czég az emlitett bányában termelt 18/18 cm. méretü bazaltkoczkakövekből az *V. ker. Vilmos császár-út 22. sz.* ház előtti középső kocsiúton 143 m². területü próbaburkolatot, és ugyanitt, összhasonlitó burkolat gyanánt, ugyanilyen kiterjedésü *korláti bazalt* koczkakőburkolatot létesitett.

„Mähl“ brémai czég a *VI. ker. Andrássy-úton* kemény *ausztráliai* fából; a *„Neumann és társa“ faburkoló czég* pedig a *VII. ker. Dohány-utczában hazai akácz-fából* próbaburkolatot létesitett.

1913. szeptember havában, mind a két burkolatot bizottságilag megvizsgáltuk és teljesen jó állapotban találtuk. Az utóbbi próbaburkolatot 1914. évi márczius havában ujból megvizsgáltuk és az ekkori bizottsági megállapitás szerint, e burkolat már egyenetlennek mutatkozott.

A *VII. ker. Arena-úton* lefektetett *„inóczi“* és a *VI. ker. Nagy János-utczában* létesitett *„terosalt“* próba kocsiút burkolatot a lefolyt évi szeptember havában bizottságilag megvizsgáltuk. Utóbbit, a vele egyidejüleg, a Stefania-úton készitett *terosalt* gyalogút burkolattal együtt elég jó állapotban találtuk. Az *inóczi antesit* próbaburkolat azonban a vele egyidejüleg készült *paphegyi trachit* próbaburkolattal együtt nagyon egyenetlennek mutatkozott.

A belső kátrányozó eljárással készült u. n. *„tarmakadam“* járda és kocsiútburkolatokat a lefolyt év október havában, bizottságilag megvizsgáltuk és azokat kifogástalan jó állapotban, versenyképeseknek találtuk.

1914. év julius havában ezeknek a belső kátrányozó eljárással készült (*terosalt* és *tarmacadam*) próbaburkolatoknak ujabb bizottsági megvizsgálásán részt vettünk és azt találtuk, hogy a *„terosalt“ próba kocsiút* burkolat a nagymérvü kocsiforgalomnak nem képes megfelelni és ezért eltávolittatott. — A *„terosalt“ gyalogút* burkolat azonban jónak bizonyult.

Az ugyanekkor megvizsgált *tarmacadam* burkolatok a *terosalt*-nál lényegesen jobbnak mutatkoztak és ezért még további vizsgálat alatt állanak.

1914. év november havában bizottságilag megvizsgáltuk az *V. ker. Vilmos császár-úton, nagyrészt* már több év előtt lefektetett *ragyolczi*, a *Janzen* féle *somoskőujfalusi, badacsonyi, nagydaróczi, ragácskői, ajnácskői, somoskő-medreshegyi, alsórákosi, korláti, lukareczi, fülekrátkai, bolgáromi* és a *csomai* bazalt koczkakő próbaburkolatokat, továbbá az *aradmegyei vosdocsvölgyi* biotit granitit, a *mauthauseni* gránit; *zsidóvári* granodiorit és *kiskunhalmágyi* granitit biotit koczkakőpróbaburkolatokat, — valamint az ugyancsak, nagyrészt, több év előtt, a *VII. ker. Rottenbiller-utczában* lefektetett *somosujfalusi* gránátos trachit, *kissebesi* kvarczporfir (dacit) a *sebesvár-maróthi* kvarczporfir, a *mauthauseni* gránit koczkakő, a *korláti* $^3/_4$-edes bazalt koczkakő továbbá a *csódbogdányi* kékes trachit koczkakő, valamint a *somosujfalusi* gránátos trachit és *nagydaróczi* bazaltfejkő próbaburkolatokat; végül a *VII. ker. Arena-úton* lefektetett *„bazalt teracit“* kocsiútburkolatot és azt találtuk, hogy mindezek jó állapotban vannak.

Mindezeknek a próbaburkolatoknak a közremüködésünkkel való rendszeres megfigyelése, még további bizottsági eljárások tárgyául szolgál.

* * *

A mi a székesfőváros által foganatositott utczarendezéseket és burkolásokat illeti, — melyek tervét és költségvetését előzetesen átvizsgáltuk, — ezek a következő utczákra vonatkoznak:

Kerület	Utak, utczák és terek
I.	*Avar-utcza*, *Átlós-út* (Lenke-út – M. Á. V. aluljáró közt), *Ballagi Mór-utcza*, *Bártfai-utcza* (Fehérvári-út – Névtelen-utcza közt), *Bercsényi-utcza* (Váli-utcza – M. Á. V. összekötő vonal közt), *Bimbó-utcza* meghosszabbitásában levő 13 öles névtelen-út (az 5484/2. hr. sz. telek mentén), *Bognár-utcza* (Tárogató-út – Széher-utcza közt), (*Derék-utcza* Zsolt-utcza – Tigris-utcza közt), *Fehérvári-út* (Bertalan-utcza keresztezésében), *Karolina-út* (Elek-utcza – Villányi-út közt), *Királyhágó-utcza* (Alkotás-utcza – Böszörményi-út közt), *Krisztina-tér*, *Ménesi-út* (Fehérvári-út – Serleg-utcza közt), *Nárcisz-utcza* (Orbánhegyi-út és a hegyi vizlevezető árok közt), *Névtelen-utcza* (Fadrusz-utcza – Fehérvári-út közt), *Névtelen-utcza* (Istenhegyi-út – Gyöngyvirág-utcza közt), *Névtelen-utcza* (Ménesi-út – Somlói-út közt), *Pálya-utcza* (Koronaőr-utcza – Győző-utcza közt), *Pauler-utcza* (Mikó-utcza – Alagút-utcza között), *Serleg-utcza* (Ménesi-úttól a 13361. hr. sz. telekig), *Szüret-utcza*, *Tamás-utcza* (Mártonhegyi-úttól a 10199 hr. sz. telekig), *Tóth Lőrincz-utcza* (9986. hr. sz. telektől a 9942/1. hr. sz. telekig), *Verpeléti-út*, *Villányi-út*.
II.	*Ákos-utcza* (Budakeszi-út – Pasaréti-út közt), *Alvinczi-utcza* (Kapor-utcza – Bimbó-utcza közt), *Csalogány-utcza* (Hattyú-utcza – Széna-tér közt), *Csopaki-utcza* (Rókushegyi-út – Ruszti-út közt), *Eszter-utcza* (Áldás-utcza – 13 öles Névtelen-út közt), *Farkas-utcza*, *Felvinczi-út* (Marczibányi-tér – Alvinczi-út közt), *Ganz-utcza* (Margit-rakpart – Fő-utcza közt), *Névtelen-utcza* (Eszter-utcza – Pusztaszeri-út közt), *Névtelen-utcza* (Pasaréti-út – Zuhatag-utcza közt), *Pasaréti-út* (Hadapród-utcza – Névtelen-utcza közt), *Pusztaszeri-út* (a Zsófia gyermek-sanatorium előtt), *Székely-utcza* (Iskola-utcza – Fő-utcza közt), *Volkmann-utcza* (Budakeszi-út – Pasaréti-út közt), *Zárda-utcza* (Margit-körút – Zivatar-utcza közt).
III.	*Bokor-utcza* (Bécsi-út – Határ-utcza közt), *Flórián-tér*, *Kolosy-tér*, *Lukács-utcza* (Lajos-utcza – Ujlaki-rakpart közt), *Névtelen-utcza* (Zab-utcza folytatásában, az óbudai gázgyárhoz vezetőleg), *Pacsirtamező-utcza* (Határ-utcza – Kis Czelli-utcza közt), *San Marco-utcza* (Kenyeres-utczától a 91 – 93 sz. házak mesgyéjéig), *Selmeczi-utcza* (Bécsi-út – Pacsirtamező-utcza

Kerület	Utak, utczák és terek
III.	közt), *Szőlő-utcza* (Selmeczi-utcza – Kenyeres-utcza közt), *Ürömi-utcza* (Zsigmond-tér – Szépvölgy-utcza közt), *Vérhalom-utcza* (Cserje-utcza – Szemlőhegy-utcza közt), *Zápor-utcza* (Kis Czelli-utcza – Föld-utcza közt).
IV.	*Hajó-utcza* (12—14. sz. ház előtt), *Mária Valéria-utcza* (Petőfi-tér – Deák Ferencz-utcza közt), *Névtelen magán-utcza* (nyilt főudvar, a Koronaherczeg-utcza – Városház-utcza közt), *Szép-utcza.*
V.	*Fürdő-utcza* (Váczi-körút – Dorottya-utcza közt), *Géza-utcza*, *Hajnal-utcza* (Hold-utcza – Vilmos császár-út közt), *Honvéd-utcza* (Lipót-körút – Szalay-utcza közt), *Ipoly-utcza* (Váczi-út Visegrádi-utcza közt) *Kárpát-utcza* (Tutaj-utcza – Dráva-utcza közt, és Tutaj-utcza Wahrmann-utcza közt), *Mária Valéria-utcza* (Vigadó-utcza – Ferencz József-tér között), *Névtelen-utcza* (Meder-utcza – Mura-utcza között), *Párkány-utcza* (Révész-utcza – Hungária-körút közt), *Pulszky-utcza* (Váczi-út – Visegrádi-utcza közt), *Sólyom-utcza* (13. sz. ház előtt), *Szalay-utcza* (Falk Miksa-utcza – Honvéd-utcza közt), *Vajkay-utcza* (Alkotmány-utcza – Szalay-utcza közt).
VI.	*Bulcsú-utcza* (Lehel-utcza M. Á. V. aluljáró közt), *Bulyovszky-utcza* (Podmaniczky-utcza – Nagy János-utcza közt), *Fóthy-út* (Arena-út – Csángó-utcza közt), *Kmetty-utcza* (Munkácsy-utcza – Bajza-utcza közt), *Lomb-utcza* (Forgách-utcza – Rozsnyay-utcza közt), *Madarász-utcza* (Szekszárdi-utcza – Rákospalotai-út közt), *Mohács-utcza* (Lehel-utcza – Szabolcs-utcza közt), *Névtelen-út* (Arena-ut – Állatkerti-út között), *Rákospalotai-út* (Madarász-utcza – Tomori-utcza közt), *Röppentyü-utcza* (Forgách-utcza – Szilas-utcza közt), *Szegedi-út* (Béke-tér – Gömb-utcza közt), *Taksony-utcza* (Tüzér-utcza — Váczi-út közt). *Vörösmarty-utcza* (Aradi-utcza – Andrássy-út közt), *gróf Zichy Jenő-utcza* (Vilmos császár-út – Teréz-körút közt).
VII.	*Abonyi-utcza* (Aréna-út – Pálma-utcza közt), *Alsó erdősor-utcza* (Rákóczi-út – Izabella-utcza közt) *Bosnyák-tér*, *Határ-út* (Erzsébetkirályné-útja – Pest-Ujhely közt), *Hernád-utcza*

Kerület	**Utak, utczák és terek**
VII.	(Thököly-út – István-út közt), *Ilka-utcza* (István-út – Thököly-út közt), *Jósika-utcza* (Csengery-utcza – Rottenbiller-utcza közt), *Rákospatak-utcza* (Telep-utcza – Gyarmat-utcza közt), *Róna-utcza* (Gyarmat-utcza – Erzsébetkirályné-útja közt).
VIII.	*Fecske-utcza* (Népszinház-utcza – József-utcza közt), *Kisfaludy-utcza* (Nap-utcza – Práter-utcza közt), *Lujza-utcza* (Kalvária-tér – Telepy-tér közt), *Örömvölgy-utcza* (Köris-utcza – Orczy-út közt), *Rákóczi-út* (15. sz. ház előtt), *Sándor-utcza* (Muzeum-körút – Eszterházy-utcza közt), *Szerdahelyi-utcza Teleky-tér.*
IX.	*Ferencz-utcza* (Mester-utcza – Üllői-út közt), *Kén-utcza* (Mester-utcza – Soroksári-út közt).
X.	*Albertiirsa-út* (Kerepesi-út – Állatvásártelep közt), *Martinovics-tér*, *Népliget* (Mutatványos-tér), *Névtelen-út* (az erdei üdölő telephez vezetőleg), *Pongrácz-út* (M. Á. V. átjáró a Kőbányai-úti székesfővárosi kislakások telepe közt, valamint a Hős-utcza és a M. Á V. pályateste közt), *Zách-utcza* (Zsoldos-utcza – Keményffy-utcza közt).

A székesfőváros részéről 1913/1915-ben tervezett összes útburkoló munkák mennyisége a következő:

Makadamszerü kocsiút	70,816	m².
Kátrányozott makadamszerü kocsiút	9,287	„
Gránitkoczkakövezetü kocsiút	973	„
Gránit $^3/_4$-edes koczkakövezetü kocsiút	250	„
Bazaltkoczkakövezetü kocsiút	13,876	„
Bazalt $^3/_4$-edes koczkakövezetü kocsiút	14,328	„
Idomitott 18 cm.-es bazaltkövezetü kocsiút	1,720	„
Bazalt fejkövezetü kocsiút	15,143	„
Bazaltkiskő burkolatu kocsiút	7,119	„
Régi trachit koczkakövezetü kocsiút	14,042	„
Trachit koczkakőburkolat átkövezés	1,743	„
Trachit terméskő kocsiút és folyóka	21,658	„
Trachit terméskőburkolat átkövezés	2,446	„
Keramit kocsiút	39,298	„
Aszfalt kocsiút	59,662	„
Aszfalt kocsiút átfektetés	75	„
Járdaszegélyezés	54,612	f. m.
Szegélysor átfektetés	2,449	„ „
Járdakavicsolás	66,925	m².
Járdakavicsolás kátrányozással	11,843	„
Trachit zuzalék járda	1,750	„
Trachit kövezetü járda	40,386	„
Trachitjárda átkövezés	10,121	„
Aszfaltjárda	14,151	„
Aszfaltjárda átfektetés	10,186	„
Keramit járda	100	„

V.

VASUTAK.

A m. kir. államvasutak az 1913. évben a »*Rákosrendező pályaudvar*«-t folytatólagosan bővitették és e pályaudvar tőszomszédságában levő uj szénpályaudvarhoz vezető 19·00 m széles Tatai-utcza külső szakaszát megépitették. – Befejezték az *angyalföldi állomás* bővitését, valamint az *összekötő vasuti dunai hid* és csatlakozó pályarészek átépitését. — A *keleti pályaudvarhoz* csatlakozóan, a *Köztemető* mögött uj szerelő és tároló vágányokat, a »*Kőbánya alsó pályaudvar—Pest—Szentlőrinczi*« vonalon harmadik vágányt, a »*Ferencz-város állomás*« vágányai fölött lépcsős gyalogfelüljárót épitettek; — a *budapesti központi vásárcsarnokhoz* tartozó vágányhálozatot kibővitették; – a *X. ker. Kőbányai északi főmühely telepen* pedig megfelelő toldaléképitkezéssel és átalakitásokkal munkás éttermet létesitettek.

* * *

A m. kir. államvasutak a »*Rákosrendező pályaudvar*«-t az 1914. évben tovább bővitették. – Az erre vonatkozó előzetes tárgyalások során ismételten hangsulyoztuk annak a szükségességét, hogy a pályaudvar keleti oldalán, az elfoglalt 30 méteres *Laborfalvi-ut* pótlásául 30·00 m széles uj ut létesittessék. – Egyébként hozzájárultunk ahhoz, hogy a vágányokat a *Szegedi-uttól* a *Mogyoródi-utig* terjedő hosszban további 5 uj vágánnyal szaporitsák. – A kereskedelemügyi miniszter ur akként döntött, hogy a kért 30 méteres ut kérdése a budapesti pályaudvarok rekonstrukcziója tárgyában megindítandó tárgyalások során oldassék meg. – Ez alkalommal a kereskedelemügyi minister urhoz intézett felterjesztésünkben ujólag reámutattunk annak a szükségességére, hogy – a szabályozási terv megállapitásának, továbbá a pályaudvarokkal és vasuti vonalakkal határos telkek szabályozásának és általában jövő sorsának érdekéből, – a városrendezés hivatott hatóságok tájékozást nyerjenek affelől, miképen alakul ki a vasuti üzemek területeinek végleges jellegü határa és ujólag kértük azt, hogy a budapesti pályaudvarok rekonstrukciójának kérdése mielőbb megoldásra vezettessék.

Továbbá addig is, — amig a pályaudvarok és az azokba befutó vonalak átépitésének terve a maga egészében elkészül, — tájékoztatást kértünk abban az irányban, hogy az egyes pályaudvarok számára mekkora és minő elhatárolásu területek szükségesek és hogy azok milyen nivóban képezendők ki, hogy ezeknek az adatoknak a birtokában, a városrendező hatóság is mielőbb megfelelhessen a maga feladatának.

Fölterjesztésünkre a kereskedelemügyi minister ur kijelentette, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága törekedni fog, a székesfőváros képviselőivel folytatandó tárgyalások során, a *Rákosrendező pályaudvar* mellett kivánt 30 méter széles párhuzamos uttal kapcsolatos kérdést, a közérdeknek megfelelően rendezni és hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága a folyamatba tett részletesebb tervezés fejleményei során, azoknak megismertetésével, a kivitel módozatairól, bennünket megfelelően tájékoztatni fog.

* * *

A m. kir. államvasutak az 1914. évben megkezdették a *balparti körvasuton* a második vágány lefektetését. E műveletnek előzetes tárgyalásai során kivántuk, hogy a m. kir. államvasutak, a második vágány lefektetésével egyidejüleg a *X. ker. Kereszturi-ut* irányában 25·00 m széles, a *VII. ker. Erzsébet királyné-ut* irányában 20·00 m széles aluljárót, továbbá a *VII. ker. Kerepesi-ut* irányában levő 24·00 m nyilásu hid helyett 34·00 m nyilásu hidat, illetőleg aluljárót, a *X. ker. Méhes-utcza* irányában levő 6 m széles aluljáró helyett pedig 10 m széles aluljárót épitsenek.

A közigazgatási bejáráson létrejött megállapodások értelmében ezek az aluljárók megállapittattak azzal, hogy a *Kerepesi-uti* aluljáró nyilt magassága, a *Budapest—Gödöllői* h. é. vasut sinjeinek felső szintje fölött, legalább 4·80 m legyen.

Kivántuk továbbá, hogy a körvasuti pályatest szintje ugy állapittassék meg hogy a körvasutat átszelő többi sugárirányu főutvonalak is, a szükségnek megfelelően alul, vagy felüljáróban átvezethetők legyenek. — Ezek a sugárutak: *a 11 öles Csömöri-ut, a 12 öles Egressy-ut, a 14 öles Fogarasi-ut, a 14 öles Füredi-ut, a 14 öles Ladányi-ut és a 30 öles Rákospatak-körut.*

A kereskedelemügyi minister ur a kérdés tanulmányozását rendelte el és a további tárgyalások során, a körvasuti pályaszin és a keresztező fő sugárirányu utak végleges magasságai egyetértőleg akként állapittattak meg, hogy valamennyi sugárirányu fő utvonalnak, aluljáróban, legalább is 4·50 m nyilt magassággal való átvezetése biztositva van.

A többi sugárirányu mellék utvonalak, nagyrészt, pályaszinben létesitendő utátjárók segélyével lesznek a körvasuti pályatesten átvezetendők.

Hozzájárulásunkkal megállapittatott továbbá, hogy a pályatest mentén, annak mindkét oldalán 15·00 m széles párhuzamos utak létesitendők.

A további részletkérdések dolgában a m. kir. államvasutak igazgatósága és a székesfőváros közönsége közvetlen tárgyalásokat is folytattak, melyek főként az utlétesitmények körül fölmerülő, kölcsönösen viselendő költségekre vonatkoznak.

* * *

A *m. kir. államvasutak Kőbánya alsó pályaudvara* mellett levő *országos tenyész és haszonállatvásártelep* ezidőszerint a 3. számu *katonai élelmezési fiókraktár* céljaira szolgál és ezért a katonai kincstár érdekéből, annak vágányzatát, *Kőbánya felső pályaudvarral*, valamint a *rákosi fővágánnyal* ideiglenes vágány létesi-

tésével összekötötték. – Ezenkivül a *Tomcsányi-, Pongrácz-, Keményffy- és Zách-utczák* által határolt területen levő katonai barakkórházhoz vontató vágányt fektettek le. – Ugyszintén a *Ferenczváros állomás* II. sz. vágányából kiágazólag a *IX. ker. Gyáli-uton* lévő székesfővárosi „*Zita*“ közkórházhoz, — a harcztérről érkező sebesültek és betegek könnyebb odaszállithatása czéljából, — ideiglenes vontató vágányt épitettek. — Mindezeknek az engedélyezéséhez utólagosan hozzájárultunk.

* * *

A m. kir. államvasutak «*Budapest—Kőbánya-felsőpályaudvar*» állomásának bővitése dolgában megtartott közigazgatási bejáráson reámutattunk arra, hogy a bemutatott tervezet a városszabályozási tervvel nincsen a kellő összhangban, ennek következtében a kereskedelemügyi minister ur a m. kir. államvasutakat ujabb tervezet elkészitésére utasitotta.

* * *

A m. kir. államvasutak «*Budapest—Ferenczváros és Kunszentmiklós—Tass*» állomásai között tervezett második vágány dolgában megtartott közigazgatási bejáráson kivántuk, hogy annak idején, a városszabályozási terv értelmében a vasut 21/25 sz. szelv. közt levő 18 öl széles *IX. ker. Kén-utcza* irányában 34 m. szélességü, a 38/40 sz. szelv. közt levő *IX. ker. Határ-ut* irányában pedig 15 m. szélességü felüljárók létesittessenek. — Ugyanekkor hozzájárultunk ahhoz, hogy a *IX. ker. Gubacs-uti* 12 m. széles nyilásu aluljáró 23 m. szélességü nyilással ujjáépittessék, továbbá, hogy a *IX. ker. Soroksári-uti* 28 m. széles aluljáró, változatlan nyilással, — a második vágány elhelyezésének megfelelően, — meghosszabbittassék.

* * *

Előző jelentésünkben ismertettük a m. kir. államvasutak «*Angyalföld*» állomásából kiágazólag, a *Váczi-ut* VI. kerületi oldalán levő gyártelepek kiszolgálása érdekében, tervezett uj vontató vágány dolgában folytatott tárgyalásainkat. — Az 1913. évben a kereskedelemügyi minister ur akként döntött, hogy a vontató vágányt azzal a feltétellel engedélyezte, hogy az villamos üzemre lesz berendezendő, továbbá a székesfővárosnak biztositotta azt a jogát, hogy a vontató vágány üzeme első 10 évének lefolyása után, egy évi felmondással, az igénybe vett közterületeket visszaveheti. — Megadta a kereskedelemügyi minister ur egyuttal az engedélyt arra, hogy két—három kocsiból álló vonatokkal a vontató vágány kiszolgálása a nappali órákban is történhetik; -- az éjjeli menetekben pedig, a lépésben megállapitott sebesség óránkénti 10 kilométerre fokozható. —

* * *

A m. kir. államvasutak igazgatósága a *Budapest–Marchegg-i* és a *Budapest–Szegedi* vonalnak a *VI. ker. Hungária-köruttal* való kereszteződésében, — hozzájárulásunkkal, – egy-egy gyalogfelüljárót létesitett. — Az engedélyezés során megállapittatott, hogy e két lépcsős gyalogfelüljáró összekötésére szolgáló, pályaszinben utátjáró olymódon szélesitendő, hogy az 22·00 m. széles kocsiuttal és 2—2 m. széles járdával láttassék el. — Mivel az utátjáró kiszélesitése még nem készült el, annak mielőbbi végrehajtását megsürgettük. — Hozzájárulásunkkal lép-

csős gyalogfelüljárót építettek még a m. kir. államvasutak a *Budapest – Marchegg-i* és *Budapesi – Szeged-i* vonalnak a *VI. ker. Hermina-uttal* való kereszteződésében, továbbá a *Budapest – Czegléd-i* vonalnak a *VII. ker. Kerepesi-uttal* való kereszteződésében is. — Az engedélyezés során köteleztük a m. kir. államvasutakat arra, hogy a *Kerepesi-ut* irányában, a gyalogfelüljáron kivül, pályaszinben, 3·00 m. széles kövezett, gyalogut átjárót is létesitsen. —

A m. kir. államvasutak a «*Budapest – keleti pályaudvar*»-nak a *VII. ker. Verseny-utczai* oldalán olajgázgyárat épitettek. — Tekintettel arra, hogy a büzös gyárák számára az épitésügyi szabályzat, a székesfőváros határában külön területet jelöl ki, és másutt ilyen gyárat létesiteni nem szabad, kértük a kereskedelemügyi minister ur intézkedését, oly irányban, hogy a lakott városrész érdekére való tekintettel ez a gyár mielőbb eltávolittassék. — A kereskedelemügyi minister ur akként rendelkezett, hogy e gázgyár csak tartalékképen lesz fentartandó, arra az esetre, ha az *Istvántelki gázgyárban* üzemzavar állana be; egyébként azonban, a m. kir. államvasutak e gázgyár üzemét teljesen be fogják szüntetni. —

A „Budapest – péczeli h. é. villamos vasut."

E helyiérdekü viilamos vasutra vonatkozó előzetes tárgyalásainkat az 1909. évi jelentésünkben ismertettük. — Időközben *Dr. Piufsich Oszkár* és *Réthey Ferencz* előmunkálati engedélyesek jogutódjaként a «*Phöbus villamos vállalatok r. t.*» jelentkezett. Az 1913. évben e vasut engedélyezési tárgyalása is megtartatott és most már köteles az engedélyes, e vasutat, az engedélyokirat keltétől számitott 2 év alatt megépiteni. —

Épitkezések a budapesti helyi érdekü vasutakon.

A „*Budapesti helyi érdekü vasutak r. t.*" *Szentendre*-i vonalának villamos üzemre való átalakitásával kapcsolatban, a kereskedelemügyi minister ur czélszerünek jelezte azt, hogy a *m. kir. államvasutak dunajobbparti körvasutjának „Filatori gát – Pálffy-tér"*-i vonala is felsővezetékes villamos üzemre rendeztessék be, oly czélból, hogy a helyi érdekü vasut villamos üzemü vonatai, – mint eddig, továbbra is a *Pálffy-térig* közlekedhessenek. – Az ez irányban folytatott tárgyalások során, — tekintettel arra, hogy a *szentendrei* helyi érdekü vasuti gőzmozdonyu vonatok, hatósági engedéllyel, ideiglenesen, most is, a *Pálffy-térig* közlekedhetnek, másrészt arra, hogy a villamos vontatással a gőzvontatás hátrányai ki fognak küszöböltetni, — a tervezett berendezés engedélyezéséhez hozzájárultunk, azzal a megjegyzéssel, hogy ez a körülmény a budapesti helyi érdekü vasutaknak a főváros belsejébe való bevezetése tekintetében fönnforgó kérdés egységes megoldására semmiféle befolyással sem lehet, továbbá, hogy ez a berendezés ideiglenes jellegü legyen és hogy a helyi érdekü vasuti vonatok bevezetésére vonatkozó engedély határidejének lejártával, a felső vezeték kérdése ujabb tárgyalás alá vétessék. — Ilyen értelemben a szóbanlevő körvasuti vonalrésznek villamos vezetékkel való berendezése

engedélyeztetvén, a vasuttársaság a kiviteli munkálatokat végrehajtotta és az átalakitott vonalrész, az 1914. év május havában, közreműködésünkkel, — a helyi érdekü vasuti vonatok számára forgalomba helyeztetett.

* * *

A vasuttársaság engedélyt nyert továbbá arra, hogy *Szentendre*-i vonalának *„Óbuda—Filatori gát“* állomását kibővithesse. — Ennek megfelelően további két vágányt, kitérőket és keresztezéseket fektetett le. — Ezenkivül a III. ker. Szentendrei-uti iskola előtt, a Konkoly-utczánál, megállóhelyet létesitett.

* * *

Hozzájárulásunkkal engedélyt nyert még a vasúttársaság arra, hogy *Szentendre*-i vonalának *„Római fürdő* megállóhely“-énél, a 7457/1, 7452/1 és 7459/1. hr. sz. telken, őrházat és hozzátartozó melléképületet épithessen.

* * *

A vasuttársaság, az 1914. évben kapott engedéllyel, *„Budapest—Gödöllő“* vonalának *„Ferencz-József laktanya“* megjelölésü teherpályaudvarát is kibővitette. — Nevezetesen az ott levő csonkavágányát meghosszabbitotta, uj rakodó vágányt, kitérőt és összekötő vágányt fektetett le; az eddigi 200 m. hosszu rakodó utat áthelyezte, 500 méterrel meghosszabbitotta és egy uj áruraktárt épitett.

* * *

A *„Budapest—Budafoki h. é. vasut r. t.“ budafoki* vonalát, hatósági engedéllyel, az I. ker. *Kamara-erdőig* és tovább *Budaőrsön* át egészen *Törökbálint*-ig meghosszabbitotta és *„Kamara-erdő“* állomásán, a $\frac{15177}{1, 2}$, $\frac{15178}{1, 2}$, 15179 hr. sz. telken fölvételi épületet, őrházat és melléképületeket emelt. — Ez az uj vonal — közreműködésünkkel — az 1914. év junius havában, a forgalomnak átadatott.

* * *

A *„Budapest—Szentlőrinczi h. é. villamos vasut r. t.“* engedélyt nyert arra, hogy a *IX. ker. Üllői-uton*, a *Czeglédi-uttól* a *kispesti* határig terjedő vágányait, a 10·60 m. széles főkocsiut burkolásával egyidejüleg, e kocsiut szegélyezésétől 3·00 m. tengely távolságra eltolhassa.

* * *

E vasuttársaság engedélyt nyert továbbá arra, hogy a *budapesti villamos városi vasuttársaság IX. ker. Száva-utczai* kocsiszinjének épitéséhez szükséges téglamennyiség szállithatása czéljából, ideiglenes vágányokat fektethessen le.

* * *

Ugyane vasuttársaság arra is kapott engedélyt, hogy a *IX. ker. Üllői-uton, a Hungária-körúttól* a határig, a katonai laktanya felőli oldalon levő házsor vonalától 4·30 m.-re, a kocsiuton, — a *„Budapesti villamos városi vasut r. t.“ Révész-*

utczai áramfejlesztő telepéből kiinduló nagyfeszültségü kábeleihez csatlakozóan, 2 db 10.000 V. feszültségü 3×35 $^{m}/_{m^2}$ rézkeresztmetszetü 3 eres kábelt és ezekkel közös gödörben egy 24 eres telefonkábelt fektethessen le.

A Kossuth Lajos-utczai–Erzsébet-hidi villamos vasut.

Az 1914. év elején nyomatékos kifejezésre jutott az a közóhaj, hogy a Duna két partján elterülő városrészek villamos vasuti hálózatai, a *Kossuth Lajos-utczán* és az *Erzsébet-hidon* át épitendő villamos vasuttal összeköttessenek. — A lánczhidi közlekedésnek a hid átépitése miatt történt beszüntetése e vasut megépitésére irányuló kivánalmat mind erőteljesebbé tette és a székesfőváros fölhivására a *Budapesti közuti vaspálya társaság*, valamint a *Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság* terveket és ajánlatokat terjesztettek elő, melyek a Kossuth Lajos-utczai vonalon kivül még egyéb vonalépitéseket is felöleltek.

A csakhamar megindult tárgyalások során azt az álláspontot foglaltuk el, hogy a villamos vasuti közlekedés javitása, nevezetesen a *pesti* és a *budai* közuti vasuti forgalomban a *Belvároson* át hiányzó szerves kapcsolat létrehozása érdekében szükséges és sürgősen megoldandó az a föladat, hogy a *Rákóczi-uti* közuti villamos vasut természetes folytatásában, a *Kossuth Lajos-utczán*, az *Eskü-uton* és az *Erzsébet-hidon* át a budai villamos közuti vasutba való bekapcsolással, uj villamos közuti vasuti vonal létesittessék. — A *Kossuth Lajos-utczában* és az *Eskü-uton* lefektetendő vágányzatot illetőleg, czélszerünek jeleztük, hogy ez a vonal csak ideiglenes jelleggel engedélyeztessék, fölötte a hatóság szabadon rendelkezzék és e végből azt maga a székesfőváros épitse ki.

Szükségesnek jeleztük, hogy a Budapesti villamos városi vasut részvény társaságnak *Baross-utczai* és *dunaparti* vonala, ebbe az uj vonalba beköttessék; — a budai oldalra átvezető vonal részére pedig a *Döbrentey-téren* ideiglenes végállomás létesittessék, másrészt biztositandónak jeleztük azt, hogy a Lánczhid átépitésének tartamára, a *pesti* partról, kellő számu kocsik, a *Budapesti közuti vaspálya társaság Várkert-rakparti* vágányain, a *Lánczhidig*, esetleg a *Pálffy-térig* közlekedhessenek.

Mellőzendőnek véltük a Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság által a *Semmelweiss-utczában* tervezett végállomást, továbbá az *Egyetem-utczában*, a *Városház-utczában*, tervezett uj vonalra, valamint a Budapesti közuti vaspályatársaság által a *Döbrentey-utczában*, a *Várkertrakparton*, a *Lánczhid-utczában* és a *Fő-utczában*, valamint a *Műegyetem-rakparton* tervezett uj vonalak épitésére vonatkozó terveket, — mert e vonalak a Belváros és a budai városrész keskeny és amellett nagyforgalmu utczáit terhelnék meg és ezért az általános közuti forgalomra veszedelmessé válhatnának, másrészt már meglevő közuti vasutak tőszomszédságában, — azokkal párhuzamosan haladnának és ezért szükségtelenek.

Egyuttal fölkértük a székesfőváros közönségét és különösen figyelmébe ajánlottuk azt, hogy mindakét vasuttársaság hálózatának összes vágányzatát revisio alá venni, az egyes pontokon tapasztalható forgalmi torlódások kiegyenlitése, máshiányok és visszásságok orvoslása s a fölösleges vágányzat eltávolitása iránt a kezdeményező lépéseket megtenni, kapcsolatosan pedig a két vasuttársaság között a peage viszonyok rendezését olykép fölkarolni és megoldásra vezetni szivesked-jék, hogy a közönség a két vasuthálózatot lehetőleg egységesen használhassa.

Különösen reá mutattunk arra a föltünő visszásságra, hogy a *Teréz-köruti* és a *dunaparti* vonal között, a *Lipót-körúton* át nincsen közvetetlen közlekedési kapcsolat, melynek létesitését pedig a közönség érdeke oly sürgősen igényli.

Végül számolva azzal a tapasztalati ténnyel, hogy az utszini villamos vasuti forgalom sürüsége egyre fokozódik s főleg a főforgalmu erek fölvevő képessége már csaknem a kimeritésig igénybe van véve, a székesfőváros gondosságába ajánlottuk azt is, hogy a máris érzékeny forgalmi tulterheltség orvoslása és a jövő közlekedési szükségletének kielégitése érdekében, megfelelő földalatti vasuti hálózat létesitésének kérdését tanulmány tárgyává tenni sziveskedjék.

Miután a kereskedelemügyi minister ur a közigazgatási bejárás elrendelte és annak feladatát az állásfoglalásunkban kifejezett irányelveknek megfelelő utasitással szabta meg, a bejárás során, a vonalvezetés, általában, a mi határozatunkkal összhangban állapittatott meg.

A Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság vonalának budai végállomásául az *I. ker., Hadnagy-utczának* a szerb templom előtti része állapittatott meg; — a vonalépitéssel összefüggő egyéb kérdéseket pedig a kereskedelemügyi minister ur az engedélyezési eljárás keretébe utalta.

A további tárgyalások során a székesfőváros közönsége a terveket, a közigazgatási bejárás műszaki megállapitásai értelmében, az engedélyezés alapjául elfogadta s a Budapesti közuti vaspályatársaságnak, a vonal létesitésére szükséges székesfővárosi közterületek igénybevételét, az idevonatkozó közgyülési határozatban részletezett kikötésekkel, elvben megengedte.

E szerint a Budapesti Közuti Vaspálya Társaság kötelezettséget vállalt arra, hogy a *Kossuth Lajos-utcza—Erzsébethidi* vonalán és a *Döbrentey-téri* vágányain a *Hadnagy-utczáig* a Budapesti Villamos Városi Vasut Társaság részére peage-jogot ad s evégből az utóbbi vasuttársaság számára engedélyezendő vonalak bekapcsolását, illetőleg összekötését türni fogja.

Kötelezettséget vállalt továbbá arra, hogy az *I. Villányi-uti—Alkotás-utczai* vonalat, a már megtartott engedélyezési tárgyalás megállapitásai értelmében, a szükséges közterületeknek a főváros részéről történő átadása, illetőleg a vasuttársaság részére való rendelkezésre bocsátása napjától számitandó egy évi határidőn belül megépiti és forgalomba helyezi.

Továbbá, hogy a *III. ker. Bécsi-uti*, illetőleg *Vörösvári-utczai* vonalának meghosszabbitásaként, az *Óbudai* uj temetőig és a *m. kir. államvasutak »Óbuda állomásá«*-ig létesitendő kétvágányu villamos közuti vasutvonalra vonatkozó terveket a közigazgatási bejárás czéljára, 1914. évi május hó 13-tól számitott egy éven belül szabályszerüen előterjeszti, magát a vonalat pedig, a helyhatósági épitési engedély kézbesitésétől, illetőleg a szükséges székesfővárosi közterületek átadásának napjától számitandó két éven belül meg fogja épiteni s a forgalomnak át fogja adni.

Kötelezettséget vállalt továbbá arra, hogy a *III. ker. Tavasz-utczának* a *Szentlélek-térig* egyenes irányu megnyitása esetén, e vonallal egyidejüleg, ha pedig a megnyitás addig meg nem történnék ugy az utczamegnyitás napjától számitott egy éven belül, megépiti a *Szentlélek-tér* és *Flórián-tér* között tervezett, egy vagy kétvágányu vonalösszekötetést is.

Ugyszintén kötelezettséget vállalt arra, hogy a *Farkasréti* vonalon, a második vágányt, a szükséges közterületek átadásától, illetőleg a helyhatósági épitési engedély kézbesitésétől számitandó egy éven belül lefekteti és forgalomba helyezi. — A vonatkozó terveket pedig a közigazgatási bejárás czéljára 1914. évi május hó 13-tól számitott fél éven belül szabályszerüen elő fogja terjeszteni.

A *Badapesti közuti vaspályatársaság* mint a *Ferencz József földalatti vasut* részvényese, kötelezettséget vállalt arra, hogy e vasutnak, jelenleg tulajdonát képező részvényeit elidegeniteni nem fogja s e részvényeken alapuló részvényesi jogait akként fogja gyakorolni, hogy a Ferencz József földalatti vasut később megállapitandó alkalmas vonal mentén, egyrészt a *Dunapartig*, másrészt a *Városligeti* részen a *m. kir. államvasuti szénpályaudvarig*, a *Kossuth Lajos-utczai* vonal iránt kötendő területhasználati szerződésben megállapitandó időpontig meghosszabbittassék s a *Gizella-téri*, illetőleg a *Városligeti* végállomások ezekre az ujabbi végpontokra áthelyeztessenek.

Kötelezettséget vállalt még arra, hogy a tárgyalás alatt álló viteldij mérsékléseket, a székesfőváros közönségének kivánságára, a *Kossuth Lajos-utczai* vonal forgalomba helyezése után bármikor, azonnal életbe lépteti.

Egyébként pedig kimondatott, hogy a *Kossuth Lajos-utcza—Erzsébethidi* vonal tekintetében az érvényben levő területhasználati alapszerződés határozmányai lesznek irányadók, mire nézve pótszerződés kötendő.

A székesfőváros közönsége közgyülési határozatával utasitotta egyuttal a székesfőváros tanácsát arra, hogy e pótszerződés megkötéséig, a *Budapesti közuti vaspálga társasággal* és amennyiben a *Budapesti villamos városi vasuttársaság* érdekei is érintetnek, ez utóbbi társasággal is, még a következő kérdésekre nézve folytasson tárgyalásokat, u. m.:

a) a *Lipót-köruti peage*-ra,

b) a *Dohány-utcza—István-uti* vonalra,

c) a *Csáky—Berzenczey-utczai* vonalra,

d) az *Aréna-uti* egységes közlekedésnek kölcsönös peage jogok biztositásával leendő megoldására,

e) a *Budapesti villamos városi vasuttársaság* által *a Budapest közuti vaspályatársaság budai, dunaparti* vonalán, a *Gellért-tértől* a *Corvin-térig* kért peagera,

f) a *Batthyány-utczai* vonalra,

g) a *Svábhegyi* vonal létesitésének biztositására,

h) a *Budapesti közuti vaspályatársaság* beadványában felajánlott viteldij mérsékléseken felül, azoknak további kiterjesztésére vonatkozólag.

A székesfőváros közönsége, közgyülési határozatában ugyanekkor kimondotta, hogy a *Budapesti villamos városi vasuttársaság* által, *belvárosi* vonalának az *Irányi Dániel-utczától*, a *Veres Pálné-utczán* át az *Eskü-utig*; — *Duna*-parti vonalának az *Irányi Dániel-utczától*, a *Váczi-utczán* át, szintén az *Eskü-utig* a *Kossuth Lajos-utcza—Erzsébethidi* vonallal leendő összekötésére nézve, továbbá a *Döbrentey-téri* közuti vasuti vágányból kiágazólag a *Hadnagy-utczában* létesitendő ideiglenes végállomási vágányokra vonatkozólag előterjesztett terveket, a már megtartott közigazgatási bejárás müszaki megállapitásai értelmében, engedélyezés alapjául elfogadja s a vasuttársaságnak e létesitményekhez szükséges székesfővárosi közterületek igénybe vételét megengedi, — azzal a kikötéssel, hogy a vasuttársasággal kötött, u. n. egységesitett területhasználati alapszerződés határozmányai e tervezett létesitményekre kiterjesztetnek, mire nézve pótszerződés kötendő.

A székesfőváros közönségének közgyülési határozatához hozzájárultunk és a belügyminister urhoz intézett fölterjesztésünkben reá irányitottuk a figyelmet a határozatnak a)—h) pontjai alatt felölelt kérdések fontosságára, azok megoldásának sürgősségére és kivánatosnak jeleztük azt, hogy e kérdések a *Kossuth Lajos-utczai* villamos vasuti vonal végleges engedélyezésével szoros kapcsolatba hozas-

sanak. Hozzájárultunk ahhoz is, hogy a *Hadnagy-utczai* végállomás ne alsó, hanem felső vezetékkel szereltessék föl.

Miután még hozzájárultunk ahhoz, hogy a Budapesti közuti vaspálya társaság, — a végleges engedélyezéskor kikötendő feltételek biztositásával, — ideiglenes helyhatósági épitési engedéllyel, a saját veszélyére, a vasutépitő munkálatokat megkezdhesse, a vasuttársaság a vasutépitést rövid idő alatt befejezte és a Kossuth Lajos-utcza—Erzsébethidi vonal 1914. évi augusztus 12-én forgalomba helyeztetett.

Mindezek után, 1915. évi április hó 8-án, a kereskedelemügyi minister ur a Kossuth Lajos-utcza—Erzsébethidi közuti villamos vasutvonal engedélyezési feltételeinek javaslatba hozatalára tárgyalást hivott egybe, amely alkalommal ujólag előterjesztettük és megindokoltuk azt a kérelmet, hogy a székesfőváros közönségének a közterületek átengedésére vonatkozó közgyülési határozatában felsorolt, de a területhasználati pótszerződésbe föl nem vett, függőben hagyott *Lipót-körúti peage, Aréna-uti egységes vonal* és a *svábhegyi villamos vasut* kérdése is, amennyire még lehetséges volna, a jóváhagyás alatt álló területhasználati pótszerződés, illetőleg a tárgyalás alapjául szolgáló engedélyokirat keretében, — amennyiben pedig ez már lehetséges nem volna, ebben az esetben, más módon megoldassék. Sajnálatunkra ezen az engedélyezési tárgyaláson e kérdések nem jutottak kedvező megoldásra. Utóbb e kérdések egyikében, nevezetesen a *svábhegyi villamos vasut* ügyében a székesfőváros közönsége, — a budapesti közuti vaspálya társaságnak más alkalommal vállalt kötelezettségére támaszkodva, — ujabb tárgyalásokat inditott meg.

A svábhegyi villamos vasut.

A székesfőváros közönsége 1914. évi julius hó 8-án és folytatva 9-én hozott közgyülési határozatával fölhivta a székesfőváros tanácsát, hogy a *Svábhegyre* vezető közlekedés modern fejlesztéséről, — figyelemmel a *budapesti közuti vaspálya társaságnak* ez ügyben vállalt kötelezettségére és a meglevő fogaskerekü vasutra, — 6 hónapon belül a közgyülésnek tegyen előterjesztést.

Ugyanis a kereskedelemügyi minister ur a „Budapesti helyi érdekü vasutak r. t.“ vonalainak villamos üzemre való átalakitásának engedélyezését, az 1906. évi márczius hó 9-én megtartott tárgyalás alkalmával, egyebek közt, ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a *budapesti közuti vaspálya társaság*, akár a *svábhegyi fogaskerekü gőzvasut* megvétele és villamos üzemre való átalakitása, akár pedig a közuti vaspálya társaság *farkasréti vonalának* meghosszabbitása utján, a *Svábhegyre*, legalább az u. n. „*Svábhegy állomás*“ magassági vonaláig villamos vasutat létesiteni köteles.

A budapesti közuti vaspálya társaság pedig ugyanekkor kötelezte magát arra, hogy amennyiben a Budapesti helyiérdekü vasutak r. t. hálózatának villamos üzemre leendő átalakitásához szükséges kormányhatósági engedélyt a tárgyalás alkalmával megállapitott feltételek és kedvezmények mellett megkapja, amennyiben továbbá azok a kikötések és kedvezmények, amelyek a törvényhozás jóváhagyását igénylik, a kiadandó kormányhatósági engedélybe oly terjedelemben és alakban fognak fölvétetni, hogy ezeket az engedélyes társaság a maga részéről elfogadha-

tóknak tartja, — az esetben a *farkasréti vonalat*, mint felsővezetékü villamos vonalat a *Svábhegyre*, az u. n. régi „*Eötvös-nyaraló*“ közelébe, mint végpontig meghosszabbitja.

Kötelezte magát továbbá arra, hogy a közigazgatási bejárás czéljaira a terveket a „Budapesti helyiérdekü vasutak r. t.“ hálózatának villamos üzemre leendő átalakitásához szükséges kormányhatósági engedélyek kiadásától, illetőleg kézhez vételétől számitott 8 hónap alatt, a székesfőváros utján a kereskedelemügyi minister urhoz fölterjeszti és a vasutat 2 éven belül megépiti.

Ugyanekkor megállapitást nyert az, hogy a svábhegyi fogaskerekü vasut r. t.-nak az 1873. évi április hó 7-én kötött területhasználati szerződésben biztositott előjoga a szerződés 8 §-a értelmében, csakis gőzmozdonyu vasutra terjed ki. —

A kereskedelemügyi minister ur a közuti vaspálya társaságnak ezt a kötelezettségét, kifejezetten fenntartotta a budapesti h. é. vasuttársasághoz 1906. évi szeptember hó 19-én 56701 sz. a. intézett s a közuti vaspályatársasággal másolatban közölt rendeletével. —

A budapesti h. é. vasutak részére az 1908 : XXXIII. t. czikkel beczikkelyezett engedélyokirat kiadása alkalmával pedig, az 1908. augusztus hó 9-én 68784 sz. a. kelt rendeletével fölhivta a közuti vaspályatársaságot, hogy a svábhegyi közuti villamos vasuti vonal terveit, a főváros közönsége utján 8 hónapon belül mulhatatlanul terjessze föl. —

A vasuttársaság a terveket tényleg be is mutatta, ezek azonban a székesfőváros szakbizottságaiban és hivatalaiban hosszasabb tárgyalások alá kerültek, — utóbb, a *Kossuth Lajos utcza—Erzsébet-hidi* villamos vasuttal és a *Tabánon* át esetleg épitendő *svábhegyi* vonallal kapcsolatba hozattak és igy azoknak a kereskedelemügyi minister urhoz való felterjesztéséig hosszabb idő telt el. —

A székesfővárosi tanács véleménye szerint, a bonyolult és költséges fogaskerekü üzemmel, valamint a csak egy vágánnyal tervezett vonal a nagy fejlődésre hivatott Svábhegynek és környékének a közlekedési igényeit aligha lenne képes kielégiteni; ezért a székesfőv. tan. a tervezett vonalvezetéshez nem járult hozzá, hanem a tervek visszaadásával fölkérte a budapesti közuti vaspályatársaságot, hogy megfelelő teljesitő képességü üzem s a jövő fejlesztés lehetőségének biztositása érdekében kedvezőbb vonalvezetést tervezzen, annyival is inkább, mert maga a vaspálya társaság kötötte ki első feltételként, hogy ennek a vonalnak az emelkedési viszonyai nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint amilyenek a farkasréti vagy hüvösvölgyi vonalon vannak. —

Ezenfelül a kellő teljesitőképesség érdekeit csak kétvágányu vonal épitésével lehet kielégiteni. —

Tekintettel továbbá arra, hogy a vasuttársaság, a megállapitott feltételekkel ellentétben álló tervek bemutatásával, a kereskedelemügyi minister urral szemben vállalt kötelezettségének nem tett eleget, ezért a székesfővárosi tanács a tervek fölterjesztésével arra kérte a kereskedelemügyi minister urat, hogy a budapesti közuti vaspálya társaságot, a kifejezetten fentartott kötelezettsége alapján, megfelelő tervek bemutatására ujabb záros határidő kitűzése mellett utasitani méltóztassék.

A székesfővárosi tanács, erről a fölterjesztéséről, — a tervet egy példányának a megküldésével, a fővárosi közmunkák tanácsát is értesitette. —

Foglalkozván ezzel az üggyel, — tekintettel arra, hogy a kérdés helyes megoldása a szabályozással szoros kapcsolatban áll, — fölhivtuk a műszaki osztályunkat, hogy a kérdéssel kapcsolatos szabályozás tervét dolgozza ki. —

Epitkezések a Budapesti közuti vaspálya társaság vonalain és telepein.

E vasuttársaság, az 1913. év közepétől 1915. év közepéig terjedő idő alatt ujabb vonalrészek épitésén tul, főleg egyes vonalain, a régi felépitménynek uj erősebb felépitménnyel való folytatólagos kicserélésével, a tápláló berendezéseknek további megerősitésével és egyes kisebb-nagyobb épitkezéseivel foglalkoztatta a hatóságokat.

A *VII. ker. Thököly-uti* vonalnak, a *Baross-tér—Verseny-utcza* közötti szakaszában való áthelyezését a vasuttársaság végrehajtotta s az uj vágányok forgalomba helyeztettek.

A vasuttársaság előterjesztésére a székesfőváros közönsége közgyülési határozattal kimondotta, hogy a *Baross-téren* lebonyolódó, sürü forgalom érdekében szükségesnek tartja a téren levő közuti vasuti vágányhálózat egyszerübb elhelyezését, elfogadta a vasuttársaság idevonatkozó tervezetét és megengedte az átépitendő vágányok részére szükséges közterületek igénybevételét, továbbá a téren levő vágányok fölé a felső vezeték alkalmazását.

A vasuttársaság ugyanis a téren levő vágányait erősebb szelvényü, *Haarmann*-rendszerü sinekkel kivánja átépiteni és egyuttal a téren áthaladó, egymást keresztező *Rakóczi-ut—Kerepesi-uti, Rákóczi-ut – Thököly-uti, Köztemető-ut – Thököly-uti,* végül a *Köztemető-ut—Rottenbiller-utczai* vágányokat, a tér keleti oldalának kerületén, egymásból kiágaztatólag kivánja áthelyezni.

Tekintettel arra, hogy ily módon az eddiginél kevesebb vágány fogja a közterületet igénybe venni, az eddigi 18 vágánykereszteződés 7-re lesz leszállitható és ezáltal a rendes kocsiközlekedés számára jelentékeny utterület szabadul föl, a tervezethez elvileg hozzájárultunk. Szükségesnek jeleztük azonban, hogy a *Thököly-ut* torkolata előtt a vágányok éles ellengörbülete kiküszöböltessék és a *Kerepesi-uti* vágányok olyan elhelyezésüek legyenek, hogy a *Keleti-pályaudvar* érkező oldalával összefüggő közlekedésnek akadályául ne szolgáljanak, továbbá, hogy a tér északi oldalán a vágányok a mai járda megszükitése nélkül helyeztessenek el és hogy a keleti pályaudvarral kapcsolatos gyalogforgalom érdekében a téren megfelelő járdaszigetek létesittessenek. A felső vezetéknek a téren való további kiterjesztésére lehetőleg kevés oszlop és vezeték alkalmazásával, a szépészeti szempontoknak is megfelelően, a létesitendő járdaszigetekkel kapcsolatban külön részletes tervet kivántunk. Mivel a tér déli oldalán levő megállóhely felé irányuló két, illetőleg háromféle forgalmi viszonylatban szükséges áramszedő váltások ezt a megállóhelyet tulterhelnék, szükségesnek jeleztük, hogy a *Rákóczi-ut—Köztemető-uti* irányban, az áramszedők váltásának helye továbbra is a *Köztemető-uton* legyen. Végül szükségesnek jeleztük még, hogy a fokozódott forgalom sikeres lebonyolitása érdekében, a tér kerületében levő közuti vasuti váltók egységes kezelése, központi villamos váltóállitó berendezéssel biztositassék.

A vasuttársaság által, a *II. ker. Várkertrakparton* tervezett második vágány tekintetében, — az általános forgalom érdekeit és igényeit szem előtt tartva, — hozzájárultunk a székesfőváros közönségének ama közgyülési határozatához, melylyel megengedte, hogy a vasuttársaság, a vágány lefektetésére szükséges közterületet azzal a kikötéssel vehesse használatba, hogy az uj vágány a fasorral szegélyezett gyalogjáró igénybevétele nélkül helyeztessék el. A *budai korzó* megkimélése végett azonban a megoldásnak ama módját kivántuk érvényre emelni, mely szerint az egy vágányu pályatest, a *Duna* felől, vaskonzolszerkezet alkalmazásával szélesittessék ki és a második vágány az ekként nyerendő területen helyeztessék

el. A közigazgatási bejáráson az a megállapitás jutott érvényre, hogy a második vágány, a *Szarvas-tér – Lánczhid-téri* vonalból, az *Ybl Miklós-téren* való kiágazással, a *Várkertrakpart* kocsiutján a házsor előtti járda szélétől 3·20 m. tengelytávolsággal fektetendő le.

Miután a belügyminister ur, egyetértőleg a kereskedelemügyi minister urral, a székesfőváros és a vasuttársaság által javasolt megoldási módozat figyelembe vételével, az elvi épitési engedélyt, a közigazgatási bejárás megállapitásai szerint adta meg, ennélfogva az ezen az alapon kérelmezett helyhatósági épitési engedély megádásához mi is hozzájárultunk. Ez a második vágány az 1913. évi október 27-én tartott mütanrendőri bejáráson forgalomba is helyeztetett.

A vasuttársaság II. ker. *Pálffy-utczai* telepén levő kezelő vágányhálózatát, a telep bővitése következtében olyképen alakitotta át és bővitette, hogy a *Pálffy-utczában* egy harmadik vágány kiágazást, a telep belsejében pedig az eddigi, 2 kezelő vágányból álló vágánycsoport helyett 4 kezelő vágányból álló vágánycsoportot létesitett.

Előző jelentésünkben ismertettük a *III. ker. Bécsi-uti* közuti vasuti vonal épitésére vonatkozó tárgyalásainkat.

E vonal — a *III. ker. Zsigmond-tér – Vörösvári-utcza* közötti egész kiterjedésében — időközben megépült és még 1913. évi deczember havában a forgalomnak átadatott.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vassuttársaság a III. ker. *Zsigmond-téren*, a *Lajos-utczai* és a *Bécsi-uti* vonal fölhasználásával forduló vágányt épithessen. A közigazgatási bejáráson és a további tárgyalásokon megállapitott terv szerint, e forduló vágány elkészült és forgalomba helyeztetett.

Az *Óbuda—Főtér—Filatori—gáti* villamos közuti vasut ügye, melyről már 1909. évi jelentésünkben megemlékeztünk, engedélyezési tárgyalásra jutott és ott megállapittatott, hogy a vasuttársaság e vonalat, a közterületek átadásától számitott egy év alatt megépiteni köteles.

A vasuttársaság *Elnök-utczai* vonalából kiágazólag a *Szapáry-* és a *Hétvezér-utczán* át a „*Zita*“ kórházhoz tervezett uj villamos vasuti vonal engedélyezéséhez hozzájárultunk. — Ellenben az *Üllői-uti* közuti vasuti vágányokból a *Gyáli-uton* és a „*Zita*“ kórház területén át tervezett kétvágányu vonalhoz, — a székesfőv. tanácscsal egyetértőleg, nem járultunk hozzá, mert a kórházi telepnek vasuttal való átszelése közegészségi szempontból hátrányos lenne és mert a *Gyáli-uton* levő államvasuti vágányok mellé villamos vasuti vágányoknak a helyezése, a közuti forgalom rovására lenne.

A vasuttársaság ezenkivül, ugyanekkor a IV. ker. *Deák Ferencz-téren* forduló vágányt tervezett, olyképen, hogy a *Károly-köruttól* a *Deák Ferencz-utczán* át a *Bécsi-utczáig*, továbbá a *Bécsi-utczának* a *Deák Ferencz-utcza* és *Erzsébet-tér* közti szakaszában egy uj vágányt kivánt lefektetni, a mely egyrészt az *Erzsébet-tér* nyugati, másrészt annak déli oldalán levő vágányba kapcsolódnék. — Az *Erzsébet-tér* déli oldalán a *Harminczad-utcza* irányában levő házsor felőli vágány pedig a terv szerint, eltávolittatnék. — A *Deák Ferencz-utczában* tervezett uj vágányt és az *Erzsébet-tér* déli oldalán levő régi vágányt egy 20 m. sugaru ivvel kivánta összekötni, hogy az ilyképpen nyerhető forduló vágány a *Károly-köruti* és a *Bálvány-utczai* irányban haladó kocsik megfordulására szolgálhasson. — Ezt a tervet városrendezési, körforgalmi és biztonsági szempontból nem találtuk elfogadhatónak s ahhoz hozzá nem járultunk, sőt azt határozottan elleneztük. — A szóban levő, majdnem 500 m. hosszu forduló vágánynak a *Belváros* szűk utczáiban való, állomás-

szerü beigtatása ugyanis az általános forgalmat jelentékenyen megnehezitené és veszedelmes forgalmi torlódásokat idézne elő. — Az utczakeresztezésekben elhelyezkedő, éles kanyárulatu vágányokban a kocsik csikorgása csakhamar türhetetlenné válnék.

Különösen a *Deák Ferencz-utczában* és a *Bécsi-utczában* aránytalanul nagy átmenő és helyi kereskedelmi forgalom bonyolódik le s e csupán 15 m. széles utczában a villamos vasut bevezetése a közérdek jelentékeny sérelmére lenne.

Ez alkalommal a székesfőváros tanácsának ujolag figyelmébe ajánlottuk, hogy egyfelől mindkét társulat vasuti hálózatának összes vágányzatát vegye revisio alá és az egyes pontokon tapasztalható forgalmi torlódások kiegyenlitése, más hiányok és visszásságok orvoslása s a felesleges vágányzat eltávolitása iránt a kezdeményező lépéseket tegye meg.

Felette szükségesnek jeleztük a két társulat között a peage viszonyoknak olyatén való rendezését, hogy a közönség a két hálózatot lehetőleg egységesen használhassa.

A vasuttársaság *Kossuth Lajos-utczai* vonalának engedélyezése során vállalt kötelezettségéhez képest, a *farkasréti vonal* második vágányára bemutatott tervekkel szemben azt az álláspontot foglaltuk el, hogy az *Enyedi-utczában* és a *Böszörményi-uton*, továbbá a *farkasréti* temető főbejáratától az izr. temetőig, a *Németvölgyi-uton* és az *Érdi-uton*, az általános közlekedés és a vasuti vonal helyes vezetése szempontjából, az utközepes elhelyezés állapittassék meg. — Mivel a németvölgyi árok melletti 15 m.-es uton a mai vágány az árok szélétől 2·50 m.-re fekszik, ezért nem volt észrevételünk az ellen, hogy a második vágány itt, középoszlopos elrendezéssel, az első vágány mellé helyeztessék.

Ideiglenes elhelyezésünek kell lennie a vasut ama szakaszának, mely a *Szendi árok* és a *Lejtő-ut* közé esik, mert az árok végleges rendezésekor, a szabályozás szerinti, térszerü kiképzésnek megfelelően, a vágányok áthelyezendők lesznek.

Kivántuk továbbá, hogy a vasuti vonal az *Enyedi-utczában* és a *Böszörményi-uton* a mai *Vignol* felépitmény helyett, már most a végleges *Haarmann* felépitménnyel létesittessék és hogy a *németvölgyi* árokparti szakasz kivételével, az egész vonal keresztsodronyos, felsővezetékes berendezésü legyen.

A folyó év tavaszán megtartott közigazgatási bejáráson ugyanilyen értelmü megállapodások jöttek létre.

Hozzájárultunk, hogy a vasuttársaság a *Lipót-körúttól* a *nyugati pályaudvari, Terézkörúti* végállomásig terjedő vonalrészen a felső vezetéket fölszerelhesse. — Mivel azonban nagy, forgalmi jelentőségü utvonalról van szó és a vezetéktartó oszlopok, esetleg fali kampók elhelyezése a közérdeknek minden vonatkozásában a legmegnyugtatóbb módon állapitandó meg, evégből kivántuk, hogy részletes tervek alapján közigazgatási bejárás tartassék.

Engedélyt nyert a vasuttársaság *Szemere-utczai* vonalának egy részében a felső vezetékes berendezés kiterjesztésére, azzal a kikötéssel, hogy a vezetéktartó oszlopok helyett megfelelő hangtompitókkal ellátott fali kampók alkalmazandók. — A *Szemere-utczai* beépitetlen telkek mentén azonban, a vezetéktartó oszlopok ideiglenesen meghagyandók és azok, az uj épületek megépitésekor lesznek esetről-esetre eltávolitandók.

Hozzájárulásunkkal a vasuttársaság engedélyt nyert a *Lipót-körúti* és a *Váczi-uti* vonala között összekötő vágányok létesitésére és az ezekkel kapcsolatban, a *Váczi-uton* szükséges vágány meghosszabbitásra és áthelyezésekre, azzal a kikötéssel, hogy a *Lipót-körúton* a *Berlini-térnél* levő kerülő vágányok elhagyandók és az összekötő vágányokat a folyó vágányokba kell bekötni.

A *Zugligeti* vonal végállomásán ideiglenes jellegü 40 m. hosszu, kihuzó vágány létesült, kapcsolatosan pedig kimondatott, hogy a végállomásnak ilymódon eszközölt átalakitása, majd a végleges rendezés akadályául nem szolgálhat. — Erre való tekintettel, a tárgyalás során, a vasuttársaság terveket mutatott be, melyek szerint a mai kihuzó vágány a *Csermely-uton* meghosszabbitva, megfelelő kifejtéssel, egy kilométer hosszaságban, 63‰ emelkedéssel a «*Fáczán*»-ig fölvezethető, ahol végállomás létesithető. — E terv megvalósitására azonban a vasuttársaság most még kötelezettséget nem vállalt. —

A felső vezetékes vonalakon a régi 20·8 kgrmos «*Haarmann*» felépitménynek 36·33 kgrmosokkal való kicserélését, «*Melaun*»-féle sinsaruk alkalmazásával folytatták. Nevezetesen a *Kelenföldi* vonalon, a *Lánczhid—Óbudai* vonalon, utóbbin a «*Lujza malom*»—*Szentlélek-tér* közti szakaszban, és a *Zugligeti* vonalon, a *fogaskerekü vasut* «*Városmajor*» állomása előtti szakaszban. —

Az áramvisszavezetés tökéletesitése érdekében, a *hüvösvölgyi* vonalnak a *zugligeti* vonalból való elágazásánál és a *Budakeszi-út* keresztezésében az eddigi 155 m/m magas «*Haarmann*»-rendszerü felépitmény, «*Melaun*»-féle sinsarukkal fölszerelt, talpfára szögelt, sinszékes, vezetősinekkel ellátott «*Vignol*»-rendszerü felépitménnyel cseréltetett ki. —

A *budai belső köruti* vonalnak a *Kis rókus-utczától* a *Maros-utczáig*, valamint a *Maros-utczától* a *déli vasuti pályaudvarig* terjedő szakaszait, beleértve az *Alkotás-utczai* összeköttetést is, 200 m/m magas, f. m.-ként 59·2 kgr. sulyu «*Phönix*»-rendszerü felépitmény alkalmazásával épittetett át.

* * *

A budapesti közuti vaspálya társaság még a megelőző év folyamán ama kivánalmának adott kifejezést, hogy vonalainak átépitésénél, beton helyett általában zuzottkő alapépitményt alkalmazhasson. — A legmegfelelőbb alépitmény megállapitása érdekében, a kereskedelemügyi minister ur vegyes bizottságot küldött ki, hogy e kérdést, *Wien*, *München*, *Frankfurt*, *Nürnberg*, *Hamburg* és *Berlin* városokban tanulmányozva, javaslatot tegyen. — A saját szakelőadónk bevonásával végzett e tanulmány-út tapasztalatai és a további tárgyalások vezettek a kereskedelemügyi minister ur következő elhatározására:

1. A közuti vasutak sinei között és mellett, általában elsőrangu koczkakőburkolat alkalmazandó, mely esetben a vágányok 2·5 m. széles 20 cm. vastag, a hegyeikkel fölfelé állitott, jól kiékelt kövekből készült kőalépitményből és fölötte 15 cm. vastag zuzott kavicsból álló, gondosan lehengerelt, kellő hosszirányu és keresztirányu viztelenitéssel ellátott alépitményre helyezendők. —

Elsőrendü koczkakő alatt elsőrangu kőanyagból készült 18/18/18 cm. méretü teljes koczka, — vagy legalább 18/18/14 cm. méretü u. n. $^3/_4$-ed koczkakő értendő. — Az alépitmények 35 cm. vastagsága lehengerezett állapotban értendő. — A pálya viztelenitésére, már a vasut tervezésekor kell kiterjeszkedni. — A koczkakőburkolat hézagai bitumennel kiöntendők. — Mindazokon a helyeken, ahol a vágányok alatt régi makadamszerü utépitmény van, a 20 cm. vastag alépitmény mellőzhető. —

2. Azokon a makadamszerü burkolattal ellátott utakon, ahol a vasuti pályatestet közuti járó művek is használják, a vágányok 2·5 m. szélességben, illetőleg egymás mellett elhelyezett vágányoknál, a külső sinszálaktól mért 0·50—0.50 m. szélességen belül levő egész úttest, az 1. alatt leirt alépitménnyel ellátott elsőrangu koczkakővel burkolandó. —

3. Faburkolatnál, — amennyiben az egyátalán nem mellőzhető, — a sintalpak alatt 30 cm. vastag föltétlenül üzemen kivüli időben készülő, — betonalap létesitendő. — A sinek és a béton között, a kocsik merev járásának csökkentésére, valamely puhább anyag, aszfalt, esetleg 2·5 cm. vastag vörös fenyőfa deszka alkalmazandó. — Laza altalaj esetén a beton alépitmény vastagsága 40 cm.-ig növelendő, mely körülmény azonban lehetőleg már a közigazgatási bejárás alkalmával állapitandó meg. —

4. Aszfalt burkolatu utakban, ha a két vágány az uttest közepén van elhelyezve és a teljes kocsi-úttest legalább 15. m. széles, ugyszintén, ha a két vágány az uttest szélein van elhelyezve és a vágányok között fönnmaradó kocsi úttest legalább 10 m. széles, a pályatesten elsőrangu, teljes vagy $^3/_4$-ed koczkakőburkolat alkalmazandó és pedig az előbbi esetben 5·50 m. szélességben, az utóbbi esetben magán a pályatesten, valamint a pályatest és a járda széle közötti területen. — A vágányzat alatt pedig, ugyanily szélességben az 1. alatt leirt kőalépitmény alkalmazandó. — Minden egyéb esetben, a vágányzat alatt, a 3. alatt leirt beton alépitmény; — a pályatesten pedig — keményfa, kivételesen elsőrangu puhafa koczkaburkolat alkalmazandó. —

5. Keramit burkolatu utakban,

a) ha a vágányok az úttest közepén vannak elhelyezve, akkor a vasuti pályatest 5·50 m. szélességben, az 1. alatt leirt kőalépitmény alkalmazásával, elsőrangu teljes, vagy $^3/_4$-edes koczkakőburkolattal látandó el. —

b) Ha a vágányok az úttest szélén vannak elhelyezve és a vágányok között fenmaradó kocsiúttest legalább 10 m. széles, akkor a vasuti pályatest, az 1. pontban leirt kőalépitmény alkalmazásával elsőrangu teljes, vagy $^3/_4$-edes koczkakőburkolattal látandó el. —

c) Minden egyéb esetben a vágányzat alatt, a 3. pontban leirt betonalépitmény alkalmazandó, a pályatest elsőrangu teljes, vagy $^3/_4$-edes koczkakőburkolattal látandó el. —

Abban az esetben, ha már meglevő keramit burkolatu uton terveznek vasutépitést, az a) és c) pontokban foglaltak csak abban az esetben kötelezők, ha a vasuttársaság a keramitburkolat eltávolitását és jobb burkolat alkalmazását, a saját költségén, a székesfőváros megterhelése nélkül kivánja végrehajtani. — Ez esetben azonban a sinszálak mellett, azoknak mindakét oldalán egy-egy nagyobb méretü keramitkoczka alkalmazandó. —

A diszutakra nézve megjegyezte a *kereskedelemügyi minister ur*, hogy amennyiben ezek burkolásánál a székesfőváros tanácsa a most részletezett rendelkezésektől eltérő burkolatnemet kivánna alkalmazni, ily irányu indokolt előterjesztése lehetőleg figyelembe fog vétetni.

* * *

Engedélyt kapott a vasuttársaság arra, hogy a *Váczi-uti* megnövekedett villamos vasuti forgalom akadálytalan lebonyolitása érdekében a *Budapest—Ujpest—Rákospalotai villamos közuti vasuttársaság Ujpesti* áramfejlesztő telepéből kiágazólag a *VI. ker. Határ-uton, a Rákospalotai-uton* és a *Szekszárdi-uton* át, a *Váczi-utig*, oszlopokra szerelt 2 darab 250 $^m/_m{}^2$ keresztmetszetü táplálóvezetéket és 2 darab 250 $^m/_m{}^2$, 2 darab 150 $^m/_m{}^2$ keresztmetszetü áramvisszavezető légvezetéket helyezhessen el.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság *Bécsi-uti* vonala táplálására, a *Pálffy-utczai* telep kábelcsatornájából kiágazólag a *Tölgyfa-, Török-* és *Zsigmond-*

utczában, a *Bécsi-utig* a már meglevő kábelárokban, 2 darab 600 $^{m/m^2}$ keresztmetszetü pánczélos ólomkábelt; a *Bécsi-uton* a *Határ-utczáig* egy drb 600 $^{m/m^2}$ keresztmetszetü kábelt, a *Határ-utczában* pedig, a visszavezetés javitása érdekében, a *Bécsi-ut* és a *Lajos-utcza* között, egy drb 600 $^{m/m^2}$ keresztmetszetü földalatti kábelt fektethessen le, továbbá, hogy a *Bécsi-uton* a *Zsigmond-tértől* kezdve 457 m. hosszban egy drb 150 $^{m/m^2}$; 1840 m. hosszban 2×250 $^{m/m^2}$ keresztmetszetü kábelt légvezeték gyanánt és folytatólag a *Vörösvári-utczáig* 961 m. hosszban egy drb 250 $^{m/m^2}$ keresztmetszetü csupasz légvezetéket helyezhessen el, továbbá, hogy a kábelhálózat nagymérvü növekedése következtében, az üzembiztonság érdekében, a *Dembinszky-utczai* kábelcsatornát átalakithassa.

A vasuttársaság, hozzájárulásunkkal, a II. ker. *Margit-köruti* vonalán, a *Királyhegy-utcza Heltai Ferencz-utcza* között fekvő kábeleket, a sinszálnak a járda felé eső oldaláról, az uttengely felé eső oldalra áthelyezte; a *X. ker. Kőbányai-uti* áram visszavezető kábeljét pedig a *X. ker. Orczy-tértől* a *Hungária-körutig* meghosszabbitotta.

Ugyszintén engedélyt kapott a vasuttársaság üzleti telefonhálózatának bővitésére, nevezetesen arra, hogy

1. a *Tölgyfa-utczai* lebontott kezelő épület 30 vonalas központja helyett a *Tölgyfa-utcza 14. sz.* alatti házban uj 50 vonalas központot;

2. a *Szép Ilona*-i kocsiszinben, a *hüvösvölgyi*, illetőleg *Lipótmezői* és *zugligeti* végállomások és a *Szép Ilona*-i személyzeti laktanya telefonjai részére uj 5 vonalas központot;

3. a *Damjanich-utczai* telepen levő 18 vonalas központ helyett, uj 30 vonalas központot;

4 a *Kelenföldi* telepen levő 10 vonalas központ helyett, ugyanott, uj 20 vonalas központot;

5. a *gr. Haller-utcza* sarkán levő bódéban levő állomáshoz, ugyanott uj 5 vonalas központot állithasson föl, mely legutóbbiba a vasuttársaság az *Üllői-ut 111. sz.* házban fölszerelt állomást és a népligeti állomást is bekapcsolta.

Mindezekkel együtt a vasuttársaság a *Tölgyfa-utcza 14. sz.* házban 3 uj telefonállomást; a *Pálffy-utczai* áramfejlesztő telep gépházában 3 uj telefonállomást; a *Damjanich-utczai* gépházban 2 uj telefonállomást; a *kelenföldi telepen* 3 uj telefonállomást; a *Lipót-körut 22. sz.* alatti igazgatósági épületben 3 uj telefonállomást; a *Szép Ilonai* telepen 2 uj telefonállomást; a *Várfok-utczai* bódéban 1 uj telefonállomást; a *Dembinszky-utcza* 10. sz. alatti házban egy uj telefonállomást; a *Visegrádi-utcza 6. sz.* házban 1 uj telefonállomást; a *Margit-körut 32. sz.* házban 1 uj telefonállomást; a *fogaskerekü vasutnál* levő személyzeti épületben 1 uj telefonállomást; a *Soroksári-ut 38. sz.* alatti személyzeti laktanyában 1 uj telefonállomást, az *Üllői-út 111. sz.* alatti személyzeti laktanyában 1 uj telefonállomást, azaz összesen 23 telefonállomást létesitett.

Ezenkivül engedélyt kapott a társaság arra, hogy a *déli vasutnál* levő, a *farkasréti* telefonvonalba iktatott telefonállomását önálló állomássá alakithassa; a *farkasréti* végállomáson levő telefont pedig az uj végállomásra helyezhesse át és e czélból a meglevő vezetékeit kiegészithesse és meghosszabbithassa és két huzalos telefonvezetéket létesithessen.

* * *

Az *Orczy-uton*, a *Simor-utczai* keresztezés utáni ponton, továbbá az *Orczy-utról* az *Üllői-utra* szolgáló elágazás váltója előtt egy-egy uj rendes megállóhely; a

Hermina-uton, az *Ida-utcza* előtt mindkét menetirányban, az utkereszteződés előtti pontokon, egy-egy feltételes megállóhely létesittetett. — Az *Üllői-ut—gróf Haller-utcza* kereszteződésében, a térségen levő megállóhely a *gróf Haller-utczába*, az *Üllői-uti* elágazás váltója elé; — az *Üllői-ut 119. sz.* ház előtti megállóhely pedig az *Üllői-ut 121. sz.* ház előtti váltó mögé helyeztetett át. — Egyuttal intézkedés történt, hogy az áramszedő csere a jövőben a *Telepy-utczánál* levő megállóhelyen történjék, hogy a térségen torlódások ne támadjanak. — Az *Erzsébet királyné-uti* vonalon a *Rákospatak-utczánál* levő feltételes megállóhely rendessé lett; a *Mexikói-ut 60. sz.* alatti hadikórház előtt ideiglenes megállóhely létesittetett. A *Károly-köruton*, a *Dohány-utcza* és a *Dob-utcza* találkozásánál levő megállóhelyek közvetetlenül a *Dohány-utcza* kereszteződése utáni pontra áthelyeztettek.

Az *Orczy-uti* vonal mentén, — a változott viszonyoknak megfelelően, — a kifelő vezető irányban a *Sziget-utcza* előtt feltételes, a *Csanády-* és a *Zápolya-utcza* előtt rendes, a *Tutaj-utcza* előtt feltételes, a *Dráva-utcza* előtt rendes, a *Révész-utcza* és a *Rába-utcza* előtt feltételes, a *Süllő-utcza*, *Hungária-körut*, *Bodor-utcza* előtt rendes, a *Csáklya-utcza*, a *Váczi-ut 156. sz.*, a *Cseke-*, *Meder-*, és a *Kárász-utcza* előtt feltételes, a *Vámnál* és az *Ujpesti hajóállomásnál* rendes megállóhely lett. — A befelé vezető irányban pedig a *Vámnál* rendes a *Rákospalotai-ut* előtt, a *Meder-utczai* megállóhelylyel szemben, a *Fövény-utcza*, *Rozsnyay-utcza*, *Fáy-utcza* előtt feltételes, a *Gömb-utcza*, a *Hungária-körut*, a *Tünde-utcza* előtt rendes, a *Klapka-utcza*, *Csángo-utcza* előtt feltételes, az *Arena-ut* előtt rendes, a *Lőportár-utcza* előtt feltételes, a *Bulcsú-utcza* előtt, valamint a *Ferdinánd-téren*, a *Lehel-utcza* előtt rendes, a *Sziget-utczával* szemben feltételes megállóhely lett.

A *Vilmos császár-ut—Lipót-körut* sarkán, a *nyugati pályaudvarral* szemben, valamint a *Vigszinháznál*, a *Lipót-köruton* levő állomáson, a forgalom lebonyolitásának gyorsitása végett, kettős megállóhelyek rendeztettek be.

A X. ker. *Kőbányai-uton*, a *Monori-utczánál* levő megálló, a *Mázsa-utczával* szemben levő helyre, a *fővárosi kislakások telepének* közepe elé helyeztetett át; a X. ker. *Elnök-utcza—Szapáry-utcza* sarkán levő feltételes megállóhely rendessé vált; az *Elnök-utcza—Delej-utcza* sarkán pedig, mindkét irányban, az utcza keresztezése előtt feltételes megállóhely létesült.

A *Margit-körut 4. sz.* ház előtti megálló, — a *Margithidtól a Pálffy-tér* felé haladó kocsik részére, a *Margit-körut 4.*, illetőleg *Zsigmond-utcza 15. sz.* sarokház letompitott sarkához; — a *Margit-körut 6. sz.* ház előtti megálló pedig, — az *Óbuda* felé haladó kocsik részére, — a *Henger-utcza* sarkákoz áthelyeztetett. A *Margit-körut 8. sz.* ház előtti megálló — a *Pálffy-tértől Óbuda* felé haladó kocsik számára, — a ház *Tölgyfa-utczai* sarkához hátrább helyeztetett, oly czélból, hogy a *Henger-utcza* felől jövő és itt megálló kocsik a *Margithid* felől jövő kocsikat föl ne tartsák.

A *Pálffy-tér* felől a *Margithid* felé haladó kocsik részére a *Henger-utcza* és a *Margit-körut* sarkán, a *Margit-köruti* keresztezés előtt, uj megálló létesittetett. Az *Óbudáról* a *Pálffy-tér* felé haladó közlekedő kocsik részére, a *Margit-köruti* keresztezés utáni megálló, a keresztezés elé, a *Zsigmond-utcza 24. sz.*, illetőleg *Margit-körut 5. sz.* sarokházhoz áthelyeztetett.

A *Margit-köruton*, a *Széna-tér* felé irányuló menetben az *Erőd-utcza* sarkán levő megálló a *Szász Károly-utcza* sarkára; — a *Szent János-kórháznál* levő, a befelé közlekedő kocsik számára szolgáló megálló pedig, a várócsarnokkal együtt, — a vámsorompón és a *Kutvölgyi-uton* kivüli területre jött.

A *Zsigmond-térről* a *Lajos-utcza* felé, illetőleg a *Bécsi-utról* a *Zsigmond-utcza* felé haladó kocsik *Zsigmond-téri* megállóhelyei egyesittettek; — továbbá a *Lajos-utczától* a *Zsigmond-utcza* felé közlekedő kocsik megállóhelye a *Zsigmond-tér 1. sz.* ház elé, a *Dara-utcza* sarkához, mig a *Bécsi-ut* felé haladó kocsik megállóhelye a 170/A. sz. vezetéktartó oszloptól északra levő gázlámpás oszlop elé helyeztetett.

A *Bécsi-uton* az ujlaki plébánia templom előtti villamos vasuti megálló a *Bécsi-ut 34. sz.* ház elé áthelyeztetett.

A *Farkasréti* vonalon, a *Süveg-utczánál* föltételes megállóhely létesittetett.

* * *

A vasuttársaság az I. ker. *Hidegkuti-ut* 7961, 7962, $\frac{7963}{1}$, $\frac{7964}{1.\ a.}$, $\frac{7964}{2.\ a.}$, $\frac{7964}{2.\ b.}$ hr. sz alatt levő *Szép Ilona*-i forgalmi telepén 1642 m² alapterületü vasbetétes betonszerkezetü kocsiszint épitett, a régi kocsiszin egy részét alállomássá alakitotta és az ugyanitt levő kocsiszinekben, megfelelő átalakitásokkal gőzfütő berendezést létesitett.

A *Pálffy-utczai* áramfejlesztő telepen nagyobb átalakitásokat és épitkezéseket hajtott végre. Nevezetesen uj 740 ampére-órás, 500 Voltos accumulator-telepet rendezett be s azzal kapcsolatban 400 K. W. teljesitő képességü 5500 Voltos, 3 fázisu, 25 periódusu forgó áramu mótorból és vele közvetlenül kapcsolt 500—650 Voltos egyenáramu dynamóból álló mótordynamót állitott föl. A nagyfeszültségü kapcsoló berendezéseket kettős gyüjtő-sinrendszerrel látta el és a telep világitás berendezését is átalakitotta. Ugyanitt a régi 20 tonnás hidmérleg leszerelésével uj 30 tonnás hidmérleget épitett; a kazánház melletti szénraktárt átépitette, elektromos szénszállitó berendezéssel látta el; a kazánházban uj salakelevatort épitett és a telep udvarán 3000 liter benzin raktározására szolgáló „*Martin-Hünecke*"-rendszerü benzintárolót épitett.

Az I. ker. *Zugligeti* vonal végállomási épületét átalakitotta és megfelelő vizellátása czéljából ugyanitt vizvezetéki csöveket fektetett le s hygienikus berendezésü személyzeti tartózkodó helyet létesitett.

A vasuttársaság továbbá a *kelenföldi* főmühelyét is bővitette, gépészeti és villamos berendezéssel látta el; ugyanott 1764·5 m² alapterületü, vasbeton mühelytoldalék épületet létesitett s a *kelenföldi* forgalmi területen is átalakitásokat és bővitéseket hajtott végre, automobilgarage-t, járműfentartási anyagraktárt és benzinraktárt épitett; a kocsiszinekben, a mühelyhelyiségekben, a II emeletes iroda és kezelőépületben átalakitásokat hajtott végre; a fémolvasztót bővitette s a telepet uj csatornázással és alapcsövezéssel látta el.

A *VII. ker. Thököly-uti* forgalmi telepén levő kocsiszint átalakitotta, ugyanott II emeletes kezelő épületet; a VII. ker. *Damjanich-utczai* telepén pedig automobil garage-t épitett.

Engedélyt kapott továbbá a vasuttársaság, hogy az I. ker. *Zugligeti-ut* és *Zalai-ut* torkolatánál levő megállóhelyen 3 m. hosszu 1·20 m. széles, faszerkezetü várócsarnokot; a *kelenföldi* forgalmi telep előtt pedig 4·50 m. hosszu, 1·50 m. széles szabványos vasszerkezetü várócsarnokot állithasson föl és hogy a *kelenföldi* végállomáson, — az ott levő vasvárócsarnok meghagyásával, — személyzeti tartózkodó helyiségül szolgáló, 40 m² alapterületü épületet emelhessen.

Továbbá, hogy a *svábhegyi fogaskerekü vasut, „Városmajor“* állomása területén, közuti vasuti személyzeti tartózkodó helyiségül szolgáló 21 m² alapterületü, faszerkezetü házikót épithessen; a *Farkasréti* vonal mentén, az *I. ker. Lejtő- és Törpe-utcza* sarkán, 12 m² alapterületü, faszerkezetü várócsarnokot helyezhessen el és a *VI. ker., Városligeti* végállomáson, az *állatkerti* forduló vágány által befogott területen, várócsarnokot és személyzeti tartózkodó helyiséget magában foglaló, 11·75 m. hosszu, 5 m. széles, falazott épületet emelhessen.

Épitkezések a Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság vonalain és telepein.

A vasuttársaság az 1913. év közepétől 1915. év közepéig terjedő idő alatt hálózatát tovább fejlesztvén, számos épitkezést folytatott. — Előző jelentésünkben ismertettük a *VIII. ker., József-körut—Népszinház-utcza* sarkán tervezett kitérő vágány és a *Margithid* pesti hidfőjénél tervezett uj végállomás épitésére vonatkozó tárgyalásainkat. — A lefolyt évben a kereskedelemügyi minister ur, a közigazgatási bejárás eredményei alapján, e létesitményekre az épitési engedélyt megadta.

Engedélyt nyert a vasuttársaság a *Rókus kórház* előtti végállomásának 45 m' hosszban való bővitésére, olyképen, hogy a külső vágánytól 3 m tengely távolsággal, illetőleg a park járdája szélétől 9 m' tengelytávolsággal egy harmadik vágányt helyezhessen el.

Nem merült fel kifogás az ellen sem, hogy a társulat a *VIII. ker., Tisza Kálmán-téren*, a *Légszesz-utcza* irányában kitérő vágányt, továbbá a *VIII. ker., József-körut—Baross-utcza* sarkán, a *nagykörúti* vonal és a *Baross-utczai* forgalmi telep közötti mindennapos kezelő menetek czélszerü lebonyolitása végett összekötő vágányt létesithessen; a *X. ker. Golgotha-uton* pedig, a *kispesti állami munkástelep* forgalmának lebonyolitása érdekében, forduló vágányt épithessen.

Megépitette a társulat a *VII. ker. Bethlen-utczai* vonal folytatásaként, a *Damjanich-utcza* keresztezésével, a *Bajza-utczán*, a *Városligeti fasoron* és a *Felső-erdősor-utczán* át a *Podmaniczky-utczáig* vezető vonalát, valamint e vonalnak a *Podmaniczky-utcza—Teréz-körut* sarkán, a *m. kir. államvasutak nyugati pályaudvarának* postakezelési épülete előtti ideiglenes végállomását és ez a vonal a végállomással együtt már forgalomba is van helyezve.

Megépült a *VIII. ker. Népszinház-utczai* vonalból kiágazólag a *Karpfenstein-, Örömvölgy-, Kőris-utczákon* a *Golgota-uton* és a *Delej-utczán* át a *Simor-utczáig* vezető vonal, továbbá a *Golgota-uton* és a *Szapáry-utczában* elhelyezkedő forduló vágány.

A *IX. ker. Ferencz-körutnak*, a *Mester-utcza—Boráros-tér* közötti szakaszában, valamint a *IX. ker. Boráros-téren* fekvő vágányai fölött a társulat felsővezetékes berendezést létesitett.

Hozzájárultunk ahhoz, hogy a vasuttársaság, a *IX. ker. Hungária-körúton*, az *Elnök-utcza—Család-utcza* között fekvő népligeti mellékvágányokat, — pótkocsik elhelyezhetése czéljából, — a fővágányokkal összeköthesse, — továbbá, hogy a *Népliget* előtti végállomáson a *Hungária-körut* kocsiutján keresztül haladó összekötő vágányokat áthelyezhesse.

Hozzájárulásunkkal engedélyt nyert a vasuttársaság arra, hogy a *Hungária-köruti* vonalait összeköthesse olymódon, hogy a *Ferencz József laktanyához* vezető vonalát, a *Tomcsányi-uttól* a *Köztemetői* vonal keresztezésével, az államvasuti aluljáróban és az államvasuti főmühely mentén, a *X. ker. Kőbányai-ut* és a *közuti vasut* keresztezésével, az uj *Népliget* előtti vágányokhoz csatlakozóan meghosszabbithassa.

Mivel a *Hungária-körut* e szakasza és az államvasuti aluljáró még nincs a végleges szabályozási vonalig kiszélesitve; — ezért ez az összekötő vonal — a *Népliget Kőbányai-uti* vége előtt létesitett csonkavágánnyal együtt, — a mai helyi viszonyokhoz alkalmazkodóan, ideiglenes elhelyezésü.

A vasuttársaság hozzájárulásunkkal, az *V. ker. Országház-tér—Személynök-utcza* sarkán, az ideiglenes elhelyezésü vágányokat a megállapitott végleges helyre átépitette, — és a *Hungária-körut—Üllői-út sarkán*, a *Ferenczvárosi sporttelepi* kitérő vágány kiegészitésére összekötő vágányt létesitett. —

Hozzájárultunk a vasuttársaság által a *IX. ker. Ferencz-körúton* tervezett összekötő vágány engedélyezéséhez, de az ugyanott tervezett kitérők ellen, valamint a *VI. ker. Gyár-utczában* tervezett tároló berendezés létesitése ellen, állást foglaltunk. — Helyesléssel fogadtuk azonban a székesfőváros tanácsának a villamos vasuti vágányelrendezések revisiójára vonatkozó intézkedését, hogy ugyanis a székesfőváros területén levő valamennyi állomási forduló és kitérő vágány berendezéseit, melyek ellen az eddigi tapasztalatok szerint, városrendezési, szépészeti, vagy közforgalmi szempontból kifogást lehet emelni, jegyzékbe foglaltatja s a vágányelrendezések egyszerüsitésének kérdését tanulmányozva, megfelelő javaslatot fog kidolgoztatni. —

Hozzájárultunk ahhoz is, hogy a vasuttársaság, — a fuvarozási nehézségek legyőzése végett, — *Ujpesti-rakparti* vonalából kiágazóan, az alsó rakparton, ideiglenes csonkavágányt, e vágány mentén pedig rakodó területet létesithessen és a két fővágány között összekötő vágányt fektethessen le. —

Hozzájárulásunkkal, a vasuttársaság a *X. ker. Maglódi-úton*, a *Hungária-körúton* és a *Simor-utczában*, a *Népliget* mentén eredetileg lefektetett kisszelvényü felépitményét, *Melaun*-féle sinsarukkal erősbitett, f. m.-kénti 36·25 kgrmos, 190 $^{m}/_{m}$ magas *Haarmann*-rendszerü sinekkel cserélte ki. —

Hozzájárultunk a IX. ker. *Üllői-út* 9634/5/a hr. számu telken, a *Száva-utczával* szemben épült forgalmi telep vágányzatának módositásához. —

Hozzájárultunk továbbá ahhoz, hogy a vasuttársaság, — a közlekedési nehézségek elháritása végett, — *IV. kerületi Eskü-téri* végállomását átalakithassa, olyképpen, hogy az egyik vágányösszeköttetést, az állomási csonkavágány végéhez közelebb hozhassa és az ottani várócsarnokot, mintegy 25 m.-el távolabbra, az állomási csonkavágány végéhez áthelyezhesse. —

Előző jelentésünkben ismertettük az *Erzsébetfalvától Kispesten* át a *X. ker. Uj Köztemetőig*, valamint a *X. ker. Kápolna-tértől* az *Óhegy-utczán* át, az *Alkér-utczáig* tervezett villamos vasuti vonalakra vonatkozó, előzetes tárgyalásainkat. — A lefolyt évben megtartott közigazgatási bejáráson hozzájárultunk ahhoz, hogy e vonalak az egyetértőleg megállapitott tervek szerint engedélyeztessenek. —

A lefolyt tárgyalások eredményéhez képest engedélyt kapott a vasuttársaság, hogy a forgalom javitása érdekében, a *IX. ker. Mester-utczában*, a *Markusovszky-úton* és a *Hungária-körúton* 4 összekötő vágányt; a *sertésvágóhidnál* állomási csonkavágányt, a *IX. ker. Gubacsi-út* külső végén pedig a határerdő terü-

letén, forduló vágányt épithessen, továbbá, hogy a *IX. ker. Száva-utczai* forgalmi telepét, a *Szentlőrinczi h. é. vasut Üllői-úti* vágányaival, mindkét irányban közuti vasuti vágányokkal összeköthesse. –

* * *

Hasonlókép megengedtetett a társulatnak, hogy a *IX. ker. Közraktár-utczai* vonalszakasz táplálásának megerősitésére, a *VII. ker. Kertész-utczai* áramfejlesztő telep és a *IX. ker. Mester-utczai* várócsarnok között fekvő 2 db., egyénként 500 $^{m/m^2}$ keresztmetszetü kábelt *a IX. ker. Ferencz-körúton*, a *Boráros-téren* és a *Közraktár-utczában*, a *Kapisztrán-utczáig* meghosszabbithassa, a *belvárosi vonala* táplálásának megerősitésére pedig a *Kertész-utczai* telepből kiindulólag az *Egyetem-térig* 2 db. 500 $^{m/m^2}$ keresztmetszetü földalatti kábelt fektethessen le; — továbbá, hogy a *IX. ker. Üllői-út—Hungária-körut* sarkán levő várócsarnoktól a *Ferenczvárosi* forgalmi telepig, – a *IX. ker. Hungária-körut* délkeleti oldalán már meglevő kábelekkel közös gödörben, üzleti telefonkábelt helyezhessen el. —

Hozzájárultunk ahhoz is, hogy a vasuttársaság az *V. ker. Révész-utczai* áramfejlesztő telepe és a *m. kir. államvasutak «Lipótváros»* teherpályaudvara között üzleti telefonvezetéket létesithessen. –

* * *

A vasuttársaság engedéllyel a *VIII. ker. Baross-utcza—Szűz-utcza* sarkán uj rendes megállóhelyet; — a *X. ker. Tomcsányi-* és *Pongrácz-utcza* sarkán az *„Országos tenyész és haszonállat vásártelep“* közelében, valamint a X. ker. Kada-utcza sarkán és a X., Maglódi-út 47 sz. alatt levő fővárosi serfőzőtelep előtt egy-egy feltételes megállóhelyet létesitett. —

Hozzájárultunk, hogy a vasuttársaság a *Felső erdősor—Kmetty-utcza* sarkán, valamint a *Teréz-körut—Gróf Zichy Jenő-utcza* sarkán és azzal szemben levő, ugyszintén, a *Podmaniczky-utcza 24 sz.* előtti feltétetes megállóhelyeket rendessé változtathassa és hogy a legutóbbit a *Csengery-utcza* sarkára áthelyezhesse; a *X. ker. Halom-utczai* feltételes megállóhelyet, továbbá a *m. kir. államvasutak „Kőbánya felső pályaudvar“*-a közelében, a *X. ker. Kolozsvári-utczában* levő, valamint a *VIII. ker. Népszinház-utcza 47 sz.* ház előtt a *Vay Ádám utcza* sarkán levő feltételes megállóhelyeket is rendessé változtassa és hogy a legutóbb emlitett megállóhelyt a befelé haladó irányban a *Kisfuvaros-utcza* elé; — a kifelé haladó irányban pedig a *Népszinház-utcza* 40. sz. ház elé áthelyezhesse. —

Oly czélból, hogy a megállóhelyek közötti távolság arányosabbá legyen és a közlekedési érdekek is lehetőleg, minden tekintetben kielégithetők legyenek, a vasuttársaság, a *Ferencz-körut—Tüzoltó-utcza* sarkán, valamint a szemben levő, továbbá a *Boráros-tér 4. sz.* ház előtt a *Ráday-utcza keresztezésében* volt megállóhelyek beszüntetésével, a *Ferencz-körut 28. sz.*, illetőleg 31. sz. ház előtt egy-egy uj rendes megállóhelyet létesitett.

A VIII. ker. *Kálvária-téren* a megállóhelyeket akként rendezték, hogy a *Köztemető-ut* felé közlekedő kocsik az *Örömvölgy-utczai* elágazás előtt állanak meg, ahol az *Örömvölgy-utcza* felé haladó villamos vasuti kocsik áramszedőt cserélnek. — A téren levő várócsarnoknál csupán a *József-körut* felé haladó kocsik állanak meg s ezeken az áramszedőt is itt cserélik ki.

A vasuttársaság a *VI, ker. Aréna-ut—Állatkerti-ut* keresztezésében levő megállóhelyet akként választotta ketté, hogy a két menetirányba szolgáló megállóhelyek az utkereszteződés elé jussanak.

Az *V. ker. Zoltán-utcza* sarkán levő megállóhely az *Árpád-utcza* sarkára; — az V. ker. *Személynök-utcza—Markó-utcza* sarkán levő megállóhely a *Személynök-utcza—Klotild-utcza* sarkára; — az V. ker. *Pozsonyi-ut* 4/b sz. ház előtti megállóhely a *Pozsonyi-ut* 5—7 sz. ház előtti megálló helylyel szemben levő pontra jutott.

* * *

A vasuttársaság engedélyt nyert arra, hogy a IX. ker. *Száva-utcza* 9634/5/9 hr. sz. telken levő forgalmi telepen uj kocsiszint épithessen. — Ez a kocsiszin 150 kocsi elhelyezésére fog szolgálni és egyelőre a kispesti munkástelep forgalma számára szükséges 30 motorkocsit és 60 pótkocsit fogják ott elhelyezni.

A vasuttársaság a *VIII. ker. Baross-utczai* forgalmi telepén levő ideiglenes nyitott fészereket, pályafentartási czélokra, irodákká, mühelyekké és raktárrá; az egyik kocsiszint pedig automobilszinné és javitó-műhelylyé átépitette.

Nem tettünk észrevételt az ellen, hogy a vasuttársaság a *Ferenczvárosi* telepén levő pályafentartási műhelyt 9 helyiséggé átépithesse, a szolgálati épületet átalakithassa és a javitó műhelyben a vágányokat alápinczézhesse, továbbá, hogy automobil-fészert épithessen, az ugyanitt levő áramátalakitó állomáson 1500 K. W. teljesitményü mótordinamót állithasson föl; — az itteni pályafentartási telepen pedig, — a sinhajlitó gép védelmére, vasvázas betonházikót épithessen.

Az *V. ker. Révész-utczai* áramfejlesztő telepen levő salakhombárt a társulat kibővitette és raktárépületet létesitett. — A *VI. ker. Aréna-uti* telepen az alállomás részére légszűrő kamrát és hütőkamrát épitett, továbbá ugyanitt 380 K. W. teljesitményü motordinamót állitott föl.

Ezenkivül eljárásunk tárgyául szolgáltak még a következő vasuti létesitmények:

1. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjából* kiágazólag *„Budapest székesfőváros gázműveinek“* V. ker. *Lipótvárosi* gáztartó telepére vezető iparvágány és kocsivontató berendezés.

2. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjából* kiágazólag az V. ker. *Tutaj-utczán* át a *„Pesti Viktória gőzmalom r. t.“* V. ker. *Ujpesti rakpart—Pannónia-utcza* közt fekvő gyártelepére vezető iparvágány bővitése.

3. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjából* kiágazólag a *„Láng L. gépgyár r. t.“* V., *Váczi-uti* telepére vezető iparvágányhálózat bővitése és átalakitása.

4. *A m. kir. államvasutak balparti körvasuti vontató vágányából* kiágazólag a *„Budapesti általános villamossági r. t.“* telepére vezető iparvágány.

5. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjának* 128+52 szelv.-nél kiágazólag az V. ker., *Meder-utczán* át, a *„Frankl A Hermann és fiai“* czég vasraktár telepére vezető iparvágány.

6. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjának vontató vágányából* kiágazólag *„Édeskúti L. raktártelepé“*-re vezető iparvágány.

7. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjából* kiágazólag „*Kohn A. M. vasraktártelepére*“ vezető iparvágány bővitése.

8. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjának* 140/141. szelv. közt kiágazólag a „ *Magyar aczélárugyár r. t.* telepére vezető iparvágány.

9. *A m. kir. államvasutak »Budapest—Lipótváros«* állomásából kiágazólag a »*Hazai gépgyár r. t. Sangershausen Eisele*« gyártelepére vezető iparvágány bővitése.

10. *A m. kir. államvasutak »Budapest—Lipótváros«* állomásából kiágazólag a székesfővárosi kőtérre vezető iparvágány folytatásaként, a »*Schopper J. G.*« czég telepére vezető iparvágány.

11. *A m. kir. államvasutak »Budapest – Lipótváros«* állomásából kiágazólag az »*I. magyar gazdasági gépgyár r. t.*« *V. Pannónia-utcza – Révész-utcza* sarkán levő telepére vezető iparvágány.

12. *A m. kir. államvasutak »Budapest—Lipótváros«* pályaudvarának *Révész-utczai* végéből kiágazólag, a *Révész-utczán*, a *Visegrádi-utczán* át, a *Dráva-utcza* keresztezésével, a *székesfővárosi elektromos müvek V. ker. Váczi-uti* telepére vezető igarvágány.

13. *A m. kir. államvasutak balparti körvasutjából* kiágazólag a »*Tudor accumulator gyár*« *VI. ker. Váczi-uti* telepére vezető iparvágány.

14. A *m. kir. államvasutak »Kőbánya felső pályaudvar«*-áról kiágazó iparvágányhoz csatlakozólag, a „*Dreher Antal serfőzde r. t.*“ telepére tervezett iparvágány.

15. A *m. kir. államvasutak Budapest — nyugati pályaudvarán, Gáspár Fülöp* tűzifa kereskedő iparvágányak bővitése.

16. A „*Schlick-Nicholson gép, waggon és hajógyár r. t.*“ *VI. ker. Váczi-uti* telepén levő iparvágányhálózat bővitése.

17. A „*szab. parafakő és parafakőépitményi gyár r. t.*“ *X. ker. Noszlopy és alsó Vaspálya-utczai* gyártelepén levő iparvágány átalakitása.

18. A *székesfővárosi szemétszállitó iparvasut* átalakitása.

19. A *székesfővárosi gázmüvek III. ker. Óbudai központi telepén* levő iparvágány hálózatának kocsivontató berendezése.

20. A *m. kir. államvasutak balparti körvasutjának* a *Vizafogói védgáttal* való kereszteződésében levő utátjáró kiszélesitése.

21. A *m. kir. államvasutak „Budapest—Angyalföld“* állomásából kiágazólag a „*Gergely és Vecsei olajgyáros*“ czég VI. ker. *Balzsam-utcza* $\frac{1540/c}{98}$ hr. sz. gyártelepére vezető iparvágány.

22. A *m. kir. államvasutak „Budapest—Angyalföld“* állomásának *Esztergom* felöli végén levő csonkavágány folytatásaként *Rusz János* czég telepére vezető iparvágány.

23. A *m. kir. államvasutak Kőbányai vontató vágányából* kiágazólag az „*Egyesült tégla- és Cementgyár r. t.*“ valamint a »*Siemens-Schuckert* művek r. t. *X. Gyömrői-uti* gyártelepeihez vezető iparvágány.

24. A *m. kir. államvasutak Kőbányai vontató vágányából* kiágazólag a „*Zucker Henrik* üveggyáros“ czég *X. Gyömrői-uti* raktártelepére vezető iparvágányt.

25. A *m. kir. államvasutak »Kőbánya — felső pályaudvar — Maglódi-uti* vontató vágányából« kiágazólag a »*Fővárosi serfőző r. t.*« telepére vezető iparvágány.

26. A *m. kir. államvasutak »Budapest—Czeglédi vonalával párhuzamos vontató vágányból* kiágazó parafakőgyári iparvágány folytatásaként a „*Magyar Vegyipari gépgyár r. t.*“ (azelőtt „Reichel és Heiszler) telepére vezető iparvágány.

27. A *m. kir. államvasutak „Budapest—Czeglédi“* vonalából kiágazólag az *I. Laposdülőben* levő *I. sz. katonai élelmezési fiókraktárhoz* vezető iparvágány.

28. A *m. kir. államvasutak »Kőbánya alsó pályaudvar«* melletti *»Lőrincz átrakodó állomásból«* kiágazólag *Biehn János* aszfaltgyáros czég kispesti gyártelepére vezető iparvágány.

29. A *m. kir. államvasutak »Kőbánya alsó pálgaudvaráról«* kiágazó iparvágány meghosszabbitásaképen, a *»nemzetközi vasuti hálókocsi és európai express vonat r. t.«* kocsijavitó és vizsgáló mühely telepére vezető iparvágány.

30. A *m. kir. államvasutak „Kőbánya alsó pályaudvará“-ból* kiágazólag a *m. kir. államvasuti gépgyár* X. ker. *Pongrácz-uti* raktárterületére vezető iparvágány.

31. *A m. kir. államvasutak „Kőbánya felső pályaudvará“-ból* kiágazólag az *„Első magyar részvény serfőző r. t.“* X. ker. *Jászberényi-uti* telepére vezető iparvágány és ugyanott összekötő vágány.

32. *A m. kir. államvasutak angyalföldi vontató vágányából* kiágazólag a *Kaszab-féle csavargyárba* vezető iparvágány.

33. *A m. kir. államvasutak angyalföldi vontató vágányából* kiágazólag *„Müller Ernő“* ipartelepére vezető iparvágány.

34. *A m. kir. államvasutak angyalföldi vontató vágányából* kiágazólag a *„Tudor accumulatorgyár r.* t.“ telepére vezető iparvágány.

35. *A m. kir. államvasutak angyalföldi vontató vágányából* kiágazólag a *„Schlick—Nicholson gép, waggon és hajógyár r.* t.“ VI. ker. *Hungária-köruti* telepére vezető iparvágány.

36. *A m. kir. államvasutak Pest-szent Lőrinczi vontató vágányából* kiágazólag a *„Hazai kőolaj r. t.“* telepére vezető iparvágány.

37. *A. m. kir. államvasutak „Budapest—Ferenczváros“* állomásából kiágazólag *„Bing Emil aszfaltgyártelep“-ére* vezető iparvágány.

38. *A m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjának „Buda—Császárfürdő“* állomásából kiágazólag *Leipziger Vilmos* III. ker. *Szentendrei-utcza* és *Meggyfa-utcza* sarkán levő gyártelepére vezető iparvágány meghosszabbitása.

39. *A m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjából* kiágazólag a II. ker. *Margit-köruti* fiókgázgyárba vezető iparvágány átalakitása.

40. A *m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjából* kiágazólag a *„Budapest székesfővárosi központi gázmüvek“* III. ker. *Homokos dülőben* levő telepére vezető iparvágány hálózat és vontató berendezés, valamint a telep belső területén munkavágányhálózat és ugyanitt a körvasut 15/17 szelv. közt gyalogaluljáró létesitése.

41. A *m. kir. államvasutak „Budapest—Ferenczváros“* pályaudvari közraktári vágányaiból kiágazólag *Budapest székesfőváros* X. ker. *Gyáli-uti* uj közraktáraihoz vezető iparvágányok.

42. A *m. kir. államvasuti jobbparti körvasutját* az *esztergomi h. é. vasuttal* összekötő vasut mellett, a *Filatorigát* vonalától a *Matróz-utcza* vonaláig, az összekötő vágánynak a *Duna* felé eső sínszála mellett, mintegy 130 m. hosszban, 0·20/0·30 m. belvilágu vezetékcsatorna épitése.

43. A *m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjából* kiágazólag a *„Ganz és trsa Danubius gyár r. t.“ Királyhegy-utczai* telepére vezető iparvágány.

44. A *m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjának* 27/28 szelv. közt kiágazólag a székesfőváros *budaujlaki* vizmütelepére vezető iparvágány.

45. A *m. kir. államvasutak „Budapest—Ferenczváros“* állomásának kihuzó vágányából kiágazó csonkavágányhoz csatlakozóan a *Kispesti munkástelep* területére vezető gőzüzemü iparvasut épitési engedélyének meghosszabbitása.

46. A *m. kir. államvasutak »Budapest—Ferenczváros«* állomásán, a *„Vacuum Oil Company“* r. t. raktárába vezető iparvágány.

47. A *m. kir. államvasutak „Budapest—Ferenczváros“* állomásából kiágazólag a *IX. ker. Üllői-ut* 9634/4. hr. sz. fővárosi telken épült *„Mária Valéria“* barakkórházhoz vezető iparvágány és ugyanitt az iparvágányon, valamint a *Szt. Lőrincz-i h. é. villamos vasut* 20/21 szelv-nél a jobb vágányon keresztül, két utátjáró létesitése.

48. A *m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjának* 23/25 szelv. közt. kiágazólag a *„Kartonnyomó ipar és textil kereskedelmi r. t.“* telepére vezető iparvágány meghosszabbitása.

49. A *m. kir. államvasutak jobbparti körvasutjának „Buda—Császárfürdő“* állomásából kiágazólag az *„Egyesült tégla és Czementgyár r. t.“* dunaparti rakodójához vezető iparvágány bővitése.

50. A *m. kir. államvasutak „Kelenföld—dunaparti vontató vágányából* kiágazólag *„Budapest székesfőváros kelenföldi elektromos telepére“* vezető ideiglenes munkavágány.

51. A *m. kir. államvasutak „Kelenföld—dunaparti vontató vágányából* kiágazólag a *„Telekértékesitő r. t.“*-nak *Budafok* község határában levő ingatlanaihoz vezető iparvágány.

52. A *„cs. kir. szab. déli vaspálya társaság“* pályatestén át, a *Magyarádi-ut* irányában, aluljáró létesitése.

53. A *cs. kir. szab. déli vaspálya társaság Kelenföldi* vonalából kiágazólag a 2. sz. katonai ruharaktárba vezető iparvágány hálózat bővitése.

54. A *Budapest—esztergomi h. é. vasut* 9/10 szelv. közt, a *Gács-utcza* irányában, *Rusz János* ipartelepére vezető utátjáró.

55. A *„Budapest—Esztergom-füzitői h. é. v.“ „Óbuda“* állomásából kiágazólag, a *„Budapesti tégla és mészégető gyár r. t.“* III. ker. *Bécsi-uti* gyártelepére vezető iparvágány.

56. A *„Budapesti h. é. vasutak r. t.“ Dunaharaszti* vonalának 18/21 sz. szelv. közt kiágazólag *Kallós Manó* IX. ker. *Soroksári-ut* 142. sz. ipartelepére vezető iparvágány.

57. A *„Budapesti h. é. vasutak r. t.“ Dunaharaszti* vonalának 29/30 sz. szelvénye közt, *Koch Menyhért* IX. *Soroksári-ut* 119. sz. alatt levő gyártelepéhez vezető utátjáró.

58. A *„Budapest – Budafoki“* h. é. villamos vasut 17/18 szelv. közt, a *Fehérvári-uton* a vasut balvágányán át, a *Felten* és *Guillaume* kábelgyár r. t. munkástelepeihez vezető ut irányában utátjáró létesitése.

59. A *„Budapesti h. é. vasutak r. t.“ Erzsébetfalva—Dunaharasztii, Budapest—Gödöllői* és a *Filatorigát—Szentendrei vonalainak* villamos üzemre való átalakitásának műszaki felülvizsgálata.

60. A *„Budapest—Ujpest—Rákospalotai villamos vasut ujpesti* forgalmi telepén tervezett átalakitások, a vágányzat és üzleti telefonhálózat bővitése.

61. A *„Budapesti h. é. vasutak r. t.“ Gödöllői* vonalának 6/7 sz. szelv. közt kiágazólag a *„Magyar ruggyanta árugyár r. t.“* és a *„Márta, magyar automobil r. t.“* X. *Kerepesi-uti* gyártelepére vezető iparvágány áthelyezése.

62. A *„Budapesti villamos városi vasut r. t.“* és a *„Szt. Lőrinczi h. é. v. r. t.“* vágányain keresztül, a *Ferenczvárosi tornaclub IX. ker. Üllői--uti* sporttelepéhez vezető 3 kocsi átjáró.

63. A „*Ganz és trsa, Danubius gép, waggon és hajógyár r. t.*“ *X. ker. Kőbányai-ut 31.* sz. alatt levő telepéről, a *Villam-utcza* keresztezésével, a részvénytársaság által bérelt székesfővárosi telekre vezető tolópadvágány.

64. A *székesfővárosi szemétszállitó vasut* átemelő állomásának átalakitása.

65. A „*Magyar-belga fémipargyár r. t.*“ *VI. ker. Teve-utczai* gyártelepeit összekötő keskenynyomközü kézi üzemű iparvágány.

66. A „*Ferencz József*“ *keserüvizforrás vállalat kelenföldi* telepeit az I. ker. *Dobogó-ut* átszelésével, összekötő, keskenynyomközű, kézi üzemű iparvágányhálózat.

67. A „*Budapest—budafoki h. é. vasut r. t.*“ *I. ker. Fehérvári-uti* második vágánya mentén előállitott utlétesitmények.

68. A „*Budapesti h. é. vasutak r. t.*“ *Szentendrei* vonalának második vágánya mentén előállitott utlétesitmények.

69. A „*Budapesti közuti vaspálya társaság*“ *hüvösvölgyi* vonalán, az *I. ker. Völgy-utcza 30. sz.* ingatlan közelében levő *Névtelen-utcza* irányában létesitett gyalogutátjáró.

V.

VIZMŰ.

Az elmult időszakban a vizműépités terén nagyobbszabásu munkálatok nem voltak folyamatban, a közel jövőben szükségessé válható kibővitési munkálatokhoz azonban folynak az előmunkálatok (próbafurások stb.)

Megemlitendőnek tartjuk, hogy megelőző jelentésünk bemutatása óta elkészültek az ujlaki vizműtelep bővitési munkálatai és befejezés előtt állana a Markó-utczai vizműtelep áthelyezési munkálatai.

A vizmű csőhálózatában történt bővitések között kiemelendőnek tartjuk az I. ker. várbeli uj nyomóvezeték létesitését, a mely a Krisztinavárosi szivattyutelepből kiindulva a Kékgolyó-utczában, mint 350 mm-es cső, folytatólag a Krisztina-köruton, Mikó-utczában, Tábor-utczában és a Palota-uton a Disz-térig, mind 309 mm.-es cső halad végig.

Az 1913. és 1914. év, valamint 1915. I. félév folyamán engedélyezett vizvezetéki csövek a következő helyeken voltak fektetendők:

Kerület	Utak és terek	Cső hossza méterben
I.	Albert-utcza, Gyopár-utcza, Krisztina-körut, Ménesi-ut, Avar-utcza, Bán-utcza, Istenhegyi-ut, Kutvölgyi-ut, Virányos-ut, Narczisz-utcza, a Diósárkot a Kutvölgyi uttal összekötő névtelen ut, Diana-ut, Denevér-ut, br. Eötvös-ut, Ménesi- és Somlói-utakat összekötő névtelen ut, Deres-ut, Hengermalom-ut és abból ki-	

Kerület	Utak és terek	Cső hossza méterben
I.	ágazó névtelen ut, Diós-árok és azt a Városkuti-uttal összekötő névtelen ut, Hegyhát-ut, Karolina-ut, Budaőrsi-ut, Dénes-utcza, Hárshegyi-ut, Lipótmezei-ut, Tárogató-ut, Hidegkuti-ut, Tóth Lőrincz-utcza, Ménesi-utból kiágazó névtelen ut, Széna-tér, Csóka-utcza, Istenhegyi-utból kiágazó névtelen ut, Fehérvári-ut és Fadrusz-utcza közötti névtelen ut, Sashegyi-ut, Bercsényi-utcza, Fürj-utczából kiágazó névtelen ut, Városmajor-utcza, Süveg-utczából kiágazó névtelen ut, Verpeléti-ut, Kékgolyó-utcza, Krisztina-körut, Mikó-utcza, Tábor-utcza, Palota-ut, Kovács-utcza, Széchenyi emlék-ut, Retek-utcza, Bürök-utcza, Lejtő-ut, Vas Gereben-utcza, Csipke-utcza, Hieronymi-ut, Mohai-ut, Lejtő-utból kiágazó névtelen ut, Somlói-ut, Dombovári-ut.	18928·0
II.	Törökvész-dülői névtelen ut, Csalán-utcza és abból kiágazó névtelen ut, Bogár-utcza, Pasaréti-ut és azt a Debrői-uttal összekötő névtelen ut, Felvinczi-ut, Csalogány-utcza, Ákos-utcza, Csopaki-utcza, Margit-utcza, Pasaréti-ut és Ördög-árok közötti névtelen ut, Pusztaszeri-ut, Törökvész-dülő névtelen ut, Borbolya-utcza, Volkmann-utcza.	3565·0
III.	Bokor-utcza, Szőlő-utcza, Zápor-utcza, Bécsi-ut, Kis Czelli-utcza, Körte-utcza, Szt.-Endrei-ut, Pacsirtamező-utcza, Remetehegyi névtelen ut, Szépvölgyi-utcza, Hévizi-ut, Hunor-utcza, Szépvölgyi-utczából kiágazó névtelen ut, Konkoly-utcza, Apát-utcza.	5680·0
IV.	Mária Valéria-utcza.	150·0
V.	Pulszky-utcza, Honvéd-utcza, Balaton-utcza, Rudolf-rakpart, Szt. István-tér, Wurm-utcza, Országház-tér, Sziget-utcza, Pannonia-utcza.	1055·0
VI.	Fövény-utcza, Bulyovszki-utcza, Futár-utcza, Reitter Ferencz-utcza, Jász-utcza, Fáy-utcza, Tünde-utcza, gr. Zichy Jenő-utcza, Máglya-utcza, Tüzér-utcza, Babér-utcza, Tomori-utcza, Mohács-utcza, Városliget.	3440·0

Kerület	Utak és terek	Cső hossza méterben
VII.	Alsó erdősor, Bethlen-tér, Józsika-utcza, Vezér-utcza, Szentes-utcza, Columbus-utcza, Egressy-ut, Komócsy-utcza, Öv-utcza.	2990·0
VIII.	Fecske-utcza, Alföldi-utcza, Köztemető-ut, Kölcsey-utcza, Lujza-utcza, Teleki-tér, Baross-utcza, Visi Imre-utcza.	1380·0
IX.	Ferencz-utcza, Páva-utcza, Illatos-ut, Markusovszky-ut, Gyáli-ut, Üllői-ut, Gubacsi-ut.	3980·0
X.	Kőbányai-utból kiágazó névtelen-ut, Tomcsányi-utcza, Simor-utcza, Halom-utcza, Belső Jászberényi-ut, Kada-utcza, Mádi-utcza, Martinovich-tér, Népliget, Remény-utcza, Szt. Mihályi-ut, Kerepesi-ut, Alberti Irsai-ut és folytatását képező névtelen-ut, Kereszturi temető, Szigligeti-utcza, Népliget, Óhegy-utcza, Pongrácz-ut, Szlávy-utcza, Zách-utcza.	10000·0
	Összesen	51168·0

Az engedélyezett csővonalak hossza:

26	mm.	belső	átmérőjü	cső	930 méter
30	„	„	„	„	500 „
40	„	„	„	„	410 „
50	„	„	„	„	2720 „
75	„	„	„	„	7230 „
100	„	„	„	„	9703 „
125	„	„	„	„	9405 „
150	„	„	„	„	14770 „
250	„	„	„	„	2550 „
300	„	„	„	„	2200 „
350	„	„	„	„	750 „
				Összesen	51168 méter.

VII.

CSATORNÁZÁS.

Előző jelentéseinkben már ismételten reámutattunk arra a körülményre, hogy a székesfőváros általános csatornahálózatának fejlesztése nem halad párhuzamosan a város fejlődésével. A dunabalparti városrészek Hungária-körutig terjedő területére elfogadott főgyüjtő hálózatnak kiépitése óta ezen a téren az óbudai főgyüjtőt kivéve — amelynek épitése befejezés előtt áll, — egész a legutolsó időkig nagyobbszabásu alkotás nem létesült és a sürün jelentkező elodázhatatlan szükségletek kielégitése végett sok esetben nem volt elkerülhető az ideiglenes, sem müszaki, sem egészségügyi szempontból nem kielégitő megoldás.

A dunajobbparti városrészek jelenlegi csatornahálózata — a város belső területén levő számos dunai kitorkolásával — már nem felel meg a kor igényeinek és nem alkalmas a fejlesztésre; ez a régen érzett hiány csak az évek óta ismételten sürgetett egységes, az egész jobbpartra kiterjedő általános csatornahálózat kiképzése által szüntethető meg. Ugyancsak régen érezhető a balparti városrészeknél e városrészek belső területére kiépitett főgyüjtőhálózat keretén belül abba szervesen beleilleszkedő mellékgyüjtőhálózat hiánya. Ezekhez járult ujabban a dunabalparti városrészeknél a külterületek csatornázhatása czéljából a balparti főgyüjtő hálózatnak fejlesztése is. Amig azonban a mellékgyüjtőhálózat hiányossága csak a meglevő csatornahálózat egyes részeinek tökéletlen müködésére vezetett, addig a jobbparti általános csatornahálózat, valamint a balparti kültelki főgyüjtő hálózat megoldásának halogatása nagy fejlődésnek indult városrészek beépitését egyenesen megakasztotta és lehetetlenné tette.

Ezek a szempontok arra birták a székesfőváros vezetőségét, hogy a csatornázás fejlesztésének terén évek hosszu során át elkövetett mulasztásokat a lehetőség szerint és a mutatkozó szükségletek mértékének sorrendjében pótolja.

Az igények feltorlódása miatt és a városfejlődés megakasztásának lehető elkerülése végett a dunajobbparti városrészek csatornahálózatának kiépitésénél nem volt ma már a természetes és technikailag helyes ut betartható, amely azt

irja elő, hogy első sorban oldassék meg az egész jobbparti városrészre kiterjedő általános csatornahálózat és annak keretében jussanak egyes városrészek csatornahálózatai kivitelre; hanem e helyett egyes városrészek csatornahálózatát kellett megtervezni és kiépiteni avval a feltevéssel, hogy azok bekapcsolhatók legyenek egy a Duna jobb partján a város alsó pontjáig végig vezetendő főgyüjtőbe. Ilyen feltevésben épült ki az óbudai főgyüjtő és ez a feltevés szolgált alapul a rendezés alá kerülő Tabán és a nagy mértékben fejlődő Kelenföld csatornahálózatának tervezésénél is. Ugyanezen oknál fogva el kellett halasztani a főgyüjtőkkel már ellátott balparti városrészek mellékgyüjtőhálózatának szerves kiegészitését és hozzá kellett fogni a Hungária-uton kivül eső területek főgyüjtőhálózatának tervezéséhez.

Ezekkel a munkálatokkal párhuzamosan készült a balparti városrészek meglevő főgyüjtő csatornája kitorkolásának áthelyezési terve is, amelyet a soroksári Dunaág rendezése tett sürgősen szükségessé.

Az óbudai főgyüjtő tervét már ismertettük előző jelentéseinkben, a balparti városrészekben tervezett nagy munkálatok részben még csak tervezés, részben tárgyalás anyagát alkotják: igy ezuttal a Tabán és Kelenföld csatornahálózatának és ez utóbbival kapcsolatban a Kelenföldhöz csatlakozó hegyvidék vizlevezetési tervének ismertetésére szoritkozunk.

Az I. ker. Tabán rendezésével kapcsolatban az Ördög-árok egy szakaszának átépitése és a rendezés folytán keletkező utvonalak csatornázása vált szükségessé.

A Tabán rendezésével megszünő Árok-utczából az Ördög-ároknak a Kürt-utcza és Döbrentei-tér közé eső szakasza 472 m. hosszban áthelyezendő. Az átépitendő szakasz keresztszelvényeinek megállapitásánál vizsgálat tárgya volt: vajjon a régi szelvény méretei megfelelőek-e. Erre nézve tájékozásul szolgálnak a következő adatok.

Az Ördög-árok 5769 ha kiterjedésü vizgyüjtő területéből 4784 ha nagyrészt erdős, 440 ha részben erdős, 326 ha nyaraló övezet és 219 ha belterület. A 19 km. hosszu vizgyüjtő területen 2 m. lefolyási középsebességet tételezve fel, kereken $2^1/_2$ óra szükséges ahhoz, hogy a lefolyásra kerülő viztömegek az alsó szakaszt megterheljék. Budapesten és környékén a 12 évre kiterjedő feljegyzések szerint, ilyen $2^1/_2$ órás csapadék intenzitása hectáronkint 28 másodperczliterre tehető, ami megfelel óránkint 10 mm. magasságu csapadék mennyiségének. Ha ebből a nagyrészt erdős területen 40%-ot, vagyis hectáronkint 12 másodperczlitert, a részben erdős területen és a nyaraló övezetben hectáronkint 60%-ot, vagyis hectáronkint 17 másodperczlitert és végül a belterületen 90%-ot, vagyis hectáronkint 25 másodperczlitert számitunk lefolyásra kerülő csapadékviz mennyiségkint, akkor az Ördög-árok alsó szakaszának maximális megterhelése 75,905 másodperczlitert fog kitenni.

Ezzel a feltevésen alapuló számitási adattal szemben az Ördög-árok völgyében két katasztrófális felhőszakadás lefolyó vizmennyiségéről vannak eléggé megbizható adataink. Az 1875. junius 26-iki felhőszakadás a völgynek mintegy 2700 ha területére terjedt ki és az egy órai megszakitással 3 óráig tartó eső 106 mm. magas csapadékot eredményezett. Ebből az alsó szakaszon lefolyásra kerülő viztömeg maximális értéke másodperczenkint 90 m^3 tett ki. Az 1910. május hó 15-én Nagykovácsi község határában észlelt második katasztrofális jellegü felhőszakadásról közelebbi adatok hiányzanak ugyan, a lefolyásra kerülő viztömeg maximuma azonban a városmajori szakaszon másodperczenkint 25·82 m^3-ben meglehetős pontossággal megállapitható volt.

Az átépitendő Ördögárok szakasz másodperczenkinti maximalis vizszállitó képessége 196 m^3 tesz ki, tehát jóval felette van ugy a számitott, mint a gyakorlatban eddig megfigyelt legnagyobb értékeknek. Ezt a méretet tehát nem kell növelni, de redukálásának is ellene szól az a körülmény, hogy a Duna magas vizállásánál a viz visszaduzzad és a szakasz vizszin esését, illetve szállitóképességét csökkenti.

A régivel közel azonos szállitóképességü szelvénynél a szennyvizek kedvezőbb levezetése czéljából a fenékalakja az eddigi körives alak helyett közép felé lejtősen behajló sík felületként terveztetett. Az épitendő uj szakasz hossza 472 m., szelvénye 4·7×4·7 m., esése 11·9‰, anyaga beton, még pedig a boltozaté vasbeton, az oldalfalaké és a fenéké portland és román czement hozzáadásával készült beton. A fenék czementtel kiöntött trachit járdakőburkolattal lesz ellátva. Ugyanilyen burkolattal lesz ellátandó a megmaradó Ördögárok Kürt-utcza és Mikó-utcza közötti szakasza is, minthogy annak téglából készült fenékburkolatán nagymértékü rongálások észlelhetők.

A Tabán rendezésével kapcsolatban a rendezés alá kerülő mintegy 30 ha területet csaknem teljesen uj csatornahálozattal is el kell látni és részben át kell épiteni a rendezés alá kerülő területen kivül fekvő annak a mintegy 31 ha terjedelmü területnek csatornahálozatát is, amely terület viztelenitése csupán a Tabánon át történhetik czélszerüen.

A csatornahálozat tervezésénél a következő körülmények szolgáltak mérlegelés tárgyául.

A Gellért-, Nap- és Várhegy, valamint a Duna által határolt 61 ha terület mintegy 6 ha terjedelmü mérsékelt esésü, mély fekvésü és mintegy 55 ha terjedelmü nagy esésekkel biró magas fekvésü területből áll. Előbbi + 7·0 és + 15·0, utóbbi + 15·0 és + 120·0 méter Dunasempont feletti magasságok között fekszik.

Beépités szempontjából a terület szintén két részre osztható, u. m. a mintegy 12 ha terjedelmü zártsoru beépitésü (I. és II. ep. övezet) és a mintegy 49 ha terjedelmü nyaralószerü beépitésü területre.

A csatornahálózatban lefolyó szennyvizek mennyiségének megállapitása czéljából a lakósság száma hectáronként a zárt soru beépitésnél 500-ra, a nyaralószerü beépitésnél pedig 250-re lett felvéve.

A csatornahálozatban levezetésre kerülő csapadékvizek számitásánál a Rákospalotai ombograf állomás 1902—1913 évi, a meterológiai intézet 1912—1913 évi, a központi városháza 1913. évi és a központi csatornázási szivattyutelep 1913. évi feljegyzései szolgáltak alapul. 6—8 évben egyszer előforduló kivételes intenzitásu záporok a számitásnál nem vétettek figyelembe.

A Tabán kedvező esési viszonyai és meglehetősen czentrikus alakjánál fogva 1000 méter maximális távolság és 1—3 méter sebesség mellett a terület felső határai mentén leeső csapadékviz is 10 percz alatt a terület alsó végpontjára jut és igy a számitásnál 10 percz időtartamu zápor minden késletelés nélkül veendő számitásba. A fentebb emlitett feljegyzésekből szerkesztett grafikon szerint a 10 perczig tartó záporeső intenzitásának felső értéke 140 másodpercz liter. Ez a csapadékmennyiség redukáltatott zártsoru épitkezésnél 85%-ra, nyaraló szerü épitkezésnél 40%-ra ugy, hogy az előbbi területen hectáronkint 120 másodperczliter, utóbbin 60 másodperczliter vétetett számitásra. E mellett a szennyvizek aránylag csekély mennyiségük miatt elhanyagoltattak.

Az usztató rendszerü csatornahálozat a magas és mély területek számára egymástól függetlenül terveztetett. A magas terület gyüjtője és mellékgyüjtője a terület két völgyhajlásában nyert elhelyezést és a csapadék és szennyvizeket az

Ördög-árokba vezeti le. A mély terület gyüjtője az Ördög-árok alatt átbukva jut a zsilippel ellátott szivattyuállomáshoz és onnét az Ördög-árok dunai torkolatába. A bujtató csak 5 métert meghaladó Duna vizállásoknál lesz üzemben, alacsonyabb vizállásoknál a leérkező vizek egyenesen az Ördög-árokba ömlenek.

Az erős lejtésü magas területen a maximális terhelés mellett elért vizsebesség volt mértékadó a csatorna anyagának és alakjának megválasztásánál. 3 métert meg nem haladó vizsebességnél a csatorna anyaga portlandbeton belső simitással, alakja kör vagy tojás, 3—5 méter vizsebességnél anyaga kőagyag, kivül belül zománczozva, alakja kör, 5 métert meghaladó vizsebességnél a csatorna vagy öntött vas cső kivül belül aszfaltozással, vagy köralaku betoncsatorna öntött vas talpdarabbal. A mély terület 4—15‰-os esésü csatornái portlandczementbetonbál szabványos tojás alakkal terveztettek.

A minimális csatornafenék mélységek a zárt sorban beépitendő utczavonalakon az utszin alatt 4·0 m, a nyaraló szerü beépitésnél 3·0 méterre vétettek fel.

A nagy esésü csatornák öblitésére a 1000 l. ürtartalmu tisztitó akna szolgál öblitőmedenczéül; a csekélyebb esésü csatornák rendszeres öblitését 2000 l. ürtartalmu vizvezetéki vizzel táplált öblitő medenczék fogják ellátni, melyek már e czélra felszerelt öblitő zsilipekkel birnak.

Az Ördög-árok alatti bujtató 400 $^{m}/_{m}$ belső átmérőjü öntött vas karimás csövekből terveztetett 5 m³ ürtartalmu öblitő medenczével és a kézi tisztitásra szolgáló, a vizszintes csőszakasz folytatásába eső csőtoldattal.

A munkálatok végrehajtására következő költségek irányoztattak elő:

Az Ördög-árok átépitésére 472 méter hosszban 462.000 korona, a megmaradó Ördög-árok fenékburkolatára 1000 méter hosszban 99.000·— korona, a tabáni magas terület csatornázására 244.000·— korona, a tabáni mély terület csatornázására 150.000·— korona, vagyis összesen 955.000·— korona. A költségek ugy lettek felvéve, hogy az Ördög-árok áthelyezése a jelenlegi utszin magasságok, a csatornahálózat kiépitése ellenben a rendezés folytán előállitott uj utszin magasságok mellett fog végrehajtatni.

Áttérve az I. ker. Kelenföldi csatornázására az elfogadott terv a Gellérthegy vizválasztója és a főváros határa, valamint a Duna és a déli vasut közé eső területet három részre osztja fel: a Villányi-út vonalától északra eső magas fekvésü, a Villányi-út és az Etele-út vonala közötti mély fekvésü és az Etele-út és a főváros határa közé eső szintén mély fekvésü területre és minden részt külön főgyüjtővel lát el. A csatornázandó egész terület 913 hectár, ebből 155 ha az első, 475 há a második és 283 ha a harmadik területre esik. A főgyüjtők a Villányi-útra, Sárbogárdi-útra és az Andor-utczába terveztettek, főbb méreteik a következők: A Villányi-úti főgyüjtő, amely a déli vasut nyugati oldalától kiindulva a Villányi-úton végig, a Fehérvári úton át a Lágymányosi-útra és ezen végig a Dunába vezet 2565 méter hosszu és 1:250 eséssel bir. Szelvénye a Mogyoró-utczáig terjedő felső 1018 m. hosszu szakaszon 2·25/1·50 m. tojásszelvény, a következő 839 m. hosszu szakaszán 2·58/1·72 m. tojásszelvény és a befejező 705 m. hosszu szakaszán 2·03 m. átmérőjü körszelvény. A gyüjtő által levezetendő 80 másodperczliter szennyviz és 11·200 mpl. csapadékviz, tehát összesen 11280 másodperczliter szenny- és csapadékviz. Ez a gyüjtő csupán a Fehérvári-útig terjedő felső szakaszán veszi fel a szenny- és csapadékvizeket, azon alul abba betorkolás nem terveztetett. Minthogy ekként a főgyüjtő csak a magasan fekvő területek szenny- és csapadékvizeit vezeti le, kitorkolását mint szabad kiömlőt lehetett kiképezni, de nehogy a szennyvizek is a városnak ezen a sürün beépitett részén jussanak a Dunába, a szennyvizek négy-

szeres higitásig már a Villányi-út és a Fehérvári-út keresztezésénél eltereltetnek a főgyüjtőtől és a Verpeléti-úton és a Budafoki-úton át levezettetnek a Sárbogárdi-úti főgyüjtőbe. A főgyüjtő felső végén + 14·14 m. alsó végén 0·00 Duna sempont feletti fenékmagassággal bir.

A Sárbogárdi-úti főgyüjtő az Átlós-úttól kiindulva a Sárbogárdi-úton, a Dombovári-úton és a Budafoki-úton halad a Bikszádi-utczáig, ahol az Andor-utczai főgyüjtővel egyesülve közös lefolyó csatornát kap a Dunáig. A felső végpontján + 4·00 m. Dunasempont feletti fenékmagassággal biró főgyüjtő esése a Bikszádi-utczáig 1 : 1200, a Bikszádi-utczai lefolyó csatorna esése a rakparton levő vasuti vágányig 1 : 500 és onnét a Dunai 0·00 pont magasságában levő kitorkolásig 1 : 60. A főgyüjtő által levezetendő vizmennyiségek: 475 ha területről 9975 mpl. csapadékviz, 1320 mpl. szennyvlz, a Villányi-úti főgyüjtőből 320 mpl. felhigitott szennyviz, végül 664 mpl. hegyi viz, vagyis összesen 12279 másodperczliter, amely mennyiséghez a Bikszád-utczai lefolyó csatornánál még hozzájárul az Andor-utczából ideiglenesen itt levezetendő Andor-utczai főgyüjtő összes hozamának egy harmadrészeként 2113 mpl.; a lefolyó csatornán tehát összesen 14392 másodperczliter szenny- és csapadékviz vezetendő le. A Sárbogárdi-úti főgyüjtő az Átlós-úttól a Fehérvári-útig terjedő 858·8 m. hosszu szakaszán $\frac{2·52}{1·68}$ tojásszelvénnyel, a Fehérvári-úttól a Budafoki-útig terjedő 623·9 m. hosszu szakaszán $\frac{2·40}{1·80}$ m. szelvénnyel és $\frac{1·10}{0·60}$ m. künettel, a Budafoki-úton a Dombovári-úttól a Bikszádi-utczáig terjedő 1183·5 m. hosszu szakaszán 3·00 m. átmérőjü körszelvénnyel és a hozzácsatlakozó $\frac{1·40}{0·90}$ m. künettel, és végül a Bikszádi-utcza 349·5 m. hosszu szakaszán $\frac{3·00}{2·22}$ m. alul tompitott körszelvénnyel terveztetett.

Ebbe a főgyüjtőbe betorkolólag a következő mellékgyüjtők terveztettek:

Az Átlós-úti mellékgyüjtő a Somogyi-úttól a Sárbogárdi-útig terjedő 860 m. hosszban 57 ha vizgyüjtő területtel, $\frac{1·47}{0·98}$ m. tojásszelvénnyel és 1 : 500 eséssel.

A Karolina-úti mellékgyüjtő a Diószegi-úttól a Sárbogárdi-útig terjedő 752·5 m. hosszban 82 ha vizgyüjtő területtel, $\frac{1·62}{1·08}$ m. tojásszelvénnyel és 1 : 500 eséssel. Ennek a mellékgyüjtőnek a Hamzsabégi-útat keresztező részébe torkollik be ideiglenesen a Dajka Gábor-úttól idáig nyilt árkot képező hegyi vizvezető csatorna is.

A Fehérvári-úti mellékgyüjtő a Diószegi-úttól a Dombovári-útig 511·5 m. hosszban, 59 ha vizgyüjtő területtel, $\frac{1·47}{0·98}$ m. tojásszelvénnyel és 1 : 500 eséssel.

A Budafoki-úti mellékgyüjtő a Verpeléti-úttól a Dombovári-útig 780 m. hosszban 67 ha saját vizgyüjtő területtel, $\frac{1·71}{1·14}$ m. tojásszelvénnyel és 1 : 800 eséssel. Ez a mellékgyüjtő veszi fel négyszeres higitásig a Villányi-úti főgyüjtő szennyvizeit is.

A Bártfa-utczai mellékgyüjtő az Ercsi-úttól a Budafoki-útig két szakasszal összesen 1700·0 m. hosszban 109 ha vizgyüjtő területtel, 1 : 800 eséssel és a felső 717·5 m. hosszu szakaszán $\frac{1·56}{1·04}$ m. tojásszelvénnyel, alsó 982·5 m. hosszu szakaszán pedig $\frac{2·01}{1·34}$ m. tojásszelvénnyel.

Az Andor-utczai főgyüjtő a Bródy Zsigmond-utczától kiindulva az Andor-utczán halad a Budafoki-útig, ahol ideiglenes jellegü levezető csatornát kap a Bikszádi-utczáig. A felső végpontján + 3·56 m. Dunasempont feletti fenékmagassággal biró főgyüjtő esése a Tétényi-útig terjedő 494 m. hosszu szakaszon 1 : 800, szelvénye $\frac{1·65}{1·10}$ m. tojásszelvény, a Tétényi-úttól a Fehérvári-útig terjedő 489 m.

hosszu szakaszon 1 : 1000, szelvénye $\frac{2\cdot10}{1\cdot40}$ m. tojásszelvény, a Fehérvári-úttól a lőportár telkén keresztül tervezett névtelen útig terjedő 555 m. hosszu szakasza 1 : 1200, szelvénye $\frac{2\cdot55}{1\cdot70}$ m. tojásszelvény, az utóbbi útvonaltól a Dunapartig terjedő 482 m. hosszu szakaszon 1 : 1500, szelvénye $\frac{3\cdot00}{2\cdot00}$ tojásszelvény. A Dunaparti közös főgyüjtő kiépitéséig az utolsó szakasznak a Budafoki-út és a Dunapart közé eső része elmaradna és ahelyett a Budafoki-úton a Bikszádi-utczáig ideiglenes jellegü lefolyó csatorna épülne 1 : 950 eséssel $\frac{1\cdot35}{0\cdot90}$ m. tojásszelvénnyel. Az Andor-utczai főgyüjtőn levezetendő vizmennyiség 5943 mpl. csapadékvizből és 396 mpl. szennyvizből adódik ki és összesen 6339 másodperczlitert tesz ki. Ebből a vizmennyiségből a dunaparti közös főgyüjtő kiépitése előtti időben csak $^1/_3$ rész vétetett fel levezetendőnek és ehhez képest a budafoki-úti levezető csatorna csak 2100 másodperczliter szállitására terveztetett.

A Sárbogárdi-uti és Andor-uti főgyüjtők közös kitorkolásánál, a Dunapartnak a Bikszádi-utcza irányába eső részén, a kitorkolás nagy Dunavizállások elleni védelem czéljából zsilippel szereltetik fel és a szennyvizek kiemelésére ideiglenes jellegü szivattyu-állomás terveztetett 500 másodpercz liter teljesitő képességgel.

A Kelenföldön tervezett csatornahálózat rendszere egyébként teljesen megegyezik a balparti városrészben eddig alkalmazottal, az utczai csatornák $\frac{0\cdot9}{0\cdot6}$ méter normális tojás szelvényüeknek vannak felvéve, a szenny és csapadék vizek számitásánál is azonos feltevések szolgáltak alapul és ugyanolyanoknak terveztettek a csatorna felszerelések is.

A főgyüjtők öblitése azok saját vizével történik, melyet az egyes főgyüjtő szakaszok alsó végein alkalmazott láncztolózárak segélyével duzzasztanak fel. Ugyanily berendezéseket terveztek az egyes mellékcsatornák betorkolásainál is, de ezenkivül a lerakodó iszap gyors és hathatós eltávolitására minden mellékcsatornát felső végpontján egy mintegy egy köbméter ürtartalmu, önmüködő szerkezettel ellátott öblitő medenczével tervezték ellátni, amely medencze a vizvezetékből taplálkozik és viztartalmát beállitható időközökben zuditja a csatornába.

A három főgyüjtő és a felsorolt mellékgyüjtők épitési költsége összesen 3,800.000 koronában iranyoztatott elő.

Kelenföld csatornázásával szoros kapcsolatban áll és okvetlenül egyidejüleg rendezendő a Kelenföld-felé lefolyó hegyi vizek dolga is. Az erre nézve elfogadott terv szerint a Kelenföld-felé lefolyó hegyi vizek vizgyüjtő területe két részre van felosztva, az északira, amelynek vizei véglegesen a Villányi-uti főgyüjtő utján nyernek lefolyást a Dunába, és a délire, amelynek vizei annak idején a szabályozás végrehajtásával létesitendő határárokban fognak véglegesen lefolyást találni, ez idő szerint azonban ideiglenesen árkok, illetve boltozatt árkok létesitésével kis részben a Sárbogárdi-uti főgyüjtőbe, nagy részben pedig a mostani — elhelyezésénél fogva ideiglenes jellegü határárokba való levezetésük terveztetik.

Az északi vizgyüjtő terület magában foglalja az Istenhegy déli lejtőjét, a Mártonhegyet, Sashegyet, továbbá Kőbánya dülőnek, Farkasrétnek és Németvölgynek a Németvölgyi árok felé eső részét, a déli vizgyüjtő terület az ettől délre eső hegyvidéket a déli vasut vonaláig és a főváros határáig, kivéve a Kőérberek dülőt és a határ mellett a Csilebércig ahoz csatlakozó csekély szélességü völgyet, mely utóbbiaknak vizei már a főváros határán kivül folynak le a Dunába.

A 458 ha kiterjedésü északi vizgyüjtő terület csapadékvizeit a Németvölgyi árok és a Sashegyi árok vezetik le; ezek szerint a terület egy 380 ha és egy 78 ha

terjedelmü területre oszlik. Az előbbi terület csapadék vizeinek levezetésére a terv szerint a Németvölgyi temető délkeleti sarkánál a Németvölgyi árokhoz csatlakozó 105 m. hosszu nyilt árok szolgál, amely a Villányi-uton a Budaőrsi-ut előtt egy 10 m. hosszu iszapfogóban véget ér és a melynek folytatását 563 m. hosszban a Budaőrsi-ut keresztezésével a Villányi-uton a főgyüjtőig vezető $\frac{1\cdot80}{1\cdot20}$ m. tojás szelvényü zárt csatorna képezi a főgyüjtőbe való betorkolás előtt elhelyezett második (zárt) iszapfogóval. Az árok esése 1 : 50, a csatornáé 1 : 57; levezetésre kerülő vizmennyiség 3040 másodperczliter.

A Sashegyi árok 78 ha terjedelmü vizgyüjtő területéről lefolyó és maximálisan 1560 másodperczliterre tehető csapadékvizek levezetésére a Sashegyi árokhoz csatlakozva a Budaőrsi-uton 10 m. hosszu beboltozott iszapfogó és annak folytatásaként részben a Budaőrsi-uton, részben a déli vasut mellett elhaladó névtelen uton a Villányi-utig haladó 756 méter hosszu $\frac{1\cdot35}{0\cdot90}$ m. tojásszelvényü és 1 : 250 esésü zárt csatorna szolgál a Villányi-uti főgyüjtőbe való betorkolással.

Az 1588 ha terjedelmü déli vizgyüjtő terület csapadékvizeit négy nagyobb árok vezeti le, nevezetesen a Sashegy és a Sasad közötti völgy árka, a Sasadi (Farkasvölgyi) árok, a Magasuti árok és a Határárok. A terv az első árok vizeit ideiglenesen, amig az a terület szabályozásának módositásával a Sasadi árokkal összeköthető nem lesz, részben nyilt, részben zárt csatorna segélyével a sárbogárdi-uti főgyüjtőbe vezeti le. A nyilt árok a Dajka Gábor-utczától kiindulva a Budaőrsi-uton, majd a vasuti háromszöget keresztezve a Hamzsabégi-uton a Diószegi-utig halad 1142 m. hosszban 1 : 50, 1 : 40, 1 : 110, 1 : 35, 1 : 110, 1 : 70 és 1 : 170 esésekkel és a vasuti háromszögben, valamint a Diószegi-uti végpontjánál iszapfogókkal van ellátva. A nyilt árok folytatását képező zárt csatorna 200 m. hosszban $\frac{1\cdot05}{0\cdot70}$ m. tojásszelvénnyel és 1 : 85 eséssel végig halad a Hamzsabégi-uton, hogy a Karolina-uti mellékgyüjtőbe torkoljék. A vizgyüjtő terület 83 ha és a levezetendő vizmennyiség 1660 másodperczliter.

A Sasadi-árok és a Magasuti-árok vizei részére közös levezető csatorna terveztetett. Ez a két árok ugyanis a Budaőrsi-uton közös iszapfogóban egyesül; ebből az iszapfogóból ez ideig a hegyi vizek közös árokban folytak le Kelenföld állomás keresztezésével az Átlós-ut felé, a terv szerint eltereltetnek eddigi irányukból az iszapfogóból kiinduló uj nyitott árok segélyével a kisajátitandó 14114 hrsz. ingatlanon végig Kelenföld állomásig, majd annak nyugati oldalán a szabályozási tervbe felvett utvonalon a 14115—14121 és a 14144 hrsz. ingatlanok alsó szélein a Péterhegyi-utig, a Péterhegyi-ut keskenyebb részében zárt csatornában a Neszmélyi-utig, az innét szélesebb Péterhegyi-uton ismét nyitott árokban a Határárokig. Ez a vizgyüjtő terület 843 ha terjedelmü és a levezetendő vizmennyiség 6744 másodperczliter. A Budaőrsi-uttól a Péterhegyi-utig létesitendő nyitott árok hossza 713 m., esései 1 : 80, 1 : 50, 1 : 110 és 1 : 27, a Péterhegyi-uti zárt csatorna 410 m. hosszban $\frac{1\cdot35}{2\cdot13}$ m. szelvénnyel és 1 : 172 eséssel épülne ki, mig a Péterhegyi-uti nyitott árok 1 : 150, 1 : 52, 1 : 100 esésekkel 450 m. hosszban létesülne a Neszmélyi-ut és a Határ-árok közötti utszakasz nyugati oldalán. Az ároknak engedélyezett iránynyoma ideiglenesnek tekintendő, végleges alakban csak az Őrmező-dülő szabályozásának megállapitása után lesz kitüzhető.

A déli vizgyüjtő terület utolsó részletét az a 662 ha terjedelmü terület alkotja, amelynek csapadékvizei ez ideig a Határ-árokban nyertek levezetést. Ezt az 5296 másodperczlitert kitevő vizmennyiséget a terv szerint ezután is a Határ-árok fogja levezetni, de minthogy abba ezentul a Sasadi- és Magas-uti árkoknak a Péter-

hegyi-uton levezetendő 6744 másodperczlitert kitevő csapadékvizei is bekerülnek, a Határ-ároknak a Péterhegyi-uttól a Dunáig terjedő szakaszát az összesen 12040 másodperczlitert kitevő csapadékvizek levezetésére kell alkalmassá tenni; ennek megfelelőleg lesz tehát a szelvény részint kiásással, részint feltöltéssel szükség szerint kibővitve. Ez az árokrendezés is csak ideiglenesnek tekinthető, mert az árok a szabályozási terv végrehajtásakor a Határ-utra lesz áthelyezendő.

Az engedélyezés tárgyát alkotó uj csatornahálozati terveken kivül a meglevő hálózat fejlesztése és folytatólagos kiépitése terén megemlitendőnek tartjuk a Duna jobb partján az Ördögárok egy szakasza beboltozásának, a balparti városrészeknél pedig a Podmaniczky-utczai, a Juranics-utczai és a Soroksári-úti mellékgyüjtőknek a tervét.

Az Ördögárok folytatólagos beboltozására elfogadott terv szerint beboltozandó az Ördögároknak a Csaba-utczától a Budakeszi-útig terjedő 975 méter hosszu része. A beboltozással egyidejüleg a vonalvezetés csekélyebb mérvü kiigazitása is tervbe vétetett, nevezetesen a Városmajor területén meglevő ellengörbe kiküszöbölése, valamint az ároknak a fogaskerekü vasut és a Retek-utcza keresztezésénél a szabályozás által megállapitott vonalra való áthelyezése. Az alsó mintegy 190 m. hosszu szakaszon az árok terméskőfalainak felhasználásával a szelvény akként terveztetett, hogy magassága 4·40 m. legnagyobb szélesség mellett 3·00 métert tesz ki, esése pedig 6‰, az ehhez csatlakozóan a Diós-árok betorkolásáig terjedő mintegy 535 m. hosszu szakasz azonos eséssel, 4·25 m. széles és 3·00 m. magas szelvénnyel, a Diós árok betorkolásából a Budakeszi-útig terjedő mintegy 250 m. hosszu szakasz, pedig 8‰ eséssel, 3·50 m. széles és 3·00 m. magas szelvénnyel terveztetett. Az árokfalak közötti szakaszánál a boltozat és a meder alapzata betonból, a meder burkolása koczkakővel terveztetett, a másik két szakasz tisztán betonból épülne simitott belső felülettel.

A Podmaniczky-utcza mellékgyüjtő egyrészt a Szondy-utczai mellékgyüjtő tulterheltségének megszüntetése, másrészt a jelenleg hiányosan viztelenitett Aréna-úti aluljáró állandó viztelenitésének biztositása végett terveztetett. A terv szerint a mellékgyüjtő a Teréz-körüttől, ahol a közuti főgyüjtőbe torkol a Bajza-utczáig 980 m. hosszban $\frac{1\cdot5}{1\cdot0}$ m. tojásszelvénnyel, onnét az Aréna-útig és folytatólag az Aréna-úton a Szondy-utczáig 726 m. hosszban $\frac{1\cdot2}{0\cdot8}$ m. tojásszelvénnyel és egész hoszában 1‰ eséssel birna. A második szakasz attól a pontjától, ahol a gyüjtő az Aréna-utra fordul, ágazik el az Aréna-úti aluljáró viztelenitésére szolgáló csőcsatorna. Ezen a ponton a gyüjtőcsatorna fenék magassága + 4·45 m., az aluljáró legmélyebb pontja pedig + 6·40 m. Dunasempont feletti magassággal bir. Az aluljáró utszinmagassága és a mellékgyüjtő fenékmagassága közötti csekély különbségből előállható visszatorlódások megakadályozására csőcsatornát csapóajtóval tervezték. Minthogy azonban zárt csapóajtó mellett az aluljáróban leeső és összefutó csapadékviz nem talál levezetésre, gondoskodni kellett ennek raktározásáról, illetőleg a raktározásra szükséges medencze létesitéséről. Raktározási medenczéül az aluljáró kétoldali gyalogjárói alatt elhelyezett 160 m. hosszu, 0·89 m.^{2} szelvényterületü csatorna terveztetett 148 m.^{3} befogadási képességgel, ami megfelel az aluljáró 2100 m^2. vizgyüjtő területén leeső egy órai 80 mm. intenzitásu esőnek.

A Podmaniczky-utczai mellékgyüjtő kiépitése után 1300 másodperczliter szállitóképességgel fog birni, ugyanennyi szállitóképességgel bir a Szondy-utczai mellékgyüjtő is, tehát a kettőnek együtt 2600 mpl. szállitóképessége lesz. Ez a szállitóképesség képessé teszi a két mellékgyüjtőt a szóba jövő 90 ha terjedelmü belső és 60 ha terjedelmü vizgyüjtő területnek maximálisan 2550 másodperczliterre tehető szenny- és csapadékvizeinek levezetésére.

A Juranics-utczai mellékgyüjtő, amely a Köztemető-úti főgyüjtőbe torkol, betorkolásától az Asztalos Sándor-utczáig terjedő 1250 m. hosszban $\frac{1\cdot8}{1\cdot2}$ m. tojásszelvénnyel és 1·8‰ eséssel, innét a Hungária-körutig terjedő 650 m. hosszban $\frac{1\,2}{0\cdot8}$ m. tojásszelvénnyel és 2·24‰ eséssel terveztetett. Ennek a mellékgyüjtőnek vizgyüjtőterülete 167·8 ha terjedelmü, amelyből 98 ha sürüen beépitendő területként 79·8, ha pedig nem lakott területként (temető) vétetett számitásba. Ez alapon a levezetendő szenny- és csapadékvizek 25 mm. órai intenzitásu záporeső feltételezése mellett 2753 másodperczliterre tehetők.

A Soroksári-úti mellékgyüjtő a Soroksári-úton az Illatos ároktól a Laczkovich-utczáig 1685 méter hosszban az utnak a tengelyvonaltól a Duna felé eső részében $\frac{2\cdot1}{1\cdot4}$ m. tojásszelvénnyel és 1·5‰ eséssel terveztetett a Laczkovich-utczánál a közös főgyüjtőbe való betorkolással. A Hungária-körut és Határ-út, valamint a Dunaág és a Mester-utcza közé eső mintegy 278 ha terjedelmü vizgyüjtő terület szenny- és csapadékvizeit ez a 4000 másodperczliter szállitóképességü mellékgyüjtő, a Soroksári-út másik oldalán már meglevő $\frac{1\cdot3}{0\cdot83}$ m. tojásszelvényü és 980 másodperczliter szállitóképességü csatornával együtt lesz hivatva levezetni.

Az 1913. és 1914. év, valamint az 1915. I. félév folyamán a következő utvonalak csatornázásához adtuk meg hozzájárulásunkat:

Kerület	Utak és terek	Csatorna hossz méterben
I.	Kelenhegyi-ut, Kutvölgyi-ut, Ménesi- és Somlói-utat összekötő névtelen-ut, Diana-ut, Orbánhegyi-ut, Tárogató-ut, Csend-utczából kiágazó névtelen-ut, Fehérvári-ut és Fadrusz-utcza közötti névtelen-ut, Virányos-ut, Villányi-ut, Sárbogárdi-ut, Bártfai-utcza, Budafoki-ut, Bikszádi-ut, Átlós-ut, Karolina-ut, Fehérvári-ut, Felhő-utcza, Költő-utcza, Bercsényi-utcza, Budakeszi-ut, Labancz-ut, a Tabán rendezése folytán előálló utvonalak.	25374·8
II.	Pasaréti-ut és Debrői-ut közötti névtelen-ut, Bimbó-utcza, Felvinczi-ut, Bogár-utcza, Eszter-utcza, Jurányi-utcza, Alvinczi-ut, Tulipán-utcza, Ruszti-ut, Ganz-utcza, Szemlőhegy-utcza.	3295·5
III.	Bécsi-ut, Konkoly-utcza folytatását képező névtelen-ut, Határ-utcza, Kenyeres-utcza, Szőlő-utcza, Selmeczi-utcza.	2301·7

Kerület	Utak és terek	Csatorna hossz méterben
IV.	—	—
V.	Pulszky-utcza, Hollán-utcza, Meder-utczából kiágazó névtelen-ut, Révész-utcza, Korall-utcza, Ujpesti-rakpart, Visegrádi-utcza, Pannonia-utcza.	993·0
VI.	Forgách-utcza, Szegedi-ut, Lomb-utcza, Máglya-utcza, Délibáb-utcza, Komáromi-ut, Tahi-ut, Klapka-utcza, Tüzér-utcza, Babér-utcza, Mohács-utcza.	3138·0
VII.	Kerepesi-ut, Fogarasi-ut, Bibor-utcza, Erzsébet királyné-ut, Franczia-ut, Gyarmat-utcza, Hajtsár-ut, Hungária-körut, Mexikói-ut, Egressy-ut, Pillangó-utcza, Dongó-utcza, Tábornok-utcza.	4833·0
VIII.	Tavaszmező-utcza, Csobáncz-utcza, Visi Imre-utcza, Szeszgyár-utcza, Teleki-tér.	564·0
IX.	Bakáts-utcza.	194·0
X.	Bolgár-utcza, Cserkesz-utcza, Román-utcza, Vaspálya-utcza, Mázsa-tér, Juranics-utcza, Hungária-körut, Hős-utcza, Zách-utcza, Maglódi-ut, Kereszturi temető melletti két névtelen-ut, Gyömrői-ut, Népliget, Óhegy-utcza, Kada-utcza, Alberti Irsai-ut, Kerékpár-utcza, Tomcsányi-utcza, Noszlopi-utcza, Márga-utcza, Sörgyár-utcza.	9802·0
	Összesen	50496·0

Az engedélyezett csatornavonalak keresztszelvények szerint:

6429·0	m.	hosszu	0·3	m.	szelvénynyel
382·0	„	„	0·35	„	„
219·0	„	„	0·40	„	„
383·0	„	„	0·45	„	„
845·0	„	„	0·5	„	„
131·0	„	„	0·6	„	„
161·0	„	„	0·7	„	„
66·0	„	„	0·8	„	„
113·0	„	„	0·9	„	„
705·0	„	„	2·03	„	„
1183·5	„	„	3·00	„	„
1826·0	„	„	0·6 / 0·4	„	„
28626·5	„	„	0·9 / 0·6	„	„
600·0	„	„	1·2 / 0·8	„	„
1371·0	„	„	1·47 / 0·98	„	„
80·0	„	„	1·50 / 1·00	„	„
717·5	„	„	1·56 / 1·04	„	„
752·5	„	„	1·62 / 1·08	„	„
780·0	„	„	1·71 / 1·14	„	„
450·0	„	„	1·80 / 1·20	„	„
982·5	„	„	2·01 / 1·34	„	„
1021·0	„	„	2·25 / 1·50	„	„
859·0	„	„	2·52 / 1·68	„	„
839·0	„	„	2·58 / 1·72	„	„
624·0	„	„	2·79 / 1·86	„	„
349·5	„	„	3·00 / 2·22	„	„
Összesen 50496·0 méter hosszban.					

VIII.

KÖZVILÁGITÁS.

Az 1913. és 1914. év, valamint 1915. I. félév folyamán engedélyezett légszeszcső fektetések és lámpás felállitások:

Kerület	Utak és terek	Lámpások száma
I.	Átlós-út, Budafoki-út, Csukló-utcza, Hantos-út, Kende-utcza, Budakeszi-út, Lejtő-út, Vas Gerebenutcza, Fehérvári-út, Szüret-utcza, Karolina-út, Narcisz-utcza, Németvölgyi-út, Mártonhegyi-út, Brassai Sámuel-utcza, Csaba-utcza, Hidegkuti-út, Kutvölgyi-út, Kelenhegyi-út, Mészáros-utcza, Lógodi-utcza, Szarvas-út Szamos-utcza, Völgy-utcza, Városmajorutcza, Csopaki-utcza, Rókushegyi-út, Tóth Lőrinczutcza, Ráth György-utcza, Fehérvári-útból kiágazó névtelen-út, Hieronymi-út, Mártonhegyi-út, Villányi-út, Major-utcza, Fehérvári-út, Csóka-utcza, Bercsényiutcza, Attila-utcza, Naphegy-utcza, Ormódi-utcza, Somlói-út, Bártfai-utcza, Andor-utcza, Albert-utcza, Maros-utcza, Böszörményi-út Dániel-úttal párhuzamos névtelen-út, Királyhágó-út.	462

Kerület	Utak és terek	Lámpások száma
II.	Fazekas-utcza, Pasaréti-út és az abból kiág. névtelen-út, Zárda-utcza, Alvinczi-út, Hunfalvi-utcza, Felvinczi-út, Jáczint-utcza, Kagyló-utcza, Ponty-utcza, Ganz-utcza, Hidász-tér, Orsó-utcza, Kapor-utcza.	91
III.	Sorompó-utcza, Szt. Endrei-út és az abból kiágazó névtelen-út, Rupp Imre-utcza, Központi gázgyár melletti névtelen-út, Evező-utcza, Óbudai rakpart, Filatori védgát, Fő-tér Korona-tér, Pacsirtamező-utcza, Határ-utcza, Szépvölgy-utcza, Konkoly-utcza.	138
IV.	Bécsi-utcza, Kötő-utcza, Királyi Pál-utcza, Ferencz József-rakpart.	7
V.	Pulszky-utcza, Bálvány-utcza, Sas-utcza, Nagykorona-utcza, Visegrádi-utcza, Katona József-utcza, Párkány-utcza, Kárpát-utcza, Országház-tér, Fürdő-utcza, Pannonia-utcza, Sziget-utcza, Tátra-utcza.	93
VI.	Gács-utcza, Szegedi-út, grf. Zichy Jenő-utcza, Fóthi-út, Felső erdősor, Tatai-utcza, Máglya-utcza, Fáklya-utcza, Taksony-utcza, Király-utcza, Felső erdősor, Rózsa-utcza, Hegedüs Sándor-utcza, Tüzér-utcza, Babér-utcza, Mohács-utcza, Madarász-utcza, Tomori-utcza.	95
VII.	Thököly-út, Jozsika-utcza, Alsó erdősor, Columbus-utcza, Aréna-út, Rottenbiller-utcza, Damjanich-utcza, Bajza-utcza, Dohány-utcza, Fáy-utcza, Garay-tér, Dohány-utcza, Kerepesi-út, Ida-utcza.	77
VIII.	Fecske-utcza, Aggteleki-utcza, Kun-utcza, Népszinház-utcza, Mária Terézia-tér, Baross-utcza, Csobánczutcza, Kalvária-tér, Szeszgyár-utcza, Visi Imre-utcza, Teleki-tér, Szerdahelyi-utcza, Röck Szilárd-utcza, Rákóczi-tér, Örömvölgy-utcza.	51

Kerület	Utak és terek	Lámpások száma
IX.	Ferencz-utcza, Lónyay-utcza, Ráday-utcza, Üllői-út, Kinizsy-utcza, Mester-utcza, Kén-utcza, Gubacsi-út.	36
X.	Apaffy-utcza, Gyömrői-út, Óhegy-utcza, Szt. Mihályi-út, Népliget, Cserkesz-utcza, Román-utcza, Kada-utcza, Sörgyár-utcza, Martinovics-tér, Alberti-Irsai-út, Pongrácz-út, Kápolna-tér, Zách-utcza.	196
	Összesen	1246

Az engedélyezett lámpások száma:

Egész éjjeli	603
Fél „	643, azonkivül

12 féléjjeli az egész éjjeliek közé soroztatott;
307 lámpás pedig áthelyeztetett.

Felszereltetett továbbá a főbb utvonalak intenzivebb megvilágitása érdekében a Fehérvári-uton, a Zárda-utczában, a központi gázgyárnál, a Fő-téren, a Korona-téren, a Szt. Endrei-uton, a Bécsi-utczában, a Ferencz József-rakparton, a Bálvány-utczában, a Sas-utczában, a Nagykorona-utczában, a Király-utczában, a Felső erdősoron, az Arena-uton, a Rottenbiller-utczában, a Damjanich-utczában, a Bajza-utczában, a Dohány-utczában, a Kerepesi-uton, a Kún-utczában, a Népszinház-utczában, a Mária Terézia-téren, a Baross-utczában, a Kálvária-téren, a Teleki-téren, a Lónyay-utczában, a Ráday-utczában, az Üllői-uton, a Kinizsy-utczában, a Mester-utczában összesen 436 db. 300 gyertyafényű, 825 db. 600 gyertyafényű és 205 db. 1000 gyertyafényű invert lámpás.

Az 1913. és 1914. év, valamint 1915. I. félév folyamán engedélyezett kőolajlámpások:

Kerület	Utak és terek	Lámpák száma
I	Báró Eötvös-út, Galgóczy-ut, Normafa-ut, Szilassy-út, a Disznófőtől a Jánoshegyi-útig vezető gyalogút, Diana-út, Költő-utcza, Istenhegyi-út, Gyöngyvirág-utcza, Felhő-utcza, Városmajor-utcza, Bércz-utcza, Csermely-útból kiág. gyalogút, Vas Gereben-utcza és abból kiág. gyalógút, Maros-utcza, Sasadi-dülőútak, Diós-ároktól kiág. névtelen-út, Istenhegyi-útból kiág. névtelen-út, Zalai-út folytatását képező névtelen-út, Csillagvölgyi-ut, Kutvölgyi-dülői gyalogút, Loránt-út, Érdi-út folytatásába eső dülő-út, Andor-utcza.	135
II.	Budakeszi-út, Debrői-út, Biai-út, Jurányi-utcza, Lévay-utcza, Battai-út, Orsó-utcza, Sövény-utcza, Bimbó-utcza, Kapor-utcza.	42
III.	Nánási-út, az esztergomi vasut fölötti Dunapart, Pomázi-út, az Aranyhegyi-árok melletti névtelen-út, Pusztaszeri-útból kiág. névtelen-út, Rádl-árok menti névtelen-út és az abból kiág. névtelen-út, San Marco-utcza, Szt. Endrei-út, Kalászi-utcza, Vérhalom-teret az Eszter-utczával összekötő névtelen-út, Zöldmáli-út, a közp. gázgyárhoz vezető névtelen-út, Keled-út, Esztergomi vasut melletti dülő-út, Táborhegyi dülő-ut, a Zab-utcza irányában a Dunához vezető névtelen-út, Timár-utcza, Perényi-út folytatásába eső névtelen-út, Filatori-dülő, Viharhegyi dülő-út, Filatori-gát.	178
IV.	–	—
V.	Pannonia-utcza, Zápolya-utcza, Ügynök-utcza.	10

Kerület	Utak és terek	Lámpák száma
VI.	Reitter Ferencz-utcza, Jász-utcza, Kerekes-utcza, Szegedi-út, Fáy-utcza, Frangepan-utcza, Futár-utcza, Fövény-utcza, Máglya-utcza, Agyag-utcza, Ambrus-utcza, Tomori-tér, Röppentyü-utcza, Hajdu-utcza, Hajtsár-út.	77
VII.	Angol-utcza, Kövér Lajos-utcza, Hajtsár-út.	7
VIII.	–	—
IX.	Hungária-körút, Gubacsi-út és Mester-utcza közötti névtelen-út, Határ-út.	44
X.	Dömsödi-utcza, Juhász-utcza, Heves-utcza, Zsoldos-utcza, Zách-utcza, Vértes-utcza, Zsivora-utcza, Vezér-utcza.	31
	Összesen	524

Az engedélyezett lámpások száma:

Egész	éjjeli	350
Fél	„	166
Nyári fél	„	8

Azonkivül 137 lámpás áthelyeztetett, 14 fél éjjeli lámpás az egész éjjeliek közé soroztatott továbbá, 30 nyári lámpás az egész évi lámpások közé és pedig 13 mint egész éjjeli 17 mint fél éjjeli soroztatott be.

A magyar villamossági részvénytársulat illetőleg Budapest székesfőváros elektromos müvei az 1913. és 1914. év, valamint az 1915. I. félév folyamán a következő vonalakon fektettek kábeleket:

Kerület	Utak és terek
I.	Koronaőr-utcza, Tárogató-út, Tábor-utcza, Ménesi-út, Krisztina-körút, Márvány-utcza, Alkotás-utcza, Bertalan-utcza, Müvész-út, Bors-utcza, Uri-utcza, Mészáros-utcza, Kelenhegyi-út, Naphegy-utcza, Szarvas-tér, Orlay-utcza, Városmajor-utcza, Avar-utcza, Völgy-utcza, Dezső-utcza, Fortuna-utcza, Piroska-utcza, Zenta-utcza, Fehérvári-út, Jolán-utcza, Lenke-út, Átlos-út, Laufenauer-utcza, Magyarádi-út, Várfok-utcza, Hidegkuti-út, Döbrentei-tér, Mozdony-utcza, Csaba-utcza, Somlói-út, Istenhegyi-út, Németvölgyi-út, Szirtes-út, Nándor-utcza, Bécsikapu-tér, Országház-utcza, Bercsényi-utcza, Verpeléti-út, Hegyalja-út, Aladár-utcza, Mátray-utcza, Tárnok-utcza, Attila-utcza, Lisznyay-utcza, Mártonhegyi-út.
II.	Nyúl-utcza, Kapor-utcza, Tölgyfa-utcza, Csalogány-utcza, Szegényház-utcza, Bimbó-utcza, Iskola-utcza, Török-utcza, Zsigmond-utcza, Fő-utcza, Ponty-utcza, Retek-utcza, Fillér-utcza, Ilona-utcza, Medve-utcza, Zivatar-utcza, Főherczeg Albrecht-út, Batthyány-tér, Szalag-utcza, Várkert-rakpart, Margit-rakpart, Donáti-utcza, Csónak-utcza, Zsigmond-utcza, Kacsa-utcza, Öntőház-utcza, Tudor-utcza, Batthyány-utcza, Gyorskocsi-utcza, Királyhegyi-út, Tégla-utcza, Margit-körút, Gül Baba-utcza, Apostol-utcza, Ápolda-utcza, Rózsahegyi-út, Zárda-utcza.
III.	Ujlaki-rakpart, Margitsziget, Szent Endrei-utcza, Vörös kereszt-utcza, Polgár-tér, Tanuló-utcza, Szent Lélek-tér, Kulcsár-utcza, Tavasz-utcza, Zsigmond-utcza, Bécsi-út, Lajos-utcza, Zsigmond-tér, Flórián-tér, Fő-tér, Laktanya-utcza, Vörösvári-utcza, Kulcsár-utcza.
IV.	Magyar-utcza, Reáltanoda-utcza, Váczi-utcza, Irányi-utcza, Sörház-utcza, Ferencz József-rakpart, Városház-tér, Mária Valeria-utcza, Calvin-tér, Kecskeméti-utcza.
V,	Sziget-utcza, Hold-utcza, Dorottya-utcza, Váczi-út, Visegrádi-utcza, Lipót-körút, Korall-utcza, Révész-utcza, Zrinyi-utcza, Vigadó-utcza, Nádor-utcza, Fürdő-utcza, Hollán-utcza, Balaton-utcza, Alkotmány-utcza, Csáky-utcza, Süllő-utcza.

Kerület	Utak és terek
VI.	Podmaniczky-utcza, Teréz-körút, Szegfü-utcza, Lehel-utcza, Angyalföldi-út, Kmetty-utcza, Lőportár-utcza, Dessewffy-utcza, Szondy-utcza, Arena-út, Csángó-utcza, Gyár-utcza, Bajza-utcza, Dalnok-utcza, Felső Erdősor, Szabolcs-utcza, Lovag-utcza, Szerecsen-utcza, Király-utcza, Andrássy-út, Lövölde-tér, Gyár-utcza, Eötvös-utcza, Csengery-utcza, Váczi-út, Frangepán-utcza, Hungária-körút, Hunn-utcza, Mohács-utcza, Állatkerti-körút, Liszt Ferencz-tér.
VII.	Elemér-utcza, Amerikai-út, Gyarmat-utcza Aréna-út, Murányi-utcza, Hernád-utcza, Józsika-ucza, Nefelejts-utcza, Mexikoi-út, Bálint-utcza, István-út, Barcsay-utcza, Almássy-tér, Vörös-marty-utcza, Dembinszky-utcza, Nagydiófa-utcza, Korong-utcza, Rottenbiller-utcza, Péterffy Sándor-utcza, Dohány-utcza, Garay-utcza, Erzsébet-körút, Baross-tér, Rákóczi-út, Sajó-utcza, Kis-diófa-utcza, Damjanich-utcza.
VIII.	Tavaszmező-utcza, Kosszorú-utcza, Baross-utcza, Práter-utcza, Szerdahelyi-utcza, Madách-utcza, Nagyfuvaros-utcza, József-utcza, Kálvárla-tér, Aggteleki-utcza, Rákóczi-tér, Déry-utcza, Szentkirályi-utcza, Illés-urcza, Szigony-utcza, Kisfaludy-utcza, Kemény Zsigmond-utcza, Gyulay Pál-utcza, József-körút, Köris-utcza, Visi Imre-utcza, Szilágyi-utcza, Kender- utcza, Őr-utcza, Tömő-utcza, Német-utcza.
IX.	Lónyay-utcza, Czuczor-utcza, Ipar-utcza, Mester-utcza, Drégely-utcza, Vaskapu-utcza, Soroksári-út, Liliom-utcza, Üllői-út, Boráros-tér, Lónyay-utcza, Szvetenay-utcza, Dandár-utcza

A magy. villamossági társulat és a budapest-székesfővárosi elektromos művek által lefektetett kábelek árokhossza 22159·7 méter. Ezenkivül létesitettek részben primär, részben secundär áram vezetésére szolgáló légvezetékeket összesen 9492 méter hosszban. E légvezetékek közül kiemeljük terjedelmüknél fogva: a Vinczellér-utcza, Magyardi-utit (304 m.), az Avar-utczait (677 m.), a Pasaréti-ut, Hadapród-utcza, Szilfa-utczait (1740 m.), a Dániel-utit (620 m.), az Incze-ut, Szendi-utczait (400 m.) a Völgy-utczait (1300 m.)

A budapesti általános villamossági részvénytársaság az 1913. és 1914. év, valamint az 1915. félév folyamán a következő vonalakon fektetett kábeleket.

I.	Átlós-út, Attila-utcza, Krisztina-körut, Krisztina-tér, Lógodi-utcza, Mányoki-út, Mészőly-utcza, Mikó-utcza, Pauler-utcza, Bástya sétány, Budafoki-út, Gránit-lépcső, Lágymányosi-utcza, Lovas-út, Naphegy-utcza, Szentháromság-tér, Szentháromság-utcza, Tárnok-utcza.
II.	Albrecht-út, Jégverem-utcza, Kapucinus-utcza, Ponty-utcza.
IV.	Sarkantyus-utcza, Veres Pálné-utcza.
V.	Ferencz József-tér, Katona József-utcza, Személynök-utcza, Tutaj-utcza, Visegrádi-utcza, Géza-utcza, Koháry-utcza, Lipót-körút, Szalay-utcza, Tutaj-utcza.
VI.	Dessewffy-utcza, gróf Zichy Jenő-utcza, Szerecsen-utcza, Izabella-utcza, Laudon-utcza, Mutatványos-út, Nagymező-utcza.
VII.	Baross-tér, Bem-utcza, Bethlen-utcza, Dohány-utcza, Csereiutcza, István-út, Jozsika-utcza, Ilka-utcza, Kazinczy-utcza, Nefelejts-utcza, Vörösmarty-utcza.
VIII.	Baross-utcza, Hunyadi-utcza, Kisfaludy-utcza, Práter-utcza, Salétrom-utcza, Szigetvári-utcza, Teleki-tér, Tisza Kálmán-tér, Ludoviceum-utcza, Lujza-utcza, Madách-utcza, Nagytemplom-utcza, Örömvölgy-utcza, Tavaszmező-utcza, Német-utcza,
IX.	Bokréta-utcza, gróf Haller-utcza, Gyep-utcza, Liliom-utcza, Telepy-utcza, Tüzoltó-utcza, Üllői-út, Mester-utcza.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság által lefektetett kábelek árokhossza 15562·9 méter.

IX.

TÁVIRÓ, TÁVBESZÉLŐ.

Az 1913. és 1914. év, valamint 1915. I. félév folyamán következő táviró és távbeszélő vonalak voltak közigazgatási bejárás, illetőleg engedélyezés tárgyai:

Az I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX. és X. kerületekben távbeszélő tömbcsatornák, kábelcsatornák, pánczélos kábelek és légvezetékek.

A Ferenczvárosi gázgyár távbeszélő vezetéke.

A m. kir. államnyomda távbeszélő vezetéke.

Semler I. czég magánhasználatu távbeszélő vezetéke az V. ker. Bécsi-uton.

A m. kir. állami vasgyárak igazgatósága távbeszélő vezetéke a X. ker. Kőbányai-uton.

Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság távbeszélő vezetéke a Hungária-uton.

Hirschler Mór magánhasználatu távbeszélő vezetéke I. ker. Dobogó-uton.

Budapesti közuti vaspálya társaság üzleti telefonhálózatának kibővitése.

A délnémet Dunagőzhajózási társaság magánhasználatu távbeszélő vezetéke a Rudolf-rakparton.

Budapest—Ujpest—Rákospalotai villamos vasut üzleti távbeszélő hálózata.

Géperejü bérkocsi állomások távbeszélő berendezése.

Az 1913. és 1914. év, valamint az 1915. I. félév folyamán végrehajtott épitkezések és kábelfektetések révén az 1915. évi junius hó végéig a föld alá elhelyezett távbeszélő kábelek hossza 295158·00 méterről 836755·00 méterre, a kábelek elhelyezésére szolgáló betontömbök vonalhossza 12496·00 méterről 86538·00 méterre, az elosztó csővezeték hossza 27568·00 méterről 118859·40 méterre emelkedett; a felvezető pontoktól az előfizetők állomásáig vezető légvezetékek hossza 2271477·00 méterről 18550580·00 méterre növekedett.

A légvezetékek fokozatos kiküszöbölése folytán ez időszak végéig 9803 távbeszélő állomás kizárólag földalatti vezeték által volt a központtal összekötve.

X.

SZENT-MARGITSZIGET.

Előző jelentéseink során ismertettük azt a nagyobbszabásu munkálatot, amely felöleli a megállapitott szabályozási vonalak szerint a szigethez a *Duna medréből csatolandó területek feltöltését* s az ekkép alakuló uj partok kiépitését. Jeleztük azt is, hogy a munkálat kivitelét 1912. évben meg is inditottuk.

A sziget pestoldali pártján a munkálatok már teljesen elkészültek. A sziget budaoldali partján, az északi szigetcsucstól lefelé mintegy 400 méter hosszban a partvédőmű a feltöltés legnagyobb részével együtt szintén elkészült; innen lefelé számitva mintegy 500 méter hosszban a feltöltés nagy része és a partvédőmű + 6 m. magasságig ugyancsak készen van. A budaoldali part többi részén a feltöltésnek mintegy $^1/_3$ része tekinthető elkészültnek. Az uj partok kiépitésével kapcsolatban a budaoldali uj partba beleillesztetett a felső hajóállomás uj kikötőhelye is; elhelyezést nyert továbbá a budai oldalon két parti kőlépcsőzet teljes magasságában és egy kőlépcsőzet + 6 m. magasságig.

A terv és előirányzat szerinti munkálatoknak eszerint mintegy $^2/_3$ része készült meg eddigelé.

Ezek a feltöltési és partmüépitési munkák 1914. julius hó végéig teljes erővel folytak; ezután azonban, amint az általános mozgósitás folytán, a munkálatot végző vállalat hajómunkásai s egyéb alkalmazottai, nemkülönben munkavezető személyzete mind nagyobb számban hadi szolgálatra vonult be, majd pedig a vállalat munkafelszereléseinek (hajók, kotrók, dereglyék) egy része is igénybe vétetett különféle hadi czélu szolgálatokra: a munkálat csak lényegesen redukált erővel folyhatott, mig 1914. év végén a vállalat azt egészen be is szüntette.

A háboru, és ennek kisérő körülményei természetesen más tekintetben sem kedveztek a sziget kivánatos fejlesztésének, bár a sziget bérbeadása főleg ebből a czélból történt. Amire mégis rámutathatunk, az még a háboru kitörése előtt lőn kezdeményezve.

Ilyen a *nagyszálloda-épületnek* harmadik emelettel való kibővitése, aminek kapcsán homlokzata előtt egy üvegezett veranda s az épület belsejében is egyes

átalakitások készültek, a szálloda központi melegvizfütéssel és lifttel láttatott el. Az alsószigeten a bérlőtársaság *egyemeletes uj épületet* (u. n. igazgatósági épületet) emelt, amely elkészülte után egy ideig sebesült és beteg katonatisztek ápolására hadikórháznak volt használva. Épitett a bérlőtársaság három uj illemhelyet, az artézi hévviz elárusitó üzeméhez az alsó szigeten egy ideiglenes raktárépületet; meghosszabbitotta a lóvasuti pályát az alsó szigeten a fedett folyosó kezdőpavillonja közelébe.

A Szent-Margitszigetnek egyik jellegzetes tartozéka s egyben kincse az a *hévviz*, amely a 1866—67. években furt artézi kuton át kerül a felszinre. E hévviz táplálja a szigeti fürdőépületekben gyakorolt gyógyfürdőüzemet, egy része pedig palaczkozva forgalomba kerül, természetes állapotában gyógyvizként, szénsavval telitve pedig mint üditőviz.

A hévviz első tudományos vegyi elemzése néhai Than Károly egyetemi tanár munkája volt, aki a vizsgálatokat 1868—1869. évben ejtette meg s munkálatát a Magyar Tudományos Akadémiában mutatta be 1871. évben.

Időszerünek és czélirányosnak véltük a hévviz vegyi természetének ujabb megvizsgálását. Felkérésünkre és a székesfőváros tanácsának készséges engedélyével ezt a vegyvizsgálatot a székesfőváros vegyészeti és élelmiszer vizsgáló intézete volt szives, a tudomány modern felkészültségével és minden szempontra kiterjeszkedve, elvégezni, amiért e helyütt is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Az artézi-forrás vize a forrás fölé helyezett csővezetékből jut a fürdőház és palaczkozó-üzemtelep vezetékébe, a viz fölöslege pedig a sziklacsoport tetejére vezetett főcsővezetéknek vasrácscsal ellátott nyilásán át ömlik be a mélyebben fekvő medenczébe s ebből a csatornán át a Dunába. A viznek lehülése, levegővel való érintkezése s részben a szénsavveszteség okozta bomlások folytán a vizből kiváló szilárd alkotórészek a csatornában bő lerakodást okoznak.

Minthogy a forrás vizéhez csak a kifolyó nyilás fölé alkalmazott és el nem távolitható vasrács nyilásai között lehetett hozzáférni és mérő, vagy mintavételi eszközöknek a forrás mélyébe való lebocsájtása a forrás védelme szempontjából elkerülendő volt, a méréseket csak a csővezeték felső részében lehetett foganatositani. A vegyivizsgálathoz szükséges viz és gázminta 1910. évi augusztus hó 22-én vétetett. Ugyanekkor, valamint 1911. évi május 10-én ujólag, a viz hőmérséklete is megméretett, az emlitett nyiláson át a csővezetékbe mintegy 5 méternyire lebocsátott, hitelesitett hőmérővel. Mindkét esetben 42·4 Cels. fok volt a viz hőmérséklete.

A viz uj kémiai elemzésének eredménye a következő:

	10.000 g-ban
A szilárd alkotórészek összege 180 C.°-on száritva	8·3960 g

A talált alkotórészek mennyisége:

	10.000 g-ban
Calcium (Ca)	1·51278 g
Natrium (Na)	0·83204 g
Magnesium (Mg)	0·41106 g
Kalium (K)	0·39028 g
Strontium (Sr)	0·00399 g
Aluminium (Al)	0·00334 g
Lithium (Li)	0·00150 g
Mangan (Mn)	0·00091 g
Vas (Fe)	0·00050 g
Kötött szénsav (CO_2)	4.29957 g

Szabad szénsav (CO_2)	2·55083 g
Kénsav (SO_4)	1·38180 g
Chlor (Cl)	1·02125 g
Bórsav (BO_3)	0·00549 g
Jód (J)	0·00040 g
Bróm (Br)	0·00039 g
Kovasav (SiO_2)	0·30448 g
Kén a carbonylsulfidban (S)	0·01681 g
Organikus anyagok	nyomokban

Ezen alkotórészek aequivalens aránya következő:

Calcium ($^1/_2$ Ca)	48·33 %
Natrium (Na)	23·17 „
Magnesium ($^1/_2$ Mg)	21·64 „
Kalium (K)	6·39 „
Aluminium ($^1/_2$ Al)	0·24 „
Lithium (Li)	0·14 „
Strontium ($^1/_2$ Sr)	0·06 „
Mangan ($^1/_2$ Mn)	0·02 „
Vas ($^1/_2$ Fe)	0·01 „
Összesen	100·00 %
Kötött szénsav ($H{\cdot}CO_3$)	56·58 %
Chlor (Cl)	18·44 „
Kénsav ($^1/_2$ SO_4)	18·42 „
Kovasav ($^1/_2$ SiO_3)	6·47 „
Bórsav (BO_2), Bróm (Br), Jód (J)	0·09 „
Összesen:	100·00

Az egyes alkotórészeknek sókká való kombinálásánál eltért a munkálat a Than-féle elemzésnél alkalmazott rendszertől, amennyiben az ujabb észleléseknek és nézeteknek megfelelőleg a carbonatokat, mint hydrocarbonatokat adta meg, ami a természetes állapotoknak jobban megfelel.

Az alkotórészeknek ez értelemben való sókká kombinálása tehát a következő:

	10.000 g-ban
Calciumhydrocarbonat $Ca(HCO_3)2$	3·7927 g
Magnesium hydrocarbonat $Mg(HCO_3)2$	2·4373 „
Natrium hydrocarbonat $Na(HCO_3)2$	1·4575 „
Lithium hydrocarbonat $Li(HCO_3)$	0·0146 „
Mangan hydrocarbonat $Mn(HCO_3)2$	0·0029 „
Vashydrocarbonat $Fe(HCO_6)2$	0·0016 „
Calciumsulfát ($Ca(SO_4)$	1·9522 „
Strontiumsulfát $Sr(SO_4)$	0·0084 „
Natrium chlorid NaCl	1·1006 „
Kalium chlorid KCl	0·7436 „
Kalium bromid KBr	0·0006 „
Kalium jodid KJ	0·0005 „
Magnesiumborát $Mg(BO_2)2$	0·0070 „
Aluminium hydroxyd $Al_2(OH)6$	0·0096 „

Kovasav H_2SiO_3	0·3955 g
Szabad szénsav CO_2	2·5508 „
Carbonylsulfid COS	0·0315 „
Organikus anyagok	nyomokban
Összesen	14·5069 g

A vizben oldott gázok térfogata 0°-on és 760 $^m/_m$ higanyoszlopnyomásnál:

Szabad szénsav (CO_2)	1298·0 cm^3
Carbonylsulfid (COS)	11·7 cm^3

A viz fajsulya 15 C°-on, ugyanilyen hőmérsékletü vizre vonatkoztatva: 1·00087.

Elektromos vezetőképessége 18 C°-nál: $11{\cdot}63 \times 10^{-3} \frac{1}{\text{cm. Ohm.}}$

A viz hőmérséklete 42·4 C°, mérve a csővezeték felső részében.

A forrásból felszabaduló gázok összetétele:

Nitrogén	74·42 térfogat — %
Oxygén	25·58 „ — „

A viz jelenlegi összetétele tehát Than Károlynak 1868-an talált összetételével szemben csekély higulást mutat, a vizben könnyen oldódó alkotórészekben, nevezetesen a nátrium és kálium chloridjaiban; csekély eltérés mutatkozik a jód és mangán mennyiségében is, ez utóbbi azonban a tökéletesebb meghatározási módszerekben leli magyarázatát. A jód meghatározására Bugarszky, a mangánéra Ernyei módszere alkalmaztatott. Hasonlókép a bórsav, amely kis mennyiségénél fogva az első elemzés alkalmával mennyilegesen nem volt megállapitható, jelenleg a Partheil-féle módszerrel meg volt határozható. Mindezek az eltérések azonban olyan csekélyek, hogy a viz karakterére befolyást nem gyakorolnak s megállapitható, hogy a viz összetétele 42 év alatt lényegében nem változott.

A viz hőmérsékletében 1868-ban és a jelenleg talált adat közt mutatkozó, nem egészen 1 C°-nyi különbség valószinüleg arra vezethető vissza, hogy a régi mérés az eredeti forrásban történt, mig a jelenlegi csak a csővezeték felső részében volt foganatositható, ahol tehát már némi lehülés történhetett a szabadon álló csővezetékben.

Meghatároztatott a viz electromos vezetőképessége is, ami czélszerünek mutatkozott azért is, mert ez alapon a viz összetétele, illetőleg konczentrációja a jövőben is könnyen ellenőrizhető lesz.

Ujabb időben az ásványvizeknek radioaktiv tulajdonságára mindinkább nagyobb sulyt helyeznek; ez okból kivánatos volt a viz aktivitását is meghatározni. Ez két esetben történt meg, 1911. május 10. és 11-én; a meghatározás a Veszelszky-féle radiométerrel végeztetett. A szükséges vizminta a kifolyó cső nyilásába mintegy $1^1/_2$ méternyire benyuló csövön át szivatott be egy evacuált edénybe, amelyből az emanatió az evacuált radiométerbe bocsáttatott. Az emanatiónak az a sajátsága, hogy a mérés kezdetén a vezetőképesség növekedése áll elő, amely körülbelül 3 óra alatt éri el maximumát s azon tul csökken, radium-emanatióra vall. Az emanatio mennyisége a radio-meteren észlelt maximális ejtésből Douane és Laborde képlete szerint számittatott ki. Eszerint tehát az emanatio mennyisége egy liter vizben az első esetben 0·04, a másodikban 0·05 mg Ra emanatio secundum. A viz tehát gyenge aktivitást mutat.

A viz levezető csatornájában talált lerakódás összetétele a következő:

Mész (CaO)	54·30 %
Magnesia (Mg O)	1·14 „
Széndioxyd (CO_2)	41·49 „
Silicium dioxyd (Si O_2)	0·21 „
Viz és organikus anyag	2·60 „
Vas	nyomokban.

Minthogy a viz aktivitást mutatott, feltehető volt, hogy e lerakódásban is aktiv anyagnak legalább csekély nyomai feltalálhatók; azért ez irányban is kiterjesztetett a vizsgálat, amelynek eredménye igazolta a feltevést, mert a radium nyomai kimutathatók voltak (1 kg. anyagban $1{\cdot}16 \times 10^{-6}$ mg. Ra.).

Ez a lerakódás tehát főtömegében calcium-carbonátból áll és lehülés, továbbá szénsavveszteség folytán válik ki a vizből s már a vizesés előtti medenczében a viz felszinén uszó fehér habszerü anyagban jelentkezik.

A szigeti hévviz artézi kutjának Zsigmondy Vilmos bányamérnök által végzett furása 1866. deczember 21-én kezdetett meg és 1867. május 13-án fejeztetett be, amikor is a kiömlő viz mennyiségileg is kielégitő bőségünek jelentkezett. Furás közben a furó a következő geologiai képződményeken hatolt keresztül: 4·74 méterig alluviális homokon és iszapon, 8·54 méterig alluviális kavicson, 113·82 méterig alsó oligoczén (kisczelli) agyagon és 119·51 méterig mészmárgán. A kut mélysége kereken 120 méter.

A Szent-Margitszigeti fürdőt a belügyminister ur 1896. évi január 8-án 113080/895. sz. a. kelt rendeletével minősitette gyógyfürdőnek.

Az ásvány- és gyógyforrásokat az 1885 : XXIII. t.-cz. 16. §-a értelmében védőterület illetvén meg e védőterület megállapitása iránt az eljárás 1906. évben, még a sziget előző tulajdonosának kérelmére indult meg s e czélra a szakértői javaslatot dr. Schafarzik Ferencz müegyetemi tanár készitette. A hosszabb ideig tartott eljárás befejeztetvén, a földmivelésügyi minister ur 1914. évi márczius hó 3-án 882. sz. a. kelt rendeletével engedélyezte a védőterületet, megállapitván egy külső s egy belső védőterületet.

Az erről szóló engedélyokirat a következő:

Magyar királyi földmivelésügyi minister.

882. V/A szám.

ENGEDÉLYOKIRAT.

A főherczegi Szt.-Margitszigeti gyógyfürdő felügyelősége részéről 1906. évi augusztus 10-én előterjesztett kérelemre az időközben az 1908. évi XLVIII. t.-cz. alapján a fővárosi pénzalap tulajdonába átment és Budapest székesfőváros területén, a Szt.-Margitszigeten levő gyógyvizü ártézi kút részére az 1885. évi XXIII. t.-cz. 16. §-a alapján védőterületet engedélyezek. —

Minden érdek lehető megóvása szempontjából egy külső, vagy tágabb és egy belső, vagy szükebb védőterületet állapitok meg. —

A külső, vagy tágabb védőterület határa a térképen vörös szinnel van megjelölve és a II. kerületi, Zsigmond-utczai 3709. hrsz. ház Primás-utczai sarkából az „a“ pontból kiindulva a Zsigmond-utcza nyugati házsorán belül halad a „b“ pontig, azaz a 3906. 1. sz. telekig. –

Innen az Üröm- és Szépvölgy-utcza délnyugati oldalán vezet tovább Ujlakon át folytonosan északnyugati irányban a „c“ pontig, azaz odáig, ahol a 4919—4921. számu parczella északnyugati határvonalának meghosszabbitása az utat metszi. —

A „c“ pontból a 4919—4921. számu parczella északnyugati határán folytatódik, a parczella végénél északkelet felé tart a Mátyás-hegy háromszögelési pontjáig, azaz a „d“ pontig. —

Innen északnyugatra fordulva a Kecske-hegyen át a 4631. sz. parczella északkeleti szélén, majd az ut délnyugati oldalán halad tovább, egy hegyes megtöréssel ismét az ut délnyugati oldalára fordul, átmetszi a 3281. számu parczella délnyugati sarkát, folytonosan északnyugati irányban tart, a 3382/1—33832/. számu parczella délnyugati oldalán s a viharhegyi-út mentén eléri a Hármashatárhegy LIII. jelü határdombját, ahonnan továbbra is északnyugati irányban a hidegkuti határ mentén s a Csúcs-hegy határdombján keresztül jut a 143-as határjelnél levő „e“ pontba. —

Innen délnyugati irányban halad a 142-es határjelnél levő „f“ pontig. —

Az „f“ pontból a solymári határmentén északkeleti irányban eléri a 131-es határjelnél levő „g“ pontot, majd a 129-es határjelnél levő „h“ pontot, a 128-as határjelnél levő „i“ pontot, tovább már Üröm helység határa mentén a 127-es határjelnél levő „j“ pontot s a 112-es határjelnél levő „k“ pontot.

A „k“ pontból északnyugat felé tart Békásmegyer község belsőségéig az „l“ pontig, azaz odáig, hol a 390. számu parczella északi sarka az 1874. sz. utat éri. —

Innen az 1874. számu út délnyugati oldalán huzódik a határ az „m“ pontig, azaz a 2131/a. számu telek északi sarkáig. —

Az „m“ ponttól a 2130/2—2130/1. számu út déli oldalán vonul az „n“ pontig, azaz a 2131/b/19. számu parczella északi sarkáig, innen az „o“ pontig, azaz a 2132/4. számu parczella északi sarkáig, ahonnan a „p“ pontig, azaz a 2127/1. számu parczella északkeleti sarkáig, majd a „q“ pontig, azaz 2125/59. számu parczella északkeleti sarkáig halad. —

Innen délkeletre hajol s a Duna folyón át a szentendrei sziget legdélibb csücskén eléri az „r“ pontot.

Az „r“ pontból a Duna folyón át halad az „s“ pontig, azaz a káposztásmegyeri pusztán levő 5845. számu parczella északnyugati sarkáig. —

Innen az 5919. számu úton délkeletnek tart a „t“ pontig, azaz odáig, ahol az ut az 5230/1. számu parczellát eléri. —

A „t“ pontból délnyugati irányban huzódik a határ mindenütt a vasutvonal mentén, a vasuti pályatest északnyugati szélén az „u“ pontig, azaz a rákospalotai határban levő 5231. számu parczella délkeleti sarkáig. —

Itt a határ megtörik, északnyugatra fordul és az ujpesti határ mentén halad a „v“ pontig, azaz az 1527/a. számu parczella északi sarkáig.

Innen e parczella északnyugati határvonalán az „x“ pontig megy, ugyanezen parczella délnyugati sarkáig. —

Az „x“ pontból a felső bikaréti dülőn át az 1508. számu parczella északészakkeleti határán halad az „y“ pontig, e parczella északi sarkáig. —

Innen délnyugatra fordul és a Váczi-út délkeleti oldalán halad egyenesen a „z“ pontig, azaz a 2982/4-a/II. számu telek északi sarkáig. —

Innen északnyugati irányban megy a Lipót-körut délnyugati oldalán, a Margit-hid törési pontjáig, honnan nyugati irányban a Margithid déli oldalán haladva eléri a kiindulási „a“ pontot. —

Az igy körülirt külső védterületen belül a kisczelli agyagba hatoló munkálatok csak bányakapitánysági engedéllyel létesithetők. —

Ha azonban a kisczelli agyagot el nem érő, tehát bányakapitánysági engedély nélkül foganatositható munkálatok által ásványvizforrás üttetnék meg, a munkálatok azonnal beszüntetendők, a forrás betömendő és a bányakapitányságnak haladéktalanul jelentés teendő. —

A belső, vagy szükebb védőterületet az a kör alkotja, amelynek középpontja a thermalis vizü ártézi furás csöve, és sugara 50 méter. —

Ezen belső védőterületen belül ásások, furások, valamint a földkéregnek bármily néven nevezendő megbontása csakis bányakapitánysági engedéllyel foganatositható.

Kivételt képeznek ezen megszoritás alól a következő munkálatok:

1. A kulturára alkalmas földrétegnek a közegészség követelményeivel nem ellenkező kertészeti, gazdasági és ezzel összhangzásban álló czélokra való felhasználása.

2. A már létesitett épitkezések alapozásánál mélyebbre nem hatoló és az ásványviz forrást nem veszélyeztető házalapozási munkálatok. Ha azonban ezen munkálatoknál melegforrás üttetnék meg, a munka azonnal beszüntetendő, a forrás gondosan eltömendő és a bányakapitányságnak jelentés teendő.

3. A vizvezetéki, csatornázási, világositási és Dunaszabályozási munkálatok. —

Minden, az ásványvizforrás furás által való foglalására vagy mélyitésére irányuló munkálat csak bányakapitánysági engedély mellett foganatositható. —

Ugy a külső, mint a belső védterületen a közforgalmu vasutak és közutak munkálatai tekintetében a földmivelésügyi minister által a kereskedelemügyi m. kir. ministerrel egyetértőleg 1889. évi julius 8-án 24. 852 sz. alatt kiadott rendelet intézkedései irányadók. —

Ha minden óvintézkedés ellenére ugy a külső, mint a belső védőterületen akár szabadon, akár bányakapitánysági engedéllyel létesithető valamely munkálat által az ásványos gyógyviz mennyiségileg, vagy minőségileg veszélyeztetnék, ugy az emlitett munkálat a védőterület engedélyesének kérelmére a bányakapitányság által mindaddig beszüntetendő, amig az ügyben végérvényes döntés nem történt. —

Jelen engedélyokirat kiegészitő részét képezik: a) szakvélemény, b) helyszinrajz, c) földtani térkép, d) magyarázat a földtani térképhez. —

Budapest, 1914. márczius hó 3-án.

Báró Ghillány s. k.

Emlitést kell tennünk azokról az *ásatásokról*, amelyeket a sziget közepe táján, az uj kápolna mögötti templomromok mellett, azoktól déli irányban végeztettünk.

E helyütt ugyanis 1915. január hó 13-án, egy kiszáradt fa eltávolitása alkalmával, a fa törzse mellett egy régi ép harang került a felszinre. A harang mintegy egy méter magas, mintegy 80 cm. átmérőjü s gót betüs német dombormüvü felirás van rajta (kivehetőleg: Hilf Gott Maria perat uns . . . Maister Hans Strous) évszám nélkül.

A lelet érthető érdeklődést keltett, mert a sziget hazai történelmünk lapjain több korszakban szerepel emlékezetes események kapcsában s különösen Árpádházi királyaink idejében volt fényes és virágzó élet szinhelye; tanujelei a nagy mult emlékének a sziget egyes helyein ma is látható épületromok s a szigetről szóló történeti munkák és ismert közlemények sejtetni engedik, hogy bizonyára vannak még olyan helyei a szigetnek, amelyek feltárása további régi emlékeket hozhat napvilágra.

Ez inditott bennünket arra, hogy kisérletképen megbolygassuk a templomromoktól déli irányban elterülő, bozóttal benőtt hepehupás területet avégből, hogy a próbaásás eredményéhez képest mód legyen közelebbről foglalkozni azzal a kérdéssel, nem volna-e czélszerü és indokolt a szigetnek régészeti és történeti szempontból érdekes e pontját tüzetes és szakszerü feltárással megvizsgálni.

Az 1915. április 6-án kisérletképen megkezdett próbaásás s a föld és törmelékanyag eltávolitása, az egyelőre egészen kis keretben és óvatosan végzett munka mellett is azt eredményezte, hogy a romokhoz dél felé csatlakozva, régi épitmények falainak, talajának, padozatának maradványai váltak szabadokká s épitményi kőtöredékek, szobortöredékek, vasalás maradványok találtattak. Mindez biztató alapul szolgált arra, hogy a megkezdett próbaásásokat tovább folytassuk.

A leletről jelentést tettünk a vallás- és közoktatásügyi minister urnak, a Müemlékek országos bizottságának és a Magyar nemzeti muzeum igazgatóságának, nemkülönben a ministerelnök urnak is.

Az ásási munkákat részünkről — nagy buzgósággal és szakértelemmel — Salkovits Károly müszaki tanácsos intézte, akit azonban 1915. október 1-én a halál elragadott; szakszerü támogatásban részesitettek bennünket a müemlékek országos bizottsága és a magyar nemzeti muzeum igazgatósága is, kiküldötteik utján, a müemlékek országos bizottsága külön is delegálván Foerk Ernő épitész-tanárt a munkálatokhoz.

Az eddigiek során megtisztitatott az uj kápolnától nyugatra levő régi templomrom belseje a sürü bozóttól, cserjétől és szeméttől, azután a templomrom nyugati oldalán levő nagy és kis torony falmaradványa szabadittatott ki a magasra halmozott törmelékből. A templomrom belsejében előkerült a szentély terrazzoburkolatának egy kis darabja, amely alapot nyujtott a templom padlózata magasságának meghatározására olykép, hogy a szentély padlózata +6·527 méteren van, mig a templom hajójának általános padlómagassága +6·327 méterben jelentkezik. A szentélyben egy kőkoporsó alsó része került elő, azonban igen közel a föld szinéhez. A szentély arcus triumphalisának északi sarka alatt egy római eredetü vörösmárvány faragott kő vált láthatóvá. A szentély déli oldalán levő nyilásban egy ajtózárkő van acanthus-levél diszitménnyel. A szentély északi főfala mellett két oltárhely alapja emelkedett ki a föld eltávolitása után. A templomhajó belsejének kitisztitásával az északi és déli főfalak mellett keletre néző oltáralapzatok, gyóntató fülke és több nyolczszögü oszloptörzs és lábazat jutott felszinre, boltváll- és boltgerinczkövekkel együtt. A templom délnyugati oldalán a hozzácsatlakozó zárda falmaradványai lettek láthatókká, nemkülönben a gyanithatóan sekrestyehelyiség falmaradványa, mintegy 3·50—4 méter magasságu törmelékanyag eltávolitása után

pedig e helyiségnek terrazzoburkolata, amely fölött 1·05 m. magasságban, a vélt sekrestye délkeleti sarkában még egy burkolat volt, téglákból fektetve. E két padozat közt, a törmelékanyagban egy ép emberi csontváz feküdt, fejjel keletnek, illetőleg a templom szentélye felé; mellette semmiféle tárgy nem volt található. A vélt sekrestye terrazzopadlózata a közepén fel volt törve és helyén habarccsal összekötött téglaburkolat maradványa mutatkozott; ez alatt egy 2 méter hosszu, 70 cm. széles és 1·35 méter mély gödör ásatván ki, találtatott két párhuzamos, 2 méter hosszu téglasor kelet-nyugati irányban s egymástól 70 cm.-nyi távolságban fektetve, alattuk 15 cm. vastagságban iszapolt agyagréteg, ez alatt pedig töltött föld, amelyben azonban, mintegy 60 cm. mélységben a terrazzo szintje alatt, még egy tégla lap-burkolat volt észlelhető. Az igy ásott gödör feneke szintjében, a gödör mellett közvetlen két oldalt a földben, két emberi csontváz került elő, mindkettő fejjel nyugatnak. Az északi oldali csontváznak feje, bal karja és bal lábszára összevagdalás nyomait mutatta, a déli oldalinak pedig a feje látszott szétzuzottnak. A csontvázakat környező földből az volt megállapitható, hogy e föld később nem bolygattatott, s a két test egyidejüleg kerülhetett a földbe.

Az emlitett három csontváz, gondosan összeszedve, az egyetemi embertani intézetbe szállittatott be.

A vélt sekrestye falainak déli irányát követve, egy nagyobb terem maradványai tünnek elő; padlózata tégla volt s falainak élénkebb festéséről néhány vakolatmaradvány tanuskodik. Ennek déli fala mellett lehetett a zárda dunafelöli főbejárata, mig keletre a dunai oldalon egy még ki nem ásott, valaha dongaboltozatu helyiség nyoma mutatkozik, nagy nyilással a Duna felé. A most emlitett főbejáratnak vélt helyiségtől délre egy emeletre felvezető lépcső és egy másik helyiség falmaradványa ásatott ki, s itt részben márvány-, részben puhakőanyagu, tagozásokkal ellátott ajtófél- és egyéb kövek kerültek elő.

Ezekben jelezve az eddig történteket, az ügy állása természetesen még nem alkalmas arra, hogy a leletek jövőjét illetőleg valamely konkrét terv kialakulásáról lehetne szó. De a törekvésnek nézetünk szerint mindenesetre oda kell irányulnia, hogy a becses emlékek megőriztessenek, fenntartassanak és a szigeten megfelelő keretbe egyesitve, a nagy mult emlékeinek hirdetésén felül a szigetnek ujabb vonzó érdekességévé váljanak.

Megemlitjük még, hogy számolva a nagy közönség érdeklődésével s ennek már a munkálatok e kezdő stádiumában is kielégitése végett vasár- és ünnepnaponkint lehetővé tettük az ásatások szinhelyének megtekintését, még pedig a most folyó történelmi nagy idő érzelmi világába illesztett azzal a módozattal, hogy a háboruban szemük világát vesztett harczosaink javára csekély belépődijat (40 fillért) szedtünk, a mi szerencsétlen vitézeink javára rövid idő alatt 120 koronát eredményezett.

E helyütt is megemlékezni kivánunk arról a megtisztelő emlékezetes látogatásról, amelyben *Károly Ferencz József trónörökös főherczeg ur és fenkölt hitvese Zita főherczegnő Ő Fenségeik* 1915. évi augusztus hó 9-én a szigetet részesiteni kegyeskedtek.

A fenségek délután érkeztek fényes kisérettel a szigetre kocsin és kiszállva a felső hajóállomás előtti téren, ott Dr. Némethy Károly h. elnök fogadta őket

rövid üdvözlő beszéddel, amelyre adott meleg válaszában a trónörökös ur Ő Fensége külön is kiemelte, hogy a sziget megismerésével régi vágya teljesül. Innen gyalogsétára elindulva a h. elnök kalauzolásával — aki közben behatóan vázolta a Fenségek előtt a sziget multját, épitményeit, jelenlegi helyzetét, kezelését, valamint a jövő terveit is — megtekintették az artézi forrás vizesését, megizlelve a szénsavval forgalomba hozott artézi üditővizet is, megtekintették továbbá a nagy fürdőházat belsejével együtt, a nagy virágórát; majd áthaladva a nagy szálló uj zárt verendáján, az uj kápolnát, amelynek oltára előtt imát mondtak, a romokat, az itt kiásott régi harangot, valamint az e helyen folyó ásatásokat, figyelmes érdeklődéssel hallgatva az Árpádházi királyaink korszakából származó e maradványok ismertetését; végül pedig a viztoronyt, amely már a séta előbbi pontjairól is felköltötte magas érdeklődésüket.

Egy órai időzés után ismét a budaoldali kocsiuton hagyták el a szigetet.

A Fenségek mindenütt a legnagyobb érdeklődéssel viseltettek a sziget történelmi emlékei, természeti szépségei és létesitményei iránt s a nyert kedvező benyomások fölött érzett örömüknek és dicsérő elismerésüknek ismételten adtak kifejezést. A látogatásnak gyönyörü idő kedvezett s előkelő közönség üdvözölte mindenütt a fenséges párt, akiket láthatólag kellemesen érintett a szeretetnek az a meleg és közvetlen megnyilvánulása, amely minden lépésüknél feléjük irányult. A sziget kertészete a trónörökösné Ő Fensége számára egy gyöngyvirág s rózsa csokrot, valamint egy nagyobb fehér csokrot állitott össze a sziget kertészeti termékeiből, amelyeket az üdvözlés után, illetőleg a bucsuzásnál a h. elnök nyujtott át. A látogatás emlékéül a sziget fényképfelvételeinek egy sorozatát juttattuk el a a Fenségek, illetőleg a Főherczegasszony Ő Fensége számára,

A küldeményt Ő Fensége főudvarmesternője Némethy Károly h. elnökhöz intézett következő tartalmu sürgönyben köszönte meg:

„Zita főherczegasszony Ő cs. és kir. Fensége igen szivélyesen köszöni Excellencziádnak a Margitsziget képeit tartalmazó csinos album megküldésével tanusitott rendkivüli figyelmet, ami Ő Fenségének őszinte örömöt szerzett.

Legmagasabb meghagyásból:

Thun grófné, főudvarmesternő.“

XI.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

A fővárosi közmunkák tanácsa intézményéről szóló 1870 : X. törvényczikk 11. §-a többek között úgy rendelkezik, hogy a tanács egy elnökből, s ha szükségesnek mutatkoznék, egy alelnökből és 18 rendes tagból áll.

Az elnöki állás azonban kezdettől fogva egészen az 1913. év elejéig nem volt betöltve, s a közmunkák tanácsa élén mindaddig csak alelnök állott.

Az 1912. év végén a magyar királyi ministerium elhatározta az elnöki állás betöltését és Ő császári és apostoli királyi Felségének 1913. évi január hó 5-én kelt legmagasabb engedélyével a fővárosi közmunkák tanácsa elnökévé 1913. évi február havában *Tolnay Lajos* belső titkos tanácsos, nyugalmazott államvasuti elnök-igazgatót nevezte ki, aki mint a közmunkák tanácsának tagja, a kormány megbízásából már 1910. óta látta el ideiglenesen az alelnöki állással egybekötött teendőket.

Ugyancsak 1913. április havában a kormány betöltötte az alelnöki állást is és a közmunkák tanácsa alelnökévé, Ő császári és apostoli királyi Felségének április hó 24-én kelt legmagasabb engedélyével *Garancsy Mihály* ministeri tanácsost, a tanács előadóját nevezte ki.

Tolnay Lajos elnöki állásáról az 1914. év elején lemondván, a Felség őt ettől az állástól kérelméhez képest legkegyelmesebben felmenteni és megengedni méltoztatott, hogy neki ebből az alkalomból, hű és buzgó szolgálataiért a legfelsőbb elismerés tudtul adassék.

Tolnay Lajos távozása őszinte sajnálattal töltötte el tanácsunk és tisztikarunk minden egyes tagját. Hazánk műszaki és gazdasági életében Tolnay nagy eredményü tevékenységével közbecsülést vivott ki magának, a mi intézményünk körében pedig egynegyed századra visszanyuló értékes munkásságával székesfővárosunk fejlesztésének és felvirágoztatásának tett kiváló szolgálatokat.

Ezek az érdemek és Tolnay Lajos nemes egyénisége iránt táplált meleg érzelmek jutottak kifejezésre tanácsunknak abban a határozatában, mellyel a távozó elnök kiválóan becses működését megörökitette.

A megüresedett elnöki állással egybekötött teendők ideiglenes ellátásával a miniszterelnök ur 1914 évi február hó 22-ik napján *dr. Némethy Károly* belügyministeriumi államtitkárt, tanácsunk tagját bizta meg, aki egy időben már (1905 évi augusztus hó 1-étől 1906 évi április hó 19-éig) az alelnöki tisztet ideiglenesen viselte.

Az 1913. év folyamán több személyi változás történt a tanácstagok sorában, melyekről a következőkben emlékezünk meg:

Dr. báró Müller Kálmán tagsági tisztéről lemondott; helyére a ministerium *Joanovich Pál* miniszterelnökségi ministeri tanácsost nevezte ki.

Tolnay Lajos belső titkos tanácsos, mint a székesfőváros közönsége által választott tag foglalt helyet tanácsunkban, tagságáról azonban az 1912. év végén, ideiglenes alelnöksége idejében lemondott.

A székesfőváros törvényhatósága Tolnay tagsági helyét *dr. Bódy Tivadar* alpolgármesterrel töltötte be.

A dr. Morzsányi Károly elhalálozásával megüresedett és a székesfőváros választásának fentartott tagsági helyre a törvényhatósági bizottság *dr. Vázsonyi Vilmost* választotta meg.

A tanács tagjai sorából a törvényszerü sorrend értelmében kiléptek a kormány kinevezésének fentartott helyeken Hauszmann Alajos, Joanovich Pál és Zsák Hugó, a székesfőváros törvényhatósága választásának fentartott helyeken pedig dr. Bódy Tivadar, dr. Heltai Ferencz és Quittner Zsigmond.

A ministerium *Hauszmann Alajost* és *Joanovich Pált* tanácstagokká ujból kinevezte, mig Zsák Hugó helyét *dr. Térfi Gyula* igazságügyministeriumi ministeri tanácsossal töltötte be.

A székesfőváros törvényhatósága a sorrend szerint kilépett *dr. Bódy Tivadart* és *Quittner Zsigmondot* a közmunkák tanácsa rendes tagjaiul ujból megválasztotta, mig az időközben elhunyt dr. Heltai Ferencz, volt főpolgármester helyére *Hüvös József* törvényhatósági bizottsági tagot választotta meg.

A fővárosi közmunkák tanácsának tanácskozási joggal felruházott tagjai sorában a székesfővárosi tanács négy tisztviselővel van képviselve. Részt vett közöttük dr. Bódy Tivadar alpolgármester is.

Dr. Bódynak rendes taggá történt megválasztása folytán a székesfővárosi tanács helyébe Rényi Dezső tanácsnokot küldte ki. Rényi rövid ideig maradt tanácsunk tagja; helyét a székesfővárosi tanács *gróf Festetich Géza* alpolgármesterrel töltötte be.

Hüvös József, akit a székesfőváros törvényhatósága csak az 1913. év folyamán választott meg tanácsunk tagjává, az 1914. év végén elhunyt. Tagsági helyét a székesfőváros *Rózsavölgyi Gyula* alpolgármesterrel töltötte be.

XII.

VEGYESEK.

A világháboru kitörésének második hónapjában, 1914. évi szeptember hó 1-én a székesfőváros tanácsa törvényszerü elintézés végett elénk terjesztette Bárczy István dr., polgármester, következő inditványát: **Vilmos császár-út, Berlini-tér.**

„Tekintetes Tanács!

Javasolom a Tekintetes Tanácsnak, hogy a Váczi-körutat Vilmos Császárutnak nevezzük el.

Jelkép van benne, hogy éppen erre az utra gondolok. Ország-ut, főér, amellyel nemzetünk vérkeringése az ország szivébe fut. Az az ut, amely észak és nyugatfelé visz tőlünk az erőben és műveltségben hatalmas nemzethez, kivel most együtt vivjuk az emberi erkölcs csatáját az állati vadsággal s az uri romlottsággal.

Javaslatom jelentőségét csökkentené, ha sok szóval ajánlanám. A fejedelmi férfi kinek nevével e főutunkat ékesitenők, megtestesitője mindannak, amitől most a levegő forró. Az erőé, mely a műveltségnek, a hatalomé, mely az emberségnek, az alázatos elszántságé, mely a jóság és tisztesség szolgálatára esküdött. Az okos tisztesség e genialitásával ez a hatalmas uralkodó volt az, ki nemzetünk jelentőségét felismerte, azt tőlünk nem sajnálta s fajának költői ihletével magasztalta. S ki most helyt is áll ez átlátásáért, s mikor velünk, bölcs és nemes uralkodónkkal s dicső hadainkkal szövetségben dobbantja meg a földet s löki pályáját a magasságok felé: nemcsak velünk küzd, hanem érettünk is.

A világtörténelmi hivatást teljesitő német nemzet az élén a tündöklő hősiesség, férfiasság és tehetség iránt rójuk le hálánkat és csodálatunkat, mikor a német erkölcs, a német erő s a német tudás megszemélyesitőjéről nevezzük el körutunkat.

Kérem javaslatom elfogadását s a fővárosi közmunkák tanácsának az ehhez szükségesek iránt való megkeresését.

Budapest, 1914. szeptember 1.

Bárczy,
polgármester.“

Ennek az inditványnak a tárgyalására elnökünk 1914. szeptember 9-ére rendkivüli ülést hivott össze, amelyen mélységes hazafiui érzülettől áthatva emlékezett meg a történelmi nagy időkről.

Fiaink a harcztéren — mondá az elnök — a hagyományos magyar vitézséggel és halált megvető elszántsággal küzdenek érettünk, hazánkért, nemzetünkért, a kultura áldásos vivmányainak megtartásáért, egy jobb jövőért.

S mig ők a csatamezőkön teljesitik vérük és életük áldozásával az óriási feladatot, mi itthonmaradottak is eszményi magaslatra igyekszünk emelkedni: egységessé forrt ime a magyar nemzet, leomlottak a nemzetiségi, politikai, felekezeti, társadalmi válaszfalak s beszélni is bűn volna róluk. A közös veszély és a közös czél tudata egygyé tette a monarchia összes népeit.

A nagy czélok érzelmi közösségében és a tettekben egygyé lettünk hű szövetségesünkkel, a nagy német nemzettel is.

A háborus viszonyok közepette erkölcsi és politikai szükséggé vált, hogy a német birodalommal való szövetségünk bensőséges jellege fővárosunk utainak elnevezésében is mielőbb méltó kifejezést és megörökitést találjon.

Amidőn tehát székesfővárosunk polgármestere egyik nagy utvonalunknak II. Vilmos német császárról való elnevezésére inditványt nyujtott be a székesfőváros tanácsához és ez az inditványt magáévá tette: az elnökség kötelességet vélt azzal teljesiteni, hogy a mai rendkivüli ülést összehivta.

Az elnökség a legmelegebb pártolással javasolja a fővárosi közmunkák tanácsának, hogy a Váczi-körutat II. Vilmos, a nagy német császárról, a mélységes hódolat érzéseivel, hálás megtisztelésül „Vilmos Császár-ut"-nak nevezze el; sőt a hű szövetséges, a nagy német nemzet, birodalma és birodalmi fővárosa iránt érzett bensőséges rokonszevnek megnyilvánitásában tovább óhajt menni az elnökség, azt is javasolva, hogy ez alkalommal a nyugati pályaudvar előtti térség, mint közvetlen folytatása a Vilmos Császár-utnak, Berlin városáról Berlini-térnek neveztessék el.

Részünkről a javaslatok inditó okaira lelkes örömmel adtunk teljes visszhangot és belsőleg átérezve, hogy a világtörténelmi események erkölcsi és politikai szükséggé érlelték meg a Németek nagy uralkodója és nagy nemzete iránti hódolatunknak és rokonszenvünknek ezen a módon is kifejezésre juttatását: a javaslatot mindkét irányban egyhangulag elfogadtuk.

Ehhez képest a Váczi-körutat a Deák Ferencz-tértől kezdve a nyugati oldalon a Klotild-utczáig terjedően, a keleti oldalon pedig a Klotild-utcza déli oldalának meghosszabbitott vonaláig „*Vilmos Császár-ut*"-nak, mig a volt Váczi-körut, a Lipót-körut, Váczi-ut, Teréz-körut és a Gyár-utcza egybetorkolása által alkotott teret „*Berlini-tér*"-nek neveztük el.

Jókai szobra.

A Magyar tudományos akadémia az 1915. év elején arra kért engedélyt, hogy a kebelében alakult Jókai szoborbizottság a Strobl Alajos szobrászművész mintája alapján immár elkészült Jókai-szobrot a VIII. ker. Baross- és Reviczky-utczák találkozásában, a Wenckheim-palota előtt alakult kis terén állithassa fel, az ottani kandelaber eltávolitásával.

A szobor, amely Jókait ülő helyzetben ábrázolja, a 2·40 m. széles, s 1·80 m. magas talapzattal együtt csak 4 m. magas. E kis terjedelemre való tekintettel a szoborbizottság abban a véleményben van, hogy a szobor az emlitett kis téren jobban érvényesülhetne, mint az eredetileg kijelölt Rákóczi-téren.

Noha a székesfőváros illető ügyosztályainak javaslatára hozzájárultunk ahhoz, hogy a Jókai-szobor elhelyezésére a szóban levő tér átengedtessék, mindazonáltal kivánatosnak jeleztük, hogy a szobor helye, különösen a nézőpontok és a szobor kellő érvényesülése szempontjából, helyszini eljárás és közelebbi tanulmányozás utján tüzessék ki.

A sablon felállitásával két izben is tartott helyszini bizottsági eljárásról szóló jelentés a székesfővárosi középitési bizottság elé terjesztetvén, ez a bizottság azt a nézetet nyilvánitotta, hogy a szóban forgó utczatorkolat, szabálytalan alakja és ferde vonalu elhatárolása miatt nem alkalmas a Jókai-szobor elhelyezésére.

Az ügy ekként ujólag tárgyalásunk elé kerülvén, első állásfoglalásunkhoz annyival kevésbbé ragaszkodtunk, mert az nem volt egyéb, mint egyszerü hozzájárulás a szoborbizottság által kezdeményezett és a székesfőváros illető ügyosztályai, valamint az ut- és csatornaépitő bizottság által is javasolt közterület átengedéséhez és mert a magunk részéről is aggodalmasnak találtuk a szobornak a többször emlitett kis téren való elhelyezését.

Felkértük tehát a székesfővárosi tanácsot, hogy a szoborműnek más, alkalmasabb helyen való felállitását a szoborbizottság, valamint műszaki osztályunk bevonásával ujabb megfontolás tárgyává tenni és az eredményt velünk közölni sziveskedjék. —

A Greguss-szobor.

A Greguss Ágost emlékére emelendő szobor elhelyezése czéljára eredetileg, a székesfőváros javaslatához képest, az V. ker. Ferencz József-téri parkban jelöltünk ki helyet.

A szoborbizottság ujabb kérelmére azonban hozzájárultunk ahhoz, hogy a szobor az I. ker, Tábor-utcza és a Palota-ut által körülzárt háromszög alaku téren állittassék fel. —

A Lánczhid rekonstrukciójával kapcsolatos kérdések.

A Lánczhidnak, ennek a világhirü műszaki alkotásnak átépitési müvelete kiterjed a hidhoz csatlakozó több létesitménynek az átalakitására is és szüksége merült fel annak is, hogy a hidfők megerősitése czéljára közterületek állandó jelleggel lefoglaltassanak. Az állandó jellegü területfoglalások a terepszin alatti magasságban lettek tervezve, még pedig a balparton a hidfő két oldalán, mig a jobbparton nemcsak a hidfő két oldalán, hanem a hidfőnek a Duna felé eső oldala előtt is.

A kereskedelemügyi ministeriumban tartott értekezlet e megállapodásait tárgyalva, a hidfők két oldalára eső erősitések ellen a területfoglalások szempontjából észrevételünk nem volt, mert az itt elfoglalandó területekre más közczélból előreláthatóan nem lesz szükség.

Ellenben ami a Lánczhid budai hidfőjénél a két oldalerősités összekötése czéljából tervezett további megerősitésre kijelölt alsórakparti terület elfoglalását illeti, ez ellen lényeges észrevételeink voltak.

Az alsó rakpart területére ugyanis a budai városrészek közmüveinek elhelyezése szempontjából igen fontos rendeltetés vár, mert a Várhegy és a Duna között ez az egyetlen közterület, melyben nagyobb földalatti közmüveket el lehet helyezni.

A budai főgyüjtő csatornát már a legközelebb meg kell épiteni és erre a czélra itt csak a Lánczhid alatt elvonuló alsó rakpart vehető igénybe. Ezen a helyen oly nagy mennyiségü, másodperczenként mintegy 10 m.^{3} szenny- és csapadékviz kerül levezetésre, amely a főgyüjtő nagy hosszuságánál fogva kiadódó mintegy + 3 m. Dunasempont feletti magasság és az alsó rakpart csekély felszinmagassága mellett csak megosztott, azaz kétágu ikercsatornában lesz elvezethető.

Minthogy pedig a rendelkezésre álló Dunasempont feletti magasságot kihasználó kétágu csatorna az alsó rakpart teljes szélességét igénybe veszi, ezeknél az okoknál fogva nem járulhattunk ahhoz, hogy a Lánczhid alatt elvonuló rakpart csak részben is a hidfő megerősitésére lefoglaltassék.

Kértük tehát a kereskedelemügyi minister urat, méltóztassék a budai Lánczhidfő megerősitésénél a balparti hidfő megerősitéséhez hasonló megoldás alkalmazását elrendelni, miáltal a budai hidfőnél az alsó rakparton tervezett összekötő vasbetongerenda alkalmazása egészen elhagyható. —

A hidfők megerősitése által érintett partfalrészek lebontása és helyreállitása, ugyszintén a vámházikókból kivezető csatornák áthelyezése ellen észrevételt nem tettünk, azonban kivánatosnak jeleztük, hogy a megerősitési munkák befejezésével a jobbparti hidfő mellett levő parkok és parktámasztó falak elrendezése revizió alá vétessék.

A kereskedelemügyi minister ur méltányolva az általunk kifejtett okokat, a budai alsó rakpartnak a Lánczhid alatt tervezett elfoglalását elejtette.

Egyszersmind elrendelte a budai hidfő mellett levő parkok és támasztófalak elrendezési kérdésének tanulmányozását.

Ennek az utóbbi kérdésnek gyökeres megoldását részünkről ugy esztetikai, mint különösen forgalmi szempontból annyira fontosnak találtuk, hogy indittatva éreztük magunkat vele külön is behatóbban foglalkozni.

Nem kerülhette el ugyanis figyelmünket az a forgalmi torlódás, mely a Lánczhid budai oldalán, egyrészt a Fő-utczai és a Lánczhid-utczai, másrészt az alagut és az Albrecht-ut felől jövő forgalom találkozásából származik s amely torlódás éppen a hidfőnél áll elő.

E forgalmi nehézség eloszlatására az egyedüli kedvező alkalom a Lánczhid átépitése, mellyel kapcsolatosan a budai hidfő átalakitásával és az ottani parkok egységes, térszerü kiképzésével el lehetne érni azt, hogy a Fő-utczai és a Lánczhid-utczai forgalom már a hidról jobbra-balra tereltessék és ekként az alagut felől jövő forgalommal való keresztezése kiküszöböltessék.

Felette szükségesnek mutatkoznék ez a megoldás annyival inkább, mert a Lánczhidat, annak szerkezeti megerősitése után, bizonyára a teherforgalom számára is átengedik, következőleg a mostani állapot meghagyása esetén a budai oldalon a forgalmi torlódások még csak nagyobbak lennének.

Tanácsunkban az átalakitás eszméjének egyik buzgó képviselője Zielinski Szilárd dr. műegyetemi tanár volt, aki a megoldásra a maga részéről külön tervet is készitett és azt tárgyalásunk alá bocsátotta.

Zielinski dr. tervének kidolgozásánál a következő három elv érvényesülését tartotta szem előtt:

1. a hidról a budai oldalra s innen a hidra irányuló mai forgalom igényét;

2. a parti csatlakozást a Lánczhiddal, mint általánosan elismert remekművel, figyelemmel arra az esztetikai követelményre, hogy a parti csatlakozás a hiddal harmonikus egészet alkosson;

3. a hidfő körül levő s különösen a várkertrakparti villamos vasut megépitése folytán erőszakoltnak mondható állapotnak olyatén való megjavitását, hogy az az uj elrendezés keretébe természetesebben illeszkedjék be.

E három elvi követelmény közül kiemelkedik az első, nevezetesen a közuti forgalom megkönnyitése, mert ez a követelmény a hid budai oldalán már most is parancsolólag lép fel, a hid ujból megnyitása után pedig még inkább és fokozottabban fog fellépni, mert rögtön megindul a sürű és nehéz forgalom és mert éppen e hidon annak idején az autoközlekedés előreláthatólag nagy mérvü lesz.

Ezért a terv a Clark Ádám-tér rendezésénél elsősorban azt tartja szem előtt, hogy a Lánczhidon a rekonstrukczió után is megmaradó kényszerü utszükités lehetőleg rövid legyen és az ut már az oroszlán szobroktól kezdve szélesebb méretben vezettessék a hidfőt környező épületek felé annyira, amennyire ezt a helyi viszonyok megengedik. E megoldás mellett a hid előtt, a szélső épületek között tágas tér keletkezik, melynek tagozása a helyi viszonyokhoz képest történik. Figyelemmel ugyanis arra, hogy itt igen sürű a gyalogközlekedés, az egész teret nem lehet a kocsiforgalom számára lekötni, hanem gondoskodni kell arról is, hogy a téren a gyalogjáró közönség biztonsága alkalmas szigetek beigtatásával megóvassék.

Gondoskodik a terv az oldaljárdák folytonosságáról is és mindezekből az az uthálózati kép alakul ki, amely szerint a hid folytatásában az alagut felé a járdaszigetek között egy 8 m. széles ut, jobbra-balra pedig enyhe töréssel egy-egy 10 méter széles ut vezet a Fő-utczába és a Lánczhid-utczába. A közbeeső járdaszigetek maguk után vonják azt, hogy a két vámszedő házikó meghagyassék, és azok is járdaszigetekkel körülvétessenek.

Egyébiránt a tervező a vámházikók meghagyásánál számolt a közfelfogásnak azzal a hangulatával is, amely a hid klaszikusan szép képét a már megszokott házikók nélkül hiányosnak látná, s amelyekre a vámszedés miatt különben is szükség van.

A szóban levő megoldással a Lánczhidon az utszükités 45 m-rel megrövidül, aminek előnye kézenfekvő.

Hasonlóan oldva meg a hid torkolatát a pesti oldalon is, a hidon átvezető keskeny ut eddigi 475 m. hossza mintegy 385 m-re lenne csökkenthető.

A budai hidfő előtt tervezett térkiképzés a kocsiközlekedés igényeinek kielégitésén felül kezdvezően oldja meg a bérkocsikiszolgálás kérdését is. A vámházikók körül elhelyezett járdaszigetek alagut felöli oldalán ugyanis tetemesen kiszélesitett ut áll rendelkezésre, melyen a szigetek mellett a bérautók állomása jól berendezhető; az átlós-utak külső járdái mellett pedig helyet találhatnak mindazok a bérkocsik, melyek ma a nagyon is szük Fő-utczában állomásoznak; sőt itt helyezkedhetnének el az egyfogatu bérkocsik is a mostani Lánczhid-utczai állomásról.

A bérkocsiállomásoknak ez az áthelyezése az emlitett két utcza forgalmának lebonyolitása szempontjából annyival is inkább előnyös lenne, mert a mai állomásokon úgyszólván állandóan stagnálnak még az ottani hivatalokat felkereső közönség kocsijai is.

A hid előtti térről a gyalogközlekedést a terv a felső és az alsó rakpart felé, valamint a villamos vasut megállóihoz közvetlen és természetes módon, minden kerülő nélkül oldja meg. Emellett a közönség a helyihajókhoz és a propellerekhez olyan egyszerü és természetes utat kap, mely a villamos vasuti vágányok keresztezését teljesen elkerüli, amely megoldás biztonsági szempontból eddig is általános óhaja volt a közönségnek.

Azt a másik követelményt, hogy a budai uj hidfő megoldásának módozatánál az átmenet a környezetbe esztetikai szempontból fokozatos legyen, a terv első sorban a felső rakpart egy részének ujjáépitésével juttatja kifejezésre.

Az itt tervezett megoldás szerint a monumentális lépcsőket követőleg jobbra és balra két erőteljes, Clark stilusában épitett lábazatra helyezett kandeláber között a fal nemesebb anyagból lenne épitendő, mint a mai felsőrakparti fal. E támfalak vége és a hidfő között, mind a két oldalon egy-egy 10 méter széles monumentális lépcső épülne, miáltal az oroszlánszobrok mai, gyönyörü lábazatai a jövőben még inkább érvényesülhetnek. Erre a széles lépcsőzetre a közvetlen környezet monumentálitása folytán szépészeti szempontból okvetlen szükség van.

A mai szárnyfalak az oroszlánszobrok és a vámházikók között megszünnek, lebontásuk azonban nem szükséges. Lebontandók csupán a klasszikus méretü és alaku mellvédek s legfeljebb még a legfelsőbb párkánysor, mig az alatta fekvő részek az elhajló uj szárnyfalak homlokzatával egyszerüen elboritandók ugy, hogy sem uj támfalak épitésére, sem a régiek költséges lebontására, vagy átalakitására szükség nem lesz.

Az uj, alacsony szárnyfalak enyhébb tagozattal készülnének, mint az oroszlánszobrok mai lábazatai, de nemes anyagból, nagy és egyszerü vonásokkal.

A felső rakpartról két oldalt a házak mellett felvezető, 6 méter széles feljáró lépcsőnek külső támfala, amely folytatásában csatlakozik a villamos vasuti alagut terraszát szegélyező támfalakhoz, egy fokozattal könnyebb fal jellegét fogja mutatni, mint az imént leirt szárnyfalak, jeléül annak, hogy már nem a szárnyfal tartozéka, hanem csupán a környezet archotektonikus alakitására szolgál. E könnyebb fal megtüri az ablakokkal való áttörést is, mert ezzel még inkább kifejezésre jut fentemlitett jellege.

A villamos vasuti alagut bejáróinak az épitményen semmiféle architektonikus fontosságot tulajdonitani nem lehet; ezért azok csupán mint szükségparancsolta nyilások a legegyszerübben ékelődnek be a tervezett falazatokba. Alárendelt jellegüket fejezi ki már az is, hogy nem centrikusan, hanem laterálisan vannak elhelyezve.

A falazatok és a monumentális lépcsők architektonikus befejezéséhez tartoznak a felső Dunapartnál a már emlitett lábazatokra elhelyezendő, továbbá a kétoldali terraszt befejező lábazaton, a vámházikók homlokvonalában elhelyezendő régi kandelaberek, melyeket Clark Ádám tervezett, s amelyek még mindig jó karban vannak.

A terv a parti csatlakozásban, a terraszok vonalvezetésében, az alaprajzi és homlokzati megoldásban kerül minden elaprózást; a vonalakat egyszerüen, világosan és tisztán vezeti, hogy az uj létesitmények a Lánczhid meglevő architekturájával, a Clark Ádám által oly szerencsésen alkalmazott anglikán-empire stilussal, esztétikailag nyugodt összhangba jussanak.

A villamos vasut vezetése a régi viszonyok között csak a legszárazabb müszaki megoldásra szoritkozott; a terv ennek az erőltetett megoldásnak a lejtő két oldalán levő disztelen támfalakkal sivárrá tett képét megváltoztatja és a vasuti lejáró beilleszkedését természetessé teszi azzal, hogy a lejtőt támfalak helyett rézsüvel, gyepesitett felületekkel csatlakoztatja a felső rakpart szintjéhez és a lejtőt természetes hajlással ékeli be a falakba is.

Rendezi a terv a hidfő előtt alakuló térnek, valamint az utczacsatlakozásoknak fekszinét is; nevezetesen megemeli a tér közepét és ezzel az alagut felé haladó s 18 méterre szélesedő forgalmas utnak mostani emelkedését csökkenti. A tér szintjének felemelése maga után vonja a vámházikók felemelését is.

Zielenski Szilárd dr. ezekben ismertetett tervének kiviteli költségeit mintegy 310.000 koronára lehet tenni, amely összegből a feltöltésekre és az utrendezési munkákra, beleértve a vámházikók felemelését is, hozzávetőleg 110.000 korona esik.

Beható tárgyalásaink során ugy találtuk, hogy ez a terv a szem előtt lebegő czélt ugy a forgalom, mint az esztetikai kivánalmak és a hiddal való összhangzatos megoldás szempontjából minden tekintetben megfelelően és igen szerencsésen valósitja meg.

A tervet tehát 1914. évi julius hó elején bemutatva a kereskedelemügyi minister urnak, a legmelegebben ajánlottuk annak elfogadását és végrehajtását.

Ugy véljük, hogy akkor, amikor az állam a Lánczhid igen hosszu időre szóló és modern rekonstrukcziójára tetemes összeget áldoz, a Zielinski-féle terv kiviteli költségei nem tekinthetők olyan nagyoknak, hogy szemben azokkal a rendkivüli előnyökkel, melyeket az uj megoldás nyujt, leküzdhetetlen akadályául szolgálhatnának annak, hogy a hidkitorkolás is az átépitett hidhoz méltóan és a viszonyok mellőzhetlen követelményeinek megfelelően ugy alkottassék meg, amint az bizonyára bekövetkeznék akkor, ha e helyen uj hid épitéséről lenne szó.

Kétségtelen másrészt az is, hogy figyelembe véve a közuti kocsiforgalom sürüségét és a jövőben mindinkább várható gyarapodását, viszont a hidtest által előidézett kényszerü utszükületet, — a teljes megoldás azt kivánná, hogy hasonló átalakitás történjék a hid pesti oldalán is, ami a főváros középpontjában eléggé nem méltányolható forgalmi előnyt biztositana és valóságos vivmány számba menne. Számolva azonban a viszonyokkal és a pesti hidfő torkolatánál, valamint az ottani alsó rakparton levő helyzettel, amelyek ezidőszerint még sem követelnek sürgős orvoslást, ezt az átalakitást elhalaszthatónak véltük, annyival inkább, mert a hid rekonstrukcziója nem állja utját annak, hogy a pesti oldalon is a megfelelő átalakitás később bármikor megtörténhessék.

Felterjesztésünkre 1915. évi márczius havában adott válaszában a kereskedelemügyi minister ur kijelentette, hogy dr. Zielinski tanár tervét a maga részéről is ugy forgalmi, mint szépészeti szempontból sikerült és megfelelő megoldásnak tartja ugyan, de különös tekintettel arra a körülményre, hogy a budai oldal rendezése szépészeti szempontból a pesti oldal mielőbbi rendezését is elkerülhetetlenné tenné, — a tervet a mostani háborus viszonyok között, az állam pénzügyi helyzetére való tekintetből — sajnálatára, nem valósithatja meg.

Ilyen körülmények között a Lánczhid átépitésével kapcsolatos munkák keretébe a budai hidfő körül levő területnek az általunk bemutatott terv alapján való gyökeres rendezése nem vonható be, hanem arra kell szoritkozni, hogy az átépitési munkák következtében megbolygatott terület az eredeti állapotába való visszaállitás helyett ugy rendeztessék, hogy a lebontott partfalrészek és a hidfő között volt, disztelen gödörszerü mélyedések kiküszöböltessenek. —

Az erre vonatkozó rendezési terv nem terjeszkedik ki a forgalmi viszonyok javitására és nem nyujtja a kérdésnek szépészeti szempontból teljesen kielégitő, végleges megoldását sem, csupán a közuti villamos vasut támfala és a hidfő között levő gödörszerü terület parkszerü alakitásával némileg enyhiti a kedvezőtlen hatást.

Felette sajnáljuk, hogy az általunk bemutatott terv kivitelének jelenleg utját állja az állam pénzügyi helyzete, de reméljük, hogy az eszme megvalósitása nincs elejtve, s a jövő kedvezőbb viszonyai meghozzák a módot és alkalmat annak keresztülvitelére. —

A salakbeton káros hatása.

A székesfőváros tanácsa foglalkozva az épitkezéseknél alkalmazni szokott salakbetonnal, melyet némely födémrendszerben és a válaszfaltéglák készitésénél alkalmaznak, előterjesztésében kifejtette, hogy a salakbetonban, (kőszénsalak és portlandcement, de leginkább románczement keveréke) elhelyezett vasalkatrészek az idők folyamán megrozsdásodnak és ennek folytán lényegesen veszitenek teherviselő képességükből.

Előidézi a rozsdásodást egyrészt a salakbeton likacsossága, melyen a levegő áthatol és annak oxigén, vizpára és széndioxid tartalma a vasat megtámadja, még száraz helyeken is, másrészt a salakban foglalt pirit és kénsav.

Amig tehát a kavicsbeton portlandczementtel a vasat a rozsdásodástól megóvja, addig a salakbeton ezt még elősegiti.

Ezeknél az okoknál fogva a székesfővárosi tanács és a középitési bizottság azt a javaslatot terjesztették elénk, hogy a fővárosi épitkezéseknél a salakbeton alkalmazása olyan teherhordó szerkezetekben, melyekben a salak a vassal közvetlenül érintkezik, tiltassék meg.

Az ügy tárgyalása során ugy találtuk, hogy nem lenne megokolt a salakbetont kizárni ott, ahol annak alkalmazása szerkezeti és statikai szempontból megfelelő. Azt a czélt, melyet a székesfőváros elérni óhajt, biztositottnak láttuk elvi szabályként való kimondásával annak, hogy vasbetétes betonszerkezethez salakbetont nem szabad használni.

Felkértük a székesfővárosi tanácsot, hogy ezt az elvi szabályt a felmerülő esetekben alkalmazni sziveskedjék.

A fővárosi kőzuzó telep.

A székesfőváros közönsége elhatározta, hogy házi kezelésben községi kőzuzó és czementlapok gyártására szolgáló telepet létesit.

E telep czéljára a székesfőváros a X. ker. Bihari-utcza mentén, a fővárosi központi tüzelőszerraktár mellett fekvő fővárosi telket szemelte ki, ugy azonban, hogy a köztisztviselők fogyasztási szövetkezete által itt bérelt terület érintetlenül maradjon.

A közgyülés a telep felállitására és berendezésére 280000 koronát szavazott meg.

A belügyminister ur felhivására foglalkozva e kérdéssel, véleményünkben előadtuk, hogy a telep helyének megválasztásánál gazdasági szempontból arra kell a fősulyt helyezni, hogy a telep ne legyen tulságosan messze a főváros belsejétől, másrészt, hogy azt vasuti iparvágányokkal lehessen ellátni és a telep közelében jó burkolatu utvonalak álljanak rendelkezésre, melyeken az anyagnak a főváros belsejébe való fuvarozása lehetőleg normális költségen legyen lebonyolitható.

Ezeknek az elvi követelményeknek a székesfőváros által kijelölt terület megfelel. A telek ugyanis nincs tulságos messzire a főváros belsejétől, másrészt a m. kir. államvasutak összekötő vágányából kiágazóan iparvágánnyal is ellátható, mig az anyagnak a főváros belső részeibe való fuvarozása a kiszemelt telek közelében haladó Üllői-ut közvetitésével jó burkolatu utakon történhetik.

Kétségtelen, hogy a szóban levő telket, mely a közelében levő sertésszállások megszüntetésével és az uj épitésügyi szabályzattal az V. övezetbe történt beosztása folytán értékemelkedésnek néz eléje, — jobban is lehetne kihasználni és értékesiteni, másrészt azonban tény az is, hogy amennyiben a székesfőváros ható-

sága a kőzuzó telepet a főváros periferiáján kivül fekvő, olcsó telken állitaná fel, ez által viszont a fuvarozás költségei lennének jelentékenyen nagyobbak és ez a többlet bizonyára messze tulhaladná a kiszemelt telek jobb értékesitéséből előállható anyagi hasznot.

A kőzuzó telepnek a tervezett helyen való létesitése ellen városfejlődési, illetőleg városrendezési szempontból sem merült fel észrevétel.

A tervezett elhelyezés esetén ugyanis a kőzuzó telep közelébe jut a központi tüzelőraktárnak, vagyis hasonló elbirálás alá eső fővárosi gazdasági üzemnek, azonban nem terjed ki az Üllői-utig, mig a népligettől a magastöltésü államvasuti összekötő vonallal el van választva, dél felől pedig a 12 öl széles Bihari-utcza határolja.

Mindezek alapján javasoltuk a székesfőváros határozatának jóváhagyását. —

Az óbudai gimnázium telke.

A vallás- és közoktatásügyi minister ur telket kért a székesfővárostól a III-ik kerületben épitendő állami gimnázium számára.

Minthogy Óbuda belső területén erre a czélra alkalmas telek nem állott a székesfőváros rendelkezésére és a minister ur kérelme elől elzárkózni nem óhajtott, ezért a székesfőváros a gimnáziumi telket szerzés utján biztositotta.

Erre kedvező alkalmul szolgált az Ujlaki tégla és mészégető részvénytársaság Bécsi-ut mentén fekvő, közel 24.000 □-öl területü tömbjének napirendre került parczellázása és a kapcsolatos szabályozása.

Ezt a telekrendezést részünkről engedélyezvén, a székesfővárosnak sikerült a részvénytársasággal olyan egyezséget kötni, mely szerint a felosztás folytán a Határ-, Szőlő-, Viador-utcza és a Bécsi-ut között keletkező hat parczellát, 2421·30 □-öl kiterjedéssel, a III-ik kerületben épitendő állami gimnázium telke számára □-ölenként 50 koronáért megszerzi.

Roessemann és Kühnemann czég Rausome szádfalai.

Roessemann és Kühnemann czég azzal a kérelemmel fordult a főváros hatóságához, hogy a szabadalmazott Rausome-szádfalaknak az épületbontási munkáknál való kötelező alkalmazását mondja ki. A Rausome-féle szádfal specziális keresztmetszetü, vályu alaku vasczölöpökből áll, egyik oldalán kampószerü, másik oldalán pedig horonyszerü végződéssel, melyek a földbe való beverésnél egymásba illesztetnek, ami az egyes czölöpök között záródást idéz elő.

E rendszer szilárdsági és biztonsági szempontból megfelelőnek bizonyulván, annak a bontásoknál való alkalmazását megengedhetőnek találtuk.

Azt a nem indokolható kérelmet azonban, hogy a szóban levő szádfalak kötelező alkalmazása mondassék ki, nem teljesitettük.

A Schneider és Pohl-féle födémszerkezetek.

Schneider Róbert épitőmester a székesfőváros tanácsához intézett beadványában azt kérte, hogy a szabadalmazott födémszerkezete a székesfőváros területén foganatositandó épitkezéseknél alkalmazható legyen.

A szóban levő szerkezet abban áll, hogy az egymástól legfeljebb 1·50 m. távolságban fekvő vasgerendák között sik téglamennyezet létesül olyképpen, hogy váltakozva két fekvő és egy álló téglasor vizszintesen helyeztetik el. A fekvő tégla-

sorok közti hézagba egy drb. 5 m/m vasszálat helyeznek el s a hézagokat 1:4 keverési arányu portlandczement habarccsal öntik ki, a vasgerendák körül pedig betont alkalmaznak.

A födémszerkezet próbaterhelése az illetékes hatóságok képviselőinek jelenlétében megtörténvén, annak eredményéhez képest bizonyos kikötésekkel megengedhetőnek találtuk, hogy ez a födém a székesfőváros területén történő épitkezéseknél alkalmaztassék, a kikötések a következők:

1. A vastartók, lakószoba terhelése esetén, egymástól legfeljebb 150 cm. raktárokban 450 kg/m² terhelés esetén 130 cm.; 550 kg/m² terhelés esetén legfeljebb 120 cm. távolságra lehetnek.

2. A téglák hézagai 1 : 4 keverési arányu portlandczement habarccsal töltendők ki.

3. A fekvő téglák közti hézagba 1 drb. 5 mm. vas helyezendő el.

4. A födém összes magassága, padozatot és vakolatot is beleértve, 35 cm.-nél vékonyabb ne legyen és amennyiben salak feltöltéssel készül, az önsulyt négyzetméterenkint 380 kgrmmal kell felvenni.

5. A vastartókat be kell betonozni.

6. A vastartókat szabadon felfekvőknek kell számitani; a nyomatékot a betonozásra való tekintettel oly méretekkel lehet kisebbiteni, mint az olyan vasbeton födémeknél, melyek vastartói épp igy vannak bebetonozva.

Hasonló kérelmet terjesztett elő Pohl Károly is, ujrendszerü vasbetongerenda födémszerkezetét érdeklően.

Ebben a szerkezetben a fekvő vasgerendák egymástól 50 c/m távolságra vannak. A gerendák keresztmetszete oly módon van idomitva, hogy a gerendák oldalán a helyszinén betonozott, alul ivelt, felül vizszintes, 6 c/m vastag salakbeton test fekszik. A vasbeton gerendák magassága 28 c/m, legkisebb vastagsága pedig 9 c/m. Az elhelyezett vasak keresztmetszete a fesztávolság és a terhelés szerint változik.

A megtartott próbaterhelés igazolván a födémszerkezet teherbirását és a kivánt biztonsági követelményeket, — ennek a födémszerkezetnek is a fővárosban történő épitkezéseknél való alkalmazását megengedhetőnek találtuk a következő kikötésekkel:

1. A vasbeton gerendák készitésénél mindazokat a szabályokat be kell tartani, melyek a vasbeton szerkezetek készitésére irányadók.

2. A keverő arány 1 : 4 legyen.

3. A tartó keresztmetszetének méretei minden fesztávolságra ugyanazok legyenek, csupán a vasbetétek változzanak a jóváhagyott számitásokban, illetve táblázatban feltüntetett értékeknek megfelelően.

4. A tartók egymástól 0·50 m. távolságban lehetnek.

5. A födém önsulya 350 kg/m² illetve, ha alul sik rabitzháló készül, az önsuly 380 kg/m²-re veendő.

6. A födém összvastagsága a padozattal együtt legalább 40 cm. legyen.

A gróf Károlyi-féle mészhomok téglák.

A gróf Károlyi László-féle káposztásmegyeri mészhomok téglagyár azt kérte, hogy az általa magas nyomás mellett előállitott pillértéglák, melyeknek törési határértékét a kisérletek 212 kgcm²-ben igazolták, portlandczementtel falazva, 20 kgcm²-ig terjedő maximális nyomási igénybevételre engedélyeztessenek.

A mészhomoktéglára pedig a gyár azt a kérelmet terjesztette elő, hogy e tégláknál az épitési hatóság ugyanazt az igénybevételt engedje meg, mely az égetett agyag falitéglára van megállapitva.

Figyelemmel arra, hogy a szóban levő pillértégla a fent emlitett törési határértékkel csak valamivel nagyobb szilárdságu a 150 kgcm² törési határértékü mészhomoktéglánál s e szilárdsági fokához képest nyomó igénybevehetése csak az égetett tömör faltégla és a II. osztályu pillértégla közé (12 és 17 kgcm²) eshetnék, ezért a csekély mértékü szilárdságtöbbletet nem találtuk elegendő alapnak arra, hogy a szóban levő pillértégla külön kategoriába soroztassék és arra más igénybevétel állapittassék meg.

Ami ellenben a Károlyi-féle mészhomoktéglákat illeti, ezeknél a kisérletek 150 kgcm² töréshatárértéket igazoltak, vagyis azt a szilárdsági fokot, mely az égetett tömör agyagtéglánál van előirva.

Minthogy másrészt a mészhomoktégláknak a nyomó szilárdságon kivül figyelembe jövő többi tulajdonságai szintén megfelelnek azoknak a követelményeknek, melyek a falazó téglákkal szemben fel vannak állitva, ezért elhatároztuk, hogy a folyomodó gyár által előállitott mészhomoktéglára nézve a megengedhető legnagyobb nyomóigénybevétel a közönséges égetett tömör faltégláéval azonosan állapittassék meg, vagyis, hogy a maximális igénybevétel fehérmészhabarcsban falazva 8, román-czementhabarcsban falazva 10 és portlandczementhabarcsban falazva 12 kgcm² legyen.

E mellett azonban fentartottuk a gyárnak azt a természetszerü kötelességét, mely szerint a hatóság bármikori felhivására igazolni köteles, hogy az általa gyártott mészhomoktéglák a 150 kgcm² törési szilárdságot elérik.

A Váczi-úti előkertek.

Az épitésügyi szabályzat a Váczi-uton előkertes épitkezést ir elő. Az előkertek bekeritendők és rendeltetésükhöz képest kertszerüen tartandók fenn, de ez a követelmény csak kevés helyen lett megvalósitva.

Ennek az a magyarázata, hogy a Váczi-uton a lakóházak ipari és kereskedői üzletekkel épültek meg s az ipar és kereskedelem érdekeinek nem felel meg az előkert, még kevésbbé annak elkeritése.

Ujabban az illetékes kerületi előljáróságok az előkerti területek bekeritésére az ingatlantulajdonosokat kényszerrel is szoritották, ami panaszra adott okot.

Figyelemmel a Váczi-uton lényegesen megváltozott viszonyokra, elhatároztuk hogy az előkertek elejtésének és az utterülethez való csatolásának kérdését legközelebb érdemleges tárgyalás alá vesszük.

Addig is azonban utasitottuk az illetékes kerületi elüljáróságokat, hogy az előkertek bekeritésének követelésétől tekintsenek el.

A kereskedelmi kikötő.

A soroksári Dunaágban, a felső torkolati résznek az 1904 : XIV. t.-cz. értelmében való felhasználásával létesitendő kereskedelmi kikötő kérdését a kereskedelemügyi ministerium hosszabb idő óta tanulmányozza és e tanulmány eredményét a kereskedelemügyi minister ur 1911. évben „Adatok a budapesti kereskedelmi kikötő kérdéséhez“ két kötetből álló emlékiratba foglaltatta össze.

Ezzel az emlékirattal a székesfőváros közönsége, a minister ur felhivása folytán, az 1914. évben foglalkozott, amikor is kimondta, hogy a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő mielőbbi létesitését szükségesnek tartja és a kiépitést az emlékirat értelmében fokozatos fejlesztés utján végrehajtani óhajtja.

A székesfőváros nézete szerint a kiépités a soroksári Dunaág pesti partjának kikötővé való kiképzésével lenne megkezdendő. E czélból a székesfőváros törvényhatósága elsősorban azt kérte, hogy a soroksári Dunaág, egyelőre — a Duna—Tisza csatorna megépitéseig — a kereskedelemügyi ministerium tervei szerint 120 méterre szélesittessék ki, még pedig idő- és költségkimélés okából a folyamatban levő csatornakotrási munkák kapcsán.

Amennyiben az állam a kikötőmedencze létesitése érdekében szükséges földmunkát és a partbiztositásokat elvégezteti, továbbá a kikötő első részének üzeméhez vasutat épit és ezt a székesfőváros rendelkezésére bocsátja, a székesfőváros viszont hajlandó a kikötő első részének üzeméhez szükséges utakat, továbbá a világitó és csatornázási berendezéseket, raktárakat, kezelési épületeket, valamint a különféle felszereléseket a saját költségén elkésziteni, feltéve, hogy az épitkezéshez szükséges anyagokat a vasuton önköltségen szállithatja.

Az ekként kiképzendő kikötő-rész üzemét a székesfőváros a saját kezelésében kivánja vezetni.

A soroksári Dunaág balpartján létesitendő kikötő végleges terveinek, valamint a kikötő későbbi továbbfejlesztésére vonatkozó irányelveknek helyes megállapitása czéljából a törvényhatóság szükségesnek tartja az összes érdekelt hatóságok, nevezetesen a pénzügyi-, a kereskedelemügyi és a földmivelésügyi ministeriumot, valamint a fővárosi közmunkák tanácsa és a székesfőváros összhangzatos együttmüködéseinek biztositását, mi végből a felsorolt hatóságok képviselőiből a polgármester, illetőleg helyettesének elnöklete alatt bizottság alakitását hozta javaslatba.

A magunk részéről tudomásul véve a székesfőváros határozatát, ebben az országos fontosságu kérdésben a bizottság megalakitásához készséggel hozzájárultunk és abba képvisetetünkben Garancsy Mihály alelnököt, Hartig Sándor, Hauszmann Alajos és dr. Zielinski Szilárd tanácstagokat, valamint Bakos János ministeri tanácsost és Jász Dezső ministeri osztálytanácsost küldtük ki. —

A Szent Ferenczrendiek belvárosi telke.

A Szent Ferencz-rendi szerzet a IV. ker. Kossuth Lajos-utczában, illetőleg a Ferenczieк-terén levő ingatlanának uj beépitésére elvi engedélyért folyamodott.

A kérvény kapcsán bemutatott elrendezési terv szerint a mostani templom lebontatnék, s a telektömbön ugy a Ferenczieк-tere felé, mint a Kossuth Lajos-utcza felé is nyitott udvar alakulna, ezeknek a nyitott udvaroknak a találkozásánál a telek belsejében az udvar kibővülne, s az uj templom a telek belsejében épittetnék fel, egy zárdaépület és egy lakóház közé helyezve. Ezenkivül még két lakóház létesülne, melyek közül az a lakóház, amely a teleknek a Ferenczieк-tere és a Kossuth Lajos-utcza sarkára van tervezve, a mai templom homlokzata előtti szabad terület elfoglalásával, a tér keleti oldalán levő házak épitési vonalának és a Kossuth Lajos-utcza vonalának meghosszabbitása metszőpontjáig, vagyis egészen a sarokig jutna ki a térre. —

A székesfővárosi középitési bizottság tárgyalva az elvi engedély iránt előterjesztett kérelmet, ugy találta, hogy a tervezett elrendezés a mostani, esztetikailag értékes városkép helyett művészi szempontból hátrányosabb megoldás lenne, miért is a mai templom fentartása, a homlokzata előtti közterület átengedésének megtagadása, valamint amellett foglalt állást, hogy a rend kérelme általában utasittassék el. —

Egyszersmind a középitési bizottság a telektömbre megállapitott, szabályozási terv módositását is javaslatba hozta, még pedig abban az értelemben, hogy a templom mai homlokzatvonala továbbra is tartassék fenn, de ez a vonal a templom előtt szabad tér megbővitése végett, a templomon tul még 8 méterrel hosszabbittassék meg s e ponton jusson töréssel a tér vonalára. —

Amint ez az ügy a középitési bizottság most ismertetett javaslatával tárgyalásunk alá került, mindenekelőtt a vallás- és közoktatásügyi minister urhoz fordultunk, tájékoztatást kérve a Ferenczrendiek templomának műemléki jellege felől.

A nevezett minister ur a Ferenczrendiek e templomát az 1881 : XXXIX. t.-cz. értelmében fentartandó műemléknek nyilvánitotta, csupán annyi engedményt téve, hogy amennyiben a rendház és bérépület ujraépitése megoldásának lehetősége ezen fordulna meg, a templom hosszu szentélyének hátulsó szakasza lebontható, a Műemlékek országos bizottságának előzetes hozzájárulásával. —

Részünkről a középitési bizottság javaslatához ugy az elvi épitési engedély megtagadása, mint a szabályozás módositása tekintetében, hozzájárultunk. —

Nagyméltóságu m. kir. Ministerium!

Annak a kötelességnek, amelyet az 1870 : X. t.-cz. 27. §-a ró reánk, e jelentésünk kapcsán olykép kivánunk megfelelni, hogy csatoltan bemutatjuk a kezelésünk alatt álló alapok zárszámadásait és pedig

1. az 1913-diki évre,

2. az 1914-diki év első felére és

3. az 1914/15-diki költségvetési évre vonatkozólag, megjegyezvén, hogy ezeket a számadásokat már volt szerencsénk az illető számadási időszak zárultával külön is előterjeszteni.

Tiszteletteljesen kérjük, hogy e számadásokat megvizsgáltatni és részünkre a felmentvényt megadni méltóztassék.

Végül megemlitjük, hogy e jelentésünket a zárszámadásokkal és az 1915/1916-diki belkezelési költségelőirányzatunkkal együtt nyomtatásban közzétettük és az országgyülés mindkét házának, valamint Budapest székesfőváros törvényhatóságának is megküldöttük.

Budapest, 1916. évi augusztus havában.

A fővárosi közmunkák tanácsa.

MELLÉKLETEK.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Fővárosi pénzalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1913. évre.

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előírt utalványozott összeg		Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.										
		a) *Rendes bevételek.*										
1	1–2	Ház- és telekbérjövedelem	617	56			617	56	8298	78	8916	34
2	3–7–21	Kamatjövedelem							231375	34	231375	34
3	8–12	Utadójövedelem	176065	96			176065	96	798945	36	975011	32
4	13–20	Kiszökelléki és használati díj	200	—	I. 100	—	100	—	81897	—	81997	—
5	23-24-37	Évi használati dijak	1210	—			1210	—	1338	97	2548	97
6	25–33	Terjedék eladás	92283	80	II. 4179	20	88104	60	III. 161981	79	250086	39
7	40–41	Fővárosi Közmunkák Tanácsa házbérjövedelme							15820	—	15820	—
8	112	Utczák kiszélesitési költségeihez magánosok által való hozzájárulása							3600	—	3600	—
		az 1—8. folyószám alattiak összesen	270377	32	4279	20	266098	12	1303257	24	1569355	36
9	43-47-56	Szent Margitsziget bevételei:										
		a) bérjövedelem							225070	—	225070	—
		b) üditőviz bevételek							13733	59	13733	59
		c) kertészeti „							8645	60	8645	60
		d) különféle és egyéb bevételek	9200	88			9200	88	2248	53	11449	41
		e) földmivelésügyi minister hozzájárulása (I. részlet) a part feltöltési költségekhez							30000	—	30000	—
		a 9. *a*—*e*) alattiak együtt	9200	88			9200	88	279697	72	288898	60
		a) Rendes bevételek összesen	279578	20	4279	20	275299	—	1582954	96	1858253	96
		b) *Rendkivüli bevételek.*										
10	48–49	Budai belső körut jövedelme:							IV. 13010	—	13010	—
11	50	Budapest székesfővárosnak egyezményes hozzájárulása magánosoktól szabályozási czélokra kisajátitandó területek beváltására	100000	—			100000	—	100000	—	200000	—
12	51–52	Ház- telekeladás, épület és útépitési anyageladás	6398	—			6398	—	V. 75750	—	82148	—
13	53	Téritmények	64	64			64	64			64	64
14	54	Budai belső körut kiépitésével kapcsolatosan a Fővárosi pénzalapot megillető útépitési költségek téritménye	3190	72			3190	72			3190	72
15	55	Gellérthegyi szerpentin-út épitési költségeinek fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros által megtéritendő tartozás	954	19			954	19			954	19
16	57	Gellérthegyalja rendezési költségeinek téritménye	4500	—			4500	—			4500	—
17	58–62	Attila-körut jövedelme	2164	78	VI. 40	—	2124	78	57401	20	59525	98
18	68	Budai külső körut jövedelme	38000	—			38000	—			38000	—
19	69	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett és a m. kir. pénzügyministeriumot megillető kövezési járulék	3577	08	VII. 96	60	3480	48	869	85	4350	33
		B) Rendkivüli bevételek együtt	158849	41	136	60	158712	81	247031	05	405743	86
		A) Rendes bevételek együtt	279578	20	4279	20	275299	—	1582954	96	1858253	96
		I. Valódi bevételek főösszege	438427	61	4415	80	434011	81	1829986	01	2263997	82

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
7990	—	926	34							I. Az alább nevezett ingatlantulajdonosok építkezéseinél kiszökellék nem létesült és terület foglalás sem történt, miért is a 187. és 615/913. Tan. hat. alapján összesen töröltetett: 100 korona Csimár Károly és Ottlik Iván terhére előírt összegekből.
231375	34									
772162	31	202849	01							
72061	—	9336	—							
148	97	2400	—							
181336	59	68749	80							
15820	—									
1600	—	2000	—							
1282494	21	286861	15							
225070	—									II. Bogisits István terhére előiratott az I. ker. Ménesi-úti 13419. hrsz. telkéhez hozzáeső 147·00 □-ölért á 32.— kor.-val számítva összesen . . . . . 4704 k — f A Fővárosi pénzalapot azonban a 3365/912. sz. Tan. hat. szerint csupán 16·40□-öl á 32.— kor.-val, vagyis helyesen csak . . . . . 524 „ 80 „ illeti meg, s igy törlendő volt . . . . . 4179 k 20 f mely jogosan a székesfővárosnak jár.
13733	59									
8645	60									
11443	21	6	20							
30000	—									
288892	40	6	20							
1571386	61	286867	35							
13010	—									III. Ebből az összegből esik: *a*) tanácsi ingatlanok (parczellák) értékesitéséből . 51344 k 60 f (lásd vagyonszámla IV. *c*) jegyzetét) *b*) közterületek értékesitéséből . . . . . 110637 „ 19 „ összesen . 161981 k 79 f
200000	—									IV. Ebből az összegből 12950 K. ingatlan értékesitése folytán állott elő; lásd a vagyonszámla IV. *b*) és a teherszámla III. jegyzetét (50% a Főváros javára előiratott)
19578	—	62570	—							
		64	64							V. Ebből az összegből 75750 K. ingatlan értékesitése folytán állott elő; lásd a vagyonszámla IV. *a*) jegyzetét.
		3190	72							VI. Behajthatatlanság czimén töröltetett a 40 K.-ás házbér a 2413/913. sz. Tan. hat. alapján.
		954	19							VII. A 125. hrsz. ingatlannál a járulék kivetése idejében az Irányi-u. homlokzat előtti 23·00 m² járda burkolat már le volt fektetve és az arra eső 96 K. 60 f. utólag levonásba hozandó, miért is a 6761/913. sz. Tan. hat.-tal töröltetett: 96 K. 60 fillér.
300	—	4200	—							
56314	90	3211	08							
19000	—	19000	—							
4350	33									
312553	23	93190	63							
1571386	61	286867	35							
1883939	84	380057	98							

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		II. Átfutó bevételek.										
		A) *Előlegek.*										
20	70 - 76	Adott megtéritendő és elszámolandó előleg	43222	73			43222	73	159445	72	202668	45
21	78	Uj országház környékének rendezése czéljára adott és a m. kir. pénzügyministerium által megtéritendő előleg	296940	68			296940	68			296940	68
22	80	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	5534408	19			5534408	19	2498446	46	8032854	65
23	81	Fizetési előlegtéritmény	1392	50			1392	50	675	—	2067	50
24	131	Szent Margitszigeti műszaki felügyeleti és ellenőrzési költségei fejében a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő							5000	—	5000	—
25	132—133	Magyar Épitő Részvénytársaság által megtéritendő előleg							210000	—	210000	—
26	140	A Szent Margitszigetről kitelepitendő kertészet telkének vásárlására adott és a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő előleg							227240	80	227240	80
		A) Előlegek együtt	5875964	10			5875964	10	3100807	98	8976772	08
		B) *Idegen pénzek.*										
27	86 - 89	Visszafizetendő egyéb idegen pénzek							121065	36	121065	36
28	93—94	Tiszti adók, szolgálati dijak és nyugdijjárulékok							10994	22	10994	22
29	95—96	Óbudai Árpád emlék czéljára a m. kir. ministerelnökségtől nyert javadalmazás							200460	—	200460	—
30	101 - 103	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazás							11769	38	11769	38
31	110—111	Benzsay Károly és neje által ingatlanok kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére eszközölt befizetés							114389	79	114389	79
32	83	Pestvidéki törvényszék és fogház czéljára a m. kir. igazságügyi ministeriumtól nyert javadalmazás							28	37	28	37
33	98	A Szent - Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság által a szigetről kitelepitendő kertészet telkének kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére eszközölt befizetés							237475	—	237475	—
		B) Idegen pénzek együtt							696182	12	696182	12
		A) Előlegek együtt	5875964	10			5875964	10	3100807	98	8976772	08
		II. Átfutó bevételek főösszege	5875964	10			5875964	10	3796990	10	9672954	20
		I. Valódi bevételek főösszege	438427	61	4415	80	434011	81	1829986	01	2263997	82
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	6314391	71	4415	80	6309975	91	5626976	11	11936952	02

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előirt utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
154854	69	47813	76							
		296940	68							
3194625	91	4838228	74							
1375	—	692	50							
5000	—									
111782	52	98217	48							
227240	80									
3694878	92	5281893	16							
121065	36									
10994	22									
200460	—									
11769	38									
114389	79									
28	37									
237475	—									
696182	12									
3694878	92	5281893	16							
4391061	04	5281893	16							
1883939	84	380057	98							
6275000	88	5661951	14							

Vagyon-

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
34		Fővárosi pénzalap tulajdonát képező ingatlan	531269	76	I. 44462	80	II. **17600**	—	558132	56	III. 204007	50
35		Budapest székesfővárossal közös költségen megszerzett Gellérthegyi szerpentin-úti ingatlanok	96495	—					96495	—		
36	116 119	Budapest székesfővárossal közös költségen megszerzett Budai belső körúti ingatlanok	278269	35			V. **5400**		272869	35		
37		Attila-körút szabályozása czéljára megszerzett ingatlanok	1632976	05				—	1632976	05		
38		Óbudai hidfeljárók czéljára megszerzett ingatlanok	670200	—					670200	—	VI. 44000	—
39		Óbudai Árpád emlék czéljára megszerzett ingatlanok	51000	—					51000	—		
40	121	Eladandó épületi anyagok	400	—			VII. **400**	—				
41	121	Hivatali butorok felszerelések és könyvek	70901	52					70901	52	VIII. 874	19
42	123	Utépitési anyagok	586	50					586	50		
43	124	Fővr. Közm. Tanácsa székháza	403473	84					403473	84		
44	125	Fővr. Közm. Tanácsa székházának ingó felszerelése	7591	51					7591	51	IX. 301	80
45	126	A megszüntetett állami hidak alapjából áthozott és a m. kir. kincstár javára értékesitendő terjedékek	42760	—					42760	—		
46		Szent-Margitsziget:										
	127–128	*a*) ingatlan vagyon	9505687	29					9505687	29	X. 1567075 84 / 11205 03	
	129	*b*) ingó vagyon	193687	50			XI *b*) **500**	—	193187	50	XII. 59663 13 / 13985 56	
47	130	Szent-Margitszigetről kitelepitendő kertészeti telep czéljára megszerzett ingatlanok									XIII. 235949	—
		Összesen	13485298	32	44462	80	**23900**	—	13505861	12	2137062	05
											Hozzáadva	
											Levonva ebből	
											Marad tiszta	

XIII. A megfelelő pénzkiadás elszámoltatott az átfutó kezelésben a Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság által a szigetről kitelepitendő kertészeti telep czéljára szolgálandó telkek megszerzésére befizetett összegből teljesitett fizetések czimén és igy az ingatlanokat a szigetet bérlő részvénytársaság a sajátjából szerezte meg azon 10 millió korona terhére, melyet a szerződése V., VI. és VII. pontja értelmében a bérlet első 10 évében befektetni tartozik.

számla.

Együtt korona	f.	Folyó évi fogyatkozás korona	f.	Érték a folyó év végén korona	f.	Jegyzet
						I *a*) a II., Királyhegy-u. 3172. hrsz. és Horváth-u. 3173. hrsz. ingatlanok egy ingatlanná (3172., 3173.) hrsz. alatt egyesittettek és a terület helyesbitésével uj becslés alapján értékeltetett . . . . . 44350 K — f-rel
		IV.				*b*) a III., Lőpormalom dülői 7586/1. hrsz. 37·60 □-öl parczelláért a beváltási ár . . . . . 112 K 80 f
762140	06	**71223**	—	690917	06	még 1912. évben lett ugyan kifizetve, ellenben a Fővárosi pénzalap nevére e parczella csak 1913. évben lett telekkönyvezve.
						Összesen 44462 K 80 f
96495	—			96495	—	II. A II., Királyhegy-utczai 3172. hrsz. és . . . . . 17600 K.-ra becsülve volt telek a
						V. II., Horváth-utczai 3173. hrsz. és . . . . . 5400 „ becsülve volt telekkel egy ingatlanná (3172., 3173.) hrsz alatt egyesittetvén, újból felméretett és megbecsültetett (ld. fenti I. *a*) jegyzetet és a teherszámla II. jegyzetét.)
272869	35			272869	35	III. A megfelelő pénzkiadásból elszámoltatott :
						a) Ház- és telekvételár czimén . . . . . 200000 K — f
						b) Terjedék beváltás „ . . . . . 4007 „ 50 „
1632976	05			1632976	05	Összesen 204007 K 50 f
714200	—			714200	—	IV. Ezen 71223 korona leltári értékfogyatkozással szemben bevételben elszámoltatott : *a*) a II. ker., Királyhegy- és Horváth-utczák sarkán fekvő (3172., 3173.) hrsz. és 44350 kor. leltári értékü ingatlan eladásából befolyt összegből ház és telek eladás czimén . . . . . 75750 K — f
51000	—			51000	—	*b*) Budai belső körút jövedelme czimén . . . . . 12950 „ — „
						c) továbbá az összesen 26873 K. leltári becsértékü tanácsi parczellák értékesitéséből befolyt és terjedék eladás czimén elszámoltatott . . 51344 „ 60 „
71775	71			71775	71	és igy 71223 K. leltári becsértékü ingatlanokért bevételben elszámoltatott összesen . . . . . 140044 K 60 f
586	50			586	50	VI. A megfelelő pénzkiadásból elszámoltatott az átfutó kezelésben az óbudai hidfeljárók czéljára nyert javadalmazásból eszközölt fizetések czimén . . . . . 44000 „ — „
403473	84			403473	84	VII. A II., Királyhegy-u. 3172. hrsz. ingatlanon levő felépitmény lebontásából kikerülő bontási anyag értéke 400 K-ra volt becsülve. Miután ez az ingatlan a II. ker., Horváth-u. 3173 hrsz. ingatlannal egyesittetett és az egyesitett (3172, 3173.) hrsz. ingatlan 44350 K. becsértékben (ld. fenti I. *a*) jegyzetet) a felépitmények anyagának értéke is már figyelembe vétetett ; ennélfogva a külön nyilvántartott 400 K. törlendő volt.
7893	31			7893	31	VIII. A gyarapodásként kimutatott összegből elszámoltatott :
						a) „fütés“ czimén . . . . . 4 „ 20 „
42760	—			42760	—	*b*) „rajzeszközök és szakkönyvek beszerzése“ czimén . . . . . 351 „ 39 „
						c) „leltári tárgyak beszerzése és fentartása“ czimén . . . . . 422 „ 80 „
						d) „egyéb irodai szükségletek fenntartása“ czimén . . . . . 63 „ 80 „
11083968	16	XI. *a*)		11083968	16	az *a*—*d*) együtt 842 K 19 f
						e) „Buda és egyéb szab. költség“ czimén . . . . . 32 „ — „
266836	19	**2166**	—	264670	19	Mindössze 874 K 19 f
						IX. A gyarapodásként kimutatott 301 K. 80 f. elszámoltatott a Fővárosi Közmunkák Tanácsa székházának fenntartási költsége czimén.
						X. E vagyon gyarapodásból . . . . . 1567075 K 84 f
235949	—			235949	—	a Szent-Margitsziget beruházási költségei czimén számoltatott el ; a többi . . . . . 11205 „ 03 „ beruházást a szigetet bérlő : Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság a sajátjából eszközölte azon 10 millió korona terhére, melyet a szerződése V. és VI. pontjai értelmében a bérlet első 10 évében befektetni tartozik.
15642923	17	**73389**	—	15569534	17	
a cselekvő hátralékot				5661951	14	XI. *a*) A bérlő Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság az ingóságokból a hasznavehetetlenné vált tárgyakat kiselejtezte, ezek értéke tett : 2166 koronát. A kiselejtezett tárgyak eladásából 948 K. 50 f. folyt be a bérlő részvénytársaság pénztárába, mely összeg levonatott a részvénytársaság által 1913. évben 13985 K. 56 fillérért tényleg beszerzett ingóságok beszerzési árából, lásd alábbi XII. jegyzetet.
Összes cselekvő vagyon :				21231485	31	
a szenvedő hátralékot :				7189815	41	XI. *b*) Az 500 K. pedig apadásba volt hozandó azért, mert az „Attila kincsét“ ábrázoló és Arany János szobránál elhelyezett virágtartó edények ára mely összesen 1366 K.-t tett, mely az 1913. évben lett kiegyenlitve és ez az összeg bentfoglaltatik a folyó évi gyarapodásként kimutatott 59663 K. 13 fillérben E virágtartó edények becsértéke fejében 500 K. pedig az ez év elejével kimutatott 193687 K. 50 fillérben bentfoglaltatott és igy ezen kétszeri téves nyilvántartás tette szükségessé a helyesbitést.
cselekvő vagyon :				14041669	90	XII. E vagyon szaporodásból . . . . . 59663 „ 13 „ kiadás a Szent-Margitsziget költségei közt számoltatott el ; a többi . 13985 „ 56 „ ingó beszerzést a szigetet bérlő Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság a sajátjából eszközölte azon 10 millió korona terhére, melyet a szerződése V. és VI. pontja értelmében a bérlet első 10 évében befektetni tartozik. A bérlő társaság f. évben ingóberuházásra 13985 K. 56 fillért forditott, ellenben javára esett a kiselejtezett tárgyakért befolyt 948 K. 50 fillér, vagyis a 10 millió koronányi beruházás terhére ez évben tisztán 13037 K. 06 fillér vétetett számba.

Idegen vagyon

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás		Helyesbités folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
48	137	A Szent-Margitszigeten létesiteni szándékolt országos növénykert czéljára kezelésbe átvett és a kincstár tulajdonát képező terület értéke ...	2100599	—					2100599	—		

Cim	Rovat	Alrovat	Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás		Helyesbités folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
							korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
						I. Valódi kiadások.												
						A) *Rendes kiadások.*												
1						**Ügyviteli költségek.**													
	1					*Személyi járandóságok.*												
		1		1	1—2	Fizetések, pótlékok, lakpénzek	1625	—					1625	—	183866	67	185491	67
		2		2	4	Családi pótlékok ...									5575	—	5575	—
		3		3	6	Rendes dijnokok dijazása ...									5847	40	5847	40
		4		4	8	Bérek ...									999	96	999	96
		5		5	9	Ruhailletmények ...									800	—	800	—
		6		6	10	Hidbérek ...									180	—	180	—
		7		7	11	Jutalmak és segélyek ...									1970	—	1970	—
						az 1—7 alrovatok összege ...	1625	—					1625	—	199239	03	200864	03
		8				Előirányzat nélküli kiadás:												
				8	186—189	Jelenléti tiszteletdijak ...									15840	—	15840	—
						az 1. rovat összesen ...	1625	—					1625	—	215079	03	216704	03
	2					*Dologi kiadások.*												
		1				Hivatali és irodai költségek.												
			1	9	12	Fűtésre ...									I. 2381	15	2381	15
			2	10	14—15	Hivatalos helyiségek világitása									585	52	585	52
			3	11	16	Hivatalos helyiségek tisztogatása									721	84	721	84
			4	12	18	Papir-, iró- és rajzszerekre ...	166	60					166	60	938	06	1104	66
			5	13	20	Nyomtatványok és könyvkötés									2976	20	2976	20
			6	14	22	Rajzeszközök és szakkönyvek beszerzésére ...									II. 351	39	351	39
						Átvitel ...	166	60					166	60	7954	16	8120	76

nyilvántartási számla.

Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén		Jegyzet
korona	f.	korona	f.	korona	f.	
2100599	—			2100599	—	

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
185491	67			186700	—			2833	33	
5575	—			5575	—					
5847	40			6051	—			203	60	
999	96			1000	—			—	04	
800	—			800	—					
180	—			180	—					
1970	—			1200	—	770	—			
200864	03			201506	—	770	—	3036	97	
9640	—	6200	—			15840	—			
210504	03	6200	—	201506	—	16610	—	3036	97	
2074	90	306	25	2376	—	5	15			
585	52			580	—	5	52			
721	84			753	—			31	16	
900	16	204	50	1600	—			661	94	
2976	20			3200	—			223	80	
351	39			800	—			448	61	
7610	01	510	75	9309	—	10	67	1365	51	

ad. I—IV. Az ingóvagyon gyarapitására fordittatott:

az 1. czim 2. rovat 1. alrovatának 1. tétele alatti . . . . . 4 K 20 f

az 1. czim 2. rovat 1. alrovatának 6. tétele alatti . . . . . 351 „ 39 „

az 1. czim 2. rovat 1. alrovatának 7. tétele alatti . . . . . 422 „ 80 „

az 1. czim 2. rovat 1. alrovatának 8. tétele alatti . . . . . 63 „ 80 „

Ld. a vagyonszámla VIII. *a—d*) jegyzetét együtt . . . . . 842 K 19 f

Czim	Rovat	Alrovat	Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg			Együtt	
							korona	f.	korona	f.	korona	f.		korona	f.	korona	f.
						Áthozat ...	163	60			166	60		7954	16	8120	76
			7	15	24	Leltári tárgyak beszerzése és fentartása							III.	631	10	631	10
			8	16	26—28	Egyéb irodai szükségletre							IV.	1276	02	1276	02
						1—8 tételek összege együtt ...	166	60			166	60		9861	28	10027	88
		2		17	30 - 31	Bérkocsi és küldöncz dijakra ...								313	42	313	42
						a 2. rovat összesen ...	166	60			166	60		10174	70	10341	30
						az 1. és 2. rovat összesen	1791	60			1791	60		225253	73	227045	33
	3					*Nyugdijak*:											
		1		18	33—37	Özvegyi nyugdijak	205	—			205	—		9530	—	9735	—
		2		19	35	Kegydij								400	—	400	—
						3. rovat összesen ...	205	—			205	—		9930	—	10135	--
						1. czim. Ügyviteli költs. összesen	1996	60			1996	60		235183	73	237180	33
12						**Kezelési és egyéb kiadások.**											
	1			20	39 – 40	Buda és egyéb szabályozási költségek	500	—			500	—	I.	16367	98	16867	98
	2			21	42 s 184	Épületfentartási és házkezelési költségek	81	20			81	20		630	67	711	87
	3			22	43—49 és 203—204	Fővárosi Közmunkák Tanácsa házának fentartási költségei ...							II.	11330	42	11330	42
	4			23	50	Ház-, telekadó, vizdij, tőkek.-adó								715	98	715	98
	5			24	52	Kamatkiadás								2482	94	2482	94
	6			25	55—56 és 80—81	Különféle kiadás	3974	—			3974	—		17748	52	21722	52
	7			26	57	Utadó behajtási költségek és jutalomdij								9819	92	9819	92
	8			27	58	Ház- és telekvételár							III.	200000	—	200000	—
	9			28	60 – 71	Terjedék beváltás	160398	06			160398	06	IV.	160045	45	320443	51
	10			29	58	Tiszteletdij	300	—			300	—		1200	—	1500	—
						A 20-29. folyósz. alattiak összesen	165253	26			165253	26		420341	88	585595	14
	11			30	87—99 és 199 200	*Szent-Margitsziget költségei*:											
						a) évi annuitás 9. és 10. részlete	105000	—			105000	—	V.	210000	—	315000	—
						b) fizetések, tiszteletdijak, jutalm.								29097	33	29097	33
						c) beruházási költségek								1567075	84	1567075	84
						d) szállodai kiadások								13	76	13	76
						e) fütési és világitási költségek								3131	68	3131	68
						f) leltári tárgyak beszerzésére								59663	13	59663	13
						g) üditőviz kiadások								11135	54	11135	54
						h) kertészeti kiadások	15431	76			15431	76		5097	62	20529	38
						i) gépházi és vizvezet. kiadások								237	50	237	50
						Átvitel ...	120431	76			120431	76		188452	40	2005884	16

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
7610	01	510	75	9309	—	10	67	1365	51	
631	10			500	—	131	10			
1276	02			1050	—	226	02			
9517	13	510	75	10859	—	367	79	1365	51	
313	42			500	—			186	58	
9830	55	510	75	11359	—	367	79	1552	09	
220334	58	6710	75	212865	—	16977	79	4589	06	
9488	30	246	70	7926	—	1604	—			
400	—			400	—					
9888	30	246	70	8326	—	1604	—			
230222	88	6957	45	221191	—	18581	79	4589	06	
16867	88									ad. I—II. Az ingóvagyon gyarapitására fordittatott 2. czim, 1. rovata alatti . . . . 32 K — f 2. ,, 3. ,, ,, ... 391 K 80 f (Ld. a vagyonszámla VIII. e) és IX. jegyzetét.)
711	87									ad. III. Ebből az összegből ingatlanvagyon megszerzésére fordittatott . . . 200,000 K — f (Ld. a vagyonszámla III. a) jegyzetét.)
11301	94	28	48							ad. IV. Ebből esik :
715	98									*a)* ingatlan (parczella) beszerzésére . . . . . 4,007 K 50 f (Ld. vagyonszámla III. b) jegyzetét.)
2482	94									*b)* szabályozási közczélokra szerzett telkek és területek értékére . . . . . 156,037 K 95 f
21722	52									Együtt . 160,045 K 45 f
9819	92									
200000	—									V. Ebből esik : tőketörlesztésre . 21,774 K 12 f kamattörlesztésre . 188,225 K 88 f
269419	88	51023	63							Együtt . 210,000 K — f
1200	—	300	—							
534243	03	51352	11							
210000	—	105000	—							
28857	33	240	—							
1566797	84	278	—							
13	76									
2912	93	218	75							
59663	13									
11135	54									
20529	38									
237	50									
1900147	41	105736	75							

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		Áthozat	120431	76			120431	76	1885452	40	2005884	16
		i) épületfentartási költségek							8740	75	8740	75
		k) különféle és egyéb kiadások	72	—			72	—	9173	52	9245	52
		a 30. *a*)—*k*) alattiak együtt	120503	76			120503	76	VI. 1903366	67	2023870	43
		a 2. czim. Kezelési és egyéb kiadások összesen	285757	02			285757	02	2323708	55	2609465	57
		az 1. czim. Ügyviteli költségek összesen	1996	60			1996	60	235183	73	237180	33
		A) Rendes kiadások főösszege	287753	62			287753	62	2558892	28	2846645	90
		B) *Rendkivüli kiadások.*										
31	101	Budai belső körut épitési és egyéb költség							10	—	10	—
32	103—110	Attila-körut szabályozási költségei							29377	59	29377	59
33	113	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett és a m. kir. pénzügyministeriumot megillető kövezési járulék	3577	08	VII. 96	60	3480	48	869	85	4350	33
34	114	Budai belső körut kiépitésével kapcsolatos bevételek fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros javára megtéritendő	12951	17			12951	17	VIII. 6500	—	19451	17
		B) Rendkivüli kiadások főösszege	16528	25	96	60	16431	65	36757	44	53189	09
		A) Rendes kiadások főösszege	287753	62			287753	62	2558892	28	2846645	90
		I. Valódi kiadások főösszege	304281	87	96	60	304185	27	2595649	72	2899834	99
		II. Átfutó kiadások.										
		A) *Előlegek.*										
35	116	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke							2498446	46	2498446	46
36	117	Fizetési előlegek							675	—	675	—
37	118—120	Adott, megtéritendő és elszámolandó előleg							159445	72	159445	72
38	100	Szent-Margitszigeti műszaki felügyeleti és ellenőrzési költségek fejében adott és a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő előleg							5000	—	5000	—
39	122	Magyar Épitő Részvénytársulatnak adott előleg							210000	—	210000	—
40	84	A Szent-Margitszigetről kitelepitendő kertészet telkének megvásárlására adott és a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő előleg							227240	80	227240	80
		A) Előlegek együtt							3100807	98	3100807	98

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
1900147	41	105736	75							VI. Ebből fordittatott : *a)* beruházásokra . . . . . 1.567,075 K 84 f *b)* ingóságok beszerzésére . . 59,663 K 13 f Együtt . 1.626.738 K 97 f
8740	75									
9245	52									
1918133	68	105736	75							e kiadással szemben előállott értékgyarapodás a Szent-Margitsziget vagyonleltárába felvétetett. (Ld. a vagyonszámla X. és XII. jegyzetét.)
2452376	71	157088	86							
230222	88	6957	45							
2682599	59	164046	31							
10	—									
27327	59	2050	—							
4350	33									ad. VII. Az indokolást lásd a rendkivüli bevételeknél a VII. jegyzet alatt.
		19451	17							ad. VIII. Ezen 6500 K-ból ingatlan eladási árra esik: 6475 K. amelylyel összefüggésben van a vagyonszámla IV. b) és a teherszámla III. jegyzete.
31687	92	21501	17							
2682599	59	164046	31							
2714287	51	185547	48							
2498446	46									
675	—									
159445	72									
5000	—									
210000	—									
227240	80									
3100807	98									

Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbités folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		B) *Idegen pénzek.*										
41	123—124	Tiszti adók, szolgálati dijak és nyugdij-járulékok										
42	125	Uj országház környékének szabályozása költségei czéljára nyert javadalmazásból és egyéb bevételekből fennmaradt összeg	115061	16			115061	16	10994	22	10994	22
43	127—135	Visszafizetendő egyéb idegen pénz	71316	86			71316	86			115061	16
44	140—141	Pestvidéki törvényszéki épület és fogház czéljára nyert igazságügymin. javadalmazásból eszközölt fizetések	309204	09			309204	09	121065	36	192382	22
45	145—149	Óbudai Árpád emlék telekszerzési költségeire a m. kir. ministerelnökségtől nyert javadalmazásból eszközölt fizetések	241875	80			241875	80	28	37	309232	46
46	155—161	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazásból eszközölt fizetések	327794	79			327794	79	200460	—	442335	80
47	165—167	Benzsay Károly és neje által ingatlanok kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére befizetett összegből teljesitett kiadások	20833	77			20833	77	11769	38	339564	17
48	137	A Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság által a szigetről kitelepitendő kertészet telkének kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére befizetett összegből teljesitett kiadások							X. 237475	—	237475	—
		B) Idegen pénzek együtt	1086086	47			1086086	47	696182	12	1782268	59
		A) Előlegek együtt							3100807	98	3100807	98
		II. Átfutó kiadások főösszege	1086086	47			1086086	47	3796990	10	4883076	57
		I. Valódi kiadások főösszege	304281	87	96	60	304185	27	2595649	72	2899834	99
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	1390368	34	96	60	1390271	74	6392639	82	7782911	56

Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
10994	22									
		115061	16							
8096	04	184286	18							
12141	06	297091	40							
13051	23	429284	57							IX. Ebből az összegből ingatlanvagyon megszerzésére fordittatott. . . . . 44,000 K — f. (Ld. a vagyonszámla VI. jegyzetét.)
IX. 51689	54	287874	63							X. Ebből az összegből ingatlanvagyon megszerzésére fordittatott. . . . . 235,949 K — f. (Ld. a vagyonszámla XIII. jegyzetét.)
135223	56									
228709	74	8765	26							
459905	39	1322363	20							
3100807	98									
3560713	37	1322363	20							
2714287	51	185547	48							
6275000	88	1507910	68							

Teher-

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Álladék a mult év végén		Helyesbítés folytán				Helyesbített mult évi álladék		Folyó évi gyarapodás	
					gyarapodás		fogyatkozás					
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		I. A székesfőváros követelései:										
49	172	*a*) Gellérthegyi szerpentin-ut számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	48247	50					48247	50		
50	174—175	*b*) Budai belső körut számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	139134	67	I. 3237	50	II. **2700**	—	139672	17		
		II. A m. kir. államkincstár követelése:										
51	176	*a*) A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek értéke	42760	—					42760	—		
52	178	*b*) Az óbudai hidfeljárók czéljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	670200	—					670200	—	IV. 44000	—
53	180	*c*) Az óbudai Árpád-emlék czéljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	51000	—					51000	—		
		III. József főherczeg úr Ő Fensége követelése:										
54	177	Szent Margitsziget vételára 4%-os kamatozás mellett, utólagos félévi annuitásokkal, a Fővárosi pénzalapból 123 részletben törlesztendő 5 millió korona készpénztartozás: ...	4711036	68					4711036	68		
		Összesen ...	5662378	85	3237	50	**2700**		5662916	35	44000	—

Budapest, 1914. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett egybehasonli-

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

dr. Némethy Károly s. k. **Garancsy Mihály** s. k. **Joanovich**

számla.

Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Álladék a folyó év végén		Jegyzet
korona	f.	korona	f.	korona	f.	
						I. A II. ker. Királyhegy-utczai 3172 hrsz. ingatlannak a II. ker. Horváth-utczai 3173. hrsz. ingatlannal történt egyesitése és ujbóli felmérése alapján megállapittatott, hogy a Budai belső körutra az egyesitett telekből értékesitendő lesz 25·90 □-öl a régebbi 22·50 □-öllel szemben. A 25·90 □-öl új becsértékének fele tesz 3,237 K. 50 f.
48247	50			48247	50	II. A II. ker. Horváth-utczai 3173 hrsz. teleknek a II. ker. Királyhegy-utczai 3172. hrsz. telekkel történt egyesitése előtti területe volt 22·50 □-öl; melynek becsértékének felerésze tett 2700 K. — (Lásd fenti I. jegyzetet és a vagyonszámla V. jegyzetét.)
139672	17	III. **3237**	**50**	136434	67	III. A II. ker. Királyhegy- és Horváth-utczák sarkán fekvő (3172., 3173.) hrsz. egyesitett ingatlan eladásával a fenti I. jegyzet alatt emlitett 25·90 □-öl is értékesittetett, az ezért befolyt: 12,950 K. mely a székesfővárossal felerészben megosztatott, bevételben elszámoltatott „a Budai belső körút jövedelme“ czimén, a rendkivül bevételek közt.
						IV. Lásd a vagyonszámla VI. jegyzetét.
						V. Elszámoltatott: a Szent-Margitsziget költségei között, az évi annuitásban.
42760	—			42760	—	
714200	—			714200	—	
51000	—			51000	—	
4711036	68	V. **21774**	**12**	4689262	56	
5706916	35	**25011**	**62**	5681904	73	
		Terhelő hátralék ...		1507910	68	
		Összes teher ...		7189815	41	

április hó 25-én.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

ásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1914. évi junius hó 17-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Előlegalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1913. évre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén korona	f.	Helyesbítés folytán gyarapodás korona	f.	fogyatkozás korona	f.
		I. Valódi bevételek.						
		A) Rendes bevételek.						
1	3 és 17	Kamatjövedelem						
2	6—7	Különféle bevételek	42	80				
		Együtt	42	80				
		B) Rendkivüli bevételek.						
3	13—14	Telekbérjövedelem						
4	8	Dunaszabályozás által nyert telkek eladása	115000	—				
		Együtt	115000	—				
		Valódi bevételek főösszege	115042	80				
		II. Átfutó bevételek.						
5	15	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	1067106	49				
		Átfutó bevételek főösszege	1067106	49				
		Valódi bevételek főösszege	115042	80				
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	1182149	29				

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén korona	f.	Helyesbítés gyarapodás korona	f.
6	18	Dunaszabályozás által nyert telkek értéke	7286019	—		
7	20	Értékpapir (1870. évi magy. nyereménysorsjegy $\frac{5928. \text{ sorsz.}}{28. \text{ ny. sz.}}$ kamatmentes)	296	—		
		Összesen	7286315	—		

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előírt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		55476	84	55476	84	55476	84		
42	80	2772	87	2815	67	2815	67		
42	80	58249	71	58292	51	58292	51		
		6860	93	6860	93	6860	93		
115000	—			115000	—	46000	—	69000	—
115000	—	6860	93	121860	93	52860	93	69000	—
115042	80	65110	64	180153	44	111153	44	69000	—
1067106	49	111153	44	1178259	93			1178259	93
1067106	49	111153	44	1178259	93			1178259	93
115042	80	65110	64	180153	44	111153	44	69000	—
1182149	29	176264	08	1358413	37	111153	44	1247259	93

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		7286019	—			7286019	—			7286019	—
		296	—			296	—			296	—
		7286315	—			7286315	—			7286315	—
								Hozzáadva a cselekvő hátralékot		1247259	93
								Összes cselekvő vagyon		8533574	93
								Levonva ebből a szenvedő hátralékot		6800000	—
								Marad tiszta cselekvő vagyon		1733574	93

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi kiadások.				
		Rendes kiadások.				
1	7	Állami előleg	6800000	—		
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		II. Átfutó kiadások.				
2	4	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke				
		Átfutó kiadások főösszege				
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege ...	6800000	—		

Budapesten, 1914. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

dr. Némethy Károly s. k. **Garancsy Mihály** s. k. **Joanovich**

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
6800000	—			6800000	—			6800000	—
6800000	—			6800000	—			6800000	—
		111153	44	111153	44	111153	44		
6800000	—	111153	44	111153 6800000	44 —	111153	44	6800000	—
6800000	—	111153	44	6911153	44	111153	44	6800000	—

április hó 25-én.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

egybehasonlitásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1914. évi junius hó 17-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Katonai laktanya kisajátitási alap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1913. évre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.				
		Rendes bevételek.				
1	1	Kamatjövedelem				
		Valódi bevételek főösszege				
		II. Átfutó bevétek.				
2	4	Magyar földhitelintézeti folyószámlán elhelyezett cselekvő tőke	267452	17		
3	10	Megtérítendő előlegek	1880	44		
		Átfutó bevételek főösszege	269332	61		
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	269332	61		

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbítés gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.
4	6	Ingatlanok és telekrészek értéke	179369	—		
		Összesen	179369	—		

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		12170	72	12170	72	12170	72		
		12170	72	12170	72	12170	72		
267452	17	12170	72	279622	89			279622	89
1880	44			1880	44			1880	44
269332	61	12170	72	281503	33			281503	33
269332	61	24341	44	293674	05	12170	72	281503	33

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		179369	—			179369	—			179369	—
		179369	—			179369	—			179369	—
						Hozzáadva a cselekvő hátralékot				281503	33
						Összes cselekvő vagyon				460872	33
						Levonva ebből a szenvedő hátralékot ...				234205	67
						Marad tiszta cselekvő vagyon				226666	66

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi kiadások.				
		Rendes kiadások.				
1	9	Ujépületi telektömb értékesitése folytán befolyt vételárból a m. kir. pénzügyminiszterium rendelkezésére bocsájtott összeg	227754	—		
2	3	Telekeladás czimen befolyt összegekből a m. kir. pénzügyminiszterium rendelkezésére bocsájtott összeg	6421	67		
		Valódi kiadások főösszege	234175	67		
		II. Átfutó kiadások.				
3	2	Magyar földhitelintézeti folyószámlára elhelyezett cselekvő tőke				
4	7	Visszafizetendő idegen pénz	30	—		
		Átfutó kiadások főösszege	30	—		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	234205	67		

Budapesten, 1914. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi

dr. Némethy Károly s. k. **Garancsy Mihály** s. k. **Joanovich**

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
227754	—			227754	—			227754	—
6421	67			6421	67			6421	67
234175	67			234175	67			234175	67
		12170	72	12170	72	12170	72		
30	—			30	—			30	—
30	—	12170	72	12200	72	12170	72	30	—
234205	67	12170	72	246376	39	12170	72	234205	67

április hó 25.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

tett egybehasonlitásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

bizottságának 1914. évi junius hó 17-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

A fővárosi közmunkák tanácsa belkezelési költségelőirányzata az 1914. év I. felére.

Rovat	Alrovat	Tétel		1914. év első felére előirányzat egyenként	1914. év első felére előirányzat összesen	1913. évre megállapitott költségvetés 5%	Tétel
					korona		
			I. Fejezet. Rendes kiadások.				
			I. czim. Ügyviteli költségek.				
1			*Személyi járandóságok.*				
	1		Fizetések, lakpénzek és pótlékok		92850	93350	1
	2		Családi pótlékok		2650	2788	2
	3		Rendes dijnokok dijazása		3059	3026	3
	4		Bérek		500	500	4
	5		Jelenléti tiszteletdijak		13520		5
	6		Ruhailletmények		400	400	6
	7		Hidbérek		90	90	7
	8		Jutalmak és segélyek		600	600	8
			Összesen		113669	100754	
2			*Dologi kiadások.*				
	1		Hivatali és irodai költségek				
		1	Fűtésre	1188		1188	1
		2	Hivatali helyiségek világitására	290		290	2
		3	Hivatali helyiségek tisztogatására	377		377	3
		4	Papir, iró és rajzszerekre	800		800	4
		5	Nyomtatványok és könyvkötésre	1600		1600	5
		6	Rajzeszközök, szakkönyvek stbi beszerzésére	400		400	6
		7	Leltári tárgyak beszerzésére és fenntartására	250		250	7
		8	Egyéb irodai szükségletekre	525	5430	525	8
	2		Bérkocsi és küldönczdijakra		250	250	2
	3		Felméréseknél szükséges napszámosok bérei		—	—	3
			Összesen		5680	5680	
3			*Nyugdijak.*				
	1		Ideiglenes nyugdij		—	—	1
	2		Végleges nyugdij		—	—	2
	3		Özvegyi nyugdij		4765	3963	3
	4		Nevelési járulék		—	—	4
	5		Kegydij		200	200	5
			Összesen		4965	4163	
			Kiadások főösszege		124314	110597	

Kelt Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának

1399.
M. E. I.

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Tolnay Lajos s. k.
elnök.

Ezen költségelőirányzat az 1914. évi márczius hó 25-én tartott ministertanácsban 124314 K.

Budapest, 1914. évi márczius hó 27-én.

Tisza István s. k.
m. kir. ministerelnök.

A személyi járandóságok részletezése az 1914. év I. felére.

Létszám		Fizetés és az 1914. I. t. c. és 1906. IX. t. c. alapján járó személyi pótl.	Fuvar és napidíj átalány	Lakpénz	Családi pótlék / Jelenléti tisztelet dijak	Rendes díjnokok díjazása	Bérek	Ruha illetmény	Hidbér	Jutalmak és segélyek	Összesen
			k	o	r	o	n		a		
	I. Elnökség.										
1	Elnök	6000									6000
1	Alelnök	8000	1000	1750							10750
1	Ministeri osztálytanácsos	3200		1000							4200
2	Ministeri titkár	2400 à 2400 à		800 800							6400
1	Ministeri fogalmazó	1300		500							1800
1	Ministeri segédfogalmazó	1000		450							1450
	II. Műszaki osztály.										
2	Ministeri tanácsos	6000 à 5000 à	1000 1000	1250 1250							15500
3	Ministeri osztálytanácsos	3200 à 3200 à 3200 à	800 800 800	1000 1000 1000							15000
2	Műszaki tanácsos	2700 à 2400 à	600 600	800 800							7900
2	Ministeri főmérnök	1800 à 1800 à	500 500	650 650							5900
1	Ministeri mérnök	1300	400	500							2200
	III. Számvevőség.										
1	Ministeri főszámtanácsos	2400		800							3200
1	Ministeri számvizsgáló	1300		500							1800
1	Ministeri számellenőr	1000		450							1450
	IV. Segédhivatal.										
1	Segédhivatali főigazgató	1800		650							2450
1	Segédhivatali igazgató	1300		500							1800
1	Ministeri irodatiszt	1000		450							1450
	V. Altisztek és szolgák.										
1	Ajtónálló	650		200				80	18		948
4	Hivatalszolga: 1 à 400 K. fizetés, 3 à 150 K. 2 à 350 „ 1 à 100 „ 1 à 300 „ szem. pótlék, 4 à 200 K. lakpénz, 4 à 80 K. ruhailletmény és 4 à 18 K. hidbér	1950		800				320	72		3142
4	Rendes díjnokok					3059					3059
1	Fűtő-házmester						500				500
	Családi pótlékokra kimutatás szerint				2650						2650
	Jelenléti tiszteletdijak				13520						13520
	Jutalmak és segélyek									600	600
33	Összesen	66300	8000	18550	2620 / 13520	3059	500	400	90	600	113669
		92850 korona									

1914. évi február hó 17-én tartott üléséből.

Garancsy Mihály s. k.
alelnök.

azaz: Egyszázhuszonnégyezerháromszáztizennégy korona végösszeggel jóváhagyatott.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Fővárosi pénzalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1914. évi január hó 1-től – 1914. évi junius hó 30-áig terjedő félévre.

Rovat	Alrovat	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	1913. évi hátralék		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített 1913. évi hátralék		Az 1914. I. félévre közigazgatásilag előirt összeg		Együtt	
					korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
				I. Valódi bevételek.										
				a) *Rendes bevételek.*										
1		1	1, 2	Ház- és telekbérjövedelem	926	34			926	34	4843	78	5770	12
2		2	3—6	Kamatjövedelem							96745	58	96745	58
3		3	8—12, 58	Utadójövedelem	202849	01			202849	01	331545	64	534394	65
4		4	13—16	Kiszökelléki és használati dij	9936	—			9936	—	28836	—	38772	—
5		5	19—21	Évi használati dijak	2400	—			2400	—	1304	—	3704	—
6		6	23—30	Terjedék eladás	68749	80	I. 32	40	68717	40	II. 80763	95	149481	35
7		7	35—36	Fővárosi Közmunkák Tanácsa székházának bérjövedelme							7910	—	7910	—
8		8	95	Utczák kiszélesitési költségeihez magánosok által való hozzájárulása	2000	—			2000	—			2000	—
				összesen (1—8. rovat)	286861	15	32	40	286828	75	551948	95	838777	70
9		9	37—38	Szent Margitsziget bevételei:										
	1			*a*) bérjövedelem							112500	—	112500	—
	2			*b*) különféle és egyéb bevételek	6	20			6	20	995	88	1002	08
	3			*c*) földmivelésügyi ministerium hozzájárulása (II. részlet) a part feltöltési költségekhez							30000	—	30000	—
				együtt (9. rovat)	6	20			6	20	143495	88	143502	08
				Rendes bevételek összesen	286867	35	32	40	286834	95	695444	83	982279	78
				b) *Rendkivüli bevételek.*										
1		10	43	Budai belső körut jövedelme:							20	—	20	—
2		11	45	Budapest székesfővárosnak egyezményes hozzájárulása magánosoktól szabályozási czélokra kisajátitandó területek beváltására							100000	—	100000	—
3		12	46	Ház- telekeladás, épület és útépitési anyageladás	62570	—			62570	—			62570	—
4		13	49	A pénzügyministerium által megtéritendő kamat külömbözet	64	64			64	64			64	64
5		14	50	Budai belső körut kiépitésével kapcsolatosan a Fővárosi pénzalapot megillető útépitési költségek téritménye	3190	72			3190	72			3190	72
6		15	51	Gellérthegyi szerpentin-út épitési költségeinek fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros által megtéritendő tartozás	954	19			954	19	27	58	981	77
7		16	52	Gellérthegyalja rendezési költségeinek téritménye	4200	—			4200	—			4200	—
8		17	53—55	Attila-körut jövedelme	3211	08			3211	08	28700	60	31911	68
9		18	60	Budai külső körut jövedelme	19000	—			19000	—			19000	—
				Rendkivüli bevételek összege	93190	63			93190	63	128748	18	221938	81
				Hozzá a rendes bevételek összege	286867	35	32	40	286834	95	695444	83	982279	78
				Valódi bevételek főösszege	380057	98	32	40	380025	58	824193	01	1204218	59

Tényleges bevétel		Hátralék az 1914. I. félév végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
2285	—	3485	12							I. A törlésbe hozott 32 k. 40 fillér Balogh és Baráth czégtől lett volna beszerzendő, még pedig a tulajdonukat képezett az I. ker. Kelenföld 13624. és 13625. hrsz. ingatlanhoz szabályozásból kifolyólag a megkötött s szerződés értelmében csatolandó volt 5·40 □-öl á 6 k.-val számitott közterület értéke fejében, azonban nevezett czég csődbejutása folytán a szabályozás telekkönyvileg nem vitetett keresztül és minthogy a szóban forgó ingatlan időközben dr. Rajner Béla és társainak lett eladva mely utóbbiakkal új egyezség létesitendő; ennélfogva a 32 k. 40 fillér egyrészt a terjedék eladási rovaton behajthatatlanság czimén törlésbe hozatott, másrészt pedig a terjedék eladás nyilvántartási könyv 81 lap 804. t. a. nyilvántartásba vétetett 1420/914. t. sz.
96745	58									
331545	64	202849	01							
30568	—	8204	—							
94	—	3610	—							
37305	15	112176	20							
7910	—									
2000	—									
508453	37	330324	33							
112500	—									
991	18	10	90							
30000	—									
143491	18	10	90							
651944	55	330335	23							
20	—									II. Ebből az összegből esik :
		100000	—							*a*) tsnácsi parczella értékesitéséből 27·20 □-öl á 10 kor. 272 k. — f. (lásd vagyonszámla IV. *a*) jegyzetét.)
6714	—	55856	—							*b*) közterületek értékesitéséből 80491 k. 91 f.
		64	64							összesen . 80763 k. 91 f.
		3190	72							
		981	77							
300	—	3900	—							
28291	60	3620	08							
		19000	—							
35325	60	186613	21							
651944	55	330335	23							
687270	15	516948	44							

Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	1913. évi hátralék		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített 1913. évi hátralék		Az 1914. I. félévre közigazgatásilag előirt összeg		Együtt	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			II. Átfutó bevételek.										
			A) *Előlegek.*										
1	19	62–65	Adott megtéritendő és elszámolandó előleg	47813	76			47813	76	49872	28	97686	04
2	20	70	Uj országház környékének rendezése czéljára adott és a m. kir. pénzügyministerium által megtéritendő előleg	296940	68			296940	68			296940	68
3	21	71	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	4838228	74			4838228	74	631527	38	5469756	12
4	22	72	Fizetési előlegtéritmény	692	50			692	50	1200	—	1892	50
5	23	100	Szent Margitszigeti műszaki felügyeleti és ellenőrzési költségei fejében a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő előleg							3000	—	3000	—
6	24	102—103	Magyar Épitő Részvénytársulat által megtéritendő előleg	98217	48			98217	48	158000	—	256217	48
			Összesen	5281893	16			5281893	16	843599	66	6125492	82
			B) *Idegen pénzek.*										
1	25	74–75	Visszafizetendő egyéb idegen pénzek							1308	69	1308	69
2	26	80	Tiszti adók, szolgálati dijak és nyugdijjárulékok							4670	96	4670	96
3	27	82	Óbudai Árpád emlék czéljára a m. kir. ministerelnökségtől nyert javadalmazás							200	—	200	—
4	28	88—90	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazás							6165	19	6165	19
5	29	73	Pestvidéki törvényszék és fogház czéljára a m. kir. igazságügyi ministeriumtól nyert javadalmazás							78412	22	78412	22
6	30	86—87	A Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság által a szigetről kitelepitendő kertészet telkének kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére eszközölt befizetés							518	83	518	83
7	31	34	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek eladásából befolyt és a m. kir. pénzügyministeriumot megillető összeg							27960	—	27960	—
			Idegen pénzek összege							119235	89	119235	89
			Hozzá az előlegek összege	5281893	16			5281893	16	843599	66	6125492	82
			Átfutó bevételek főösszege	5281893	16			5281893	16	962835	55	6244728	71
			Hozzá a valódi bevételek főösszege	380057	98	32	40	380025	58	824193	01	204218	59
			Valódi és átfutó bevételek főösszege	5661951	14	32	40	5661918	74	1787028	56	17448947	30

Tényleges bevétel		Hátralék az 1914. I. félév végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előirt utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
47098	24	50587	80							
		296940	68							
1123181	83	4346574	29							
662	50	1230	—							
		3000	—							
67772	70	188444	78							
1238715	27	4886777	55							
1308	69									
4670	96									
200	—									
6165	19									
78412	22									
518	83									
27960	—									
119235	89									
1238715	27	4886777	55							
1357951	16	4886777	55							
687270	15	516948	44							
2045221	31	5403725	99							

Vagyon-

Tétel	Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték az 1913. év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített 1913. évi érték		Gyarapodás az 1914. I. félévben	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			I. A Fővárosi pénzalap tulajdonát képező ingatlanok:										
						I.		II.				III.	
1	32	140–141	Telkek és felépitmények	690917	06	2920	—	2920	—	690917	06	2416	80
2	35	145	Attila-körút szabályozása czéljára megszerzett ingatlanok	1632976	05					1632976	05		
3	40	152	Főv. Közm. Tanácsa székháza	403473	84					403473	84	IX.	
4	43	155–156	Szent-Margitsziget és felépitményei	11083968	16					11083968	16	547505	25
5	44	159	A kertészeti telep czéljára szolgáló ingatlanok	235949	—					235949	—		
			Összesen 1—5. tétel	14047284	11	2920	—	2920	—	14047284	11	549922	05
			II. A Fővárosi pénzalap és a székesfőváros közös tulajdonát képező ingatlanok.										
6	33	146	Gellérthegyi szerpentin-úti ingatlanok	96495	—					96495	—		
7	34	147	Budai belső körúti ingatlanok	272869	35					272869	35		
			Összesen 6. és 7. tétel	369364	35					369364	35		
			III. A m. kir. államkincstár tulajdonát képező ingatlanok.										
8	36	148	Óbudai hidfeljárók czéljára megszerzett ingatlanok	714200	—					714200	—	V. 65000	—
9	37	149	Óbudai Árpád emlék czéljára megszerzett ingatlanok	51000	—					51000	—		
10	42	154	Állami hidak alapja javára értékesitkető terjedékek	42760	—					42760	—		
			Összesen 8—10. tétel	807960	—					807960	—	65000	—
			IV. Ingó vagyon.										
1	38	150	Hivatali butorok, felszerelések és könyvek	71775	71			VII.		71775	71	VI. 381	26
2	39	151	Utépitési anyagok	586	50			586	50				
3	41	153	Főv. Közm. Tanácsa székházának ingó felszerelése	7893	31					7893	31		
4		157	Szent-Margitszigeti felszerelések és beruházások	264670	19					264670	19	XI. 142604	22
			Összesen 1—4. tétel	344925	71			586	50	344339	21	142985	48
			Összesen	15569534	17	2920	—	3506	50	15568947	67	757907	53

Együtt korona	f.	Fogyatkozás korona	f.	Érték az 1914. I. félév végén korona	f.
		IV.			
693333	86	8532	—	684801	86
1632976	05			1632976	05
403473	84			403473	84
11631473	41			11631473	41
235949	—			235949	—
14597206	16	8532	—	14588674	16
96495	—			96495	—
272869	35			272869	35
369364	35			369364	35
779200	—			779200	—
51000	—			51000	—
		VIII.			
42760	—	19200	—	23560	—
872960	—	19200	—	853760	—
72156	97			72156	97
7893	31			7893	31
		X.			
407274	41	128	—	407146	41
487324	69	128	—	487196	69
16326855	20	27860	—	16298995	20
a cselekvő hátralékot				5403725	99
Összes cselekvő vagyon:				21702721	19
a szenvedő hátralékot:				7159510	81
cselekvő vagyon:				14543210	38

Jegyzet

I. és II A helyesbítés folytán feltüntetett 2920 K mult évi gyarapodás és fogyatkozás abban leli magyarázatát, hogy a tanács tulajdonát képező az I. ker. Andor-utcai 13989. hrsz. 1118 □-öl kiterjedésü ingatlanból szabályozásra fenmaradt 292 □-öl terület telekkönyvileg 3 parcellára és pedig 13989/1. hrsz. 134□-öl, 13989/2. hrsz. 116 40 □-öl és 13989/3. hrsz. 41·60 □-öl = 292 osztatott fel, melyek után a leltári érték à 10 K-val számítva egyrészt fogyatkozásba, másrészt parcellák szerinti ujabbi nyilvántartás szempontjából gyarapodásba vétetett 123/1914. T. sz.

III. A folyó évi gyarapodásként kimutatott 2416 K 80 f-nyi összeg „Terjedék beváltás“ címén számoltatott el, még pedig a beváltott következő csonkaparcellák után u. m.:

a III. ker. Lőpormalom- dülői 7583. hrsz. 50·20 □-öl à 4 K-val . . .	200 K 80 f
a X. ker. Maglódi-úti $\frac{8363, 8369}{2}$ hrsz. 97·90 □-öl à 20 K-val	1958 K — f
a II. ker. Törökvész-dülői 6868/3. hrsz. 86 □-öl à 3 K-val	258 K — f
Együtt .	2416 K 80 f

IV. A folyó évi fogyatkozásként feltüntetett 8532 koronára nézve az alábbiak szolgálnak magyarázatul és pedig:

a) Eladott I. ker. Villányi-uti 13879/3. hrsz. 27·20 □-öl csonka parcelláért à 10 K-val számitott értéke a rendes bevételek között „Terjedék eladás“ cimén számoltatott el. (Lásd a „Terjedék eladás“ rovatnál a jegyzetet és a 2248/914. tan. számot) = 272 K.

b) A fenti I és II alatt emlitett, a tanács tulajdonát képező az I. ker. Andor-utcai 13989 hrsz. 1118 □-öl kiterjedésű ingatlanból fenmaradt 292 □-öl területen felül megmaradt 826 □ öl területből 757 □-öl közterületként telekkönyvileg lejegyeztetett, ennek leltári értéke 7570 koronát tett ki, ellenben 69 □-öl a Fodor Vendel tulajdonát képező 14004. hrsz. ingatlanhoz hozzájegyeztetett, mely utóbbi 69 □-öl területnek 690 korona leltári értékével szemben befolyt 966 K a „Terjedék beváltás“ rovaton mint compensált bevétel számoltatott el. 123/914. T. sz.

V. A megfelelő pénzkiadásból elszámoltatott az átfutó kezelésben az „Óbudai hidfeljárók céljára nyert javadalmazásból eszközölt fizetések“ cimén 65000 K.

VI. A gyarapodásként kimutatott 381 K 26 f-ből elszámoltatott az „Ügyviteli költségek“ dologi kiadásai között.

a) „Rajzeszközök és szakkönyvek beszerzése“ cimén	351 K 26 f
b) „Egyéb irodai szükségletek“ cimén	30 K — f
Együtt .	381 K 26 f

VII. Az 586 K 50 f-nyi összeg, mely a Váci-körut kiépitése alkalmából, vagyis 1874. és 1878. év óta mint visszamaradt utépitési anyagok értéke fejében tartatott nyilván, — azon oknál fogva vétetett fogyatkozásba, miután a keb. müszaki osztály részéről megállapitást nyert, hogy a megmaradt gránit és szegélykövek, valamint támrudak már azota a körut többi részének kiépitésénél használtattak fel és igy az azok után nyilvántartásba vett fennti összeg tévedésből annak idején fogyatkozásba nem hozatott.

VIII. Ezen 19200 korona leltári értékfogyatkozással szemben bevételben elszámoltatott az átfutó kezelés „Idegen pénzek“ számláján a megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek eladásából befolyt és a m. kir. pénzügyminisiteriumot megillető összegként 27960 K. (3810/914. tan. sz.)

IX. E vagyongyarapodásból elszámoltatott a „Kezelési és egyéb kiadások“ között . . . . . 537564 K 81 f
a „Szent-Margitsziget beruházási költségei“ cimén; a többi . . . . 9940 K 44 f
beruházást a szigetet bérlő Szent-Margitsziget gyógyfürdő részvénytársaság a sajátjából eszközölte azon 10 millió korona terhére, melyet a szerződés V. és VI. pontja értelmében a bérlet első 10 évében befektetni tartozik.

X. A bérlő Szent-Margitsziget gyógyfürdő részvénytársaság az ingóságokból a hasznavehetetlenné vált tárgyakat kiselejtezte, ezek értéke tett 128 K-át. E kiselejtezett tárgyak értékesitéséből 40 K folyt be a bérlő részvénytársaság pénztárába, mely összeg azonban levonatott a részvénytársaság által 142575 K 22 f-ért tényleg beszerzett ingóságok beszerzési árából. Lásd alábbi jegyzetet.

XI. E vagyonszaporodásból a 29 K a „Szent-Margitsziget költségei“ cimén számoltatott el kiadásban; a 142575 K 22 f ellenben a szigetet bérlő Szent-Margitsziget gyógyfürdő részvénytársaság a sajátjából eszközölte azon 10 millió korona terhére, melyet a szerződése V. és VI. pontja értelmében a bérlet első 10 évében befektetni tartozik.

A bérlő társaság a fentiek szerint ingóberuházásra 142575 K 22 fillért forditott, ellenben javára esett a kiselejtezett tárgyakért befolyt 40 K, vagyis a 10 millió koronányi beruházás terhére ez évben tisztán 142535 K 22 f vétetett számba.

Idegen vagyon

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Érték az 1913. év végén		Helyesbités folytán gyarapodás		Helyesbités folytán fogyatkozás		Helyesbitett 1913. évi érték		Gyarapodás az 1914. I. félévben	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
45	155	A Szent-Margitszigeten létesitendő országos növénykert czéljára kezelésbe átvett és a kincstár tulajdonát képező terület értéke	2100599	—					2100599	–		

Cim	Rovat	Alrovat	Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék az 1913. év végén		Helyesbités folytán gyarapodás		fogyatkozás		Helyesbitett 1913. évi hátralék		Az 1914. I. félévre közigazgatásilag utalványozott összeg		Együtt	
							korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
						I. Valódi kiadások.												
						A) *Rendes kiadások.*												
1						**Ügyviteli költségek.**													
	1					*Személyi járandóságok.*												
		1		1	1—2	Fizetések, pótlékok, lakpénzek									91150	—	91150	—
		2		2	3	Családi pótlékok									2650	—	2650	—
		3		3	5	Rendes dijnokok dijazása									3030	80	3030	80
		4		4	7—10	Jelenléti tiszteletdijak	6200	—					6200	–	11480	—	17680	—
		5		5	12	Bérek									499	98	499	98
		6		6	13	Ruhailletmények									400	—	400	—
		7		7	14	Hidbérek									90	—	90	—
		8		8	15	Jutalmak és segélyek									600	—	600	—
						összesen (1 rovat)	6200	—					6200	—	109900	78	116100	78
	2					*Dologi kiadások.*												
		1				Hivatali és irodai költségek.												
			1	9	16	Fűtésre	306	25					306	25	689	30	995	55
			2	10	17	Hivatalos helyiségek világitása									326	50	326	50
			3	11	19	Hivatalos helyiségek tisztogatása									328	—	328	—
			4	12	20	Papir-, iró- és rajzszerekre	204	50					204	50	603	62	808	12
			5	13	21	Nyomtatványok és könyvkötés									549	02	549	02
			6	14	22	Rajzeszközök és szakkönyvek beszerzésére									I. 351	26	351	26
						Átvitel	510	75					510	75	2847	70	3358	45

nyilvántartási számla.

Együtt		Fogyatkozás		Érték az 1914. I. félév végén		Jegyzet
korona	f.	korona	f.	korona	f.	
2100599	—			2100599	—	

Tényleges kiadás		Hátralék az 1914. I. félév végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben előirás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
90550	—	600	—	92850	—			1700	—	
2650	—			2650	—					
2598	80	432	—	3059	—			28	20	
11600	—	6080	—	13520	—			2040	—	
499	98			500	—			—	02	
400	—			400	—					
90	—			90	—					
		600	—	600	—					
108388	78	7712	—	113669	—			3768	22	
995	55			1188	—			498	70	I. Ezzel szemben azonos összegű ingó vagyongyarapodás állott elő (ld. vagyonszámla 38. folyószámát.)
326	50			290	—	36	50			
328	—			377	—			49	—	
743	12	65	—	800	—			196	38	
549	02			1600	—			1050	98	
279	66	71	60	400	—			48	74	
3221	85	136	60	4655	—	36	50	1843	80	

Czim	Rovat	Alrovat	Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék az 1913. év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített 1913. évi hátralék		Az 1914. I. félévre közigazgatásilag utalványozott összeg			Együtt	
							korona	f.	korona	f.	korona	f.		korona	f.	korona	f.
						Áthozat	510	75			510	75		2847	70	3358	45
			7	15	23	Leltári tárgyak beszerzése és fentartása								147	05	147	05
			8	16	24—26	Egyéb irodai szükségletre							I.	679	06	679	06
		2		17	28	Bérkocsi és küldöncz dijakra								109	62	109	62
						a 2. rovat összesen	510	75			510	75		3783	43	4294	18
						az 1. és 2. rovat összesen	6710	75			6710	75		113684	21	120394	96
	3					*Nyugdijak:*											
		1		18	32	Özvegyi nyugdijak	246	70			246	70		4765	—	5011	70
		2		19	35	Kegydij								200	—	200	—
						3. rovat összesen	247	70			246	70		4965	—	5211	70
						1. czim. Ügyviteli költs. összesen	6957	45			6957	45		118649	21	125606	66
2						**Kezelési és egyéb kiadások.**												
	1			20	39	Buda és egyéb szabályozási költségek								5816	32	5816	32
	2			21	42	Épületfentartási és házkezelési költségek								9	50	9	50
	3			22	44—46	Fővárosi Közmunkák Tanácsa székházának fentartási költs.	28	48			28	48		2540	83	2569	31
	4			23	51	Ház-, telekadó, vizdij, tőkek.-adó								130	—	130	—
	5			24	53—54	Kamatkiadás								78616	11	78616	11
	6			25	56	Különféle kiadás								3267	85	3267	85
	7			26	59	Utadó behajtási költségek és jutalomdij								11069	94	11069	94
	8			27	60	Ház- és telekvételár							II.	50000	—	50000	—
	9			28	62—72	Terjedék beváltás	51023	63			51023	63	III.	62604	52	113628	15
	10			29	38	Tiszteletdij	300	—			300	—		600	—	900	—
						1—10. rovat összesen	51352	11			51352	11		214655	07	266007	18
	11			30	77—87	*Szent-Margitsziget költségei:*											
		1				Évi annuitás 11. részlete	105000	—			105000	—	IV.	105000	—	210000	—
		2				Fizetések, tiszteletdijak, jutalm.	240	—			240	—		15050	—	15290	—
		3				Beruházási költségek	278	—			278	—		537564	81	537842	81
		4				Ingó leltári tárgyak beszerzése								29	—	29	—
		5				Épületfentartási költség								2693	74	2693	74
		6				Különféle és egyéb kiadások								1861	02	1861	02
		7				Fairtási költségek								4875	47	4875	47
		8				Fütési és világitási költségek	218	75			218	75				218	75
						Együtt (11. rovat)	105736	75			105736	75	V.	667074	04	772810	79
						Összesen (2. cim.)	157088	86			157088	86		881729	11	1038817	97
						Hozzá az 1. cim összege	6957	45			6957	45		118649	21	125606	66
						Rendes kiadások összege	164046	31			164046	31		1000378	32	1164424	63

Tényleges kiadás		Hátralék az 1914. I. félév végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
3221	85	136	60	4655	—	36	50	1843	80	
147	05			250	—			102	95	I. Ebből ingóvagyon gyarapitására fordittatott 30 K. (l. vagyonszámla 38. folyószámát.)
679	06			525	—	154	06			
109	62			250	—			140	38	II. Ez az összeg a II. ker. Szegényház- és Csalogány-utca közt fekvő 3222/1. és 3222/2. hrsz. telekből kisajátitott 176·10 □-öl terület értékére esik, mely azonban közterület céljára fordittatott és igy az a vagyonleltárba nem volt felvehető.
4157	58	136	60	5680	—	190	56	2087	13	
112546	36	7848	60	119349	—	190	56	5855	35	III. Ebből esik :
										a) értékesithető ingatlan (parczella) megszerzésére . . . 2,416 K 80 f (Ld. vagyonszámla III. jegyzetét.)
4440	03	571	67	4765	—					*b)* szabályozásra megszerzett közterületekre . . . . . 61,153 K 72 f
200	—			200	—					Együtt . 63,570 K 52 f
4640	03	571	67	4965	—					levonva ebből a közterületből egy megszerzett ingatlannal szemben átengedett parcella eladási árát. . . . . 966 K — f (Ld. a vagyonszámla IV. b) jegyzetét.)
117186	39	8420	27	124314	—	190	56	5855	35	marad a terjedék eladás cimén felmerült tiszta kiadás . . 62,604 K 52 f
4856	32	960	—							IV. Ebből esik : tőketörlesztésre . 11,214 K 75 f kamattörlesztésre . 93,785 K 25 f
9	50									Együtt . 105,000 K — f
2569	31									V. Ebből fordittatott :
130	—									*a)* beruházásokra . . . . . 537,564 K 81 f
78616	11									*b)* ingóságok beszerzésére . . 29 K — f
3267	85									Együtt . 537,593 K 81 f
11069	94									e kiadással szemben előállott értékgyarapodás a Szent-Margitsziget vagyonleltárába felvétetett (Lásd a vagyonszámla IX. és XI. jegyzetét.)
50000	—									
38186	30	75441	85							
600	—	300	—							
189305	33	76701	85							
105000	—	105000	—							
12733	32	2556	68							
537842	81									
		29	—							
2693	74									
1861	02									
4875	47									
218	75									
665225	11	107585	68							
854530	44	184287	53							
117186	39	8420	27							
971716	83	192707	80							

Rovat	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a 1913. év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített 1913. évi hátralék		Az 1914. I. félévre közigazgatásilag utalványozott összeg		Együtt	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			B) Rendkivüli kiadások.										
1	31	103	Budai belső körut épitési és egyéb költség							4317	31	4317	31
2	32	105—109	Attila-körut szabályozási költségei	2050	—			2050	—	14893	79	16943	79
3	33	116	Budai belső körut kiépitésével kapcsolatos bevételek fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros javára megtéritendő	19451	17	VI. 2148	66	17302	51			17302	51
4	34	114	Gellérthegyi szerpentin-ut épitési költsége							VII. 55	15	55	15
			B) Rendkivüli kiadások főösszege	21501	17	2148	66	19352	51	19266	25	38618	76
			A) Rendes kiadások főösszege	164046	31			164046	31	1000378	32	1164424	63
			I. Valódi kiadások főösszege	185547	48	2148	66	183398	82	1019644	57	1203043	39
Tétel			**II. Átfutó kiadások.**										
			A) *Előlegek.*										
2	35	118	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke							631527	38	631527	38
3	36	119	Fizetési előlegek							1200	—	1200	—
1	37	120—121	Adott, megtéritendő és elszámolandó előleg							49872	28	49872	28
4	38	101	Szent-Margitszigeti műszaki felügyeleti és ellenőrzési költségek fejében adott és a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő előleg							3000	—	3000	—
5	39	125	Magyar Épitő Részvénytársulatnak adott előleg							158000	—	158000	—
			összesen							843599	66	843599	66
			B) *Idegen pénzek.*										
2	40	126	Tiszti adók, szolgálati dijak és nyugdij-járulékok							4670	96	4670	96
8	41	128	Uj országház környékének szabályozása költségei czéljára nyert javadalmazásból és egyéb bevételekből fennmaradt összeg	115061	16			115061	16			115061	16
1	42	130—135	Visszafizetendő egyéb idegen pénz	184286	18			184286	18	1308	69	185594	87
5	43	164—165	Pestvidéki törvényszéki épület és fogház czéljára nyert igazságügymin. javadalmazásból eszközölt fizetések	297091	40			297091	40	78412	22	375503	62
3	44	143—144	Óbudai Árpád emlék telekszerzési költségeire a m. kir. ministerelnökségtől nyert javadalmazásból eszközölt fizetések	429284	57			429284	57	200	—	429484	57
			Átvitel	1025723	31			1025723	31	84591	87	1110315	18

Tényleges kiadás		Hátralék az 1914. I. félév végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
4317	31									VI. A budai körút építésével kapcsolatos költségekről 1913. év végével összeállított leszámolás eredménye szerint a székesfőváros javára mutatkozó követelés volt . . . . . 19451 K 17 f
16935	79	8	—							
		17302	51							mely követelésből azonban tekintve azon körülményt, hogy a fenti czimen 1914. évi junius hó 30.-án burkolási járulék fejében 4317 K 31 fillér kiadás merült fel, mely kiadásból leszámitva a 20 koronát kitevő bevételt és igy a nettó kiadás 4297 K 31 fillérben jelentkezik a melynek 50%-a fejében levonandó tehát . . . . . 2148 K 66 f
55	15									
21308	25	17310	51							marad helyesbitett mult évi hátralék . . . . . 17302 K 51 f
971716	83	192707	80							
993025	08	210018	31							
631527	38									VII. Ebből 27 K 58 fillér a székesfőváros által megtéritendő előlegre előiratott a »Rendkivüli bevétel« 15. folyó száma alatt.
1200	—									
49872	28									
3000	—									
158000	—									
843599	66									
4670	96									
		115061	16							
114150	69	71444	18							
12000	—	363503	62							
1203	98	428280	59							
132025	63	978289	55							

Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a 1913. év végén		Helyesbités folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbitett 1913. évi hátralék		Az 1914. I. félévre közigazgatásilag utalványozott összeg		Együtt	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			Áthozat	1025723	31			1025723	31	84591	87	1110315	18
4	45	151—154	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazásból eszközölt fizetések ...	287874	63			287874	63	6165	19	294039	82
6	46	140 - 142 149	A Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság által a szigetről kitelepitendő kertészet telkének kisajátitására és kártalanitási költségek fedezésére befizetett összegből teljesitett kiadások	8765	26			8765	26	518	83	9284	09
7	47	100	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek eladásából befolyt és a m. kir. pénzügyministeriumot megillető és kifizetendő összeg							27960	—	27960	—
			Összesen ...	1322363	20			1322363	20	119235	89	1441599	09
			Hozzá az előlegek összege ...							843599	66	843599	66
			Átfutó kiadások főösszege ...	1322363	20			1322363	20	962835	55	2285198	75
			Hozzá a valódi kiadások főösszege ..	185547	48	2148	66	183398	82	1019644	57	1203043	39
			Valódi és átfutó kiadások főösszege	1507910	68	2148	66	1505762	02	1982480	12	3488242	14

Tényleges kiadás		Hátralék az 1914. I. félév végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás · utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
132025	63	978289	55							VII. Ebből az összegből ingatlan vagyon megszerzésére fordittatott 65000 K. (Lásd a vagyonszámla V. jegyzetét.)
VII. 67286	85	226752	97							
9284	09									
		27960	—							
208596	57	1233002	52							
843599	66									
1052196	23	1233002	52							
993025	08	210018	31							
2045221	31	1443020	83							

Teher-

Tétel	Folyószám	Főkönyvi lapszám		Álladék az 1913. év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített 1913. évi álladék		Gyarapodás az 1914. I. fél évben	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			I. A székesfőváros követelései:										
1	48	195	*a)* Gellérthegyi szerpentin-ut számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	48247	50					48247	50		
2	49	196	*b)* Budai belső körut számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	136434	67					136434	67		
			II. A m. kir. államkincstár követelése:										
3	50	198	*a)* A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek értéke	42760	—					42760	—		
4	51	200	*b)* Az óbudai hidfeljárók czéljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	714200	—					714200	—	65000	—
5	52	202	*c)* Az óbudai Árpád-emlék czéljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	51000	—					51000	—		
			III. József főherczeg úr Ő Fensége követelése:										
6	53	199	Szent Margitsziget vételára 4%-os kamatozás mellett, utólagos félévi annuitásokkal, a Fővárosi pénzalapból 123 részletben törlesztendő 5 millió korona készpénztartozás:	4689262	56					4689262	56		
			Összesen	5681904	73					5681904	73	65000	—

Budapest, 1915. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett egybehasonli-

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

dr. Némethy Károly s. k. **Garancsy Mihály** s. k. **Joanovich**

számla.

Együtt		Fogyatkozás az 1914. I. félévben		Álladék az 1914. I. félév végén		Jegyzet
korona	f.	korona	f.	korona	f.	
48247	50			48247	50	I. Ezen leltári értékfogyatkozással szemben bevételben elszámoltatott az átfutó bevételek „Idegen pénzek“ számláján a megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek eladásából befolyt és a m. kir. pénzügyminisztériumot megillető összegként 27960 korona. (3810/914. T. sz.)
136434	67			136434	67	II. Elszámoltatott a „Kezelési és egyéb kiadások“ címének a Szent-Margitsziget költségei között, az évi annutásban.
42760	—	I. **19200**	—	23560	—	III Elszámoltatott az átfutó kezelés „Idegen pénzek“ számláján a 4. tétel alatt.
779200	—			779200	—	
51000	—			51000	—	
4689262	56	II. **11214**	**75**	4678047	81	
5746904	73	**30414**	**75**	5716489	98	
		Terhelő hátralék ...		1443020	83	
		Összes teher ...		7159510	81	

május hó 17-én.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

tásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1914. évi május hó 22-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Előlegalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1914. évi január hó 1-től – 1914. junius hó 30-áig terjedő félévre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén korona	f.	Helyesbítés folytán gyarapodás korona	f.	fogyatkozás korona	f.
		I. Valódi bevételek.						
		A) Rendes bevételek.						
1	21	Kamatjövedelem						
2	23—24	Különféle bevételek						
		Együtt						
		B) Rendkivüli bevételek.						
3	25—26	Telekbérjövedelem						
4	8	Dunaszabályozás által nyert telkek eladása	69000	—				
		Együtt	69000	—				
		Valódi bevételek főösszege	69000	—				
		II. Átfutó bevételek.						
5	16	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	1178259	93				
		Átfutó bevételek főösszege	1178259	93				
		Valódi bevételek főösszege	69000	—				
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	1247259	93				

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén korona	f.	Helyesbítés gyarapodás korona	f.
6	19	Dunaszabályozás által nyert telkek értéke	7286019	—		
7	20	Értékpapir (1870. évi magy. nyereménysorsjegy $\frac{5928.\ \text{sorsz.}}{28.\ \text{ny. sz.}}$ kamatmentes)	296	—		
		Összesen	7286315	—		

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előírt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		25172	08	25172	08	25172	08		
		1252	90	1252	90	1242	90	10	—
		26424	98	26424	98	26414	98	10	—
		3506	47	3506	47	3506	47		
69000	—			69000	—	23000	—	46000	—
69000	—	3506	47	72506	47	26506	47	46000	—
69000	—	29931	45	98931	45	52921	45	46010	—
1178259	93	52921	45	1231181	38			1231181	38
1178259	93	52921	45	1231181	38			1231181	38
69000	—	29931	45	98931	45	52921	45	46010	—
1247259	93	82852	90	1330112	83	52921	45	1277191	38

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		7286019	—			7286019	—			7286019	—
		296	—			296	—			296	—
		7286315	—			7286315	—			7286315	—
								Hozzáadva a cselekvő hátralékot		1277191	38
								Összes cselekvő vagyon		8563506	38
								Levonva ebből a szenvedő hátralékot		6800000	—
								Marad tiszta cselekvő vagyon		1763506	38

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi kiadások.				
		Rendes kiadások.				
1	8	Állami előleg	6800000	—		
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		II. Átfutó kiadások.				
2	4	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke				
		Átfutó kiadások főösszege				
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	6800000	—		

Budapesten, 1915. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

dr. Némethy Károly s. k. **Garancsy Mihály** s. k. **Joanovich**

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
6800000	—			6800000	—			6800000	—
6800000	—			6800000	—			6800000	—
		52921	45	52921	45	52921	45		
6800000	—	52921	45	52921 6800000	45 —	52921	45	6800000	—
6800000	—	52921	45	6852921	45	52921	45	6800000	—

május hó 17-én.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

egybehasonlitásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1914. évi május hó 22-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Katonai laktanya kisajátitási alap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1914. évi január hó 1-től – 1914. junius hó 30-áig terjedő félévre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.				
		Rendes bevételek.				
1	1	Kamatjövedelem				
		Valódi bevételek főösszege				
		II. Átfutó bevételek.				
2	5	Magyar földhitelintézeti folyószámlán elhelyezett cselekvő tőke	279622	89		
3	11	Megtéritendő előlegek	1880	44		
		Átfutó bevételek főösszege	281503	33		
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	281503	33		

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbítés gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.
4	6	Ingatlanok és telekrészek értéke	179369	—		
		Összesen	179369	—		

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		5463	87	5463	87	5463	87		
		5463	87	5463	87	5463	87		
279622	89	5463	87	285086	76			285086	76
1880	44			1880	44			1880	44
281503	33	5463	87	286967	20			286967	20
281503	33	10927	74	292431	07	5463	87	286967	20

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		179369	—			179369	—			179369	—
		179369	—			179369	—			179369	—
								Hozzáadva a cselekvő hátralékot		286967	20
								Összes cselekvő vagyon		466336	20
								Levonva ebből a szenvedő hátralékot		234205	67
								Marad tiszta cselekvő vagyon		232130	53

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbités folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi kiadások.				
		Rendes kiadások.				
1	9	Ujépületi telektömb értékesitése folytán befolyt vételárból a m. kir. pénzügyminiszterium rendelkezésére bocsájtandó összeg	227754	—		
2	3	Telekeladás czimen befolyt összegekből a m. kir. pénzügyminiszterium rendelkezésére bocsájtott összeg	6421	67		
		Valódi kiadások főösszege	234175	67		
		II. Átfutó kiadások.				
3	2	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke				
4	7	Visszafizetendő idegen pénz	30	—		
		Átfutó kiadások főösszege	30	—		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	234205	67		

Budapesten, 1915. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi

dr. Némethy Károly s. k. **Garancsy Mihály** s. k. **Joanovich**

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
227754	—			227754	—			227754	—
6421	67			6421	67			6421	67
234175	67			234175	67			234175	67
		5463	87	5463	87	5463	87		
30	—			30	—			30	—
30	—	5463	87	5493	87	5463	87	30	—
234205	67	5463	87	239669	54	5463	87	234205	67

május hó 17-én.

Tanácsának számvevősége.

Sieber Ferencz s. k.
min. számvizsgáló.

tett egybehasonlitásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

bizottságának 1914. évi május hó 22-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa belkezelési költségelőirányzata az 1914. julius 1-től 1915. junius 30-ig terjedő költségvetési évre.

Fejezet	Czim	Rovat	Alrovat	Tétel		Az 1914. julius 1-től 1915. junius 30.-ig terjedő előirányzat		Az 1914. január 1-től—1914. junius 30-ig terjedő időre megállapitott költségvetés kétszerese
						egyenként	összesen	
						korona		
1					**Rendes kiadások.**			
	1				**Ügyviteli költségek.**			
		1			*Személyi járandóságok.*			
			1		Fizetések, lakpénzek és pótlékok		186784	185700
			2		Jelenléti tiszteletdijak		23000	27040
			3		Családi pótlékok		5100	5300
			4		Rendes dijnokok dijazása		6169	6118
			5		Bérek		1000	1000
			6		Ruhailletmények		800	800
			7		Hidbérek		180	180
			8		Jutalmak és segélyek		1200	1200
					Összesen		224233	227338
		2			*Dologi kiadások.*			
			1		Hivatali és irodai költségek			
				1	Fűtésre	2376		2376
				2	Hivatali helyiségek világitására	580		580
				3	Hivatali helyiségek tisztogatására	754		754
				4	Papir, iró és rajzszerekre	1600		1600
				5	Nyomtatványok és könyvkötésre	3200		3200
				6	Rajzeszközök, szakkönyvek stbi beszerzésére	800		800
				7	Leltári tárgyak beszerzésére és fenntartására	500		500
				8	Egyéb irodai szükségletekre	1200	11010	1050
			2		Bérkocsi és küldönczdijakra		500	500
					Összesen		11510	11360
		3			*Nyugdijak.*			
			1		Ideiglenes nyugdij		—	—
			2		Végleges nyugdij		—	—
			3		Özvegyi nyugdij		9530	9530
			4		Nevelési járulék		—	—
			5		Kegydij		400	400
					Összesen		9930	9930
					Kiadások főösszege		245673	248628

Kelt Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Dr. Némethy Károly s. k.
h. elnök.

A személyi járandóságok részletezése az 1914. julius 1-től – 1915. junius 30-ig terjedő költségvetési évre.

Létszám		Fizetés és személyi pótlék	Fuvar és napidij átalány	Lakpénz	Jelenléti tiszteletdijak	Családi pótlékok	Rendes dijnokok dijazása	Bérek	Ruha illetmény Hidbérek	Jutalmak és segélyek	Összesen
			k	o	r	o	n	a			
	I. Elnökség.										
1	Elnök	12000									12000
1	Alelnök	16000	2000	3500							21500
1	Ministeri osztálytanácsos	6400		2000							8400
2	Ministeri titkár	1-nek 4800		1600							12800
		1-nek 4800		1600							
1	Ministeri fogalmazó	2600		1000							3600
1	Ministeri segédfogalmazó	2000		900							2900
	II. Műszaki osztály.										
2	Ministeri tanácsos	1-nek 12000	2000	2500							31000
		1-nek 10000	2000	2500							
3	Ministeri osztálytanácsos	1-nek 6400	1600	2000							30000
		1-nek 6400	1600	2000							
		1-nek 6400	1600	2000							
2	Műszaki tanácsos	1-nek 5400	1200	1600							15800
		1-nek 4800	1200	1600							
2	Ministeri főmérnök	1-nek 3600	1000	1300							11800
		1-nek 3600	1000	1300							
1	Ministeri mérnök	2600	800	1000							4400
	III. Számvevőség.										
1	Ministeri főszámtanácsos	4800		1600							6400
1	Ministeri számvizsgáló	2600		1000							3600
1	Ministeri számellenőr	2000		900							2900
	IV. Segédhivatal.										
1	Segédhivatali főigazgató	3600		1300							4900
1	Segédhivatali igazgató	2600		1000							3600
1	Ministeri irodatiszt	2000		900							2900
	V. Altisztek és szolgák.										
1	Ajtónálló	1300		400					160		1896
4	Hivatalszolga:								36		
	1 à 800 K. fizetés, 3 à 300 K.										
	2 à 700 „ 1 à 200 „ szem. pótlék										
	1 à 600 „										
	4 à 400 K. lakpénz, 4 à 160 K. ruhailletmény								640		6284
	és 4 à 36 K. hidbér	3900		1600					144		
	Személyi pótléktöbbletre kimutatás szerint	1084									1084
	Jelenléti tiszteletdijak				23000						23000
	Családi pótlékokra kimutatás szerint					5100					5100
4	Rendes dijnokok dijazására						6169				6169
1	Fűtő-házmester bére							1000			1000
	Jutalmak és segélyek									1200	1200
33	Összesen	133684	16000	37100	23000	5100	6169	1000	800 / 180	1200	224233
		186784 korona									

1914. évi junius hó 18-án tartott üléséből.

Garancsy Mihály s. k.
alelnök.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Fővárosi pénzalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1914. évi junius hó 1-től – 1915. évi junius hó 30-áig terjedő kezelési évre.

Rovat	Alrovat	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített 1914. I. félév végéveli hátralék		Folyó kezelési évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
					korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
				I. Valódi bevételek.										
				a) *Rendes bevételek.*										
1		1	1—3 \ 17 /	Ház- és telekbérjövedelem	3485	12			3485	12	10810	95	14296	07
2		2	4—8, 18	Kamatjövedelem							188699	60	188699	60
3		3	9—15	Utadójövedelem	202849	01			202849	01	748946	96	951795	97
4		4	21—26	Kiszökelléki és használati dijak	8204	—			8204	—	71515	—	79719	—
5		5	30—35	Évi használati dijak	3610	—			3610	—	5456	50	9066	50
6		6	37—44	Terjedék eladás	112176	20	I. 920	—	111256	20	II. 76500	68	187756	88
7		7	51—52	Fővárosi Közmunkák Tanácsa székházának bérjövedelme							15820	—	15820	—
8		8	98	Utczák kiszélesitési költségeihez magánosok által való hozzájárulása										
				összesen (1—8. rovat)	330324	33	920	—	329404	33	1117749	69	1447154	02
9		9	53	Szent Margitsziget bevételei:										
				a) bérjövedelem							225000	—	225000	—
				b) különféle és egyéb bevételek	10	90			10	90	56	50	67	40
				együtt (9. rovat)	10	90			10	90	225056	50	225067	40
				Rendes bevételek összesen	330335	23	920	—	329415	23	1342806	19	1672221	42
				b) *Rendkivüli bevételek.*										
1		10	58	Budai belső körut jövedelme:							60	—	60	—
2		11	60	Budapest székesfővárosnak egyezményes hozzájárulása magánosoktól szabályozási célokra kisajátitandó területek beváltására	100000	—			100000	—	100000	—	200000	—
3		12	61	Ház- telekeladás, épület és útépitési anyagok eladása	55856	—			55856	—			55856	—
4		13	63	A pénzügyministerium által megtéritendő kamat külömbözet	64	64			64	64			64	64
5		14	64	Budai belső körut kiépitésével kapcsolatosan a Fővárosi pénzalapot megillető útépitési költségek téritménye	3190	72			3190	72			3190	72
6		15	65	Gellérthegyi szerpentin-út épitési költségeinek fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros által megtéritendő tartozás	981	77			981	77			981	77
7		16	66	Gellérthegyalja rendezési költségeinek téritménye	3900	—			3900	—			3900	—
8		17	67—71, 78	Attila-körut jövedelme	3620	08	III. 76	—	3544	08	59011	19	62555	27
9		18	72	Budai külső körut jövedelme	19000	—			19000	—			19000	—
10		19	29	Különféle bevételek							40	—	40	—
				Rendkivüli bevételek összege	186613	21	76	—	186537	21	159111	19	345648	40
				Hozzá a rendes bevételek összege	330335	23	920	—	329415	23	1342806	19	1672221	42
				Valódi bevételek főösszege	516948	44	996	—	515952	44	1501917	38	2017869	82

Folyó kezelési évre lerovás		Hátralék a kezelési év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
12033	84	2262	23							I. A fővárosi pénzalap 1914/1915. évi főkönyv 37. l. 1. t. sz. a. a Terjedék eladási rovaton a tanácsnak 1915. janár hó 9-én 44/915. sz. a. kelt határozata alapján 920 kor. törlésbe hozatott, mint az I. ker., Fém-utczai (1315/2. 1315/3.) hrsz. Lengyel-féle telekhez közterületből csatolt 23 □-ölnek □-ölenkinti 40 k.-val számított terjedék eladási ára, azon az alapon, hogy a telekrendezés a székesfőváros által 1908. évben a terjedékegyezménynek 1901—1909. évi szünetelése alatt bonyolíttatott le s a kérdéses eladási ár a székesfőváros pénztárát illeti.
188183	80	515	80							
748946	96	202849	01							
73032	—	6687	—							
5445	—	3621	50							
83193	03	104563	85							
15820	—									
1126654	63	320499	39							II. Ebből az összegből esik:
225000	—									*a*) a Tanácsnak 1931. hrsz. 15·00 □-öl kiterjedésü csonkaparczellából értékesitett 14·20 □-öl után á 150 k.-val befolyt eladási ár gyanánt . . . 2130 K — f
45	40	22	—							*b*) a Tanács által folyó kezelési évben beváltott 9986/3. hrsz. 50·40 □-öl csonka parczella értékesitéséből □-ölenként á 12 k.-val befolyt eladási ár gyanánt . . . 604 K 80 f — 2734 K 80 f.
225045	40	22	—							
1351700	03	320521	39							*c*) közterületek értékesitéséből . . . 75115 K 88 f.
										együtt . . 77850 K 68 f.
60	—									*d*) ellenben levonva ebből kétrendbeli közterület értékesitésével szemben beváltott alábbi két csonkaparczella után compenzálva elszámolt beváltási árak u. m. 13607/5. hrsz. 99·00 □-öl á 12 k. val számitva . . . . . 1188 K — f.
100000	—	100000	—							13070/2. hrsz. 13·50 □-öl á 12 k.-val számitva . . 162 K — f. — 1350 K — f.
1828	—	54028	—							Maradék terjedékeladás czimén elért tiszta bevétel . . . . . 76500 K 68 f.
64	64									
		3190	72							III. A 76 korona behajthatatlanság czimén törlésbe hozatott.
		981	77							
300	—	3600	—							
56806	67	5748	60							
19000	—									
40	–									
178099	31	167549	09							
1351700	03	320521	39							
1529799	34	488070	48							

Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbített 1914. I. félév végéveli hátralék		Folyó kezelési évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			II. Átfutó bevételek.										
			A) *Előlegek.*										
1	20	73–76	Adott megtéritendő és elszámolandó előlegek	50587	80			50587	80	73466	59	124054	39
6	25	80	Uj országház környékének rendezése czéljára adott és a m. kir. pénzügyministerium által megtéritendő előleg	296940	68			296940	68			296940	68
2	21	81	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	4346574	29			4346574	29	1648260	65	5994834	94
3	22	82	Fizetési előlegtéritmény	1230	—			1230	—	250	—	1480	—
5	24	101	Szent Margitszigeti műszaki felügyeleti és ellenőrzési költségei fejében a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő előleg	3000	—			3000	—	6000	—	9000	—
7	26	102	Magyar Épitő Részvénytársulat által megtéritendő előleg	188444	78			188444	78			188444	78
4	23	77	Dijnokok hadisegélye fejében az 1914. XLI. t.-cz. alapján teljesitetett hadisegélyezési kiadásokra adott előlegek							215	—	215	—
			Összesen	4886777	55			4886777	55	1728192	24	6614969	79
			B) *Idegen pénzek.*										
1	27	85–89	Visszafizetendő egyéb idegen pénzek							101240	29	101240	29
2	28	83–84	Tiszti adók, szolgálati dijak és nyugdijjárulékok							8620	49	8620	49
3	29	90	Óbudán létesitendő Árpád emlék czéljára a m. kir. ministerelnökségtől nyert javadalmazás, valamint befolyt telekbérjövedelmek							340	—	340	—
4	30	93–95	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazás, valamint befolyt bérjövedelmek							15736	—	15736	—
			Idegen pénzek összege							125936	78	125936	78
			Hozzá az előlegek összege	4886777	55			4886777	55	1728192	24	6614969	79
			Átfutó bevételek főösszege	4886777	55			4886777	55	1854129	02	6740906	57
			Hozzá a valódi bevételek főösszege	516948	44	996	—	515952	44	1501917	38	2017869	82
			Valódi és átfutó bevételek főösszege	5403725	99	996	—	5402729	99	3356046	40	8758776	39

Folyó kezelési évre lerovás		Hátralék a kezelési év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előirt utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
113496	87	10557	52							
296940	68									
2401981	18	3592853	76							
842	50	637	50							
6000	—	3000	—							
60534	48	127910	30							
		215	—							
2879795	71	3735174	08							
101240	29									
8620	49									
340	—									
15736	—									
125936	78									
2879795	71	3735174	08							
3005732	49	3735174	08							
1529799	34	488070	48							
4535531	83	4223244	56							

Vagyon-

Tétel	Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték az 1914. I. fél év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás		Helyesbítés folytán fogyatkozás		Helyesbitett 1914. I. félévi érték		Gyarapodás e kezelési évben	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			I. A Fővárosi pénzalap tulajdonát képező ingatlanok:										
								I.				II.	
1	31	140 142	Telkek és felépitmények	684801	86			178	80	684623	06	261297	20
2	32	145	Attila-körút szabályozása czéljára megszerzett ingatlanok	1632976	05					1632976	05	IV. 170488	90
3	33	151	Főv. Közm. Tanácsa székháza	403473	84					403473	84	V.	
4	34	154—155	Szent-Margitsziget és felépitményei	11631473	41					11631473	41	486586	—
5	35	158	A kertészeti telep czéljára szolgáló ingatlanok	235949	—					235949	—		
			Összesen 1—5. tétel ...	14588674	16			178	80	14352546	36	918372	10
			II. A Fővárosi pénzalap és a székesfőváros közös tulajdonát képező ingatlanok.										
6	36	146	Gellérthegyi szerpentin-úti ingatlanok	96495	—					96495	—		
7	37	147	Budai belső körúti ingatlanok	272869	35					272869	35		
			Összesen 6. és 7. tétel ...	369364	35					369364	35		
			III. A m. kir. államkincstár tulajdonát képező ingatlanok.										
8	38	148	Óbudai hidfeljárók czéljára megszerzett ingatlanok	779200	—					779200	—	VII. 122120	—
9	39	149	Óbudán létesitendő Árpád emlék czéljára megszerzett ingatlanok	51000	—					51000	—	VIII. 190820	50
10	40	153	Állami hidak alapja javára értékesithető terjedékek	23560	—					23560	—		
			Összesen 8—10. tétel ...	853760	—					853760	—	312940	50
			IV. Ingó vagyon.										
1	41	150	Hivatali butorok, felszerelések és könyvek...	72156	97					72156	97	IX. 1857	76
2	42	152	Főv. Közm. Tanácsa székházának ingó felszerelése	7893	31					7893	31	X. 420	14
3	43	144	Értékpapirok értéke									XI. 600000	—
4	44	156	Szent-Margitszigeti felszerelések ...	407146	41					407146	41	XII. 400	--
			Összesen 1—4. tétel ...	487196	69					487196	69	602677	90
			Összesen	16298995	20			178	80	16298816	40	1833990	50

IX. A gyarapodásként kimutatott összegből elszámoltatott:

a) Papir- iró- és rajzszerek beszerzése czimén	24 K	10 f
b) Rajzeszközök és szakkönyvek beszerzése czimén	368 „	06 „
c) Leltári tárgyak beszerzése czimén	1350 „	40 „
d) Irodai szükségletek	115 „	20 „
az a—d) együtt .	1857 K	76 f.

X. A gyarapodásként kimutatott 420 K. 14 fillér a „Fővárosi Közmunkák Tanácsa székházának fentartása költségei“ czimén számoltatott el kiadásban.

XI. A 600000 K. a beszerzett zárolt hadikölcsön kötvényeknek névértéket képezi mely vagyongyarapodással szemben 582000 K kiadás a Rendkivüli kiadások között. „Hadi kölcsön kötvények beszerzése“ czimén számoltatott el.

XII. A 400 K. vagyongyarapodás elszámoltatott a Szent-Margitsziget költségei között „Ingo leltári tárgyak beszerzése“ czimén.

Hozzáadva

Levonva ebből

Marad tiszta

számla.

Együtt korona	f.	Fogyatkozás e kezelési évben korona	f.	Érték a kezelési év végén korona	f.
		III.			
945920	26	1740	80	944179	46
1803464	95			1803464	95
403473	84			403473	84
12118059	41			12118059	41
		VI.			
235949	—	235949	—		
15506867	46	237689	80	15269177	66
96495	—			96495	—
272869	35			272869	35
369364	35			369364	35
901320	—			901320	—
241820	50			241820	50
23560	—			23560	—
1166700	50			1166700	50
74014	73			74014	73
8313	45			8313	45
600000	—			600000	—
407274	41			407146	41
1089874	59			1089874	59
18132806	90	237689	80	17895117	10
a cselekvő hátralékot				4223244	56
Összes cselekvő vagyon:				22118361	66
a szenvedő hátralékot:				6997879	09
cselekvő vagyon:				15120482	57

Jegyzet

I. Az 1914. I. félév végéveli értékből helyesbítés folytán fogyatkozásként feltüntetett 178 kor. 80 fillér a tanács tulajdonát képező I. ker. Sashegyi-ut 12848/2. hrsz. 36·40 □-öl csonka parczellából még 1912. évben szabályozás folytán eladott 29·80 □-öl à 6 koronával számitott értékét képezi, mely a fővárosi pénzalap 1912. évi főkönyv 33 lap 50 t. a Rendes bevételek között Terjedék eladás czimén számoltatott el, miért is a szóban forgó 178 K. 80 fillér helyesbités folytán fogyatkozásba volt hozandó.

II. A folyó kezelési évre feltüntetett 261297 K. 20 fillér gyarapodásból elszámoltatott és pedig:

a) Ház- és telekvételár czimén a Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaságtól megváltott a III. ker. Bécsi-út és Zay-utcza mentén (6145/2, 6146/2, 6147, 6148/1, 6149/1.) és 6142. hrsz. összesen 10 hold és 853·50 □-öl kiterjedésü telkek ára fejében □-ölenként à 14 k.-val számitva . . . . . 235949 K — f

mely telkek annak idején a nevezett részvénytársaság részéről a Szent-Margitszigeti kertészet kitelepitésére szereztettek meg és mint ilyen az 1914. év I. felében a szigetet bérlő részvénytársaság által a bérleti szerződés V. és VI. pontja értelmében eszközlendő beruházásként vétetett számba, de mivel a Tanács a szóban forgó telkeket szabadrendelkezése czéljára a beszerzési áron megváltotta, úgy ezen itt kimutatott gyarapodással szemben az 5 tétel alatt feltüntetett érték folyó fogyatkozásba volt veendő.

b) a fenti összegen felül mutatkozó 25348 K. 20 fillérnyi gyarapodás következőkép nyert elszámolást és pedig:

1. Terjedék beváltás czimén kiadásban a beváltott következő csonka parczellák után:

az I. ker. Mártonhegyi-út $\frac{10033}{2}$ hrsz. 24·50 □-öl à 6 K. . . . . 147 K — f

I. ker. Orbánhegyi- és Agárdi-út $\frac{9986}{1}$ hrsz. 15·00 □-öl à 12 K. . . 180 „ — „

I. ker. Orbánhegyi- és Agárdi-út $\frac{9986}{3}$ hrsz. 50·40 □-öl à 12 K. . . 604 „ 80 „

I. ker. Törökvészdülő 5710, $\frac{5711}{1}$, $\frac{5711}{2}$ és 5712 hrsz. 241·90 □-öl à 5 K. 1209 „ 50 „

I. ker. Fürj-utcza 12872. hrsz. 363·80 □-öl à 30 K. . . . . 10914 „ — „
III. ker. Csatlós-út 7587/2. hrsz. 26·50 □-öl à 3 K. . . . . 79 „ 50 „
III. ker. Vérhalom-dülő 6354. hrsz. 16·00 □-öl à 6 K. . . . . 96 „ — „
III. ker. Lőpormalomdülői 7582. és 7583. hrsz. 55·80 □-öl à 3 K. . . 167 „ 40 „
V. ker. Katona József-utcza 1174, 1174/a, 1175, 1175/a/3 hrsz. 53·00 □-öl à 200 K. . 10600 „ — „
23998 K 20 f.

2. a Rendes bevételek között Terjedék eladás czimén compenzálva elszámoltatott a következő csonka parcellák értéke u. m. I. ker. Gellérthegy és Somló-út közt fekvő 13067/5. hrsz. és 13070/2. hrsz. 99·00 és 13·50 □-öl = 112·50 □-öl à 12 K.-val . . . . . 1350 K — f 25348 K 20 f
(Lásd a Rendes bevételeknél a d) alatti jegyzetet.)

Együtt . 261297 K 20 f.

III. A folyó kezelési évre feltüntetett 1740 K 80 f.-nyi fogyatkozással szemben a Rendes bevételek között Terjedék eladás czimén elszámoltatott a Tanács tulajdonát képező és az alább részletezve kimutatott csonka parczellák értékesitéséből befolyt eladási árak u. m.:

a) az I. ker. Ostrom-utcza és Lovas-út közt fekvő 1931. hrsz. 15·00 □-öl kiterjedésü csonka parczellából értékesitett 14·20 □-öl után à 150 k.-val számitott eladási ár fejében . . . . . 2130 K — f

b) az I. ker. Orbánhegyi- és Agárdi-út között 9986/3. hrsz. 50·40 □-öl csonkaparczella, értékesitéséből □-ölenként à 12 K.-val számitott eladási ár fejében . . . . . 604 „ 80 „

Együtt . 2734 K 80 f

A különbözetet tevő 994 K. többlet abban leli magyarázatát, hogy az a) alatti parczellának leltári értéke □-ölenként 80 koronával szerepelt, azonban 150 koronával értékesittetett.

IV. A folyó kezelési időszakra gyarapodásként kimutatott 170488 K. 90 fillér a Rendkivüli kiadások Attila-körút szabályozási költségei czimén számoltatott el a kisajátitott következő ingatlanok után és pedig;

a) az I. ker. Attila-körút 920. hrsz. ingatlan után a telek és a rajta álló felépitmények kártalanitási ára fejében . . . . . 109197 K 20 f

b) az I. ker. Attila-körút 926. hrsz. mint fent . . . . . 61291 „ 70 „

Együtt . 170488 K 90 f

V. A 486586 K. vagyon gyarapodás elszámoltatott a „Kezelési és egyéb kiadások között a Szent-Margitsziget beruházási költségei czimén

VI. Ezen itt feltüntetett 235949 K. vagyonérték fogyatkozás indokát lásd a fenti II. sz. a) pontja alatti jegyzetben.

VII. A 122120 K. vagyongyarapodással szemben a megfelelő kiadás elszámoltatott az átfutó kezelésben az Óbudai hidfeljárók czéljára nyert javadalmazásból eszközölt fizetések czimén.

VIII. A 190820 K. 50 fill. vagyongyarapodással szemben a megfelelő kiadás elszámoltatott az átfutó kezelésben az Óbudán létesitendő Árpád-emlékmű czéljára nyert javadalmazásból eszközölt fizetések czimén.

Idegen vagyon

Folyó szám	Főkönyvi lapszám		Érték az 1914. I. félév végén		Helyesbités folytán gyarapodás		Helyesbités folytán fogyatkozás		Helyesbitett 1914. I. félévi érték		Gyarapodás e kezelési évben	
			korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
45	154	A Szent-Margitszigeten létesitendő országos növénykert czéljára kezelésbe átvett és a kincstár tulajdonát képező terület értéke	2100599	—					2100599	—		

Cim	Rovat	Alrovat	Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbités folytán gyarapodás		Helyesbités folytán fogyatkozás		Helyesbitett 1914. I. félévi hátralék		Folyó kezelési évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
							korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
						I. Valódi kiadások.												
						A) *Rendes kiadások.*												
1						**Ügyviteli költségek.**													
	1					*Személyi járandóságok.*												
		1		1	1—3	Fizetések, pótlékok, lakpénzek	600	—					600	—	176670	67	177270	67
		2		4	4—8	Jelenléti tiszteletdijak	6080	—					6080	—	11680	—	17760	—
		4		3	10	Rendes dijnokok dijazása	432	—					432	—	5825	30	6257	30
		3		2	9	Családi pótlékok									5225	—	5225	—
		5		5	12	Bérek									999	96	999	96
		6		6	13	Ruhailletmények									706	67	706	67
		7		7	14	Hidbérek									156	—	156	—
		8		8	15—16	Jutalmak és segélyek	600	—					600	—	1800	—	2400	—
						összesen (1 rovat) ...	7712	—					7712	—	203063	60	210775	60
	2					*Dologi kiadások.*												
		1				Hivatali és irodai költségek.												
			1	9	18	Fűtésre									2136	61	2136	61
			2	10	20—21	Hivatalos helyiségek világitása									438	95	438	95
			3	11	19	Hivatalos helyiségek tisztogatása									696	—	696	—
			4	12	22	Papir-, iró- és rajzszerekre ...	65	—					65	—	I. 777	09	842	09
			5	13	23	Nyomtatványok és könyvkötés									675	84	675	84
			6	14	24	Rajzeszközök és szakkönyvek beszerzésére	71	60					71	60	II. 376	64	448	24
						Átvitel ...	136	60					136	60	5101	13	5237	73

nyilvántartási számla.

Együtt		Fogyatkozás e kezelési évben		Érték a kezelési év végén		Jegyzet
korona	f.	korona	f.	korona	f.	
2100599	—			2100599	—	

Folyó kezelési évben lerovás		Hátralék a kezelési év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
176590	67	680	—	186784	—			10113	33	
14320	—	3440	—	23000	—			11320	—	
6257	30			6169	—			343	70	
5225	—			5100	—	125	—			
999	96			1000	—			—	04	
706	67			800	—			93	33	
156	—			180	—			24	—	
2400	—			1200	—	600	—			
206655	60	4120	—	224233	—	725	—	21894	40	
2098	95	37	66	2376	—			239	39	
438	95			580	—			141	05	
696	—			754	—			58	—	
842	09			1600	—			822	91	
675	84			3200	—			2524	16	
448	24			800	—			423	36	
5200	07	37	66	9310	—			4208	87	

I. Ebből ingóvagyon gyarapitására forditatott . . . . . 24 K 10 f
II. Ebből ingóvagyon gyarapitására forditatott . . . . . 368 K 06 f
III. Ebből ingóvagyon gyarapitására forditatott . . . . . 1350 K 40 f
IV. Ebből ingóvagyon gyarapitására forditatott . . . . . 115 K 20 f
Együtt . 1857 K 76 f

(Lásd vagyonszámla »Ingó vagyon« 1. tételét.)

Czim	Rovat	Alrovat	Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített 1914 I. félévi hátralék		Folyó kezelési évre közigazgatásilag előírt / utalványozott összeg		Együtt	
							korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
						Áthozat ...	136	60			136	60	5101	13	5237	73
			7	15	25	Leltári tárgyak beszerzése és fentartása							III.	1449	30	1449	30
			8	16	26—28	Egyéb irodai szükségletre							IV.	1257	32	1257	32
						Együtt (1. alrovat) ...	136	60			136	60	7807	75	7944	35
		2		17	31, 32	Bérkocsi és küldöncz dijakra ...							180	06	180	06
						összesen (2. rovat) ...	136	60			136	60	7987	81	8124	41
						Mindössze (1. és 2. rovat) ...	7848	60			7848	60	211051	41	218900	01
	3					*Nyugdijak*:										
		1		18	36	Özvegyi nyugdijak	571	67			571	67	9530	—	10101	67
		2		19	38	Kegydij							400	—	400	—
						összesen (3. rovat) ...	571	67			571	67	9930	—	10501	67
						összesen (1. czim) ...	8420	27			8420	27	220981	41	229401	68
2						**Kezelési és egyéb kiadások.**											
	1			20	41	Buda és egyéb szabályozási költségek	960	—			930	—	10056	40	11016	40
	2			21	44	Épületfentartási és házkezelési költségek							6675	85	6675	85
	3			22	45—50, 166, 167	Fővárosi Közmunkák Tanácsa székházának fentartási költs.							I.	9991	84	9991	84
	4			23	51	Ház-, telekadó, vizdij, tőkek.-adó								1797	75	1797	75
	5			24	53—55	Kamatkiadás								6032	17	6032	17
	6			25	56, 57	Különféle kiadás								17709	49	17709	49
	7			26	59	Utadó behajtási költségek és jutalomdij								9977	34	9977	34
	8			27	60	Ház- és telekvételár							II.	235949	—	235949	—
	9			28	62—74	Terjedék beváltás	75441	85			75441	85	III.	182502	50	257944	35
	10			29	40	Tiszteletdij	300	—			300	—		1200	—	1500	—
						összesen (1—10. rovat)	76701	85			76701	85		481892	34	558594	19
	11			30	86—95	*Szent-Margitsziget költségei*:											
		1				Évi annuitás (12. és 13. részlete)	105000	—			105000	—	IV.	210000	—	315000	—
		2				Fizetések, pótlékok, tiszteletdijak, jutalmak	2556	68			2556	68		28076	—	30632	68
		3				Beruházási költségek								486586	—	486586	—
		4				Ingó leltári tárgyak beszerzése	29	—			29	—		400	—	429	—
		5				Adó és járulékok								14676	96	14676	96
		6				Különféle és egyéb kiadások ...								2853	32	2853	32
		7				Ásatások								1538	54	1538	54
		8				Együtt (11. rovat) ...	107585	68			107585	68	V.	744130	82	851716	50
						Összesen (2. cim.)	184287	53			184287	53		1226023	16	1410310	69
						Hozzá az 1. cim összege	8420	27			8420	27		220981	41	229401	68
						Rendes kiadások összege ...	192707	80			192707	80		1447004	57	1639712	37

Folyó kezelési évben lerovás		Hátralék a kezelési év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
5200	07	37	66	9310	—			4208	87	
1449	30			500	—	949	30			I. Ebből ingóvagyon gyarapitására fordittatott 420 K. 14 fillér. (Lásd vagyonszámla »Ingó vagyon« 2. t.)
1257	32			1200	—	57	32			
7906	69	37	66	11010	—	1006	62	4208	87	
180	06			500	—			319	94	II. A 235949 K. a vagyonszámla 1. t. alatt vagyongyarapodásként feltüntetett 261297 K. 20 fillérnyi összegben benfoglaltatik (lásd egyidejüleg a vagyonszámla II. a) pont alatti jegyzetet.
8986	75	37	66	11510	—	1006	62	4528	81	
214742	35	4157	66	235743	—	1731	62	26423	21	III. Ebből esik :
										a) értékesithető ingatlan (parczella) megszerzésére . . . 23,998 K 20 f (Lásd vagyonszámla II. b) jegyzetét.)
										b) szabályozásra megszerzett közterületekre . . . . . 158,504 K 30 f
										Együtt . 182,502 K 50 f
9530	—	571	67	9530	—					
400	—			400	—					
9930	—	571	67	9930	—					IV. Ebből esik : tőketörlesztésre . 23,106 K 87 f kamattörlesztésre . 186,893 K 13 f
										Együtt . 210,000 K — f
224672	35	4729	33	245673	—	1731	62	26423	21	V. Ebből fordittatott :
										a) beruházásokra . . . . . 486,586 K — f
										b) ingóságok beszerzésére . . 400 K — f
										Együtt . 486,986 K — f
11016	40									e kiadással szemben előállott értékgyarapodás a Szent-Margitsziget vagyonleltárába felvétetett (Lásd a vagyonszámla Ingatlanvagyon 4. tételét és Ingóvagyon 4. tételét nemkülönben az V. és XII. jegyzetét.)
6675	85									
9899	74	92	10							
1797	75									
5632	17	400	—							
17499	49	210	—							
9977	34									
235949	—									
159708	60	98235	75							
1400	—	100	—							
459556	34	99037	85							
210000	—	105000	—							
30632	68									
486586	—									
429	—									
14676	96									
2843	72	9	60							
1538	54									
746706	90	105009	60							
1206263	24	204047	45							
224672	35	4729	33							
1430935	59	208776	78							

Rovat	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbités folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbitett 1914. I. félévi hátralék		Folyó kezelési évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			B) Rendkivüli kiadások.										
1	31	119	Budai belső körut épitési és egyéb költség							VI.			
2	32	107—115	Attila-körut szabályozási költségei	8	—			8	—	200902	89	200910	89
3	33	117	Budai belső körut kiépitésével kapcsolatos bevételek fele része és annak kamatai fejében Budapest székesfőváros javára megtéritendő	17302	51			17302	51	30	—	17332	51
4	34	120	Gellérthegyi szerpentin-ut épitési költsége							VII.			
5	35	165	Hadikölcsönkötvények beszerzése							582000	—	582000	—
			Rendkivüli kiadások főösszege	17310	51			17310	51	782932	89	800243	40
			Rendes kiadások főösszege	192707	80			192707	80	1447004	57	1639712	37
			Valódi kiadások főösszege	210018	31			210018	31	2229937	46	2439955	77
Tétel			**II. Átfutó kiadások.**										
			A) *Előlegek.*										
1	36	123—125	Adott, megtéritendő és elszámolandó előleg							73466	59	73466	59
2	37	121	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke							1648260	65	1648260	65
3	38	122	Fizetési előlegek							250	—	250	—
4	39	163	Dijnokok hadisegélye fejében az 1914. XLI. t.-c. alapján teljesitett hadsegélyezési kiadásokra adott előlegek							215	—	215	—
5	40	106	Szent-Margitszigeti műszaki felügyeleti és ellenőrzési költségek fejében adott és a szigetet bérlő részvénytársaság által megtéritendő előleg							6000	—	6000	—
			összesen							1728192	—	1728192	24
			B) *Idegen pénzek.*										
1	41	133-142	Visszafizetendő egyéb idegen pénzek	71444	18			71444	18	101240	29	172684	47
2	42	130-131	Tiszti adók, szolgálati dijak és nyugdij-járulékok							8620	49	8620	49
3	43	143—147	Óbudai Árpád emlék telekszerzési költségeire a m. kir. ministerelnökségtől nyert javadalmazásból eszközölt fizetések	428280	59			428280	59	340	—	428620	59
4	44	148-153	Óbudai hidfeljárók czéljára a m. kir. pénzügyministeriumtól nyert javadalmazásból eszközölt fizetések	226752	97			226752	97	15736	—	242488	97
5	45	161	A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek eladásából befolyt és a m. kir. pénzügyministeriumot megillető és kifizetendő összeg	27960	—			27960	—			27960	—
			Átvitel	754437	74			754437	74	125936	78	880374	52

Folyó kezelési évben lerovás		Hátralék a kezelési év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
200843	41	67	48							VI. A 200,902 K 89 f-ből ingatlanvagyon megszerzésére fordittatott 170,488 K 90 f. (Lásd a vagyonszámla IV. jegyzetét.)
		17332	51							VII. Ezen 582,000 K kiadással szemben a vagyonszámla »Ingóvagyon« 3. tétele alatt vagyongyarapodásként 600,000 K vétetett fel. (Lásd vagyonszámla XI. jegyzetét.)
582000	—									
782843	41	17399	99							
1430935	59	208776	78							
2213779	—	226176	77							
73466	59									
1648260	65									
250	—									
215	—									
6000	—									
1728192	24									
146959	42	25725	05							I. Ebből az összegből ingatlan vagyon megszerzésére fordittatott 190,820 K 50 f. (Lásd a vagyonszámla VIII. jegyzetét.)
8620	49									
I. 192256	22	236364	37							II. Ebből az összegből ingatlanvagyon megszerzésére fordittatott ingatlan vagyonérték emelkedésére illetőleg felszerelési tárgyak megváltására . . . . . (Lásd Vagyonszámla VII. jegyzetét.) 122,000 K — f 120 K — f 122,120 K — f
II. 130663	30	111825	67							
		27960	—							
478499	43	451875	09							

Tétel	Folyó szám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás		Helyesbített 1914. I. félévi hátralék		Folyó kezelési évre közigazgatásilag előirt / utalványozott összeg		Együtt	
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			Áthozat	754437	74			754437	74	125936	78	880374	52
6	46	132	Uj országház környékének szabályozási költségei céljára nyert javadalmazásból és egyéb bevételekből fennmaradt összeg	115061	16			115061	16			115061	16
7	47	149	Pestvidéki törvényszéki épület és fogház céljára nyert igazságügymin. javadalmazásból eszközölt fizetések	363503	62			363503	62			363503	62
			Összesen ...	1233002	52			1233002	52	125936	78	1358939	30
			Hozzá az előlegek összege ...							1728192	24	1728192	24
			Átfutó kiadások főösszege ...	1233002	52			1233002	52	1854129	02	3087131	54
			Hozzá a valódi kiadások főösszege ..	210018	31			210018	31	2229937	46	2439955	77
			Valódi és átfutó kiadások főösszege	1443020	83			1443020	83	4084066	48	5527087	31

Folyó kezelési évben lerovás		Hátralék a kezelési év végén		Előirányzat		Az előirányzattal szemben az előírás / utalványozás				Jegyzet
						több		kevesebb		
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	
478499	43	401875	09							
115061	16									
		363503	62							
593560	59	765378	71							
1728192	24									
2321752	83	765378	71							
2213779	—	226176	77							
4535531	83	991555	48							

Teher-

Tétel	Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték az 1914. I. félév végén		Helyesbités folytán				Helyesbitett 1914. I. félévi érték		Gyarapodás a kezelési évben	
						gyarapodás		fogyatkozás					
				korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
			I. A székesfőváros követelései:										
1	48	195	*a*) Gellérthegyi szerpentin-ut számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	48247	50					48247	50		
2	49	196	*b*) Budai belső körut számlája javára értékesithető területek értékének 50%-a	136434	67					136434	67		
			Összesen 1—2 tétel	184682	17					184682	17		
			II. A m. kir. államkincstár követelése:										
3	50	198	*a*) A megszüntetett állami hidak alapjából átvezetett terjedékek értéke	23560	—					23560	—		
4	51	200	*b*) Az óbudai hidfeljárók czéljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	779200	—					779200	—	I. 122120	—
5	52	202	*c*) Óbudán létesitendő . rpád - emlék czéljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanok értéke	51000	—					51000	—	II. 190820	50
			Összesen 3—5 tétel	853760	—					853760	—	312940	50
			III. József főherczeg úr Ő Fensége követelése:										
6	53	199	Szent Margitsziget vételára 4%-os kamatozás mellett, utólagos félévi annuitásokkal, a Fővárosi pénzalapból 123 részletben törlesztendő 5 millió korona készpénztartozás:	4678047	81					4678047	81		
			Összesen 1—6 tételig	5716489	98					5716489	98	312940	50

Budapest, 1916. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán
ministeri

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett egybehasonli-

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

Garancsy Mihály s. k. **dr. Bódy Tivadar** s. k. **Joanovich**

számla.

Együtt korona	f.	Fogyatkozás e kezelési évre korona	f.	Érték a kezelési év végén korona	f.	Jegyzet
48247	50			48247	50	I. Elszámoltatott az átfutó kezelésben az óbudai hidfeljárók czéljára nyert javadalmazásból a pénzügyministerium részére megszerzett ingatlanokra . . . . . 122000 K — f
136434	67			136434	67	ingatlan vagyon értékemelkedésre illetőleg felszerelési tárgyak megváltására . . . . . 120 „ — „
184682	17			184682	17	Együtt . . 122120 K — f
23560	—			23560	—	II. Elszámoltatott az átfutó kezelésben az Óbudán létesitendő „Árpád-emlékmű“ czéljára nyert javadalmazásból megszerzett ingatlanokra . 190820 K 50 f
901320	—			901320	—	III. Elszámoltatott a Szent-Margitsziget költségei közt.
241820	50			241820	50	
1166700	50			1166700	50	
4678047	81	III. 23106	87	4654940	94	
6029430	48	23106	87	6006323	61	
		Terhelő hátralék	---	991555	48	
		Összes teher	---	6997879	09	

május hó 19-én.

Tanácsának számvevősége.

Ferencz s. k.
főszámtanácsos.

tásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1916. évi május hó 22-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Előlegalap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1914. évi julius hó 1-től – 1915. junius hó 30-áig terjedő kezelési évre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.				
		A) Rendes bevételek.				
1	1	Kamatjövedelem				
2	9 és 10	Különféle bevételek	10	—		
		Együtt	10	—		
		B) Rendkivüli bevételek.				
3	19 és 20	Telekbérjövedelem				
4	17	Dunaszabályozás által nyert telkek eladása	46000	—		
		Együtt	46000	—		
		Valódi bevételek főösszege	46010	—		
		II. Átfutó bevételek.				
5	32	Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke	1231181	38		
		Átfutó bevételek főösszege	1231181	38		
		Valódi bevételek főösszege	46010	—		
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	1277191	38		

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték az 1914. I. félév végén		Helyesbítés gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.
6		Dunaszabályozás által nyert telkek értéke	7286019	—		
7		Értékpapir (1870. évi magy. nyereménysorsjegy $\frac{5928.\ \text{sorsz.}}{28.\ \text{ny. sz.}}$ kamatmentes)	296	—		
		Összesen	7286315	—		

Helyesbitett 1914. I. félév végéveli hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék a kezelési év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		57686	57	57686	57	57686	57		
10	—	2772	90	2782	90	2751	40	31	50
10	—	60459	47	60469	47	60437	97	31	50
		6886	93	6866	93	6686	93	200	—
46000	—			46000	—	23000	—	23000	—
46000	—	6886	93	52886	93	29686	93	23200	—
46010	—	67346	40	113356	40	90124	90	23231	50
1231181	38	90124	90	1321306	28	1045	30	1320260	98
1231181	38	90124	90	1321306	28	1045	30	1320260	98
46010	—	67346	40	113356	40	90124	90	23231	50
1277191	38	157471	30	1434662	68	91170	20	1343492	48

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett 1914. I. félév végéveli érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó kezelési év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		7286019	—			7286019	—			7286019	—
		296	—			296	—			296	—
		7286315	—			7286315	—			7286315	—
								Hozzáadva a cselekvő hátralékot		1343492	48
								Összes cselekvő vagyon		8629807	48
								Levonva ebből a szenvedő hátralékot		6800000	—
								Marad tiszta cselekvő vagyon		1829807	48

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék az 1914. I. félév végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi kiadások.				
		a) Rendes kiadások.				
1	7	Állami előleg	6800000	—		
			6800000	—		
		b) Rendkivüli kiadások:				
2	10	Csatornázási járulék				
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		II. Átfutó kiadások.				
3		Magyar Földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke				
		Átfutó kiadások főösszege				
		Valódi kiadások főösszege	6800000	—		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	6800000	—		

Budapesten, 1916. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán
min. fő-

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben tett

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi bizottságának

dr. Heinrich Kálmán s. k. **Garancsy Mihály** s. k. **Joanovich**

Helyesbitett 1914. I. félév végéveli hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék a kezelési év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
6800000	—			6800000	—			6800000	—
6800000	—			6800000	—			6800000	—
		1045	30	1045	30	1045	30		
6800000	—	1045	30	6801045	30	1045	30	6800000	—
		90124	90	90124	90	90124	90		
6800000	—	90124 1045	90 30	90124 6801045	90 30	90124 1045	90 30		
6800000	—	91170	20	6891170	20	91170	20	6800000	—

május hó 19-én.

Tanácsának számvevősége.

Ferencz s. k.
számtanácsos.

egybehasonlításával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

1916. évi május hó 22-én tartott üléséből.

Pál s. k. **dr. Bódy Tivadar** s. k. **Hartig Sándor** s. k.

Fővárosi Közmunkák Tanácsa

Kezelési ág: Katonai laktanya kisajátitási alap.

Részletes pénzkezelési kimutatás

illetve zárszámadás

az

1914. évi julius hó 1-től – 1915. junius hó 30-áig terjedő kezelési évre.

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Bevételek	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi bevételek.				
		Rendes bevételek.				
1	1	Kamatjövedelem				
		Valódi bevételek főösszege				
		II. Átfutó bevétek.				
2	4	Magyar földhitelintézeti folyószámlán elhelyezett cselekvő tőke	285086	76		
3	8	Megtérítendő előlegek	1880	44		
		Átfutó bevételek főösszege	286967	20		
		Valódi és átfutó bevételek főösszege	286967	20		

Vagyon-

Folyószám	Főkönyvi lapszám		Érték a mult év végén		Helyesbítés gyarapodás	
			korona	f.	korona	f.
4	6	Ingatlanok és telekrészek értéke	179369	—		
		Összesen	179369	—		

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		12670	46	12670	46	12670	46		
		12670	46	12670	46	12670	46		
285086 1880	76 44	12670	46	297757 1880	22 44			297757 1880	22 44
286967	20	12670	46	299637	66			299637	66
286967	20	25340	92	312308	12	12670	46	299637	66

számla.

folytán fogyatkozás		Helyesbitett mult évi érték		Folyó évi gyarapodás		Együtt		Folyó évi fogyatkozás		Érték a folyó év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
		179369	—			179369	—			179369	—
		179369	—			179369	—			179369	—
								Hozzáadva a cselekvő hátralékot		299637	66
								Összes cselekvő vagyon		479006	66
								Levonva ebből a szenvedő hátralékot ...		234205	67
								Marad tiszta cselekvő vagyon		244800	99

Folyószám	Főkönyvi lapszám	Kiadások	Hátralék a mult év végén		Helyesbítés folytán gyarapodás / fogyatkozás	
			korona	f.	korona	f.
		I. Valódi kiadások.				
		Rendes kiadások.				
1	9	Ujépületi telektömb értékesitése folytán befolyt vételárból a m. kir. pénzügyminiszterium rendelkezésére bocsájtandó összeg	227754	—		
2	3	Telekeladás czimen befolyt összegekből a m. kir. pénzügyminiszterium rendelkezésére bocsájtott összeg	6421	67		
		Valódi kiadások főösszege	234175	67		
		II. Átfutó kiadások.				
3	2	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőke				
4	7	Visszafizetendő idegen pénz	30	—		
		Átfutó kiadások főösszege	30	—		
		Valódi és átfutó kiadások főösszege	234205	67		

Budapesten, 1916. évi

A Fővárosi Közmunkák

Szuppán
min. fő-

Ezen számadást egyes kiválasztott tételeinek a főkönyvben

Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa pénzügyi

Garancsy Mihály s. k. **dr. Bódy Tivadar** s. k. **Joanovich**

Helyesbitett mult évi hátralék		Folyó évre közigazgatásilag előirt utalványozott összeg		Együtt		Folyó évi lerovás		Hátralék az év végén	
korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.	korona	f.
227754	—			227754	—			227754	—
6421	67			6421	67			6421	67
234175	67			234175	67			234175	67
		12670	46	12670	46	12670	46		
30	—			30	—			30	—
30	—	12670	46	12700	46	12670	46	30	—
234205	67	12670	46	246876	13	12670	46	234205	67

május hó 19-én.

Tanácsának számvevősége.

Ferencz s. k.
számtanácsos.

tett egybehasonlitásával átvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

bizottságának 1916. évi május hó 22-én tartott üléséből.

Pál s. k. **Hartig Sándor** s. k. **dr. Heinrich Kálmán** s. k.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa belkezelési költségelőirányzata az 1915. julius 1-től 1916. junius 30-ig terjedő költségvetési évre.

Fejezet	Czim	Rovat	Alrovat	Tétel		Az 1915. julius 1-től 1916. junius 30.-ig terjedő előirányzat egyenként	Az 1915. julius 1-től 1916. junius 30.-ig terjedő előirányzat összesen	Az 1914. julius 1-től—1915. junius 30-ig terjedő időre megállapitott költségvetés
						korona		
1					**Rendes kiadások.**			
	1				**Ügyviteli költségek.**			
		1			*Személyi járandóságok.*			
			1		Fizetések, lakpénzek és pótlékok		189392	186784
			2		Jelenléti tiszteletdijak		23000	23000
			3		Családi pótlékok		5125	5100
			4		Rendes dijnokok dijazása		6169	6169
			5		Bérek		1000	1000
			6		Ruhailletmények		800	800
			7		Hidbérek		180	180
			8		Jutalmak és segélyek		1200	1200
					Összesen		226866	224233
		2			*Dologi kiadások.*			
			1		Hivatali és irodai költségek			
				1	Fűtésre	2376		2376
				2	Hivatali helyiségek világitására	580		580
				3	Hivatali helyiségek tisztogatására	754		754
				4	Papir, iró és rajzszerekre	1600		1600
				5	Nyomtatványok és könyvkötésre	3200		3200
				6	Rajzeszközök, szakkönyvek stb. beszerzésére	800		800
				7	Leltári tárgyak beszerzésére és fenntartására	500		500
				8	Egyéb irodai szükségletekre	1200	11010	1200
			2		Bérkocsi és küldönczdijakra		500	500
					Összesen		11510	11510
		3			*Nyugdijak.*			
			1		Ideiglenes nyugdij		—	—
			2		Végleges nyugdij		—	—
			3		Özvegyi nyugdij		9530	9530
			4		Nevelési járulék		—	—
			5		Kegydij		400	400
					Összesen		9930	9930
					Kiadások főösszege		248306	245673

Kelt Budapesten, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának

Szuppán Ferencz s. k.
min. főszámtanácsos.

Dr. Némethy Károly s. k.
h. elnök.

A személyi járandóságok részletezése az 1915. julius 1-től – 1916. junius 30-ig terjedő költségvetési évre.

Létszám		Fizetés és személyi pótlék	Fuvar és napidij átalány	Lakpénz	Jelenléti tiszteletdijak	Családi pótlékok	Rendes dijnokok dijazása	Bérek	Ruha illetmény Hidbérek	Jutalmak és segélyek	Összesen
			k	o	r	o	n		a		
	I. Elnökség.										
1	Elnök	12000									12000
1	Alelnök	16000	2000	3500							21500
1	Miniszteri osztálytanácsos	6400		2000							8400
2	Miniszteri titkár	1-nek 4800		1600							12800
		1-nek 4800		1600							
1	Miniszteri fogalmazó	2600		1000							3600
1	Miniszteri segédfogalmazó	2000		900							2900
	II. Műszaki osztály.										
2	Miniszteri tanácsos	1-nek 12000	2000	2500							31000
		1-nek 10000	2000	2500							
3	Miniszteri osztálytanácsos	1-nek 7200	1600	2000							30800
		1-nek 6400	1600	2000							
		1-nek 6400	1600	2000							
2	Műszaki tanácsos	1-nek 6000	1200	1600							17000
		1-nek 5400	1200	1600							
2	Miniszteri főmérnök	1-nek 4000	1000	1300							12200
		1-nek 3600	1000	1300							
1	Miniszteri mérnök	2900	800	1000							4700
	III. Számvevőség.										
1	Miniszteri főszámtanácsos	5400		1600							7000
1	Miniszteri számvizsgáló	2900		1000							3900
1	Miniszteri számellenőr	2000		900							2900
	IV. Segédhivatal.										
1	Segédhivatali főigazgató	3600		1300							4900
1	Segédhivatali igazgató	2600		1000							3600
1	Miniszteri irodatiszt	2000		900							2900
	V. Altisztek és szolgák.										
1	Ajtónálló	1300		400					160		1896
4	Hivatalszolga:								36		
	1 à 800 K. fizetés, 3 à 300 K. 2 à 700 „ 1 à 200 „ 1 à 600 „ szem. pótlék										
	4 à 400 K. lakpénz, 4 à 160 K. ruhailletmény és 4 à 36 K. hidbér	3900		1600					640 144		6284
	Személyi pótléktöbbletre kimutatás szerint	92									92
	Jelenléti tiszteletdijak				23000						23000
	Családi pótlékokra					5125					5125
4	Rendes dijnokok dijazására						6169				6169
1	Fűtő-házmester bére							1000			1000
	Jutalmak és segélyek									1200	1200
33	Összesen	136292	16000	37100	23000	5125	6169	1000	800 180	1200	226866
		189392 korona									

1915. évi május hó 25-én tartott üléséből.

Garancsy Mihály s. k.
alelnök.

2002
2003 JUL 14

BUDAPEST
SZÉKES-
FŐVÁROS

BUDAPEST
SZÉKES-
FŐVÁROS